

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Seminář nejnovějších dějin

Petr Dundek

Rigorózní práce

Změna aliancí

Prezidentské volby v USA v letech 1960-1972

Reversal of Alliances

Presidential Elections in the USA in 1960-1972

Praha 2008

Konzultant

Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracoval samostatně, výhradně s použitím odborné literatury a pramenů, uvedených na konci práce.

V Praze, dne 22. října 2008
Petr Dundek

Obsah

1. Úvod.....	8
1.1 Volba tématu.....	8
1.2 Cíl a struktura práce.....	8
1.3 Použité zdroje.....	10
1.4 Poděkování a věnování.....	12
2. Spojené státy americké ve 40.-70. letech 20. století.....	13
2.1 Desegregace.....	16
2.1.1 Prehistorie.....	16
2.1.2 Počátek desegregačního hnutí a úloha Nejvyššího soudu.....	17
2.1.3 „Zlaté období“ černošské revolty, 1957-1968.....	29
2.1.4 Federální vláda a Kongres.....	20
2.1.5 Afirmativní akce a <i>busing</i>	24
2.2 Hospodářství a <i>Great Society</i>	25
2.2.1 Eisenhowerova administrativa.....	26
2.2.2 Vláda Johna F. Kennedyho.....	26
2.2.3 Velká společnost (<i>Great Society</i>).....	27
2.2.4 Republikánské administrativy.....	30
2.3 Styl života, náboženství a kultura.....	30
2.3.1 Postavení ženy ve společnosti.....	30
2.3.2 Náboženství.....	34
2.3.3 Kultura.....	35
2.4 Aféra Watergate.....	41
3. Politické strany ve 40.-70. letech 20. století.....	47
3.1 „Třetí strany“.....	47
3.2 Republikánská a Demokratická strana.....	48
3.3 Stranické systémy.....	49
3.3.1 Pátý stranický systém (<i>Fifth Party System</i>), 1932-1968.....	50
3.3.2 Šestý stranický systém (<i>Sixth Party System</i>), od roku 1968.....	53
3.4 Ideová východiska.....	54
3.5 Prezidentské volby.....	56

3.5.1 Teoretické vymezení prezidentských voleb.....	56
3.5.2 Technické poznámky.....	59
3.5.3 Prezidentské volby v roce 1948.....	60
3.5.4 Prezidentské volby v roce 1956.....	62
3.5.5 Prezidentské volby v roce 1956.....	63
3.6 Kongresové volby.....	65
3.6.1 Senátní volby - teorie.....	65
3.6.2 Volby do Sněmovny reprezentantů - teorie.....	66
3.6.3 Senátní volby v letech 1948-1974.....	67
3.6.4 Volby do Sněmovny reprezentantů v letech 1948-1974.....	69
 4. Prezidentské volby v roce 1960.....	71
4.1 Nominace Republikánské strany.....	72
4.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	73
4.3 Předvolební kampaň.....	79
4.4 Celkové volební výsledky.....	88
4.5 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	90
4.5.1 Nová Anglie.....	91
4.5.2 Středoatlantické státy.....	92
4.5.3 Industriální středozápadní státy.....	93
4.5.4 Hraniční státy.....	95
4.5.5 Starý jih.....	96
4.5.6 Farmářské státy.....	98
4.5.7 Státy podél Skalistých hor.....	99
4.5.8 Pacifické státy.....	99
4.6 Po volbách.....	101
4.7 Různé kombinace.....	102
 5. Prezidentské volby po roce 1964.....	105
5.1 Nominace Republikánské strany.....	107
5.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	112
5.3 Předvolební kampaň.....	114
5.4 Celkové volební výsledky.....	117
5.5 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	119

5.5.1 Nová Anglie.....	119
5.5.2 Středoatlantické státy.....	120
5.5.3 Industriální středozápadní státy.....	121
5.5.4 Hraniční státy.....	122
5.5.5 Starý jih.....	122
5.5.6 Farmářské státy.....	124
5.5.7 Státy podél Skalistých hor.....	124
5.5.8 Pacifické státy.....	125
5.6 Po volbách.....	125
5.7 Různé kombinace.....	126
 6. Prezidentské volby po roce 1968.....	127
6.1 Nominace Republikánské strany.....	128
6.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	132
6.3 Americká nezávislá stana (<i>American Independent Party</i>).....	139
6.4 Předvolební kampaň.....	141
6.5 Celkové volební výsledky.....	145
6.6 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	147
6.6.1 Nová Anglie.....	147
6.6.2 Středoatlantické státy.....	148
6.6.3 Industriální středozápadní státy.....	150
6.6.4 Hraniční státy.....	152
6.6.5 Starý jih.....	152
6.6.6 Farmářské státy.....	154
6.6.7 Státy podél Skalistých hor.....	155
6.6.8 Pacifické státy.....	155
6.7 Po volbách.....	155
6.8 Různé kombinace.....	156
 7. Prezidentské volby po roce 1972.....	160
7.1 Nominace Republikánské strany.....	161
7.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	162
7.3 Americká nezávislá stana (<i>American Independent Party</i>).....	164
7.4 Předvolební kampaň.....	165

7.5 Celkové volební výsledky.....	169
7.6 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	171
7.6.1 Nová Anglie.....	171
7.6.2 Středoatlantické státy.....	172
7.6.3 Industriální středozápadní státy.....	172
7.6.4 Hraniční státy.....	173
7.6.5 Starý jih.....	173
7.6.6 Farmářské státy.....	174
7.6.7 Státy podél Skalistých hor.....	174
7.6.8 Pacifické státy.....	174
7.7 Po volbách.....	175
7.8 Různé kombinace.....	176
8. Závěr.....	177
9. Summary.....	182
10. Přílohy.....	184
Č. 1 Přehled prezidentů Spojených států amerických.....	184
Č. 2 Přehled viceprezidentů Spojených států amerických.....	186
Č. 3 Změny v počtech „členů“ kolegia volitelů dle jednotlivých států v letech 1950-1970.....	188
Č. 4 Výsledky prezidentských voleb v roce 1948.....	190
Č. 5 Výsledky prezidentských voleb v roce 1952.....	191
Č. 6 Výsledky prezidentských voleb v roce 1956.....	192
Č. 7 Výsledky prezidentských voleb v roce 1960.....	193
Č. 8 Výsledky prezidentských voleb v roce 1964.....	194
Č. 9 Výsledky prezidentských voleb v roce 1968.....	195
Č. 10 Výsledky prezidentských voleb v roce 1972.....	196
Č. 11 Složení Sněmovny reprezentantů v 50.-70. letech.....	197
Č. 12 Přehled <i>Speakerů</i> , vůdců většiny a menšiny ve Sněmovně reprezentantů v 50.-70. letech.....	198
Č. 13 Složení Senátu v 50.-70. letech.....	199

Č. 14 Přehled <i>Presidentů pro Tempore</i> , vůdců většiny a menšiny v Senátu v 50.-70. letech.....	200
Č. 15 Složení vlády Davida D. Eisenhowera.....	201
Č. 16 Složení vlády Johna F. Kennedyho.....	203
Č. 17 Složení vlády Lyndona B. Johnsona.....	204
Č. 18 Složení vlády Richarda M. Nixona.....	205
Č. 19 Složení vlády Geralda R. Forda.....	207
Č. 20 Seznam signatářů Jižního manifestu (<i>Southern Manifesto</i>).....	208
Č. 21 Volební účast Afroameričanů na jihu v letech 1940-84.....	211
Č. 22 Srovnání volební účasti různých skupin obyvatelstva v polovině 50. let a v roce 1980.....	212
Č. 23 Témata, která nejvíce trápila Američany v roce 1968.....	213
Č. 24 Vývoj federálních dotací jednotlivým státům v 50.-80. letech.....	214
Č. 25 Memorandum H. Kissingera určené prezidentu R. Nixonovi, týkající se protiválečných demonstrací.....	215
Č. 26 Stranická identifikace různých skupin obyvatelstva v letech 1952-1976.....	217
Č. 27 Stranická identifikace jednotlivých skupin obyvatelstva v letech 1948-1972 (původem z jiného zdroje, než příloha č. 27).....	218
11. Seznam použitých pramenů a literatury.....	221

1. Úvod

1.1 Volba tématu

Pokud jde o volbu tématu mé rigorózní práce, od počátku mého studia historie na pražské Filozofické fakultě mě zajímal především proces voleb a vše, co s nimi souviselo. Připočteme-li k tomu skutečnost, že jsem vždy obdivoval USA, jejich zvláštní formu patriotismu, lásku ke svobodě a individualismus, který v žádném případě nevyklučuje bohatý občanský a společenský život, dostáváme se poměrně logicky k samotnému výběru tématu mé práce.

Mohu říci, že jsem stoupencem amerického politického systému, který je sice jednoduchý, ale o to účinnější a trvanlivější. I samotná politická realita Spojených států je mi bližší než evropská, opět především kvůli své jednoduchosti a zároveň pestrosti. V USA sice existují pouze dvě (hlavní) politické strany, které se střídají u moci, avšak každá z nich zahrnuje různé proudy, jež se vzájemně proplétají, a umožňují tak všem svým představitelům maximální svobodu v jednání.

I v dalším aspektu je mi americká realita bližší než česká. Týká se mých vlastních politicko-morálních postojů. V tomto směru mne charakterizují tři „vlastnosti“, tři základní životní postoje, kterých se nikdy nevzdám, tj. víra v Boha, antikomunismus a pravicové smýšlení. V českých, výrazně ateistických společenských poměrech působí víra v Boha mnohdy jako anachronismus a cosi nepřírozeného, ve Spojených státech se naopak jedná o důležitou součást kulturně-společenské (politické) reality. Nejde pouze o samotnou víru, ale především o morální postoje. S tím souvisí i antikomunismus, který pokládám za samozřejmý pro každého svobodomyslného člověka, a dále mé pravicové smýšlení, jako jakási antiteze ke komunismu. Ve své práci se zabývám rovněž konzervativními, libertariánskými, populistickými a liberálními názory v americkém kontextu. Sám sebe bych v tomto smyslu označil za spíše konzervativního s určitou tendencí k libertarianismu.

Právě proto mi jsou Spojené státy blízké. Je zde samozřejmě zaručena alternace a střídání u moci, avšak těžiště je oproti českým a evropským podmínkám posunuto výrazně doprava. V USA se nenachází žádná komunistická ani extrémně pravicová (relevantní) síla. Demokraté mají sice určité levicové tendence, přesto se však jedná spíše o středovou stranu.

Tolik tedy subjektivní důvody, které hrály při výběru mého tématu primární, určující roli. Ty byly v další fázi podpořeny i objektivně. Není mi známo, že by existovala nějaká studie (ať již původní, nebo překladová) v českém jazyce, která by se tímto tématem obšírněji zabývala. V angličtině bychom samozřejmě našli velké množství odborné literatury, která se zabývá touto problematikou, avšak v drtivé většině je zaměřena monotematicky – jednotlivé tituly se zabývají buď konkrétními prezidentskými volbami, případně domácí či zahraniční politikou. Nesetkal jsem se však s prací, která by měla stejné zaměření jako mnou zvolené téma rigorózní práce. Mým cílem tedy bylo zaplnit určitou „mezeru“, samozřejmě v případě česky psaných prací.

1.2 Cíl a struktura práce

Nejprve jsem se rozhodl pouze zkomparovat volební výsledky prezidentských voleb z let 1960 a 1968. Původní záměr se však v průběhu času rozšiřoval, postupně jsem se rozhodl přidat ještě prezidentské volby z let 1964 a 1972, přehled o všech prezidentských volbách v dějinách USA, všechny kongresové volby, výklad o

jednotlivých stranických systémech, ideologické zázemí a podrobný popis politického systému. V dalším sledu jsem dospěl k závěru, že je nejen dobré rozšířit tuto „volební“, spíše vertikální vrstvu, avšak postupovat také horizontálně a zaměřit se na zahraniční a domácí politiku doby, jíž je věnována stěžejní část práce, tedy šedesátá léta. Když jsem se však této problematice začal věnovat, zjistil jsem, že bych ji příliš „vytrhl“ z časového i funkčního kontextu, proto jsem sledovanou oblast rozšířil dvěma směry, opět vertikálně a horizontálně. Nejprve jsem k analyzovanému období přidal ještě čtyřicátá (jejich druhou polovinu), padesátá a sedmdesátá (první polovinu) léta spolu s historickými souvislostmi a dále se dostalo poměrně rozsáhlého prostoru společenské situaci, hospodářsko-sociálním záležitostem a kultuře. Všechny tyto oddíly byly samozřejmě opět opatřeny výkladem „prehistorie“ daného problému.

Postupně, jak jsem na jedné straně usiloval o to, aby má práce nebyla pouhým torzem bez souvislostí, na druhé straně začínalo být stále jasnější, že tento můj záměr je příliš rozsáhlý a nevhodný pro rigorózní práci. Proto jsou využity jen určité části, některé byly zcela vyškrtuty, jiné zkráceny. Tyto „škrtý“ byly provedeny především v kapitolách věnujících se domácí politice, společenské, kulturní a hospodářsko-sociální situaci a problematika téměř všech prezidentských a kongresových voleb mimo sledované období. Po zvážení jsem vynechal celou kapitolu o zahraniční politice ve sledovaném období. Kapitoly věnované prezidentským volbám v letech 1960-72 zůstaly beze změn, pouze jsem vynechal zhodnocení volebních výsledků v jednotlivých státech (ponechal jsem pouze pojednání o těch státech, které byly pro dané volby klíčové - zejména proto, že zde byl zaznamenán těsný volební výsledek, který rozhodl volby ve prospěch jednoho z kandidátů; druhým důvodem pro zařazení analýzy volebních výsledků v některých státech je fakt, že odtud pocházel kandidát na prezidenta a viceprezidenta jedné z obou hlavních stran). Vynechané části použiji (jak alespoň doufám) při jiné příležitosti.

Výsledná rigorózní práce je členěna (kromě úvodu a závěru) na šest kapitol a větší množství podkapitol. Její součástí jsou rovněž přílohy a přehled použité literatury.

V první kapitole (z technických důvodů však označené jako kapitola druhá, neboť za první kapitolu je z formálního hlediska považován tento úvod) „Spojené státy ve 40.-70. letech 20. století“ se zabývám hlavními politickými a společenskými událostmi té doby. Její součástí jsou čtyři velké podkapitoly, které nesou názvy „Desegregace“, „Hospodářství a *Great Society*“, „Styl života, náboženství a kultura“ a „Aféra Watergate“. V úvodu této kapitoly jsou však zmíněny i jiné významné události, například mccarthyismus či politické atentáty (na prezidenta Johna F. Kennedyho v roce 1963, jeho mladšího bratra Roberta roku 1968 a černošského vůdce Martina Luthera Kinga v témže roce).

Další část, pod názvem „Politické strany“, působí poněkud nesourodě, neboť se jedná o analýzu činnosti a vývoje nejen politických stran jako takových, ale i jednotlivých stranických systémů v americké politické historii a ideologického pozadí (jádro je rozlišení mezi konzervativci, libertariány, populisty a liberály). Dále se zde zabývám prezidentskými volbami, nejprve obecně (z hlediska ústavy a platných volebních pravidel), poté se konkrétně zaměřuji na prezidentské volby v letech 1948, 1952 a 1952 – tedy na ty, které spadají do sledovaného období, avšak nevěnuji se jim podrobně v samostatných kapitolách. Konečně v poslední podkapitole (oddílu) se zabývám i kongresovými volbami, nejprve opět teoreticky, poté konkrétně těmi ze 40.-70. let.

Jádrem práce jsou pak zbývající kapitoly, tedy třetí až šestá (v mém číslování však čtvrtá až sedmá). V nich postupně analyzuji výsledky prezidentských voleb v letech 1960, 1964, 1968 a 1972. Všechny mají jednotnou strukturu. V úvodní části vždy stručně popíšu konkrétní klání a zmíním významné události, které mu předcházely. Vzhledem k tomu, že během každého volebního období došlo ke schválení významného dodatku k ústavě, který se nějak týká buď prezidentských voleb, nebo alespoň prezidentské poslušnosti, věnuji mu zvláštní pozornost. Poté následují postupně oddíly, v nichž jsem se zabýval nominačním procesem v obou hlavních stranách (v letech 1968 a 1972 navíc i v Americké nezávislé straně), předvolební kampani a volebními výsledky, celostátními i v jednotlivých státech. Poslední dva oddíly jsou věnovány analýze povolebních událostí a dále úvaze nad výsledky. Zaměřuji se především na ty státy, kde byly tyto výsledky nejtěšnější a na to, do jaké míry takto získané volitelské hlasy ovlivnily celkové výsledky voleb. Na tyto úvahy navazují komplexně v závěru, kde jednotlivé volby stručně komparuji a shrnuji výsledky svého snažení.

1.3 Použité zdroje

Od počátku byla má práce limitována tím, že jsem mohl čerpat pouze ze zdrojů přítomných v České republice, případně na internetu. Handicapem rovněž bylo, že jsem dosud nevyužil příležitost navštívit nějakou zahraniční univerzitu, zejména ve Spojených státech. Protože je dostupná (zejména anglická) literatura poměrně bohatá, bylo možné s ní smysluplně pracovat. V tomto směru mi velmi pomohly knihy ze soukromé knihovny pana prof. PhDr. Vladimíra Nálevky, CSc., kterému tímto děkuji. Chtěl bych rovněž poděkovat panu doc. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D., díky němuž mi byl přístup k této literatuře umožněn.

Vycházel jsem zejména z odborných monografií, které byly mým hlavním zdrojem, doplněné informacemi získanými na internetu a ve vydaných pramenech. Již méně jsem se opíral o odborné články a stati. Zvláštní oddíl tvoří literatura, již jsem sice přímo v textu nevyužil, ale odkazuji na ni v textu v případě, že narazím na téma, které jde nad rámec vlastní práce.¹

Z vydaných pramenů bych zmínil především Arthurem Schlesingerem mladším editovaný čtvrtý díl *History of the U.S. Political Parties*, který se zabývá politickými stranami ve Spojených státech v letech 1945-73 a dále sérii *Public Papers of the Presidents of the United States* z let 1960-1965 a *America Votes* (13. díl).

V jednotlivých kapitolách a podkapitolách (oddílech) samozřejmě využívám většího počtu zdrojů, zmíním alespoň ty nejdůležitější. Základní příručkou mi byl Atlas prezidentských voleb USA 1904-2004 od dvojice Petr Karas – Karel Kupka, jejíž součástí jsou především mapy zobrazující výsledky všech prezidentských voleb v uvedeném období, a dále výborná monografie *Dějiny Spojených států amerických* od kolektivu autorů vedeným Georgem Tindallem.

K vypracování oddílů týkajících se politických stran jsem mimo jiné využil již zmíněnou *History of the U.S. Political Parties* a dále monografie *Two Parties or More* od Johna F. Bibbyho a *Systémy politických stran* od Miroslava Nováka, který je jedním z našich nejcitovanějších politologů. V teoretické oblasti jsem využil *Svět zvaný Amerika* od Jiřiny Rybáčkové a především monografie Jamese Wilsona *Jak se vládne v USA*, která je zřejmě nejzdařilejší prací zabývající se komplexně politickým systémem ve Spojených státech, vydaných v českém jazyce. Není pouze teoretická,

---

¹ Všechny tituly, které uvádím níže, čtenář samozřejmě nalezne (spolu s mnohými jinými) v seznamu použité literatury na konci práce.

ale ukazuje také, jak americký politický systém funguje v praxi. Čerpal jsem rovněž z knih Vladimíry Dvořákové *Komparace politických systémů I. a Spojené státy americké*.

Ve své práci se samozřejmě zabývám i větším počtem významných osobností, které (politicky) ovlivnily námi sledované období. Jmenujme alespoň tři prezidenty té doby, R. Nixona, J. F. Kennedyho a L. Johnsona. První z nich napsal významné paměti, které se zabývají nejdůležitějšími událostmi od jeho vstupu do politiky po volby v roce 1960. Vyšly pod názvem *Šest krizí (Six Crisis)*. V dalších obdobích jeho života jsem se spoléhal především na jeho životopis od Anthonyho Summerse. Využíval jsem však pouze fakta, neboť celé dílo působí dojmem, že autor psal „na objednávku“ a jeho jediným cílem bylo Nixonovo pošpinění. K tomu využívá zkreslených informací, různých polopravd, pololží a spekulací. Naopak biografie Nixonova životního protivníka, J. F. Kennedyho, kterou napsal Robert Dallek, je psána velmi objektivně a vyváženě. Je sice znát, že autor Kennedymu straní, avšak činí tak opatrně a nebrání se ani kritice, pokud je na místě. Velmi významnou událostí desetiletí byla Kennedyho vražda, o které bylo popsáno více stránek než o jakékoliv jiné události té doby (snad s výjimkou kubánské raketové krize). Z mnoha takových prací jmenujme alespoň *The Day Kennedy Was Shot* Jima Bishopa. Konečně poslední biografie Rollanda Ewanse a Roberta Novaka je věnována L. Johnsonovi. Velmi zajímavý titul nese název *Prezidenti*, jehož autorem je Stephen Graubard. Ten vydal soubor životopisů amerických prezidentů od T. Roosevelta po G. Bushe a udává zajímavé a cenné informace. Zřejmě vinou překladu však obsahuje některé (především terminologické) nepřesnosti a autorův sloh je místy poněkud kostrbatý.

Jedněmi z mých nejdůležitějších zdrojů byly samozřejmě ty, které se zabývají prezidentskými volbami, tedy díla Nelsona W. Polsbyho a Barona Wildawskyho (*Presidential Elections*), Harveyho L. Schantze (*American Presidential Elections*) a Theodora H. Whiteho (*America in Search Itself*). Poslední jmenovaný je jedním z nejvýznamnějších autorů, kteří se touto problematikou zabývali a zabývají. Z jeho dalších významných děl jmenujme ještě alespoň *The Making of President 1960*, ze které jsem čerpal při analýze prezidentských voleb v roce 1960. V její závěrečné části jsou uvedeny výsledky v jednotlivých regionech USA. To mne přivedlo k myšlence (původně jsem nad tím nepřemýšlel), že bych měl nějakým způsobem zpracovat i volební výsledky v jednotlivých státech. V další fázi přišel nápad (který jsem dosud k velké, především časové náročnosti nerealizoval) analyzovat volební historii (na základě výsledků prezidentských a kongresových voleb a dále voleb guvernéra, případně státních legislatur) všech padesáti států. K volební problematice bych uvedl ještě knihu Levisa Chestera, Godfreyho Hodsona a Bruce Pageho *An American Melodrama*, která je výbornou a poměrně rozsáhlou reflexí prezidentských voleb roku 1968. Výčet by nebyl úplný bez knihy německého autora Jürgena Hartmanna, která se nazývá *Der amerikanische Präsident im Bezugsfeld der Kongressfraktionen*, jež analyzuje postavení amerického Kongresu (jeho ustavování, fungování a vztah k prezidentovi) právě v námi sledovaném období.

Rovněž při psaní kapitoly věnované událostem na domácí scéně jsem vycházel z více zdrojů. Kromě již zmíněných *Dějin Spojených států* George B. Tindalla bych jmenoval ještě *Černobílé desetiletí* (jeho autorem je David Halberstam), *Svobodu volby manželů Friedmanových*² a *Svět zvaný Amerika* Jiřiny Rybáčkové.

---

² Z tohoto dílka ovšem čerpám především při popisu velké hospodářské krize, jíž věnovaná kapitola byla pro účely diplomové práce vyškrtána.

Vzhledem k tomu, že v žádné monografii se nenacházejí přesné výsledky prezidentských a jiných voleb (především se to týká jednotlivých států), byl jsem v této věci nucen spolehnout se na internetové zdroje. Jedním z nich je <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>, který je zaměřen na tyto volební výsledky a dále http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page, kde se nacházejí četné zajímavé a důležité informace z různých oblastí. Tohoto zdroje jsem využíval především při zkoumání některých méně známých osobností amerického politického života či některých specifických problémů. Jako příklad uvedu strukturu americké katolické církve.

1.4 Poděkování a věnování

Chtěl bych poděkovat zejména doc. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D., bez nějž by tato studie zcela určitě nevznikla. Stál nejen na počátku (i díky němu jsem si zvolil právě toto téma a neomezil jsem jej pouze na ročníkovou práci, ale učinil z ní práci diplomou, posléze práci rigorózní a doufám, že mi bude dovoleno ji dále rozvíjet), ale byl mi zejména velmi dobrým učitelem během doby, kdy jsem se věnoval vlastnímu zpracovávání tématu. Poděkovat bych chtěl i své rodině a přátelům, kteří mi pro mou práci vytvořili skvělé zázemí.

Autoři svou práci někdy věnují konkrétní osobě. Já bych ji chtěl věnovat svému dědečkovi, Zdeňku Novákovi, od jehož úmrtí právě v těchto dnech uplynulo šest let a jenž velmi ovlivnil můj život, jak v morálních postojích, tak v mé víře v Boha a mých politických názorech. Vlastně i díky tomu, že jsem od něj získal právě tyto základy, mohla vzniknout předkládaná práce.

2. Spojené státy americké ve 40.-70. letech 20. století

Ve třech desetiletích, jež následovaly po druhé světové válce, došlo na americké vnitropolitické scéně k několika zlomovým událostem. Jednotlivé podkapitoly budou věnovány čtyřem nejzásadnějším problémům, tj. desegregaci, hospodářskému vývoji a sociální oblasti (včetně reformního úsilí šedesátých let), proměnám na kulturní scéně, v náboženství a ve stylu života,³ a, konečně, aféře Watergate. Ve sledovaném období však došlo i k mnoha dalším událostem, jež je třeba si připomenout. Na přelomu čtyřicátých a padesátých let žila americká veřejnost především mccarthismem, spojeným se jménem republikánského senátora Josepha McCathyho.⁴ Jeho blízkým spolupracovníkem a podporovatelem byl rovněž budoucí americký republikánský viceprezident (a později prezident) Richard Nixon,

---

³ Styl života se rovněž prolíná se sociální problematikou a postavením ženy ve společnosti.

⁴ McCarthy se narodil roku 1908, zemřel v roce 1957 (v důsledku svého alkoholismu; pohřbu se zúčastnil i tehdejší viceprezident R. Nixon). Původně byl demokratem, později přestoupil k republikánům. Jako senátor za stát Wisconsin sloužil v letech 1947-57. V prvních senátních primárkách v roce 1946 porazil ještě konzervativnějšího populárního republikánského senátora Roberta M. La Folleta. V samotných volbách pak byl jeho soupeřem demokrat Howard McMurray. Youngs 1987, str. 211.

Do podvědomí veřejnosti vstoupil McCarthy v únoru 1950, kdy vystoupil v Ohijském venkovském ženském klubu ve Wheelingu (stát Západní Virginie). Zde pronesl svůj proslulý projev, v němž uvedl, že státní department je „prolezlý“ komunisty. Summers 2003, str. 108; srv. s: Halberstam 2002, str. 55.

Díky tomuto jeho vystoupení si Američané uvědomili, že komunismus je reálným nebezpečím, nejen zahraničním, ale i domácím a že vůči komunismu je třeba být vždy a za každých okolností ostražitý. Velké množství komunistů se nacházelo rovněž v Hollywoodu (o tomto tématu se podrobněji zmiňuji níže). Stanul v čele Stálého senátního podvýboru pro vyšetřování (*Senate Subcommittee on Investigations*). Proběhlo zde například známé vyšetřování vysokých armádních představitelů.

Problémem wisconsinského senátora bylo, že jeho obvinění byla buď velmi nekonkrétní (stále mluvil o tom, že má seznam lidí sympatizujících s komunismem, kteří jsou přítomni ve státním aparátu; počet lidí na těchto seznamech se neustále měnil, nikdy však nebyl zveřejněn) nebo naopak až příliš konkrétní (obviňoval nejvýše postavené osobnosti, které rozhodně neměly s komunismem nic společného - např. prezidenta D. D. Eisenhowera). Zpočátku měla jeho vystoupení velký úspěch a stal se velmi populárním. Postupně však, jak přibývalo obvinění a nedostávalo se důkazů, se od něj veřejnost (a zejména tisk) začala odvracet. Dodnes je toto období symbolem čehosi negativního, je označováno jako „hon na čarodějnice“ a dokonce srovnáváno s protizápadním tažením v zemích východního bloku (spojeným s vykonstruovanými procesy). Jak však bylo řečeno, jeho vystoupení (přes výše zmíněná negativa) bylo velmi užitečné a nutné. Většina Američanů, byť jej navenek zatracuje, jím byla ovlivněna a začala si konečně uvědomovat zločinnost a reálné nebezpečí komunismu. Toto neplatí samozřejmě pro radikální liberály šedesátých let, autory výroku „hodný strýček Ho“ (míněn severovietnamský komunistický diktátor, který měl, podobně jako všichni vysocí komunističtí představitelé, kteří se dostali k moci, na rukou krev) a podobných nechutností. Je na místě použít parafrázi jednoho známého výroku - kdyby McCarthy nebyl, museli by si jej Američané vymyslet...

Definitivní konec tohoto období přišel v roce 1954 (2. prosince), kdy mu byla jeho kolegy v Senátu udělena důtka. Hlasování skončilo poměrem 67:22. Kromě všech přítomných demokratů pro ni hlasovala i část republikánů (především z východu). Jeho zastánci z řad republikánů pocházeli v drtivé většině ze západních států. Jediným demokratem, který nehlasoval pro tuto důtku, byl John F. Kennedy, jenž se léčil v nemocnici. Byl však McCarthyho podporovatelem (proti důtce hlasoval např. neúspěšný republikánský prezidentský kandidát z roku 1964 Barry Goldwater). Toinetová 1999, str. 37; srv. s: Dallek 2006, str. 171; http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy

Rodina Kennedyů McCarthyho obecně podporovala (byl stejně jako oni katolík). Robert F. Kennedy pro něj přímo pracoval jako právník, senátor byl dokonce kmotrem jeho dcery. Roberts 1984, str. 26.

který se v rámci protikomunistického hnutí angažoval zejména v tzv. Hissově případu,⁵ jenž stál na počátku jeho kariéry.⁶

Šedesátá léta byla vedle událostí, jimž se budu věnovat podrobněji, poznamenána také třemi politickými vraždami, ke kterým v průběhu tohoto desetiletí došlo. Jednalo se o atentáty na prezidenta J. F. Kennedyho v listopadu 1963 v Dallasu (stát Texas),⁷ na jeho bratra R. F. Kennedyho v červnu 1968 v Los Angeles

---

⁵ Případ skončil odsouzením Hise z křivé přísahy, ačkoliv byl původně obviněn jako sovětský špion - kterým skutečně byl, jak ukázaly pozdější průzkumy. Ze špionáže Algera Hise roku 1948 obvinil jeho dřívější kolega z Komunistické strany Whittaker Chambers, postupně byla předložena řada důkazů, především pak část mikrofilmu, který si Hiss uschoval do vydlabané dýně - odtud i další označení případu jako „Dokumenty z dýně“ („Pumpkin Papers“). Bylo rovněž prokázáno, že tiskoviny, které dýně rovněž obsahovala, byly napsány na psacím stroji manželů Hissových. Mnohé důkazy byly rovněž obstarány tehdejším ředitelem FBI J. Edgarem Hooverem. <http://en.wikipedia.org/wiki/Nixon>

Během výslechu před sněmovním výborem pro neamerickou činnost učinil Hiss své slavné prohlášení: „Nejsem a nikdy jsem nebyl členem Komunistické strany. Nezastávám a nikdy jsem nezastával principy Komunistické strany. Nejsem a nikdy jsem nebyl členem žádné komunistické organizace. Nikdy jsem nesledoval linii Komunistické strany, přímo ani nepřímo. Jsem přesvědčen o tom, že žádný z mých přátel není komunista.“ („*I am not and never have been a member of the Communist Party. I do not and never have adhered to the tenets of the Communist Party. I am not and never have been a member of any Communist front organization. I have never followed the Communist Party line directly or indirectly. To the best of my knowledge none of my friends is a Communist.*“). Nixon 1962, str. 6.

⁶ Tento případ přinesl Nixonovi velkou popularitu mezi lidmi, avšak natrvalo jej odcizil establishmentu a fanatickým liberálním novinářům, kteří si svůj vztah k tehdejšímu kalifornskému reprezentantovi předávali jako jakési „kolektivní dědictví“. Ve své knize „Šest krizí“ o Hissově případu Nixon s odstupem píše: „Jeden přítel mi řekl - nebýt Hissova případu, byl bys roku 1960 zvolen. Druhý mi však řekl - nebýt Hissova případu, nikdy bys nebyl viceprezidentem a kandidátem na prezidenta. Oba měli pravdu.“ Nixon 1962, str. 1.

⁷ Tuto cestu uskutečnil především kvůli blížícím se prezidentským volbám - Texas byl jedním ze států, kde demokratická kandidátka zvítězila pouze velmi těsně. Když prezident projížděl v automobilu Dallasem mezi nadšenými davy v automobilu, kde kromě něj seděla i jeho manželka a guvernér s chotí, zasáhl jej několik výstřelů. Jako pravděpodobný vrah byl dopaden mladý Lee Harvey Oswald (tři roky pobýval v SSSR a otevřeně se hlásil ke Castrově Kubě; byl rovněž označován za sovětského špiona), kterému bylo teprve dvacet čtyři let, se narodil roku 1939. Bishop 1968, str. 36.

Oswald se živil jako zaměstnanec skladu učebnic, odkud měly výstřely padnout. Nikdo jej však nikdy nevyslechl, neboť již druhý den byl zastřelen při převozu v garážích dallaské policie. Jeho vrahem byl majitel nočního klubu Jack Ruby. K vyšetření atentátu na Kennedyho i vraždy Rudyho prezident Johnson jmenoval tzv. Warrenova komise (*Warren Commission*). V jejím čele stanul předseda Nejvyššího soudu E. Warren. Dále v komisi zasedal senátor Richard B. Russell, senátor John Herman Cooper, poslanec Hale Boggs, poslanec Gerald R. Ford, Allen W. Dulles (bývalý ředitel CIA), John J. McCloy, J. Lee Rankin (hlavní právní zástupce komise). Prezident Lyndon B. Johnson zřídil komisi výnosem ze dne 26. listopadu 1963. Lane 1967, str. 8.

Závěry jejího vyšetřování byly mnohokrát kritizovány pro svou neúplnost a nedostatečnost. Zde jsou oficiálně vyhlášené výsledky vyšetřování:

1) Johna F. Kennedyho a policistu Tippita zastřelil Lee Harvey Oswald – sám, z vlastní vůle a bez jakékoliv pomoci jiných osob. Podle mnohých svědeckých výpovědí a důkazů (zastaralá puška, kterou Oswald použil, nemohla během krátkého časového úseku vystřelit více než čtyři výstřely; podle střeleckých zkoušek nebyl Oswald dobrým střelcem; jeden z výstřelů zasáhl prezidenta zepředu - při výstřelu ze skladiště učebnic, kde se měl atentátník nacházet, však musel výstřel dopadnout pouze zezadu) je velmi pravděpodobné, že atentátníků bylo více, minimálně dva. Lane 1967, str. 118.

2) Jack Ruby jednal při vraždě Oswalda sám, z vlastní vůle a bez jakékoliv pomoci jiných osob. Toto také nebylo prokázáno, spíše je pravděpodobné, že se někdo obával toho, že by Oswald mohl mluvit.

3) Žádné spiknutí neexistovalo. Teorie spiknutí je velmi oblíbená, skutečně nebyla prokázána, avšak ani vyloučena. Podezřelými byli a jsou Fidel Castro, Jihovietnamci mstící se za Diemovu smrt (prezident Diem byl zavražděn při převratu na začátku listopadu - Američané a CIA

(Kalifornie)⁸ a konečně na černošského vůdce Martina Luthera Kinga v dubnu 1968 v Memphisu (Tennessee).⁹ Je třeba rovněž zmínit postavení Indiánů.¹⁰ Jejich počet

tento převrat tiše podporovali), bossové podsvětí či odborů, FBI, CIA, KGB, generálové a dokonce i L. Johnson. Dallek 2006, str. 591.

4) Oswald, Tippit a Ruby se navzájem neznali.

5) Jistou část viny na úspěchu atentátu má americká Tajná služba (*Secret Service*), která prezidentovi nezajistila dostatečnou ochranu, a FBI, která Tajné službě nepředala údaje o Oswaldovi jako o potenciálně nebezpečném člověku.

Vinu na zavraždění Oswalda nese dallaská policie, ale jenom v tom smyslu, že dovolila velkému množství novinářů přístup do sklepení budovy policejního ředitelství a vytvořila tak zmatek, v němž Ruby mohl k Oswaldovi proniknout. Lane 1967, str. 10.

Faktem zůstává, že přes závěry Warrenovy komise nebyl případ nikdy objasněn. Je třeba si počkat na otevření supertajných trezorů Národního archivu - „čekací doba“ je v tomto případě 75 let - otevřeny budou až v roce 2039. Lane 1967, str. 12.

Kennedy byl pohřben na Arlingtonském hřbitově a pohřeb byl organizován podobně, jako v případě Lincolna (Šlo o zvláštní přání vdovy po zemřelém prezidentovi - Jacquelyny Kennedyové). Obřad byl pochmurnější a pompéznější než pohřeb F. D. Roosevelta. Dallek 2006, str. 588.

S prezidentovým pohřbem je rovněž spjata ona příhoda s dvouletým Johnem juniorem - vystoupil z řady a svému otci zasalutoval na rozloučenou - tyto fotky obletěly svět.

⁸ V noci ze 4. na 5. června bylo oznámeno jeho vítězství v důležitých prezidentských primárních v Kalifornii. Své vítězství oslavoval dlouho do noci se svými příznivci v hotelu Ambassador (*Ambassador Hotel*) v Los Angeles. V časných ranních hodinách se odebral do kuchyně tohoto hotelu, aby pozdravil jeho personál, který jej rovněž podporoval. Zde byl ve 4:45 postřelen mladým Palestincem jménem Sirhan Sirhan. Důvodem měla být Kenendyho podpora Izraele během šestidenní války v roce 1967. Soud jej původně odsoudil k smrti, trest mu byl změněn na doživotí. Ve vězení je dodnes. Roberts 1984, str. 176; srv s: Chester 1969, str. 349, Borovik 1981, str. 20 a Summers 2003, str. 328.

Byl zasažen dvakrát do páteře a jednou za pravé ucho. Zemřel druhý den, 6. srpna 1968 v 1:44 ráno v losangelské nemocnici. Roberts 1984, str. 176 a 182.

⁹ Výstřel padl 4. dubna 1968 v 6:01 a King svým zraněním na místě podlehl. Dva týdny po Kingově smrti bylo zjištěno, že střelcem byl James Earl Ray. Po svém dopadení dlouho čekal na zahájení soudního procesu, který byl několikrát odložen. Celý průběh provázela řada nejasností. Nakonec den před vynesením rozsudku, jež bylo naplánováno na 12. březen 1969, došlo k oznámení překvapivé dohody mezi obhajobou a obžalobou. Za své doznání nebyl Roy odsouzen k trestu smrti, ale „pouze“ k devadesáti devíti letům vězení. Borovik 1981, str. 11 a 36.

¹⁰ Indiáni (a eskymáci) jsou původními obyvateli Ameriky. Po příchodu Evropanů byli téměř vyhubeni (pokud pomineme přímé zabíjení, umírali především na evropské nemoci, proti kterým neměli protilátky). Na konci 19. století již ztratili veškerá území, kterými do té doby disponovali a byli umístěni do speciálně vymezených rezervací (nacházeli se v nejhorších možných lokalitách) a ocitli se na okraji společnosti. Nejvyšší soud v roce 1971 ve svém rozsudku v případě *McKay v. Campbell* stanovil, že XIV. dodatek k ústavě se vztahoval pouze na osvobozené otroky (v tomto případě šlo o to, zda Indiáni mají být považováni za občany; Barša 1999, str. 28). „Indiánská otázka“ spadá do kompetence Úřadu pro indiánské záležitosti (*Bureau of Indian Affairs*), zřízeného roku 1824, který je součástí ministerstva vnitra (*Department of the Interior*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Bureau_of_Indian_Affairs

Existuje 562 federálně uznávaných kmenů a kromě toho desítky dalších, které se odlišují jen na lokální úrovni. Indiáni žijí téměř ve všech státech a asi 66% z nich žije ve městech, mimo rezervace. Největším kmenem jsou Čerokijové. Druhým nejpočetnějším americkým indiánským kmenem jsou Navahové. Jejich rezervace je obrovská, zabírá velkou část severovýchodní Arizony a přesahuje i do tří přilehlých států, Utahu Colorada a Nového Mexika. Jedná se však o velmi nehostinný kraj. Kmen Navahů je rovněž spojen s druhou světovou válkou, neboť z jejich jazyka pocházela šifra, kterou Američané používali na Tichomořské frontě. Japonci ji nikdy nerozluštili. Rybáčeková 2004, str. 362 a 368.

Více pozornosti se Indiánům začalo věnovat v šedesátých letech 20. století, a to ze dvou důvodů. Američané především cítili jakýsi kolektivní pocit viny, neboť jejich předky vyhnali z domovů. Druhým důvodem byl fakt, že životní podmínky této menšiny byly otřesné. Nezaměstnanost indiánské populace byla desetkrát větší, než celonárodní průměr, dožívali se o dvacet let nižšího věku, než byl průměrný věk zbytku populace, a procento sebevražd bylo stokrát větší, než u bělochů. Roku 1968 vzniklo Hnutí amerických Indiánů (rudá moc). V roce 1969 obsadili ostrov Alcatraz

se za léta 1950 - 1970 zdvojnásobil, na konci tohoto období jich bylo celkem 800 000.¹¹ Velmi významné bylo rovněž přijetí dvou posledních amerických států, Aljašky (*Alaska*)¹² a Havajských ostrovů (*Hawai*),¹³ v roce 1959. Přidruženým státem se pak v roce 1952 stalo Portoriko.¹⁴

2.1 Desegregace

2.1.1 Prehistorie

Je velmi obtížné popisovat proces desegregace, aniž by byly zmíněny počátky otroctví, úloha této otázky v rámci amerického boje za nezávislost (a s ním související postavení této instituce v americké ústavě), vznik abolicionistického hnutí, občanská válka a s ní související zrušení otroctví a především pak samotné šíření desegregace, které naplno propuklo v devadesátých letech 19. století. Vzhledem k rozsahu této práce však nezbývá nic jiného, než tyto záležitosti vynechat a vrátit se k nim při jiné příležitosti. V tuto chvíli jen odkáží na příslušnou literaturu.¹⁵ Uvedme pouze, že od sklonku 19. století platilo (zejména díky

---

v Sanfranciském zálivu (dříve zde bylo jedno z nejlépe střežených vězení v USA) a organizovali demonstrace vsedě před Úřadem pro indiánské záležitosti ve Washingtonu v roce 1972. Později se rozhodli využít nástrojů, které jim nabízel právní stát a u federálních soudů se pokusili uplatnit kopie starých kupních smluv (podle kterých od nich běloši kupovali půdu, avšak ustanovení smluv obcházeli). Výsledkem bylo několik úspěchů - především restituce na Aljašce, v Maine a Massachusetts, Indiánům se rovněž dostalo odškodnění. Tindall 2000, str. 717-718. Více k problematice Indiánů srv. např. s: Raková 1998; Šolc 1967; Hagan 1993; Debo 1970; Prucha 1986.

¹¹ Current 1980, str. 814.

¹² Zvláštností tohoto státu je, že se nachází naprosto odloučen od vlastního amerického území, na severozápadě kontinentu. Aljaška byla původně ruskou kolonií, v roce 1867 ji však byla prodána Spojeným státům za 7,2 milionu dolarů. Teritoriální status obdržela Aljaška v roce 1912. Diskuse o přijetí Aljašky jako dalšího státu do Unie začaly po druhé světové válce. Většina stávajících států však byla zpočátku proti, neboť ji považovaly za příliš vzdálenou, odtrženou a ekonomicky nestabilní. Teprve objevená naleziště ropy změnila situaci. Proti se vyslovoval rovněž prezident Eisenhower, který Aljašku považoval pouze za předsunutou vojenskou hlídku (Ewald 1981, str. 201). Zákon o přijetí Aljašky 49. státem USA však 7. července 1958 přesto podepsal. Samotný přístup se pak uskutečnil 3. ledna 1959. http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Alaska

Aljaška získala dvě místa ve federálním Senátu (stejně jako ostatní státy) a podle počtu obyvatel pouze jednoho člena ve Sněmovně reprezentantů (počet členů tohoto orgánu byl tak, společně se zástupcem Havaje, dočasně navýšen na 437, aby se po volbách v roce 1962 vrátil zpět na 435). Disponuje tak třemi prezidentskými voliteli, které ve všech volbách po roce 1960 (kromě voleb v roce 1964, kdy zvítězil L. Johnson) odevzdala kandidátovi republikánů. Přesto však demokratičtí guvernérů drželi tento úřad déle než jejich republikánští kolegové.

¹³ Havaj byla v roce 1901 prohlášena teritoriem. Prezident Eisenhower podepsal zákon o přijetí Havaje 50. státem 18. března 1959. K samotnému přistoupení pak došlo 21. srpna 1959 poté, co se v teritoriálním referendu vyslovilo 94% hlasujících pro vstup do USA. Podobně jako Aljaška získal i tento nový stát dva senátory a jednoho člena Sněmovny reprezentantů (tento počet se ovšem po sčítání lidu v roce 1960 zvýšil na dva). Od počátku je na Havaji dominantní Demokratická strana, která vždy ovládala obě komory státní legislativy, guvernérství držela v letech 1962-2002. V prezidentských volbách volila republikány pouze dvakrát a to v letech 1972 a 1984 (v obou případech celonárodně republikáni drtivě zvítězili). http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Hawaii

¹⁴ Portoriko je nejmenším z ostrovů Velkých Antil. Byl Spojenými státy získán v souvislosti s válkou se Španělskem, která proběhla v roce 1898. Obyvatelé Portorika získali v roce 1917 americké občanství a roku 1952 Kongres tomuto ostrovu udělil jedinečný statut přidružené republiky s vlastní ústavou a volenými představiteli. Jako stát může Portoriko měnit svou ústavu, pokud to neodporuje ústavě Spojených států. Tindal 2000, str. 466; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Puerto_Rico

¹⁵ Více k válce za nezávislost srv. např. s: Rankon 1965; Franz 1975; Alden 1969; Raková 2005; Tindall 2000. K občanské válce srv. např. s: Parish 1975; Bishop 1998; Lindsey 1974; Křížek 1994; Tindall 2000. Z další literatury pak jmenujme např.: Heineman 1995, Barša 1999, Blaustein 197 (str. 396), Majstr 1997 (str. 476-497)

rozhodnutí Nejvyššího soudu) pravidlo „oddělení, ale rovni“ („*separate, but equal*“), které se snažilo dodržet ustavení příslušných dosatků k ústavě řešících zrušení otroctví a zrovnoprávnění černochů, avšak přesto vycházející maximálně vstříc jižním státům, které usilovaly o jejich co nejužší výklad. Výsledkem pak byla praxe založená na tom, že Afroameričanům byl nejen ve federální a státní správě, ale i ve školství, dopravě v celém společenském životě vůbec přidělen nižší status, než kterému se těšil příslušníci většinové společnosti. Ve všech zařízeních se nacházela oddělená místa pro bílé a černé obyvatelstvo, přičemž „černošské prostory“ měly mnohem podradnější úroveň. Kvalita výuky v černých školách byla výrazně horší (i díky nižším dotacím z federálního a státních rozpočtů), v rámci veřejné dopravy mohli obsazovat málo a především podstatně horších míst k sezení, totéž platilo i o restauračních, kulturních a jiných zařízeních. Nejvýznamnějším z těchto opatření však bylo výrazné omezení (de facto zrušení) volebního práva pro téměř všechny černochy na jihu.

2.1.2 Počátek dedegragčního hnutí a úloha Nejvyššího soudu

Všeobecně se za počátek desegregačního hnutí udává rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě *Brown v. Školní rada v Topece* (*Brown v. Board of Education of Topeca*) z roku 1954. Jsem však přesvědčen o tom, že jeho počátky je třeba klást dříve.¹⁶ Není na místě řešit, kdy tyto diskuse započaly, soustředíme se pouze na rozhodnutí ústředních orgánů v této věci - a prvním takovým rozhodnutím v této věci byl exekutivního příkazu číslo 9981 (*Exekutive order 9981*),¹⁷ kterým prezident H. S. Truman zrušil rasovou segregaci v armádě a rovněž zahájil proces desegregace při najímání zaměstnanců federálních institucí.

Na tato Trumanova rozhodnutí však na exekutivní úrovni¹⁸ navázala až usnesení z období Kennedyho¹⁹ a Johnsonových administrativ. Kongres byl díky existenci konzervativní koalice²⁰ zatím zcela mimo hru, pomyslnou pochodeň tedy převzal Nejvyšší soud v čele s E. Warrenem. Podívejme se nyní souhrnně na některá rozhodnutí tohoto orgánu ve věci občanských práv. První takovéto rozhodnutí padlo již v roce 1948, kdy Nejvyšší soud zakázal veškeré vyhlášky, jež znemožňovaly černochům usadit se v bílých čtvrtích.²¹ Nejdůležitější z nich představoval již zmíněný případ *Brown v. Školní rada v Topece* (*Brown v. Board of Education of*

¹⁶ Můžeme říci, že boj za občanská práva měl čtyři různé formy, které spolu vzájemně souvisely a každá z nich představovala průlom. Trumanovo rozhodnutí bylo rozhodnutím exekutivy, Nejvyšší soud se zapojil jménem justice, Kongres jako představitel legislativy schválil několik zákonů o občanských právech a konečně počátek protestů veřejnosti je spojen se jménem Rosy Parksové, jejíž příběh bude zmíněn níže.

¹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Executive_Order_9981

¹⁸ Nepočítáme samozřejmě ta exekutivní rozhodnutí, jež pouze naplňovala usnesení Nejvyššího soudu. Jde nám pouze o „iniciační rozhodnutí“.

¹⁹ Připomeňme například Kennedyho rozhodnutí o zřízení Výboru pro rovnoprávnost v zaměstnání (CEEO, *Committee on Equal Employment Opportunity*). Úkolem výboru bylo bojovat s diskriminací při náboru federálních zaměstnanců, zvyšovat počet černých pracovníků státní správy a odebrat federální závazky podnikům diskriminujícím Afroameričany. V čele tohoto výboru stanul viceprezident L. Johnson. Dallek 2006, str. 292.

²⁰ Konzervativní koalice představovala spojení jižních demokratů a převážně většiny republikánů v Kongresu, jež se stavěla do opozice proti sociálnímu zákonodárství a rozhodnutím v oblasti občanských práv. Fungovala od přelomu třicátých a čtyřicátých do sedmdesátých let a po většinu sledovaného období měla v Kongresu většinu. Jižanští demokraté, byť nebyli ve srovnání se svými severními kolegy a s republikány příliš početní, se těšili velkému vlivu, neboť plnili roli jakéhosi jazýčku na vahách. Toto postavení však postupně ztráceli v souvislosti s tím, jak republikáni upevňovali své pozice na jihu.

²¹ Majstr 1997, str. 479.

Topeca)²² v roce 1954. Pravilo se v něm, že segregace ve veřejném školství je neústavní.²³ Z dalších jmenujme například *Harper v. Virginie* z roku 1966, které stanovuje, že dávat volební právo do souvislosti s placením daní je protiústavní.²⁴ Velmi těžké však bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁵ prosazovat v praxi. Některé případy rozebereme níže.

Rok po rozhodnutí v případě školní rady v Topece došlo k jedné z nejvýznamnějších událostí v celé této kampani. Hlavní roli v tomto příběhu sehrála černoška Rosa Parksová z Montgomery ve státě Alabama. Dne 1. prosince 1955 odmítla při cestě městským autobusem jednomu bílému muži uvolnit sedadlo určené pro bělochy.²⁶ Byla zatčena a předvedena k výslechu na policii. Druhý den se v baptistickém kostele Dexter Avenue sešli vůdci místní černošské komunisty a na protest proti tomuto jednání založili Spolek pro zlepšení poměrů v Montgomery (*Montgomery Improvement Association*)²⁷ a dohodli se na rozsáhlém bojkotu autobusů.²⁸ Výsledkem bylo, že 4. června 1956 rozhodl federální okresní soud o tom, že segregace autobusů je neústavní. Nic se však nezměnilo, dokud toto rozhodnutí nepotvrdil 13. listopadu Nejvyšší soud. Poté, co místní samospráva tento výrok soudu naplnila, byl 20. prosince bojkot odvolán.²⁹

---

²² Stalo se tak 17. května 1954 v poměru 9:0, což je velmi pozoruhodný výsledek a je bezpochyby zásluhou obratného předsedy Nejvyššího soudu E. Warrena. Žalujícím byl otec jednoho černošského děvčete z Topeky ve státě Kansas, který bojoval o právo své dcery navštěvovat bělošskou školu, která byla mnohem blíže jejímu bydlišti. Halberstam 2002, str. 377; srov. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Brown_v._Board_of_Education

²³ V reakci na toto rozhodnutí byl 12. března 1956 sepsán tzv. Jižní manifest (*Southern Manifesto*). Podepsala jej většina kongresmanů zvolených za jedenáct jižních států (organizátorem byl senátor Samuel J. Erwin, Jr. ze Severní Karolíny). Signovalo jej celkem devatenáct z dvaceti dvou senátorů a 78 ze 106 reprezentantů z jihu. Proti se vyslovilo pět ze sedmi jižních republikánů (seznam signatářů viz příloha č. 20). Manifest kritizoval údajnou přílišnou moc soudní (především je myšlen Nejvyšší soud). Jeho signatáři tvrdili, že ústava ani dodatky neřeší a nemají řešit oblast vzdělávání. Odvolávali se na rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1896 (*Plessy v. Ferguson*, viz výše) a tvrdili, že praxe „oddělení, ale rovní“ (*separate, but equal*) není v rozporu se XIV. dodatkem. Blaustein 1970, str. 447; srv s: http://en.wikipedia.org/wiki/Southern_Manifesto

²⁴ Maisel 1987, str. 48.

Toto rozhodnutí bylo rovněž podstatné pro afroamerické voliče, neboť se týkalo především chudých obyvatel, mezi nimiž bylo procentuálně vyšší počet černochů, než činil jejich podíl na celkové populaci.

²⁵ Desegregace souvisí s Nejvyšším soudem i v přímém slova smyslu. V roce 1967 byl jmenován první černošský nejvyšší soudce, Thurgood Marshall. Rybáčková 2003, str. 237.

Marshall v roce 1991 následoval Clarence Thomas (soudcem Nejvyššího soudu je dodnes). http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Justices_of_the_Supreme_Court_of_the_United_States

Pro zajímavost ještě uvedme, že první černošskou senátorkou byla v roce 1992 zvolena Carol Moseley-Braunová. Majstr 1997, str. 481.

²⁶ V této souvislosti je třeba zmínit ještě jednu zajímavost. Někde byl počet míst pro černé a bílé fixně dán, jinde (a to byl případ Montgomery), byla sice sedadla rozdělena na „bílá“ a „černá“, ale řidič mohl sedadla pro bílé pasažéry podle libosti i na místa určená černochům. To se právě stalo i v tomto případě - R. Parksová tak vlastně seděla na místě, které bylo oficiálně určené pro Afroameričany. Halberstam 2002, str. 485.

²⁷ V čele tohoto spolku stanul mladý pastor Martin Luther King, Jr.

http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery_Improvement_Association

²⁸ Tento bojkot spočíval v tom, že místní černoši odmítali používat městskou hromadnou dopravu (což samozřejmě znamenalo ušlý zisk pro bělošské majitele). Rozvinula se solidární masová akce, kdy si černí obyvatelé města vzájemně pomáhali při přepravě do vzdálenějších částí města.

²⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery_Bus_Boycott

2.1.3 „Zlaté období“ černošské revolty, 1957-1968

M. L. King se díky tomu, že se dostal do čela tohoto protestního hnutí, proslavil po celé zemi. Roku 1957 pak inicioval založení Konference jižního křesťanského vedení (*Southern Christian Leadership Conference, SCLC*).³⁰ Hodlal bojovat formou nenásilných procesů (*non-violent protests*),³¹ proto se od počátku distancoval od radikálních černošských hnutí, především od Černé moci (*Black Power*).³² Hlavním heslem Konference se pak stalo prohlášení „Spasíme duši Ameriky“.³³ King její činnost rozšířil na celý jih³⁴ a získal pro ni celonárodní podporu. Zorganizoval velké množství protestních akcí a symbolických pochodů. Nejvýznamnější z nich byl velký pochod (jeho heslo znělo „pochod za pracovní místa a svobodu“ - „*march for jobs and freedom*“)³⁵ 250 000 demonstrantů v srpnu 1963, jehož trasa vedla od Washingtonova k Lincolnovu památníku.³⁶ Zde 28. srpna 1963 pronesl slavný projev,³⁷ kterému se podle jeho úvodních slov dostalo názvu „Velký sen“ („*Great Dream*“)³⁸ a později byl zařazen na první místo mezi nejzásadnějšími americkými projevy 20. století.³⁹ Další velký pochod na

³⁰ Na počátku šedesátých let se jí podařilo dosáhnout dohody o desegregaci šaten v obchodních domech, jídelen v centru města, veřejných toalet a umývárén i veřejně přístupných zdrojů pitné vody. Dallek 2006, str. 506.

³¹ Především za to, jakým způsobem tyto protesty vedl, získal 14. října 1964 Nobelovu cenu míru.

³² V jejím čele stál muslim Malcolm X. Tindall 2000, str. 703.

³³ Borovík 1981, str. 94.

V roce 1960 byl např. King zatčen za pokus o integraci restaurace v obchodním středisku v Atlantě, a protože již předtím dostal podmínku za údajný dopravní přestupek, odsoudili ho na čtyři měsíce nucených prací, které si měl odpykat ve věznici na georgijském venkově. O jeho propuštění se osobně postaral R. F. Kennedy, když zatelefonoval jeho soudci. To J. F. Kennedymu (na rozdíl od Nixona) získalo u černých obyvatel značnou výhodu a možná mu tento krok napomohl k vítězství v pěti státech – Delaware, Illinois, Jižní Karolíně, Michigan a New Jersey. Dallek 2006, str. 261.

Kennedymu rovněž pomohlo, že v době Kingova uvěznění zavolal jeho manželce. Volební štáb budoucího prezidenta samozřejmě neopomněl dát tomuto kroku širokou publicitu. Wright 1996, str. 410.

³⁴ Problém představovala především rasová integrace na jihu, neboť na severu byla segregace až na výjimky mimo zákon. Nejvíce černochů žilo ve velkoměstech (v centrech), kde jejich počet neustále vzrůstal. Zatímco v 1950 činil počet Afroameričanů v New Yorku 10%, v Los Angeles 9% a v Chicago 14%, roku 1970 se tento počet v New Yorku zvýšil na 21%, v Los Angeles na 18%, v Chicagu na 33% a v dalších velkých městech, tedy v Saint Louis, Baltimore, Detroit přesáhl 40% - konkrétně 41, 46 a 44%. White 1975, str. 45.

³⁵ *The Annals of America* 18, str. 156.

³⁶ Tato trasa byla samozřejmě zvolena symbolicky. Washington dal svobodu americkému lidu a Lincoln se ji pokusil rozšířit i na Afroameričany.

³⁷ King byl skvělým řečníkem, pomohla mu především jeho dlouhá praxe v pozici kazatele.

³⁸ „Mám sen, že jednoho dne budou moci na rudých kopcích Georgie synové bývalých otroků a synové bývalých otrokářů sedět společně jako bratři u jednoho stolu. (...) mám sen, že jednoho dne bude každé údolí zasypano, každý pahorek a kopec zarovnan, hrubá místa uhlazena a křivdy urovnány, že sláva Páně bude zjevena a vše živé to uvidí pospolu. (...) A až se tak stane (...), dokážeme uspišit příchod dne, kdy se všechna dítka boží, černí i bílí, Židé i křesťané, protestanti i katolíci dokáží vzít za ruce a zpívat slova starého černošského spirituálu: Konečně svobodní! Konečně svobodní! Díky Bohu Všemohoucímu jsme konečně svobodní!“ Dallek 2006, str. 546.

Dále ve svém projevu pronesl: „Mám sen, že mé malé děti budou jednou žít v národě, kde nebudou souzeni podle barvy své pleti, ale dle svého charakteru.“ („*I have a dream, that my own little children will one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin, but by the content of their character.*“). Levitan 1975, str. 331.

Když se demonstranti rozházeli, mnozí kráčeli ruku v ruce za zpěvu hymny hnutí: „Jednou budeme dál, jednou budeme dál, jednou budeme dál, já vím. Jen víru mít, doufat a jít. Jednou budeme dál, já vím.“

³⁹ <http://www.news.wisc.edu/releases/3504.html>

Washington chystal King na 22. duben 1968. Této nikdy neuskutečněné události se dostalo názvu „pochod rudých“.⁴⁰ Jeho účastníci měli v hlavním městě zůstat tak dlouho, dokud se neobrátl pozornost země na postavení chudých vrstev obyvatelstva. Tyto plány však zhatil výstřel, který padl 4. dubna 1968 v 6:01 v Memphisu.⁴¹ Byl mířen na Kinga, jenž následkům zranění na místě podlehl.⁴² Druhý den po vraždě podepsal Johnson vzhledem k rozsáhlým černošským nepokojům výnos o vyhlášení výjimečného stavu ve Washingtonu. Dalším takto postiženým městem bylo Chicago. O pět dní později pak byl Johnsonem vyhlášen den národního smutku.⁴³

2.1.4 Federální vláda a Kongres

Velkým problémem bylo uvádět desegregační rozhodnutí (nejdříve Nejvyššího soudu, poté Kongresu) v život. Činila tak v převážné většině s výhradním využitím svých prostředků federální vláda, neboť na pomoc státních vlád se nemohla spoléhat, ba právě naopak. Zmiňme nejdůležitější takové případy. První ze zásadních pokusů o prolomení segregace ve školství⁴⁴ představoval případ z Little Rocku, kde se 4. září 1957 devět afroamerických studentů pokusilo v souladu s rozhodnutím místního federálního soudu nastoupit na zdejší střední školu. V tom jim však zabránil přímo guvernér Arkansasu Orval Faubus,⁴⁵ když proti nim povolal národní gardu. Ta byla nakonec 20. září na příkaz soudu odvolána. Za guvernéra se však postavili místní obyvatelé (především rodiče bílých studentů této střední školy) a sami bránili studentům v přístupu do školy. Prezident Eisenhower na jejich obranu povolal 1000 parašutistů⁴⁶ a národní gardu. Vojáci pak celý školní rok zajišťovali bezpečnost oněch devíti černošských studentů. K plné integraci škol v Little Rocku však došlo až v roce 1959.⁴⁷

Největší střety ale proběhly během Kennedyho administrativy. V září 1962 se černochoz z Mississippi jménem James Meredith⁴⁸ pokusil na půdě protičernošsky

---

Na druhém místě se umístila Kennedyho inaugurační řeč z ledna 1961, na šestém pak Nixonův slavný televizní projev z roku 1952 (v němž vyvracel podezření z existence tajného fondu, jehož měl využívat k soukromým účelům).

⁴⁰ Mělo se jednat především o všechny chudé bez ohledu na barvu pleti či národnost. Kromě černochozů především Indiáni, Mexičané, Portoričané. Borovík 1981, str. 1957.

⁴¹ Tj. ve státě Tennessee.

⁴² Borovík 1981, str. 11.

⁴³ Podrobnosti ohledně vyšetřování Kingovy vraždy viz výše.

⁴⁴ Avšak již o 10 let dříve, v roce 1947, byla prolomena rasová segregace ve sportu, kdy Jackie Robinson, černošský baseballový hráč, jenž jako první překonal rasovou segregaci baseballu, když v roce 1947 pronikl do jednoho bělošského brooklynského týmu. Rybáčková 2003, str. 341.

Na druhé straně např. deník *The Washington Post*, který na přelomu 60. a 70. let stál v čele liberálního štvání proti tehdejšímu prezidentovi Nixonovi, přestal otiskovat rasově segregované inzeráty na zaměstnání a na prodej realit až v roce 1960. Majstr 1997, str. 68.

⁴⁵ Do své funkce byl zvolen celkem šestkrát, působil v ní v letech 1955-67.

http://en.wikipedia.org/wiki/Orval_Faubus

⁴⁶ Jednalo se o 101. vzdušnou divizi (*101st Airborne Division*).

⁴⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Little_Rock_Nine

Prezident Eisenhower se dlouho k celému problému rasové integrace škol (na rozdíl od rozšiřování volebního práva) stavěl velmi skepticky. Rozhodl se zasáhnout ne z přesvědčení o správnosti (či spíše účelnosti a prospěšnosti) celé věci, ale proto, aby hájil autoritu Nejvyššího soudu a federálních orgánů vůbec. I díky tomuto zásahu pak dostali republikáni (tedy R. Nixon) v prezidentských volbách v roce 1960 větší procento černošských hlasů, než kdykoliv potom.

⁴⁸ Tento osmadvacetiletý veterán válečného letectva považoval za svoji povinnost segregaci vzdorovat a od ledna 1961 usiloval o přijetí na oxfordskou univerzitu v Mississippi. Po řadě soudních jednání se mu podařilo úspěšně odvolat k Nejvyššímu soudu. Ten rozsudkem z 10. září 1962 univerzitu nařídil ukončit „promyšlenou kampaň záměrných průtahů, šikany a úmyslné nečinnosti“ a Mereditha přijmout.

zaměřené státní univerzity v Oxfordu⁴⁹ překonat segregační pravidla. Ve státní televizi vystoupil⁵⁰ sám guvernér státu Mississippi Ross Barnett,⁵¹ zapřísáhlý segregacionista, zpochybnil zásah federálních úřadů do práv svého státu a uplatnil zavrženou doktrínu zprostředkování z doby před občanskou válkou. Jednalo se o právo státu vstoupit mezi vládu USA a občany. Vzpurnému guvernérovi zákonodárci státu Mississippi pomáhali a blokovali Meredithovo přijetí. Do konfliktu se musel vložit Bílý dům. Učinil tak jeho jménem ministr spravedlnosti Robert F. Kennedy, nebyl však příliš úspěšný.⁵² Dne 26. září pak viceguvernér Paul Johnson za asistence státní a městské policie zabránil Meredithovi doprovázenému federálními policisty v cestě do univerzitního areálu. Proti pěti stům federálním policistům se postavil dav dvou až čtyř tisíc demonstrantů. Kennedy jim poslal na pomoc Národní gardu. Před jejich příchodem přišel o život jeden občan a jeden zahraniční novinář. Na sto šedesát federálních policistů bylo zraněno, z toho dvacet sedm střelnými ranami.⁵³

Rok 1963 se pak nesl ve znamení událostí ve městě Birmingham ve státě Alabama. Guvernérem tohoto státu byl neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1968 Geore Wallace,⁵⁴ policejním šéfem ve městě pak Eugene „Bull“⁵⁵ Connor. Proběhla zde od dubna série demonstrací, které vešly ve známost jako „Birminghamská kampaň“ („*Birmingham Campaign*“). Organizovala je SCLC v čele s Kingem.⁵⁶ Vrcholem pak byly bombové útoky⁵⁷ z května, které s největší pravděpodobností zorganizoval *Ku-Klux-Klan*, jenž zde pořádal svůj sjezd. Odpovědí byl největší výbuch násilného černošského odporu,⁵⁸ který do té doby 20. století zažilo, na něj státní orgány zareagovaly brutálním zásahem ozbrojených složek. Zasahovat opět musely federální úřady. Ty se rovněž angažovaly v dalším pokusu o integraci vysokých škol, tentokrát na Alabamské univerzitě (*University of Alabama*).⁵⁹ Dvěma studentům chtěl osobně zabránit vstupu na univerzitní půdu sám guvernér Wallace, svého odporu však pod tlakem federálních úřadů zanechal.⁶⁰

---

⁴⁹ Veřejná Mississippská univerzita (*University of Mississippi*) byla založena v roce 1848. Je rovněž známa pod přezdívkou „*Ole Miss*“ (někdy se používá i nepřesné označení „*Old Miss*“).

⁵⁰ Pronesl jasné prohlášení - „...žádná škola nebude v Mississippi integrována, dokud budu vaším guvernérem...“ („...no school will be integrated in Mississippi while I am your Governor...“).

⁵¹ Guvernérem byl v letech 1960-64. Vystřídal jej jeho zástupce P. Johnson.
http://en.wikipedia.org/wiki/Ross_R._Barnett

⁵² Pákou byl fakt, že Mississippi dostával z federálního rozpočtu 668 mil. dolarů, tedy zhruba o 300 mil více, než odváděl na daních. To však guvernérem nepohnulo.

⁵³ Dallek 2006, str. 439-441; srv. s:
http://en.wikipedia.org/wiki/American_Civil_Rights_Movement_%281955-1968%29

⁵⁴ Více o jeho životě viz zvláštní kapitola.

⁵⁵ „Bull“ znamená v překladu „býk“, což přesně vystihuje povahu tohoto muže.

⁵⁶ Ten byl v jejich průběhu zatčen. Napsal poté svůj slavný „Dopis z birminghamského vězení“ (*Letter from Birmingham Jail*). Naznačil v něm změnu strategie - tedy přechod od nezbytnosti osvěty jižanských bělochů k získání federální podpory a prosazení nových zákonů tím, že se snažil vyprovokovat rasisty, aby veřejně projevili svou násilnickou nenávist.
http://en.wikipedia.org/wiki/Letter_from_Birmingham_Jail

⁵⁷ K dalším takovým útokům došlo v září, kdy byly v místním kostele zabity čtyři černošské holčičky. Dallek 2006, str. 547.

⁵⁸ Bouře v ghettech se však v té době daly počítat na stovky. Zmíňme například bouře v roce 1965 ve Watts (čtvrť na jihu Los Angeles ve státě Kalifornie) v roce 1965 a v roce 1967 v Detroitu (Michigan). Chester 1969, str. 39.

⁵⁹ Alabamská univerzita je veřejnou školou, jež se nachází v Tuscaloose ve státě Alabama. Byla založena roku 1831. Zdejší právnická fakulta je jediným takovým zařízením v Alabamě, které je podporována z veřejných rozpočtů. http://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Alabama

⁶⁰ Wright 1996, str. 370; srv. s: Dallek 2006, str. 506-507 a 511; Tindall 2000, str. 692-693; *The Annals of America* 18 1976, str. 152. http://en.wikipedia.org/wiki/Birmingham_campaign

Studenti (černí i bílí) se však nezabývali pouze integrací škol, ale zasahovali i do ostatních částí společenského života. Vytvořili Studentský koordinační výbor nenásilného odporu (*Student Nonviolent Coordinating Committee*), který úzce spolupracoval s M. L. Kingem. Bylo zorganizováno několik akcí se specifickými názvy - „sit-in“,⁶¹ „kneel-in“⁶² či „wade-in“.⁶³ V květnu 1961 pak Kongres vyslal na jih tzv. „jezdce svobody“ (*Freedom Riders*), tedy černé i bílé aktivisty v oblasti občanských práv, kteří měli na místě vyzkoušet dodržování federálního zákona rušícího segregaci v dopravních prostředcích. Při těchto akcích se dočkali i násilí, což jim přineslo sympatie po celé zemi.⁶⁴

Od zmíněné akce, kterou organizoval Kongres, volně přejdeme k zákonodárné činnosti tohoto orgánu v oblasti občanských práv. Jedná se o celkem čtyři zákony o občanských právech (*Civil Rights Acts*) a jeden zákon o volebních právech (*voting rights act*). Podívám se na ně tak, jak byly postupně přijaty. Prvním z nich byl zákon o občanských právech z roku 1957 (*Civil Rights Act of 1957*),⁶⁵ který předložil⁶⁶ republikánský ministr spravedlnosti William P. Rogers.⁶⁷ Tento zákon schválil Kongres 9. září 1957⁶⁸ a ustavil Komisi pro občanská práva (*Civil Rights Commission, CRC*),⁶⁹ která měla zajistit ochranu osobních práv a ukládal soudům úzkou spolupráci s komisí při prosazování tohoto cíle. Měl rovněž rozšíření volebního práva. Ve svých výsledcích však nebyl příliš úspěšný, neboť v prezidentských volbách v roce 1960 na jihu volilo méně černých občanů než v roce 1956.

Ve šlépějích tohoto návrhu pokračoval zákon o občanských právech z roku 1960. Ten částečně navazoval na obdobný zákon z roku 1875, který však byl v té

---

⁶¹ V překladu znamená „obsadit“. Původ má v akci čtyř studentů, kteří si v roce 1960 v severokarolinském Greensboro sedli k jídelnímu pultu restaurace Woolworth, určeném pouze pro bílé.

⁶² Je obdobou výše zmíněného. Kneel znamená klečet, této taktiky se užívalo v kostelech.

⁶³ Překladem slova *wade* je brouzdat se, brodit se. S touto taktikou bylo možno se na počátku šedesátých let setkat na plovárnách.

⁶⁴ Tindall 2000, str. 690-691; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_Riders

⁶⁵ Projednávání tohoto zákona je spojeno s jedním rekordem. Protože bylo téměř jisté, že především díky úsilí vůdce senátní demokratické menšiny L. Johnsona zákon projde, uchýlili se jižanští senátoři ke zdržovací taktice, tedy *filibusteru* (podrobněji viz výše). Nejvytrvalejším byl 29. a 30. srpna 1957 senátor Strom Thurmond (kandidoval v roce 1948 na prezidenta za Stranu státních práv a v devadesátých letech pak byl předsedou senátního výboru pro obranu) z Jižní Karolíny. Ten vydržel řečnit dvacet čtyři hodin a osmnáct minut a z jednací síně byl vynesena na zásah kongresového lékaře. Majstr 1997, str. 120.

⁶⁶ Samozřejmě jej přímo nepředložil, neboť podle americké ústavy mohou zákony navrhnout pouze členové Kongresu.

⁶⁷ Technicky vzato stál Rogers za vypracováním tohoto zákona ještě jako zástupce ministra spravedlnosti, neboť členem vlády byl jmenován až v říjnu 1957 a působil v ní až do konce Eisenhowerova funkčního období, tedy do roku 1961. V letech 1969-73 pak působil jako Nixonův ministr zahraničí (byl však fakticky zatlačen do pozadí prezidentovým poradcem pro otázky národní bezpečnosti a svým nástupcem ve funkci ministra, H. Kissingerem). http://en.wikipedia.org/wiki/William_P._Rogers

⁶⁸ Blaustein 1970, str. 471.

⁶⁹ Politické vedení komise celkem osm členů (na centrální úrovni), v čele s předsedou. V jejím čele pak stojí odborník - ředitel. Čtyři členy jmenuje prezident, čtyři pak Kongres (platí zde omezení, že každá strana může obsadit maximálně čtyři členy - toto ustanovení je však obcházeno dosazováním „nezávislých“). Ředitele jmenuje prezident, jeho schválení podléhá rovněž komisi. Prvním předsedou byl nezávislý Theodore Hesburg. S přijímáním dalších zákonů o občanských právech byly její pravomoci postupně rozšiřovány (ve smyslu větší škály problémů a oblastí a skupin obyvatelstva, kterými se zabývali) a prohlubovány (ve smyslu větších pravomocí). Komise je povinna podávat pravidelné zprávy prezidentovi a Kongresu. http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_Rights_Commission

době odmítnut jako neústavní. Norma z roku 1960 (schválena byla 6. května)⁷⁰ především zaváděla federální kontrolu nad registrací voličů v jednotlivých lokalitách a zaváděla postihy pro každého, kdo by takovéto registraci chtěl zabránit.⁷¹ Společně se zákonem z roku 1957 umožnil dohromady pouze 3% nových černých voličů volit. Cílem nové administrativy bylo připravit mnohem efektivnější zákon. Takovýto zákon Kennedyho vláda skutečně připravila, avšak nebyl Kongresu předložen ke schválení, a to ze dvou důvodů - především nebylo vůbec jisté, že by jej zákonodárci schválili. Druhým důvodem byla pouhá taktika - Kennedy doufal, že když ukáže dobrou vůli a zákon nepředloží, Kongres schválí jeho prioritní změny v ekonomické a sociální oblasti. To se však také nestalo. Justiční výbor kompromisní návrh sice v poměru 20:14 schválil, organizační výbor, jehož předseda Howard Smith z Virginie byl odhodlán nepřipustit návrh na pořad jednání Senátu do konce roku 1963, zvolil zdržovací taktiku. Rok 1964 pak byl rokem volebním a nepředpokládalo se, že by se někteří senátoři (kteří by pro něj jinak ruku zvedli) v takové situaci pro tento zákon vyslovili.⁷²

Až do Kennedyho smrti zůstala většina reformních zákonů pouze ve stádiu návrhů předložených Kongresu. Byly schváleny až během Johnsonovy administrativy.⁷³ Tyto zákony se podařilo prosadit poměrně rychle a bez většího odporu. Svou úlohu zde sehrály dva faktory. Na jedné straně to byl šok z Kennedyho smrti a na vlně tohoto šoku se převážná většina zákonů v podstatě svezla. Na druhé straně stál za tímto úspěchem sám prezident - využil svých zkušeností skvělého kongresového vyjednavatele. Zákon o občanských právech prošel ve Sněmovně reprezentantů 10. ledna 1964 v poměru 290 : 130,⁷⁴ poté byl postoupen Senátu, který jej schválil 30. března 1964 v poměru 73 : 27,⁷⁵ avšak v poněkud pozměněné verzi. Bylo nutné svolat dohodovací výbor (*conference committee*),⁷⁶ který velmi rychle doporučil senátní verzi. O té pak Sněmovna reprezentantů hlasovala v poměru 289 : 126.⁷⁷ Legislativní proces skončil 2. července 1964 slavnostním podpisem prezidenta Johnsona.⁷⁸

---

⁷⁰ Blaustein 1970, str. 477.

⁷¹ Jeho úkolem bylo rovněž zamezit mezirasovému násilí bez porušení moci a autority místních a státních představitelů.

⁷² Dallek 2006, str. 549-550.

⁷³ O ekonomických a především sociálních reformách pojednávám níže.

⁷⁴ Demokráté hlasovali v poměru 152 : 96 (z celkového počtu 259, hlasování se tedy zdrželo nebo se jej vůbec nezúčastnilo jedenáct demokratických reprezentantů), republikáni pak 138 : 34 (176 celkem, osm neúčast či se zdrželo). Proti hlasovalo všech deset republikánů z jihu, naopak sedm jižních demokratů se vyslovilo pro tento zákon.

⁷⁵ Poměr počtu hlasů mezi demokraty byl 46 : 22, mezi republikány 27 : 6 (proti byl např. B. Goldwater). Hlasování se zúčastnili všichni senátoři. Z 22 jižních senátorů hlasoval pro pouze demokrat z Texasu Ralph Yarborough (zajímavé je, že v senátních volbách v témže roce porazil budoucího prezidenta G. H. W. Bushe), naopak jeho republikánský kolega ze stejného státu, John Tower, se vyslovil proti. Jediným demokratickým senátorem ze severu, který hlasoval proti, byl Robert Byrd ze Západní Virginie (v Senátu zasedá dodnes a je jeho nejdéle sloužícím členem).

O přijetí se velmi zasloužil republikánský vůdce senátní menšiny Everest Dorosen z Illinois. Blaustein 1970, str. 525.

⁷⁶ Dohodovací výbor je paritně složen ze zástupců obou komor Kongresu. Každá skupina hájí názor své komory, přičemž cílem je nalézt kompromisní stanovisko, které je poté předloženo ke schválení. Nové připomínky jsou v tomto bodě vyloučeny.

⁷⁷ Demokráté hlasovali v poměru 153 : 91 (z celkového počtu 259, hlasování se tedy zdrželo nebo se jej vůbec nezúčastnilo 15 demokratických reprezentantů), republikáni pak 136 : 35 (176 celkem, pět neúčast či se zdrželo).

⁷⁸ Tomuto podpisu byl kromě významných politických činitelů přítomen i Martin Luther King.

Zákon prohloubil a dále rozšířil předchozí zákony o občanských právech z let 1957 a 1961. Jeho cílem bylo „prosadit ústavně dané právo volit; zplnomocnit okresní soudy Spojených států zajistit pomoc proti diskriminaci ve veřejných službách; zplnomocnit ministra spravedlnosti zajistit vše potřebné k ochraně ústavních práv ve veřejných zařízeních a veřejném vzdělávání;⁷⁹ rozšířit pravomoci Komise pro občanská práva; bránit diskriminaci při uplatňování federálních asistenčních programech; ustavit Komisi pro rovné pracovní příležitosti;⁸⁰ a další“ („*To enforce the constitutional right to vote, to confer jurisdiction upon the district courts of the United States to provide relief against discrimination in public accommodations, to authorize the Attorney General to institute suits to protect constitutional rights in public facilities and public education, to extend the Commission on Civil Rights, to prevent discrimination in federally assisted programs, to establish a Commission on Equal Employment Opportunity, and for other purposes.*“).⁸¹

O rok později (6. srpna 1965) následoval další zákon, tentokrát však pod názvem zákon o volebních právech (*voting rights act of 1965*). Ten zprehledňoval a zjednodušoval registraci voličů. Především však rozhodl o federální registraci (tímto byl zmocněn ministr spravedlnosti) všude tam, kde volební účast menšiny činila méně než 50% (ve volbách v roce 1964). Byl celkem čtyřikrát⁸² novelizován.⁸³ Poslední zákon o občanských právech tohoto období⁸⁴ byl schválen v roce 1968 (*Civil Rights Act of 1968*), známý také jako Zákon poctivého bydlení (*Fair Housing Act*). Rozšiřoval předchozí zákon z roku 1964 o sféru bydlení, kde zakazoval diskriminaci na základě rasy, národnosti, pohlaví či náboženství při prodeji, financování či placení nájmu.⁸⁵

2.1.5 Afirmativní akce a *busing*

Proces desegregace ovšem neskončil v šedesátých letech, nýbrž pokračoval i v dalším období, až hluboko do devadesátých let. Později ovšem sklouznul do dalšího extrému. Zatímco před bojem za občanská práva byli Afroameričané ve společnosti diskriminováni, od sedmdesátých let začíná období, kdy jsou naopak zvýhodňováni na úkor většinového obyvatelstva. Jedním z oněch extrémů je například *busing*, tedy přeprava bílých i černých studentů autobusy do různých škol tak, aby byla zajištěna jejich integrace.⁸⁶ Bylo zde popřeno právo rodičů vybrat svým

---

V souvislosti s přijetím tohoto zákona prezident Johnson prohlásil: „V této zemi jsme hodně hovořili o rovných právech. Hovořili jsme o nich sto a více let. Nyní je čas napsat novou kapitolu - a je třeba ji napsat formou zákona.“ („*We have talked long enough in this country about equal rights. We have talked for hundred years and more. It is time now to write the new chapter - and to write in the books of law.*“). Holme 1991, str. 222.

⁷⁹ Měl tedy právo zahájit řízení za cílem odstranění segregace ve školách, což do té doby museli dělat sami rodiče.

⁸⁰ Komise má celkem pět členů jmenovaných prezidentem a schvalovaných Senátem na dobu pěti let. Z těchto členů pak prezident určí předsedu a místopředsedu. Tento exekutivní orgán má na starosti zamezení diskriminace u (především) soukromých zaměstnavatelů. Tento výbor existovala již v době Kennedyho administrativy, v jeho čele stál tehdejší viceprezident Johnson. Tehdy se více zabýval postavením federálních a státních zaměstnanců. Dallek 2006, str. 292; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Equal_Employment_Opportunity_Commission

⁸¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_Rights_Act_of_1964

⁸² K těmto novelizacím došlo v letech 1970, 1975, 1982 a 2006.

⁸³ http://en.wikipedia.org/wiki/Voting_Rights_Act

⁸⁴ Poslední zákon o občanských právech byl schválen v roce 1991.

⁸⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_Rights_Act_of_1968

⁸⁶ Hartmann 1977, str. 232.

dětem školu podle jejich vlastního uvážení, tedy původní smysl integrace, a *busing* ji tak přeměnil v její vlastní karikaturu, neboť studenti byli nyní nuceni navštěvovat školu podle rozhodnutí úřadů tak, aby byla zaručena rasová rozmanitost všech škol.

Počátkem sedmdesátých let⁸⁷ začal rovněž velký rozvoj afirmativních akcí, jinak známých pod označením pozitivní diskriminace. Menšinové skupiny obyvatelstva nejen, že nesměly být při přijímání do zaměstnání či ke studiu diskriminovány, ale byly dokonce zvýhodňovány na úkor většinového obyvatelstva. Federální vláda sice soukromé subjekty nemohla k tomuto přístupu přímo nutit, ale využívala toho, že jak průmysl, tak vzdělávací instituce participují na celé řadě federálních programů.⁸⁸ Cílem bylo dosáhnout stavu, aby vysoké školy přijímaly studenty a všechny obory najímaly zaměstnance způsobem, který by odrážel zastoupení jednotlivých skupin obyvatelstva. Nejkriklavějším příkladem této praxe je nespíše Texaská univerzita (*The University of Texas*).⁸⁹ Zdejší právnická fakulta je velmi dobrou školou s nízkým školným, proto je o ni velký zájem. Vybírání jsou tedy pouze nejlepší z nejlepších. Pokud by měla přijímat pouze na základě přijímacích zkoušek, ani zdaleka by nesplnila afirmativní limit.⁹⁰ Pro černochy a Hispánce tedy byla stanovena jiná přijímací kritéria a bylo jim zaručeno 5-10% míst. Přijati tak byli i studenti, kteří kdyby měli bílou barvu kůže, přijati by nebyli. Čtyři bílí studenti, kteří by jinak u přijímacích zkoušek uspěli, pochopitelně podali žalobu k místnímu federálnímu soudu a v případě nazvaném *Hopwood v. Texas* dosáhli zrušení zamítnutí svého přijetí.⁹¹ Byl tak zaveden precedens, že tento typ afirmativního přístupu není dovolený, pokud by zároveň diskriminoval někoho jiného.⁹² Takovéto řešení je však ponižující i pro ony menšiny, kterým má pomáhat, neboť jejich příslušníkům dává najevo, že jsou natolik méněcenní, že pro jejich přijetí na různá pracovní místa či vysoké školy je třeba kvót a nikoliv jejich znalostí a dovedností. Zároveň je pro ně tento systém i demotivující, neboť jim jasně říká, že nemusí na sobě pracovat, aby byli nejlepší z nejlepších. Afirmativní akce byla zajisté dobře míněna, jednalo se o snahu pomoci menšinovému etniku, stalo se tak však za cenu diskriminace většinového obyvatelstva na straně jedné a ještě většího prohloubení pocitu méněcennosti těchto menšin na straně druhé.⁹³

2.2 Hospodářství a Velká společnost (*Great Society*)

Je samozřejmě velmi těžké vytrhávat z kontextu stav amerického hospodářství a především reformy šedesátých let, jež přímo navazují na Rooseveltův Nový údel, který byl reakcí na velkou hospodářskou krizi třicátých let⁹⁴ a Trumanovy záměry ze druhé poloviny čtyřicátých let (tzv. Spravedlivý údel - *Fair Deal*). Opět se musíme omezit pouze na výklad této problematiky v námi sledovaném období.

---

⁸⁷ Kořeny afirmativní akce ovšem sahají do počátku šedesátých let.

⁸⁸ Rybáčková 2003, str. 228.

⁸⁹ Tato státní škola se sídlem v Austinu byla založena v roce 1883. Ve čtyřicátých letech 20. století přivedla pravidlo „oddělení, ale rovni“ do jeho nejabsurdnější podoby - černým studentům přidělila místa ve sklepech. http://en.wikipedia.org/wiki/University_Of_Texas

⁹⁰ V roce 1992 by například mělo nárok na přijetí pouze osmnáct Mexičanů a devět černochů v celých USA, z těch Afroameričanů, kteří se na školou skutečně přihlásili, dokonce pouze jeden.

⁹¹ Majstr 1997, str. 483; srv s: http://en.wikipedia.org/wiki/Hopwood_v._Texas

⁹² Nejvyšší soud však v roce 2003 tento rozsudek zrušil.

⁹³ Více k této problematice srv. např. s: Janda 1998, str. 345-348.

⁹⁴ Více k tématu velké hospodářské krize srv. s: Tindall 2000, str. 555-585. Meltzer 1973; Tekel 2000; Hickok 1981; Goldstein 1974.

2.2.1 Eisenhowerova administrativa

Po nástupu prezidenta D. D. Eisenhowera s republikánským Kongresem v zádech se dvacetileté demokratické éře poněkud pozměnil přístup vlády k ekonomice. Nový prezident sice nehodlal rušit většinu programů Nového údelu (svého času ostatně podporoval jejich přijetí),⁹⁵ byl však rozhodně proti zavádění nových. Vyjádřil rovněž snahu minimalizovat vliv státu na ekonomiku.⁹⁶ Varoval především před byrokracií (a obecně před vzrůstajícím počtem státních zaměstnanců)⁹⁷ a rozpočtovými deficity.⁹⁸ Hospodářství se rozvíjelo nejrychleji v dějinách Spojených států, hrubý národní produkt se v letech 1945-60 zdvojnásobil.⁹⁹ Velmi významné byly v celém tomto období investice v dopravě. Již během Trumanovy administrativy došlo k výstavbě rozsáhlých částí federálních silnic. Na tento počín bylo navázáno v padesátých letech, kdy prezident prostřednictvím zákona o federálních dálnicích (*Federal Highways Act*) z roku 1956 prosadil projekt výstavby projekt mezistátních dálnic (většina jich funguje dodnes). Jejich celková délka činila asi 42 500 mil (tj. asi 68 000 km) a byly z 90% hrazeny z federálních prostředků (zbývající část pokryly jednotlivé státy). Tento projekt vyšel na přibližně 33 miliard dolarů.¹⁰⁰ Velkým počinem se stal rovněž Průplav sv. Vavřince (*St. Lawrence Seaway*) z roku 1959, jehož stavba byla financována společně s Kanadou. Zpřístupnil zámořským lodím Velká jezera.¹⁰¹

2.2.2 Vláda J. F. Kennedyho

Období šedesátých let je někdy přezdíváno jako „léta revolty a reformy“ (*years of revolt and reform*).¹⁰² Za jeho počátek je symbolicky považována

---

⁹⁵ Byla však ukončena kontrola cen a mezd a zmenšeny dotace zemědělských cen. Na druhé straně došlo k rozšíření zákona o sociální zabezpečení i na obory, jichž se do té doby netýkal. Tindall 2000, str. 668.

Došlo rovněž k založení superministerstva zdravotnictví, školství a sociální péče (*Department of Health, Education and Welfare*). Rozděleno bylo až na konci sedmdesátých let.

V letech 1952-60 klesl podíl výdajů (z celkových federálních výdajů) na sociální záležitosti z 20 na 15%. Schlesinger 1970, str. 360.

⁹⁶ Bailyn 1985, str. 798.

Svůj vlastní politický program nazýval Eisenhower „dynamickým konzervatismem“, který znamenal být konzervativní tam, kde jedná o peníze a liberální tam, kde se jedná o lidi“ (být konzervativní v ekonomické oblasti znamená v americkém slova smyslu totéž, co v Evropě zastávat liberální názory - tedy idea volného trhu a minimálních zásahů států do ekonomiky; liberalismus ve společenské oblasti má naopak stejný význam jako v Evropě).

⁹⁷ Na konci Eisenhowerovy éry pracovalo 83% zaměstnanců v soukromé sféře. Schwarz 1988, str. 25.

⁹⁸ V několika desetiletích po válce v Koreji bylo dosaženo vyrovnaných rozpočtů pouze během Eisenhowerových administrativ, a to v letech 1956, 1957 a 1960. Ewald 1981, str. 294.

⁹⁹ V roce 1970, kdy občané Spojených států tvořili 6% světového obyvatelstva, se v této zemi vyráběly a zprostředkovávaly dvě třetiny světové produkce. Tindall 2000, str. 650.

¹⁰⁰ Tindall 2000, str. 668-669; srv s: Graubard 2007, str. 333. Podrobněji srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Interstate_Highway_System

¹⁰¹ Jedním z hlavních obhájců tohoto projektu byl tehdejší senátor J. F. Kennedy. Postavil se tak proti všem svým kolegům z Massachusetts v Kongresu (ti se obávali ohrožení postavení lodních dopravců ve svém domovském státě). Jeho čin byl sice motivován populisticky (snaha zviditelnit se po celé zemi), argumentoval však rozumně. Tvrdil, že pokud to bude nezbytné, Kanada průplav vybuduje i bez účasti USA. Kdyby se Amerika na projektu podílela, získala by i podíl na vlastnictví a na kontrole. Bostonskému přístavu vznikne jen nepatrná, pokud vůbec nějaká škoda, protože tu 75% dopravy probíhá podél pobřeží, v rámci přístavu a v lokálním měřítku, na což by neměl mít průplav vliv. Průplav prý měl mít nepřímý ekonomický přínos pro město a stát. Dallek 2006, str. 165-166.

¹⁰² Smith 1989, str. 448.

inaugurace¹⁰³ prezidenta Kennedyho v lednu 1961. Ten nastoupil do Bílého domu s ambiciózním programem změn v oblasti sociální péče a zdravotnictví, který měl navázat na Nový úděl a jenž byl inspirován neúspěšným Spravedlivým údělem H. S. Trumana. Nazval jej Nové hranice (*New Frontier*).¹⁰⁴ Protože však v Kongresu stále pevně fungovala konzervativní koalice, většina jeho návrhů neprošla. Došlo však k vyčlenění finančních prostředků na obnovu měst, zvýšila se minimální mzda a rozšířily se výhody sociálních podpor. Z výsledků jeho vlády souvisejících s hospodářstvím je třeba zmínit jeho program Aliance pro pokrok (*Alliance for Progress*),¹⁰⁵ jež měla stát na začátku nových vztahů s Latinskou Amerikou. Tento projekt však skončil neúspěchem a za Johnsonovy administrativy se od něj upustilo. Rovněž významný byl zákon o rozšíření obchodu z roku 1962, který znamenal 35% snížení cel mezi Spojenými státy a Společným evropským trhem. Pozitivní dopad měl bezpochyby návrh jeho zákona na snížení daní (byl však schválen až po jeho smrti, v roce 1964), který znamenal velký stimul pro hospodářský růst.

2.2.3 Velká společnost (*Great Society*)

Jak již bylo řečeno, až do Kennedyho smrti zůstala většina reformních zákonů pouze ve stádiu návrhů předložených Kongresu. Byly schváleny až během Johnsonovy administrativy. Tyto zákony se podařilo prosadit poměrně rychle a bez většího odporu. Svou úlohu zde sehrály dva faktory. Na jedné straně to byl šok z prezidentova zavraždění a na vlně tohoto šoku se převážná většina zákonů v podstatě svezla. Na druhé straně stál za tímto úspěchem sám nový šéf exekutivy - využil

---

¹⁰³ Součástí jeho inauguračního projevu byla i slavná věta: „Nepetejte se, co může vaše země udělat pro vás, zeptejte se, co můžete udělat vy pro svou zemi.“ („*Ask not what your country can do for you; ask what you can do for your country.*“). Na tu bezprostředně navazovala další věta, která ovšem již tak slavná není, přesto je velmi zajímavá: „Mí drazí občané ve světě: nepetejte se, co Amerika může udělat pro vás, ale co společně můžeme učinit pro svobodu člověka.“ („*My fellow Citizen of the World: ask not what America will do for you, but what together we can do for the freedom of the man.*“). http://en.wikipedia.org/wiki/John_F._Kennedy

Kennedy se tedy obracel k tradičnímu americkému individualismu, který stál u zrodu americké velikosti. S tím je poněkud v kontrastu jeho důraz na masivní prosazení sociálního zákonodárství.

¹⁰⁴ Jednalo se však o celý program Kennedyho administrativy, který zahrnoval i zahraničněpolitické aspekty včetně plánu na dobývání vesmíru (tedy i onen známý prezidentův výrok, že do konce desetiletí se Američané budou procházet po Měsíci - což se skutečně vyplnilo).

V oblasti domácí politiky sliboval mj. boj proti monopolním cenám tak, aby spotřebitel neplatil více, než kolik stojí náklady na výrobu a nutný zisk.

¹⁰⁵ Tento nový přístup k Latinské Americe byl patrný již v posledním roce Eisenhowerovy administrativy. Projekt Aliance pro pokrok byl oficiálně představen na shromáždění latinskoamerických velvyslanců v Bílém domě dne 13. března 1961. Jeho cílem byl rozvoj ekonomické spolupráce mezi severní a jižní částí kontinentu a rovněž zabránění podobným revolucím, k jaké došlo na Kubě. Kennedy v této souvislosti prohlásil: „...navrhujeme dokončit revoluci Američanů a vybudovat hemisféru, kde by všichni lidé mohli doufat v přiměřené podmínky k životu a prožít své životy důstojně a ve svobodě. K dosažení tohoto cíle musí být politická svoboda spojena s materiálním růstem.. Nechte nás ještě jednou transformovat americký kontinent.. Být příkladem celému světu, že svoboda a rozvoj jde ruku v ruce. Nechte nás ještě jednou probudit naši americkou revoluci dokud to neprobudí touhu lidí bojovat po celém světě - ne silovým imperialismem nebo strachem, ale vládou odvahy a svobody a nadějí pro budoucnost člověka.“ („*We propose to complete the revolution of the Americas, to build a hemisphere where all men can hope for a suitable standard of living and all can live out their lives in dignity and in freedom. To achieve this goal political freedom must accompany material progress.. An example to all the world that liberty and progress walk hand in hand. Let us once again awaken our American revolution until it guides the struggles of people everywhere-not with an imperialism of force or fear but the rule of courage and freedom and hope for the future of man.*“). Toto americké úsilí však skončilo nezdarem. http://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_for_Progress; srv. s: Nálevka 2000, str. 109.

svých zkušeností skvělého kongresového vyjednavče, jichž nabyl během svého působení v pozici vůdce demokratické většiny v Senátu.

Svůj úmysl prosadit velké množství reforem v sociální a zdravotní oblasti Johnson poprvé zmínil v televizním rozhovoru 15. března 1964, když byl sto dní v úřadě.¹⁰⁶ O tomto svém úmyslu hovořil rovněž ve své děkovací řeči z 22. května, kdy obdržel čestný doktorát na Michiganské universitě (*University of Michigan*).¹⁰⁷ Celý soubor reforem dostal označení Velká společnost (*Great Society*)¹⁰⁸ či, jak je nazýval Johnson, Lepší úděl (*Better Deal*).¹⁰⁹ Šlo o komplex celkem 435 zákonů, který prošel Kongresem.¹¹⁰ Prvním z těchto opatření byl Boj proti chudobě (*War on Poverty*)¹¹¹ z roku 1964. V jejím rámci byl přijat Zákon o ekonomických příležitostech (*Economic Opportunity Act of 1964*), k jehož podpisu došlo 20. srpna 1964. Obsahoval velké množství opatření spolu s konkrétními programy v oblasti zdravotnictví, školství a péče o chudé. Tyto programy byly částečně řízeny příslušným ministerstvem, převážně pak nově zřízeným Úřadem pro ekonomické příležitosti (*Office of Economic Opportunity*, OEO).¹¹² Tento úřad měl na starosti i jiné programy přijaté Kongresem v rámci Boje proti chudobě.¹¹³

Zdaleka nejvýznamnější a průlomová však byla opatření z oblasti zdravotnictví, s nímž jsou spojeny hned dva programy, *Medicare* a *Medicaid*. Oba byly součástí Zákona o sociální bezpečnosti (*Social Security Act of 1964*), který prezident Johnson podepsal 30. července 1965. Ten rovněž zřizoval Centra pro služby *Medicare* a *Medicaid* (*Centers for Medicare and Medicaid Services*, CMS),¹¹⁴ jenž měl zajišťovat jejich agendu. První z těchto programů byl čistě federální záležitostí a měl zajistit zdravotní pojištění pro občany starší šedesáti pěti let.¹¹⁵ Na druhém z nich se měla podílet jak federace, tak jednotlivé státy. Společně měly poskytnout finanční prostředky, vlastní distribuci pak zajišťovaly pouze státy. Cílem bylo pokrýt nízkopříjmové skupiny obyvatelstva, především pak chudé rodiče, děti, postižené a důchodce.¹¹⁶

---

¹⁰⁶ Ewans 1966, str. 426; srv. s: *Public Papers 1963-1964*, str. 361-375.

¹⁰⁷ Schlesinger 1973, str. 2913; srv. s: *Public Papers 1963-1964*, str. 704-707.

¹⁰⁸ *Great society* znamenala podle Johnsona rozvoj a pokrok, svobodu pro všechny, všichni v jejím rámci mohli uplatnit své vlohy a nadání, mělo být zajištěno všeobecně dostupné vzdělání. Nejde dle něj o jednorázovou akci, ale o neustále se rozvíjející proces. Ewans 1966, str. 426.

¹⁰⁹ Ewans 1966, str. 416 a 424.

¹¹⁰ Tindall 2000, str. 701.

¹¹¹ Jejím řízením byl pověřen ministr spravedlnosti Sargent Shriver. Graubard 2007, str. 392.

¹¹² V čele stál v letech 1969-71 například Donald Rumsfeld, pozdější (2001-2006) ministr obrany. Úřad byl prezidentem Nixonem 1973/4 zrušen a jeho agenda byla předvedena pod jiné úřady. http://en.wikipedia.org/wiki/Office_of_Economic_Opportunity

¹¹³ http://en.wikipedia.org/wiki/War_on_Poverty

¹¹⁴ Dříve byl tento úřad znám jako Finanční správa zdravotní péče (*Health Care Financing Administration*, HCFA). Kromě *Medicare* a *Medicaid* má na starosti i ostatní programy z oboru zdravotnictví. Sídlo má ve městě Woodlawn v Marylandu. Celé území Spojených států je rozděleno do deseti regionálních centrál.

http://en.wikipedia.org/wiki/Centers_for_Medicare_and_Medicaid_Services

¹¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_%28United_States%29

Přijetí tohoto zákona bylo důležité rovněž kvůli neustálému zvyšování počtu občanů starších šedesáti pěti let. Zatímco v roce 1950 tento počet činil 12 300 000, v roce 1972 se již zvýšil na 20 900 000. White 1975, str. 47.

¹¹⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Medicaid>

Další oblastí, k níž směřoval Johnson svoji pozornost, bylo školství,¹¹⁷ na jehož podporu byl rovněž přijat balík zákonů. Zmíníme se o třech nejdůležitějších. Zákon o základním a středním školství (*Elementary and Secondary Education Act of 1965*) se dostal prezidentovi k podpisu 11. dubna 1965. Znamenal především více peněz pro školství. Došlo rovněž k vytvoření speciálních studijních programů pro školy s dětmi z nízkopříjmových rodin.¹¹⁸ Druhou z těchto norem byl Zákon o vysokých školách (*Higher Education Act of 1965*), který poprvé v historii umožnil čerpat federální stipendia a půjčky všem studentům bez rozdílu.¹¹⁹ Konečně posledním z nich nesl název Zákon o dvojjazyčném vzdělávání (*Bilingual Education Act of 1968*), jenž zajišťoval podporu pro školy s dětmi, které nehovoří anglicky.

Zlepšila se ochrana památek, rozvíjela se veřejná doprava, byly vydány nové zákony na ochranu spotřebitele či životního prostředí, rozšířilo se zákonodárství ošetrující rozhlasové a televizní vysílání. V roce 1965 bylo založeno nové ministerstvo bydlení a rozvoje měst,¹²⁰ v jehož čele stanul vůbec první Afroameričan,¹²¹ který kdy zasedal v kabinetu.

Všechna tato opatření měla na jedné straně za následek snížení chudoby¹²² ve Spojených státech, na druhé straně však šlo o jednu z hlavních příčin velké hospodářské recese v sedmdesátých letech, především kvůli obrovským výdajům federálního rozpočtu, které měly za následek velké zadlužení¹²³ a zvýšení daní, což společně vedlo k růstu inflace a nezaměstnanosti a ke zpomalení hospodářského růstu. Velká část programů přijích s Velkou společností navíc byla naplněna pouze zčásti (nebo vůbec ne), protože začínající válka ve Vietnamu spolykala příliš mnoho finančních prostředků, které pak scházely ve státním rozpočtu, aby pokryly Johnsonovy megalomanské plány v sociální oblasti.¹²⁴

---

¹¹⁷ Na rozdíl od Kennedyho nemusel Johnson brát ohled na své vzdělání a mohl podpořit legislativní změny v oblasti školství, včetně participace katolických škol na příspěvcích ze státního rozpočtu. Hartmann 1977, str. 152.

¹¹⁸ Graubard 2007, str. 395; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Elementary_and_Secondary_Education_Act

¹¹⁹ Tento zákon byl novelizován v roce 2007, což znamenalo rozšíření jeho programů. Zřizoval rovněž Národní učitelský sbor (*National Teachers Corps*). Jeho úkolem bylo zajistit kvalitní učitele pro nejchudší oblasti. http://en.wikipedia.org/wiki/Higher_Education_Act

Speciální nově zřízené nadace se měly rovněž zabývat podporou humanitních věd a umění - jednalo se o Národní nadaci pro humanitní vědy (*National Endowment for the Humanities*) a Národní nadaci pro umění (*National Endowment for the Arts*).

¹²⁰ Friedmanovi 1992, str. 112.

Zákon o bydlení a rozvoji měst z roku 1965 poskytl prostředky k výstavbě 240 000 bytových jednotek a přidělil 2,9 miliardy dolarů na obnovu výstavby měst. V roce 1966 následovaly dotace nájemného rodin s nízkými příjmy. Tindall 2000, str. 701.

¹²¹ Tímto senátorem byl R. F. Weavera.

¹²² Navíc někteří (například ekonom M. Friedmann) se domnívají, že přijetí těchto zákonů nebylo nutné, neboť chudoba se neustále snižovala především díky vysokému hospodářskému růstu.

¹²³ V letech 1965-80 se federální rozpočet zvětšil asi na pětinasobek, rozpočtový schodek se zvýšil triapadesátkrát a finance věnované na různé sociální programy se zčtyřnásobily na téměř tři sta miliard dolarů ročně. Reagan 1997, str. 172.

¹²⁴ Příloha č. 23 ukazuje výsledky výzkumu veřejného mínění, který měl určit priority občanů. Ten jasně ukazuje, že sociální problémy, otázky zdravotnictví, školství a ochrany životního prostředí se ocitly na 6., 15., 18. a 19. místě, daleko za otázkami týkajícími se zahraniční politiky (1., 3., 5., 8., 10., 12., 13., 14.) či obavami Američanů před kriminalitou, situací v ulicích měst, drogami a morálkou (2., 4., 7., 11.).

Počet federálních programů nabral od šedesátých let raketový vzestup. Zatímco v roce 1945 jich bylo pouze 1945, roku 1964 již 191, o čtyři léta později 387 a na přelomu osmdesátých a devadesátých let jich bylo již více než 600. Heineman 1995, str. 53.

2.2.4 Republikánské administrativy

Doménou prezidenta R. Nixona byla zahraniční politika, ve které dosáhl obrovských úspěchů.¹²⁵ Na domácí scéně se příliš prosadit nemohl, neboť po celé období jeho vlády mu házel klacky pod nohy demokraty ovládaný Kongres. Prezident připravil řadu reformních zákonů, nikdy však neměl možnost je prosadit. Nixonovo další úsilí pak překazila hysterie kolem aféry Watergate.¹²⁶ Jeho cílem bylo především oslabit moc přebujelé federální administrativy a její pravomoci převést níže, na úroveň státních a místních vlád.¹²⁷ Učinil jedno opatření, po kterém liberálové volali již celé roky, nikdo jej však za něj neoceníl. Zatímco v roce 1969 činily 44% federálního rozpočtu výdaje na obranu a 34% sociální výdaje, roku 1971 se již tento poměr otočil na 36% : 42%, aby roku 1975 dosáhl úrovně 26% : 51%.¹²⁸ Během republikánských vlád docházelo tedy ke snižování výdajů na obranu a zvyšování sociálních výdajů - protože toto však učinil Nixon, pro liberální novináře to bylo totéž, jako by neučinil vůbec nic, naopak jej poháněli k ještě větším posunům v této oblasti.

Největším problémem sedmdesátých let byla vysoká inflace (která dosáhla dvouciferných hodnot) a zvyšující se nezaměstnanost. Stejně jako v západní Evropě se projevovala stagflace.¹²⁹ Příčin tohoto stavu bylo několik - problémy spojené s Johnsonovým reformním programem a energetickou krizí jsme již zmínili. Potíže působily také spekulativní útoky na dolar v zahraničí, což Spojené státy přimělo iniciovat ukončení brettonwoodského systému v roce 1973. Dále rostl obchodní deficit,¹³⁰ neboť americké výrobky se na zahraničních trzích potýkaly se stále větší konkurencí především ze strany západního Německa a Japonska. Konečně posledním důvodem byl prudký růst počtu pracovních sil, který nebyl kompenzován vytvářením dostatečného počtu pracovních míst,¹³¹ což vedlo ke zvyšování nezaměstnanosti. Tyto problémy částečně vyřešil až hospodářský boom osmdesátých a devadesátých let. Na závěr ještě připomeneme Nixonovy aktivity v oblasti životního prostředí, kde se pokusil navázat na svého republikánského předchůdce Theodora Roosevelta. Dodnes existuje Agentura na ochranu životního prostředí (*Environmental Protection Agency*), jejíž založení inicioval v roce 1970.¹³² Došlo rovněž k založení Národního úřadu pro oceány a atmosféru (*National Oceanic and Atmospheric Administration*) a Úřadu pro potírání drog (*Drug Enforcement Administration*).¹³³

2.3 Styl života, náboženství a kultura

2.3.1 Postavení ženy ve společnosti

Ze společenských otázek jsou bezpochyby nejvýznamnější tři. O postavení etnických menšin bylo již pojednáno, k náboženství se dostaneme později. Třetí skupinou, které se nyní budeme věnovat, je postavení ženy v americké společnosti. Počátky tohoto problému sahají hluboko do koloniálního období, byl řešen (avšak

¹²⁵ Podrobněji viz výše.

¹²⁶ Zabývá se jí podrobněji níže.

¹²⁷ Nathan 1983, str. 15; srv s: Anton 1989, str. 1989.

¹²⁸ Kissinger 2006, str. 203; srv. s: Nathan 1983, str. 25.

¹²⁹ Tento termín je kombinací dvou slov - stagnace a inflace. Označuje stav hospodářství vyznačující se pomalým růstem a vysokou inflací. Fajmon 1999, str. 45.

¹³⁰ V praxi to znamenalo, že dovoz převažoval nad vývozem.

¹³¹ Tento nárůst počtu pracovních sil byl způsobený baby boomem ze čtyřicátých a padesátých let, neboť právě tyto děti začaly v sedmdesátých letech dorůstat do produktivního věku.

¹³² Graubard 2007, str. 423.

¹³³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Nixon>

nevyřešen) v době vyhlášení nezávislosti. V souvislosti s pokrokovým hnutím, jehož počátky sahají do devadesátých let dvacátého století, se rozpoutává boj za uzákonění volebního práva pro ženy. Ten vyvrcholil přijetím příslušného dodatku k ústavě v roce 1920, který toto volební právo zaváděl. Po tomto úspěchu došlo opět k utlumení zájmu o ženskou otázku, která se dostala opět do popředí na konci čtyřicátých let 20. století, tedy na počátku námi sledovaného období.

Ženskou otázku po druhé světové válce se pokusíme zasadit do poněkud širšího kontextu, do souvislostí ostatních aspektů společenského života (kromě náboženství, o kterém je pojednáno níže). Částečně tak činíme proto, že postavení ženy ve společnosti bylo typické pro celý tehdejší život společnosti a stalo se téměř symbolickým. Toto postavení bylo výborně znázorněno v novele I. Levina *Stepfordské paničky* (*The Stepford Wives*) z roku 1972, která byla později i zfilmována.¹³⁴ Ideální ženě bylo kolem třiceti let, měla atraktivní vzhled vždy zvýrazněný elegantními šaty,¹³⁵ vychovávala alespoň čtyři děti a svůj čas trávila péčí o domácnost a zahradu a besedami v nějakém místním ženském klubu, kde se samozřejmě probíraly pouze záležitosti týkající se vedení domácností a módní trendy.¹³⁶

Důležitý byl především život manžela, který budoval svou kariéru, úkolem ženy pak bylo vytvořit mu odpovídající zázemí. Ideální manželka samozřejmě nechodila do zaměstnání, nestudovala¹³⁷ a nebudovala svou kariéru. Vdávala se již v poměrně raném věku, tedy v patnácti až devatenácti letech - v této věkové skupině se ženy vdávaly mnohem častěji než v jiných. V padesátých letech byl věk ženy jdoucí k oltáři průměrně nejnižší v celé historii Spojených států (překonal tedy i rané koloniální období).¹³⁸ Ideální rodina bydlela v rodinném domě na předměstí a vlastnila automobil.¹³⁹ Novým hitem se staly různé tzv. „stroje na bydlení“, tedy především lednička a vysavač, ale i další elektrospotřebiče. Slavnou se v té době stala Betty Frunesová, která vystupovala právě v reklamách na elektrospotřebiče od firmy Westinghouse.¹⁴⁰

Velkým fenoménem se stala televize. Zatímco v roce 1946 bylo v celé zemi pouze sedm tisíc jednoduchých černobílých televizorů, roku 1960 již bylo používáno padesát milionů moderních přístrojů, které se nacházely v 90% rodin (do roku 1970 pak mělo 38% domácností barevné přijímače).¹⁴¹ Televize začala být velmi významná i pro politiku. Zatímco ještě v prezidentských volbách v roce 1948 ještě využita nebyla, v roce 1952 nastala změna. Neúspěšný republikánský uchazeč o prezidentskou nominaci R. Taft ji velmi obratně využíval ve své předvolební

---

¹³⁴ Stalo se tak v roce 1975 a opět roku 2004.

¹³⁵ Proběhla rovněž revoluce v módě, proslulým se stal návrhář Christian Dior, původem z Paříže. *Chronicle of America* 1989, str. 785.

¹³⁶ Velmi populární byl v té době časopis *Live*, který psal přesně v tomto stylu.

¹³⁷ Ještě v roce 1960 pouze 18% žen s ukončeným středním vzděláním pokračoval ve studiu na vysoké školy. V roce 1975 to bylo již 30%. Schwarz 1988, str. 117.

¹³⁸ Millstein 1977, str. 253.

¹³⁹ Zatímco počátkem padesátých let bylo registrováno 49,3 milionu motorových vozidel, na konci tohoto desetiletí jich bylo již 73,8 milionu. Halberstam 2002, str. 441.

Polovinu dodávek na tento trh zajišťovala firma *General motors*, spjata s Republikánskou stranou (její představitelé nebo lidé s ní spojení se účastnili Eisenhowerovy vlády). V čele další automobilky, *Ford*, stál před svým uvedením do funkce ministra obrany Kennedyho administrativy i Robert McNamara (formálně byl republikánem).

¹⁴⁰ Halberstam 2002, str. 449.

Pro zajímavost uvedme, že firma Westinghouse projektovala dostavbu jaderné elektrárny Temelín v České republice.

¹⁴¹ Tindall 2000, str. 652.

kampani a rovněž D. Eisenhower se začal pravidelně objevovat na obrazovce. Velmi výraznou úlohu pak hrála v politické kariéře R. Nixona. Zatímco roku 1952 se díky ní nejspíše stal viceprezidentem (pronesl před kamerami svůj slavný projev, kde se obhajoval z nařčení, že jeho kampaň je nekale financována), v roce 1960 byla jedním z hlavních faktorů, který mu zabránil usednout v Bílém domě, když prohrál s Kennedym v proslulých televizních debatách. Od té doby patří televize neodmyslitelně k předvolebním kampaním.¹⁴²

Toto se ovšem týkalo pouze tzv. střední třídy, počet jejích příslušníků však neustále narůstal.¹⁴³ Chudší vrstvy obyvatelstva samozřejmě žily jinak. Zpravidla pracovali oba rodiče,¹⁴⁴ žily v centru,¹⁴⁵ nevlastnily dům, automobil ani „stroje na bydlení“. Muž zpravidla nevydělával tolik, aby celou rodinu uživil, proto pracovala i žena (v celé jedné sedmině případů rodiny vedly ženy).¹⁴⁶ Již tehdy byl znát velký rozdíl mezi předměstími a centry měst, který trvá dodnes. Zatímco na předměstích žijí bohaté a střední vrstvy bílých Američanů, kteří jsou spíše konzervativní a zpravidla volí republikány, v centrech žijí chudší vrstvy, hlavně černoši, jsou to liberálové (v americkém slova smyslu) a ve své většině volí demokraty. I když ženy volí zpravidla spíše demokraty, toto rozdělení platí i pro ně.

Jak již bylo řečeno, ženy hrály především roli manželek a matek. S jejich mateřstvím souvisí skutečnost, že léta 1945-60 probíhala ve znamení obrovské porodnosti, děti narozené v tomto období jsou všeobecně známy pod označením *baby boom generation*.¹⁴⁷ V reakci na tuto obrovskou porodnost a především na postavení ženy té doby začaly vystupovat některé aktivistky. Žádaly, aby ženy mohly budovat vlastní kariéru a byly postaveny na roveň mužům. Slavnou se v tomto směru stala novinářka¹⁴⁸ Betty Friedanová, která v roce 1963 vydala knihu pod názvem

---

¹⁴² Televizní debaty se však konají pravidelně až od roku 1976, neboť v roce 1964 ji odmítl Johnson a v letech 1968 a 1972 pak Nixon.

Televize samozřejmě nebyla jen politickou záležitostí, byla především zdrojem zábavy. Velmi oblíbenými se v té době staly seriály. Zdaleka nejpopulárnější ze všech seriálů, vysílaný v letech 1951-1974 na stanici CBS, byl „Miluju Lucy“ („*I Love Lucy*“), později pak (1971 – 1983) na CBS „Všichni v rodině“ („*All in the Family*“), který řešil náboženské i etnické rozpory. V té době se také začal vysílat M*A*S*H, odvozený z úspěšného protiválečného filmu režiséra Roberta Altmana z roku 1970. Scénář napsal Ring Lardner Jr., který byl ve třicátých letech členem Americké komunistické strany a po válce se ocitl na hollywoodské černé listině (o této problematice se zmíním níže). Rybáčková 2004, str. 409.

¹⁴³ Počet rodin spadajících do střední třídy vzrostl v letech 1956-59 z 16,6 milionů na 20 milionů. Halberstam 2002, str. 529.

¹⁴⁴ Počet zaměstnaných žen jevil vzestupnou tendenci. Zatímco v roce 1940 pracovalo kvůli výdělkům 17% vdaných žen, roku 1950 24% a 1962 již 33 % (mezi „nebílymi“ vrstvami však tento počet tvořil 50%). Millstein 1977, str. 255.

¹⁴⁵ Předměstí však v padesátých letech rostla šestkrát rychleji, než centra. V roce 1970 zde žilo 76 milionů lidí, zatímco v centrech pouze 64 milionů.

Růst předměstí souvisel s děním ze třicátých let. Nezaměstnanost spojená s krizí postihla především černochoy na jihu, kteří se hromadně stěhovali na sever za prací a usidlovali se v centrech, kde se nacházel i průmysl. Přesídlování bílých vrstev na předměstí byl vlastně zčásti úprk před Afroameričany. Bydlení zde bylo rovněž prostornější, bezpečnější a nacházelo se zde více (a lepších) škol. Rovněž rozvoj automobilismu učinil tyto oblasti přístupnější než dříve.

¹⁴⁶ Jejich životní úroveň se v letech 1965-72 dramaticky zvedla a procento takových rodin žijících v relativním blahobytu stoupl ze 4 na 40%. Schwarz 1988, str. 28.

¹⁴⁷ Říká se, že velká část jich byla počata na zadních sedadlech tehdejších velkých automobilů (jako např. Cadillac). Rybáčková 2004, str. 75.

¹⁴⁸ Jiná novinářka, Gloria Steinerová, začala v roce 1972 vydávat časopis Ms. Jedná se o novotvar vzniklý někdy v této době a označující ženu bez rozlišení toho, zda je vdaná (Mrs.) nebo svobodná (miss). Rybáčková 2004, str. 78.; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Ms._magazine

Mystika ženství (*Femine Mystique*),¹⁴⁹ ve které přímo kritizovala život žen na předměstích spolu s jejich zoufalstvím. Označila tento život za „pohodlný, sametový koncentrační tábor“. Na počátku sedmdesátých let pak celou zemi zachvátila vlna, v rámci které i výhradně chlapecké školy zaváděly koedukované vzdělávání, tedy společnou výuku děvčat i chlapců.¹⁵⁰ V roce 1972 však přišla závažná porážka, když neprošel dodatek k ústavě o rovných právech, který měl zakotvit rovnoprávnost žen. Kongres ho sice jednohlasně schválil, nepotvrdily jej však potřebné tři čtvrtiny států.¹⁵¹

Aktivistky požadovaly rovněž regulaci porodnosti rozšířením antikoncepce. O to usilovaly především dvě ženy, M. Langerová a K. McCormicková. V roce 1960 byla na trh uvedena orální antikoncepce, tzv. antikoncepční pilulka (*the Pill*).¹⁵² V druhé fázi pak žádaly kontrolu porodnosti formou potratů s argumentem, že žena má právo na vlastní tělo. Rozhodnutí Nejvyššího soudu v tomto směru padlo 22. ledna 1973 v případě *Roe versus Wade*, v poměru 7:2, které zrušilo státní zákony zakazující umělé přerušování těhotenství v prvních třech měsících a usnadnilo umělé přerušování v druhém trimestru.¹⁵³ Od té doby trvají ve Spojených státech bouřlivé diskuse, zda by se neměly potraty opět zakázat. Konzervativci oprávněně poukazují (oproti právu ženy na vlastní tělo), že život je hodný ochrany již před narozením a potrat je v podstatě vražda. Jejich radikální část požaduje úplný zákaz umělého přerušování těhotenství, umírnění je chtějí pouze omezit na skutečně nejnutnější případy, jako je například ohrožení života matky a zcela z tohoto rozhodování vyloučit socioekonomické hledisko.¹⁵⁴

---

¹⁴⁹ Mystika ženství byla označena nejkontroverznějším bestsellerem roku (*the year's most controversial bestseller*). Název je odvozen ze způsobu, jakým dobový tisk psal o tom, že mystika ženství spočívá v blažené domácnosti. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Feminine_Mystique

¹⁵⁰ Například Yale byl v této otázce „pokrokovější“ než Harvard, jak uvádí ve svých pamětech například Hillary Clintonová.

¹⁵¹ Majstr 1997, str. 497-498.

¹⁵² Halberstam 2002, str. 263 a 569; srv. s: Rybáčková 2004, str. 75.

¹⁵³ Známostí bojovnicí za povolení antikoncepce se v té době stala Jeanine Deckers, známá spíše jako „zpívající sestra“ (*„singing nun“*), jež byla členkou dominikánského konventu v Belgii. Proslavila se však především ve Spojených státech. Její neznámější písní je bezpochyby *Dominique*, kterou do češtiny přezpívala Judita Čeřovská. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Singing_Nun

Užití této pilulky však bylo zpočátku nelegální. O jeho legalitě rozhodoval Nejvyšší soud. V případě *Griswold v. Connecticut* z roku 1965 rozhodl, že jej mohou užívat vdané ženy, o sedm let později pak bylo povoleno i pro neprovdané (*Eisenstadt v. Baird*). http://en.wikipedia.org/wiki/The_Pill

Její užití je úzce spojeno s tzv. sexuální revolucí šedesátýchlet. Protože tradiční pohlavní nemoci, kapavka a syfilis, byly v té době již na ústupu (dokonce byly označeny za vymýcené choroby nebo za takové choroby, které lze snadno léčit) a smrtící virus HIV se objevil až v osmdesátých letech, bylo jediným problémem zabránění nechtěnému otěhotnění, což vyřešila právě antikoncepční pilulka.

¹⁵³ Případ začal v roce 1970, kdy se těhotná svobodná žena dožadovala zrušení texaského protipotratového zákona (z poloviny 19. století) s odůvodněním, že tento zákon je formulován příliš vágně a tím je protiústavní, a navíc porušuje její právo na soukromí, které jí zaručuje první, pátý, devátý a čtrnáctý dodatek k ústavě. Jméno Jane Roe byl pseudonym, který měl chránit její anonymitu. Původní spor byl veden proti Henry Wadeovi, okresnímu státnímu zástupci v okrese Dallas v Texasu. V prvním trimestru nesmí státy umělé potraty zakazovat, ale mohou regulovat potratovou proceduru, aby chránily život matky. V pozdějších fázích těhotenství mohou státy regulovat nebo zakázat potraty na základě lékařského posouzení. Rybáčková 2004, str. 203.

¹⁵⁴ Minimálně od osmdesátých let je otázka potratů součástí politiky prezidentů vůči Nejvyššímu soudu. Republikáni mají tendenci jmenovat takové soudce, kteří by byli pro omezení, případně úplný zákaz potratů, demokraté toto naopak nehodlají připustit. V současné době jsou čtyři soudci Nejvyššího soudu konzervativní, čtyři liberální a jeden je nevyhraněný, působí jako jakýsi

2.3.2 Náboženství

Velkou kapitolou v amerických dějinách je bezpochyby náboženství. Podle Seymoura Martina Lipseta¹⁵⁵ je nejdůležitějším znakem amerického náboženského života sektářství, což znamená, že církve typicky nejsou hierarchické, že je v nich více prostoru pro osobní iniciativu, jsou rovněž rovnostářštější. Hierarchická je katolická církev, a potom také do značné míry mormoni a svědkové Jehovovi, ale jinak jsou církve rozděleny do tisíců menších, více či méně autonomních kongregací.¹⁵⁶ V současné Americe věří v Boha téměř 90% lidí.

Snad v žádné současné vyspělé zemi není tato otázka tak řešena a není v takovém měřítku součástí předvolebního boje, jako právě ve Spojených státech. Politika byla s náboženstvím (či spíše konkrétně s křesťanstvím) spojena od samého počátku osídlení dnešních USA.¹⁵⁷ Avšak hned I. dodatek k ústavě říká: „Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu křivd.“ („*Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.*“)¹⁵⁸ Od šedesátých let pak trvá spor mezi jeho úzkým a širokým výkladem (ostatně jako u téměř všech ostatních dodatků), především ohledně výuky náboženství ve veřejných školách.

Těmto debatám však předcházelo období největšího hromadného obrácení na víru od vzniku Spojených států, které je kladeno do konce čtyřicátých a do padesátých let 20. století.¹⁵⁹ Dělo se tak v podmínkách studené války a i prezident D. D. Eisenhower vyzýval Američany, aby se navrátili zpět k Bohu. V tom jej podpořil i Kongres, který v roce 1954 připojil k přísaze větu „jednotný národ před Bohem“. Rok nato rozhodl, že na všech bankovkách musí být prohlášení „věříme v Boha“.¹⁶⁰

Tato pozitivní akce, která měla Ameriku vrátit k jejím kořenům a obnovit její morální hodnoty, však vyvolala stejně silnou reakci, a to jak ve společnosti, tak u Nejvyššího soudu. Sexuální revoluce a vzpoura mladé generace byly naprostým popřením úsilí předchozích let, společnost se opět částečně ateizovala. Nejvyšší soud pak přijal sérii rozhodnutí, ve kterých se odvolával především na I. dodatek k ústavě. V případě *Enegel v. Vitale* z roku 1962 rozhodl, že školy nesmějí mít svého

---

jazyček na vahách. Jedná se však pouze o obecné rozdělení, tato problematika je ve skutečnosti mnohem složitější.

¹⁵⁵ Lipset byl americkým politickým sociologem.

¹⁵⁶ Rybáčková 2004, str. 122.

V současné době se 52% obyvatel hlásí k protestantismu (v souhrnu všech církví a náboženských společenství), 24% je katolíků, 2% mormonů, 2% buddhistů, 1% Židů a rovněž 1% muslimů. Z protestantských církví jsou největší baptistická (17,2%), metodistická (7,2%), luteránská (4,9%), presbyteriánská (2,8%), episkopální (1,8%) a mormonská (1,4%).

http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_the_United_States

¹⁵⁷ Více o náboženství ve Spojených státech v koloniálním období srv. s: Raková 1998; http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_religious_history

¹⁵⁸ Tindall 2000, str. 823.

¹⁵⁹ Dle výzkumu společnosti Gallup Poll 94% Američanů věřilo v Boha, 68% pak v posmrtný život. Branch 1988, str. 112.

¹⁶⁰ Tindall 2000, str. 658.

oficiálního kněze,¹⁶¹ o rok později pak došel k závěru, že oficiální četba Bible na školách (tedy výuka náboženství) je protiústavní (*Murrlay v. Curlett*).¹⁶²

Po této krátké přestávce však nastalo období hromadného obracení na víru a zároveň prohlubování této víry, jaké nemá ve vyspělých zemích ve 20. století obdoby. Téměř 45% Američanů náleží k takzvaným znovuzrozeným (*born-again*) křesťanům. Jedná se o lidi, kteří prošli autentickým náboženským prožitkem a obrátili se na víru většinou až ve svém dospělém věku.¹⁶³ O co později se stali věřícími, o to byla jejich víra hlubší a opravdovější. Ve své většině tvoří voličskou základnu Republikánské strany, respektive tzv. Morální většiny (*Moral Majority*) z konce sedmdesátých let a Křesťanské koalice (*Christian Coalition of America*) vzniklé roku 1989, které jsou přidruženými institucemi strany.¹⁶⁴ Její počátky se datují do nástupu R. Reagana do funkce prezidenta na počátku osmdesátých let. Tato vlna vyvrcholila v polovině devadesátých let a svezl se na ní ještě současný prezident G. W. Bush¹⁶⁵ (ten mimochodem patří rovněž mezi znovuzrozené křesťany, podobně jako G. Wallace,¹⁶⁶ neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1968). V poslední době, v souvislosti s opětovným nástupem demokratů, můžeme zaznamenat určitý ústup tohoto zápalu.¹⁶⁷

2.3.3 Kultura

Velmi významnou oblastí amerického života je kultura. Existuje samozřejmě velké množství odvětví, na některá z nich se podíváme pouze velmi stručně, jiná si přiblížíme více. Kultura v poválečných Spojených státech (stejně jako kdekoli jindy a jinde) je samozřejmě úzce spjata s životem společnosti, neexistuje ve vzduchoprázdnu. Funguje zde systém vzájemné závislosti - jaká je společnost, taková je její kultura a jaká je kultura, taková je společnost, kterou reprezentuje. Víme již, že druhá polovina čtyřicátých a celá padesátá léta se nesla ve znamení obrovského hospodářského růstu a s ním spojeného relativního blahobytu velké části společnosti, která se orientovala především na spotřebu. Šťěstí bylo úzce spojováno s materiální stránkou života.¹⁶⁸ Řekli jsme si již o útoku ženských aktivistek na postavení ženy ve společnosti té doby, o knize *Mystika ženství*, která se pokoušela odhalit pravou podstatu života manželky a matky z předměstí.

Objevily se dvě další skupiny, které dospěly k závěru, že současná Amerika vůbec není ideální, jak se jeví a jak se ji mnozí snaží vidět a představovat ji jiným. Obě tyto skupiny měly stejný způsob, jak tyto své pocity sdělovat veřejnosti - používaly k tomu převážně své literární nadání. První skupina se spoléhala na tradiční metody - tedy pouze na tvorbu samotnou, byť namířenou proti současnému stavu společnosti. Výsledkem jejich činnosti však nebyly pouze knihy na pultech knihkupectví, ale své pocity realizovali zejména na scénách divadel. Velmi významné bylo tzv. psychologické drama spolu se svým hlavním představitelem,

---

¹⁶¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Engel_v._Vitale

¹⁶² http://en.wikipedia.org/wiki/Abington_School_District_v._Schempp

¹⁶³ http://en.wikipedia.org/wiki/Born_again

¹⁶⁴ Majstr 1997, str. 452-455.

¹⁶⁵ Rybářková 2004, str. 122.

¹⁶⁶ Podrobněji viz zvláštní kapitola.

¹⁶⁷ Více k náboženské otázce ve Spojených státech srv. s: Roland 1988; Mandelker 1984; Segers 1988; Silk 1988.

¹⁶⁸ Velice významné je dílo amerického sociálního psychologa Davida Riesmana *Osamělý dav* (*The Lonely Crowd*), které vydal v roce 1950. Problémem lidí bylo, že postrádali vlastní názory a měřítko. Více než vlastnímu svědomí naslouchali chvilkovým vzorům. Obliba pro ně byla důležitější než osobní nezávislost. Tindall 2000, str. 659-660. http://en.wikipedia.org/wiki/David_Riesman

dramatikem Tennessee Williamsem. Za všechny jmenujme jeho nejznámější a nejoblíbenější dílo, které nese název Kočka na rozpálené plechové střeše (*Cat On a Hot Tin Roof*)¹⁶⁹ z roku 1955.¹⁷⁰

Nepochybně nejvýznamnějším dramatikem té doby však byl levicově orientovaný¹⁷¹ Arthur Miller. Hrdiny jeho her byli „praví Američané“ - tedy průměrní, obyčejní občané Spojených států. Nejvýznamnějším dílem tohoto autora je Smrt obchodního cestujícího (*Death of Salesman*) z roku 1949.¹⁷² Tato hra je výborným odrazem tehdejší společnosti, autor v umělecké oblasti navazoval na vědeckou činnost D. Riesmana. Hlavním tématem je prázdna osamělost. Žijeme sice ve velké společnosti, obklopeni velkým množstvím lidí, které potkáváme v zaměstnání, doma, v obchodě či jen na ulici. Fyzicky nejsme sami, přesto jsme však velmi osamělí. Snažíme se pochopit lidi kolem sebe, nedaří se nám to však, protože především špatně chápeme sami sebe. Rozhoduje vnější působivost, nikoliv to, jaký člověk skutečně je, ale jak se jeví. Ve vztahu k druhému nebyl brán hlavní ohled na jeho vnitřní život a přitom tento vnitřní život byl zdaleka tím nejdůležitějším, neboť právě sem se lidé propadali ve své samotě. Lidé konají ne kvůli obsahu, ne kvůli tomu, zda je věc dobrá či špatná, ale podle toho, jaký na ni mají názor ostatní lidé v jejich okolí. Vše je jedno velké absurdní divadlo, kde si lidé hrají na něco, co nejsou jen kvůli tomu, aby za tuto svou činnost byli oceněni, bez ohledu na obecné zásady a mravní jednání. Důležitá je obliba daného jedince, avšak tato obliba je čistě relativní - lidé neobdivují člověka, osobnost, jeho mravní integritu, inteligenci či skutky, ale pouze to, jakým způsobem je schopen sám sebe prezentovat bez ohledu na to, zda je mravně integrální, inteligentní či koná dobro.

Druhá skupina se však rozhodla nejen na problémy poukázat a kritizovat je, navíc hodlala i změnit celý styl svého života¹⁷³ - jednalo se o tzv. Beatniky, příslušníky *Beat Generation*.¹⁷⁴ Jsou spojeni s bohémským undergroundem newyorské Greenwich Village a později rovněž se čtvrtí North Beach v San Franciscu v Kalifornii. Svou budoucnost neviděli ve společnosti, ale mimo ni, snažili se uniknout společnosti - buď fakticky, nebo iluzorně. Snažili se uniknout tím, že cestovali, utíkali a čím více utíkali, tím více zjišťovali, že neutečou, což v nich probouzelo ještě větší zoufalství, kterému však nepodléhali. Byli ubití, ale zároveň chtěli žít, žít naplno. Když zjišťovali, že tento způsob není příliš užitečný, když nemohli před společností utéci fyzicky, používali k tomuto útěku svou mysl v kombinaci s halucinogenními drogami, alkoholem a nevázaným sexem. Z těchto svých prožitků čerpali náměty pro svou tvorbu.

---

¹⁶⁹ Jsou zde obsažena všechna základní témata, která autor používá ve svých hrách - smrt, emocionální a nervová labilita, nevyrovnanost postav a zároveň téma pokusu o vyrovnání se s těmito stavy.

¹⁷⁰ Soldán 1997, str. 232; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Tennessee_Williams

¹⁷¹ Rybářková 2004, str. 405.

¹⁷² Tindall 2000, str. 660-661; srv. s: Soldán 1997, str. 233;
http://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Miller

¹⁷³ Ponechme stranou spor, zda se jednalo o správné či špatné řešení. Byla to prostě jedna z cest, jak řešit problém, co si počít se svým konkrétním životem, s nímž nebyli spokojeni - ani ne tak kvůli sobě samým, jako kvůli společnosti, do které se narodili. Možná to byli nemocní lidé, možná naopak vizionáři, kteří viděli dále než všichni ostatní. Mnozí, kdo byli považováni ve své době za bláznys, byli posléze shledáni génii. A pokud se někdo chová bláznivě, je těžké určit, zda je blázen, či génius. Otázkou ovšem je, zda i blázniví lidé, kteří byli později uznáni za génie, nebyli ve skutečnosti blázniví a zda naopak lidé, kteří se i po mnoha letech zdají blázniví, nebyli ve skutečnosti génii. A kým je člověk, aby toto rozsoudil?

¹⁷⁴ K Beatníkům ovšem nepatřili pouze spisovatelé, jejich stoupenci se nacházeli rovněž mezi malíři či hudebníky.

Důležitá byla rovněž návaznost na jazz a černošské básníky. Považovali si každého, kdo dokázal být jiný, kdo žil mimo systém a zejména mimo zákon. Lidé, kteří byli ve vězení, měli za sebou zkušenost esenciálního osvobození od systému.¹⁷⁵

Velký význam mělo nakladatelství a knižkupectví *City Lights Books*,¹⁷⁶ jehož zakladatelem se stal Lawrence Ferlinghetti. Vyšla zde nejvýznamnější díla *Beat Generation*. Jejím nejznámějším autorem byl bezpochyby Jack Kerouac. Z jeho děl jmenujme alespoň *Na cestě (On The Road)*, kde shrnul své zážitky a prožitky při cestách po Spojených státech.¹⁷⁷ Mezi dalšími autory tohoto proudu vynikal zejména Allen Ginsberg, jeden z nejnadanějších autorů světové poezie druhé poloviny 20. století. Z Ginsbergových sbírek jsou nejznámější *Kvílení (Howl)*, *Kadiš* a jiné básně (*Kaddish and Other Poems*) a *Sendviče reality (Reality Sandwiches)*. Významným prozaikem byl William Seward Burroughs, autor knih *Dopisy o Yage (The Yage Letters)* a *Teplouš (Queer)*.¹⁷⁸

Vzpoura beatníků se stala jedním z hlavních zdrojů hnutí *hippie* (jeho příslušníci byli rovněž nazýváni květinovými dětmi - *flower children*). Představovali tzv. opoziční kulturu. Bylo pro ně typické specifické oblečení, dlouhé vlasy, halucinogenní drogy, rocková muzika a bydlení v komunách. Byli již oproštěni od revoluční ideologie a masových projevů nesouhlasu, které jsou spojeny s dalšími z jejich předchůdců, příslušníky hnutí *Nová levice*.¹⁷⁹ Jednalo se o podobné radikály, stejně protestující v ulicích, ale přeci jen se odlišovali ve dvou věcech - nebyli tolik politicky angažováni a jejich hlavní zájem se upíral na kulturu, především pak na hudbu. Nehodlali společnost měnit (nebo to alespoň nebylo jejich hlavním záměrem) jako předchůdci z *Nové levice*, chtěli se od ní sami odpoutat, podobně jako beatníci.

---

¹⁷⁵ Halberstam 2002, str. 279.

¹⁷⁶ Bylo pojmenováno podle filmu Charlieho Chaplina *Světla velkoměsta (City Lights)*. Chaplin byl pro Ferlinghettiho anarchistou, stejně jako beatníci. Ovšem anarchistou ve smyslu hledače svobody, ne ve smyslu nějakého filosofického směru nebo politického hnutí.

¹⁷⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Jack_Kerouac

¹⁷⁸ Soldán 1997, str. 256.

¹⁷⁹ Prvními představiteli tohoto hnutí byli studenti z Michiganské univerzity (studenti obecně byli typickými reprezentanty *Nové levice*) Tom Hayden a Al Haber, kteří vytvořili v roce 1960 organizaci *Studenti za demokratickou společnost (Students for a Democratic Society)*. Zasazovali se o přímou demokracii a aktivní politiku. Ve svých postojích byli radikální a levicově liberální. Vydali tzv. prohlášení z Port Huronu (*Port Huron Statement*), které obsahovalo tuto slavnou větu: „Jsme generace, která byla vychovávána přinejmenším v pohodlí, je zabydlená na univerzitách a s nespokojeností se dívá na svět, jež má zdědit...“ („*We are people of this generation, bred in at least modest comfort, housed now in universities, looking uncomfortably to the world we inherit...*“). http://en.wikipedia.org/wiki/Port_Huron_Statement

Celé hnutí se vyjadřovalo antimilitarismem a podporou hnutí za občanská práva. Jsou spojeni především s odporem proti válce ve Vietnamu (o které se podrobněji pojednává výše). Na konci šedesátých let se pak zvrhlo v obhájce komunismu s maoistickými prvky. Gilscher - Holteyová 2004, str. 21. http://en.wikipedia.org/wiki/New_Left

Nová levice byla jedním z hlavních účastníků americké občanské války šedesátých let 20. století. Její stoupenci, především mezi studenty, pořádali stávky vysokých škol a stáli za velkou částí pouličních demonstrací, které byly spojené s rabováním a výtržnictvím a měli tak velký podíl na růstu kriminality v tomto období. Jejich extremistickému tlaku podlehli radikálně liberální novináři a příslušníci Demokratické strany, kteří se v podstatě stali jejich oficiálními mluvčími a vydávali bandy zfanatizovaných demonstrantů za „hlas Ameriky“ a svou činností pak dále oslabovali pozici americké vlády ve Spojených státech a Spojených státech ve světě.

Vrcholem bylo, když sami studenti zničili 23. dubna 1968 v návalu fanatismu Kolumbijskou univerzitu. Odpovědí však byl možná až příliš radikální zásah policistů, v jehož důsledku se hromadně zapojili i ti studenti, kteří až dosud stáli stranou. Poslední vlna protestů proběhla v letech 1970-71, po návratu amerických oddílů z Vietnamu však hnutí ztratilo hlavní smysl své existence a naštěstí pro spořádané americké občany se rozpadlo - jehož zničující útoky na města konečně ustaly.

Běžné myšlení dospívajících jedinců přivedli do jeho nejextrémnější podoby. Mladí lidé se většinou snaží vymezit vůči svým rodičům a vůbec celé společnosti, jejich myšlení je negací téměř všeho kolem nich, kromě stejně smýšlejících jedinců. Zatímco běžně tento pocit odpadne v souvislosti s tím, jak mladí lidé duševně vyspějí, příslušníci hnutí *hippie* tento pocit naopak povýšili na jakousi všeobíhající normu a tuto generační vzpouru provedli kolektivně a radikálně do té míry, že ani po dosažení dospělosti ve většině případů neustali ve svém vzdorovitě pojímaném životě a trvalo u nich poměrně dlouho, než se opět resocializovali. Jejich heslem se stala tři slova,¹⁸⁰ tedy „láska, mír a svoboda“ („*Love, Peace and Freedom*“), v praxi však platilo jiné heslo, tedy „sex, drogy a rock’n roll“ („*Sex, Druggs and Rock and Roll*“).¹⁸¹

Jak již bylo řečeno, hnutí *hippie* je neodmyslitelně spjato s hudební tvorbou. Nejprve se krátce podíváme na hudební vývoj před nástupem svižných šedesátých let. Pro Spojené státy jsou typické blues, country, jazz, rock and roll a hip hop.¹⁸² Jazz a blues jsou produkty černošské hudby a stály rovněž u zrodu rock’n rollu.¹⁸³ Jazz¹⁸⁴ kraloval americké hudební scéně především ve dvacátých a v první polovině třicátých let 20. století, poté následovala éra swingu.¹⁸⁵ Nejlepší songy padesátých až sedmdesátých let jsou známy jako *oldies*, z nich se pak vyděluje hudba vytvořená v padesátých a počátkem šedesátých let - tzv. *Golden oldies*. Skutečnou celebritou se ve čtyřicátých letech stal zpěvák Frank Sinatra, geniální jazzový a swingový interpret. Jeho nejspíše nejslavnějším songem byl *New York New York*, dále pak *Stardust*, *Ring-A-Ding*, *Strangers in the Night* či *Angel Eyes*. Sinatrovo jméno je často spojováno s americkou mafií, která mu měla pomoci v jeho raketové kariéře. Měl velmi blízko k rodině Kennedyů, určitým pojítkem bylo společné katolické vyznání.¹⁸⁶ Spekulovalo se o tom, že byl pro budoucího prezidenta určitou spojkou na mafií při prezidentských volbách v roce 1960. Později se však s touto rodinou rozešel a od roku 1968 podporoval republikány.¹⁸⁷

Jednalo se však stále o směry vycházející z tradičních zdrojů a nijak neporušující plynulý vývoj. Po druhé světové válce však přišla doslova hudební revoluce. Jedním z prvních interpretů nové éry se pak stal Bill Haley, který byl jakýmsi průkopníkem rock’n rollu. Každý jistě někdy slyšel jeho píseň *Rock Around the Clock*. Hlavním představitelem tohoto směru se však stal nesmrtelný¹⁸⁸ Elvis Presley, který je nazýván Králem rock’n rolu (*King of Rock and Roll*).¹⁸⁹ Ten se brzy stal sex-symbolem a velkým idolem mladé generace. Provokoval především svými specifickými tanečními pohyby a nevázaným způsobem života, v němž nechyběly

¹⁸⁰ Podobně jako v případě Velké francouzské revoluce (rovnost, volnost, bratrství), jejímž výsledkem byla pouze jedna velká jatka, jako v případě obdobných komunistických „revolucí“.

¹⁸¹ Tedy radikální obměna známého antického „víno, ženy, zpěv“.

¹⁸² Hip - hop je však spíše záležitost závěru 20. století, jeho kořeny (ostatně jako kořeny většiny amerických hudebních směrů) tkví v afroamerické kultuře.

¹⁸³ Za další zdroje se považuje country (mimochodem jedinými dvěma zeměmi na světě, kde je country mimořádně oblíbená a patří mezi hlavní hudebními styly, jsou Spojené státy a Česká republika, potažmo Slovensko) a popové balady. Green 1984, str. 649.

¹⁸⁴ Rané směry tohoto žánru se nazývají Dixieland nebo také neworleanský jazz. Nejproslulejším interpretem dvacátých let byl Paul Whiteman. <http://en.wikipedia.org/wiki/Jazz>

¹⁸⁵ Nejvýraznější českou představitelkou tohoto směru je Eva Pilarová.

¹⁸⁶ Sinatra byl Italoameričanem a Kennedyovi Iroameričany.

¹⁸⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/Sinatra>

¹⁸⁸ Velké množství fanoušku nikdy neuvěřilo jeho smrti v roce 1977 a věří, že jej odnesli mimozemšťané.

¹⁸⁹ Jeho dcera se později provdala za „krále popu“ Michala Jacksona, s nadsázkou se hovořilo o „královské svatbě“.

ani drogy. Jeho hity jsou však velmi populární i dnes, během času neztratily na svém kouzlu. Jmenujme především působivou píseň *In the Ghetto*, romantické *Heartbreak Hotel*, *Always on My Mind*, *Love Me Tender*, *Don't, Are You Lonesome Tonight* či typicky „rokenrolové“ hity *Don't Be Cruel*, *All Shook up*, *Jailhouse Rock*, *Har a Hound Dog*.¹⁹⁰ Z dalších interpretů je třeba zmínit příslušníka starší generace Louise Armstronga, Chubbyho Checkera, Lesley Goreovou, Paula Anku, The Everly Brother, Raye Charlese, The Four Seasons, Roye Orbisona či The Supremes.

Další období, šedesátá a sedmdesátá léta, bylo mnohem více ve znamení hudebních skupin, než jednotlivců, jako tomu bylo v padesátých letech. Velmi populární byli v té době britští Beatles, kteří v únoru 1964 navštívili Spojené státy a způsobili doslova šlenství.¹⁹¹ Mnohem více svázaní s americkým prostředím byli bezpochyby Rolling Stones v čele Mickem Jaggerem, kteří působí dodnes (původem rovněž z Velké Británie). Každý jistě zná hity jako *Ruby Tuesday*, *Satisfaction*, *Angie* či *Anybody Seen My Baby*. Jeden z jejich koncertů je však spjat s tragickou událostí. V šedesátých letech byly velmi oblíbené rockové koncerty pod širým nebem. Největším z nich byl hudební festival ve Woodstocku,¹⁹² který se konal 15.-18. srpna 1969 na šestisetakrové¹⁹³ farmě poblíž malého zemědělského městečka Betel ve státě New York. Festivalu se zúčastnilo 500 000 mladých lidí.¹⁹⁴ Kvůli velkému úspěchu se jej organizátoři rozhodli zopakovat, tentokrát v kalifornském Altamont.¹⁹⁵ Při koncertě (hráli právě Rolling Stones) členové motocyklového gangu zvaného Pekelní andělé (*Hells Angels*), kteří působili jako ochranka členů skupiny, umlátili pod pódiem mladého osmnáctiletého černocho (Meredith Huntera) k smrti, což poznamenalo nejen průběh celého koncertu, ale i samotné hnutí *hippie*.¹⁹⁶ Opět zmiňme pouze několik dalších interpretů tohoto období. Mezi nejvýznamnější patří např. skupina Beach Boys, Jimmy Hendrix, Bob Dylan, The Doors, Manfred Man, Petula Clark, The Byrds, Cher, Simon a Garfunkel, The Mama's and the Papa's, Eagles, Aquarius, The Jackson Five, černocho Barry White či Barry Manilow. V té době rovněž vzniká slavná kapela Bee Gees.

Důležitým kulturním centrem je bezpochyby „továrna na zábavu“, tedy Hollywood v Los Angeles (Kalifornie), jehož počátky spadají do roku 1910. Mohutného rozvoje se Hollywood dočkal po druhé světové válce. Boj proti domácímu komunismu se dotkl i této Mekky světového filmu. Roku 1947 sestavili vysocí činitelé hlavních filmových studií „černou listinu“ lidí kolem filmu, podezřelých ze sympatií ke komunistům. Ti, kteří se na této listině objevili, režiséři i herci, pak v Hollywoodu nedostali žádnou práci, řada z nich byla vyslýchána a mnozí se také ocitli ve vězení. Nejznámější je případ tzv. hollywoodské desítky (*The Hollywood Ten*). Jednalo se o deset hollywoodských scénáristů a režisérů, kteří byli v říjnu 1947 povoláni před Sněmovní výbor pro neamerickou činnost (*House Un-*

¹⁹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Elvis_Presley Více k jeho osobě srv. např. s: Guralnick 1996.

¹⁹¹ *Chronicle of America* 1989, str. 802.

¹⁹² Inspiroval se jím i jeden z českých festivalů - „*Open Air Music Festival*“ v Trutnově je rovněž nazýván „východočeským Woodstockem“.

¹⁹³ Jeden akr obsahuje přibližně 2,5 hektarů - jedná se tedy o 243 hektarů.

¹⁹⁴ Z účinkujících jmenujme například zpěváka Santanu, zpěvačku Janis Joplin (o rok později zemřela), Joe Cockera (zazpíval zde i svůj zřejmě nejslavnější song *With a Little Help From My Friends*) a především Jimmy Hendrix. Tindall 2000, str. 715; srv. s:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Woodstock>

¹⁹⁵ Tz. *Altamont Free Concert*.

¹⁹⁶ Tindall 2000, str. 715; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Altamont_Free_Concert

Podporoval demokraty, roku 1993 vystoupil na inauguraci nově zvoleného demokratického prezidenta Billa Clintona. Majstr 1997, str. 34.

American Activities Committee, HUAC). Odmítli svědčit a byli nepdomíněně odsouzeni za pohrdání soudem na šest až dvanáct měsíců za mřížemi. Tuto atmosféru se v roce 1976 pokusil vystihnout Woody Allen ve svém filmu *Na černé listině* (v anglickém originálu *The Front*).¹⁹⁷ S MacCarthyho výborem naopak aktivně spolupracoval režisér řeckého původu Elia Kazan.¹⁹⁸ Z komunistických sympatií byl obviněn i Charles Chaplin a protože neměl americké občanství, bylo mu v roce 1953 zabráněno ve vstupu do země. Vrátit se směl až v roce 1972.¹⁹⁹ Od šedesátých let je Hollywood orientován spíše liberálně a většinou podporuje demokracii.

Z významných herců a hereček padesátých a šedesátých let jmenujme především Marilyn Monroe, která se ve své době stala sex-symbolem a idolem mnoha mužů. Natočila řadu filmů a je nositelkou čtených ocenění. Jejím manželem byl mj. dramatik Arthur Miller.²⁰⁰ Stala se rovněž milenkou prezidenta J. F. Kennedyho a údajně i jeho mladšího bratra Roberta. V roce 1962 spáchala sebevraždu.²⁰¹ O čtyři roky zemřela další slavná osobnost, jež je spojena s filmem, v tomto případě ovšem animovaným - Walt Disney,²⁰² který svou kariéru započal na konci dvacátých let s postavičkami Mickey Mouse a Kačera Donalda, k nimž se později přidaly další a jež jej proslavily po celém světě.

Rovněž v malířství, podobně jako v literatuře, se v padesátých letech objevuje prvek odcizení v konzumní společnosti, jako například v obraze *Kancelář v malém městě* (*Office in a Small City*) od Edwarda Hoppera.²⁰³ Rozvíjelo se i abstraktní umění, mezi jehož představitele náleželi Jackson Pollock nebo Willem de Kooning. Především v padesátých letech pak došlo k rozvoji nepřeborného množství malířských směrů (jako například *Neo-Dada*, *Op Art*, *Pop Art*, *Neo-Expresionism* či *Minimal Art*).²⁰⁴ Ze sochařů jmenujme alespoň George Segala (plastika) a Jima Garyho (jeho specialitou byl kov).²⁰⁵

Přestože to není tématem této kapitoly, zmíníme se na závěr krátce i o sportu, který je typický pro americkou národní kulturu. Velkou roli hraje sport rovněž na vysokých školách, kde je takřka přirozené, že studenti se zapojí do nějakého sportovního týmu a mnohdy je tato činnost důležitější než samotné studium. Za dobré sportovní výsledky lze získat i vysoká stipendia, úspěch ve sportovním týmu na střední škole může být vstupenkou ke studiu na vysoké škole.

Jak známo, pro Spojené státy jsou typické (pokud vezmeme v úvahu kolektivní sporty) především basketbal,²⁰⁶ baseball,²⁰⁷ tzv. americký fotbal²⁰⁸ a

---

¹⁹⁷ Protože je Woody Allen levicově smýšlející, vyznívá jeho zpětný pohled samozřejmě v neprospěch vyšetřovatelů a ve prospěch odsouzených.

¹⁹⁸ Z jeho tvorby jmenujme například filmy *Na východ od ráje* (*East of Eden*) nebo *Divoká řeka* (*Wild River*). http://en.wikipedia.org/wiki/Elia_Kazan

¹⁹⁹ Rybáčková 2004, str. 403.

²⁰⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Marilyn_Monroe

²⁰¹ Spolykala prášky. Prý se mělo jednat o demonstrativní sebevraždu, doufala, že bude včas objevena. Spekuluje se o tom, že příčinou smrti byla vražda, neboť jako milanka prezidenta mohla znát důvěrné informace a věřilo se, že mohla být i špiónkou. Vraždu měly zorganizovat tajné služby.

Podrobněji k její osobě srv. s: Spoto 1996.

²⁰² *Chronicle of America* 1989, str. 813.

²⁰³ Hopper ovšem začal tvořit již na počátku století. Tindall 2000, str. 662; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Hopper

²⁰⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Visual_arts_of_the_United_States

²⁰⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Sculpture_of_the_United_States

²⁰⁶ Nejvyšší soutěž je Národní basketbalová asociace (*National Basketball Association*, NBA), která vznikla v roce 1949 (pod jiným názvem vznikla již v roce 1946). http://en.wikipedia.org/wiki/National_Basketball_Association

²⁰⁷ Po mnoha peripetiích vznikla v roce 1876 Národní liga (*National League*), z původně západní ligy se roku 1901 vyvinula Americká liga (*Americ League*). V roce 1947 Jackie Robinson

hokej.²⁰⁹ Každý z těchto sportů má svoje vlastní ligy a jejich zápasy se těší obrovskému zájmu fanoušků.²¹⁰ Z ostatních sportů byl velmi oblíbený box,²¹¹ motorové sporty, tenis, golf, kriket a rugby.

2.4 Aféra Watergate

O málokteré události v historii Spojených států toho bylo napsáno tolik a zároveň o málokteré závažné události moderních amerických dějin se toho ví tak málo, jako právě o aféře Watergate. Rovněž se dá říci, že pouze velmi málo domácích událostí natolik ovlivnilo dějiny USA, především co se týče smýšlení lidí a jejich důvěry v politické instituce. Důvody byly především dva - snaha liberálních novinářů učinit politický skandál z třetířadé vloupačky umocněná přirozenou povahou prezidenta. R. Nixon byl sice velice schopný politik, jeho slabou stránkou však byla komunikace, a to jak s jednotlivci, tak s veřejností. Navíc byl loajální ke svým blízkým spolupracovníkům a na události reagoval s velkým zpožděním. Nikdy nebylo prokázáno, že by věděl o konání trestné činnosti či se jí dokonce dopustil. Naopak bylo několikrát prokázáno, že sloužil ku prospěchu Spojených států jako málokterý jiný prezident, především v zahraničněpolitické oblasti.

Jak celá aféra začala? V noci z 15. na 16. června 1972 se do sídla Demokratické strany v luxusním hotelovém komplexu Watergate ve Washingtonu amatérským způsobem vloupalo několik lidí, kteří byli ve spojení s Bílým domem, aby zde namontovali odposlouchávací zařízení. Jednalo se o čtyři kubánské emigranty²¹² a Jamese McCorda,²¹³ o kterém se později zjistilo, že „byl na výplatní pásce Bílého domu“, konkrétně působil přímo ve Výboru pro znovuzvolení prezidenta (*Committee to Reelect the President*).²¹⁴

---

jako první prolomil rasovou segregaci v baseballu, když v roce 1947 nastoupil do newyorského týmu *Brooklyn Dodgers* (Rybářková 2003, str. 341);

http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_baseball_in_the_United_States

²⁰⁸ Počátky profesionálního amerického fotbalu spadají do roku 1892. Ve dvacátých letech vznikla Národní fotbalová liga (*National Football League*), které od roku 1960 konkuruje Americká fotbalová liga (*American Football League*). Mezi oběma ligami probíhá každoročně souboj vítězných týmů, známý jako *Super Bowl*, který je nejsledovanější americkou televizní událostí.

http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_American_football

²⁰⁹ Hokej je původem kanadský sport a v Kanadě byla rovněž založena nejprestižnější světová hokejová soutěž, tedy Národní hokejová liga (*National Hockey League*, NHL). Ve dvacátých letech se NHL rozšířila do USA („kanadsko-americká NHL“ a hlavním oceněním pro vítěze se stal Stanleyův pohár - *Stanley Cup*). http://en.wikipedia.org/wiki/National_Hockey_League

²¹⁰ V drtivé většině se jedná o mužské fanoušky.

²¹¹ V padesátých letech byl velmi populární Rocky Mariano (inspiroval Sylvestera Stalloneho k jeho sérii filmů o Rockym Balboovi), boxer těžké váhy. Odehrál celkem čtyřicet devět zápasů, z nich čtyřicet tři vyhrál knock-out (to znamená, že nebylo odehráno všech patnáct kol a vítěze pak neurčovalo bodování) a žádný neprohrál. *Chronicle of America* 1989, str. 762.

²¹² Jednalo se o Virgilia Gonzáleze, Bernarda Barkera, Eugenia Martíneze a Franka Sturgise. <http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate>

²¹³ Mankiewicz 1975, str. 12; srv s: Majstr 1997, str. 199.

McCord pracoval rovněž pro CIA a FBI. http://en.wikipedia.org/wiki/James_McCord

Důležité bylo, že jeho zápisník (a zápisník dalšího ze zadržených) obsahoval kontakt na příslušníka tzv. instalatérů (*Plumbers*) H. Hunta. Graubard 2007, str. 435.

²¹⁴ Summers 2003, str. 77; Polsby 1976, str. 62. Zkracuje se CRP, častěji pak jako CREEP (toto slovo je v angličtině rovněž používáno jako označení pro plížení se, kradení se). Výbor byl ustaven před prezidentskými volbami v roce 1972 a měl zajistit opětovné zvolení prezidenta R. Nixona. Jeho členy byli John N. Mitchell, Jeb Stuart Magruder, G. Gordon Liddy, E. Howard Hunt, Maurice Stans, Kenneth H. Dahlberg, Hugh W. Sloan, Jr., James W. McCord, Donald Segretti, Fred LaRue, Mike Chace a Jon Bell. http://en.wikipedia.org/wiki/Committee_to_Re-elect_the_President

V době, kdy k pokusu o vloupání došlo, prošla událost téměř bez povšimnutí, zdála se být naprosto bezvýznamnou (což také byla). Dva mladí redaktori deníku *The Washington Post* Bob Woodward a Carl Bernstein²¹⁵ se však chopili vyšetřování. Šlo o klasickou práci zapálených liberálů (byť Woodward²¹⁶ byl formálně členem Republikánské strany), kteří se snažili téměř z ničeho vykresat kladivo, kterým by mohli bušit do Nixona - to se jim také povedlo, i když rozhodně ve větší míře, než sami čekali. Demokratická strana se sice snažila využít jejich článků v předvolební prezidentské kampani, ukázalo se však, že voliči uvažují racionálně a hodnotí prezidentovu práci a ne štvání kvůli třetířadé vloupačce.

Situace se však začala měnit bezprostředně po volbách, kdy začala o Watergate široce informovat i další média. Naprosto absurdně vypadala prezidentova tisková konference, kterou uspořádal na konci ledna 1973 u příležitosti uzavření míru ve Vietnamu. Oznámil při té příležitosti americkým občanům událost, po které liberální novináři volali již několik let. Tato jeho informace však prošla takřka bez povšimnutí, neboť celá tisková konference se nesla v duchu počínající aféry Watergate. Od této chvíle již R. Nixon neměl potřebný klid na svou práci a téměř veškerý svůj čas byl nucen věnovat těmto útokům a reakcím na ně.

Útoky se přímo dotýkaly prezidentových nejbližších spolupracovníků, především ministra spravedlnosti Johna N. Mitchella,²¹⁷ který stál rovněž v čele Výboru pro znovuzvolení prezidenta (*Committee to Reelect the President*), poradce Bílého domu (*White House Counsel*) a hlavního poradce v oblasti domácí politiky (*Chief Domestic Adviser*) Johna Daniela Ehrlichmana,²¹⁸ poradce Bílého domu (*White House Counsel*) Johna Wesley Deana III.,²¹⁹ personálního šéfa Bílého domu (*White House Chief of Staff*) Harryho Robinsona (Boba) Haldemana²²⁰ a Everetta

---

²¹⁵ Woodward pracoval v té době pro *Washington Post* teprve devět měsíců a Carl Bernstein, který byl zaměstnancem téhož listu od roku 1966, působil v té době poměrně nevyrovnaně a neměl daleko k propuštění. Bernstein 1974, str. 13; srv. s: Majstr 1997, str. 200.

²¹⁶ Woodward byl často za svou práci kritizován, neboť se příliš část uchyloval k „nejmenovaným zdrojům“.

²¹⁷ V letech 1969-72 působil jako ministr spravedlnosti. Byl jediným představitelem tohoto ministerstva, který byl kdy obviněn z ilegálních aktivit a uvězněn (ve vězení si odseděl osm let). V roce 1968 vedl Nixonův volební tým. http://en.wikipedia.org/wiki/John_Mitchell

²¹⁸ Ehrlichman pracoval pro Nixona během jeho předvolebních kampaní z let 1960, 1962 a 1968. Kissinger 2006, str. 78.

V letech 1969-70 pak působil jako poradce Bílého domu, poté tři roky zastával funkci prezidentova poradce pro domácí politiku. V souvislosti aférou Watergate byl odsouzen na jeden a půl roku do vězení. <http://en.wikipedia.org/wiki/Ehrlichman>

Tento prezidentův spolupracovník byl liberálně orientovaný, zasazoval se za omezení vojenských výdajů ve prospěch realizace sociálních programů. Kissinger 2004, str. 94-95.

²¹⁹ Byl poradcem Bílého domu v letech 1970-73, stal se nástupcem J. D. Ehrlichmana. Později vypovídal proti členům Nixonovy administrativy i prezidentovi samotnému. http://en.wikipedia.org/wiki/John_Dean

²²⁰ Haldemann byl vedle Ehrlichmana prezidentovým nejbližším spolupracovníkem, oboum se veřejností dostalo označení „ti Němci“ (nepočítali k nim ovšem dalšího Němce v administrativě, H. Kissingera, který se naopak těšil stále větší popularitě). Působil v prezidentově volebním štábu již při neúspěšných volbách let 1960 a 1962 a ani poté prezidenta neopustil a opět byl členem jeho týmu v roce 1968. Po vyhraných volbách pak v letech 1969-73 působil jako personální šéf Bílého domu (*White House Chief of Staff*). Za svou činnost v prezidentově týmu strávil osmnáct měsíců za mřížemi. http://en.wikipedia.org/wiki/H._R._Haldeman

Politickým přesvědčením byl instinktivním konzervativcem, o politiku se však v podstatě nezajímal. Velice se obdivoval Nixonovi a obětavě pro něj pracoval. Za svou nejdůležitější povinnost považoval tlumení jeho prudce se měnících emocí a představování jej vnějšmu světu jako vytrvalého, klidného a ovládajícího se vůdce. Tvrdilo se, že jeho personální systém prezidenta izoloval. To však nebyla pravda, neboť prezident se hodlal izolovat sám. Dělal mu totiž velké problémy řešit s lidmi

Howarda Hunta, Jr.²²¹ Nixon se za své spolupracovníky postavil a odmítal požadavky na jejich odvolání. Nakonec byl k tomuto kroku donucen a v dubnu vyzval k rezignaci ministra spravedlnosti Richarda Kleindiensta, ředitele FBI Patricku Graye,²²² Boba Haldemana a Johna Ehrlichmana.²²³ V této souvislosti pak prezident ve svém televizním projevu ze dne 30. dubna 1973 přijal zodpovědnost, nikoliv však vinu za nezákonnosti spáchané v souvislosti s tímto případem.²²⁴

Celá záležitost však byla přenesena na půdu Kongresu, kde v únoru 1973 vznikl Senátní výbor pro vyšetřování aféry Watergate (*United States Watergate Committee*) v čele se Samuelem Ervinem.²²⁵ Vlastní vyšetřování spojená s veřejnými slyšeními pak začala v květnu téhož roku.²²⁶ Mj. byl předvolán i John Dean, který odhalil některé zákulisní skutečnosti z činnosti administrativy, není však jisté, zda se jeho výpovědi zakládaly na pravdě či zda se pouze snažil ochotou ke spolupráci zastříti svůj díl viny.

Se samotnou aférou Watergate souvisí i dvě další záležitosti. Jedna z nich je známa jako Pentagonské dokumenty (*Pentagon papers*). Ta sice neměla se samotným vloupáním do hotelového komplexu ve Washingtonu nic společného, ale byl na ní demonstrován údajný sklon Nixonovy administrativy k nezákonným praktikám. V červnu roku 1971 někdo předal tisku (konkrétně deníku *The New York Times*) 7000 stran tajných materiálů o Indočíně, které vznikly během předchozích administrativ. Jejich oficiální název zněl „Americko - vietnamské vztahy 1945-1967: Studie připravená ministerstvem obrany“ („*United States - Vietnam Relations, 1945-1967: A Study Prepared by the Department of Defense*“).²²⁷ Žádný z těchto materiálů nepoškozoval Nixonovou vládu, proto někteří jeho spolupracovníci naléhali, aby jich bylo využito k očernění jeho demokratických předchůdců. Prezident se svým poradcem pro otázky národní bezpečnosti (*National Security Advisor*) H.

---

nepříjemné záležitosti, tuto práci za něj obstarával právě Haldeman a částečně také Ehrlichman (někdy i Kissinger). Tento systém měl výhody i opačným směrem, neboť personální šéf byl ochoten prezidentovi předložit i problémy, o kterých normálně neměl chuť uvažovat. Výhodou rovněž bylo, že Haldeman prezidenta znal jako málokdo jiný. Nixonovou specialitou totiž bylo, že ve chvílích rozčilení vydával příkazy, u kterých nepředpokládal, že budou splněni. Haldeman si vždy takový příkaz zapsal do svého žlutého zápisníku, nikdy je však nevyplnil. Občas se ovšem stalo, že lidé, kteří prezidenta neznali, byli natolik iniciativní, že prezidentův příkaz okamžitě vyplnili, z čehož vyplývaly jen nepříjemnosti. Kissinger 2006, str. 54; srv. s: Kissinger 2004, str. 94-95 a 97.

Je také možné, že prezident v nějakém rozhovoru mezi řečí pronesl myšlenku vyjadřující jeho přání nainstalovat v sídle Demokratické strany odposlechy, ve smyslu, že by jej zajímalo, „o čem si tam povídají“ nebo „co na něj chystají“ a nějaký iniciativní jedinec toto přání vzal doslova a ihned jej realizoval...

²²¹ Hunt patřil rovněž k tzv. instalatérům, kteří měli na starosti tajné, většinou nezákonné operace. Angažovali se především v případě tzv. Pentagonských dokumentů (*Pentagon Papers*). Dříve pracoval pro CIA a podílel se na přípravě různých akcí proti režimu kubánského diktátora F. Castra. Podrobněji viz níže. http://en.wikipedia.org/wiki/Howard_hunt

²²² V jeho případě se tak stalo po přiznání, že zničil několik usvědčujících dokumentů. Tindall 2000, str. 728.

²²³ Majstr 1997, str. 203.

²²⁴ Summers 2003, str. 524.

²²⁵ Kissinger 2004, str. 301; srv. s: Tindall 2000.

²²⁶ Jak již bylo řečeno, předsedou tohoto výboru byl Sam Erwin (demokrat, Severní Karolína), členy pak Howard Baker (republikán, Tennessee), Edward J. Guerney (republikán, Florida), Daniel Inouye (demokrat, Havaj), Joseph Montoya (demokrat, Nové Mexiko), Herman Talmadge (demokrat, Georgie), Lowell P. Weicker (republikán, Connecticut). Hlavními poradci (*Chief Consul*) tohoto orgánu byli zástupce demokratů Sam Dash a republikán Fred Thompson (ten v letech 1994-2003 působil jako republikánský senátor za stát Tennessee).

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_Watergate_Committee

²²⁷ O jejich vypracování rozhodl v roce 1967 tehdejší ministr obrany Robert McNamara.

Kissingerem však k tomuto případu zaujal zásadový postoj - zastával názor, že se kvůli všem, kdo tomuto boji věnovali celé roky, a také kvůli rodinám padlých nesmí zdiskreditovat oběti, které přinesli, jako chybu jednoho prezidenta. Zastával názor, že pokud se posvětil jeden takovýto únik, budou následovat i další, což by velmi oslabilo postavení a důvěryhodnost americké vlády.

Ukázalo se, že za tímto únikem stojí někdejší představitel ministerstva zahraničí (*Secretary of State*) Daniel Ellsberg. V této situaci se do věci vložila tzv. jednotka instalatérů (*Plumbers*),²²⁸ která se vloupala do ordinace jeho losangeleského psychiatra Lewise J. Fieldinga, aby zde opatřila kompromitující materiály.²²⁹ Celá záležitost se nakonec provalila a místo Ellsbergova řádného potrestání se tento případ přičlenil k aféře Watergate a k důvodům, podle kterých měl prezident rezignovat.²³⁰

Druhou záležitostí, která byla připojena k washingtonskému vloupání, byly tzv. prezidentské odposlechy.²³¹ Když Nixon nastoupil do úřadu, nechal odmontovat již existující odposlouchávací zařízení v Oválné pracovně (*Ovall Office*),²³² které zde zůstalo, aby jej však později opět obnovil. Jelikož B. Haldeman považoval Nixona za příliš nešikovného, aby toto zařízení mohl uvádět sám do provozu, jeho aktivaci tedy způsoboval pouze zvuk lidského hlasu.²³³ Nevýhodou tohoto systému bylo, že byly nahrávány všechny rozhovory, včetně těch, které by nejspíše prezident nejspíše nahrané mít nechtěl. V soukromí každý prohlašuje různé věci, problém však byl, když se k těmto nahrávkám později dostali liberální novináři a publikovali je mnohdy vytržené z kontextu.

Dne 19. května 1973 prezident Nixon pod nátlakem jmenoval „nezávislého“²³⁴ vyšetřovatelem (*special prosecutor*) harvardského profesora práva Archibalda Coxe. Ve chvíli, kdy byla zjištěna existence pásek s nahrávkami, nastala štvánice liberálního tisku za jejich vydání. K této štvánici se přidal právě Cox, který rovněž žádal, aby mu je Nixon předal. Ten odmítl s poukazem, že se jedná o jeho

---

²²⁸ Tato jednotka vznikla 24. června 1971. Jejich úkolem bylo zabránit „prosakování“ („leaking“; odtud pojmenování „instalatéri“) tajných informací do médií. Členy byli například Howard Hunt, G. Gordon Liddy či John Paisley. http://en.wikipedia.org/wiki/White_House_Plumbers

V jejich čele stál David S. Moore. Summers 2003, str. 454.

²²⁹ Jednalo se o naprosto nesmyslný krok, neboť vloupání zabránilo soudnímu procesu, který měl vést k potrestání člověka, jenž pohrdal zákony. Pokud by se soud přeci jen konal, získané materiály svědčící o Ellsbergově labilitě by spíše pomohly obhajobě. Kissinger 2004, str. 115-116.

²³⁰ Kissinger 2006, s. 673; srv. s: Kissinger 2004, str. 114-120; http://en.wikipedia.org/wiki/Pentagon_papers

²³¹ V konečné fázi se Watergate v podstatě zúžila právě na tyto odposlechy.

²³² Odposlouchávací zařízení byla běžně používána od dob F. D. Roosevelta. V červenci roku 1962 nechal prezident Kennedy instalovat v Bílém domě nahrávací zařízení. Agentovi tajné služby dal pokyn, aby je umístil v zasedací místnosti kabinetu, v Oválné pracovně a v knihovně administrativní budovy. Dallek 2006, str. 432.

Během celostátního volebního sjezdu demokratické strany Johnson použil FBI ke sledování činnosti svých potenciálních protikandidátů. Během Johnsonova prezidentství bylo zaznamenáno celkem deset tisíc telefonických hovorů a v roce 1968 nechal namontovat odposlechy na velvyslanectví a do rezidencí, aby mohl sledovat Nixona. Graubard 2007, str. 437; srv. s: Kissinger 2002, str. 55.

Nixona nechal rovněž odposlouchávat na palubě letadla, za Kennedyho byl zase sledován během předvolební kampaně před guvernéřskými volbami v Kalifornii v roce 1962. Summers 2003, str. 382.

²³³ Johnson své odposlouchávací zařízení uváděl do provozu pomocí tlačítka skrytého na spodní desce jeho pracovního stolu.

²³⁴ Nezávislý nebyl, neboť byl „papírovým“ demokratem a v průběhu celého vyšetřování vystupoval zaujatě.

soukromý majetek a nařídil svému ministru spravedlnosti Elliotu Richardsonovi,²³⁵ aby vyšetřovatele odvolal. Ten však odmítl a raději rezignoval. Následoval jej rovněž jeho zástupce William Ruckelshaus²³⁶ a odvolání provedl teprve třetí muž v pořadí, Robert Bork.²³⁷

Záležitost týkající se pásků se pak stala hlavním předmětem vyšetřování speciální senátní komise, která na jejich vydání trvala a rovněž požadovala jeho předvolání, prezident však obojí odmítal. Průlomem pak bylo jednomyslné rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. července 1974, které mu prikazovalo pásky vydat, k čemuž došlo o šest dní později. Problémem však bylo, že chybělo osmnáct a půl minuty záznamu, které na prezidentův příkaz nechala vymazat jeho sekretářka. Krátce poté již následovala prezidentova rezignace.²³⁸

Paralelně a nezávisle na aféře Watergate proběhla rezignace viceprezidenta Spiroa Agnewa. Vzájemný vztah prezidenta a viceprezidenta se naplno projevil během aféry Watergate, kdy si Agnew „ledově chladným způsobem“²³⁹ držel odstup od Nixona a od celé záležitosti se naprosto distancoval.²⁴⁰ Když však v srpnu 1973 vyšlo najevo, že viceprezident coby marylandský guvernér přijal úplatek,²⁴¹ prezident se zachoval úplně stejně - za svého viceprezidenta se rovněž nepostavil. Ten pod tlakem okolností nakonec dne 10. října 1973 podal rezignaci do rukou tehdejšího ministra zahraničních věcí (*Secretary of State*) Henryho Kissingera.²⁴² Na jeho místo byl pak po schválení Kongresem jmenován 6. prosince 1973 Gerald Ford.²⁴³ Nový viceprezident se plně postavil za prezidenta a obhajoval jeho verzi v případě Watergate. Později, když začala přicházet stále nová obvinění, se však od něj částečně distancoval.²⁴⁴

---

²³⁵ Kromě této funkce zastával Richardson rovněž funkci zástupce guvernéra Massachusetts (1965-67), ministra zdravotnictví, školství a sociální péče (1970-73), ministra obrany (1973) a ministra financí (1976-77). http://en.wikipedia.org/wiki/Elliot_Richardson

²³⁶ Celkem dvakrát působil jako administrátor Agentury na ochranu životního prostředí (*Administrator of the Environmental Protection Agency*), v letech 1970-73 a 1983-85. Roku 1973 krátce působil jako ředitel FBI. http://en.wikipedia.org/wiki/William_Ruckelshaus

Tato hromadná rezignace proběhla 20. října 1973 a je známa pod názvem „masakr sobotní noci“ („*Saturday Night Massacre*“). http://en.wikipedia.org/wiki/Saturday_Night_Massacre

²³⁷ Majstr 1997, str. 203.

²³⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate_scandal

Není jasné, proč prezident pásky raději nezničil, radil k tomu i guvernér New Yorku, liberální republikán a prezidentův odpůrce Nelson Rockefeller.

²³⁹ Kissinger 2004, str. 93.

²⁴⁰ Podobné „taktiky“ užil viceprezident C. Coolidge, který se po smrti prezidenta Hardinga v roce 1923 stal sám prezidentem. Rovněž se naprosto distancoval od korupčních afér Hardingovy vlády. Narozdíl od Agnewa byl však Coolidge naprosto bezúhonný muž. Agnew nejspíše nevěřil, že oslabený Nixon bude mít rozhodující slovo na republikánském nominačním konventu v roce 1976.

²⁴¹ Tuto skutečnost oznámil sám viceprezident na své tiskové konferenci, která se konala 6. srpna 1973. *The Annals of america* 13, str. 390.

²⁴² Kissinger 2004, str. 459.

²⁴³ K tomuto jmenování došlo na základě XXV. dodatku k Ústavě. Nixon postupoval podle tří hlavních kritérií případě tři kritéria - daný kandidát měl mít největší předpoklady vykonávat tuto funkci (dle Nixona se k tomuto nejlépe hodil ministr financí a bývalý guvernér Texasu John Connally), měl by co nejspíše projít Kongresem a nevyprovokovat přitom žádné další problémy s aférou Watergate a rovněž by měl být nepřijatelnější pro zastánce impeachmentu, kteří chtěli odstranit jeho samého. K Fordově schválení Kongresem došlo 27. listopadu 1973 v případě Senátu (poměrem 92:3) a 6. prosince v případě Sněmovny reprezentantů (poměrem 387:35). Vlastní jmenování a složení přísahy pak proběhlo téhož dne. Při této příležitosti nový viceprezident prohlásil: „Jsem Ford, ne Lincoln.“ http://en.wikipedia.org/wiki/Gerald_Ford; srv s: Kissinger 2002, str. 15 a 23.

²⁴⁴ „...veřejnému zájmu by už neposloužilo opakování mé dříve vyjádřené víry, že na základě všech důkazů, které jsou známy mně a americkému lidu, se prezident neprovinil žádným zločinem, který by vyžadoval ústavní žalobu...“ Kissinger 2004, str. 1083.

Vrchol prezidentova ponížení však přišel v červenci 1974, kdy bylo rozhodnuto o jeho obžalobě (*impeachmentu*). První článek této obžaloby, tedy „bránění spravedlnosti“²⁴⁵ („*obstruction of justice*“), byl justičním výborem (*House of Representatives Judiciary Committee*) přijat v poměru 27 : 11. Druhý článek, „zneužívání moci“ („*abuse of power*“)²⁴⁶ byl schválen 29. července a konečně třetí, „pohrdání Kongresem“ („*contempt to Congress*“)²⁴⁷ pak justiční výbor přijal 30. července. Jelikož situace v Senátu (který měl jako soudní orgán rozhodnout o odvolání prezidenta) pro R. Nixona nevyhlížela zvláště dobře a *impeachment* měl velkou naději na úspěch, rozhodl se raději rezignovat.²⁴⁸

Ve svém rezignačním projevu, který dne 8. srpna 1974 živě z Oválné pracovny přímo přenášela televize i rádio, pronesl větu, která může znít jako fráze, avšak přesně vyjadřovala celou Nixonovou politickou kariéru: „Při všech rozhodnutích, která jsem učinil během svého veřejného života, jsem se vždy snažil činit to, co bylo nejlepší pro národ. Během dlouhého a obtížného období aféry Watergate jsem cítil, že je mou povinností vytrvat a udělat vše, co je v mých silách, abych dokončil své funkční období, na které jste mě zvolili.“ („*In all the decisions I have made in my public life, I have always tried to do what was best for the nation. Throughout the long and difficult period of Watergate, I have felt it was my duty to persevere, to make every possible effort to complete the term of office to which you elected me.*“).²⁴⁹

K vlastní rezignaci pak došlo 9. srpna 1974 do rukou ministra zahraničí H. Kisingera. O měsíc později, 8. září 1974, jej pak nový prezident G. Ford omilostnil ze všech zločinů, kterých se mohl dopustit.²⁵⁰

Na zasedání kabinetu, které se konalo 6. srpna 1974 (tedy tři dny před Nixonovou rezignací), se od prezidenta rovněž distancoval: „Každý chápe složitou situaci, ve které jsem. Nikdo nelituje více než já této tragické epizody. Chovám hluboké osobní sympatie k vám, pane prezidente, i k vaší milé rodině. Přeji si ale zdůraznit, že kdybych věděl to, co bylo odhaleno v posledních čtyřiaadvaceti hodinách v souvislosti s aférou Watergate, neučinil bych množství prohlášení, jež jsem udělal jako vůdce menšiny ve Sněmovně reprezentantů nebo jako viceprezident. Dospěl jsem včera k rozhodnutí, a vy možná víte, že jsem informoval tisk, že kvůli závazkům ke Kongresu a veřejnosti již nebudu komentovat tuto záležitost, neboť jsem zainteresovanou stranou. Jsem si jist, že Sněmovna odhlasuje impeachment. Nemohu předpovědět výsledek hlasování v Senátu. Nebudu to však komentovat. Dal jste nám tu nejlepší zahraniční politiku, jako kdy tahle země měla. Perfektní práce a lidi ji oceňují. Dovolte mi, abych vás ujistil, že budu dál podporovat zahraniční politiku této administrativy a boj proti inflaci.“ Kissinger 2002, str. 18. Ford rovněž prohlásil, že kdyby se stal prezidentem, nemá v úmyslu Nixona omilostnit. Tindall 2000, str. 729.

²⁴⁵ K tomuto údajnému bránění spravedlnosti mělo docházet podplácením svědků a zatajováním důkazů.

²⁴⁶ Prezident měl prý využívat federálních institucí k porušování ústavních práv občanů.

²⁴⁷ Odepření poslušnosti spočívalo v tom, že Nixon odmítal vydat své pásky s nahrávkami odposlechů.

²⁴⁸ Tindall 2000, str. 729; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate_scandal

²⁴⁹ Whitney 2003, str. 434.

²⁵⁰ Nešlo o to, zda prezident byl nebo nebyl vinen, jeho vina ostatně nikdy nebyl prokázána. Ford samozřejmě učinil správně, neboť jakýkoli proces s Nixonem by byl již předem zaujatý. A pokud se přeci jen dopustil nějakých nezákonností, bohatě je vyvážil svou prací pro národ, především v zahraničněpolitické oblasti (podrobněji viz níže). Problémem byl tento krok především ve vztahu k rozvášněné společnosti, kterou zmanipuloval liberální tisk. Prezident-populista zaměřený pouze na vítězství pro vítězství by tento krok, při vědomí jeho důsledků, jistě neučinil. Ford se však v tomto případě zachoval jako prezident-státník. Pochopil, že další živení bolavé rány v podobě aféry Watergate a odsouzení člověka, který se tolik zasloužil o svou zemi, by morální síle Ameriky příliš nepomohlo.

Tento nepopulistický přístup potvrzuje i Kissinger. Píše, že jakmile se jednou k něčemu rozhodl, již se od stanovené linie nedal ničím odchýlit, nejméně pak úvahami o jejich dopadu na vnitropolitickou scénu. Kissinger 2002, str. 143.

3. Politické strany ve 40.-70. letech 20. století

V případě Spojených států je velmi nepřesné hovořit o politických stranách tak, jak je známe z Evropy. Nejedná se o klasické strany s pevnou organizační strukturou a s individuálním výlučným členstvím. Za příslušníka strany je považován každý, kdo se tak sám deklaruje, není zaveden ani systém obligatorních členských příspěvků.

Obecně se má za to, že v USA existuje systém dvou politických stran, Republikánské a Demokratické, tedy že působí pouze tyto dvě strany, což je mylná domněnka hned ze dvou důvodů. Je sice pravda, že ve federálních volbách jsou úspěšní pouze republikáni a demokraté,²⁵¹ na místních úrovních však existují i jiná uskupení, která mají reálnou šanci na úspěšné zapojení se do volebního procesu. Nejvýznamnější z nich je nejspíše Libertariánská strana (*Libertarian Party*), která byla založena v roce 1971. V současné době se k ní hlásí více než 200 000 občanů, 600 z nich pak působí v různých veřejných funkcích. V prezidentských volbách staví pravidelně svého kandidáta od roku 1974, zpravidla však takový kandidát získává přibližně pouhou třetinu procenta odevzdaných hlasů. Nejlépe si vedl Ed Clark v roce 1980, jenž obdržel asi 1,1%. Program strany vychází z jejího názvu.²⁵² Zasazuje se o svobodný trh omezený minimem státních zásahu, tedy *laissez-faire*. Důležitý je rovněž důraz na občanská práva a neintervence v zahraniční politice, spojená se svobodným obchodem a cestováním.²⁵³

3.1 Třetí strany

Zvláštním fenoménem jsou tzv. třetí strany, tedy strany, které sice nejsou schopny dosáhnout volebního vítězství v prezidentských volbách, avšak dvěma hlavními soupeři jsou schopny odebrat větší množství hlasů tak, aby umožnily vítězství jedné nich (což samozřejmě není jejich cílem, neboť zpravidla tak docílí vítězství té strany, která je jim vzdálenější). Zpravidla se jedná o „jednorázová“ uskupení, pouze v jednom případě se z původně třetí strany etabloval jeden z pilířů dvoustranického systému - v roce 1856 se touto stranou stali republikáni. Z dalších relativně úspěšných třetích stran jmenujme Protizednářskou stranu (*Anti-Masonic Party*) v roce 1832, Stranu svobody (*Liberty Party*) roku 1844, Stranu Svobodné půdy (*Free Soil Party*) v roce 1848 i ve volbách následujících. Zbytky *whigů* kandidovaly roku 1856 pod názvem Americká strana (*American Party*).

Ve volbách, které se konaly v roce 1860, kandidovaly celkem čtyři strany a vytvořily se fakticky dva dvoustranické systémy, jeden na severu a druhý na jihu. Další vlna třetích stran pak následovala v osmdesátých a devadesátých letech 19. století. Jednalo se o Stranu zeleného rubu (*Greenback Labor Party*), Prohibiční stranu (*Prohibition Party*), Stranu odborů (*Union Labor Party*), Lidovou stranu -

---

Více k aféře Watergate srov. např. s: Woodward 1974; White 1975; Bernstein 1976; Olson 2003.

²⁵¹ Výjimečně je do Sněmovny reprezentantů nebo Senátu zvolen nezávislý kandidát či zástupce menší politické strany. V současném Senátu zasedá nezávislý Joe Lieberman (původně demokrat, avšak podporující Bushovu politiku v Iráku) z Connecticutu a Jim Jeffords, zastupující stát Vermont. V sedmdesátých letech se v New Yorku prosadila Konzervativní strana, která vznikla jako vnitrostranická opozice v rámci místní Republikánské strany. Příslušníci této opozice se vymezovali vůči tehdejšímu republikánskému guvernérovi New Yorku Nelsonu Rockefellerovi, který dle nich vystupoval příliš liberálně.

²⁵² Podrobněji se o konzervativcích, populistech, liberálech a právě libertariánech v americkém kontextu zmiňuji níže.

²⁵³ http://en.wikipedia.org/wiki/Libertarian_Party_%28United_States%29

Populisty (*Populist Party*) a socialisty (*Socialist Party*). Poslední jmenovaná strana a její kandidát, známý odborář Eguen Debs, se poté o nejvyšší post ucházel ještě v několika volbách v prvních dvou dekádách 20. století. Toto období je však spjato s jiným fenoménem, tedy s tzv. pokrokovým hnutím, jehož plodem byla tzv. Progresivní strana (*Progressive Party*). V jejím čele stanul někdejší prezident Theodore Roosevelt, jenž roku 1912 předstihl kandidáta své „domovské“, tedy Republikánské strany, úřadujícího prezidenta Williama H. Tafta a umístil se tak na druhém místě. Velkých úspěchů tato spíše centristická až mírně levicová (v průběhu času se objevovalo několik stran s tímto názvem a zpravidla každá z nich byla levicovější než ta předchozí) strana dosáhla v roce 1924.

Velký úspěch jiných než oněch dvou etablovaných stran se očekával v roce 1948. Tehdy však Strana státních práv (*State's Rights Party*, známá též pod označením *Dixiekrat*), zastávající práva jižanských segregacionistů a dále pak levicově zaměření progresivisté (*Progressive Party*), kandidující s podporou komunistů, získali dohromady pouze necelých pět procent. Pokud pomíneme rok 1960, kdy třetí strana byla spíše produktem nedisciplinovanosti demokratických volitelů z některých jižních států,²⁵⁴ musíme samozřejmě zmínit Americkou nezávislou stranu (*American Independent Party*) z roku 1968, v jejíž barvách kandidoval zastánce segregace z jihu George Wallace z jihu a jež se stala jednou z neúspěšnějších třetích stran v historii, když získala celých 46 hlasů volitelů. Je otázkou, zda tehdy pomohla k vítězství demokratovi H. Humphreyum či republikánovi R. Nixonovi. Této otázce se budu věnovat podrobněji.

Na protest proti kandidatuře údajně příliš konzervativního republikána R. Reagana v roce 1980 se jako nezávislý rozhodl kandidovat jeho „spolustraní“, spíše liberálně orientovaný John B. Anderson, který dosáhl téměř sedmi procent, přesto však někdejšímu herci ve vítězství nezabránil. Miliardář H. R. Perot naopak o dvanáct let později odebral úřadujícímu prezidentovi, G. H. W. Bushovi, takové množství voličů, že způsobil vítězství jeho konkurenta, demokrata Billa Clintona. Přestože Perot nezískal žádný volitelský hlas, jeho 19% hlasů v lidovém hlasování patří k rekordním výsledkům. Opakovaný pokus o čtyři roky později, tentokrát za Reformní stranu (*Reform Party*), však již tak úspěšný nebyl. Posledním významným reprezentantem „třetí strany“ a uchazečem o nejvyšší post v zemi byl v roce 2000 kandidát zelených (*Green Party*) Ralph Nader. Ten sice získal necelá tři procenta, avšak vzhledem k velmi těsnému výsledku (vítěz, republikán G. W. Bush, navíc obdržel méně hlasů voličů než jeho hlavní protivník) způsobil prohru demokrata Alberta Gorea.²⁵⁵

3.2 Republikánská a Demokratická strana

Druhým důvodem (proti tezi o existenci dvou stran) pro zpochybnění systému dvou politických stran je vedle kritéria počtu i funkční kritérium, tedy jejich samotná struktura. Na federální úrovni existuje u obou stran Národní výbor (*National Committee*), který však funguje pouze jako jakýsi koordinační orgán s minimálními pravomocemi, jehož úkolem je především organizace celofederálních voleb.²⁵⁶ Jeho

²⁵⁴ Podrobněji viz níže.

²⁵⁵ Krejčí 2000, str. 53; srv. s: Tindall 2000, str. 830-835.

²⁵⁶ Národní demokratický výbor (*Democratic National Committee*) založila roku 1848 Národní demokratická konvence (*Democratic National Convention*). V čele stojí předseda (*Chairperson*) a skládá se dále z pěti místopředsedů (*vice Chairperson*), pokladníka (*Treasure*), sekretáře (*Secretary*) a národního finančního předsedy (*National Finance Chair*). Členy jsou také předsedové a místopředsedové všech států a teritorií a navíc kolem dvou set lidí zastupujících jednotlivé státy dle počtu obyvatel. http://en.wikipedia.org/wiki/Democratic_National_Committee

kompetence jsou v tomto směru navíc omezeny existencí stranických klubů v obou komorách Kongresu, které se těší značné míře autonomie. V celých Spojených státech pak existuje padesát fakticky samostatných Republikánských a Demokratických stran, po jedné v každém státě. Mnohdy se liší názvy,²⁵⁷ programovým zaměřením či umístěním na pravolevé škále.²⁵⁸ Velmi významné jsou samozřejmě specifické místní poměry v jednotlivých státech, kterým se jednotlivé stranické organizace musí přizpůsobit. Obecně se dá říci, že vliv federálních stranických orgánů je větší v Demokratické než Republikánské straně, kde se strany v jednotlivých státech těší vyšší míře autonomie.²⁵⁹ Podrobněji se budu jednotlivým státním stranám věnovat ve zvláštní kapitole.

Společným fórem těchto státních stran je pak národní (tedy celofederální) konvence, která se schází pouze jednou za čtyři roky, v létě v roce, kdy se volí prezident, aby schválila celonárodního kandidáta své strany na tento úřad. Je zvykem, že svého spolukandidáta na post viceprezidenta si takto určená osoba obvykle volí sama, někdy však o něm rozhoduje konvent (bylo tomu tak dříve, především v 19. století).²⁶⁰ Ta rovněž schvaluje předvolební program, který je určitým kompromisem, avšak není v případě úspěchu pro nového prezidenta nijak zvlášť závazný.

3.3 Stranické systémy

Jak již bylo řečeno, hlavními politickými stranami jsou v současné době Republikánská a Demokratická. Nebylo tomu však vždy, stranický systém zaznamenal od vzniku Spojených stran výrazné změny, v současné podobě však funguje již 150 let, tedy od prezidentských voleb z let 1856/1860. I v rámci tohoto období můžeme zaznamenat čtyři vývojové typy. První z nich představuje systém občanské války („*civil war system*“), kdy byly obě hlavní strany v podstatě vyrovnané. Další fáze se nazývá „industriální systém“ („*industrial system*“) s (až na výjimky) převažujícím vlivem Republikánské strany. Tato éra je především úzce spjata s tzv. progresivismem. Období po hospodářské krizi je známo jako „systém Nového údelu“ („*New Deal System*“), kdy byli republikáni zatlačeni poněkud do pozadí. Konečně poslední systém, pro který neexistuje žádný specifický název, je funkční od konce šedesátých let dodnes a představuje vyrovnaný stav mezi oběma hlavními stranami, zajišťující důslednou alternaci (především od devadesátých let,

---

Obdobný orgán v případě Republikánské strany byl ustaven na prvním národním konventu, který se konal roku 1856 v Riponu (stát Wisconsin). V čele tohoto výboru stojí předseda volený na čtyři roky. Původně měly všechny státy rovné zastoupení, po roce 1952 však počet členů Národního republikánského výboru (*Republican National Committee*) vzrostl na 145 a při jeho obsazování je zohledněn úspěch strany v jednotlivých státech při předešlých prezidentských volbách a zastoupení ve Sněmovně reprezentantů, v Senátu a případně obsazení postu guvernéra.

http://en.wikipedia.org/wiki/Republican_National_Committee

Zatímco demokraté se spoléhají spíše na statistické údaje (tedy počet obyvatel v jednotlivých státech), republikáni kladou důraz na úspěšnost jednotlivých státních stran.

²⁵⁷ Jako příklad jmenujme Minnesotskou demokratickou farmářsko-dělnickou stranu (*Minnesota Democratic Farmer-Labor Party*), která je více levicově orientována, než činí federální „průměr“ Demokratické strany. Mezi její významné členy patřili silně liberálně až levicově orientovaní Hubert Humphrey, Eugene McCarthy a Walter Mondale.

http://en.wikipedia.org/wiki/Minnesota_Democratic-Farmer-Labor_Party

²⁵⁸ Novák 1997, str. 37.

²⁵⁹ Heineman 1995, str. 102; srv. s: Novák 1997, str. 37.

²⁶⁰ Stalo se tak například na demokratickém konventě roku 1956.

kdy je Republikánská strana poprvé od dvacátých let schopna pravidelně dosahovat většiny v obou komorách Kongresu).²⁶¹

V období před občanskou válkou můžeme hovořit o celkem dvou různých stranických systémech. V prvním z nich alternovali federalisté a republikáni,²⁶² známí spíše jako demokraté-republikáni, v druhém pak demokraté a *whigové*.

Známý italský politolog Giovanni Sartori se ve své knize „Strany a stranické systémy“ zabývá stranickým systémem ve Spojených státech v letech 1870-1950. Udává, že pouze v devíti státech fungoval dvoustranický soutěživý systém, v dalších dvanácti byl soutěživý periodicky a v celých dvaceti sedmi státech jevil typické znaky existence dominantní či predominantní strany. V šestnácti z nich může menšinová strana vyhrát volby, avšak pouze díky chybám dominujícího subjektu. Zbývajících jedenáct²⁶³ států fungovalo bez výjimky na jednostranické bázi (menšinové straně se ve sledovaném období nikdy nepodařilo obsadit post guvernéra).

Pro jednostranické státy je pak typické frakcionářství (tedy existence různých proudů ve většinové straně, které plní úlohu mezistranické alternace). Pro některé státy (Florida, Alabama Jižní Karolína, Texas a Arkansas) bylo typické multifrakcionářství (tedy existence několika relevantních proudů), u jiných dvoufrakcionářství. Zde můžeme rozlišit dvě skupiny, v první je situace vyrovnaná (Georgie a Louisiana), ve druhé nevyrovnaná (Virginie, Severní Karolína, Tennessee). Vyrovnaná situace značí stav, kdy jsou obě frakce přibližně stejně silné a jsou schopny dokonalé alternace. Naopak ve státech s nevyrovnaným dvoufrakcionářstvím je tato alternace absolutně vyloučena.²⁶⁴

Podrobněji se budeme zabývat pouze pátým a šestým stranickým systémem, které se úzce dotýkají našeho tématu.

3.3.1 Pátý stranický systém (*Fifth Party System*), 1932-1968

Oproti předchozímu období došlo ke změně vzájemného poměru obou hlavních stran. Dosud dominující republikáni se náhle dostali do postavení menšinové strany. Hlavní příčinu představovala velká hospodářská krize z roku 1929, která byla spojována s Republikánskou stranou, z čehož logicky vytěžili demokraté. Od roku 1933 do roku 1995 pak demokraté ovládali obě komory Kongresu, pouze v letech 1947-49 a 1953-55 zde dominovali republikáni. Po celou éru tzv. pátého stranického systému zvítězili republikáni jen ve dvou prezidentských volbách, v letech 1952 a 1956, a jejich kandidátem byl navíc celonárodně uznávaný generál Eisenhower, který měl dříve blízko k demokratům. Ti vyhráli ve zbývajících sedmi volbách. Díky této jejich dominanci se jim rovněž podařilo ovládnout státní aparát.

Po celé toto období fungovala tzv. koalici Nového údelu (*New Deal Coalition*), která zahrnovala tradiční voliče demokratů z jihu, dělníky, černochoy, odboráře, akademické intelektuály, katolíky a Židy.²⁶⁵ Konec pátého systému je spojován právě s rozpadem této koalice ve druhé polovině šedesátých let. Celý systém však nebyl natolik černobílý, jak se na první pohled může zdát, neboť obě strany byly vnitřně rozdělené a hlasování v Kongresu pouze výjimečně probíhalo na

²⁶¹ Schantz 1996, str. 103.

²⁶² Je důležité toto uskupení nezaměňovat se současnou Republikánskou stranou. Svým názvem chtěli poukázat na údajný sklon svých protivníků k monarchistické formě vlády.

²⁶³ Demokratický hluboký jih, vnější jih a republikánský Vemont.

²⁶⁴ Sartori 2005, str. 94-95.

²⁶⁵ Maisel 1987, str. 43-44; srv. s: Rybáčková 2004, str. 45.

stranickém základě. Většina demokratů sice pocházela ze severu a byla orientována liberálně nebo umírněně, avšak tato skupina neměla nikdy většinu ve Sněmovně reprezentantů nebo v Senátu. Velkou část strany tvořili (a především se těšili velkému vlivu)²⁶⁶ tradiční demokraté z jihu, kteří byli orientováni populisticky až konzervativně, stavěli se proti procesu desegregace a byli v opozici vůči sociálnímu zákonodárství.

Situace v Republikánské straně byla opačná. Zde naopak stále rostl vliv a počet konzervativců, slábli naopak liberální republikáni ze severovýchodu Spojených států. Konzervativní skupina se sice přímo nestavěla proti procesu desegregace (avšak ani ji aktivně nepodporovala), o to více ale vystupovala proti reformním zákonům Nového údelu (*New Deal*) a později Velké společnosti (*Great Society*). Významným nástrojem republikánského vlivu za stavu, kdy byli menšinovou stranu, se tak stala tzv. Konzervativní koalice (*Conservative Coalition*), sdružující právě republikány (spíše však jejich většinovou, konzervativní složku) a jižní demokraty. Utvořila se v roce 1939 a dominovala Kongresu až do roku 1963. Od té doby byla spíše v útlumu a definitivně se rozpadla v polovině osmdesátých let. Z jejich vedoucích osobností jmenujme republikány Roberta A. Tafta (senátor z Ohia)²⁶⁷ a Howarda W. Smithe (reprezentant z Virginie)²⁶⁸ a demokraty Richarda Russella, Jr. (senátor z Georgie)²⁶⁹ a Carla Vinsona (reprezentant z Georgie).²⁷⁰ Konzervativní koalice ztrácela na významu v souvislosti se stále větším pronikáním republikánům na jih. Tento proces vyvrcholil po volbách v roce 1994, kdy však již byla konzervativní koalice fakticky mrtvá.²⁷¹

Velmi důležitým ukazatelem (kterému se budu podrobněji věnovat níže) je stranická identifikace voličů. V letech 1952-1976 se k demokratům hlásilo (pokud sečteme „silné“ a „váhavé“) zhruba 40-52% voličů, zatímco k republikánům pouze 23-27%. Nezávislých bylo ve sledovaném období asi 23-36%, malá část se pak označila za „apolitické“.²⁷² Počet příznivců obou stran se pohyboval na jakýchsi vlnách respektujících zákony spojených nádob - když počet příznivců jedné strany stoupal, druhá naopak zaznamenala pokles a naopak. Demokratická strana byla silná hlavně ve čtyřicátých a šedesátých letech (tedy v době, kdy držela post prezidenta), Republikánská naopak v padesátých letech. Paralelně se vyvíjel počet lidí označujících sami sebe za nezávislé - až na malý výkyv na přelomu padesátých a šedesátých let jejich počet neustále stoupal. Od osmdesátých let můžeme zaznamenat tendenci ke sblížování počtu příznivců obou stran (vyrovnal se v devadesátých letech

---

²⁶⁶ Tento vliv byl zvlášť patrný v Senátu, kde se vedoucí posty až do sedmdesátých let obsazovaly pouze na základě seniority, získávali je tedy ti, kteří v horní komoře sloužili nejdéle. To se týkalo především právě jižních demokratů, kteří měli své opětovné zvolení prakticky jisté. Důležitá byla zejména držba předsednictví v organizačním výboru, který mohl zablokovat projednávání nějakého zákona, čehož demokraté z jihu aktivně využívali.

²⁶⁷ Jako senátor působil v letech 1939-53. Jeho vliv byl největší v letech 1947-49, kdy měla většinu nejen Konzervativní koalice, ale i sama Republikánská strana. Zasadil se především o prosazení protiodborářského Taft-Hartleyho zákona (*Taft-Hartley Act*, podrovně viz níže). http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_A._Taft

²⁶⁸ Členem sněmovny reprezentantů byl v letech 1931-1967. http://en.wikipedia.org/wiki/Howard_W._Smith

²⁶⁹ V Senátu působil v letech 1933-71. http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Russell%2C_Jr.

²⁷⁰ Ve Sněmovně reprezentantů sloužil v letech 1914-65 a stal se tak prvním politikem, který v tomto orgánu sloužil déle než padesát let. http://en.wikipedia.org/wiki/Carl_Vinson

²⁷¹ Hartmann 1977, str. 45, 48, 51, 67; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Conservative_coalition

²⁷² Levine 1992, str. 31. Stranická identifikace mezi bělochy a černocho viz přílohy č. 27 a 28.

na počátku tisíciletí) a naopak úbytek tzv. nezávislých. Nůžky se opět začaly rozevírat v posledních letech a to v neprospěch republikánů, především v souvislosti se vzrůstajícím nesouhlasem s americkou politikou v Iráku.

Pokud se podíváme na výše zmíněná čísla, mohlo by se zdát, že demokraté měli vítězství ve volbách předem zajištěné. Republikáni však vynikali a vynikají jako vynikající volební stratégové. Nejen, že se jim pravidelně daří oslovit téměř všechny své příznivce, ale získávají zpravidla většinu nezávislých a větší část demokratů. Demokratická strana naopak při volbách čerpá především ze svých vlastních „rezerv“ a přínos nezávislých či dokonce republikánských voličů k jejich vítězství je minimální. Výjimkou jsou samozřejmě roky, kdy prezident zvítězil drtivou většinou (1964, 1972, 1984) a v takových případech samozřejmě nastává i posun ve výše zmíněných trendech - podaří se oslovit větší část voličů ze všech skupin obyvatelstva, než je tomu za normálních okolností. V závislosti na tomto chování voličů se odvíjí taktika obou stran ve volební kampani - demokratický kandidát postupuje formou „udržení“ - snaží se udržet si co nejvíce voličů vlastní strany, případně se k nim snaží přidat část nezávislých. Republikánský uchazeč o volenou funkci naopak musí postupovat „ofenzivně“ - může se spolehnout na republikánské voliče a jeho úkolem je především k nim přidat co největší většinu nezávislých a větší část demokratů.

Typickými příklady jsou ve sledovaném období volby v letech 1964 a 1972. V prvních z nich se demokratu Johnsonovi na svou stranu podařilo získat většinu nezávislých a také velkou část republikánů. Republikánský kandidát Goldwater sice získal (na jihu) velkou část voličů identifikujících se s demokraty, avšak neuspěl u nezávislých a neudržel si ani dostatečný počet příznivců své vlastní strany. O osm let později byla situace naopak „republikánsky ukázková“ - prezident Nixon nejen, že si udržel téměř všechny republikánské voliče a většinu nezávislých, přidal k nim však velké množství demokratů, především na jihu. Vydal se tedy stejnou cestou jako Goldwater (tedy oslovení jižních demokratů), nešel však tak daleko, aby ztratil své tradiční voliče. Ještě zmiňme, že R. Reagan v roce 1984 postupoval stejně jako Goldwater, avšak hrály pro něj tři okolnosti - síla osobnosti, úspěchy v úřadu prezidenta a především změna politických nálad - osmdesátá léta se nesou ve znamení konzervativního obratu a politické stability, narozdíl od silně liberálních, bouřlivých šedesátých let. Reagan šel tedy dále než Nixon, přibližně stejně daleko, jako Goldwater,²⁷³ avšak dosáhl podobného výsledku jako první jmenovaný.

Velkým problémem je neustále se snižující volební účast, která většinou pouze velmi těsně přesahuje 50%. Výjimku představují prezidentské volby roce 2004, které znamenaly obrat v tomto trendu.²⁷⁴ obecně platí, že více voličů se dostaví k urnám při prezidentských než kongresových volbách. I zde však platí rozdíly.

---

²⁷³ Reagan a Goldwater se však přes svou blízkost z šedesátých let přeci jen lišili. Zatímco někdejší kalifornský guvernér byl čistým konzervativcem, o arizonském senátorovi můžeme spíše říci, že byl libertariánem. Je sice známý především díky tomu, že v roce 1964 hlasoval proti zákonu o občanských právech, neučinil tak však proto, že by si nepřál rozšíření těchto práv, nesouhlasil však se zasahováním do práv států. Později se naopak vyslovil pro registrované partnerství osob homosexuálně orientovaných. O rozdílech mezi konzervativci, libertariány, populisty a liberály pojednávám níže. Pokud však hovoříme o volební taktice, je třeba říci, že republikáni vycházejí především z konzervativních pozic a snaží se oslovit libertariány a populisty a vymezují se proti liberálům, u demokratů je to naopak. Ti mají jako základnu liberály a snaží se přesvědčit libertariány a populisty, přičemž jejich hlavními protivníky jsou konzervativci. Jedná se však o všeobecné trendy, samozřejmě nelze říci, že by republikáni neměli své voliče mezi liberály a naopak, že by některý konzervativce nevolil demokraty.

²⁷⁴ Důvodem byla velká polarita americké společnosti, která je rozdělena v názoru na angažmá Spojených států v Iráku. Čím větší je rozdíl mezi kandidáty, tím větší je volební účast.

Pokud se volby do Sněmovny reprezentantů a doplňující volby do Senátu konají v roce, kdy je volen prezident, je zde účast vyšší, byť nedosahuje úrovně voleb prezidentských. Volební klání v „mezitermínu“ (*midterm elections*), tedy v polovině prezidentského funkčního období, pravidelně zaznamenávají mnohem menší účast.²⁷⁵ Dále platí, že republikáni volí více než demokraté a liberálové spolu s konzervativci jdou k volebním urnám častěji, než umírnění.²⁷⁶

3.3.2 Šestý stranický systém (*Sixth Party System*), od roku 1968

Nepanuje všeobecná shoda v tom, zda se jedná o samostatný stranický systém zásadně odlišný od předchozího, či nikoliv. Ostatně již v předchozí kapitole jsem naznačil některé trendy, spadající do šestého systému. Dle mého názoru však můžeme toto období od předešlého oddělit, musíme však postupovat opatrně. Je třeba rozlišovat dvě či spíše tři fáze, z nichž první se příliš neliší od pátého stranického systému, naopak poslední má již svou vlastní vnitřní dynamiku.

Rok 1968 jakožto přelomový je důležitý, neboť poprvé po čtyřiceti (!) letech prezidentské volby vyhrál „autentický“ republikánský kandidát, kterému se zároveň podařilo získat určité pozice, což bylo potvrzeno v roce 1972. Došlo tak k překonání tradičního geografického rozdělení, platného již od občanské války. Během tohoto období republikáni obsazovali Bílý dům mnohem častěji než jejich konkurenti. V této éře proběhlo celkem deset prezidentských voleb, z nichž Republikánská strana vyhrála sedm a demokraté pouze tři (navíc ve dvou z těchto tří případů nedosáhli ani 50%). Tento princip je základním sjednocujícím prvkem pro celé období.

Výše zmíněné tři fáze se týkají Kongresu. Do roku 1980 setrvačně pokračoval dosavadní trend, kdy demokraté získávali velkou většinu ve Sněmovně reprezentantů i v Senátu. Ke změně došlo v souvislosti s nástupem Ronalda Reagana do funkce prezidenta a jeho tzv. konzervativní revolucí, jež se vyznačovala především zvýšenou religiozitou obyvatel. Republikáni v této střední, přechodné fázi prokázali, že jsou schopni opakovaně dosahovat většiny v Senátu,²⁷⁷ což se jim povedlo po téměř šedesát let. Konečným zlomem pak byl rok 1994, kdy se Republikánské straně podařilo získat většinu v obou komorách Kongresu na téměř dvanáct let. Volby v roce 2006, kdy legislativu ovládli opět demokraté, tento proces definitivně potvrdily. V současné době dochází k nejdokonalejší alternaci od dob občanské války, a to nejen v případě prezidentských voleb, ale i ve volbách do Kongresu a dokonce i ve volbách guvernérů a státních legislatur.

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let došlo rovněž k rozšíření volebního práva prostřednictvím XXVI. dodatku k ústavě, který uzákoňoval aktivní volební právo pro občany starší osmnácti let, namísto dřívějších jedenadvaceti. Jednalo se o jeden z výsledků hnutí šedesátých let, kdy se mladí lidé dožadovali volebního práva především proto, že i mladíci ve věku osmnáct až dvacet jedna let museli bojovat ve Vietnamu, přestože nesměli volit.²⁷⁸ V sedmdesátých letech rovněž došlo k masovému rozšíření primárních voleb (primárek), a to v obou stranách. Uzákoněna byla také změna pravidel financování volebních kampaní, které nově stanovily strop na příspěvky fyzických a právnických osob a rovněž omezila možnosti kandidátů s

²⁷⁵ Wilson 1995, str. 75-80.

²⁷⁶ Heineman 1995, str. 111.

²⁷⁷ Dosáhnout většiny spíše v Senátu než ve Sněmovně reprezentantů je pro republikány jednodušší, protože dominují především v málo zalidněných západních státech. Ty mají stejné postavení v horní komoře jako lidnaté státy, které straní spíše demokratům.

²⁷⁸ Díky snížení věku aktivního volebního práva došlo v té době ke zvýšení počtu voličů o 11,5 milionů lidí. Jirásková 1988, str. 8.

těmito příspěvky nakládat. Na druhé straně došlo k zavedení systému státních příspěvků, které ovšem nedostává strana, ale přímo kandidát, což zvyšuje jeho nezávislost.²⁷⁹

3.4 Ideová východiska

Často jsem použil slov „konzervativní“, „liberální“, „konzervativec“ či „liberál“, dosud však těmto pojmům nebyl dán patřičný obsah. Je důležité, zda jimi označujeme přístup k ekonomice či ke společenským záležitostem. V některých případech mají tato označení podobný význam jako v Evropě, jindy se naopak odlišuje.²⁸⁰

Podívejme se nejprve na vztah ke společenské oblasti (máme na mysli názory na občanská práva, zahraniční politiku a chování na veřejnosti a v politice). „Konzervativní“ přístup v americkém slova smyslu, pokud jej v této oblasti užijeme, má stejný význam jako na starém kontinentě. Spadají sem především záležitosti týkající se morálky, tedy odpor vůči registrovanému partnerství homosexuálů a potratům, zasazování se o právo nosit zbraň či prosazování náboženské výuky ve školách. Příznivci tohoto přístupu se rovněž vyslovují pro razantnější potírání kriminality, trest smrti a vyšší tresty obecně, jsou negativně naladěni proti pouličním demonstracím. Staví se zdrženlivě (přestože se nevyslovují přímo proti) k otázkám občanských práv. V zahraničněpolitické oblasti jsou příznivci tvrdého kurzu a vyšších výdajů na zbrojení.²⁸¹

„Liberálové“ (tento pojem má ve společenské oblasti rovněž obobný význam jako v Evropě) v tomto směru zastávají přesně opačné názory. Zasazují se o neomezené právo na potrat, zavedení registrovaného partnerství homosexuálů, stavějí se za omezení práva nosit zbraň a vystupují proti vyučování náboženství na školách.²⁸² Jsou benevolentní vůči demonstracím, hájí práva odsouzených a jsou odpůrci trestu smrti. Výrazně podporují rozšiřování občanských práv a naopak protestují proti zvyšování nákladů na zbrojení. V zahraničněpolitické oblasti hájí umírněnější prostředky, upřednostňují dialog před silovým řešením a zasazovali se o ústupky směrem k Sovětskému svazu a dalším zemím ovládaných komunisty.²⁸³

Druhým důležitým souborem názorů je postoj k záležitostem ekonomické a sociální povahy. V Evropě se ve vztahu k ekonomice nepoužívá označení „konzervativní“, narozdíl od Spojených států, znamená však totéž, co v evropském kontextu „liberální“. Jedná se tedy o soubor názorů prosazujících čistě tržní přístup k hospodářství s minimálními zásahy státu. S tím souvisí rezervovanost vůči navyšování sociálních výdajů a výdajů na podporu školství, zdravotnictví, zaměstnanosti a ochranu životního prostředí. Cílem jsou rovněž co nejnižší daně s minimální progresí a s větším důrazem na nepřímé daně (ve srovnání s přímými daněmi, tedy daněmi z příjmu).

---

²⁷⁹ Krejčí 2000, str. 46.

²⁸⁰ Důležité však je, že voliči těchto slov příliš často neuvžívají a pokud ano, mnohdy nepřesně. Abychom určili jejich ideovou orientaci, nesmí otázka znít, zda je dotýčný například „konzervativec“ či „liberál“, ale je třeba se zeptat na názor v konkrétní záležitosti a podle výsledných odpovědí pak jeho ideovou orientaci určit sami.

²⁸¹ Je samozřejmé, že každý nemusí souhlasit v těchto všech bodech, jde pouze o převažující názor.

²⁸² To však neznamená, že by sami byli nevěřící (byť jich je mezi nimi mnoho a pokud jsou věřící, nejsou praktikující), staví se pouze proti vnucování víry.

²⁸³ Je třeba upozornit na to, že Nixonova politika vůči Sovětskému svazu není vyjádřením těchto názorů, není ústupností, ale pouze se snaží z reálně existující situace vytěžit co nejvíce.

Naproti tomu „liberálové“ (v americkém slova smyslu, v Evropě by byli spíše socialisty) prosazují větší zásahy státu do ekonomiky spojené s regulací soukromého podnikání. V daňové oblasti se zasazují o co nejprogresivnější zdanění (tedy výrazné znevýhodnění vysokopříjmových vrstev) s důrazem na přímé daně.

Ukázali jsme si tedy dva základní přístupy v každé ze zmíněných oblastí; jejich vzájemnou kombinaci dostaneme čtyři základní ideologické přístupy.²⁸⁴ Přístup k ekonomice a ke společnosti však není jediným kritériem, jak můžeme k tomuto rozdělení dospět. Můžeme také kombinovat postoj ke třem významným hodnotám, tedy ke svobodě, řádu a rovnosti. Každá z následujících skupin má jinou hierarchii těchto ideálů, každá z nich klade na první místo některý z nich. S tím úzce souvisí i názory na postavení vlády ve společnosti, na její sílu.

1) *Konzervativci*. V této skupině se nacházejí lidé, kteří zastávají konzervativní názory jak ve společenské, tak v ekonomické oblasti. Svoboda je pro ně velice důležitá, kladou ji jednoznačně před ideál rovnosti. Jsou však někdy schopni omezit svobodu v zájmu zachování řádu. Je pak na diskusi, zda toto „omezení“ svobody není spíše její „ochranou“, neboť bez řádu by nebyla ani svoboda. V tomto svém ideálu se tedy zasazují o co nejmenší úlohu vlády (v otázkách rovnosti), avšak jsou spíše pro silnou vládu v případě nutnosti zachovat platný řád. Platí to třeba při zavádění trestu smrti a přísnějších trestů obecně (což odmítají liberálové a libertariáni, naopak s tím souhlasí populisté).

Tato skupina je nejvýznamnějším rezervoárem hlasů Republikánské strany (z konzervativců jmenujme především prezidenta Ronalda Reagana). V sedmdesátých letech představovali zhruba šestinu obyvatelstva. Převažují mezi nimi spíše starší bílí obyvatelé s vyššími příjmy, pocházející ze Středozápadu.

2) *Libertariáni*. V hospodářských otázkách jsou konzervativní, ve společenských pak liberální. Absolutně upřednostňují svobodou a kladou ji jednoznačně jak před řád, tak před rovnost. Žádná záležitost podle nich není natolik významná, aby kvůli ní bylo nutné svobodu ohrozit. Proro jsou odpůrci silné vlády, zasazují se o slabou vládu jak v otázkách rovnosti, tak v otázkách zachování řádu. To však neznamená, že by tíhli k anarchismu a přáli si zrušení vlády jako takové. Ta by naopak měla být silná v těch oblastech, které jí skutečně náleží, tedy především v zahraniční politice a v obraně země.

Tvoří, podobně jako konzervativci, přibližně šestinu obyvatel. Volí převážně republikány (významným libertariánem byl neúspěšný republikánský prezidentský kandidát z roku 1964 Barry Goldwater).²⁸⁵ Typickým příslušníkem tohoto názorového proudu je mladý absolvent vysoké školy, běloch s vysokými příjmy bez náboženského vyznání, žijící na západě.

3) *Populisté*. Jsou přesným opakem libertariánů. Do tohoto názorového proudu spadají lidé, kteří jsou liberální v hospodářských otázkách a konzervativní ve společenských záležitostech. Tvoří tak přesný opak libertariánů. Je tomu tak i v preferování našich třech základních hodnot. Zatímco libertariáni upřednostňují svobodu před řádem i rovností, populisté jsou naopak ochotni omezit svobodu při

---

²⁸⁴ Zhruba sedmina obyvatel však nespádá ani do jedné z kategorií, neboť jsou podle výše zmíněných kritérií „nezařaditelní“. jedná se pouze o orientační rozdělení, názory každého člověka jsou samozřejmě individuální a od ostatních se (třebaže někdy pouze v maličkostech) odlišují.

²⁸⁵ Právě jeho přístup k otázce občanských práv se dá nazvat jako libertariánský, nikoliv konzervativní (jak byl všemi označován). Absolutně upřednostňoval ideu svobody jednotlivce a kladl ji v tomto případě před rovnost (a částečně i před řád). Odmítal zasahování do svobodného rozhodování jednotlivých států a jednotlivců. Nechoval se jako rasista (rasisty byli demokraté z jihu), ale byl důsledně věrný svému celoživotnímu přesvědčení o prioritě svobody. A svoboda je přeci jen něco trochu jiného než-li rasismus.

dosažení jak řádu, tak rovnosti. K tomu je zapotřebí silné vlády. V tomto principu jsou však populisté důslední.

Představují zhruba čtvrtinu obyvatelstva. Jejich stranické zařazení není jednoznačné. Původně se jednalo o demokraty (převážně na jihu), kteří v roce 1968 podpořili prezidentského kandidáta George Wallace, zasazujícího se o zachování segregace. Roku 1972 se vyslovili pro republikána Nixona, aby v následujících dvou volbách odevzdali svůj hlas demokratickému kandidátovi z jihu Jamesi Carterovi. V roce 1984 však opět podpořili republikána, Ronalda Reagana (převážil tedy u nich důraz na společenské otázky nad ekonomickými záležitostmi). Všeobecně se zasazují o silný stát, jak v hospodářských, tak ve společenských otázkách. Typickým populistou je starší žena s nižším vzděláním a nízkými příjmy, hluboce věřící a pocházející z jihu nebo Středozápadu.

4) *Liberálové*. Stejně, jako populisté mají opačné názory, než libertariáni, jsou přímým protikladem konzervativců liberálové, neboť ti jsou liberální jak v hospodářských, tak společenských otázkách. Jejich stupnice hodnot je rovnost - svoboda - řád. Zatímco konzervativci kladou řád na první místo a rovnost na poslední, u liberálů je tomu naopak. Dosažení rovnosti je absolutní prioritou, je jí třeba docílit i za cenu ohrožení svobody. Tu však nelze ohrozit v případě, že by měla vést k zachování řádu ve společnosti. I proto se spíše přiklání k silné vládě, odmítají však její roli (narozdíl od konzervativců) například při zavádění trestu smrti a přísnějších trestů obecně.

Jsou typickými voliči demokratů (z vysoce postavených činitelů jmenujme Edwarda Kennedyho,²⁸⁶ George McGoverna²⁸⁷ a Eugena McCarthyho).²⁸⁸ Jejich typický představitel je podobný libertariánovi - jedná se rovněž o mladého absolventa vysoké školy, který je spíše bez vyznání. Geograficky jsou nejvíce koncentrováni na severovýchodě Spojených států, především pak v Nové Anglii (jejich baštou je stát Massachusetts). Tvoří zhruba čtvrtinu obyvatelstva.²⁸⁹

3.5 Prezidentské volby

3.5.1 Teroretické vymezení

Prezident je volen spolu s viceprezidentem na čtyři roky s možností jednoho opětovného znovuzvolení, minimální věk je stanoven na třicet pět let (aktivní volební právo je podle XXVI. dodatku k ústavě z roku 1971 určeno na osmnáct let). Další podmínkou je dosažení amerického občanství zrozením a čtrnáct let trvalého pobytu na území Spojených států.²⁹⁰ Tytéž podmínky platí pro kandidáta na funkci

---

²⁸⁶ Od roku 1962 zasedá v Senátu, kde zastupuje stát Massachusetts (*class I.*). Zde zastával a zastává různé pozice. V letech 1969-71 působil jako většinový *whip*, poté předsedal několika výborům, v letech 1978-81 výboru pro záležitosti justice (*Senate Judiciary Committee*), výbor práce a lidských zdrojů (*Senat Labor and Human Resources Committee*) v letech 1987-95, a dvakrát (2001-2003 a od roku 2007) stál a stojí v čele výboru pro záležitosti zdravotnictví, vzdělání, práce a penzí (*Senate Health, Education, Labor, and Pensions Committee*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Ted_Kennedy

²⁸⁷ V letech 1957-51 byl členem Sněmovny reprezentantů, kde zastupoval 1. kongresový okrsek v Jižní Dakotě. V letech 1963-81 pak sloužil v horní komoře (*class III.*).
http://en.wikipedia.org/wiki/George_McGovern

²⁸⁸ Nejprve (1949-59) působil ve Sněmovně reprezentantů (4. kongresový okrsek v Minnesotě, poté (1959-71) sloužil v Senátu (*class I.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Eugene_McCarthy

²⁸⁹ Wilson 1995, str. 65-70; srv. s: Janda 1998, str. 31-34.

²⁹⁰ Není však nutné, aby se kandidát na funkci prezidenta narodil přímo na území Spojených států - např. uchazeč o nominaci za Republikánskou stranu v roce 1968 George Romney se narodil

viceprezidenta.²⁹¹ Oba dva kandidáti navíc nesmí být obyvateli stejného státu. Narodil od jiných zemí neexistuje v USA možnost vyvolání předčasných voleb, tj. voleb v jiném, než-li v přesně daném termínu, kterým je od volebního klání v roce 1848 první úterý po prvním pondělí v listopadu v přestupném roce.²⁹² Voliči se musí před volbami zaregistrovat, obvykle v místě svého bydliště.²⁹³ Američtí občané, kteří se v době konání prezidentských voleb nacházejí na území Spojených států, mohou volit korespondenčně, ale nejdříve se také musí zaregistrovat v tom americkém státě, kde volili naposledy anebo kde naposledy bydleli.

Způsob volby amerického prezidenta by se dal definovat jako „polopřímý“ či „přímý s mezikrokem“. Tento způsob je kompromisem mezi příznivci a odpůrci přímé volby. Její příznivci chtěli moc prezidenta odvozovat přímo od lidu, odpůrci se toho naopak obávali.²⁹⁴ Výsledkem je, že v lidovém hlasování²⁹⁵ jsou nejprve zvoleni volitelé a teprve ti později vyberou prezidenta a viceprezidenta. Původním záměrem bylo, aby se každý volitel rozhodoval pouze dle svého svědomí, avšak již během prvních voleb došlo k založení precedens, podle nějž se volitelé v převážné většině případů rozhodují tak, jak předem slíbili, jedná se tedy o imperativní mandát. Počet volitelů za každý stát je přesně dán a odvíjí se od počtu členů Kongresu, které každý stát obsazuje. Jedná se tedy o součet členů Sněmovny reprezentantů a Senátu.²⁹⁶ Celkový součet volitelů je 538 - 435 z nich odpovídá členům dolní, sto členům horní komory a zbývající tři příslušníci volitelského sboru jsou zástupci hlavního města Washingtonu, D.C.²⁹⁷ V současné době tedy např. Kalifornie jako největší stát disponuje celkem padesáti pět voliteli, nejmenší státy, jako např. Montana, Aljaška či Vermont, pak pouze třemi voliteli. Podle toho se odvíjí i volební strategie kandidátů, neboť je výhodnější vyhrát ve velkých než v malých státech. Volitelé se totiž nerozdělují proporcčně mezi jednotlivé kandidáty, avšak jsou všichni přiděleni vítěznému kandidátovi.²⁹⁸ Jedná se tedy o klasický většinový systém,²⁹⁹ jehož

---

v Mexiku. Kandidát na prezidenta za Republikánskou stranu roku 1964 Barry Goldwater se narodil v Arizoně roce 1909, tedy v době, kdy ještě nebyla státem (stalo se tak roku 1912).

²⁹¹ Avšak až podle XII. dodatku k Ústavě z roku 1804, neboť do té doby se viceprezidentem stal občan, který obdržel druhý nejvyšší počet volitelských hlasů a tedy původně kandidoval na úřad prezidenta.

²⁹² Rybáčková 2004, str. 92; srovnej s: Jirásková 1988, str. 6. Tento den je dán rozhodnutím Kongresu, ústava pouze stanoví, že musí být na celém území stejný. Jiné zdroje však uvádějí, že tento den jako den voleb byl zaveden až v roce 1845; srv s: Majstr 1997, str. 402.

²⁹³ Například studenti ale mohou volit i v místě, kde studují.

²⁹⁴ Příznivci (Madison, Hamilton) přímé volby se obávali, že nepřímý zvolený prezident by byl přímo ovládan nějakou malou skupinkou, která by si byla schopna zajistit v malém kolegiu volitelů většinu pro zvolení prezidenta. Chtěli tímto způsobem posílit i nezávislost výkonné moci. Odpůrci se naopak obávali tyranie většiny. Jejich postoj však nebyl tak silný.

²⁹⁵ Volitelé však vždy nebyli vybíráni pouze lidovou volbou. V roce 1800 tak učinilo pouze pět ze šestnácti států, roku 1824 však již osmnáct ze čtyřadvaceti států. Zbývající volitelé byli vybíráni státními legislaturami. (Dvořáková 2002, str. 175). Tento postup rozhodně není neústavní (alespoň v tomto smyslu nehovoří žádné rozhodnutí Nejvyššího soudu), v roce 2000 se dokonce uvažovalo o jeho využití. Výsledky voleb na Floridě totiž skončily nejtěsnějším možným rozdílem hlasů a nebylo možné jednoznačně určit, kdo je vítězem voleb v tomto státě. Velmi vážně se v té době uvažovalo o možnosti výběru volitelů státním zákonodárným sněmem v případě, že by se nepodařilo vítěze určit jiným způsobem (nakonec Nejvyšší soud hlasováním rozhodl ve prospěch George W. Bushe).

²⁹⁶ Volitelé však nejsou identičtí se členy Kongresu, dokonce jimi ani být nesmějí.

²⁹⁷ Podle dodatku XXIII., který stanoví počet volitelů tak, jak by odpovídal počtu členů Kongresu, kdyby hlavní město bylo členským státem Unie.

²⁹⁸ Existují však dvě výjimky, tedy Maine (od voleb v roce 1972) a Nebraska (od roku 1992), jejichž čtyři (respektive pět) volitelů je rozdělováno tzv. okrskovou metodou. Vítězný kandidát získává dva hlasy, zbývající dva (tři) jsou rozdělovány dle kongresových okrsků. Zatím se však nikdy

výsledky mohou být značně disproporční a jenž většinou vede k vytváření systému dvou stran.³⁰⁰ Počet volitelů se mění v každý rok, jenž končí nulou, v důsledku sčítání obyvatelstva.³⁰¹ Zatímco počet členů Senátu je fixně určen,³⁰² počet členů Sněmovny reprezentantů je odvozen od počtu obyvatelstva jednotlivých států, jejichž poměr se neustále mění a v důsledku toho dochází ke změnám počtu členů volených do dolní komory v jednotlivých státech a tím i počet volitelů za daný stát. Poměr hlasů v kolegiu volitelů neodpovídá výsledkům dosaženým v lidovém hlasování, většinou dochází k silnému nadhodnocení vítězného kandidáta. V jiných případech je rozdíl mezi kandidáty naprosto zanedbatelný, přesto je rozdíl v počtu hlasů volitelů poměrně velký. Již několikrát se v historii stalo, že volby vyhrál kandidát, jenž nezískal většinu v lidovém hlasování.

Zpočátku se občas stávalo, že jednotliví volitelé podpořili jiného kandidáta než toho, který v daném státě zvítězil. Postupně se však v praxi vyvinul princip tzv. vázaného mandátu, který v roce 1952 posvětil Nejvyšší soud, když dovolil jednotlivým státům přijímat zákony, dle kterých by byli volitelé povinni volit kandidáta, za kterého byli delegováni. Dvacet jedna států však toto pravidlo zatím nezavedlo.³⁰³

Aby mohl občan volit, musí se nejdříve zaregistrovat. Existují dva druhy registrace voličů. Nejobvyklejší je systém trvalého zapsání do seznamu voličů. Podle něho se volič registruje pouze jednou, a jestliže se zúčastnil předchozích voleb a nezměnil od té doby místo pobytu nebo jméno, není povinen se znovu registrovat. Méně obvyklý je periodický zápis, při níž se ve stanovenou dobu všechny volební seznamy zruší a voliči se musí registrovat znovu. Například studenti si mohou vybrat, zda budou volit v místě svého pobytu či studia. Důležitou institucí je volební výbor (*Election Board*) je obvykle složen z příslušníků obou politických stran. Sestává ze tří inspektorů nebo komisařů a dvou úředníků, kteří jsou jmenováni pro každý volební okres okresními (*county*) úřady. Tento výbor rozhoduje o oprávněnosti (kvalifikovanosti) voličů, dohlíží na volební proces a obvykle zjišťuje a ohlašuje výsledky.

Delegáti na celonárodní (federální) nominační sjezd se v současné době ve většině států volí v primárních volbách. V jiných státech jsou delegáti vybíráni na kandidátských konferencích nebo celostátních sjezdech strany. Počet mandátů na nominační sjezd, jež jednotlivé strany stanoví každému státu, se do určité míry řídí počtem obyvatel státu a tím, jak tento stát podporoval kandidáty dané strany při posledních volbách. Demokráté také určují některé delegáty automaticky podle funkce, kterou ve straně zastávají – například členy federálního výboru strany nebo členy kongresu. V primárkách v Kalifornie, Massachusetts, Nebrasky a Wisconsinu dovolují voličům připsat na oficiální kandidátku jméno osoby, který do primárek zařazena nebyla.³⁰⁴

---

nestalo, že by došlo k rozdělení těchto hlasů - vítěz v daném státě vždy vyhrál i ve všech okrscích. Abramson 1995, str. 352; srv. s: Karas 2005, str. 4.

Například v roce 2004 referendum v Coloradu zamítlo návrh, aby se volitelé tohoto státu dělili poměrně mezi jednotlivé kandidáty. Chmaitilliová 2005, str. 12.

²⁹⁹ Novák 2004, str. 22. Tento systém je také nazýván jako relativně většinový systém, *plurality system, first past the post system*, systém „prvního na pásce“ či tzv. westminsterský model.

³⁰⁰ Výjimkou je např. Kanada, kde přes existenci tohoto volebního systému nalézáme faktický multipartismus zapříčiněný silnými regionálními stranami.

³⁰¹ Pokud se v tento rok konají volby, projeví se efekt až v nejbližších dalších volbách.

³⁰² Jedná se o dva senátory za každý stát.

³⁰³ Karas 2005, str. 4.

³⁰⁴ Krejčí 2000, str. 1924.

Kandidáta v jednotlivých státech dříve vybírali straniční vůdci, primárky byl zaváděny teprve od počátku 20. století, v masovém měřítku tak od přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Ve velké většině jsou upraveny státním zákonodárstvím a konají se pro obě strany v tentýž den. Rozlišujeme jich několik druhů, jednak podle složení hlasujících, jednak podle klíče určujícího delegáty na celonárodní konvenci.³⁰⁵ Primárky jsou buď otevřené nebo uzavřené, podle toho, zda jsou přístupné pouze registrovaným „členům“ té které strany či všem bez ohledu na stranickou příslušnost.³⁰⁶ Delegáti podporující jednotlivé kandidáty jsou ve většině případů vybírání systémem „vítěz bere vše“. V některých demokratických primárkách se delegáti rozdělují poměrně mezi všechny kandidáty, kteří získali více než 15% hlasů.³⁰⁷ Konečně posledním typem je rozdělení státu na jednotlivé distrikty, v jejichž rámci se postupuje jako v prvním případě.³⁰⁸

Co se týče volební registrace, kandidáti dvou hlavních stran jsou registrováni automaticky. Ale od kandidátů třetích stran se požaduje předběžné shromáždění podpisů pod příslušnou petici, přitom je často zapotřebí podpisů alespoň pěti procent voličů v jednotlivém státě. Celkově je třeba pro navržení kandidáta ve všech padesáti státech shromáždit přes dva miliony podpisů. Podpisová akce je však omezena. Kromě toho jsou při ní nezbytní svědkové, jejich notářské schválení a zvláštní povolení pro ty, kdo podpisy shromažďují. Za platné se odmítají pokládat takové podpisy, v nichž není uvedeno celé jméno; jsou-li petice s podpisy a oznámení o navržení kandidatury podány v různou dobu, odmítá se registrace kandidátů. Ale v případě, že se někomu podařilo zaregistrovat se jako „nezávislý“ kandidát ve všech padesáti státech, je jeho kandidatura omezena pouze na danou kampaň a při dalších volbách musí tento proces zopakovat.³⁰⁹

3.5.2 Technické poznámky

Ještě, než přistoupíme k prezentaci výsledků jednotlivých prezidentských voleb, je třeba si ujasnit několik geografických termínů. Název Nová Anglie se používá pro označení států nejzazšího severovýchodu, tedy pro Maine, Vermont, New Hampshire, Massachusetts, Connecticut a Rhode Island. Na Středozápadě se nacházejí Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin, Minnesota a Iowa (i když příslušnost posledních dvou jmenovaných a především Iowy je velmi sporná; spíše se jedná už o préríjní státy). Pojem „hluboký jih“ značí státy bývalé konfederace, které byly nejradikálnější v segregačních otázkách a drtivě (od přelomu sedmdesátých a osmdesátých let 19. století do přelomu padesátých a šedesátých let 20. století) volily demokracii. Jedná se o Arkansas, Louisianu, Mississippi, Alabamu, Georgii a Jižní Karolínu. Ostatní termíny nejsou příliš ustálené, proto si dovoluji rozdělit ostatní státy dle svého nejlepšího úsudku - do tzv. vnějšího jihu započítávám všechny zbývající státy někdejší Konfederace (Texas, Floridu, Severní Karolínu, Tennessee a Virginii) a navíc Kentucky a Missouri. Severovýchod pak značí „zbytkové“ státy mezi územím Středozápadu, „vnějšího jihu“ a Nové Anglie, tedy New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Západní Virginie). Kalifornie, Washington, Oregon, Aljaška, Havaj a Nevada pak náleží do západních států. Zbývající území dělím na státy Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming,

---

³⁰⁵ Kandidáti na delegáty se předem zavazují, pro jakého uchazeče o prezidentskou nominaci budou na konvenci hlasovat.

³⁰⁶ Jirásková 1988, str. 14.

³⁰⁷ Polsby 1976, str. 87.

³⁰⁸ Maisel 1987, str. 117; srv. s: Polsby 1976, str. 112.

³⁰⁹ Krejčí 2000, str. 50.

Colorado, Utah, Nové Mexiko a Arizona) a prerijské státy (Severní a Jižní Dakota, Nebraska, Kansas a Oklahoma; možná by sem měly náležet i Minnesota s Iowou, ty však kvůli logice volebních výsledků radím spíše do Středozápadu).

V textu u významných osobností uvádím v poznámkách stručný nástin jejich působení v politice. Tento nástin je uveden vždy pouze jednou, pokud se tatáž osobnost vyskytuje i v dalších oddílech, není již opatřena poznámkou. Stejně tak pouze poprvé uvádím celé jméno včetně domovského státu u jednotlivých kandidátů, v ostatních případech zkracuji křestní jméno a vypouštím místo původu. Pokud někde používám označení typu „dvakrát sloužil ve Sněmovně reprezentantů“, nemám na mysli počet volebních období, ale situaci, kdy jedna osoba zastupovala během svého života dva různé kongresové okrsky. Totéž platí i v případě Senátu a jeho tříd (*class*).

Ve všech případech uvádím podrobné výsledky prezidentských voleb s přesností na dvě desetinná místa v relativním vyjádření a rovněž přesné počty hlasů v absolutním vyjádření. Měl jsem k dispozici tři-čtyři zdroje, v každém z nich však byl tento údaj trochu jiný, uvádím proto vždy jen jeden - ten, ve kterém jsou výsledky udány právě s přesností na dvě desetinná místa.

3.5.3 Prezidentské volby v roce 1948

Tyto volby jsou historiky považovány za nejzmatenější v americké historii. Rok 1946 byl svědkem republikánského nástupu v Kongresu a vše nasvědčovalo tomu, že o dva roky později ovládnou i Bílý dům. Potvrzovaly to i všechny předvolební průzkumy veřejného mínění. Jejich kandidátem na nejvyšší post se opět stal poražený z roku 1944, newyorský guvernér Thomas E. Dewey,³¹⁰ jenž si za svého „partnera“ Earla Warrena³¹¹ z Kalifornie. Za demokraty byli nominováni úřadující prezident Harry S. Truman³¹² a Alben W. Barkley³¹³ z Kentucky. Ti však museli čelit silné dvoupólové opozici ve vlastní straně. Levicový viceprezident z let 1941-45, H. Wallace, se rozhodl založit vlastní Progresivní stranu (*Progressive*) a ucházet se s ní o post prezidenta; dostalo se mu dokonce podpory od amerických komunistů. Naopak z druhé strany se proti prezidentovi (a především proti jeho politice rozšiřování občanských práv, kterou nastartoval v armádě) vymezovali jižní demokraté, kteří ustavili Stranu státních práv (*State's Rights Party*), známou pod označením *Dixiecrat*.³¹⁴ Do čela se jim postavil (James) Strom Thurmond³¹⁵ z Jižní

³¹⁰ V letech 1943-54 zastával post guvernéra New Yorku. Ještě jednou se pokusil získat funkci prezidenta v roce 1948, avšak opět neuspěl. O čtyři roky později podpořil D. D. Eisenhowera proti konzervativnímu R. Taftovi. http://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_E._Dewey

³¹¹ V letech 1943-53 působil jako guvernér Kalifornie, poté (1953-69) jako předseda Nejvyššího soudu. Především s jeho jménem je spojen počátek procesu desegregace, protože právě on prosadil přijetí převratných rozhodnutí Nejvyššího soudu v tomto směru. http://en.wikipedia.org/wiki/Earl_Warren

³¹² V letech 1935-45 zasedal v Senátu za stát Missouri (*class I.*). Roku 1945 se po smrti F. D. Roosevelta stal prezidentem a v této funkci působil až do roku 1953 (v roce 1948 vyhrál prezidentské volby). Podrobněji srv. s: Graubard 2007, str. 264-307; Truman 1973; Mac Coy 1984; http://en.wikipedia.org/wiki/Harry_S._Truman

³¹³ Nejprve (1913-27) působil jako člen Sněmovny reprezentantů (1. kongresový okrsek v Kentucky), poté byl dvakrát (1927-49 a 1955-56) členem Senátu (*class III.* a *class II.*). Během svého prvního působení v horní komoře sloužil nejprve (1937-47) jako vůdce většiny, poté (1947-49) jako vůdce menšiny. http://en.wikipedia.org/wiki/Alben_W._Barkley

³¹⁴ Jejich orientace byla konzervativní, populistická a především presegregacionistická. Po neúspěchu v těchto volbách se vrátili zpět do Demokratické strany, kde vytvořili samostatnou frakci. „Dixie“ znamená „jižanský“. <http://en.wikipedia.org/wiki/Dixiecrat>

³¹⁵ Nejprve (1947-51) zastával funkci guvernéra Jižní Karolíny. V Senátu působil v letech 1954-2003, s krátkou přestávkou v dubnu-listopadu 1956 (*class II.*) a stal se tak jedním z nejdéle

Karolíny. Jejich hlavním úmyslem nebylo volby vyhrát, ale dosáhnout co největšího počtu volitelských hlasů z jihu tak, aby zabránili ve vítězství oběma hlavními kandidáty a docílili tak přenesení volby prezidenta do Sněmovny reprezentantů, kde doufali v uzavření podobné úmluvy v otázce občanských práv, jako byl Kompromis z roku 1877.

Jak již bylo řečeno, všechny předvolební průzkumy naznačovaly, že ve volbách zvítězí republikáni a T. Dewey.³¹⁶ Nakonec se však konalo jedno z největších překvapení v americké volební historii, protože Trumanovi se přes všechna očekávání podařilo s 49,55% (24 179 347) ve všeobecním hlasování a 303 hlasy ve sboru volitelů zvítězit. Dewey obdržel pouze 45,07% (21 991 292) a 189 hlasů volitelů. Ani obě menší strany nezískaly tolik, kolik se očekávalo. Úspěšnější z nich byla Strana státních práv, která obdržela 2,41% (1 175 930) a 39 „členů“ kolegia volitelů. Těsně za ní se umístili progresivisté - 2,37% (1 157 328),³¹⁷ avšak vzhledem k tomu, že jejich podpora nebyla tak koncentrovaná³¹⁸ jako v případě *dixiekratů*, a byla naopak rozprostřena poměrně rovnoměrně po celé zemi, nezískali žádný volitelský hlas. Nejúspěšnější pak byli v New Yorku s 8,3% (a umožnili tak republikánům, aby zde těsně zvítězili) a v Kalifornii se 4,7%.³¹⁹ Známa je Trumanova povolební fotografie, na níž prezident s rozzářeným úsměvem ukazuje přítomným novinářům prorepublikánský deník *Chicago Daily Tribune* s jejich velkým titulkem „Dewey poráží Trumana (*Dewey Defeats Truman*)“.³²⁰ Úřadujícímu prezidentovi pomohlo veto Taft-Hartleyova protiodborářského zákona (na jeho stranu se opět postavili odboráři, kteří by jinak podpořili Wallace) a podpora Izraele, což mu zajistilo přízeň židovských voličů.³²¹

Volební účast dosáhla 53%, což bylo velmi málo vzhledem k tomu, jak byly volby vyhrocené.³²² Jednalo se o nejnižší volební účast mezi lety 1924 a 1980.³²³ Na závěr se podíváme na úspěšnost kandidátů podle jednotlivých států. Thurmondovi se podařilo zvítězit pouze ve čtyřech státech hlubokého jihu (Louisiana, Mississippi, Alabama a Jižní Karolína). Dewey bodoval na celém severovýchodě (vyjma

---

sloužících senátorů v historii. V horní komoře zastával řadu funkcí, v letech 1981-87 stál v čele Justičního výboru (*Chairman of the Senate Judiciary Committee*), poté (1995-1999) vedl Výbor pro vojenskou službu (*Chairman of the Senate Armed Services Committee*). Celkem čtyřikrát (1981-87, 1995-2001, 2001 a 2001-2003) působil jako *president pro tempore* tohoto zákonodárského orgánu. Postupně získal (díky svému vysokému věku) několik čestných titulů - v letech 1989-2003 byl nejdéle sloužícím senátorem (*Dean of the United States Senate*; nyní jím je demokrat Robert Byrd ze západní Virginie a následuje jej Edward Kennedy z Massachusetts). Dále pak byl v letech 1998-2003 nejstarším senátorem v historii, v letech 2000-2003 nejstarším žijícím bývalým guvernérem a v letech 2002-2003 pak guvernérem, který ze všech žijících guvernerů nastoupil do svého úřadu nejdříve. Je znám především svým bojem proti zákonům týkajících se rozšiřování občanských práv (včetně nejdelšího, 24 hodin trvající *filibusteru* z roku 1957). Původně byl do roku 1964 demokratem, poté přestoupil k republikánům. V roce 1968 (při prezidentských volbách) pak pomohl Nixonovi zvítězit ve svém domovském státě. http://en.wikipedia.org/wiki/J._Strom_Thurmond

³¹⁶ Krátce před volbami toto potvrdily nezávisle na sobě dva průzkumy - Gallup Poll (Dewey 49,5%, Truman 44,5%, Thurmond 4% a Wallace 2%) a Elmo Roper (Dewey 52,2%, Truman 37,1%, Thurmond 5,2% a Wallace 4,3%). Lorant 1951, str. 712.

³¹⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

³¹⁸ S. Thurmond například vůbec nekandidoval v jedenatřiceti státech. Abramson 1995, str. 354.

³¹⁹ Schlesinger 1973, str. 3326; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1948

³²⁰ <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Deweytruman12.jpg>

³²¹ Graubard 2007, str. 295.

³²² Je také možné, že mnozí republikáni byli přesvědčeni, že vítězství jejich favorita je jisté a k volbám se proto neodstavili, čímž zapříčinili jeho prohru.

³²³ Tindall 2000, str. 834.

Západní Virginie), v Nové Anglii (kromě Massachusetts a Rhode Islandu), ve farmářských státech (s výjimkou Oklahomy), Michiganu, Indianě a Oregonu. Ve všech ostatních státech zvítězil Truman, v některých dokonce drtivě (Texas, Oklahoma, Arkansas, Georgie a Severní Karolína).³²⁴

3.5.4 Prezidentské volby v roce 1952

Prezidentské volby v roce 1952 byly velmi významné, neboť je poprvé po čtyřiaadvaceti letech vyhráli republikáni.³²⁵ Oblíbený generál Dwight D. Eisenhower³²⁶ se těšil zájmu obou hlavních politických stran, nakonec však přijal kandidaturu za republikány. S převahou vyhrál i většinu republikánských primárek, aniž by vedl volební kampaň a navštívil jediný stát, kde se odehrávaly.³²⁷ Jeho hlavním protivníkem v těchto primárkách byl konzervativní senátor Robert A. Taft.³²⁸ Eisenhower se nakonec stal kandidátem převážně umírněných republikánů³²⁹ ze severovýchodu USA, proti tradičním izolacionistům³³⁰ ze středozápadu. V červenci 1952 pak Eisenhower získal nominaci na republikánském konventu v Chicagu již v prvním hlasovacím kole a porazil tak R. Tafta. Za svého kandidáta na viceprezidenta si posléze vybral mladého senátora za stát Kalifornie Richarda Nixona.³³¹ Tato dvojice vydržela přes četné peripetie³³² až do voleb roku 1960³³³ a i poté oba udržovali kontakty.³³⁴

---

³²⁴ Karas 2005, str. 17.

³²⁵ Někdy se však uvádí, že vzhledem k Eisenhowerovu váhavému republikánství (ostatně dříve otevřeně stranil demokratům) že skutečně prvním vítězstvím republikánů od roku 1928 byl až úspěch Richarda Nixona v roce 1968.

³²⁶ Podrobněji k jeho osobě viz zvláštní kapitola.

³²⁷ Do Spojených států se ostatně vrátil až v poslední týden primárek (působil jako vrchní spojenecký velitel NATO pro Evropu). Graubard 2007, str. 71 a 324, srv s: Halberstam 2002, str. 199.

³²⁸ Senátorem byl v letech 1939-53, působil mnoho let jako vůdce senátní menšiny, v roce 1953 pak krátce (do své smrti) působil jako vůdce většiny. Byl vynikajícím řečníkem a jako první kandidát vůbec použil ve své volební kampani televizi. White 1982, str. 168.

Byl hodně podobný republikánskému prezidentskému kandidátovi z roku 1964 Barrymu Goldwaterovi. Věděl, že voliči, kteří budou souhlasit s jeho základními politickými názory, budou vždy v menšině. Kennedy 1964, str. 185.

³²⁹ Jejich představitelem byl i dvojnásobný neúspěšný prezidentský kandidát z let 1944 a 1948, guvernér státu New York Thomas Dewey.

³³⁰ Tento proud ve straně neustále slábl.

³³¹ Ten měl sice blíže k Robertu Taftovi, avšak dobře si spočítal, že Eisenhower má mnohem větší vyhlídky na vítězství v celonárodních volbách a proto jej podpořil a pomohl mu získat nominační hlasy Kalifornie. Jeho cílem bylo stát se kandidátem na viceprezidenta, což se mu také povedlo.

³³² Eisenhower v soukromí často prohlašoval, že k Nixonovi cítí odpor. V roce 1952 uvažoval, že jej stáhne z kandidátky, neboť se objevilo podezření, že existuje tajný fond, na který přispívají někteří bohatí podnikatelé (především naftaři z Texasu) a který mu zajišťuje nadstandardní životní úroveň. V proslulém televizním projevu se Nixonovi podařilo získat občany na svou stranu a budoucí prezident jej na kandidátce ponechal. Summers 2003, str. 152; srv s: Kissinger 2004, str. 385.

Později byl tento projev prohlášen za šestý nejlepší americký proslov ve 20. století.

<http://www.news.wisc.edu/releases/3504.html>

Znovu přemýšlel o jeho nahrazení před volbami v roce 1956, nakonec tak neučinil. V září 1955 jej postihl srdeční záchvat. Dallek 2006, str. 183.

Těsně před volbami v roce 1956 se Eisenhower musel podrobit operaci střev a Nixon de facto převzal řízení země. Podobná situace se opakovala v roce 1957, kdy prezidenta postihla mozková mrtvice. Summers 2003, str. 185.

Podrobněji k osobnosti R. Nixona viz zvláštní kapitola.

³³³ Den před volbami, 7. listopadu. 1960, Eisenhower v rozhlasovém a Tv projevu podpořil Nixona a Lodge. Public Papers 1961, str. 355.

Demokraté nominovali illinoiského guvernéra Adlaie Stevensona.³³⁵ Ten v roce 1952 plánoval, že se pokusí o znovuzvolení v guvernéřských volbách. O kandidatuře na prezidenta neuvažoval, ani se neúčastnil primárek.³³⁶ Přijal však nominaci na národním konventu v Chicagu, jež byla výsledkem zákulisních dohod stranických bossů. Oblibu národa³³⁷ si získal především svým řečnickým uměním. Velmi oblíbený byl především v intelektuálních kruzích. Za svého kandidáta na viceprezidenta si vybral Johna Sparkmana³³⁸ z Alabamy.³³⁹

Jak již bylo řečeno, vítězství si odnesla dvojice Eisenhower - Nixon. Ti drtivě porazili duo Stevenson - Sparkman. V lidovém hlasování zvítězil v poměru 55,18% : 44,33%,³⁴⁰ rozdíl v hlasování volitelů byl ještě drtivější - 442 : 89. Volební účast činila 63,3%.³⁴¹ Kromě tradičních republikánských států západu, Středozápadu a severovýchodu se generálovi podařilo získat i několik států tzv. vnějšího jihu.³⁴² Stevenson pak uspěl pouze ve státech hlubokého jihu, ze států vnějšího jihu pak pouze v Severní Karolíně, Kentucky a Západní Virginii. Nezískal ani „svůj“ stát - Illinois (podobně si zde vedl i o čtyři roky později).³⁴³

3.5.5 Prezidentské volby v roce 1956

Co se týče „personálního složení“, byly tyto volby obdobou voleb z roku 1952 s jedinou výjimkou - s A. Stevensonem tentokrát na post viceprezidenta nekandidoval J. Sparkman, ale Ester Kefauver.³⁴⁴ Demokratický prezidentský kandidát již ke své kandidatuře přistupoval cílevědoměji než před čtyřmi lety. Zúčastnil se některých primárek, většinu jich však opět vyhrál Ester Kefauver.³⁴⁵

---

³³⁴ Později byly dokonce jejich rodiny spojeny manželským svazkem - Eisenhowerův vnuk David se oženil s Nixonovou dcerou Julií. Chester 1969, str. 676.

³³⁵ Působil (1949-53) jako guvernér státu Illinois, sloužil rovněž (1961-65) jako americký velvyslanec při OSN, což byla funkce na úrovni člena vlády.
http://en.wikipedia.org/wiki/Adlai_Stevenson

³³⁶ Všechny primárky vyhrál senátor ze státu Tennessee Estes Kefauver.

³³⁷ Byť jeho popularita zdaleka nedosahovala úrovně, jíž se těšil generála Dwight D. Eisenhower. Jeho kampaň nebyla schopna tuto popularitu prolomit. V neprospěch illinoiského guvernéra rovněž hovořila únava voličů z dvacetileté vlády demokratů, s níž byly spojeny různé nekalé praktiky, na které republikáni poukazovali. Stevenson na tato obvinění odpovídal: „Až o nás republikáni přestanou říkat lži, my o nich přestaneme říkat pravdu.“ Tindal 2000, str. 666.

³³⁸ V letech 1937-46 zasedal ve Sněmovně reprezentantů (8. alabamský kongresový okrsek), roku 1946 zde krátce působil jako *whip* většinové strany (*House Majority Whip*), v roce 1946 přešel na 33 let do horní komory (*class II.*). Poslední čtyři roky svého působení v Senátu zastával funkci předsedy Výboru pro zahraničních vztahy (*Chair of the United States Senate Committee on Foreign Relations*). http://en.wikipedia.org/wiki/John_Sparkman

³³⁹ Jelikož kandidát na prezidenta pocházel ze severního státu, bylo třeba jeho „partnerem“ zvolit reprezentanta jihu.

³⁴⁰ Poměr v počtu hlasů byl 33 936 234 : 27 214 992. Graubard 2007, str. 326. Podle jiných zdrojů (http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1952; <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>) však byl tento poměr 34 075 529 : 27 375 090.

³⁴¹ Tindall 2000, str. 834; srv. s:

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1952

³⁴² Jednalo se o Texas (53,1%), Oklahomu (54,6%), Floridu (55,0%), Virginii (56,3%) a Tennessee (50,0%). Karas 2005, str. 18 a 32.

³⁴³ Karas 2005, str. 18.

³⁴⁴ Kefauver sloužil v letech 1939-49 jako demokratický člen Sněmovny reprezentantů, zvolen byl ve 3. kongresovém okrsku ve státě Tennessee. V letech 1949-63 pak zasedal v Senátu (*class II.*). V roce 1956 byl jedním ze senátorů, který nepodepsal Jižní manifest (*Southern Manifesto*; viz příloha č. 20), který se vyslovoval proti rozšiřování občanských práv.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Kefauver>

³⁴⁵ Kefauver sloužil v letech 1939-49 jako demokratický člen Sněmovny reprezentantů, zvolen byl ve 3. kongresovém okrsku ve státě Tennessee. V letech 1949-63 pak zasedal v Senátu (jeho

Mohl se opřít o podporu vlivné vdovy po prezidentu Franklinu D. Rooseveltovi, Eleanor. Další potenciální kandidát, guvernér státu New York W. Averell Harriman,³⁴⁶ se těšil podpoře exprezidenta Harryho S. Trumana. Na konventu³⁴⁷ Stevensona podporovali mladí, výrazně liberálně zaměření delegáti. Ve volební kampani pronesl celkem tři stovky projevů a urazil více než 55 000 mil. V jeho projevech se objevovaly podobné požadavky, jaké se později povedlo prosadit demokratickým prezidentům Kennedymu a Johnsonovi. Zasazoval se mj. také za ukončení jaderných testů.³⁴⁸

Republikánské vítězství bylo ještě výraznější než před čtyřmi lety, v poměru 57,37% : 41,97%.³⁴⁹ Eisenhower obdržel 457 hlasů volitelů proti Stevensonovým 73.³⁵⁰ Volební účast se ve srovnání s předchozím volebním kláním snížila na 60,6%.³⁵¹ Republikánská kandidátka sice od posledních voleb ztratila jeden stát, jiné tři však získala.³⁵² Přelomové bylo především republikánské vítězství ve státě Louisiana³⁵³ - šlo o první takové vítězství ve státě hlubokého jihu od založení strany.³⁵⁴ Na jihu rovněž udrželi Texas, kde především velmi konzervativní dallaský okrsek³⁵⁵ volby ve vztahu k demokratům doslova bojkotoval.³⁵⁶ Ti zaznamenali ztráty také v Jižní Karolíně, kde do té doby demokraté v prezidentských volbách obdrželi téměř vždy přes 90% hlasů, si Stevenson odnesl zisk pouhých 45,4%.³⁵⁷ Eisenhower bodoval především v Nové Anglii, která se však již od následujících voleb stala pevnou baštou demokratů.³⁵⁸ Zajímavé je, že v těchto volbách poprvé většina katolíků volila republikány³⁵⁹ a Demokratickou stranu volilo pouze 64% Afroameričanů, ve srovnání se 79% v roce 1952.³⁶⁰ Republikánská strana měla tradičně drtivou převahu mezi střední třídou a majetnými vrstvami.

---

senátorským kolegou byl otec pozdějšího viceprezidenta z let 1993-2001 a držitele nobelovy ceny míru za rok 2007, Albert Gore starší). V roce 1956 jako jeden ze tří jižních demokratických senátorů nepodepsal Jižní manifest (*Southern Manifesto*; viz příloha č. 20), jež se vyslovoval proti rasové integraci ve veřejných zařízeních. Při prezidentských primárkách ve státě New Hampshire v roce 1956 dostal šestkrát více hlasů než A. Stevenson. <http://en.wikipedia.org/wiki/Kefauver>

³⁴⁶ Ve svém životě zastával řadu významných politických funkcí, většinou diplomatických. Byl velvyslancem v Sovětském svazu (1943-46) a Velké Británii (1946), ministrem obchodu (1946-48), koordinátorem Marshallova plánu (1948-50), zvláštním poradcem prezidenta Trumana (1950-52), guvernérem New Yorku (1955-58; roku 1958 byl při pokusu o znovuzvolení poražen N. A. Rockefellerem). Působil v nesčetných funkcích (formálních i neformálních) na ministerstvu zahraničí, zabýval se především dalším východem a konkrétně Vietnamem.

³⁴⁷ Tento konvent provázela určitá zvláštnost - Stevenson si svého kandidáta na viceprezidenta nevybral sám, ale nechal o něm volně hlasovat. Nakonec ve druhém hlasovacím kole zvítězil E. Kefauver nad J. F. Kennedym. Dallek 2006, str. 186-187.

³⁴⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Adlai_Stevenson

³⁴⁹ V počtech hlasů tento poměr činil 35 579 180 : 26 028 028.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>; srv. s:

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1956

³⁵⁰ Poměr států činil 41 : 7.

³⁵¹ Tindall 2000, str. 834.

³⁵² Republikáni ztratili Missouri, získali však Louisianu, Kentucky a Západní Virginii.

³⁵³ Karas 2005, str. 19 a 33.

³⁵⁴ Samozřejmě pokud pomineme období rekonstrukce do konce 70. let, kdy byly volební výsledky na jihu poznamenány četnými machinacemi.

³⁵⁵ V tomto okrsku měli demokraté jinak drtivou převahu.

³⁵⁶ Ewans 1966, str. 288.

³⁵⁷ Karas 2005, str. 32-33.

³⁵⁸ Výjimkou byl Vermont a především New Hampshire, kde si republikáni ještě poměrně dlouhou dobu udržovali pevné pozice.

³⁵⁹ Katolíci byli vždy spolehlivým voličským rezervoárem demokratů. Situace, že by jich většina podpořila kandidáta republikánů, nastala až v roce 2004. Chmaitilliová 2005, str. 77.

³⁶⁰ Schlesinger 1973, str. 2701.

3.6 Kongresové volby

Vzhledem k tomu, že složení Sněmovny reprezentantů a Senátu a jejich společný vztah k prezidentovi spolu úzce souvisí, budeme probírat volby obou komor Kongresu v letech 1948-74 paralelně, rozdělení kapitol dle horní a dolní komory mají spíše technický ráz a jsou činěna v zájmu větší přehlednosti. Provedeme si obecný nástin voleb, nejprve senátních, poté sněmovních. Dále hodlám pokračovat podle výše naznačeného dělení dle jednotlivých stranických systémů, u každého z nich se budu věnovat vždy nejprve Senátu, poté Sněmovně reprezentantů.

3.6.1 Senátní volby - teorie

Určení počtu členů Senátu je mnohem jednodušší než v případě Sněmovny reprezentantů, neboť každý stát disponuje právě dvěma senátory. V současné době tvoří USA padesát členských států, Senát má tedy celkem sto členů. V tomto případě jde o rovnost států, nikoliv voličů.³⁶¹ Volebním obvodem je celé území státu a volební období trvá šest let, přičemž se každé dva roky obnovuje jedna třetina senátorů.³⁶² Poprvé byli senátoři zvoleni v roce 1788, kdy bylo rovněž určeno, kteří z nich budou zastávat dvouletý, čtyřletý či plný šestiletý mandát, aby byla zajištěna ona třetinová obměna. Zde má původ označení jednotlivých senátorů dle tříd (*class*), které jsou celkem tři, tedy *class I.*,³⁶³ *class II.*³⁶⁴ a *class III.*³⁶⁵ Platí, že senátoři z jednoho státu pocházejí každý z jiné třídy.³⁶⁶ Každý nový stát je zařazen do takových tříd, aby byla splněna podmínka, že jednak žádný stát neobsazuje senátní místa jedné třídy a zároveň aby se, pokud možno, co možná nejdokonaleji naplnila idea obměny jedné třetiny senátorů každé dva roky.³⁶⁷ Původně, dle Ústavy, byli senátoři voleni nepřímo, jednotlivými státními legislaturami.³⁶⁸ V pokrokové éře na počátku 20. století však tehdejší představitelé dospěli k závěru, že je třeba dát občanům právo rozhodovat o svých zástupcích v Senátu přímo, proto byl přijat XVII. dodatek k Ústavě, který vstoupil v platnost dne 31. května 1913, jímž byla tato přímou volbu senátorů zavedena. Všechna ostatní ustanovení zůstala zachována.

---

³⁶¹ Na jedné straně jmenujme Kalifornii s více než 33 miliony obyvatel, na straně druhé pak Wyomong s necelým půlmilionem občanů.

³⁶² Pokud počet členů Senátu není beze zbytku dělitelný třemi, je přirozené, že počet je stanoven tak, aby se tomuto ideálu blížil co nejvíce - v současnosti tedy 33, 33 a 34 senátorů.

³⁶³ Jde o senátory volené (ve čtyřicátých až sedmdesátých letech) v letech 1940, 1946, 1952, 1958, 1964, 1970 a 1976. Jmenovitě se jedná o následující státy: Arizona, Kalifornie, Connecticut, Delaware, Florida, Havaj, Indiana, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Jersey, Nové Mexiko, New York, Severní Dakota, Ohio, Pensylvánie, Rhode Island, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginie, Washington, Západní Virginie, Wisconsin a Wyoming.

³⁶⁴ Volby proběhly v *class II.* letech 1942, 1948, 1954, 1960, 1966, 1972 a 1978 v Alabamě, na Aljašce, v Arkansasu, Coloradu, Delaware, Georgii, Idahu, Illinois, Iowě, Kansasu, Kentucky, Louisianě, Maine, Massachusetts, Michigan, Minnesotě, Mississippi, Montaně, Nebrasce, New Hampshire, New Jersey, Novém Mexiku, Severní Karolíně, Oklahoma, Oregonu, ve Rhode Islandu, v Jižní Karolíně, Jižní Dakotě, Tennessee, Texasu, Virginii, Západní Virginii a ve Wyomingu.

³⁶⁵ V letech 1950, 1956, 1962, 1968 a 1974 se pak jednalo o státy Alabama, Aljaška, Arizona, Arkansas, Kalifornie, Colorado, Connecticut, Florida, Georgia, Havaj, Idaho, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maryland, Missouri, Nevada, New Hampshire, New York, Severní Karolína, Severní Dakota, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pensylvánie, Jižní Karolína, Jižní Dakota, Utah, Vermont, Washington a Wisconsin; http://en.wikipedia.org/wiki/Classes_of_U.S._Senators

³⁶⁶ Tedy jinými slovy, nemůže se stát, že by v řádném volebním termínu nějaký stát volil oba své senátory.

³⁶⁷ Pokud by se USA rozšířily o další členský stát (nejblíže k tomu má Portoriko) a počet senátorů by tak byl 102, každé dva roky by se obměňovala ideální třetina, tedy 34 senátorů.

³⁶⁸ Přesto se však nejednalo o imperativní mandát.

Aktivní volební právo je, stejně jako v případě voleb prezidenta a členů Sněmovny reprezentantů, osmnáct let, pasivní volební právo pak třicet let. Důležité je rovněž devět let trvající americké státní občanství a pobyt ve státě, kde se kandidát o post senátora uchází. Pokud nějaký člen horní komory zemře, odstoupí či je odvolán, konají se doplňující volby. Nově zvolený člen Senátu však pouze „dokončí“ volební období svého předchůdce, nedisponuje plným, šestiletým mandátem. Volební systém je stejný jako na všech ostatních úrovních, tedy systém prosté většiny nebo-li jednokolový většinový systém. Jedinou výjimkou jsou dva státy (Louisiana a Georgie), které užívají dvoukolový většinový systém (*runoff voting*).³⁶⁹

3.6.2 Volby do Sněmovny reprezentantů - teorie

Počet členů tohoto orgánu se odvíjí od počtu obyvatel jednotlivých států, jedná se tedy o rovnost hlasů všech občanů, nikoliv o rovné³⁷⁰ postavení členských států Unie. Tento počet se v minulosti mnohokrát měnil, po přistoupení nového státu se vždy navýšil, a to až do roku 1911, kdy bylo určeno,³⁷¹ že po přistoupení Arizony a Nového Mexika³⁷² bude každému z těchto států přiděleno po jednom hlasu ve Sněmovně reprezentantů, čímž dojde k ustálení počtu jejích členů na 435 a tento počet se již nebude dále zvyšovat. Pouze v letech 1959 - 1960³⁷³ se tento počet dočasně zvýšil na 437, aby se opět vrátil na 435. V tomto rámci se pak proměňuje vzájemný poměr členů zastupujících jednotlivé státy, vždy po sčítání obyvatelstva konaných v roce končícím nulou. Nejbližší příští sčítání proběhne v roce 2010. V rámci jednotlivých států mají pak místní zákonodárné sbory za úkol vyměřit nové hranice volebních okrsků.³⁷⁴ Tabulka s přehledem, jak se tento poměr jednotlivých států co do počtu členů Sněmovny reprezentantů měnil v letech 1950-1970, je uvedena v příloze.³⁷⁵

Délka volebního období byla Ústavou stanovena na dva roky. Aktivní volební právo je podle XXVI. dodatku k ústavě z roku 1971 stanoveno na osmnáct let, pasivní pak činí podle ústavy dvacet pět let. Posledním ústavním omezením³⁷⁶ pro kandidáty na post člena Sněmovny reprezentantů je jejich sedm let trvající americké

---

³⁶⁹ Tento způsob není však často využíván, neboť vítězný kandidát zpravidla přesáhne 50% již v prvním kole.

³⁷⁰ Pokud slovo „rovné“ budeme chápat ve smyslu „stejně“.

³⁷¹ Stalo se tak zákonem č. 62-5 přijatým 8. srpna 1911;

http://en.wikipedia.org/wiki/Public_Law_62-5

³⁷² K tomuto došlo roku 1912; avšak někdy se uvádí teprve rok 1929 jak rok účinnosti - srovnej s: Dvořáková 1999, str. 182.

³⁷³ K tomuto navýšení došlo v důsledku přijetí zatím posledních dvou států, Aljašky a Havaje.

³⁷⁴ Velmi často je tohoto využíváno ve prospěch strany, která má v konkrétním státě většinu. Uplatňuje se mnohdy tzv. gerrymandaring - účelové překreslování volebních obvodů, odvozené ze slov Garry (jméno jednoho guvernéra z počátku 19. století, jehož počínání je prvním doloženým příkladem této praktiky) a *salamander* (mlok neboť první takto nakreslený volební obvod jej tvarem připomínal). Je např. výhodné soustředit všechny příznivce protivníka tak, aby jeho kandidát získal v tomto obvodě 100% hlasů a sám pak získat těsnou většinu v ostatních obvodech. V případě snižování se naopak obvody mohou překreslit tak, aby dva významní členové konkurenční strany usilující o znovuzvolení stáli v tomto obvodě proti sobě. Dvořáková 2002, str. 207.

Podle soudního rozhodnutí z roku 1971 už nejsou jednotlivé státy omezovány v tom, jakým způsobem volební obvody vytvářejí; Majstr 1997, str. 137.

³⁷⁵ Viz příloha č. 3.

³⁷⁶ Např. v roce 1901 došlo k tomu, že Senát (jedná se sice o druhou komoru, avšak podobný případ mohl nastat i ve Sněmovně reprezentantů) odmítl uznat volbu B. N. Roberteho z důvodu jeho bigamie. V roce 1961 pak Nejvyšší soud rozhodl, že důvodem k neuznání zvolení daného kandidáta může být pouze nesplnění podmínek daných zákonem či neregulární průběh voleb.

občanství³⁷⁷ doplněné podmínkou trvalého pobytu ve státě, v němž je volen. Na rozdíl od prezidenta tedy nemusí být občanství získáno zrozením. Členy Sněmovny reprezentantů je dalších pět poslanců, všichni však disponují pouze poradním hlasem. Jedná se o zástupce hlavního města Washingtonu D.C. a dále o zástupce závislých území Americká Samoa, Guam a Panenských ostrovů (*Virgin Islands*) a přidruženého státu Portoriko.³⁷⁸ Na závěr připomeňme, že podobně jako v případech prezidentských voleb jsou kandidáti vybíráni v tzv. primárkách.

3.6.3 Senátní volby v letech 1948-1974

Velká krize měla kromě hospodářských dopadů (které byly samozřejmě pro miliony lidí mnohem závažnější) i vážné dopady politické. Ukončila dominanci Republikánské strany, která trvala s krátkou přestávkou v letech 1913-19 již od roku 1895, tedy dlouhých třicet sedm let. Najednou bylo vše jinak. Demokraté drtivě vyhráli jak prezidentské volby, tak volby do obou komor Kongresu. Při obsazování Senátu uspěli republikáni pouze v pěti státech,³⁷⁹ zatímco ve zbývajících dvaceti osmi bodovali demokraté. Výsledný poměr obou stran byl 59:36 ve prospěch vítězné formace.

Tento nový trend postupoval přes rok 1934³⁸⁰ až do roku 1936, kdy demokraté obsadili neuvěřitelných sedmdesát tři křesel, zatímco republikáni pouze dvacet. Tento rekord již nebyl nikdy překonán a doprovázel podobné drtivé vítězství F. D. Roosevelta, který obhajoval svůj prezidentský mandát. Od té doby počet demokratických senátorů sice neustále klesal, tato strana si však stále zachovávala obrovskou převahu.³⁸¹ Jejich oponenti se prosadili až v roce 1946, kdy si nový prezident H. Truman proti sobě poštval odboráře, kteří byli do té doby pevnou součástí Rooseveltovy koalice Nového údelu (*New Deal Coalition*). Ti se však opět od republikánů odvrátili po přijetí Taft-Hartleyova protiodborářského zákona, opět se vrátili k demokratům a pomohli jim ve volbách roku 1948 opět získat kontrolu nad Senátem.

Již v dalším klání o dva roky později³⁸² GOP opět posílili a docílili stejného zastoupení s vládoucí stranou (tedy 48:48). Patovou situaci však vyřešil viceprezident A. Barkley a demokraté opět mohli rozhodovat o obsazení postu *presidenta pro tempore* i o předsednictvích jednotlivých výborů. Podobná situace se opakovala i v následujících dvou volebních obdobích, postavení obou stran byla až do voleb v roce 1958 v podstatě vyrovnaná. V letech 1953-57 o většinové straně rozhodoval v obou případech nezávislý Wayne Morse - v prvním případě³⁸³ pomohl k převaze republikánům, ve druhém pak demokratům.³⁸⁴ Roku 1956 se pak této straně podařilo získat většinu samostatně, byť velmi těsnou, v poměru 49:47. Jejím

³⁷⁷ Kysela 2004, str. 201.

³⁷⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_House_of_Representatives

³⁷⁹ Pensylvánie, New Jersey, Vermont a obě Dakoty.

³⁸⁰ Jednalo se o jediný případ za posledních sto let, kdy se prezidentovi podařilo posílit v polovině svého funkčního období. Dallek 2006, str. 420.

³⁸¹ Tato převaha však nebyla tak zdrcující, jak by se na první pohled mohlo zdát, neboť v Kongresu (a především právě v Senátu) fungovala tzv. Konzervativní koalice (*Conservative Coalition*), sdružující všechny (nebo téměř všechny) republikány a jižní demokraty. Podrobněji viz výše.

³⁸² V roce 1950 byli senátory zvoleni budoucí prezidenti R. Nixon (*class III.* v Kalifornii) a L. Johnson (Texas, *class II.*) a viceprezident a neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1968 H. Humphrey (*class II.* v Minnesotě).

³⁸³ Roku 1952 zasedli v Senátu prezident z let 1960-63 J. F. Kennedy (*class I.* v Massachusetts) a neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1964 B. Goldwater (*class I.* v Arizoně).

³⁸⁴ Ewans 1966, str. 58 a 87.

vůdcem v horní komoře byl po celé toto období pozdější viceprezident a prezident L. Johnson.

Skutečná katastrofa pro vládnoucí stranu však přišla o dva roky později, neboť prezidentovu vládu poškodil špatný stav ekonomiky a vypuštění sovětské družice Sputnik v roce 1957, které demonstrovalo dočasný náskok Sovětů v dobývání vesmíru. Senátní volby skončily v poměru 65:35 ve prospěch demokratů. Do Senátu byli zvoleni i první zástupci nově přijatých států, Aljašky a Havaje - tři demokraté a jeden republikán (z Havaje).

Prezidentské volby roku 1960 byly jedněmi z nejtěsnějších v dějinách Spojených států. Neplatí to však o Senátu, kde zůstala zachována drtivá převaha demokratů,³⁸⁵ stejně jako ve volbách v letech 1962,³⁸⁶ 1964 (tehdy dosáhli největšího zastoupení od dob F. D. Roosevelta, konkrétně se jednalo o 68 mandátů)³⁸⁷ a 1966.³⁸⁸ V tomto roce se Republikánské straně podařilo vyhrát v prvních senátních volbách v některém ze států hlubokého jihu, konkrétně v Jižní Karolíně. Nebylo to však zásluhou strany jako takové, ale zdejšího kandidáta Stroma Thurmonda, který byl dlouholetým členem horní komory a od demokratů odešel teprve v roce 1964.

V dalších třech letech se (přes trvajících převahu demokratů) podařilo republikánům posílit, především díky Nixonově působení v Bílém domě. Obsadili postupně 43, 44 a 42 křesel. Obvykle s nimi hlasoval i jeden nezávislý a dále člen Konzervativní strany v New Yorku (ta vznikla na protest proti údajně příliš liberální politice zdejšího republikánského guvernéra N. Rockefellera).³⁸⁹ Velmi zajímavě se jeví především výsledky z roku 1972, kdy prezident dosáhl nejdrtivějšího vítězství své strany v historii (přes 60%), avšak republikáni nezískali většinu ani v jedné z komor Kongresu. V tomto roce se však podařilo Republikánské straně poprvé od rekonstrukce získat svého senátního zástupce v Severní Karolíně a Virginii. Pokud pomineme S. Thurmonda, hluboký jih zůstával však stále v rukou demokratů (přestože Nixon zde drtivě zvítězil).

Hluboký pád však vládnoucí formace však přišel s aférou Watergate.³⁹⁰ Veřejnost podlehl štvaní liberálních novinářů, kteří ji denně zahlcovali zprávami o této třetíradé vloupačce a různými konspirativními teoriemi a neváhali dokonce napadat samotného prezidenta obviňováním ze zločinů, o nichž nikdy nebylo prokázáno, že by se jich dopustil. Zcela opomíjeli Nixonovy úspěchy, především v zahraniční politice. Tato manipulace s voliči se nepochybně musela projevit a také se projevila - při volbách do Kongresu, které se konaly v roce 1974 ve chvíli, kdy již byl prezidentem G. Ford, a které Republikánská strana drtivě vyhrála.³⁹¹

---

³⁸⁵ Přes tuto převahu ovšem stále fungovala tzv. konzervativní koalice a jižní demokraté stále obsazovali kolem dvaceti křesel v Senátu a díky stále platnému principu seniority drželi předsednictví nejdůležitějších výborů a blokovali „svému“ prezidentovi jeho legislativní návrhy.

³⁸⁶ V tomto roce se stal senátorem neúspěšný demokratický prezidentský kandidát z roku 1972, G. McGovern (*class III.* v Jižní Dakotě).

³⁸⁷ Jednalo se o rok, kdy demokraté dosáhli nejvyššího relativního počtu hlasů pro svého prezidentského kandidáta (byl jím L. Johnson) v historii.

³⁸⁸ Senátorem (*class II.* v Minnesotě) byl poprvé zvolen pozdější viceprezident z let 1977-81 W. Mondale). Ten však byl členem horní komory jmenován již na konci roku 1964 poté, co se dosavadní senátor H. Humphrey stal viceprezidentem.

³⁸⁹ Podrobněji o Rockefellerovi viz samostatná kapitola.

³⁹⁰ Podrobněji viz výše, samostatná kapitola.

³⁹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/73rd_United_States_Congress (a dále 74.-94 Kongres)

3.6.4 Volby do Sněmovny reprezentantů v letech 1948-1974

Až do voleb v roce 1950 opisovalo zastoupení členů Demokratické strany stejný oblouk jako v případě Senátu. V roce 1932 přišlo drtivé vítězství, které naprosto obrátilo dosavadní trend a tato vítězství se opakovala i v dalších letech se svým vrcholem v roce 1936 (tehdejších 334 demokratických reprezentantů dosud nebylo překonáno). Republikánská strana zažívala největší úpadek ve své historii. Co se týče jednotlivých států, podařilo se jí ve volbách do Sněmovny reprezentantů v roce 1936 získat většinu obsazovaných míst pouze v sedmi (v minulých volbách jich bylo osm) z nich, vesměs méně významných (jmenovitě šlo o Jižní Dakotu, Michigan, Massachusetts, Vermont, New Hampshire, Maine a Kansas).

Od té doby nastal pro demokraty pozvolný sestup (s krátkým výkyvem v letech 1945-47), který vyvrcholil roku 1946,³⁹² kdy poprvé od roku 1928 (pokud pomineme patovou situaci z roku 1930) zvítězili republikáni.³⁹³ Tato situace však neměla dlouhého trvání, neboť již v dalším klání³⁹⁴ získali jejich konkurenti zpět své ztracené pozice. Od té doby se Republikánské straně podařilo ve volbách do Sněmovny reprezentantů zvítězit již pouze v roce 1952 (v souvislosti s nástupem D. Eisenhowera do funkce prezidenta) a poté až roku 1994.

Během zbytku svého volebního období (tedy v letech 1955-61) se republikánský prezident musel potýkat s opozicí v Kongresu, zvláště pak v jeho dolní komoře. Dokonce i roku 1956,³⁹⁵ kdy drtivě zvítězil v prezidentských volbách, nedokázal zajistit „své“ straně většinu v zákonodárném sboru. O dva roky později se počet opozičních členů Sněmovny reprezentantů ještě zvýšil a dosáhl počtu 283 (včetně dvou z nově přijatých států, Aljašky a Havaje), oproti pouhým 153 zástupcům republikánů, kteří získali většinu pouze v osmi státech.³⁹⁶ Od tohoto roku se rovněž datuje definitivní „průnik“ demokratů do Nové Anglie, především pak do její jižní části (Massachusetts, Rhode Island a Connecticut).

Vliv demokratů v dolní komoře po roce 1958 stále klesal,³⁹⁷ avšak roku 1964 bylo překonáno jejich zastoupení z roku 1958 a dosáhlo úrovně 295 členů (oproti republikánským pouhým 140), které od té doby žádná strana nevyrovnala. Republikáni v tomto roce získali většinu reprezentantů pouze v pěti státech (Jižní Dakota, Nebraska, Kansas, Ohio a Vermont), avšak poprvé uspěli na hlubokém jihu (kromě Arkansasu a Louisiany), v Alabamě jich dokonce získali většinu. Začal tím republikánský „průnik“ na jih, na jehož počátku stál prezidentský kandidát z roku 1964 B. Goldwater³⁹⁸ a který vyvrcholil o třicet let později.

V následujících čtyřech volbách se počet demokratů v dolní komoře snížil zhruba o padesát členů a byl víceméně konstantní, avšak stále si zachovávali pohodlnou většinu (samozřejmě musíme stále brát v potaz pozice jižních demokratů), roku 1966 však republikáni poprvé bodovali v Arkansasu a v roce 1972 v

---

³⁹² V tomto roce se členy Sněmovny reprezentantů stali budoucí prezidenti R. Nixon (12. kongresový v Kalifornii) a J. F. Kennedy (11. okrsek ve státě v Massachusetts).

³⁹³ Demokraté zůstali omezeni na tradiční jih, Maryland, Oklahomu, Nové mexiko, Arizonu a Rhode Island.

³⁹⁴ Tehdy byl členem dolní komory (za 5. okrsek v Michiganu) poprvé zvolen budoucí prezident G. Ford.

³⁹⁵ V tomto roce se členem Sněmovny reprezentantů za 1. jihodakotský kongresový okrsek stal budoucí demokratický prezidentský kandidát z roku 1972, G. McGovern.

³⁹⁶ Washington, Wyoming, Minnesota, Michigan, Ohio, New York, New Jersey a Vermont.

³⁹⁷ V roce 1960 byl poprvé členem dolní komory (za 6. okrsek v Kansasu) pozdější neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1996 R. Dole. O dva roky později byl ve 13. okrsku v Illinois (Chicago) zvolen D. Rumsfeld, ministr obrany z let 2001-2006. Woodward 2003, str. 41.

³⁹⁸ O B. Goldwaterovi viz samostatná kapitola.

Lousianě. Dosáhli rovněž většiny ve Virginii a Tennessee. I zde se tak projevila Nixonova tzv. jižní strategie.

Aféra Watergate se neprojevila pouze při volbách do Senátu, ale také při rozhodování voličů o obsazení dolní komory. Výsledkem byl demokratický zisk více než padesáti křesel (tedy zhruba toliko, kolik jich ztratili ve volbách v roce 1966) a ovládli horní komoru v poměru 2:1.³⁹⁹

---

³⁹⁹ Složení obou komor Kongresu v letech 1952-74 viz přílohy č. 8 a 11.
http://en.wikipedia.org/wiki/73th_United_States_Congress (a dále 74.-94. Kongres)

4. Prezidentské volby v roce 1960

Republikánský prezident, generál Dwight D. Eisenhower, byl prvním, na koho se vztahoval XXII. dodatek k ústavě, jenž byl ratifikován 27. února 1951. Ten stanovil, že „nikdo nemůže být zvolen prezidentem více než dvakrát a žádná osoba, která byla prezidentem nebo vykonávala jeho funkce déle než dva roky z údobí, na něž byla prezidentem zvolená jiná osoba, nemůže být zvolena prezidentem více než jednou.“ („*No person shall be elected to the office of the President more than twice, and no person who has held the office of President, or acted as President, for more than two years of a term to which some other person was elected President shall be elected to the office of the President more than once.*“).⁴⁰⁰ Jelikož Eisenhowerovi mělo v lednu 1961 vypršet jeho druhé funkční období, nemohl se již o nejvyšší funkci ucházet.⁴⁰¹

Místo něj získal republikánskou nominaci stávající viceprezident Richard M. Nixon, demokraté navrhli senátora Johna F. Kennedyho. Oba politici se znali z konce čtyřicátých let, kdy společně zasedali ve Sněmovně reprezentantů. Tehdy ještě zastávali poměrně shodné názory,⁴⁰² teprve později se Kennedy zcela účelově postavil blíže liberálním pozicím, aby si zajistil prezidentskou nominaci v roce 1960, což se mu také povedlo.

Předvolební kampaň byla velmi tvrdá,⁴⁰³ vzhledem k zaměření obou kandidátů jí dominovala zahraniční politika, především pak kubánská otázka a postoj k Sovětskému svazu. Do historie vešla především první z předvolebních televizních

---

⁴⁰⁰ Tento dodatek byl přijat v reakci na F. Roosevelta, kterého občané zvolili do funkce prezidenta celkem čtyřikrát. Změna ústavy byla navržena republikány ovládaným 80. Kongresem (zasedal v letech 1947-49) dne 24. března 1947. Třicátým šestým státem, který XXII. dodatek ratifikoval, byla Minnesota. Dalších pět států (obě Karolíny, Florida, Maryland a Alabama) jej schválilo během následujících dvou měsíců, dva státy (Massachusetts a Oklahoma) jej odmítly a celkem šest států (Rhode Island, Kentucky, Západní Virginie, Maryland a Arizona) o něm nehlasovalo vůbec.

Mnozí tuto změnu ústavy kritizovali, například D. Eisenhower. Pro jeho zrušení se vyslovoval i pozdější republikánský prezident R. Reagan. Naopak demokrat Bill Clinton nevystupoval proti dodatku jako takovému, avšak žádal jeho modifikaci tak, aby umožňoval opětovné zvolení po uplynutí jednoho funkčního období.

Vedou se spory o souvislost tohoto dodatku s dodatkem XII., který říká, že „kdo není ve smyslu ústavy volitelný na úřad prezidenta, nemůže být zvolen viceprezidentem Spojených států.“ („*No person constitutionally ineligible to the office of President shall be eligible to that of Vice-President of the United States*“). To v praxi znamenalo, zda by prezident, který absolvoval dvě funkční období, mohl kandidovat na post viceprezidenta. Zastánci explicitního výkladu XII. dodatku tvrdí, že to možné není. Obhájcí volnějšího vyložení tohoto ustanovení však zastávají názor, že to možné je, neboť takovýto bývalý prezident by se do svého úřadu mohl vrátit v rámci linie poslušnosti (což by samozřejmě byla hodně velká náhoda) jako *speaker* Sněmovny reprezentantů, *president pro tempore* Senátu nebo člen vlády. Zatím jediný bývalý prezident v historii Spojených států, který uvažoval o kandidatuře na post viceprezidenta, byl (po nabídce Ronalda Reagana) v roce 1980 Gerald Ford (Graubard 2007, str. 515), ten však v Bílém domě strávil pouze necelé jedno funkční období a ustanovení XII. dodatku by se tak na něj nevztahovalo ani při jeho explicitním výkladu.

http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-second_Amendment_to_the_United_States_Constitution

⁴⁰¹ Odborníci se však shodují, že kdyby kandidoval, porazil by všechny vedoucí demokratické politiky včetně Johna F. Kennedyho.

⁴⁰² Tato shoda panovala například i v případě McCarthyho protikomunistické kampaně, Kennedy však vzhledem ke své stranické příslušnosti nemohl tento svůj postoj dávat příliš najevo.

⁴⁰³ O Nixonových prezidentských ambicích Kennedy například prohlásil: „Viděli jste slony v cirkusu? Mají tlustou kůži, těžkou chůzi, dlouhou paměť a když se procházejí v manéži, každý se chytí chobotem ocasu toho, kdo jde před ním... Dick (R. Nixon, pozn. autora) se chytil ocasu v letech 1952 a 1956, ale v roce 1960 se mu to nepodaří.“ Fiala 2007, str. 65.

debat, která demokratickému kandidátovi zřejmě zajistila těsné vítězství ve volbách.⁴⁰⁴ Získal převahu pouhých dvou desetín procenta, což představovalo něco málo přes sto tisíc hlasů. V kolegiu volitelů však byl výsledek výraznější, přibližně 3:2 v Kennedyho prospěch.

Vzhledem k tomuto těsnému výsledku tedy rozhodlo poměrně malé množství hlasů voličů v několika státech. Bude zajímavé se podívat na to, jak si oba kandidáti vedli v těch státech, kde byl výsledný poměr Nixonových a Kennedyho hlasů nejtěsnější.

4.1 Nominace Republikánské strany

Za favorita této strany na prezidentskou nominaci byl dlouhodobě považován viceprezident Richard M. Nixon z Kalifornie, který se stal nejaktivnějším a nejviditelnějším druhým mužem země v dosavadní historii a ze své pozice měl možnost získat prezidentskou nominaci poprvé od doby Martina Van Burena v roce 1836.⁴⁰⁵ V průběhu roku 1959 se však začalo zdát, že mu bude zdatným soupeřem Nelson A. Rockefeller, tehdejší guvernér státu New York. Ten byl spíše liberálně orientovaný, avšak pouze v domácích záležitostech, kde se zasazoval o rozšiřování občanských práv a prosazení rozsáhlejšího sociálního zákonodárství. V zahraniční politice zastával tvrdý a nekompromisní postoj k Sovětskému svazu a dalším komunistickým zemím; předpokladem jeho postojů v této oblasti byla obhajoba národních zájmů, v čemž se nijak nelišil od stávajícího viceprezidenta.

N. Rockefeller byl ze všech republikánských kandidátů nejpobláznější mezi voliči (tuto pozici si zachoval po celá šedesátá léta), neboť měl potenciál oslovit i mnohé z řad stoupenců Demokratické strany. Naopak ve své vlastní Republikánské straně, ve které v té době již ztratili dominantní vliv jemu podobní straníci ze severovýchodu země (došlo k výraznému přechodu na konzervativní pozice), byla již jeho popularita o poznání nižší, proto se mu nikdy nepodařilo získat prezidentskou nominaci své strany a v roce 1976 mu jako úřadujícímu viceprezidentovi⁴⁰⁶ nebylo umožněno, aby se o tuto funkci opět ucházel.⁴⁰⁷

Newyorský guvernér však všechny překvapil, neboť jeden průzkum veřejného mínění, který se konal rok před volbami, ukázal, že těsně vede nad Nixonem i mezi samostatnými republikány, a to v poměru 40%:38%.⁴⁰⁸ Eisenhowerovu „pravou ruku“ stálo mnoho úsilí, než opět získal vedení. Rockefeller však usoudil, že by nebylo dobré štěpit stranu (podařilo se mu zvítězit v několika primárkách, jeho podpora však nebyla taková, aby mu zajistila nominaci) a proto se rozhodl jít spíše cestou přímé dohody s viceprezidentem (ke kterému cítil osobní odpor) a donutit jej k přijetí některých svých priorit, což se mu částečně povedlo, když jej ještě před začátkem republikánské konvence přiměl k sepsání Dohody z 5. Avenue, k němuž došlo 23. července 1960. Tato dohoda částečně promítla Rockefellerovy názory do předvolebních slibů Republikánské strany.⁴⁰⁹

---

⁴⁰⁴ O této debatě se podrobněji zmiňuji níže, už nyní bych však chtěl zdůraznit, že celkový dopad této debaty na postoje voličů neovlivnily samotné názory obou hlavních aktérů, ale jiné, mnohem povrchnější úvahy diváků.

⁴⁰⁵ Eisenhower 1986, str. 156.

⁴⁰⁶ Byl jmenován na základě XXV. dodatku k ústavě poté, co se tehdejší viceprezident G. Ford stal prezidentem po R. Nixonovi, který byl po trapné kampani liberálních novinářů donucen odstoupit. Podrobněji k Rockefellerově osobnosti viz samostatná kapitola.

⁴⁰⁷ Tehdy získal viceprezidentskou nominaci konzervativní senátor z Kansasu Robert (Bob) Dole.

⁴⁰⁸ White 1966, str. 77.

⁴⁰⁹ Kissinger 2006, str. 15; srv s: Schlesinger 1973, str. 3040.

Samotný republikánský konvent se sešel v Chicagu (stát Illinois) ve dnech 25.-28. července 1960. Místem konání se stal Mezinárodní Amfiteátr (*International Amphitheatre*). K volbě prezidentského kandidáta došlo 28. července 1960.⁴¹⁰ Nixon zde neměl relevantního soupeře, pouze B. Goldwater obdržel deset hlasů jako „nejlepší syn“ (*favorite son*)⁴¹¹ Arizony. Nixonovým cílem bylo v nadcházejících volbách ukázat trochu jinou tvář, než pod jakou jej veřejnost dosud znala, a to jak v domácí, tak v zahraniční politice. Především se mu podařilo před odpor konzervativních republikánů (k nimž se dříve sám počítal) prosadit kompromisní postoj k občanským právům, který byl konventem přijat v poměru 55%:45%. V oblasti zahraniční politiky se snažil vystupovat jako státník, kterému jde především o mír a poklidné urovnávání sporů, v čemž hrají velkou (ne-li hlavní) roli mezinárodní instituce, především pak OSN. Za svého spolukandidáta (*running mate*) si proto vybral spíše liberálního⁴¹² republikána pocházejícího ze staré a vážené politické rodiny z Massachusetts, Henryho C. Lodge,⁴¹³ který byl v té době velvyslancem při OSN. Ten měl přilákat právě umírněné voliče a především stále více demokratický severovýchod Spojených států, v čemž nebyl až tak úspěšný. Mezi dalšími kandidáty na tuto pozici figurovali například Thruston Morton⁴¹⁴ z Kentucky, Gerald Ford⁴¹⁵ z Michiganu, James P. Mitchell⁴¹⁶ z New Jersey, Fred Seaton⁴¹⁷ z Nebrasky a Walter Judd⁴¹⁸ z Minnesoty.⁴¹⁹

4.2 Nominační proces v Demokratické straně

Dlouho předtím, než samotný nominační proces na počátku roku 1960 začal, bylo jasné, že jedním z hlavních favoritů bude mladý senátor z Massachusetts, John

⁴¹⁰ Nixon 1962, str. 450.

⁴¹¹ Tohoto označení se používá pro takové kandidáty, kteří nemají šanci získat podporu jiného, než svého domovského státu. Jejich kandidatura je čistě formální záležitostí. Má buď pozitivní nebo negativní důvody (nejde o hodnotící označení, ale pouze o vztah k motivaci). Pozitivním důvodem je skutečně podpořit svého vlastního kandidáta a vyjádřit mu svou důvěru, případně zajistit publicitu pro příští volby. Za negativní důvod je považována snaha zabránit rozštěpení dané státní strany mezi dva silné kandidáty a zachovat její jednotu (to bylo hlavním důvodem Reaganovy předem ztracené kandidatury v roce 1968, která se stala vážnější až po dílčích počátečních úspěších).

⁴¹² Vhodnější označení než „liberální“ by možná bylo „umírněný“.

⁴¹³ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

V průběhu volební kampaně si pohněval jižní bělochy, když bez jakékoliv předešlé konzultace s Nixonem prohlásil, že členem kabinetu bude Afroameričan. To mohlo způsobit viceprezidentovu poměrně těsnou porážkou v mnohých státech jihu, především pak v Texasu, kde ostatně vždy panovalo podezření o manipulaci s hlasy voličů, bralo se to však jako součást místního politického folklóru.

⁴¹⁴ Znalí se s Nixonem ze Sněmovny reprezentantů (měli rovněž podobné názory a byli blízkými přáteli), kde sloužil v letech 1947-53 (3. kongresový okrsek v Kentucky). Poté (1957-68) byl senátorem (*class III.*) a (1959-61) předsedou Republikánského národního výboru (*Chairmann of the Republican National Committee*). http://en.wikipedia.org/wiki/Thruston_Morton

⁴¹⁵ Do vysoké politiky vstoupil jako člen Sněmovny reprezentantů, kterým byl v letech 1949-1973 (5. kongresový okrsek v Michiganu). Posledních osm let svého působení v dolní komoře vedl republikánskou menšinu. V letech 1973-74 sloužil jako viceprezident, poté (1974-77) jako prezident. Po smrti R. Reagana se stal na dva roky nejen nejstarším dosud žijícím prezidentem, ale rovněž nejstarším prezidentem v historii. http://en.wikipedia.org/wiki/Gerald_Ford

⁴¹⁶ V letech 1953-61 byl ministrem práce (*Secretary of Labor*). http://en.wikipedia.org/wiki/James_P._Mitchell

⁴¹⁷ V letech 1956-61 působil jako ministr vnitra (*Secretary of Interior*). http://en.wikipedia.org/wiki/Fred_Seaton

⁴¹⁸ Judd byl v letech 1943-63 členem Sněmovny reprezentantů (5. kongresový okrsek v Minnesotě). http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Judd

⁴¹⁹ Nixon 1962, str. 317.

F. Kennedy. Ten již v roce 1956 uvažoval o prezidentské nominaci, avšak nakonec se tohoto úmyslu tváří v tvář silné konkurenci vzdal a rozhodl se ucházet o kandidaturu na pozici viceprezidenta.⁴²⁰ A. Stevenson, který získal prezidentskou nominaci, tehdy nechal o této kandidatuře volně hlasovat. V tomto volném hlasování nakonec podlehl Estesu Kefauverovi. Porážka⁴²¹ však měla své výhody - na jednu stranu jej uchránila od účasti na neúspěšném klání, na druhé straně mladého senátora ukázala jako relevantního kandidáta pro volby v roce 1960 a dodala mu v tomto směru určitou publicitu.

Od tohoto svého „neúspěchu“ se tedy Kennedy začal plně soustředit na úsilí získat o čtyři roky později demokratickou prezidentskou nominaci a posléze zvítězit ve všeobecných volbách. Nebyl však jediný, kdo o nejvyšší funkci usiloval. Zdatnými soupeři se jeví být schopný vůdce senátní většiny Lyndon B. Johnson z Texasu, jeho liberální kolega z horní komory Hubert Humphrey⁴²² z Minnesoty a rovněž dvojnásobný neúspěšný uchazeč o tuto funkci, Adlai Stevenson z Illinois. Černým koněm se pak mohl stát senátor Stuart Symington⁴²³ z Missouri, označovaný za liberála, avšak těšící se podpoře všech stranických frakcí i bývalého prezidenta H. Trumanna.

Velmi důležitým tématem se v padesátých letech stal proces desegregace, nebylo proto možné, aby k této problematice hlavní uchazeči nezaujali nějaké stanovisko, zvláště v Demokratické straně, která byla v tomto směru radikálně rozdělena. Tyto spory nejvíce nevyhovovaly Kennedymu a jeho vrozenému oportunismu, kdy mu šlo pouze o dosažení prezidentské funkce za každou cenu, aniž by měl přesné představy o tom, co by v nejvyšším úřadě chtěl vykonat. Osobně byl zaměřen spíše proti desegregaci, uvědomoval si však, že v jeho straně již převažují její příznivci, proto se vyjádřil spíše pozitivně. Žádný problém s touto otázkou naopak neměli Humphrey se Stevensonem, kteří hodlali vší svojí mocí prosazovat rozšiřování občanských práv. Někde mezi těmito dvěma „skupinami“, jak co do názorů jako takových, tak co do jejich upřímnosti, se nacházel Johnson. Osobně se přikláněl spíše k desegregaci (byť s výhradami), musel však dbát na svou pozici vůdce demokratické většiny v Senátu (součástí této většiny byli jak příznivci, tak odpůrci desegregace) a především na svou příslušnost k jihu, o nějž se hodlal při svém úsilí o nominaci opřít především.

„Přípravná fáze“ skončila v lednu 1960, když druhého dne tohoto měsíce Kennedy v konferenčním sále Senátu oficiálně oznámil svou kandidaturu.⁴²⁴ V tomto okamžiku začalo první kolo předvolební kampaně zacílené na získání nominace. Vzhledem k tomu, že v tomto roce se konaly primárky pouze v šestnácti státech, bylo k zajištění nominace nutné získat (jako již tradičně) především přízeň místních

---

⁴²⁰ Proti tomuto kroku se vyslovoval jeho otec, Joseph (Joe) P. Kennedy, Sr., jenž byl přesvědčen o tom, že demokraté v čele s A. Stevensonem proti populárnímu D. Eisenhowerovi opět prohrají. Nechtěl, aby tato očekávaná porážka byla přisuzována Johnu F. Kennedymu a především jeho katolickému vyznání. Dallek 2006, str. 185.

⁴²¹ Ostatně šlo o poměrně těsnou porážku, k rozhodnutí došlo až při několikátém kole hlasování, v prvních kolech Kennedy vedl.

⁴²² Nejprve (1945-49) byl starostou Minneapolisu, poté 1949-64) zastupoval stát Minnesota v Senátu (*class II.*). V horní komoře sloužil (1961-65) jako většinový *whip*. V letech 1965-69 působil jako Johnsonův viceprezident, poté (1971-78) se vrátil zpět do Senátu (*class I.*). V roce 1968 neúspěšně kandidoval na post prezidenta. http://en.wikipedia.org/wiki/Hubert_Humphrey

⁴²³ Ministrem leteckých sil (*United States Secretary of Air Force*) byl v letech 1947-50, poté (1953-76) sloužil v Senátu (*class I.*) jako zástupce státu Missouri. http://en.wikipedia.org/wiki/Stuart_Symington

⁴²⁴ Dallek 2006, str. 219.

stranických vůdců.⁴²⁵ Na tuto taktiku se zacílili Johnson se Stevensonem, kteří proto ani oficiálně neoznámili kandidaturu.

Massachusettský senátor měl však dva důvody, proč se rozhodl zúčastnit primárek. Především, přestože se jednalo pouze o šestnáct států, disponovaly významným množstvím delegátů, kterých bylo před demokratickým konventem nutné získat co nejvíce. Zároveň musel do tohoto boje jít, aby přesvědčil stranické vůdce (kteří o nominaci prakticky rozhodovali), že je vhodným kandidátem na nejvyšší funkci. Velkým handicapem⁴²⁶ totiž bylo Kennedyho katolické vyznání, každý měl ještě v živé paměti drtivou porážku A. Smithe z roku 1928, která ve vzpomínkách velké části demokratů zanechávala hořkou pachut'. Smith byl do té doby jediným katolíkem, který se o prezidentský úřad ucházel.⁴²⁷ Vzhledem k tomu, že v primárkách hlasují přímo občané, rozhodl se Kennedy, že touto cestou prokáže svou atraktivitu i pro většinově protestantské obyvatelstvo. Jako manažer kampaně působil jeho mladší bratr Robert F. Kennedy,⁴²⁸ který se kvůli tomu vzdal své místa v Senátu (působil zde jako právník, nebyl členem horní komory, tím se stal až v lednu 1965).

Svou kandidaturu oznámil i Humphrey, který se primárek hodlal zúčastnit rovněž ze dvou důvodů. Především v té době nebyl zdaleka tak atraktivní mezi stranickými vůdci, jako v roce 1968, proto se rozhodl nasbírat co nejvíce delegátů prostřednictvím lidového hlasování a využít tak své poměrně vysoké popularity. Dále chtěl pro sebe využít Kennedyho katolického vyznání,⁴²⁹ prokázat jeho neatraktivitu pro protestantské voliče a posílit své šance na předvolebním konventu vyražením největšího protivníka (a posléze získat jeho příznivce na svou stranu). S Kennedym se však střetl jen v několika z těchto primárek, neboť massachusettský senátor se aktivně zúčastnil pouze sedmi z celkového počtu šestnácti primárek, Humphrey pak pěti.⁴³⁰

---

⁴²⁵ V říjnu roku 1959 byla v Gallupově průzkumu veřejného mínění 1 454 předsedům okresních organizací DS položena jediná otázka: „Bez ohledu na to, koho osobně podporujete, kdo bude podle vás s největší pravděpodobností nominován na prezidentské volby za Demokratickou stranu?“ Z dotázaných jich 32% vybralo Kennedyho, 27% Symingtona (z Missouri), 18% Stevensona, 9% Johnsona, 3% Humphreyho (jednalo se vesměs o senátory) a 11% se odmítlo vyjádřit. Dále vyšlo najevo, že se 61% předsedů okresních organizací v Demokratické i Republikánské straně se domnívalo, že v prezidentské kampani roku 1960 by Nixon Kennedyho porazil, 34% si myslelo opak. Poté bylo u 55% předsedů okresních organizací zjištěno, že by nad Kennedym mohl zvítězit také guvernér státu New York Nelson Rockefeller. Dallek 2006, str. 217.

⁴²⁶ Mezi demokraty jej dlouhodobě poškodila i jeho neúčast na jednání Senátu, během něhož došlo k odsouzení senátora J. McCartyho (kvůli pobytu v nemocnici) a byl tak jediným demokratickým členem horní komory, který pro tuto důtku nezvedl ruku. Je dodnes záhadou, jak by hlasoval, kdyby se jednání zúčastnil. Jeho blízký přítel a politický spolupracovník, liberál Arthur M. Schlesinger byl přesvědčen, že by se vyjádřil stejně, jako jeho straničtí kolegové. Vzhledem ke Kennedyho dřívějším sympatiím k McCarthymu však vůbec není jisté, zda by se takto zachoval a také není jisté, jestli o tom byl přesvědčen sám Schlesinger.

⁴²⁷ Ke katolickému vyznání měl blízko někdejší prezident A. Jackson. Ten však nebyl oficiálně příslušníkem žádné církve a navíc se prezidentem stal až po smrti A. Lincolna v roce 1865 a o tři roky mu již v podstatě nebylo umožněno o funkci znovu usilovat (byť z jiných důvodů, než kvůli jeho náboženskému vyznání).

⁴²⁸ Ve svém životě zastával dvě významné funkce - nejprve (1961-64) byl ministrem spravedlnosti (*Attorney General*), poté (1965-68) sloužil jako člen Senátu za stát New York (*class I.*). Byl zavražděn v roce 1968 během svého úsilí o získání demokratické prezidentské nominace. http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Kennedy

⁴²⁹ Zdůrazněme však, že v žádném případě nebyl protikatolicky zaměřen, postupoval v tomto případě čistě pragmaticky.

⁴³⁰ White 1966, str. 95.

Úvodním kolem byly primární volby v New Hampshire, které proběhly 6. března 1960. Jedinou organizovanou kampaň zde vedl Kennedy (získal 85% hlasů),⁴³¹ Humphrey se jich vůbec nezúčastnil, zbývající kandidáti (Stevenson a Symington) v tomto státě působili pouze jako „vepsaní“.⁴³² Kromě toho, že massachusettský senátor kandidoval fakticky bez opozice, byla významným faktorem i blízkost jeho domovského státu.⁴³³

K prvnímu střetu mezi Kennedym a Humphreyem došlo až ve Wisconsinu. Zde se primárky odehrály 5. dubna a první z obou jmenovaných zvítězil, když obdržel 56,4% hlasů proti přibližně 43,5% odevzdaných pro minnesotského senátora.⁴³⁴ Tyto primárky však přes vítězství, kterého v nich dosáhl, nevyřešily Kennedyho základní dilema - je či není (v dostatečné míře) atraktivní i pro nekatolické voliče? Vyhrál v celkem šesti z deseti okrsků (což představovalo 60% delegátů vysílaných tímto státem na federální konvent), v těchto oblastech se však nacházelo četné katolické obyvatelstvo. Naproti tomu Humphrey bodoval v silně protestantských okresech včetně Madisonu, centra liberálních nálad.

Rozhodující střetnutí tedy oba kandidáty teprve čekalo. Došlo k němu v celkem málo významné Západní Virginii (do kolegia volitelů, který volil prezidenta, vysílala pouze osm svých zástupců), avšak pro zodpovězení hlavní otázky, která Kennedyho trápila, se jevila naprosto ideálním místem. Z celé populace tohoto státu totiž tvořili katolíci pouze 5% a černoši pak 4%, obyvatelstvo tedy bylo téměř výlučně bílé a protestantské. Zdejší vítězství mělo rozhodnout, zda massachusettský senátor odejde z celého nominačního procesu poražen, nebo naopak získá pozici favorita. Zpočátku na svého konkurenta poměrně výrazně ztrácel, avšak rozhodly především dva faktory - televizní debata, na níž oba konkurenti participovali a která pomohla vyniknout Kennedyho přednostem (především jeho mladickému vzhledu)⁴³⁵ a dále chronický nedostatek peněz, který Humphreyho kampaň provázal.⁴³⁶ Massachusettského kandidáta podpořil i syn někdejšího prezidenta, F. D. Roosevelt junior. Konečný výsledek byl 60,8% : 39,2% ve prospěch katolického kandidáta. Ten ukázal, že je schopen výrazně bodovat i mezi protestantskými voliči, což mu naklonilo dosud váhající stranické vůdce. Další úsilí minnesotského senátora se tak ukázalo naprosto irelevantním, proto svou kandidaturu ještě večer v den své porážky stáhl.⁴³⁷

Další z „Kennedyho“ primárek se odehrály v Indianě (kde měl určité problémy vzhledem k převážně konzervativnímu naladění tohoto státu, avšak přesto zvítězil),⁴³⁸ Illinois, Massachusetts, Nebrasce, Oregonu a Marylandu.⁴³⁹ Naopak se

---

⁴³¹ Dallek 2006, str. 222.

⁴³² Vepsaný kandidát je takový, který se voleb či primárek oficiálně nezúčastní a o hlasy voličů se aktivně neuchází, je však přesto někým navržen, tedy „vepsán“. Takoví kandidáti mají obvykle jen velmi malou šanci na úspěch.

⁴³³ Tento faktor ani tak nerozhodoval při rozhodování jednotlivých voličů, jako při rozhodnutí ostatních kandidátů, že se těchto primárek nezúčastní.

⁴³⁴ V absolutních číslech to bylo 479 901 a 372 034 hlasů. Roberts 1984, str. 44.

Počet hlasů odevzdaných pro Kennedyho byl nejlepší výsledek, jakého bylo dosaženo v sedmapadesátileté historii wisconsinských primárek. Dallek 2006, str. 225.

⁴³⁵ Tento úspěch měl varovat Nixona, aby se předvolebních televizních debat neúčastnil.

⁴³⁶ V primárkách tedy převážily peníze od otce a vzhled nad vlastními politickými přednostmi.

⁴³⁷ Kennedy počastoval během karibské krize, kdy se svět dostal na pokraj jaderné katastrofy (podrobněji viz výše) Huberta Humphreyho vtípem: „Kdybych věděl, jak je tahle práce těžká, raději bych v Západní Virginii prohrál.“ „Já jsem to věděl, proto jsem vás nechal vyhrát.“ Dallek 2006, str. 474.

⁴³⁸ Chester 1969, str. 162.

nezúčastnil klání v Jižní Dakotě a hlavním městě Washingtonu, kde bodoval jeho hlavní konkurent z primárek, H. Humphrey.⁴⁴⁰

Týdny, které následovaly po vítězství v Západní Virginii, věnoval Kennedyho štáb přesvědčování jednotlivých státních stranických delegací, které měly být vyslány na národní konvent. Podařilo se jim nasbírat kolem 550 hlasů, stále jim jich však k většině chybělo ještě několik tuctů. Mohli se spolehnout na 114 hlasů z Nové Anglie ze všech šesti států, 265 hlasů ze šesti severovýchodních států,⁴⁴¹ 36 hlasů ze čtyř⁴⁴² farmářských států, 61 ze států Skalistých hor, 28-40⁴⁴³ z Pacifického pobřeží⁴⁴⁴ a pouze 31⁴⁴⁵ hlasů z jižních států.⁴⁴⁶ Tuto nejistou situaci ještě zkomplikovali A. Stevenson, který vstoupil na poslední chvíli do hry, a především L. Johnson, jenž svou kandidaturu oznámil 5. července, tedy šest dní před začátkem konventu. Okamžitě rozjel velmi agresivní kampaň, ve které Kenendyho ostře napadal, především pro jeho mládí a nezkušenost. Poukazoval rovněž na jeho poměrně malou aktivitu v Senátu, kde prý velmi často vystupoval v rozporu se zájmy své vlastní strany. Proti massachusettskému senátorovi vystupovaly i dosud vlivné osobnosti, především bývalý prezident H. Truman a někdejší první dáma E. Rooseveltová.⁴⁴⁷

Samotný demokratický „sjezd“ začal 11. července 1960 v Los Angeles, konkrétně v „Los Angeles Memorial Sports Arena“.⁴⁴⁸ Johnson vyzval Kenendyho k televizní debatě, které měli být přítomni členové massachusettské a texaské delegace na národním konventu. Během této debaty se Kennedymu podle odborníků podařilo zvítězit, především díky svému (narozdíl od Johnsona) nekonfrontačnímu stylu vedení diskuse. Druhý den, 12. července, pak byl přijat oficiální předvolební dokument, který se hlásil k podpoře rovnosti ras a rovnosti hlasovacího práva.⁴⁴⁹

Do rozhodujícího klání, které proběhlo 13. července, tedy massachusettský senátor vstupoval jako favorit, do poslední chvíle však nebylo jasné, zda se mu podaří zvítězit již v prvním kole. Velmi mu pomohl A. Stevenson, který se oficiálně vzdal kandidatury a získal pro Kennedyho hlasy části kalifornské a pensylvánské

---

⁴³⁹ V posledních dvou případech porazil senátora Wayne Morse (původně republikán, v roce 1955 však jako nezávislý pomohl demokratům zajistit těsnou většinu jednoho hlasu v horní komoře). V Marylandu Kenendy zvítězil v poměru 70%:17%, v Oregonu (Morsově domovském státě) pak 51%:32%. Dallek 2006, str. 232.

⁴⁴⁰ Ten na obou místech kandidoval prakticky bez opozice, což byl hlavní faktor, který zapříčinil jeho vítězství. Dále v prvním případě působila blízkost jeho domovského státu Minnesoty, ve druhém pak výrazně liberální naladění místních voličů.

Primárky proběhly i v Kalifornii, Ohiu a Floridě, ve všech případech však bodoval „nejlepší syn“ - Pat Brown, George A. Smathers a DiSalle.

⁴⁴¹ Vzhledem k tomu, že v žádných výčtech nejsou uvedeny středozápadní státy, můžeme se dohadovat, že jsou zahrnuty do tohoto poměrně vysokého počtu. Část jich na svou stranu určitě získali H. Humphrey z Minnesoty a A. Stevenson z Illinois.

⁴⁴² Farmářských států je sice celkem pět (Severní a Jižní Dakota, Iowa, Nebraska a Kansas), ale jak již bylo řečeno, primárky v Jižní Dakotě vyhrál v podstatě bez opozice H. Humphrey.

⁴⁴³ V těchto údajích se různé zdroje liší.

⁴⁴⁴ Tento počet je takto nízký, protože v Kalifornii s velkým počtem delegátů si velmi dobře vedl A. Stevenson.

⁴⁴⁵ Většinu „jižních“ hlasů si mohl připsat L. Johnson, menší část pak i S. Symington. Oby byli autentickými jižanskými kandidáty.

⁴⁴⁶ Roberts 1984, str. 46; srv. s: White 1966, str. 189.

⁴⁴⁷ V rámci předvolební kampaně však oba Kenendyho podpořili proti Nixonovi.

Rooseveltová byla podle jednoho průzkumu mezi historiky z roku 1993 nejpoblíbenější první dámou v americké historii. Gassert 2001, str. 21.

⁴⁴⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/1960_Democratic_National_Convention

⁴⁴⁹ Schlesinger 1973, str. 2869.

delegace.⁴⁵⁰ Těmi, kdo nakonec rozhodli (především pod vlivem favorita nejmladšího bratra Edwarda Kenendyho), byli zástupci jinak málo významného státu Wyoming, kteří Kennedymu odevzdali všech svých patnáct hlasů a zajistili mu tak těsné vítězství - získal 802 hlasů, tedy o dva více, než bylo potřeba.⁴⁵¹ Druhý skončil s velkým odstupem Johnson s 409 hlasy. Na dalších místech se umístili S. Symington (86 hlasů), kterého podpořil bývalý prezident H. Truman (důležité bylo, že oba dva pocházeli ze stejného státu, tedy z Missouri), A Stevenson (79,5), Robert B. Meyner (43)⁴⁵² z New Jersey, H. Humphrey (41),⁴⁵³ George A. Smathers (30)⁴⁵⁴ z Floridy a Ross Barnett (23)⁴⁵⁵ z Mississippi.⁴⁵⁶

Nejdůležitější Kennedyho starostí jakožto čerstvě nominovaného uchazeče o funkci prezidenta bylo zvolit si svého spolukandidáta, který by po případných vítězných volbách nastoupil do role viceprezidenta. Problémem bylo, že uchazečů o tuto pozici bylo možná až příliš mnoho. Massachusettský senátor si vypracoval jakýsi neoficiální seznam těchto osobností. Figurovali na něm L. Johnson,⁴⁵⁷ Orville Freeman⁴⁵⁸ z Minnesoty, George Docking⁴⁵⁹ z Kansasu, Henry „Scoop“ M. Jackson⁴⁶⁰ ze státu Washington (odborníci mají za to, že tohoto politika by Kennedy na pozici viceprezidenta viděl nejraději), H. Humphrey, kterého prosazovali senátorovi liberální stoupenci⁴⁶¹ a Albert Gore z Tennessee.⁴⁶²

Jeho volba nakonec padla na Johnsona. Je téměř jisté, že mu tuto pozici nabízel s očekáváním Texanova odmítnutí, neboť podle Kennedyho a jeho štábu by tento politik nevyměnil vlivnou pozici vůdce senátní většiny za druhořadé postavení amerického viceprezidenta. Předpokládali však, že touto nabídkou bude polichocen a pomůže demokratickému prezidentskému kandidátovi při volební kampani na jihu. Velmi se v něm však zmýlili, protože Johnson tuto nabídku

---

⁴⁵⁰ Schlesinger 1965, str. 24.

⁴⁵¹ Krejčí 2000, str. 60; srv. s: Dallek 2006, str. 239. Podle jiných zdrojů však Kennedy obdržel 806 hlasů. http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

Další zdroje pak uvádějí, že bylo potřeba jen 761 hlasů, takže oněch patnáct hlasů Wyomingu by nebylo potřeba. Ewans 1966, str. 274.

Ve své řeči, kterou kandidaturu přijímal, prohlásil, že prvním principem (za kterým on vždy bude stát) jsou práva člověka. Schlesinger 1973, str. 2871.

⁴⁵² Získal v podstatě pouze hlasy „svého“ New Jersey, kde byl v letech 1954-62 guvernérem. http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_B._Meyner

⁴⁵³ On a Stevenson obdrželi hlasy přesto, že formálně svou kandidaturu odvolali.

⁴⁵⁴ Další z kandidátů, jehož hlasy pocházely z domovského státu. V tomto případě jím byla Florida, kde byl nejprve v letech 1947-51 členem Sněmovny reprezentantů (4. kongresový okrsek), poté (1951-69) zasedal v Senátu (*class III.*). V letech 2003-07 byl nejstarším dosud žijícím senátorem-seniorem. http://en.wikipedia.org/wiki/George_A._Smathers

⁴⁵⁵ V letech 1960-64 byl guvernérem Mississippi. Obdobně jako někteří další získal na konventu hlasy pouze svého domovského státu. http://en.wikipedia.org/wiki/Ross_Barnett

⁴⁵⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

⁴⁵⁷ Johnson poněkud pozměnil svou drsnou rétoriku a zaslal Kennedymu blahopřejný telegram, v němž stálo: „LBJ (Johnsonovi iniciály, pozn. autora) nyní znamená Podpořme Jacka (Let's Back Jack)“. Dallek 2006, str. 243.

⁴⁵⁸ Byl ještě o rok mladší, než Kennedy. V letech 1955-61 působil jako guvernér Minnesoty, poté (1961-69) byl ministrem zemědělství (*Secretary of Agriculture*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Orville_Freeman

⁴⁵⁹ V letech 1957-61 působil jako guvernér Kansasu.

http://en.wikipedia.org/wiki/George_Docking

⁴⁶⁰ Nejprve (1941-53) byl členem Sněmovny reprezentantů (2. kongresový okrsek ve státě Washington), poté (1953-83) sloužil jako senátor (*class I.*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Henry_M._Jackson

⁴⁶¹ Schlesinger 1965, str. 40.

⁴⁶² Ewans 1976, str. 276.

okamžitě přijal.⁴⁶³ Tím byla, co se týče osobního vztahu obou mužů, vytvořena velmi nesourodá dvojice,⁴⁶⁴ z politického hlediska se však jednalo o výborný tah, neboť Kennedymu umožnil plně se soustředit na klíčový severovýchod země, aniž by na jihu ztratil natolik, že by to ohrozilo jeho vítězství.⁴⁶⁵ Je otázkou, zda by mladý senátor získal Texas, nebýt Johnsonovy kandidatury.

Mnozí jižní demokraté, kteří stáli v opozici proti rozšiřování občanských práv, se obávali, že by případná nová demokratická administrativa mohla tuto politiku aktivně provádět. Rozhodli se proto ve svých státech do kolegia volitelů kandidovat nezávislé, tedy „slibem nevázané“ (*unpledged*) volitele, kteří by se rozhodli podpořit konkrétního kandidáta podle jeho postoje k občanským právům (je však téměř jisté, že Kennedyho by nevolili).⁴⁶⁶ Tato jejich taktika však selhala. Pouze v Mississippu a Lousianě⁴⁶⁷ došlo k nominaci dvou různých skupin delegátů (jedna reprezentovala loajální demokraty, kteří se zavázali podporovat Kennedyho, druhá zastupovala právě nezávislé),⁴⁶⁸ Alabama pak postavila smíšenou delegaci (šest nezávislých a pět loajálních). Zajímavá situace nastala v Georgii. Tento stát osvobodil své volitele od povinnosti hlasovat pro Kennedyho, populární guvernér Ernest Vandiver, který byl rovněž „členem“ kolegia volitelů, však massachusettského senátora veřejně podpořil a celá georgijská delegace mu pak v kolegiu volitelů odevzdala jednotně své hlasy.⁴⁶⁹

4.3 Předvolební kampaň

Aktivní předvolební kampaň začala po obou národních konventech, tedy v létě 1960. Již od roku 1959 však byly prováděny průzkumy veřejného mínění, které předkládaly respondentům na výběr právě mezi Nixonem a Kennedym jako nejpravděpodobnějšími prezidentskými kandidáty obou hlavních stran. V červenci 1959 došlo ke slavnému setkání viceprezidenta se sovětským vůdcem v Moskvě, kde vedli tzv. kuchyňskou debatu, která byla poměrně vyostřená a Nixon se v ní osvědčil jako schopný politik schopný hájit zájmy Spojených států. Před touto událostí vedl jeho demokratický vyzyvatel v poměru 61%:39%,⁴⁷⁰ poté již jen 52%: 48%. Na podzim (v listopadu) se však jeho konkurent dostal do vedení 53%:47%. Toto vedení se pak viceprezidentovi podařilo udržet až do dubna 1960, kdy se konaly první primárky v New Hampshire, které massachusettský senátor bez nějaké zásadní konkurence s přehledem vyhrál a získal tak nad viceprezidentem mírný náskok 52%:48%.⁴⁷¹

Po celé jaro a část léta se oba hlavní protivníci soustředili na nominační procesy ve svých vlastních stranách a s nimi souvisejícím sebeprosazováním se v

---

⁴⁶³ Robert Kennedy, kteří řídil bratrovu kampaň, se dokonce za Johnsonem vypravil, aby jej přiměl k odvolání své akceptace této nominaci. Ten však odmítl.

⁴⁶⁴ Johnson však hodlal být především loajálním prezidentem, což poté skutečně splnil. Schlesinger 1965, str. 704.

⁴⁶⁵ Velmi zklamání však vytvořením dvojice Kennedy-Johnson byli texaští demokraté. Dokonce jim tento výsledek vadil mnohem více než fakt, že se jejich kandidátovi nepodařilo uspět v nominaci na funkci prezidenta. Ewans 1966, str. 287.

⁴⁶⁶ Tuto taktiku použili již před konventem, na který vyslali rovněž „slibem nevázané“ delegáty, kteří se měli teprve na místě rozhodnout, koho podpoří.

⁴⁶⁷ Nezávislí volitelé kandidovali rovněž ve středozápadním Michiganu, avšak zde získali pouze 0,2% odevzdaných hlasů.

⁴⁶⁸ Pouze v Mississippu však tito nezávislí delegáti uspěli, Lousiana podpořila Kennedyho. Podrobněji viz níže.

⁴⁶⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

⁴⁷⁰ Jednalo se o jeho největší náskok v průběhu celého sledovaného období.

⁴⁷¹ Nixon 1962, str. 301 a 303.

konkurenci s ostatními uchazeči o nejvyšší funkci. Po celé toto období se střídali ve vedení v průzkumech veřejného mínění. Každý z obou stranických konventů se těšil obrovské publicitě a vynesl vždy vítězného uchazeče do čela popularity mezi potenciálními voliči. Jako první se těsně před polovinou července konal demokratický „sjezd“.⁴⁷² Po jeho skončení se ukázalo, že Kenendy vede s velkou převahou v klíčových, nejlidnatějších státech (Kalifornii, Illinois, New Yorku, Pensylvánii a Texas) v průměru o 17-22%. Přesně opačný trend bylo možné zaznamenat po republikánském konventu, který se konal o necelé dva týdny později. Dva Gallupovy průzkumy veřejného mínění potvrdily náskok Nixona v poměru 53%:47% a 50%:44%. Navíc se ukázalo, že 31% jeho příznivců je pevně rozhodnuto odevzdat mu svůj hlas, zatímco v případě massachusettského senátora to bylo pouze 22%. Průzkumy však rovněž zjistily, že v této fázi předvolebního boje se zatím o celou problematiku 60% dotázaných zajímalo málo nebo vůbec ne.⁴⁷³ V průběhu srpna se však pozice obou kandidátů opět vyrovnala a pohybovala se v rozmezí 49-51%, tedy na úrovni statistické chyby.⁴⁷⁴ Vše bylo stále otevřené a vyhrát mohl kterýkoli z obou hlavních kandidátů.

Vzápětí po skončení demokratického konventu (18. července 1960) prezident Eisenhower Kenendymu zaslal telegram, v němž mu přislíbil jakožto prezidentskému kandidátovi jedné ze dvou stran na nejvyšší funkci ve státě poskytovat důvěrné informace CIA. Stejnou výhodou získal později i kandidát na viceprezidenta L. Johnson.⁴⁷⁵ Velmi podstatná však byla dohoda, jež stanovovala, že těchto důvěrných a citlivých informací nebude zneužito v předvolební kampani, neboť by to mohlo vést k závažnému ohrožení národní bezpečnosti. Jak však později uvidíme, Kennedy tuto neveřejnou dohodu porušil a získal si tak výhodu nad Nixonem (která byla nejspíše jedním z mnoha faktorů, které ovlivnily jeho těsného vítězství), avšak právě za cenu ohrožení národní bezpečnosti.⁴⁷⁶

V samotné kampani došlo k několika zvratům, z nichž všechny Kennedymu pomohly a většina jich (v přímém slova smyslu) uškodila jeho konkurentovi. Takové důležité zvraty byly celkem čtyři.⁴⁷⁷ Prvním z nich byla televizní tisková konference úřadujícího prezidenta Eisenhowera, která se konala v srpnu 1960. Při ní se kdosi z přítomných šéfa Bílého domu otázel (v přímé narážce na Nixonova tvrzení, že je jednou z hlavních postav administrativy a nejbližším prezidentovým spolupracovníkem a rádcem), zda by mohl jmenovat nějakou viceprezidentovu radu nebo návrh, které by si osvojil. Eisenhower uštěpačně odpověděl: „Když mi dáte týden, možná si na něco vzpomenu.“ („If you give me a week I might think of one.“).

⁴⁷² Podle tradice se konvent strany, která právě nebyla u moci, konal vždy dříve, aby vítězný uchazeč měl co nejvíce času na volební kampaň. Naproti tomu vládnoucí strana měla pozici usnadněnou, protože za ni hovořily činy vykonané během volebního období a nemusela tedy s nominací spěchat. I zde však panují malé rozdíly. Pokud se prezident chystal obhajovat svou pozici, stranický sjezd se obvykle scházel až na konci léta (protože v tomto případě se jednalo o pouhou formalitu a zpravidla bylo již dlouho dopředu jasné, že tímto kandidátem bude právě on) a naopak, pokud měl být navržen jiný kandidát vládnoucí strany, konal se sice konvent později, než v případě strany opoziční, avšak dříve, než na konci léta.

⁴⁷³ Dallek 2006, str. 247 a 250.

⁴⁷⁴ Nixon 1962, str. 329.

⁴⁷⁵ *Public Papers* 1961, str. 582.

⁴⁷⁶ Je otázkou, zda je někdo, kdo je v zájmu svých osobních mocenských choutek schopen ohrozit národní bezpečnost, vhodným kandidátem na funkci prezidenta Spojených států.

⁴⁷⁷ Případů, které výsledek mohly ovlivnit, bylo samozřejmě více, toto jsou pouze ty nejzásadnější z nich.

Později sice prezident i viceprezident prohlásili, že to bylo míněno v žertu, avšak škoda již byla nenávratně napáchána.⁴⁷⁸

Závažným neuralgickým bodem Kennedyho kampaně bylo stále jeho katolické vyznání, čehož jeho soupeři obratně využívali, aniž by si tím proti sobě nějak významně poštvali voliče této víry. Některé z těchto obav měly téměř nádech jakési konspirační teorie, neboť mnozí byli přesvědčeni, že demokratický kandidát se v případě svého zvolení bude řídit pokyny papeže⁴⁷⁹ či bostonského⁴⁸⁰ arcibiskupa Richarda Cushinga,⁴⁸¹ představitele jednoho ze třiceti dvou arcibiskupství⁴⁸² ve Spojených státech, který byl blízkým přítelem jeho rodiny.⁴⁸³ V tomto směru bylo nejzásadnější jeho vystoupení před skupinou protestantských kněží, ke kterému došlo 12. září v texaském Houstonu. Jeho zdejší projev byl označen za velmi zdařilý a z velké části se mu při jeho přednesení podařilo rozptýlit výše zmíněné obavy. Apeloval na náboženskou toleranci s tím, že otázka vyznání je prezidentovou čistě soukromou záležitostí. Tato prohlášení však nebylo směřováno pouze vně, ale cílil tím i na svoji osobu. Zavázal se tím, že nebude při výkonu své funkce (v případě zvolení) uplatňovat svá náboženská stanoviska. Rovněž prohlásil za neporušitelný princip striktního oddělení církve od státu, který ve Spojených státech fungoval od samého počátku a byl rovněž zakotven v ústavě, přesněji v I. dodatku k této ústavě.⁴⁸⁴

---

⁴⁷⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960; srv. s: Summers 2003, str. 210.

⁴⁷⁹ V té době byl papežem Jan XXIII., velká osobnost katolických dějin modernistického ražení. Jeho největší zásluhou bylo svolání reformního II. vatikánského koncilu a zahájení mezicírkevního (a později mezináboženského) dialogu. V této aktivitě pokračoval pozdější Svatý otec Jan Pavel II., v České republice je toto úsilí nejvíce spjato se jménem profesora Tomáše Halíka (vyučuje sociologii a religionistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, působí rovněž jako rektor univerzitního kostela Nejsvětějšího Salvátora v Praze a stojí v čele České křesťanské akademie). Jan XXIII. byl ve své době ve Spojených státech velmi populární, což Kennedymu jistě pomohlo více, než kdyby v čele Vatikánu a katolické církve stál tradicionalista podobného ražení, jakým je současný papež Benedikt XVI.

⁴⁸⁰ Zdejší arcibiskupství je co do počtu katolických věřících vedle newyorského, filadelfského a chicagského nejvýznamnější ve Spojených státech.

⁴⁸¹ V pozici arcibiskupa v Bostonu (pod bostonské arcibiskupství spadala většina Nové Anglie, jeho součástí bylo šest biskupství - tři v Massachusetts a po jednom v Maine, New Hampshire a Vermontu) působil v letech 1944-1970, roku 1958 byl povýšen na kardinála.
http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Cushing

⁴⁸² Dalšími arcibiskupstvími jsou anchoragské na Aljašce, atlantské pro severní okresy Georgie, baltimorské pro větší část Marylandu, chicagské pro okresy Cook a Lake v Illinois (jedno z největších co do počtu věřících ve Spojených státech), cincinnatské v Ohio, denverské pro severní část Colorada, detroitské pro několik okresů v Michiganu, dubuqueské pro sever a východ Iowy, galvestonsko-houstonské na jihovýchodě Texasu, hartfordské v části Connecticutu, indianopoliské v Indianě, v Kansas City pro stát Kansas, losangelské pro okolí stejnojmenného města, louisvillské pro Kentucky a Tennessee, miamské na Floridě, milwaukeeské ve Wisconsinu (o jeho příslušníky se Kennedy především opíral ve zdejších vítězných primárkách), mobilské v Arizoně, neworleanské pro část Louisiany (jedná se o druhé nejstarší arcibiskupství ve Spojených státech), newyorské pro nejlidnatější oblastí na jihu stejnojmenného státu), newarkské na severu New Jersey, v Oklahoma City pro stát Oklahoma, omahské pro Nebrasku a Wyoming, philadelphijské v Pensylvánii, portlandské pro Oregon, Idaho a Montanu, saintlouiské pro většinu Missouri, saintpaulské a minneapoliské ve většině Minnesoty, sanantoniské pro část Texasu, sanfranciské v části Kalifornie, santafeské pro Nové Mexiko a Arizonu, seattleské pro stát Washington a washingtonské pro hlavní město Washington.

⁴⁸³ Oddal J. F. Kennedyho a jeho manželku Jacqueline, pokřtil jeho děti, sloužil mši při příležitosti jeho inaugurace a rovněž zádušní mši během jeho pohřbu.

⁴⁸⁴ Dallek 2006, str. 253; srv. s: White 1966, str. 312;
http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

Mnozí rovněž poukazovali na neúspěch A. Smithe⁴⁸⁵ v roce 1928 a tvrdili, stejně jako v demokratických primárních, že katolický kandidát nemůže vyhrát a ani nevyhraje.⁴⁸⁶ Přesto však situace ve srovnání s rokem 1928 byla odlišná od té, ve které se Spojené státy nacházely v roce 1960, a to hned ze tří důvodů. Za prvé, ve dvacátých letech byly zcela jiné předvolební podmínky. Republikánská strana tehdy naprosto dominovala a je v podstatě jisté, že demokraté by v roce 1928 prohráli, ať by za ně tehdy kandidoval kdokoliv. Za druhé, počet katolíků neustále rostl, od roku 1891 se (v relativních číslech) jejich počet zdvojnásobil a od roku 1928 pak vzrostl o více jak polovinu. V absolutních číslech se jejich počet za sedmdesát let dokonce zečtyřnásobil.⁴⁸⁷ Konečně posledním důvodem bylo odlišné společenské klima, které bylo mnohem tolerantnější (byť tento stav, především na jihu, samozřejmě stále nebyl ideální), než v období před třiceti až třiceti pět lety. Svým úspěchem však Kennedy prolomil jedno velké tabu a když v roce 2004 kandidoval za demokrata John Kerry,⁴⁸⁸ rovněž katolík, jeho vyznání se v podstatě vůbec neřešilo (alespoň ne v negativním slova smyslu). V tomto směru ještě dvě další tabu zbývají - aby se držitelem nejvyššího úřadu stal Afroameričan nebo žena.⁴⁸⁹

Pro Kennedyho bylo rovněž důležité, aby na svou stranu získal černošské voliče, kteří stále váhali, zda jej mají podpořit. Velká část se jich přikláněla k Nixonovi, především kvůli tomu, že během republikánské administrativy, jíž byl součástí, došlo k vyslání národní gardy do Little Rocku, aby zde pomohla integrovat místní školu.⁴⁹⁰ Massachusettský senátor však tuto menšinu hodlal přesvědčit o tom,

---

Shodou okolností právě v té době probíhal již zmíněný II. vatikánský koncil, na němž někteří koncilní otcové, hlavně z Francie (ústý misionářského arcibiskupa Marcela Lefebvera) vyjádřili přesvědčení, že jakákoliv katolická podpora náboženské svobody představuje podporu radikální zesvětšující politice, které byla popuštěna uzda během Velké francouzské revoluce. Naproti tomu koncilní otcové ze Spojených států amerických pocházeli z prostředí, v němž katolicismus vzkvétal i přes ústavou podloženou odluku církve od státu. Ubezpečovali, že tento způsob uspořádání rozhodně není horší či podradnější, než zvyklosti tradičních evropských společenství mezi oltářem a trůnem. Z toho je vidět, že ani samotní katoličtí kněží (natož pak laik, kterým Kennedy byl) nepochybovali odluku církve od státu. Weigel 2005, str. 167.

⁴⁸⁵ Katolického uchazeče o prezidentskou funkci z řad Demokratické strany.

⁴⁸⁶ Nixon měl podobný, avšak mnohem nevýznamnější problém. Kandidoval na post prezidenta jako úřadující viceprezident a takový kandidát naposledy uspěl v roce 1836 (byl jím Martin van Buren). Na druhou stranu je však pravda, že od té doby se žádný úřadující viceprezident o zvolení do nejvyšší funkce ani nepokoušel. Eisenhower 1986, str. 156.

⁴⁸⁷ V roce 1891 žilo ve Spojených státech 13% katolíků (8 277 000 z 64 361), roku 1928 (tedy v onom roce, kdy se konaly prezidentské volby, jež A. Smith prohrál) jich bylo již 16% (19 896 000 ze 120 501 000), v padesátých letech tento počet vzrostl na 20% (34 564 000 ze 171 229 000) a v šedesátých letech dokonce až na 26%.

V době prezidentských voleb pak v New Yorku tvořili 40% obyvatel, v Pensylvánii 29%, Illinois 30%, New Jersey 39% (v Illinois a New Jersey Kennedy zvítězil pouze nepatrným rozdílem), Massachusetts 50%, ve Rhode Islandu 60%) v obou státech Kennedy zvítězil s velkou převahou), Connecticutu 49%, v Kalifornii 22%, Michiganu 24%, v Minnesotě 24%, Ohio 20%, Wisconsinu 31%, Marylandu 21% a v Montaně 20%. Dohromady tyto státy s výraznou katolickou menšinou (někde dokonce většinou) disponovaly 261 volitelských hlasů. White 1966, str. 277 a 285.

⁴⁸⁸ Při jeho kandidatuře se hodně poukazovalo na souvislost s Kennedym. Kerry je také liberálem (byť na rozdíl od někdejšího prezidenta přesvědčeným), má totožné iniciály (JFK, John Forbes Kerry), stejné vyznání, pochází rovněž z Massachusetts (tento stát stejně jako jeho předchůdce reprezentuje v Senátu). Navíc měl kdysi krátkou známost s nevlastní sestrou Kennedyho manželky Jacqueline. Rybáčková 2004, str. 379.

⁴⁸⁹ Jedno toto tabu bude při prezidentských volbách v roce 2008 prolomeno - neboť, demokratickým kandidátem na prezidenta je afroamerický senátor (*class III.* v Illinois) Barack Obama., zatímco za republikány kandiduje na viceprezidentu guvernérka Aljašky, Sarah Palinová.

⁴⁹⁰ Podrobněji viz výše. Především na jihu pak Nixon v některých oblastech získal obrovskou podporu černochů. Chester 1969, str. 187.

že on je tím nejpovolanějším, kdo by mohl řešit jejich zájmy. Pomohla mu v podstatě náhoda, které (ve světle dalších událostí) pouze sprostě zneužil. Martin Luther King byl totiž zatčen při pokusu o integraci restaurace v obchodním středisku v Atlantě, a protože již předtím dostal podmínku za údajný dopravní přestupek, odsoudili ho na čtyři měsíce nucených prací, které si měl odpykat ve věznici na georgijském venkově. O jeho propuštění se osobně postaral mladší bratr budoucího prezidenta Robert, když zatelefonoval jeho soudci.⁴⁹¹ Oba bratři se rovněž postarali o náležitou publicitu jinak soukromého rozhovoru s senátorem s Kingovou manželkou. Tyto dva telefonáty zřejmě pomohly Kennedymu získat těsnou většinu hned v několika státech. Tento tah rovněž výborně zapadal do taktiky, jejíž hlavní součástí bylo získání velkých států severovýchodě, kde při celkově vyrovnaných silách byli početní černošští obyvatelé velkých měst klíčem ke zdejšímu volitelským hlasům.⁴⁹² Tento hraný zájem Kennedyů vypadá poněkud kontrastně s tím, co učinili hned v roce 1961 po svém nástupu na posty prezidenta a ministra spravedlnosti (*Attorney General*) - na návrh FBI nechali Kinga sledovat a především přikázali „napíchnout“ všechny telefony, které používá nebo bude používat.⁴⁹³ Tento přístup je opět příkladem Kennedyho prázdnoty - případ muže bez ideálů a především bez pevných názorů, kterému šlo pouze o získání moci. Byl jedním z těch, kteří chtějí moc pro moc, berou ji pouze jako cíl, nikoliv jako prostředek a pro její získání udělají cokoli.⁴⁹⁴

Každý z obou kandidátů volil jiné prostředky, jak si získat přízeň obyvatelstva. Nixon sázel především na svou image ostříleného a zkušeného politika, který se osvědčil jak při řízení vlády (tyto zkušenosti nabyl především během Eisenhowerových nemocí či operací, kdy jej zastupoval), tak především v zahraniční politice.⁴⁹⁵ V této roli se snažil vystupovat jednak jako důsledný obhájce národních zájmů, jednak (v tandemu se svým kandidátem na viceprezidenta H. Lodgem) jako státník, který klade velký důraz na spojenectví v rámci NATO a řešení mezinárodních problémů na půdě OSN. Je možné, že v tomto postoji zašel příliš daleko a odradil si tak některé z tradičních republikánských politiků, kteří se spíše přiklonili ke Kennedyho bojovné rétorice.

Velkou chybou se později ukázal být jeho slib, že navštíví v rámci kampaně všech padesát států USA.⁴⁹⁶ Málem jej nedodržel, neboť v srpnu se zranil při kampani v Severní Karolíně, kde jej dav lidí doslova natlačil na dveře od auta a silně mu pohmoždil koleno. Situace se poté ještě zkomplikovala, když lékaři zjistili v

---

⁴⁹¹ Tindall 2000, str. 261.

⁴⁹² Velmi významná byla především černoška menšina v New Yorku, kde tvořila 14% (1 087 000) obyvatel. Toto město je známo obrovskou koncentrací všech možných menšin. Další významné černošské menšiny (v centrech měst ovšem tvořili většinu) byly ve Filadelfii (26%) a v Detroitu (29%). White 1966, str. 277.

Na přelomu padesátých a šedesátých let se říkalo, že zde žije více černochoů, než v jakémkoliv africkém státě (zajímavé je, že vůbec prvním městem na světě s černošskou většinou se stal v roce 1960 Washington, D. C., žilo jich zde 54%) více Židů (Židé jsou tradičními voliči demokratů, což byl při jejich zdejší vysokém počtu další faktor při získání tohoto velkého a lidnatého státu) než v Izraeli, více Italů, než v Římě a rovněž více Irů než v Dublinu. White 1975, str. 72.

⁴⁹³ Borovik 1981, str. 72.

⁴⁹⁴ Jistě jsou na místě námitky, že politika vlastně není o ničem jiném, než o získání moci, či že všichni politici jsou v tomto stejní. To je možná pravda, avšak Kennedy v tomto rozhodně patřil k těm nejhorším ze všech.

⁴⁹⁵ Například během první debaty s Kennedym podrobně vyjmenovával, s kterými významnými zahraničními státníky se během svého působení ve funkci viceprezidenta setkal, což ve výsledku působilo spíše nudně.

⁴⁹⁶ Stal se tak prvním prezidentem, který kdy navštívil Aljašku.

místě poranění prudkou infekcí. Prezident měl na vybranou - amputaci nebo intenzivní medikamentózní léčbu spojenou se čtrnácti dny na lůžku, které strávil ve Walter Reed Hospital⁴⁹⁷ v hlavním městě Washingtonu.⁴⁹⁸ Samozřejmě si vybral druhou možnost, což při tak intenzivní kampani, jaká je ve Spojených státech před prezidentskými volbami, znamená takovou ztrátu, že se mu ji již nepodařilo dohnat. Sám si situaci ještě zkomplikoval tím, že se rozhodl dodržet svůj a skutečně navštívil všech padesát států, urazil 65 000 mil⁴⁹⁹ a pronesl sto osmdesát velkých proslovů.⁵⁰⁰ Čas který mu zbýval do voleb (zkrácený navíc pobytem v nemocnici) strávil z velké části poměrně neefektivně, když navštěvoval státy, kde neměl šanci zvítězit,⁵⁰¹ nebo naopak státy, které měl jisté a jež navíc disponovaly velmi malým počtem volitelů.⁵⁰² Ve srovnání s tím se poměrně málo věnoval kampani v nerozhodnutých státech, jež nakonec volby, mnohdy velmi těsně, rozhodly pro Kennedyho.⁵⁰³

Ten také vedl poněkud odlišnou kampaň a zvolil jinou taktiku, než-li jeho republikánský konkurent. Především vsadil na svůj mladistvý vzhled a mládí obecně.⁵⁰⁴ Svou vizáží v podstatě symbolizoval nastupující svižná šedesátá léta, kterým (alespoň navenek) dominovali mladí lidé. Byl často svými protivníky (a především Nixonem) napadán, že nemá žádné politické zkušenosti. To byla pravda jen zčásti, neboť demokratický kandidát sloužil téměř čtrnáct let v Kongresu, z toho takřka osm let v jeho prestižnější části, tedy Senátu. Příležitostí nabýt politické zkušenosti měl tedy dost. Otázkou však je, jak tohoto času využil. Je pravdou, že patřil spíše k méně aktivním senátorům, který své jméno spojoval pouze se zákony, které mu mohly přinést popularitu nebo jej alespoň učinit celofederálně známým. Za každých okolností mu nešlo o to, co dělá, ale jak při tom vypadá. O obsah zákonů a co tyto zákony přinesou občanům (v primárním slova smyslu) se nezajímal tolik jako o to, kolik bodů popularity mu jejich podpora může přinést.

Massachusettský senátor měl poněkud usnadněnou situaci, neboť mohl využít komplikací, spojených s Eisenhowerovým druhým volebním obdobím. V domácí politice mu nahrával především zhoršující se stav hospodářství a rovněž se mu podařilo obratně využít počínajícího boje za občanská práva a volání po zlepšení situace nejhudších vrstev. Jeho doménou však byla zahraniční politika, ve které ovšem zdaleka nedosahoval ani Nixonových kvalit, ani jeho rozhledu. Přesto jej právě v této oblasti, jak si později ukážeme, takřka položil na lopatky. Zaměřil se především na sovětský vesmírný program, ze kterého vyvodil údajně zaostávání Spojených států v jaderném zbrojení. Snímky, které tajně pořídily letadla U-2, však dokazovaly, že tomu tak není a Kennedy to dobře věděl, takže v tomto případě lhal. Dále využil sestřelení právě letadla U-2 nad sovětským územím, ke kterému došlo v roce 1959. Konečně poslední záležitostí, jejíž využití zřejmě částečně přispělo k jeho

---

⁴⁹⁷ Tato vojenská nemocnice byla založena v roce 1909.

http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Reed_Hospital

⁴⁹⁸ Summers 2003, str. 250.

⁴⁹⁹ Což představovalo téměř 105 000 kilometrů

⁵⁰⁰ Nixon 1962, str. 375.

⁵⁰¹ Za všechny jmenujme Massachusetts, případně se toto týká některých států na hlubokém jihu.

⁵⁰² Tedy zejména préríjní státy a státy Skalistých hor.

⁵⁰³ Při své další kampani v roce 1968 (kromě odmítnutí televizních debat a jiného přístupu k voličům) si z toho vzal ponaučení a osobně vybral několik států, kde byly průzkumy vyrovnané či kde se obsazovalo velké množství volitelů a v těchto státech vedl intenzivní kampaň. Tato taktiku mu přinesla ovoce.

⁵⁰⁴ Mállokdo tušil (a mnozí ani nevěřili), že je o pouhé čtyři roky mladší, než Nixon a jsou tak v podstatě vrstevníky.

vítězství ve volbách, byl nástup Fidela Castra na Kubě.⁵⁰⁵ Mimo to rovněž projevoval agresivní postoj vůči komunistické Číně.⁵⁰⁶

Při praktickém vedení kampaně si pak počínal Kennedy počínal mnohem obratněji, než Nixon, a to ve dvou směrech. Především uměl lépe zapůsobit na voliče, více vynikal v komunikaci. I při mítincích byl mnohem bezprostřednější a uvolněnější, více se usmíval a bylo jej často vidět, jak sestupuje mezi voliče, potřásává si s nimi rukou či bere do náruče jejich děti.⁵⁰⁷ Nedá se říci, že by vše toto nečinil i Nixon, ten však byl při přímých kontaktech s lidmi poněkud kožený, příliš formální a především mu chyběl jeho široký úsměv z pozdějších let.⁵⁰⁸

I v organizování své kampaně⁵⁰⁹ byl demokratický kandidát úspěšnější a především praktičtější. Předem vzdal možnost, že by navštívil všechny státy. Vynechal především malé státy, v nichž měl Nixon předem jisté své. Jeho taktika spočívala především ve vybudování silného základu v severovýchodních státech a v Nové Anglii, kde bylo možnost posbírat celkem 153 volitelských hlasů⁵¹⁰ a zároveň neztratit tradiční demokratické oblasti na jihu, o což se měl postarat Johnson.⁵¹¹ K tomuto základu hodlal připojit některé státy Středozápadu (především Illinois), případně „Nixonovu“ Kalifornii. V rámci těchto priorit se však ve finále naplno věnoval pouze těm státům, kde byl výsledek vyrovnaný, což mu přineslo ovoce v podobě vítězství ve volbách.

Prezidentské volby v roce 1960 jsou významné tím, že se poprvé odehrál přímý televizní souboj obou hlavních kandidátů v historii.⁵¹² Počínaje rokem 1952 sice všichni uchazeči o prezidentskou funkci v předvolební kampani využívali televizi, vždy však pouze k pronesení jednorázového projevu, ne ke konfrontaci s reprezentantem druhé strany. V takovéto přímé konfrontaci mohl uspět především Kennedy, což také prokázal při předchozích debatách - s H. Humphreym v Západní Virginii a s L. Johnsonem na demokratickém národním konventu. Před účastí v na takovém podniku ostatně svého viceprezidenta varoval i úřadující prezident Eisenhower.⁵¹³

Oba kandidáti se zúčastnili během září a října celkem čtyř debat. S první z nich, která se odehrála 26. září,⁵¹⁴ je spojen nejzásadnější okamžik celé volební kampaně. Zatímco Kennedy se pečlivě připravil, měl na sobě perfektně padnoucí černý oblek a do studia dorazil odpočatý, Nixona stihlo hned několik nepříjemností najednou. Především takřka do poslední chvíle vedl aktivní kampaň „v terénu“ a byl proto velmi unavený. Stále se ještě nestačil zotavit z nedávného zranění kolena, což

---

⁵⁰⁵ Všem těmto záležitostem se podrobněji věnuji na jiných místech.

⁵⁰⁶ Polsby 1976, str. 173.

⁵⁰⁷ Známy je také kontakt s jeho fanynkami, které na něj z davu mnohdy přímo vyskakovaly.

⁵⁰⁸ Kombinací Kennedyho a Nixona by zřejmě vznikl dokonalý politik. Nixon by dodal politickou obratnost, zkušenosti, skvělé vedení zahraniční politiky a skutečný, nepředstíraný zájem o věc. Na druhé straně z Kennedyho by tento dokonalý politik získal přitažlivost pro veřejnost, výbornou komunikaci a schopnost Nixonovovy přednosti skvěle prodat. Republikán by se staral o přímý výkon své funkce, zatímco demokrat by jeho výsledky dobře prodal, vyhrával by volby a získával lásku veřejnosti.

⁵⁰⁹ Velkou zásluhu na tom měl Robert Kennedy.

⁵¹⁰ Tato taktika mu vyšla, neboť jich zde obdržel plných 141.

⁵¹¹ Celkově státy vnitřního a vnějšího jihu disponovaly 153 hlasy, z nichž se Kennedymu podařil získat převážnou většinu, tedy 94.

⁵¹² Prvenství mohlo připadnout Velké Británii, kde tuto nabídku oba kandidáti na premiéra získali již v roce 1957, tehdy ji však leader konzervativců Anthony Eden odmítl, neboť si byl jist svým vítězstvím, kterého také docílil.

⁵¹³ Dallek 2006, str. 253.

⁵¹⁴ Schlesinger 1973, str. 2879.

nejen, že stupňovalo jeho únavu, ale bylo příčinou nezdravé pohublosti, až vychrtlosti. Oproti svému protivníkovi, jehož tmavý oblek výborně kontrastoval se světle šedým pozadím ve studiu, měl na sobě republikánský viceprezident oblek stejné barvy, jakou mělo právě ono pozadí, proto s ním v podstatě splýval.⁵¹⁵ Vzhledem k tomu, že nesnášel líčení⁵¹⁶ a nestihl se oholit (pouze si tvář přetřel pudrem zvaným *Lazy Shave*, tedy líné oholení),⁵¹⁷ působila jeho tvář zbrocená potem (měl přirozený sklon k velké potivosti, což teplo ve studiu ještě stupňovalo) příšerně.⁵¹⁸

Vše výše zmíněné samozřejmě Nixona rozhodilo, byl proto nesoustředěný a roztěkaný a nebyl schopen pohotově reagovat. Hlavním tématem byla zahraniční politika, v jejímž rámci se demokratický kandidát soustředil především na Castrovu Kubu. Varoval před tímto nově vznikajícím ostrovem nesvobody, nacházejícím se pouze několik kilometrů na jih od Floridy. Obvinil Eisenhowerovu administrativu, že nebyla schopna zabránit diktátorovu nástupu k moci a veřejně vyzval k vojenskému zákroku. V debatě rovněž použil tajných informací, které mu k tomuto problému poskytla CIA. Nejen, že porušil neoficiální dohodu, která mu zakazovala tyto informace použít ve volební kampani, ale rovněž ohrozil národní bezpečnost.⁵¹⁹ V té době se totiž připravovala tajná operace,⁵²⁰ jejímž cílem bylo svržnutí Castrova režimu. Nixon nebyl schopen adekvátně reagovat, protože se narozdíl od Kennedyho choval jako státník a nebyl ochoten ohrozit cíle zahraniční politiky kvůli získání politických bodů. Začal pouze zmateně mluvit o diplomatickém řešení a zapojení OSN, což narušilo jeho image v oblasti, na které si velmi zakládal. Massachusettský senátor se tak zdál být rozhodnějším a schopnějším v řešení zásadních zahraničněpolitických krizí. Velmi zapůsobilo rovněž Kennedyho připomenutí Lincolnova výroku z roku 1860, v němž někdejší prezident prohlásil, že je otázkou, „zda národ může žít napůl v otroctví a napůl ve svobodě“ a totéž podle demokratického kandidáta platilo v roce 1960 i o světě.⁵²¹

Celkový dojem vyzněl velmi špatně pro republikány, neboť podle průzkumů veřejného mínění tuto první debatu zcela jasně vyhrál představitel demokratů. Ten podle průzkumu zvítězil v poměru 39%:23%.⁵²² Jinak však na věc nahlíželi lidé, kteří debatu neviděli v televizi, ale pouze si ji poslechli v rádiu. Podle nich byl výkon obou participantů vyrovnaný, některé průzkumy dokonce uváděly Nixonovo

---

⁵¹⁵ Toto splnutí prakticky ještě umocnila tehdejší černobílá televize.

⁵¹⁶ Tato averze vůči líčení vznikla poté, co mu nějaký „amatérský maskér zanesl prášek do oka a málem ho připravil o zrak“. Od té doby odháněl jeden vojenský poradce od Nixona všechny maskérky a občas raději nanesl trochu líčidla sám. To samozřejmě mělo negativní účinek ne jeho celková vzhled před kamerami. Naproti tomu Kennedy měl na obličej líčidla přiměřeně a navíc byl perfektně opálený.

⁵¹⁷ Rybářková 2004, str. 419; srv. s: Summers 2003, str. 254.

⁵¹⁸ Dallek 2006, str. 254.

⁵¹⁹ Tento jeho krok je v naprostém kontrastu s tím, co učinil v roce 1980 Ronald Reagan, když kandidoval proti úřadujícímu prezidentovi Jamesi Carterovi - mohl v předvolební kampani zneužít otázku tzv. iránských rukojmí, avšak neučinil tak a naopak se zachoval jako státník - neobtěžoval jejich vysvobození svému zvolení.

⁵²⁰ Na jaře 1961 byla tato akce skutečně provedena a do dějin vstoupila jako neblaze proslulá invaze v Zátocě svíní. Podrobněji viz samostatná kapitola.

⁵²¹ Schlesinger 1973, str. 2879.

Toto byla další věc, ze které si Nixon vzal poučení a při volební kampani o osm let později se již na Lincolnu odvolával sám a zdůraznil tak fakt, že oba byli členy Republikánské strany.

⁵²² White 1966, str.352; srv. s: Summers 2003, str. 253. Údaje pochází od agentury Schwerin Research Corporation. Podle Gallup Poll byl výsledek 43%:23%.

vítězství.⁵²³ Později tuto tezi ověřil v praxi politický vědec James N. Druckmann z Minnesotské univerzity, který dvěma různým skupinám pouštěl video a audio záznam, každé z nich jednu z obou verzí a výsledky potvrdily to, co zjistily průzkumy veřejného mínění konané v roce 1960.⁵²⁴ U televizních obrazovek debatu sledovalo asi osmdesát milionů lidí, což je velmi zajímavé číslo, když si uvědomíme, že k volbám se dostavilo pouze 68,8 milionů voličů.⁵²⁵ Část diváků tedy nakonec k volbám nešla nebo se jednalo o občany bez volebního práva.

Při druhé debatě (došlo k ní 7. října 1960)⁵²⁶ se již viceprezidentovi spolupracovníci rozhodli neponechat nic náhodě. Nixon byl náležitě nalíčen a na pokyn lékařů pil čtyři mléčné koktejly denně, aby nabyl zpět ztracenou váhu. Problémem však bylo, jak potlačit jeho přirozenou potivost. Jediným prostředkem bylo snížit teplotu ve studiu na minimum, což také učinili. Kennedyho poradci naopak s potivostí republikánského kandidáta počítali a chtěli jí plně využít, aby opět, stejně jako v první debatě, nemohly rozhodovat politické argumenty, ale vzhled obou kandidátů. Když se dostavili do studia a zjistili, co se stalo, okamžitě vtrhli do suterénu, vyděsili správce natolik, že jim umožnil přístup k termostatu, a zvýšili co možno nejvíce teplotu. Ve druhé části debaty si Nixon už musel opět otírat obličej kapesníkem, protože se vlivem vysoké teploty začal opět potit. Viceprezident si celkově vedl mnohem lépe než poprvé a když podle televizních diváků opět prohrál, přeci jen si částečně polepšil, avšak stále s 28% za Kennedym s 44% silně zaostával.⁵²⁷

V další, již třetí debatě, která se uskutečnila 13. října, se Nixon silně ohradil proti označení pro Republikánskou stranu jako strany jestřábů či strany války, zatímco demokraté byli nazýváni holubicemi nebo stranou míru. Správě poukázal na to, že ve 20. století vedla Demokratická strana Spojené státy hned do tří válek.⁵²⁸ Diváci tentokrát jeho výkon ocenili v poměru 42%:39%.⁵²⁹ Poslední debatu ze dne 21. října však viceprezident prohrál, tentokrát poměrně těsně, 52%:47%.⁵³⁰

Zatímco před 26. zářím vedl Nixon podle Gallup Poll v poměru 47%:46%, po tomto datu již se svými 46% ztrácel na svého soupeře tři procenta, přičemž po skončení čtvrté debaty již prohrával 45%:51%. Všichni odborníci v té době předpovídali volební vítězství demokratů. Prezident Eisenhower, který se účasti v předvolební kampani dosud pečlivě vyhýbal (z větší části kvůli zdravotním komplikacím) se konečně posledních deset dní před volbami rozhodl pomoci svému viceprezidentovi svou dosud velmi vysokou popularitou.⁵³¹ Způsobil tím obrat v

---

⁵²³ Tento fakt poněkud nabourává tezi, že Nixonovu porážku v prezidentských volbách způsobila především Kennedyho zmínka o Kubě. Možné to sice je, avšak z těchto průzkumů jasně vyplývá, že rozhodla hlavně fyzická stránka. Tato debata jistě viceprezidenta odsoudila k porážce, ale v žádném případě se nejednalo o porovnání obou kandidátů na základě jejich politických schopností. To však nic nemění na tom, že z Kennedyho strany se jednalo o podpásový útok, který ohrozil národní bezpečnost.

⁵²⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

⁵²⁵ Karas 2005, str. 20.

⁵²⁶ Schlesinger 1973, str. 2896.

⁵²⁷ White 1966, str. 352. Opět se jednalo o průzkum agentury Schwerin Research Corporation.

⁵²⁸ Schlesinger 1973, str. 2900.

⁵²⁹ White 1966, str. 352.

⁵³⁰ Schlesinger 1973, str. 2904; srv. s: White 1966, str. 352. Tento průzkum prováděla stejná agentura, jako v obou předchozích. Gallup Poll však přišel s trochu jinými čísly - 42% a 30%.

⁵³¹ Téměř všichni odborníci se shodují, že kdyby v roce 1960 mohl kandidovat, Kennedyho by jednoznačně porazil.

dosavadním trendu a učinil šance obou kandidátů naprosto vyrovnanými.⁵³² Večer před volbami, 7. listopadu 1960, pak úřadující prezident ve svém televizním a rozhlasovém projevu veřejně podpořil republikánské kandidáty Nixona a Lodge a vyzval diváky a posluchače k jejich podpoře s tím, že sám vhodí do volební urny lístek, na kterém budou napsána jejich jména.⁵³³

4.4 Celkové volební výsledky

Dlouho očekávaný den nastal 8. listopadu 1960, první úterý po prvním pondělí v měsíci.⁵³⁴ Významným ukazatelem byla volební účast, jež dosáhla poměrně vysoké úrovně (nejvyšší od roku 1908), tedy 64%.⁵³⁵ Těchto 64% představovalo 68,8 milionů voličů,⁵³⁶ což svědčilo o jejich vysokém zájmu o volby. Měli pocit, že přišel zásadní okamžik v dějinách jejich národa, na němž mají možnost se svým malým dílem podílet. Tento pocit se však lišil podle jednotlivých států. Zatímco „nejuvědomělejší“ byli voliči v Nové Anglii, ve farmářských státech a v severní oblasti Skalistých hor, nejméně se jich naopak k volebním urnám dostavilo v jižních⁵³⁷ a ve většině hraničářských států a dále v jižních oblastech Skalistých hor a vnově přijatých státech, na Havaji a především na Aljašce. Nejvíce voličů se tohoto klání zúčastnilo v Iowě (80%) a ve státech Skalistých hor, nejméně naopak v Mississippi (25%) na hlubokém jihu.⁵³⁸

Nálada o volební noci byla velmi napjatá. Nejprve přicházely výsledky z velkých měst na severovýchodě a Středozápadě,⁵³⁹ které okamžitě katapultovaly Kennedyho do čela a přisoudily mu všechny zdejší volitelské hlasy, zatímco Nixonovi první odhady nepřirrhly žádný. Během noci se však situace začala obracet, jak postupně začaly přicházet výsledky z venkovských oblastí ve výše zmíněných regionech, předměstí a především ze západních států.⁵⁴⁰ Brzy ráno se zdála být situace naprosto vyrovnaná, scházely definitivní výsledky z největších a nejdůležitějších států.⁵⁴¹ Konečné volební výsledky pak byly známy až druhý den odpoledne.

---

⁵³² Tři dny před volbami vedl Kennedy pouze v poměru 50,5%:49,5%. Dallek 2006, str. 261.

⁵³³ *Public Papers* 1961, str. 355.

⁵³⁴ Rybáčková 2004, str. 92.

V roce 1960 nastala situace, kdy se přesně naplnil vnitřní důvod formulace „první úterý po prvním pondělí“, neboť se v případě 8. listopadu jedná o jediný den z hlediska možných volebních termínů, na který se tato formulace musí použít beze zbytku. Pro zbývajících šest možných termínů (2.-7. listopad) by stačilo označení „první úterý v listopadu“.

⁵³⁵ Tindall 2000, str. 834. Jiné zdroje však uvádějí trochu odlišná čísla. Podle nich byla volební účast 64,5% (Dallek 2006, str. 263), či 63,1%. Tato volební účast nebyla dosud překonána. (<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>).

⁵³⁶ Karas 2005, str. 20. Jsou však dostupná i podrobnější čísla, která udávají počet 68 832 482. <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵³⁷ Zde byla nízká volební účast zčásti zapříčiněna i tím, že přes přijetí již dvou zákonů, které měly rozšiřovat volební práva, bylo přesto v těchto státech Afroameričanům bráněno se těchto voleb zúčastnit. Situaci se podařilo vyřešit až zákonem z roku 1964. Podrobněji viz samostatná kapitola.

⁵³⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵³⁹ Jednal ose o města Boston, New York, Buffalo, Filadelfie, Pittsburg, Baltimore, Detroit a Chicago.

⁵⁴⁰ Západními státy v tomto případě myslím všechny státy na západ od Mississippi.

⁵⁴¹ Konkrétně se jednalo o Pensylvánii, Missouri, Illinois, Minnesotu, Michigan a Kalifornii. Ve všech těchto státech, kromě posledního jmenovaného, zvítězil Kennedy. Dallek 2006, str. 262.

Ve volbách nejtěsnějším výsledkem v celém 20. století⁵⁴² zvítězil Kennedy, když obdržel 49,72% (34 220 984), zatímco Nixon pouze o 0,17% (tedy necelých 113 000) méně, konkrétně 49,55% (34 108 157).⁵⁴³ Tzv. nezávislí či „slibem nevázaní“ volitelé obdrželi 0,42% (286 359)⁵⁴⁴ a ostatní kandidáti celkem 0,32% (216 982). Těchto kandidátů bylo několik, kandidovali však pouze v některých státech. Jednalo se o Erica Hasse a Georgia Gozziniho (Socialisticko-dělnická strana, *Socialisti-Labor Party*),⁵⁴⁵ Rutherforda Deckera a E. Herolda Munna (Prohibiční strana, *Prohibition Party*),⁵⁴⁶ Farella Dobbse a Myru Weissovou (Socialisticko-dělnická strana, *Socialisti-Workers Party*),⁵⁴⁷ J Brackena Leea a Kenta Courtneye (Konzervativní strana, *Conservative Party*),⁵⁴⁸ Orvala Faubuse a Johna Cromelina (Strana státních práv, *State's Rights Party*),⁵⁴⁹ Larse Dolyho a B. M. Millera (Strana pro snížení daní, *Tax Cut Party*),⁵⁵⁰ C. Bentona Coinera a Edwarda Silvermana (Konzervativní strana, *Conservative Party*),⁵⁵¹ Clennona Kinga a Reginalda Cartera (Nezávislí Afroameričané, *Independent Afro-Americans*)⁵⁵² a Charlese Sullivana a Merita Curtise (Konstituční strana, *Constitution Party*).⁵⁵³ Zajímavé je, že ve státě Washington Curtis kandidoval na pozici prezidenta a za svého spolukandidáta si nyní vybral již zmíněného B. N. Millera. Jejich platformou se pak stala Konstituční strana.

Úspěch demokratů co do počtu volitelských hlasů však byl mnohem výraznější, obdrželi jich celkem 303, republikáni pak zaostali s celkem 219 „členy“ kolegia volitelů a zbývajících patnáct připadlo nezávislým volitelům. Ti se rozhodli podpořit na post prezidenta nenominovaného Harryho Byrda a v případě volby viceprezidenta se pak ve své většině vyjádřili pro Stroma Thurmonda, jeden z nich (původně byl zvolen jako Nixonův volitel v Oklahomě) hlasoval pro Barryho Goldwatera. Celkový počet participantů sboru volitelů tedy dosáhl čísla 537 a tento počet byl o šest vyšší než při předchozích volbách v roce 1956. Toto navýšení způsobilo přijetí Aljašky a Havaje, které se v roce 1959 a které se o rok později

⁵⁴² Někteří tak soudí o volbách v roce 2000, kdy však nastala specifická situace - vítězný kandidát obdržel méně hlasů ve všeobecném hlasování než jeho protivník. Tehdy však byl rozdíl v hlasování občanů mnohem (relativně, samozřejmě) větší, než roku 1960. Podrobněji viz výše.

⁵⁴³ O čtyři roky dříve obdržel tehdejší republikánský kandidát D. D. Eisenhower 57,37% (35 579 180), zatímco jeho demokratický konkurent, A. Stevenson, pouze 41,97% (26 028 028). Poměr v kolegiu volitelů byl tehdy 457:73 v Eisenhowerův prospěch. Podrobněji viz výše. <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵⁴⁴ Podrobněji viz výše. Umístili se v Mississippi, Louisianě a Michiganu (zde ovšem získali pouze 0,2%) a tvořili šest z jedenácti demokratických volitelů v Alabamě.

⁵⁴⁵ Kandidovali v patnácti státech, v Massachusetts, New Jersey, Delaware, Indianě, Illinois, Minnesotě, Wisconsinu, Michiganu, Virginii, Iowě, Coloradu, Novém Mexiku, Arizoně, Oregonu a Kalifornii.

⁵⁴⁶ Tato formace se ucházela o přízeň voličů v jedenácti státech, tedy v Massachusetts, Delaware, Indianě, Michiganu, Tennessee, Alabamě, Texasu, Kansasu, Montaně, Novém Mexiku a Kalifornii.

⁵⁴⁷ Označovali se za radikální levici, byli však spíše komunisty. Tato konkrétní dvojice kandidovala již v letech 1952 a 1956. V roce 1960 se pro ně voliči mohli vyjádřit v celkem jedenácti státech, v New Yorku, New Jersey, Minnesotě, Wisconsinu, Michiganu, Iowě, Jižní Dakotě, Montaně, Coloradu, Utahu a ve státě Washington.

⁵⁴⁸ Kandidovali pouze v New Jersey.

⁵⁴⁹ Na kandidátkách se objevili pouze v Delaware a dále v některých státech bývalé Konfederace, konkrétně v Tennessee, Alabamě, Arkansasu (zaznamenali zde největší úspěch ze všech třetích, „individuálních“ kandidátů v těchto volbách, získali 6,76% hlasů) a v Texasu (zde naopak zcela propadli, vybralo si je pouze sedm voličů).

⁵⁵⁰ Kandidovali pouze v Michiganu.

⁵⁵¹ Tato dvojice se ucházela o přízeň voličů pouze ve Virginii.

⁵⁵² Byli kandidáty své formace v Alabamě.

⁵⁵³ Na kandidátkách se objevili jen v Texasu.

poprvé zúčastnily prezidentských voleb.⁵⁵⁴ Kennedy na svou stranu získal celkem dvacet tři států, Nixon dvacet šest a nezávislí volitelé zvítězili v jednom. Na to, jak volby dopadly v jednotlivých státech, se podíváme později v následujících oddílech. Řekněme si pouze, že z celkového počtu 3085 okresů se republikánům podařilo dobýt 1824 (59,12%) z nich, demokraté pak bodovali pouze v 1192 (38,64%) okresech. Nezávislí volitelé si mohli připsat 68 okresů (2,2%) a v jedné oblasti (0,03%) na Aljašce obdrželi demokraté i republikáni naprosto stejný počet hlasů.⁵⁵⁵ Co do počtu kongresových okrsků zvítězil Nixon nad Kennedym v poměru 228 : 206. Zbývající tři okrsky si mohli připsat nezávislí volitelé.⁵⁵⁶

Co se týče jednotlivých skupin voličstva, massachusettského senátora podle předpokladů podpořila velká většina katolíků a pro úřadujícího viceprezidenta tak bylo odevzdáno nejméně „katolických“ hlasů ze všech republikánských kandidátů v historii.⁵⁵⁷ Kennedy jich však přeci jen získal méně, než se očekávalo. Rozhodující se pro něj naopak ukázala podpora Afroameričanů, kteří mu (mnohdy velmi těsně) pomohli získat především státy severovýchodu. Dalo by se však shrnout, že proti demokratům hlasovala většina států, bělochů, absolventů vysokých škol, lidí s vysokými příjmy, žen, protestantů,⁵⁵⁸ farmářů, starších občanů a obchodníků.⁵⁵⁹ Zejména to, že pro Nixona se vyslovilo více žen než pro jeho konkurenta, bylo velkým překvapením.⁵⁶⁰

Celkové volební náklady obou kandidátů dosáhly dvaceti milionů dolarů, avšak od té doby rostly doslova raketovou rychlostí.⁵⁶¹ Dnes se pohybují v řádech stovek milionů dolarů a zatím se nestalo, že by prezidentskou nominaci ve své straně získal kandidát, kterému by se nepodařilo nasbírat více peněz na předvolební kampaň.

4.5 Volební výsledky ve vybraných státech

Každý stát je samozřejmě specifický, jak svým demografickým složením, tak přírodními podmínkami, hospodářskou úrovní, sociální situací, počtem obyvatel, rozlohou, hustotou zalidnění, početností a velikostí měst, historií (tendence volit jednu ze dvou velkých stran má někde hluboké historické kořeny, jinde se v tomto směru právě v šedesátých letech začala psát nová kapitola), etnickým složením, náboženskou strukturou, stupněm religiozity či politickou aktivitou (vyjádřenou především volební účastí).

---

⁵⁵⁴ Již v dalších volbách došlo k posunu na 538 „členů“. Tento počet je platný dodnes a byl způsoben jednak sečítáním obyvatelstva v roce 1960 (čímž se snížil dočasně navýšený počet členů Sněmovny reprezentantů) a zároveň přijetím XXIII. dodatku k ústavě, který poprvé umožnil hlavnímu městu Washingtonu vysílat své zástupce do kolegia volitelů. Podrobněji viz níže.

⁵⁵⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵⁵⁶ Schlesinger 1973, str. 3021.

⁵⁵⁷ Nixon 1962, str. 421.

⁵⁵⁸ Kennedy byl jediným vítězem prezidentských voleb v historii, který obdržel menšinu protestantských hlasů, konkrétně pouze 38% jejich hlasů (tedy 18 600 000). White 1966, str. 428. Jiné údaje (Dallek 2006, str. 264) však uvádějí, že se demokratickému kandidátovi na svou stranu podařilo získat více protestantských voličů, přesněji 46%.

⁵⁵⁹ Krejčí 2000, str. 137.

⁵⁶⁰ Summers 2003, str. 257.

Na druhou stranu je to pochopitelné. Ženy sice Kennedyho milovaly, avšak nevážily si jej - věděly, že i kdyby jej získaly, byly by pouze dalším „zářezem na jeho pařebě“. Zvláště vyhraněné pak proti němu byly vdané ženy, které viděly, jak podvádí svou manželku. Vdané ženy obecně hlasují konzervativněji než jejich svobodné kolegyně.

⁵⁶¹ Polsby 1976, str. 51.

Republikáni měli v té době své zázemí zejména ve velkých (avšak málo zalidněných) préríjních státech, státech skalistých hor a v severní části Nové Anglie. Demokráté naproti tomu bodovali na jihu tohoto regionu a dále na severovýchodě a na jihu země. Středozápad a pacifické pobřeží si obě strany (co do počtu hlasů voličů) rozdělily přibližně stejným dílem. Podívejme se nyní na výsledky v jednotlivých regionech a dále ve státech, které tyto regiony tvoří (rozdělení těchto regionů je poněkud jiné, než-li jsem zvolil v předchozích kapitolách, vzhledem k přístupným zdrojům a údajům v nich uvedených bylo potřeba toto rozdělení přizpůsobit).

4.5.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

Tento region byl po občanské válce vždy stabilním rezervoárem republikánských hlasů, v roce 1936 získal tehdejší prezidentský kandidát této strany A. Landon své zástupce v kolegiu volitelů pouze ve dvou státech právě z nové Anglie - v New Hampshire a Maine. Po druhé světové válce se však situace začala měnit, v souvislosti s liberalizací demokratů a naopak s přechodem republikánů ke konzervatismu. Tomuto přechodu pomohli zdejší katoličtí voliči, kteří byli a jsou koncentrováni především ve Rhode Islandu (60%) a v Massachusetts (50%);⁵⁶² i ve zbývajících státech činí tato skupina 25-40% obyvatel. Na severu této oblasti (ve Vermontu, New Hampshire a Maine) si Republikánská strana udržela své pozice až do přelomu osmdesátých a devadesátých let, poté i tyto tři státy přešly na stranu jejich konkurentů.

Roku 1960 byla situace, co se týče počtu států získaných jednotlivými kandidáty, vyrovnaná - pro každého z nich se vyslovily tři z nich. John F. Kennedy však zvítězil na mnohem lidnatějším jihu tohoto regionu, celkově obdržel o 603 587 hlasů více z celkového počtu 4 977 169, což činilo 56,0%,⁵⁶³ tedy jeho vůbec nejlepší výsledek ze všech oblastí ve Spojených státech. Poměr volitelských hlasů pak byl 28:12 ve prospěch demokratů.⁵⁶⁴ V Nové Anglii bychom mohli napočítat celkem 67 okresů,⁵⁶⁵ z nichž většinu (42) na svou stranu získal Nixon. Volební účast v tomto regionu byla nadprůměrně vysoká, jedna z nejvyšších vůbec, pohybovala se od 72% do 79%.⁵⁶⁶

Massachusetts

Domovský stát demokratického kandidáta na funkci prezidenta, Johna F. Kennedyho,⁵⁶⁷ je od roku 1960 pevnou baštou jeho strany.⁵⁶⁸ Dalo by se dokonce říci, že zde v současnosti žijí její nejpevnější příznivci a pocházejí odtud vedoucí osobnosti demokratů posledních let.⁵⁶⁹ Je rovněž nejliberálnějším státem v USA

---

⁵⁶² White 1966, str. 289.

⁵⁶³ White 1966, str. 421.

⁵⁶⁴ Karas 2005, str. 20.

⁵⁶⁵ V Nové Anglii se nacházel nejmenší počet okresů z celých Spojených států.

⁵⁶⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵⁶⁷ Se státem Massachusetts jsou však spojeni (kromě celé rodiny Kennedyů a Fitzgeraldů) i prezidenti J. Adams, J. Q. Adams, C. Coolidge a G. H. W. Bush (ten se zde ovšem pouze narodil) a neúspěšní kandidáti na psot prezidenta z let 1988 a 2004, M. Dukasis a J. Kerry.

⁵⁶⁸ V současnosti je celá kongresová delegace tohoto státu (deset reprezentantů a dva senátoři) tvořena ze zástupců Demokratické strany.

⁵⁶⁹ Jmenujme úřadující senátory Edwarda Kennedyho (nejmladší bratr roku 1960 zvoleného prezidenta) a Johna Kerryho (neúspěšně se ucházel o nejvyšší funkci v roce 2004) a dále někdejšího guvernéra Michaela Dukasis (roku 1988 prohrál v prezidentských volbách s G. H. W. Bushem, který zde strávil své dětství a mládí; narodil se však v sousedním Connecticutu, kde v roce 1988 zvítězil).

vůbec. Dlouho byl ovšem Massachusetts oporou republikánů, ale ztratili jej ze všech států Nové Anglie států (spolu s Rhode Islandem) jako nejdříve.

Výsledek v prezidentských volbách roku 1960 byl jednoznačný - voliči zde podpořili demokraty (1 487 714 hlasů, 60,22% a všech šestnáct volitelů) proti republikánům (976 750 a 39,55%),⁵⁷⁰ kterým nepomohl ani jejich kandidát na viceprezidenta Henry Lodge, jenž odtud pocházel (podobně, jako Kennedy). Volební účast byla v Massachusetts jedna z nejvyšších v celých Spojených státech, vyšplhala se až na 76%.

Co se týče jednotlivých okresů, Nixon zvítězil pouze v pěti z celkového počtu čtrnácti, vesměs však malých a málo zalidněných (až na jednu výjimku se všechny nacházely na jihovýchodě Massachusetts). Ostatní oblasti si na své konto připsal Kennedy, především nejhustěji obydlené Middlesex, Suffolk,⁵⁷¹ Essex a Worcester.⁵⁷²

4.5.2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland a Delaware)

Situace v této oblasti je do značné míry podobná jako v Nové Anglii. Dlouho zde dominovala Republikánská strana, v tomto regionu však docházelo (především v New Yorku) k občasným vítězstvím demokratů. Šedesátá léta pak znamenala určitý posun. Zatímco v Nové Anglii byl tento posun radikální (od výhradního bodování republikánů ke stejně jednoznačným vítězstvím demokratů),⁵⁷³ v těchto středoatlantických státech se jednalo pouze o posun víceméně mírný - nyní zde převážně vítězí demokraté, avšak republikánům se tento vývoj daří periodicky zvrátit. Výjimkou jsou pouze poslední čtyři prezidentské volby (1992, 1996, 2000 a 2004), kdy demokratičtí kandidáti bodovali vždy ve všech těchto státech bez výjimky. Po roce 1960 republikáni v tomto regionu vítězili především v New Jersey.

Demokratická předvolební kampaň v roce 1960 se zaměřovala především právě na tento region, který Kennedy označil za svůj klíč k úspěchu, neboť odtud pocházela více, jak pětina všech volitelských hlasů (přesně 113) - tato taktika se mu plně vyplatila, neboť zvítězil ve všech těchto státech, přestože přestože v tomto regionu překonal svého konkurenta poměrně těsně⁵⁷⁴ - o 601 570 z 16 372 790 hlasů a jeho zisk představoval 51,5%.⁵⁷⁵ Při pohledu na jednotlivé okresy ve středoatlantických státech zjistíme, že v sto třiceti dvou (z celkového počtu sto sedmdesáti osmi) zvítězili republikáni. Volební účast sice nebyla tak vysoká jako v sousední Nové Anglii, přesto v jednotlivých státech představovala ucházejících 57-72%.⁵⁷⁶

---

⁵⁷⁰ Zbývající hlasy si rozdělili zástupce Socialisticko-dělnické strany Eric Hass a obhájce prohibice Rutherford Decker.

Pro srovnání uvedme, že v předchozích volbách, kdy kandidátku ještě vedl D. Eisenhower, zde republikáni dosáhli 59,3%. Karas 2005, str. 33.

⁵⁷¹ V tomto okrsku na východě státu na mořském pobřeží se nachází i hlavní (a zároveň největší) zdejší město - Boston.

⁵⁷² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵⁷³ Avšak, jak jsme si již ukázali, nemůžeme Novou Anglii posuzovat paušálně, platí to pro její lidnatou jižní část (Massachusetts, Rhode Island a Connecticut), ve zbývajících státech se demokratům daří pravidelně vítězit až po roce 1992.

⁵⁷⁴ Především v New Jersey, ale také v Pensylvánii a Delaware, jak si později ukážeme.

⁵⁷⁵ White 1966, str. 421.

⁵⁷⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

New Jersey

Tento stát je vůbec „nejrepublikánštějším“⁵⁷⁷ ze všech v této oblasti. Přestože zde v posledních čtyřech volbách bodovali demokraté, jejich náskok však není narozdíl od ostatních států v tomto regionu nijak dominantní.⁵⁷⁸ Vedle Pensylvánie je nejpravděpodobnější republikánské vítězství v některých z příštích prezidentských voleb právě zde.

Tato pouze velmi malá demokratická převaha se potvrdila i během prezidentských voleb v roce 1960, když zde Kennedy zvítězil o pouhých osm desetin procenta⁵⁷⁹ s 49,96% (1 385 415) oproti Nixonovým 49,16%⁵⁸⁰ (1 363 324).⁵⁸¹ Volební účast se vyšplhala na 71% a byla tak po Delaware druhá nejvyšší v celém regionu. Podobně, jako v jiných státech, i zde k demokratickému vítězství (a zisku šestnácti hlasů volitelů) nepochybně významnou měrou přispěla i zdejší katolická menšina, zahrnující 39% obyvatelstva.⁵⁸²

V mírné většině okresů (ve třinácti z dvaceti jednoho) zvítězil Nixon. Oproti jiným státům však bodoval i ve dvou ze čtyř největších z nich,⁵⁸³ tedy v Bergenu a Unionu. V největším z nich, Essexu,⁵⁸⁴ pak stejně jako v Hudsonu uspěl Kennedy. Bodoval i v oblasti Mercer s hlavním městem Trentonem.⁵⁸⁵

4.5.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Celý tento region (kromě většiny území státu Minnesota) je součástí Spojených států od samého počátku, avšak nejdříve pouze jako teritorium, teprve v průběhu první poloviny devatenáctého století byly do Unie přijímány jednotlivé státy. Oblast kolem velkých jezer⁵⁸⁶ byla, podobně jako Nová Anglie, spolehlivým zázemím Republikánské strany, například z Ohia pocházelo hned sedm jejích prezidentů.⁵⁸⁷ Poté však došlo k rozdělení na tři části. Zatímco v Ohiu a Indianě dominují republikáni, v Minnesotě od roku 1972 neuspěl žádný republikánský kandidát. Ve zbývajících státech jsou pozice obou stran zhruba vyrovnané, avšak stejně, jako v Nové Anglii a na severovýchodě, zde ve všech volbách od roku 1992 uspěl kandidát demokratů.

⁵⁷⁷ Nejznámějším představitelem tohoto státu je však bezpochyby demokratický prezident z let 1913-21, W. Wilson.

⁵⁷⁸ Více než 55% se této straně podařilo v prezidentských volbách získat pouze třikrát - v letech 1936, 1964 a 2000. V prvních dvou případech se však jednalo o drtivé celofederální vítězství této strany a výsledek v New Jersey byl ve srovnání s ostatními spíše podprůměrný.

⁵⁷⁹ Což činilo jen asi 22 000 hlasů z celkových více jak 2 770 000.

⁵⁸⁰ V roce 1956 zde ještě v tandemu s Eisenhowerem dobyl plných 64,7%. Karas 2005, str. 33.

⁵⁸¹ Dopočet do sta procent činí výsledky marginálních kandidátů - Farrella Dobbse (kandidoval za uskupení sociálních pracovníků, J. Brackena Leea (Konzervativní strana) a Erica Hasse (Socialistická dělnická strana).

Zdejších šestnáct volitelských hlasů by sice Kennedymu k vítězství nepomohlo, avšak v kombinaci s voliteli z jiných států, kde si Kennedy odnesl těsné vítězství (především Illinois a Missouri) k tomuto vítězství mohl přispět.

⁵⁸² White 1966, str. 289.

⁵⁸³ Mám na mysli ty okresy, kde počet voličů překročil hranici dvou set tisíc.

⁵⁸⁴ Našli bychom zde newjerseyské největší město, Newark.

⁵⁸⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵⁸⁶ Tato jezera nesou názvy Hořejší, Huronské, Michiganské, Erijské a Ontario (poslední jmenované ovšem do této oblasti nespádá, neboť tvoří část hranice mezi New Yorkem a Kanadou).

⁵⁸⁷ W. Harrison, U. S. Grant, R. Hayes, J. Garfield, W. McKinley, W. H. Taft a W. Harding.

V roce 1960 zde Nixon zvítězil o 462 778 z 17 607 696 hlasů a tato většina představovala 51,3% z celkového počtu.⁵⁸⁸ Ze šesti států vyhrál ve třech a odnesl si z tohoto regionu přes své vítězství pouze padesát hlasů volitelů, zatímco Kennedy padesát osm. Nejtěsnější byl výsledek v nejlidnatějším státě, Illinois. Z 529 okresů, které se na Středozápadě nacházejí, zvítězil Kennedy v pouhých 91, zbývající si na své konto mohl připsat Nixon. Volební účast v tomto regionu dosáhla velmi vysoké úrovně, pohybovala se od 71 do 76%.⁵⁸⁹

Illinois

Rodiště A. Lincoln⁵⁹⁰ nebylo od roku 1860 místem, odkud by si demokrati odnášeli vítězství příliš často. Jak známo, o Texasu se někdy říká, že bez tohoto státu nelze zvítězit v prezidentských volbách. Toto pravidlo se však daleko lépe hodí právě na Illinois. Ve 20. století došlo pouze dvakrát (1976 a 2000)⁵⁹¹ k situaci, že by jedna z obou stran zvítězila, aniž by získala volitelské hlasy tohoto státu.

Volby v roce 1960 byly v tomto směru naopak přímo „ukázkové“ - Kennedy zaznamenal velmi těsné vítězství a zdejších dvacet sedm volitelů bylo jedním z klíčů k jeho úspěchu. Vyhrál v Illinois o pouhých necelých 11 000 hlasů z celkových přibližně 4 755 000, což činilo zhruba 0,18%. Celkový poměr hlasů byl 49,98% (2 377 846) : 49,80% (2 368 988).⁵⁹² Volební účast byla stejně vysoká, jako v Ohio, tedy 76%.

Celkový počet okresů v tomto státě byl sto dva, tedy dosud nejvyšší ze všech sledovaných států. Zisk pouhých devíti okresů demokratům stačil k vítězství v celém státě. Je však třeba si připomenout, že rozdíl mezi velmi malými oblastmi (kterých byla menšina, zabíraly spíše venkovské oblasti a v nichž většinou zvítězila Republikánská strana) a naopak největší (pod názvem Cook,⁵⁹³ kde byla odevzdána téměř polovina všech illinoiských hlasů) byl až padesátinásobný. Druhým největším „Kennedyho“ okresem pak byl St. Clair na jihozápadě s přibližně sto deseti tisíci zúčastněnými voliči, kde rovněž bodovala Kennedyho strana. Nejlidnatější „Nixonovou“ oblastí byl DuPage (145 000 voličů)⁵⁹⁴ a Lake (115 000)⁵⁹⁵ na severovýchodě. Zvítězil rovněž v oblasti Sangamon ve středu oblasti, kde se nachází hlavní město Springfield⁵⁹⁶

---

⁵⁸⁸ White 1966, str. 419.

⁵⁸⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁵⁹⁰ Z dalších významných illinoiských politických osobností jmenujme ještě demokratického viceprezidenta z let 1893-97 A. Stevensona, jeho stejnojmenného vnuka, který dvakrát (1952 a 1956) neúspěšně kandidoval na post prezidenta, a r J. Daleye. Ten byl v letech 1955-76 starostou Chicaga a hlavou vnitrostranické kliky, která se opírala o radiční praktiky zákulisního vyjednávání stranických šéfů. Jeho stejnojmenný syn je starostou Chicaga od roku 1989. V Illinois se rovněž narodil americký prezident R. Reagan, jeho osobní a především politický život je však spjat s Kalifornií.

⁵⁹¹ V roce 1976 zde navíc republikáni zvítězili pouze velmi těsně.

⁵⁹² Všimněme si, že podobný (relativní) poměr hlasů byl zaznamenán i v případě New Jersey. Eisenhower v roce 1956 získal v Illinois 59,5%. Karas 2005, str. 33.

Menší část hlasů získal rovněž již zmíněný E. Hass.

⁵⁹³ Mírnou většinu obyvatelstva tohoto okrsku na severovýchodě státu Illinois (u jezera Michigan) tvoří město Chicago (největší město tohoto státu a celého Středozápadu a zároveň třetí největší město ve Spojených státech, po New Yorku a Los Angeles). Kdyby tento okrsek (druhý největší v celých Spojených státech, hned po losangelském) byl samostatným státem, byl by na 21. místě co do počtu obyvatel. http://en.wikipedia.org/wiki/Cook_County%2C_Illinois

Právě Kennedyho hlasy z Chicaga byly zpochybňovány, mělo se za to, že je zfalšoval místní demokratický starosta Daleye. To však nikdy nebylo prokázáno. Krejčí 2000, str. 137.

⁵⁹⁴ Jeho východním sousedem je okrsek Cook.

⁵⁹⁵ Za jižními hranicemi oblasti Lake se nachází Cook.

⁵⁹⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

4.5.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Jedná se v podstatě o státy, které tvořily jakýsi předěl („hranici“) mezi státy Konfederace a státy svobodnými, samy však byly ve své většině otrokářské (kromě Oklahoma, která byla až do roku 1907 pouze teritoriem).⁵⁹⁷ Přes vzkvétající otrokářství se na počátku občanské války rozhodovaly, zda se přidat na stranu svých kolegů, či zůstat součástí Unie. Kromě Tennessee se tehdy všechny tyto státy rozhodly pro druhou možnost.⁵⁹⁸ Po skončení občanské války a rekonstrukce zde většinou dominovala Demokratická strana, avšak narozdíl od tzv. starého jihu zde i tomto období čas od času vítězili republikáni. Podobně, jako v ostatních jižních státech i v hraničních státech postupně převážili, avšak zdejší příslušníci této strany měli oproti svým soupeřům z jižněji položených států usnadněnou situaci. Přeci však mezi jednotlivými „participanty“ tohoto regionu existují určité rozdíly. Zatímco Oklahoma se stala baštou GOP,⁵⁹⁹ v Západní Virginii stále převažovali demokraté⁶⁰⁰ a zbývající tři, tedy Kentucky, Tennessee a Missouri, jsou sice spíše republikánské, čas od času mají však tendenci volit jejich konkurenty.⁶⁰¹ Celkově se tedy dá říci, že zdejší situace je podobná jako na Středozápadě, avšak v opačném „gardu“. Tyto oblasti mají nejbližší k modelu, který by se dal nazvat „dokonalá dvoustranná alternace“.⁶⁰²

Hraničářské státy se v roce 1960 zařadily mezi jednu z pěti oblastí, ve kterých zvítězil R. Nixon, a to o 263 033 z celkového počtu 25 837 945 hlasů. Získal zde tedy 52,2%⁶⁰³ a dvacet osm volitelských hlasů. Kennedy si mohl připsat dvacet jedno místo v kolegiu volitelů a zbývající jeden hlas připadl nenominované dvojici Harry Byrd - Barry Goldwater.⁶⁰⁴ Republikáni rovněž zvítězili ve 265 z celkového počtu 434 okresů. V této oblasti se k volebním urnám dostavilo druhé nejmenší procento voličů (po státech starého jihu) a volební účast činila pouhých 50-78%.⁶⁰⁵

Missouri

Tento stát je velmi podobný předchozím dvěma, také se musel na počátku občanské války rozhodovat, zda zůstane v Unii (nakonec po různých peripetiích a překonání vnitřní opozice tak učinil) či přistoupí ke Konfederaci. Poté zde rovněž jako ve všech původně otrokářských státech převážili demokraté,⁶⁰⁶ avšak již od prezidentských voleb roku 1904 se v Missouri začali výrazně prosazovat jejich

---

⁵⁹⁷ Této charakteristice odpovídají i Maryland a Delaware, které jsem ovšem zařadil do jiného oddílu, nesoucího název „středoatlantické státy“ (viz výše). Oklahoma díky svému pozdějšímu vstupu do Unie z následující charakteristiky částečně vypadává, právě proto je její zařazení k těmto státům poměrně sporné (sám bych ji řadil spíše k prérijním státům, které byly přijaty prakticky ve stejném období).

⁵⁹⁸ Západní Virginie dokonce do té doby neexistovala jako „samostatný“ stát, ale aby se mohla stát součástí Unie, musela se nejprve odtrhnout od konfederální Virginie.

⁵⁹⁹ Toto je další argument pro její jednoznačnější řazení mezi prérijní státy.

⁶⁰⁰ Od roku 1952 zde zvítězili v devíti ze čtrnácti voleb. V posledních dvou kláních v Západní Virginii však bodovali republikáni.

⁶⁰¹ Jejich podpora demokratickým kandidátům je však od roku 1960 bez výjimky spojená se situací, kdy tito vyhrají prezidentské volby (tedy v letech 1960, 1964, 1976, 1992 a 1996).

⁶⁰² Toto tvrzení samozřejmě platí pouze ve chvíli, kdy vezmeme v úvahu buď tyto dvě oblasti jako celek, nebo se alespoň budem zabírat pouze většinou států.

⁶⁰³ White 1966, str. 419.

⁶⁰⁴ Tento hlas odevzdal jeden z Nixonových volitelů v Orlahomě.

⁶⁰⁵ Nejvyšší volební účast zaznamenala Západní Virginie (oněch 78%), ostatní státy této úrovně ani zdaleka nedosáhly. <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁶⁰⁶ Jejich představitel Harry S. Truman se v letech 1945-53 stal prezidentem.

konkurenti. Od té doby v tomto státě republikánští kandidáti na prezidenta kromě roku 1956 bodovali pokaždé, když ve volbách zvítězili. Naopak v ostatních prezidentských volbách byli demokraté úspěšní nejen v celofederálním měřítku, ale i v Missouri.

Jeden z nejtěsnějších výsledků zaznamenali Kennedy s Nixonem právě v Missouri. Prvnímu z nich zde stačilo k vítězství a zisku třinácti volitelských hlasů pouhých 50,26% (972 201)⁶⁰⁷ předstihl tak Nixona (49,74%, 962 221) o půl procenta hlasů. Volební účast byla nadprůměrná (nejen v rámci celých Spojených států, ale především v tomto regionu), dosáhla 71%.

Demokraté přes své vítězství bodovali pouze ve dvaceti osmi z osmdesáti sedmi okresů, na východě a jihovýchodě státu. Zvítězili však ve třech ze čtyřech významných oblastí, tedy v okresech St. Louis a Jackson na západě, při hranicích s Missouri⁶⁰⁸ a ve městě St. Louis. Naproti tomu republikáni na svou stranu získali Cole ve středu státu s hlavním městem Jefferson City.⁶⁰⁹

4.5.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

Jako „státy starého jihu“ bývají označovány všechny státy někdejší Konfederace (s výjimkou Tennessee), tedy šest států hlubokého jihu a navíc čtyři státy vnějšího jihu, tedy Severní Karolína, Virginie, Texas a Florida. Všechny tyto oblasti byly bez výjimky otrokářské a po skončení rekonstrukce v druhé polovině sedmdesátých let 19. století zde ve všech typech voleb naprosto dominovala Demokratická strana, nezřídka získávala i více než 90% hlasů. Republikánům se do tohoto regionu podařilo proniknout při prezidentských volbách poprvé v roce 1928, kdy získali Texas, Floridu, Severní Karolínu a Virginii, na samotný hluboký jih pak až v roce 1956 (Louisiana). V šedesátých letech zde začala Republikánská strana získávat stále silnější pozice a tento proces byl dovršen v roce 1972, kdy Nixon drtivě vyhrál ve všech státech starého jihu. V roce 1976 se zdálo, že je tento proces zastaven (nebo přinejmenším silně přibrzděn), Reaganovo vítězství o čtyři roky později z této oblasti učinilo definitivně republikánskou baštu, která této straně ve spojení s tradičními prérijními státy, státy Skalistých hor, tzv. hraničářskými státy a jihem Středozápadu pomáhá vyhrávat prezidentské volby. Pronikání do Kongresu byl však mnohem pomalejší, začalo v roce 1964 a bylo dokončeno teprve o čtyřicet let později.

Na střetu Nixona s Kenendym je v souvislosti s tímto regionem zajímavé především to, že i když zde demokraté zvítězili, získali o pouhých 530 963 z celkového počtu 8 865 501 odevzdaných hlasů více, než jejich konkurenti, což představovalo 52,9%.⁶¹⁰ Byl tak definitivně potvrzen trend z předchozích voleb a jih přestal být demokratickou baštou. Z celkových zde přidělovaných 117 volitelských hlasů si jich však Nixon připsal pouze 22. Ze zbývajících hlasů však obdržel Kenendy „pouze“ 81, neboť zbylými jedenácti disponovali tzv. „nezávislí volitelé“,⁶¹¹

---

⁶⁰⁷ Oproti předchozím volbám demokraté posílili pouze o necelé dvě desetiny procenta. O zdejší výsledek se zřejmě zasloužil i bývalý prezident H. Truman, který se nakonec přes svůj odpor rozhodl Kennedyho podpořit.

⁶⁰⁸ Nachází se zde missourské největší město, Kansas City. Jeho část se rozkládá i na území sousedního Kansasu.

⁶⁰⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁶¹⁰ White 1966, str. 421.

⁶¹¹ Jednalo se vlastně o demokraty, kteří se v Mississippi rozhodli kandidovat samostatně proti vlastnímu demokratickému kandidátovi (který byl podle nich příliš liberální) a tvořili rovněž šest z jedenácti Kennedyho vlastních volitelů v Alabamě. Předem neprozradili, komu svůj hlas odevzdají,

kteří se rozhodli podpořit nenominovanou dvojici Harry Byrd - Strom Thurmond. Na starém jihu bych našli největší počet okresů ze všech regionů ve Spojených státech, bylo jich celkem 1029 a většinu (676) jich (jako v jediné oblasti v celých Spojených státech) jich na svou stranu získali demokraté.⁶¹² Volební účast zde byla nejnižší v celých Spojených státech,⁶¹³ pohybovala se v intervalu 25-53%.⁶¹⁴

Mississippi

Politický (volební) vývoj Mississippi byl téměř identický jako v ostatních státech hlubokého jihu. Po skončení rekonstrukce zde drtivě vyhrávala Demokratická strana. Místní zastánci segregace však v padesátých a především šedesátých letech začali procházet deziluzí z jejich postojů čelných představitelů ohledně této otázky, proto přešli na pozice republikánů, kteří sice ve své většině podporovali zákony o občanských právech, ne však tak halasně jako liberální demokraté. Podobně jako Alabama, po různých peripetiích v šedesátých a sedmdesátých letech, dává tento stát své volitelské hlasy v prezidentských volbách počínaje rokem 1980 pravidelně republikánům.

Voliči v Mississippi zažili v roce 1960 zvláštní zkušenost. Nekandidovaly zde pouze obě dvě hlavní politické síly, ale i tzv. nezávislí volitelé,⁶¹⁵ jejichž stranická příslušnost byla sice demokratická, avšak nebyli smíření s Kennedyho kandidaturou. Nejen, že se jim podařilo vystoupit jako reálná politická síla, ale dokonce v Mississippi zvítězili, když si je vybralo 38,99% (116 348) voličů, zatímco Kennedy lehce zaostal s 36,34% (108 362).⁶¹⁶ Jako třetí se s větším odstupem umístil Nixon (24,67%, 73 561), který tak zde zaznamenal svůj zdaleka nejhorší výsledek ze všech států. „Nezávislí volitelé“ svých osm hlasů z tohoto státu odevzdali stejné dvojici, jako jejich kolegové z Alabamy - tedy demokratu H. Byrdovi a republikánu B. Goldwaterovi. Volební účast byla naprosto katastrofální, nejnižší v celých Spojených státech - činila pouhých 25%.

Pokud se podíváme na volební geografii, republikánům se podařilo zvítězit v pouhých třech okresech na severozápadě, východě a jihu. Podpora demokratů se soustřeďovala především na severovýchodě a dále ve všech čtyřech okresech u Mexického zálivu a v několika rozptýlených ve středu Mississippi. Celkem jich bylo dvacet dva. Zbývajících padesát šest oblastí si mohli připsat „nezávislí volitelé“. Ti rovněž těsně (před republikány) bodovali v největším okrese Hinds na jihozápadě, kde se nachází hlavní a zároveň nejlidnatější město. V druhé největší oblasti, Harrisonu na pobřeží Mexického zálivu, zvítězili demokraté, následování opět republikány.⁶¹⁷

Texas

Je jediným ze států USA, který se krátkou dobu před svým přijetím do Unie těšil samostatností. Po svém přístupu v roce 1845 se okamžitě zařadil po bok ostatním oblastem z jihu a byl rovněž jedním z prvních, který deklaroval odtržení a

---

pouze prohlásili, že tou osobou téměř jistě nebude Kenendy. Pro ně odevzdané hlasy byly vlastně negativní, protestní hlasy proti rozšiřování občanských práv pro Afroameričany.

⁶¹² Vítězství v šedesáti osmi okresech si z tohoto regionu odnesli nezávislí volitelé.

⁶¹³ V největší míře měla na tato nízká čísla vliv neúčast zdejších černošských voličů, kterým bylo (především ve státech hlubokého jihu) přes četná opatření stále bráněno se voleb zúčastnit.

⁶¹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁶¹⁵ Podrobněji se této problematice věnuji výše.

⁶¹⁶ A. J. Stevenson zde o čtyři roky dříve s převahou zvítězil, když získal o dvacet procent více, konkrétně 58,2%. Karas 2005, str. 33.

⁶¹⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

připojení ke Konfederaci. Poté byl také nucen projít obdobím rekonstrukce, po jehož ukončení se zde na dlouhou dobu „usídlila“ Demokratická strana (která zde ostatně dominovala již před občanskou válkou). Republikány poprvé volil v roce 1928 a poté dvakrát v padesátých letech. V šedesátých letech pak nastala malá přestávka v rozvoji jejich pozic, neboť zde byl velmi patrný vliv tehdejšího viceprezidenta a později prezidenta L. Johnsona. Kandidáti Republikánské strany však v Texasu pravidelně vítězí od roku 1980 a pocházejí odtud i dva prezidenti z přelomu 20. a 21. století, otec a syn Bushové.

V tomto státě vliv demokratického viceprezidentského kandidáta L. Johnsona (jak již bylo řečeno) nepochybně jeho straně zajistil těsné vítězství. Spolu s Kenendym obdržel 50,52% (1 167 567), zatímco Nixon s Lodgem zaostali o pouhých dvě procenta, když získali 48,52% (1 121 310).⁶¹⁸ Texaští volitelé tedy podpořili demokraty. Volební účast v tomto státě činila 41%.

Druhý největší stát USA po Aljašce je právě Texas, proto se na jeho území rozkládá i velké množství okresů (celkem se jich zde nachází 254, více, než v kterékoliv jiném státě). Oblasti, v nichž zvítězili kandidáti obou hlavních stran, jsou rozprostřeny po celém státě a jen v některých částech můžeme vypozařovat výhradní koncentraci okresů jedné strany. Republikáni dominovali především na severu, v části, kterou bychom mohli pojmut jako jakési „prodloužení“ Oklahomy směrem na západ. Dále zvítězili v některých okresech ve středu a na jihovýchodě, při pobřeží Mexického zálivu. Takových okresů bychom napočítali jedenaosmdesát, včetně dvou nejvýznamnějších, Harrisu s největším městem Houstonem na jihovýchodě a dále v Dallasu na severu.⁶¹⁹ Naproti tomu bodovali demokraté především v Travisu (nachází se ve středu Texasu) s hlavním městem Austinem.⁶²⁰

4.5.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

Region, nesoucí název „farmářské státy“, je vedle států Skalistých hor jediným, který od samého počátku podporuje kandidáty jedné strany, v obou případech Republikánské. Výjimečně zde sice zvítězí demokraté,⁶²¹ avšak přesto můžeme hovořit o tom, že zde žijí skalní příznivci republikánů. Pokud pomíneme Iowu⁶²² a roky 1932, 1936 a 1964, které jsou poněkud specifické, zvítězili zde ve všech prezidentských volbách počínaje rokem 1920 a většinou získávají velký náskok v počtu hlasů.

R. Nixon v roce 1960 z tohoto trendu samozřejmě nevybočil a zvítězil ve všech farmářských státech, včetně Iowy.⁶²³ Jeho vítězství v této oblasti bylo nejdrtivější z celých Spojených států, získal zde celých 58%, což znamenalo o 598 362 hlasů z celkových 3 395 008 více, než-li pro jeho konkurenta.⁶²⁴ Tento úspěch mu však příliš nepomohl, protože farmářské státy do kolegia volitelů vysílali pouze třicet dva svých zástupců. Oč nižší byl počet volitelských hlasů, o to větší byla

---

⁶¹⁸ Dále se zde umístili Charles Sullivan (Konstituční strana), R. Decker a O. Faubus.

Roku 1956 zde Eisenhower zvítězil s 55,3%. Karas 2005, str. 33.

⁶¹⁹ Tento okres byl velmi konzervativní, jeden z nejkonzervativnějších v celém Texasu. Zdejší demokratičtí představitelé v letech 1952 a 1956 volby bojkotovali a ani v roce 1960 nebyli nadšení Kennedyho kandidaturou, což zde způsobilo vítězství republikánů.

⁶²⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁶²¹ V devadesátých letech 19. století zde například dominovali populisté.

⁶²² Sám tento stát řadím spíše na Středozápad.

⁶²³ Co se týče jednotlivých okresů v tomto regionu, zdrcující většina se jich vyslovila pro republikány - 383 z celkového počtu 417.

⁶²⁴ White 1966, str. 419.

volební účast, která se pohybovala vysoko nad celofederálním průměrem, od 70 do 78%.⁶²⁵

4.5.7 Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

O politické (či spíše volební) historii většiny těchto států (kromě Nevady, Nového Mexika a Arizony), se dá říci v podstatě totéž, co o farmářských státech. Od svého přijetí do Unie dodnes většinou podporovali republikány, pouze výjimečně se přiklonili k demokratům, či (v devadesátých letech 19. století) k populistům. Nevada byla vždy více demokratická, jejího příkladu následovaly po svém přijetí v roce 1912 i zbývající státy, Nové Mexiko a Arizona. První ze jmenovaných podporuje střídavě (a téměř pokaždé jen s malým rozdílem) obě hlavní formace, zatímco Arizona se postupně stala pevnou baštou Republikánské strany a stabilním (byť poměrně „chudým“) rezervoárem jejích volitelských hlasů v prezidentských volbách.

Klání v roce 1960 tento trend potvrdilo a s 53,6% (tedy o 192 313 z celkových 2 649 593 více, než kolik obdržel Kenendy)⁶²⁶ zde Nixon zaznamenal druhý největší úspěch ze všech regionů (po farmářských státech). Zdejších celkem třicet dva hlasů⁶²⁷ se však vyrovná velkým státům, jako je Kalifornie nebo Pensylvánie. New York jich však má ještě více (45). Nixonův zdejší náskok v šesti z osmi států (získal celkem pouze dvacet pět volitelských hlasů odevzdaných z tohoto regionu) tedy jeho soupeř hravě vyrovnal (a dokonce převýšil) výhrou v jakémkoliv ze tří zmíněných států, případně ještě z Illinois či Texasu. Volební účast se ve státech Skalistých hor pohybovala ve velmi širokém rozmezí od 52 do 80%.⁶²⁸

4.5.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

Pacifické státy jsou regionem, který se nejvíce ze všech podobá Středozápadu. Aljaška je příkladem státu (obdobně jako Indiana a Ohio), kde většinou vítězí republikáni a naopak Havaj (můžeme ji srovnat s Minnesotou) je baštou demokratů. Zbývající tři státy by se daly nazvat smíšenými, neboť podpora obou hlavních stran je co do počtu vyhraných voleb zhruba vyrovnaná (stejně jako v Illinois, Wisconsinu a Michiganu). Ve všech třech případech zde dříve převažovala Republikánská strana, v posledních čtyřech (Kalifornie) až pěti (Oregon a Washington) volbách zde však dominují jejich konkurenti.⁶²⁹ Ti dnes tím pádem dominují celému regionu.

V roce Kenendyho vítězství však ještě mírně dominovali republikáni. jejich tehdejší kandidát R. Nixon v tomto regionu obdržel o pouhých 107 461 z 5 733 361 hlasů více. Tato jejich většina představovala jen 50,6%.⁶³⁰ Bylo to nejtěsnější vítězství, kterého kterýkoli z obou kandidátů získal v některém z osmi regionů. Přes tento minimální rozdíl v počtu hlasů si však odtud viceprezident odnesl 50 z celkových 53 hlasů⁶³¹ a vítězství v 88 z celkového počtu 150. V jednom okrsku (na Aljašce) pak obě strany získaly naprosto identický počet hlasů. Volební účast v jednotlivých státech se podstatně lišila, pohybovala se od 44% až po 72%.⁶³²

⁶²⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁶²⁶ White 1966, str. 419.

⁶²⁷ Naprosto stejný počet zaznamenaly i farmářské státy.

⁶²⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁶²⁹ Podobnou tendenci na Středozápadě vykazují již zmíněné státy, Illinois, Michigan a Wisconsin.

⁶³⁰ White 1966, str. 419.

⁶³¹ Ztratil pouze tři hlasy Havaje.

⁶³² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Kalifornie (*California*)

Kalifornie sice po svém přijetí do Unie v roce 1852 stranila zpočátku demokratům, postupně se z ní však stala slibná republikánská bašta. Její představitelé zde pak s výjimkou let 1892, 1912⁶³³ a 1916 vítězili v prezidentských volbách až do roku 1932. V letech 1952-1988 pak v Kalifornii opět bodovala GOP,⁶³⁴ ovšem je třeba dodat, že ve většině případů byla situace v tomto státě poměrně vyrovnaná. V souvislosti s novým přeskupením sil na počátku devadesátých let a s ním souvisejícím rozdělením států mezi obě strany, které je s určitými modifikacemi platné dodnes, můžeme o Kalifornii v současnosti hovořit jako stabilní opoře Demokratické strany. Celkem tři republikánští prezidenti (H. Hoover, R. Nixon a R. Reagan) udávají tento stát na pacifickém pobřeží jako svůj domovský. Od voleb v roce 1952 zde bylo přidělováno třicet dva volitelských hlasů, což představovalo (spolu s Pensylvánií) druhý nejvyšší počet hned po New Yorku. Na první místo se pak Kalifornie posunula v roce 1972 a své prvenství již neztratila, naopak svůj náskok stále zvyšuje.

Kalifornie se po dlouhém sčítání hlasů, spojenému s přeléváním vítězství mezi oběma kandidáty, dočkala velmi těsného vítězství R. Nixona, který odtud pocházel. Jeho výhra měla hodnotu 50,10% (3 259 772).⁶³⁵ Kennedy zaostal o pouhých 0,55% (necelých 26 000 hlasů), když obdržel 49,55% (3 224 099).⁶³⁶ Zdejší volební účast zhruba odpovídala celofederálnímu průměru, vyšplhala se na 66%.

Abychom mohli lépe popsat rozložení jednotlivých okresů, pomůžeme si rozdělením celého území státu na tři části. Severní zahrnuje oblasti od severní hranice na jih po jakýsi ohyb, který se nachází na východní hranici.⁶³⁷ Přímo navazuje střední část a to až do části, kde z východu na západ probíhá vodorovná hranice okresů napříč celou Kalifornií. Zbývající území pak leží na jihu. V severní části od její jižní „hranice“ hluboko do středu zasahují republikánské okresy, obklopené ze severu, východu i západu demokratickými územími, která zde převažují. Ve střední části je Nixonova dominance koncentrována po jejím obvodu, především pak podél východní hranice a zahrnuje rovněž pobřežní oblasti. Zde byla situace zhruba vyrovnaná. Konečně v poslední, jižní části naopak silně převažovali republikáni (nacházejí se tu nejkonzervativnější kalifornské okresy),⁶³⁸ demokratická podpora na jihu zůstala omezena na pouhé dva okresy. Těch je v celé Kalifornii celkem padesát osm, v mírné většině z nich, tedy ve třiceti dvou, převažovali Nixonovi voliči, ve zbývajících dvaceti šesti zase Kennedyovi příznivci. Massachusettský senátor však bodoval ve třech nejdůležitějších oblastech, které byly tvořeny třemi městy, tedy v hlavním městě Sacramentu ve středu státu, největším městě Los Angeles na jihozápadě a konečně v San Franciscu na pobřeží střední části.⁶³⁹

---

⁶³³ V tomto roce zde však zvítězil T. Roosevelt, což lze svým způsobem považovat za pokračování republikánské éry.

⁶³⁴ Jedinou výjimkou v tomto období byl rok 1964, který je však ve všech směrech zvláštním případem, neboť demokraté tehdy zvítězili téměř všude.

⁶³⁵ V roce 1956 bylo zdejší republikánské vítězství pohodlnější, mělo hodnotu 55,4%. Karas 2005, str. 33.

⁶³⁶ Dopoečet do 100% tvoří zisky dalších kandidátů - R. Deckera a E. Hasse.

⁶³⁷ Do tohoto bodu probíhá východní hranici přímým jižním směrem, poté prudce „uhýbá“ na jihovýchod.

⁶³⁸ Breckheimer 1992, str. 260.

⁶³⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

4.6 Po volbách

Když klání skončilo, zabýval se Nixon dlouhé hodiny a dny tím, co dělat neměl a co naopak udělat měl. Sklíčeného pocitu z této porážky se nezbavil nikdy, dokonce ani po svých vítězstvích v letech 1968 a 1972. Vypěstoval si jakýsi komplex méněcennosti (spojený s nenávistí), který vůči Kennedymu a celé jeho rodině pociťoval.⁶⁴⁰ Nestačilo mu drtivé vítězství, chtěl, aby jej lidé milovali tak, jako jeho rivala, to se mu však nikdy nepodařilo, naopak se stal terčem nenávisti a opovržení občanů v důsledku štvavé kampaně liberálních novinářů.⁶⁴¹ To mělo původ v počátcích jeho kariéry, kdy se silně angažoval v protikomunistickém hnutí, především pak v případě sovětského špiona a komunisty Algera Hisse.⁶⁴² Jeden přítel mu později řekl, že nebýt Hissova případu, byl bys v roce 1960 zvolen. Druhý naopak prohlásil, že bez Hissova případu by nebyl viceprezidentem ani kandidátem na prezidenta. Nixon sám soudil, že pravdu měli oba.⁶⁴³

Po volbách již bývalý viceprezident prohlásil: „Strávil jsem příliš mnoho času podstatou věci a příliš málo času jsem věnoval svému zevnějšku: věnoval jsem příliš velkou pozornost tomu, co jsem hodlal říci než tomu, jak jsme u toho vypadal.“ (*„I spent too much time...on substance and too little time on appearance: I paid too much attention to what I was going to say to how I would look“*).⁶⁴⁴ Tato jedna věta výborně vyjádřila celou podstatu jeho porážky. Troufám si říci, že kdyby Nixon vypadal lépe (nebo alespoň stejně) než jeho konkurent a lépe se připravil (co se zevnějšku týče) na první debatu, byl by prezidentem v roce 1960 zvolen on.

Později, ve své knize Šest krizí (*Six Crises*),⁶⁴⁵ vyjmenoval mnohem více věcí, které měl udělat jinak. „Především a na prvním místě měl odmítnout debaty s Kennedym. Dále by bylo lépe, kdyby se do kampaně více zapojil stále velmi populární Eisenhower.⁶⁴⁶ Měl být více liberální (v otázce občanských práv), jak chtěli Rockefellerovi stoupenci nebo naopak více konzervativní (rovněž v otázce občanských práv), jak chtěli Golwaterovi lidé.⁶⁴⁷ Měl se osobně distancovat od Normana Vincenta Pealeho,⁶⁴⁸ aby získal více katolických hlasů. Měl pronést na

---

⁶⁴⁰ Tato rodina pro něj byla ztělesněním všeho, co nenáviděl - tedy bohatých lidí z východního pobřeží (zpravidla navíc intelektuálů), kteří měli uprášenou cestu vzhůru, narozdíl od něj, který si musel vše ve svém životě tvrdě vybojovat.

⁶⁴¹ Zajímavé je, že ve volební kampani roku 1960 byla většina tisku proti Kennedymu. Polsby 1976, str. 66.

⁶⁴² V té době se sice jeho špionáž neprokázala a dlouhá desetiletí se v ní nevěřilo, výzkum v sovětských archivech v polovině devadesátých let však potvrdil, že Nixon měl o téměř padesát let dříve pravdu. Podrobněji viz výše.

⁶⁴³ Nixon 1962, str. I.

⁶⁴⁴ Smith 1989, str. 687.

⁶⁴⁵ Tato kniha vyšla v roce 1962 a popisovala Nixonovu kariéru od Hissova případu do voleb v roce 1960. Věnuje se v ní celkem šesti událostem, které významně ovlivnily jeho politický život. V předmluvě pak uvedl, že psaní knihy pro něj znamenalo natolik namáhavou zkoušku, že ji zařadil „na sedmé místo mezi mými největšími životními krizemi“. Summers 2003, str. 272.

⁶⁴⁶ To však byla záležitost, která šla zařadit poměrně obtížně. Především byl tehdejší prezident nemocný a dále neměl mnoho chuti se pro Nixona nějak zvlášť angažovat. Kdyby se zapojit chtěl a mohl, určitě by to udělal.

⁶⁴⁷ Avšak Goldwater (jak o tom hovořím na jiných místech) nebyl proti rozšiřování občanských práv jako takových, mnohé takové zákony podpořil (v žádném případě nebyl takový extremist, jako jižní demokraté a rozhodně nebyl rasista). Vystupoval pouze proti zasahování do státních práv. Zatímco však on tuto svou tezi myslel vážně, jižní demokraté si ji brali pouze za záminku.

⁶⁴⁸ Peale byl významným protestantským kazatelem a autorem řady knih z oblasti křesťanské víry. Prezident Reagan mu za zásluhy v této oblasti udělil v roce 1984 Medaili svobody (*Medal of Freedom*). http://en.wikipedia.org/wiki/Norman_Vincent_Peale

konci kampaně projev, ve kterém by napadl jeho zneužívání náboženské otázky, aby naopak získal více protestantských hlasů. Měl více přispívat do dělnického tisku. Lodge neměl slibovat, že bude černoch ve vládě a měl být za to „profackován“. Měl se více obrátit k Židům.⁶⁴⁹ Měl se prezentovat pouze jako řádný republikán a ne zkoušet oslovovat nezávislé a demokraty. Neměl být tolik spojován se slabými republikány ze států jako je Texas a Illinois. Neútočil dost silně na Kennedyho. Měl odhalit a využít pozadí jeho otce Joea Kennedyho.⁶⁵⁰

V roce 1962 následovala v Nixonově životě další zdrcující porážka, tentokrát podlehl v kalifornských guvernérských volbách úřadujícímu guvernérovi P. Brownovi, kterého osobně podpořil prezident Kennedy. Poté bývalý viceprezident oficiálně ukončil politickou kariéru a stáhl se z veřejného života. O šest let později se však vrátil a zvítězil v prezidentských volbách.⁶⁵¹

Zatímco Nixon prožíval svou největší životní porážku,⁶⁵² Kennedy se ocitl na politickém vrcholu. Dne 20. ledna 1961 byl inaugurován do funkce amerického prezidenta. Měl v úmyslu pronést nejkratší projev v historii, však jeho 1355 slov bylo přeci jen více, než kolik jich měl Rooseveltův projev v roce 1944.⁶⁵³ Zazněla v něm i jedna slavná věta, jež by se dala rozhodně označit za silně pravicovou, prozrazující skutečné smýšlení nového prezidenta, prosté populistického liberalismu: „Neptej se, co tvoje vlast může udělat pro tebe, ale co ty můžeš udělat pro vlast.“ („*Ask not what your country can do for you; ask what you can do for your country.*“).⁶⁵⁴ Jeho programem se pak staly „Nové hranice“ („*New Frontier*“).⁶⁵⁵ Dle prezidentových vlastních slov se nejednalo o soubor slibů, ale o soubor výzev.⁶⁵⁶

Zajímavý průzkum veřejného mínění proběhl na jaře roku 1962, tedy asi rok a půl po prezidentských volbách. Kdyby se v té době měly volby opakovat s účastí Kennedyho a Nixona, dvě třetiny respondentů by si vybraly demokratického prezidenta.⁶⁵⁷ Tento vývoj potvrzovaly i ostatní průzkumy, což bývalého republikánského viceprezidenta odradilo od úmysl ucházet se v roce 1964 o nejvyšší úřad.

4.7 Různé kombinace

Většina historiků nemá sice ráda úvahy typu „co by, kdyby“, tento oddíl však bude věnován výhradně takovýmto úvahám. Již jsme si řekli, že ve velké části států buď jeden, či druhý z kandidátů zvítězili jen velmi těsně. Kennedy ve dvanácti⁶⁵⁸ z

---

⁶⁴⁹ Židé ve své převážné většině volí demokraty.

⁶⁵⁰ Především jeho napojení na mafii.

Tento text není stylisticky upravený, jedná se o jeho téměř doslovnou citaci. Nixon 1962, str. 418.

⁶⁵¹ Podrobněji se této tématice věnuji v kapitolách týkajících se jednak Nixonova života, jednak voleb v roce 1968.

⁶⁵² Jeho největší životní porážka samozřejmě přišla 9. srpna, kdy byl donucen jako jediný prezident v historii rezignovat. Subjektivně však více prožíval a více jej poznamenala právě prohra s Kennedym v prezidentských volbách roku 1960.

⁶⁵³ Průměr předchozích proslovů činil 2599 slov. Dallek 2006, str. 287.

⁶⁵⁴ Schlesinger 1965, str. 4; srv s: http://en.wikipedia.org/wiki/John_Kennedy

⁶⁵⁵ Jednalo se o soubor reforem z oblasti ekonomiky, bydlení, odborů, zaměstnanosti, zdravotnictví, rovných práv, boje proti kriminalitě a obrany.
http://en.wikipedia.org/wiki/New_Frontier

⁶⁵⁶ Schlesinger 1973, str. 2874.

⁶⁵⁷ Dallek 2006, str. 416.

⁶⁵⁸ Delaware, Havaj, Illinois, Michigan, Minnesota, Missouri, Nevada, New Jersey, Nové Mexiko, Pensylvánie, Jižní Karolína a Texas.

nich vyhrál pouze o méně než tři procenta, Nixon obdobně uspěl jen ve čtyřech⁶⁵⁹ státech. V pěti⁶⁶⁰ a dvou⁶⁶¹ případech tento rozdíl činil dokonce méně než jedno procento. Do pěti procent zvítězil massachusettský senátor ve třinácti státech,⁶⁶² republikánský viceprezident pak v šesti.⁶⁶³ Z toho vyplývá, že nejvíce těsných výsledků mělo hodnotu menší, než tři procenta (celkem v šestnácti státech), zatímco mezi třemi a pěti procenty zaznamenaly rozdíl mezi oběma kandidáty pouze tři státy. Podíváme se postupně na tyto tři situace, jak by volby dopadly v kolegiu volitelů, kdyby tyto státy s těsnými výsledky byly vyškrtнутy.

V první situaci by výsledný poměr v kolegiu volitelů neskončil v poměru 303 : 219, ale 145 : 172. Nezávislí volitelé by pak nezískali žádný hlas.⁶⁶⁴ Pokud bychom tedy započítávali pouze státy, kde vítěz získal jasnou většinu, zvítězil by kandidát Republikánů. V případě, že bychom brali v potaz pouze státy, kde bylo dosaženo vítězství o více, než jedno procento, byl by výsledek 184 : 235 : 8, takže v této situaci by Kennedy zvítězil. Další situace, na kterou se podíváme, jsou státy, kde některý z kandidátů vyhrál o více, než pět procent. tehdy by se prezidentem stal Nixon, neboť by si zajistil většinu v kolegiu volitelů 150 : 131. Jak je vidět, tak vítězství massachusettského senátora bylo plně závislé na výsledku ve státech, které se pro něj vyslovily pouze těsnou většinou, zatímco převážná většina volitelských hlasů odevzdaných pro úřadujícího viceprezidenta pocházela ze států, které jej volily velkou většinou (u Kennedyho naopak volitelé z takových států tvořili menšinu).

Nejzajímavější byla vítězství mladého senátora v Illinois, Missouri, New Jersey a Texasu, v Nixonově případě naopak v Kalifornii. Nejvýznamnější z těchto případů nastal nepochybně v Illinois. Ve zvláštním oddílu jsme si již řekli, že Kennedy zde zvítězil pouze v několika okresech, jeho hlasy však byly koncentrovány do velké oblasti Cook, jejíž většinu tvořil třetí nejlidnatější stát ve Spojených státech, Chicago. Zdejší drtivá většina tedy stačila na vítězství v celém státě (činilo pouhých necelých devět tisíc hlasů z celkových přibližně 4 750 000).⁶⁶⁵ Právě Kennedyho hlasy z Chicaga se staly terčem zpochybňování, mělo se za to, že byly zfalšovány místním demokratickým starostou Daleyem. To však nikdy nebylo prokázáno.⁶⁶⁶ Bezpochyby zde rozhodla velká koncentrace katolických voličů v tomto městě, kteří svůj hlas pochopitelně odevzdali massachusettskému senátorovi.

Dalo by se spekulovat, jaký faktor byl v kterémkoliv z těchto států tím rozhodujícím. Z Missouri pocházel někdejší demokratický prezident H. Truman, který ke Kennedymu sice cítil odpor, avšak zdaleka ne tak velký, jako k Nixonovi (ten jej svého času označil za komunisty), proto svého stranického kolegu nakonec podpořil, což mohlo mladému senátorovi pomoci získat zdejší většinu deseti tisíc hlasů. V New Jersey podobně, jako v Illinois mohl zapůsobit Kennedyho katolický původ.

Naopak zásluhy za získání Texasu (stejně, jako státy jihu) je třeba jednoznačně přičíst Johnsonovi. Jeho vliv měl určitě větší sílu, než oněch 45 000 hlasů, které zde rozhodly. Mnozí podobně jako v případě Illinois věřili, že zde

---

⁶⁵⁹ Aljaška, Kalifornie, Montana a Washington.

⁶⁶⁰ Missouri, Havaj, Illinois, New Jersey a Nové Mexiko.

⁶⁶¹ Aljaška a Kalifornie.

⁶⁶² Navíc oproti předchozím výčtům přibyla pouze Jižní Karolína.

⁶⁶³ Kromě již zmíněných států do této „kategorie“ patřil Oregon a Wisconsin.

⁶⁶⁴ V Mississippi totiž zvítězili nad Kennedym o méně než tři procenta a v Alabamě naopak tento demokratický kandidát zvítězil a měli mu náležet všichni zdejší volitelé, včetně oněch „nezávislých“. Rovněž jeden jejich příslušník z Oklahomy by měl připadnout Nixonovi.

⁶⁶⁵ Eisenhower 1986, str. 200; srv. s: White 1975, str. 71; Summers 2003, str. 263.

⁶⁶⁶ Krejčí 2000, str. 137.

docházelo k falšování hlasů, z čehož obviňovali přímo demokratického kandidáta na viceprezidenta. Falšování voleb v Texasu bylo takřka „národním zvykem“, již Johnsonovu první senátní kampaň provázelo obvinění tohoto typu, ta se ovšem týkala i jeho tehdejšího protikandidáta. V roce 1960 se opět mohlo jednat o takový případ, avšak podobně, jako v případě Chicaga, se to nikdy nepodařilo prokázat. Nixon sice uvažoval o tom, že výsledky voleb zpochybní (vyzýval k tomu například již zmíněný senátor T. B. Morton, předseda Národního republikánského výboru).⁶⁶⁷ Převážil však hlas jiných jeho spolupracovníků, kteří mu radili, aby tak nečinil a porážku zkousnul. Kdyby to podle nich neudělal, nemohl by se o zvolení prezidentem pokoušet již nikdy později, protože bylo téměř jisté, že by se falšování neprokázalo a republikánský kandidát by se pouze znemožnil.

Pokud by se však Nixonovi podařilo zvítězit v Illinois a navíc buď v Missouri nebo v New Jersey, sice by se nestal prezidentem, avšak zabránil by tomu, aby zvítězil Kennedy, neboť tomu by se při přítomnosti nezávislých volitelů nepodařilo získat většinu a volbu by hlasováním musel rozhodnout Kongres. Prezidentem by se úřadující viceprezident stal pouze v případě, kdy by se pro něj vyslovily všechny tyto státy, případně Illinois s Texasem. Bylo by velmi obtížné prokazovat falšování hlasů v jednom, natož ve dvou či ve třech státech současně.

Posledním z významných států, kde došlo k dosažení pouze malé většiny, byla Kalifornie. Oba kandidáti si ji přáli získat. Nixon, aby nebyl vystaven blamáži, že prohrál v domovském státě, Kennedy naopak právě proto, aby svého soupeře pokořil.⁶⁶⁸ Nejvýznamnějším důvodem však byl fakt, že se zde rozděloval druhý nejvyšší počet volitelských hlasů, hned po New Yorku. Dlouho se zdálo (jak během předvolební kampaně, tak během volební noci), že zde bude bodovat demokratický kandidát, nakonec se však republikánům podařilo tento trend zvrátit a těsně zde zvítězili. Díky tomu nebyla Nixonova porážka tak ponižující, jakou by se stala v případě ztráty Kalifornie.

Zvláštním případem byla Alabama, kde sice Kennedy zvítězil, avšak odevzdalo mu hlas pouze pět z jedenácti místních elektorů. Kdybychom tento výsledek rozpočítali na hlasy voličů (a pro objektivitu učinili totéž i v Oklahomě, kde se jeden Nixonův volitel zachoval obdobně), zjistíme, že rozdíl mezi oběma kandidáty v lidovém hlasování byl ve skutečnosti pouhých 35 000 hlasů. Pokud bychom postupovali tímto způsobem, skončily by volby v poměru 49,51% : 49,46%, v absolutních číslech by tyto výsledky činily 34 076 301 a 34 041 527. Protože však voliči v Alabamě narozdíl od těch v Oklahomě věděli, že jejich hlasy budou v kolegiu volitelů rozděleny, můžeme Nixonova volitele v Oklahomě vypustit a připočítat tuto ztrátu Kennedymu. V takovém případě by nejvyšší počet hlasů obdržel viceprezident, když by se pro něj vyslovilo 49,55% (34 108 157) oproti 49,51% (34 076 301) odevzdaných pro massachusettského senátora.

---

⁶⁶⁷ Dallek 2006, str. 264.

⁶⁶⁸ Nixonovi se něco takového nemohlo podařit, protože všechny průzkumy nasvědčovaly tomu, že Kennedy ve svém domovském státě Massachusetts drtivě zvítězí, což se také stalo.

5. Prezidentské volby v roce 1964

Po odchodu Nixona z politiky v roce 1962 Republikánská strana ztratila poslední významný článek, který byl schopen usmířit konzervativní a umírněné (liberální) členy. Obě frakce přitom vedle sebe existovaly již od občanské války, od voleb v roce 1872⁶⁶⁹ však mezi nimi nedošlo k tak zásadnímu střetu, jako před kláním v roce 1964. Tento spor ale doutnal již od čtyřicátých let, kdy stále sílila konzervativní frakce, avšak umírnění, kteří měli své základny na severovýchodě Spojených států, si stále uchovávali převahu, aby buď zajistili nominaci svého člověka (Thomas Dewey 1944 a 1948; Eisenhower 1952 a 1956), případně podpořili kompromisního kandidáta, kterým byl R. Nixon v roce 1960.⁶⁷⁰

Po roce 1960 se však vnitrostranické spory rozhořely naplno a došlo k přímému střetu obou frakcí, nejprve v primárkách a poté na republikánském národním konventu. Triumfovali naopak konzervativci,⁶⁷¹ jejichž představitel, senátor Barry M. Goldwater⁶⁷² z Arizony, získal prezidentskou nominaci své strany (porazil především newyorského guvernéra Nelsona A. Rockefellera).⁶⁷³ Umírnění (liberální) straničtí představitelé se však s touto nominací nesmířili a velká část jich ve volbách podpořila Johnsona a umožnila mu docílit obrovského triumfu, který od té doby demokraté již nikdy nezopakovali.

V Demokratické straně byl jasným favoritem na opětovnou nominaci (a znovuzvolení) prezident John F. Kennedy. Průzkumy veřejného mínění dlouho ukazovaly, že by ve volbách s převahou zvítězil, a to nad všemi potenciálními republikánskými uchazeči, tedy nad Goldwaterem, michiganským guvernérem Georgem W. Romneyem⁶⁷⁴ z Michiganu i nad svým protikandidátem z roku 1960, R. Nixonem. V roce 1963 se však situace začala měnit a jeho případní protivníci jej v průzkumech veřejného mínění doháněli. Nebezpečnějším se zdál být N. Rockefeller, který měl potenciál oslovit i některé liberální demokraty ze severovýchodu, tedy regionu, odkud pocházela převážná většina Kennedyho volitelských hlasů v roce 1960.

Prezident si přál, aby jeho protikandidátem byl B. Goldwater, proti jehož (údajnému) pravicovému radikalismu měl mnohem větší šanci uspět. I ten však ohrožoval jeho pozici, především na jihu, který v roce 1960 ve své většině hlasoval rovněž pro demokraty a pocházelo odtud velké množství velitelských hlasů, bez nichž by demokratičtí kandidáti neuspěli. Především významný Texas, disponující

---

⁶⁶⁹ Tehdejší představitelé liberálů v Republikánské straně dokonce postavili svého představitele do čela demokratické prezidentské kandidátky proti úřadujícímu prezidentovi U. S. Grantovi, který se jim zdál příliš konzervativní. V té době však tento rozkol neměl pro stranu tak fatální důsledky, jako v roce 1964, neboť Grant byl opět zvolen prezidentem.

⁶⁷⁰ Konzervativní republikáni však ve všech těchto případech zůstali své straně věrní. K tomu je však nutno poznamenat, že jim ani nic jiného nezbývalo, neboť ve všech výše zmíněných případech byl kandidát demokratů liberálnější (nebo se tak alespoň tvářil).

⁶⁷¹ Mám na mysli konzervativce v širším smyslu, Goldwater byl libertarián.

⁶⁷² Celkem dvakrát (1953-65 a 1969-87) působil jako senátor za stát Arizona (*class I.* a *class III.*). Předsedal senátnímu výboru prozpravodajské služby (*Senate Intelligence Committee*) a výboru pro záležitosti armádní služby (*Senate Armed Services Committee*).
<http://en.wikipedia.org/wiki/Goldwater>

⁶⁷³ V letech 1959-73 sloužil jako guvernéř státu New York. Poté jej prezident Ford jmenoval svým viceprezidentem (po schválení oběma komorami Kongresu). Tuto funkci zastával v letech 1974-77. http://en.wikipedia.org/wiki/Nelson_Aldrich_Rockefeller

⁶⁷⁴ Nejprve (1963-69) působil jako guvernéř státu Michigan, poté (1969-73) jako ministr bydlení a rozvoje měst (*Secretary of Housing and Urban Development*).

dvaceti pěti hlasy volitelů, jevil tendenci přiklonit se k republikánům.⁶⁷⁵ Proto se prezident na podzim roku 1963 rozhodl navštívit jih. Nejprve, 18. listopadu, zavítal na Floridu, pak do Texasu. Po celé měsíce na demokratického guvernéra tohoto státu Johna Connallyho naléhal, aby uspořádal společnou večeři s bohatými texaskými sponzory. Guvernér, který se chystal v roce 1964 usilovat o znovuzvolení, však nechtěl být spojován s osobou prezidenta, jenž si svým postojem k občanským právům zneprátnil velkou část texaských voličů. Ani viceprezident Johnson nebyl touto cestou příliš nadšen. Podle něj by Kennedy nemohl nijak významně přispět k nápravě rozkolu v texaské organizaci Demokratické strany, kde se nepohodli Connallyho konzervativci s liberály vedenými senátorem Ralphem Yarboroughem.⁶⁷⁶ Johnson se obával, že návštěva pouze posílí napětí a zdůrazní jeho vlastní zbytečnost ve vedení stranické organizace v Texasu.⁶⁷⁷

Tato cesta se však, jak víme, stala prezidentovi osudnou, neboť jej zde 23. listopadu zasáhly smrtící výstřely.⁶⁷⁸ Ne ho místo v Bílém domě nastoupil právě zástupce Texasu, viceprezident L. Johnson. Ten dokázal šoku z Kennedyho smrti využít hned ve dvou směrech. Jednak se mu podařilo Kongresem protlačit balík zákonů, včetně zákona o občanských právech a zákonů na zlepšení situace ve zdravotnictví a sociálních záležitostech. Právě tato opatření se stala (vedle vztahu k Severnímu Vietnamu a celému komunistickému světu) hlavními tématy předvolební kampaně. V těchto prezidentských volbách také novému prezidentovi pomohla tragická smrt jeho předchůdce, neboť v nich s přehledem porazil B. Goldwatera, když se předtím nesetkal ani s významnější opozicí ve své straně.

V průběhu volebního období 1961-1965 byly přijaty hned dva dodatky k ústavě. Oba se týkaly právě voleb a volebního procesu. Prvním byl XXIII. dodatek, který Kongres navrhl 16. června 1960 a v platnost pak vstoupil po schválení potřebného počtu států 29. března 1961. Ten dával poprvé hlavnímu městu, Washingtonu D. C., právo vysílat své zástupce do kolegia volitelů při prezidentských volbách: „Okresek, který je sídlem vlády Spojených států, určuje způsobem, který stanoví Kongres, volitele prezidenta a viceprezidenta v počtu, který se rovná úhrnu senátorů poslanců, na který by měl nárok, kdyby byl státem. Nesmí však převýšit počet volitelů státu s nejmenším počtem obyvatel.“⁶⁷⁹ Tito volitelé se připojují k těm,

---

⁶⁷⁵ Podle průzkumu veřejného mínění, který se konal na podzim 1963, vedl Goldwater nad Kennedym na jihu o 20%, v Texasu pak v poměru 52%:48%. Goldberg 1995, str. 176.

⁶⁷⁶ Pro zajímavost uvedme, že jeho vyzyvatelem v nadcházejících senátních volbách se stal republikán a pozdější prezident z let 1989-93, George H. W. Bush. Kennedy do Texasu přiletěl nejen aby podpořil Yarborougha ve vnitrostranickém boji, ale rovněž aby jej podpořil právě proti Bushovi, který nakonec volby prohrál. Andersen 2003, str.57.

⁶⁷⁷ Dallek 2006, str. 580, 583 a 585.

⁶⁷⁸ Podrobněji viz výše.

⁶⁷⁹ Tento závazek je dost omezující a diskriminující, neboť podle sčítání obyvatel by hlavní město mělo nárok na větší počet volitelů, než-li pouze tři kterými disponuje. V současné době jsou tři volitelé vysíláni celkem ze sedmi států (Severní a Jižní Dakota, Montana, Wyoming, Aljaška, Delaware a Vermont). Žádný z těchto států nejeví tendenci ke zvyšování počtu volitelů, u všech z nich, kromě Wyomingu a Delaware, se relativní počet jejich obyvatel (v poměru ke zbytku USA) neustále snižuje. Zvláště počet obyvatel Wyomingu stagnuje a podle sčítání obyvatel by správně neměl disponovat ani těmi třemi voliteli, proto pro obyvatele hlavního města neexistuje takřka žádná naděje, že by se pouze při aplikaci tohoto XXIII. dodatku mohlo jejich zastoupení v kolegiu volitelů zvýšit. Toto si uvědomuje mnoho čelných politiků a proto se periodicky objevují pokusy směřující ke změně tohoto stavu (je však pravda, že tyto podněty pocházejí především od liberálních demokratů, kteří se snaží zvýšit svůj vliv, neboť volitelské hlasy Washingtonu jsou nejjistějšími ze všech pro demokratické prezidentské kandidáty, protože podpora této strany se zde pohybuje mezi 80 a 90%). Nejzávažnějším takovým pokusem byl návrh dodatku, který byl Kongresem předložen v roce 1978, avšak do roku (který byl závazný pro přijetí) nebyl přijat potřebným počtem států (vyslovilo se jich pro

kteří jsou určeni státy a jsou pro účel volby prezidenta a viceprezidenta pokládáni za volitele určené státem. Scházejí se v okrsku k úkonům podle XX: dodatku.“ („*The District constituting the seat of Government of the United States shall appoint in such manner as the Congress may direct: A number of electors of President and Vice President equal to the whole number of Senators and Representatives in Congress to which the District would be entitled if it were a State, but in no event more than the least populous State; they shall be in addition to those appointed by the States, but they shall be considered, for the purposes of the election of President and Vice President, to be electors appointed by a State; and they shall meet in the District and perform such duties as provided by the twelfth article of amendment.*“).⁶⁸⁰ Kromě třiceti osmi států, které byly nutné k ratifikaci, jej dodatečně schválily ještě dva státy. Jeden stát dodatek odmítl, zbývajících devět se k němu nevyjádřilo.⁶⁸¹

Druhou změnou ústavy, která byla v té době přijata, se stal XXIV. dodatek, který stanovil, že „volební právo občanů Spojených států nesmí být popíráno nebo zkracováno Spojenými státy nebo kterýmkoli státem z důvodu nezaplacení jakékoli volební daně nebo jiné daně.“ („*The right of citizens of the United States to vote in any primary or other election for President or Vice President, for electors for President or Vice President, or for Senator or Representative in Congress, shall not be denied or abridged by the United States or any State by reason of people pay any poll tax or other tax.*“).⁶⁸² Tento dodatek Kongres navrhl 29. srpna 1962 a potřebné množství států jej ratifikovalo ke dni 23. ledna 1964. Tato změna ústavy byla zaměřena především proti jižním státům,⁶⁸³ kde se dosud vyskytovala diskriminace Afroameričanů z hlediska volebního práva, mj. i dáváním volebního práva do spojitosti s placením daní. Dodatečně jej schválily ještě tři státy, jeden stát pak XXIII. dodatek neratifikoval, celkem osm se jich nevyjádřilo.⁶⁸⁴

5.1 Nominační proces v Republikánské straně

Jak již bylo řečeno, boj o prezidentskou nominaci mezi republikány byl především bojem idejí a ideálů spjatých se dvěma frakcemi,⁶⁸⁵ než-li bojem mezi konkrétními kandidáty. Tento zásadní střet by proběhl, ať by se rozhodl kandidovat v podstatě kdokoli, neboť tyto spory představovaly určitý hnus, který byl skryt pod povrchem a šířil stranu zevnitř. Bylo nutno učinit radikální, třebaže bolestný řez a

---

něj pouze šestnáct namísto potřebných třiceti osmi). Volily jej v podstatě pouze státy Nové Anglie a Středozápadu, z ostatních regionů pouze některé, ze států Skalnatých hor a farmářských států pak žádný. Tento dodatek měl rovněž zajistit zastoupení hlavního města v Kongresu, kde dosud disponuje pouze poradními hlasy. http://en.wikipedia.org/wiki/Equal_Rights_Amendment

⁶⁸⁰ Tindall 2000, str. 827.

⁶⁸¹ Dodatečně jej schválily New Hampshire (1961) a Alabama (2002). Arkansas jej přijmout odmítl. K XXIII. dodatku se pak nevyjádřily Mississippi, Louisiana, Georgie, Severní a Jižní Karolína, Kentucky, Virginie, Texas a Florida (tedy vesměs jižní, konzervativní státy).. http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-third_Amendment_to_the_United_States_Constitution

⁶⁸² Tindall 2000, str. 827.

⁶⁸³ Po období rekonstrukce se tato forma omezení užívala v jedenácti jižních státech, v šedesátých letech přežívala ještě v pěti státech (ve Virginii, Alabamě, Texasu, Arkansasu a Mississippi).

⁶⁸⁴ Dodatečně dodatek schválily Virginie (1977), Severní Dakota (1989) a Alabama (2002). Mississippi jej jako jediný stát odmítl. Žádným způsobem se pak nevyjádřily Louisiana, Jižní Karolína, Arkansas, Georgie, Texas, Oklahoma, Wyoming a Arizona.

⁶⁸⁵ Šlo svým způsobem o boj jednotlivých regionů a především o generační boj. Generační boj je zde míněn v širším slova smyslu, nikoliv pouze ve vztahu k hlavním stranickým kandidátům, neboť ti byli přibližně stejného věku. Jednalo se o střet mezi tradičními, spíše umírněnými a liberálními republikány především ze severovýchodu a části středozápadu, kteří dosud stranu ovládali, proti nové skupině konzervativců spíše ze západu a jihu, kteří nakonec stranu ovládli.

nechat tento hnis vytéci. Že se tak stalo za cenu prohraných voleb, je již jiná záležitost.⁶⁸⁶ Tyto volby nakonec prohráli právě konzervativci, avšak Goldwater otevřel určitou Pandořinu skříňku a přes svou prohru uvolnil cestu vzhůru proudu, který reprezentoval. Zatímco v šedesátých letech tato frakce pouze těsně převážila v Republikánské straně a Demokratická strana lépe podchytila liberalizační nálady obyvatelstva, na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let Goldwaterův směr začal mohutně sílit i v celé společnosti a jeho důsledkem bylo zvolení konzervativce R. Reagana prezidentem. V devadesátých letech se pak konzervativcům podařilo oslovit ještě větší část společnosti a ovládnout Kongres. Dokázali tak, že nejsou pouze okrajovou sektou (jako se zdálo v roce 1964), ale proudem, který je schopen hájit zájmy velké části společnosti a určovat směr jejího směřování...

Kdo vůbec byli tito konzervativci? Ve zvláštní kapitole jsme si již řekli, jaký je rozdíl mezi konzervativci, liberály, libertariány a populisty. Při analyzování situace, která nastala v roce 1964, je užité pojmu „konzervativci“ poměrně široké, tento proud sdružuje jak konzervativce, tak libertariány. Zpočátku měla druhá skupina převahu (ostatně sám Goldwater byl libertariánem), v centru zájmu se ocitly především hospodářské záležitosti, postoj k výši daní a vůbec struktura daňového systému, sociálnímu zákonodárství a velikosti federální vlády. Přestože se jedním z hlavních témat stal postoj k rozšiřování občanských práv, neměli to tito konzervativci (libertariáni) původně v plánu. Goldwater sám podporoval všechny zákony týkající se rozšiřování volebního práva. Avšak jako jeden z mála republikánských senátorů se postavil proti přijetí zákona o občanských právech z roku 1964. V žádném případě ale nebyl rasistou ani nebyl nadšen z existence segregace, pouze postupoval principiálně - byl proti zasahování do vnitřních záležitostí jednotlivých států a především proti narušování soukromí občanů, což tento zákon dle jeho názoru měl způsobit. Právě z těchto důvodů jej považoval za protiústavní.⁶⁸⁷ Z jeho pohledu tedy šlo především o hlasování proti (dle jeho názoru) legislativnímu zmetku a nikoliv o snahu vyjádřit odpor vůči desegregaci jako takové. Jeho postoji se však dostalo chybné interpretace a arizonský senátor se doslova stal symbolem boje proti desegregaci a rozšiřování občanských práv, což mu pomohlo získat voliče na hlubokém jihu a naopak odlákalo zbytek Spojených států.

Teprve později, právě v souvislosti s nástupem R. Reagana do funkce prezidenta, se těžiště posunulo ve prospěch autentických konzervativců a do popředí se dostala především témata „sociálního konzervatismu“, tedy boj proti potratům či registrovanému partnerství homosexuálů, případně úsilí o uznání práva nosit zbraň a obhajoba trestu smrti. S tímto posunem však Goldwater nesouhlasil a zůstal věrný svému libertarianismu. V Evropě se jeho jméno, pokud je vůbec známo, stalo symbolem nejtvrďšího konzervatismu, což bylo způsobeno tím, že v samotných Spojených státech byl takto označován a málokdo si již toto dokázal „přeložit“ do „evropštiny“ - jeho konzervatismus (libertarianismus) byl naopak nejčistším liberalismem v tradičním slova smyslu.

Jak již bylo řečeno, hlavním cílem tehdejších konzervativců tedy byly nižší daně, zjednodušení celkového daňového systému, nerozšiřování sociálních programů a naopak redukce těch stávajících, malá federální vláda,⁶⁸⁸ ochrana individuálních

---

⁶⁸⁶ Sami delegáti, kteří pro Goldwatera hlasovali, se vyjádřili v tom smyslu, že morální principy jsou důležitější než-li vítězství. Polsby 1976, str. 32.

⁶⁸⁷ Schantz 1996, str. 55.

⁶⁸⁸ Aby nedošlo k omylu, cílem nebyla slabá federální vláda, měla být pouze omezena její agenda. V oblastech, které jsou federální vládě vlastní, měly být však její kompetence nejen zachovány, ale dokonce posíleny, především v otázkách zahraniční politiky, obrany, vnitřní

práv a svobody, posílení vymahatelnost zákona a zvýšení vnitřní bezpečnosti. Důležitým prvkem byl pak silný antikomunismus, který se na přelomu čtyřicátých a padesátých let (v období McCarhtysmu) obracel spíše dovnitř, se měl nyní stát jedním z hlavních prvků zahraniční politiky. Goldwaterovi příznivci se zasazovali především o tvrdý postup proti Severnímu Vietnamu, spojený zejména s jeho masivním bombardováním, v případě nutnosti i taktickými nukleárními zbraněmi. Rovněž postup vůči Sovětskému svazu a mezinárodnímu komunistickému hnutí měl být tvrdší než doposud. Z mezinárodních organizací byl kladen důraz především na spolupráci v rámci NATO a jí podobných organizací a naopak byl požadována reforma OSN. Již tehdy upozorňovali na bezzubost této organizace, která vyplývala z neschopnosti vymáhat splnění svých rozhodnutí. Dalším problémem představovala faktická spolupráce s komunistickými zeměmi v rámci Organizace spojených národů, především účast Sovětského svazu v Radě bezpečnosti (s možností použít právo veta).

Naproti tomu umírnění (liberálové) se zasazovali buď o navýšení stávajících sociálních programů, nebo alespoň jejich zachování v současné podobě (a případně zvýšení jejich efektivity), rozhodně se však stavěli proti jejich destrukci. Dále jednoznačně podporovali rozšiřování občanských práv, nejen tedy pouze volebních práv jako v případě konzervativců. V oblasti zahraniční politiky se nacházeli někde v půli cesty mezi demokratickými appeasementy (z liberálního křídla této strany) a Goldwaterovou tvrdou válečnickou rétorikou. Avšak například jejich čelný představitel, N. Rockefeller, zastával v této oblasti razantní postoj, prezentoval sám sebe jako tvrdého obhájce národních zájmů a byl, pokud jde o zahraniční politiku, svému vnitrostranickému konkurentovi mnohem blíže než-li v postoji k domácím záležitostem. Mnohem větší roli než v případě jejich konkurentů měl v této oblasti prvek spolupráce a především jednání. Umírnění kladli sice stejný důraz na NATO, avšak považovali za nutnou i spolupráci v rámci OSN. Tuto organizaci naopak považovali za důležité fórum, kde bylo možno řešit mezinárodní krize, především pak právě s komunistickými zeměmi.

Rok 1964 byl velmi důležitý (dokonce by se dalo říci zlomový) i pro liberální frakci. Její představitelé, jejichž základny se nacházely především na severovýchodě,⁶⁸⁹ si zvykli, že až dosud měli ve straně hlavní slovo, pocházeli odtud republikánští kandidáti na prezidentskou funkci a zdejší představitelé se především podíleli na vytyčování stranických cílů a základních programových tezí. Počínaje právě tímto rokem tato éra skončila a od té doby již tato frakce nikdy nezískala převahu. Ještě více ji oslabilo, když se voliči Republikánské strany začali rekrutovat ze západních a především jižních oblastí a původní republikánská základna, kterou byl právě severovýchod, přešla na pozice demokratů. Tento trend ovšem někteří nepostřehli a Rockefeller v roce 1968 vstoupil do předem prohraného boje o prezidentskou nominaci a ze stejného důvodu se o osm let později nestal viceprezidentským kandidátem. Naproti tomu Nixon se na přelomu šedesátých a sedmdesátých stal ideálním kandidátem tohoto období přechodu jak mezi spolustraníky, tak mezi voliči. Přirozeným vyvrcholením tohoto vývoje (především ve směru k voličům) pak byl R. Reagan, který již nekandidoval na středových pozicích mezi oběma frakcemi (což učinil Nixon v letech 1968 a 1972), ale jako

---

bezpečnosti a legislativy směřující k zajištění fungujícího tržního hospodářství a s ním spojeného obchodu.

⁶⁸⁹ Severovýchod zde pojímám v nejširším slova smyslu. Tedy nejen vlastní severovýchod, ale i Novou Anglii a Středozápad.

autentický kandidát konzervativního proudu, který byl (narozdíl od Goldwatera v roce 1964) schopen vyhrát volby.

Z potenciálních uchazečů o prezidentskou funkci se rozhodl nekandidovat R. Nixon, který prohrál v roce 1960 a v roce 1962 se neúspěšně pokoušel získat post kalifornského guvernéra. Po této porážce oficiálně odešel z politiky a jeho pozice ve straně i mezi veřejností byla oslabena. Kromě toho si uvědomoval, že kandidatura proti Kennedymu a později Johnsonovi je předem ztraceným bojem, kterého se odmítl zúčastnit. Figuroval sice v několika primárkách jako vepsaný kandidát, avšak neuspěl a poté oficiálně podpořil B. Goldwatera, kterému pomáhal i při předvolební kampani.

Arizonský senátor do primárek vstupoval jako favorit, jehož hlavním vyzyvatelem se stal již zmíněný N. Rockefeller, guvernér New Yorku a kandidát tradičních liberálů ze severovýchodu. Jak si oba stojí mezi voliči, zjišťovaly průzkumy veřejného mínění již od roku 1963. V září toho roku například proběhl průzkum, který zjišťoval nálady mezi příznivci republikánů. Z něj jasně vyplynulo (v poměru 59% : 41%), že více voličů této strany by si přálo, aby se kandidátem stal Goldwater.⁶⁹⁰ Tento trend potvrdily i další průzkumy z podzimu téhož roku. Podle jednoho z nich se arizonský konzervativce těšil mezi republikány pětáctýceti procentní podpoře, Rockefeller pak lehce zaostal se 43%. S velkým odstupem následoval michiganský guvernér G. Romney se 16%.⁶⁹¹

K prvnímu střetnutí došlo, jako již tradičně, 10. března 1964 v New Hampshire. Tyto primárky skončily obrovským překvapením, neboť v nich nezmohl ani jeden z obou jmenovaných, ale bodoval zde velvyslanec v Jižním Vietnamu a Nixonův spolukandidát z roku 1960, Henry C. Lodge.⁶⁹² Ten nekandidoval oficiálně, byl zde pouze vepsán. Jeho kampaň organizovala skupinka politických amatérů. Získal zde 35,4%, následován Goldwaterem s 23% a Rockefellerem s 20,6%. Na čtvrtém místě pak skončil R. Nixon (který byl, stejně jako Lodge, vepsaným kandidátem) s pouhými 16,7%.⁶⁹³ Hlavním faktorem vítězství někdejšího viceprezidentského kandidáta bylo sousedství jeho domovského státu Massachusetts, kde rovněž (poté, co se rozhodl seriózně o kandidaturu usilovat, přestože ji oficiálně neoznámil) vyhrál místní primární volby, podobně jako v New Jersey. Poté se mu však již nedařilo a veřejně prohlásil, že se již o nominaci ucházet nebude.

Ve většině dalších primárek pak už Goldwater zvítězil, jmenovitě v Illinois, v Indianě, v Texasu, v Jižní Dakotě a na Floridě.⁶⁹⁴ V Nebrasce však v květnu prohrál s „vepsaným“ Nixonem (ten zde získal 35%)⁶⁹⁵ a o tři dny později v Oregonu s Rockefellerem, který v tomto pacifickém státě obdržel 33%. Jako druhý se umístil Lodge (17,6%) a až na třetím místě skončil arizonský senátor (17,6%). Poslední z

---

⁶⁹⁰ Horowitz, 1976, str. 351.

Mezi všemi voliči však měl Rockefeller navrch. Jeho tragédií ale bylo, že zastával postoje na pomezí obou hlavních stran. Volby by sice s největší pravděpodobností vyhrál s velkým náskokem, nikdy však nemohl získat republikánskou ani (hypoteticky) demokratickou nominaci.

⁶⁹¹ Goldberg 1995, str. 176.

⁶⁹² Zpočátku (1937-44 a 1947-53) zasedal v Senátu, kde zastupoval stát Massachusetts (*class II.* a *class I.*), avšak pro pokusu o znovuzvolení v roce 1952 byl poražen J. F. Kennedym. Poté se věnoval téměř výhradně diplomacii, působil jako velvyslanec. Nejprve při OSN (1953-60), dvakrát (1963-64 a 1965-67) v Jižním Vietnamu a jednou (1968-69) v SRN.

http://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Cabot_Lodge%2C_Jr.

⁶⁹³ Breckheimer 1992, str. 244.

⁶⁹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

⁶⁹⁵ Polsby 1976, str. 109.

významných kandidátů, R. Nixon, si odtud odnesl pouze 16,19%.⁶⁹⁶ Newyorský guvernér pak ještě vyhrál v Západní Virginii.

Všechna tato klání byla samozřejmě důležitá, nejdůležitější střetnutí mezi oběma kandidáty, které v podstatě rozhodlo, se však odehrálo až v Kalifornii. Zde se Rockefellerovi stal osudným jeho soukromý život. Před časem se totiž rozvedl a poté se oženil znovu, přičemž jeho nová (mnohem mladší) manželka měla za sebou rovněž jedno neúspěšné manželství. Toto odrazovala především konzervativce, zejména pak ty, kteří byli výrazně nábožensky orientovaní. Právě během kampaně, kterou vedl v tomto státě, se opět začal tento jeho soukromý problém rozdmýčkovat, neboť mu právě v té době jeho manželka porodila syna. Kromě této záležitosti se o Goldwaterovo velmi těsné vítězství (51% : 49%) zasloužil zejména R. Reagan,⁶⁹⁷ který pomohl zmobilizovat místní konzervativní voliče, zejména na jihu státu.⁶⁹⁸ Po tomto neúspěchu se newyorský guvernér prakticky stáhl a jeho frakce se rozhodla podpořit pensylvánského guvernéra Williama Scrantona.⁶⁹⁹ V primárkách ve Wisconsinu a Marylandu uspěl John W. Byrnes⁷⁰⁰, v Ohiu pak

Když se 13. července 1964⁷⁰¹ v losangelském San Franciscu (v Cow Palace) sešel republikánský konvent, bylo již prakticky rozhodnuto. Situace byla velmi napjatá, Rockefeller byl dokonce při svém projevu vypískán.⁷⁰² Naopak arizonského senátora podpořil i někdejší prezident Herbert Hoover. Celkem se konventu zúčastnilo 1308 delegátů, z nichž 883, tedy jasnou většinu, získal B. Goldwater. Na druhém místě se s 214 umístil W. Scranton, dále pak následovali N. Rockefeller (114 hlasů), G. Romney (41),⁷⁰³ Margareth C. Smith (27) z Maine,⁷⁰⁴ Walter Judd (22) z Minnesoty,⁷⁰⁵ Hiram Fong (5) z Havaje⁷⁰⁶ a H. Lodge (2). Další politici, kteří se původně hodlali o kandidaturu ucházet (či jako vepsaní kandidáti vyhráli některé primárky), neobdrželi však ani hlas. Jednalo se o R. Nixona, Johna Byrnes z

---

⁶⁹⁶ Breckheimer 1992, str. 244; srv. s: Goldberg 1995, str. 190.

⁶⁹⁷ Nutno dodat, že Reaganova účast v kampani proti Rockefellerovi měla nádech jisté absurdity, neboť sám si prošel rozvodem a v té době již byl opět ženatý.

Reagan se v té době znal s Goldwaterem již několik let. „Prostředníky“ v tomto smyslu byli rodiče manželky budoucího prezidenta, kteří žili v hlavním městě Arizony, Phoenixu. Reagan 1997, str. 121.

⁶⁹⁸ Levine 1992, str. 10; srv. s: Breckheimer 1992, str. 260.

⁶⁹⁹ Působil nejprve jako člen Sněmovny reprezentantů (10. kongresový okrsek v Pensylvánii), poté (1963-67) byl guvernérem téhož státu a (1976-77) velvyslancem při OSN. V roce 1964 uspěl pouze v jediných primárkách, v domovské Pensylvánii.

http://en.wikipedia.org/wiki/William_Scranton

⁷⁰⁰ V letech 1945-73 zastupoval Wisconsin ve Sněmovně reprezentantů.

http://en.wikipedia.org/wiki/John_W._Byrnes

⁷⁰¹ Konvent skončil o tři dny později.

⁷⁰² Kissinger 2006, str. 16.

⁷⁰³ Guvernéra Romneyho prosazoval především budoucí prezident G. Ford, který rovněž pocházel z Michiganu.

⁷⁰⁴ Patřila k umírněným demokratům a byla první ženou, která se v některé z obou hlavních stran ucházela o prezidentskou nominaci. Stala se rovněž první ženou, která byla zvolena jak do Sněmovny reprezentantů (2. kongresový okrsek v Maine, v letech 1940-49), tak do Senátu (1949-73, *class II.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Margaret_Chase_Smith

⁷⁰⁵ V letech 1943-63 byl členem Sněmovny reprezentantů (5. kongresový okrsek v Minnesotě). http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Judd

⁷⁰⁶ Byl prvním Číňanem, který se kdy ucházel o prezidentskou nominaci a zároveň prvním Číňanem, který kdy sloužil v Kongresu - v letech 1959-77 zasedal v Senátu, kde reprezentoval stát Havaj (*class I.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Hiram_Fong

Wisconsinu,⁷⁰⁷ Jamese Rhodese z Ohia,⁷⁰⁸ Harolda Stassena z Pensylvánie⁷⁰⁹ a Johna Steffeye z Marylandu.

Zajímavé je rozložení delegátů podle toho, jaký region na konventu reprezentovali. Ze západu⁷¹⁰ jich pocházelo celkem 256, tedy asi 19,5% z celkového počtu. Z nich se Goldwaterovi podařilo na svou stranu získat celkem 217 (téměř 85%), Scrantonovi dvanáct a Rockefellerovi osmnáct. Ještě drtivější byla převaha arizonského senátora na jihu,⁷¹¹ odkud pocházelo nejvíce, tedy 325 (24,8%) reprezentantů. Mezi nimi se Goldwaterovi podařilo získat 314 (96,6%) hlasů, zatímco Scrantonovi devět a Rockefellerovi pouze jeden.⁷¹² Středozápad disponoval celkem 364 hlasy (27,8%), z nichž výše zmínění kandidáti obdrželi 281 (77,2%), patnáct a tři. Poměrně nejrovnoměrěji pak rozdělili svou přízeň mezi Goldwatera, Scrantona a Rockefellera delegáti ze severovýchodu, a to v poměru 71 (19,5%) : 178 (49%) : 92 (25,3%).⁷¹³

Svým projevem, který arizonský senátor pronesl při přijímání kandidatury, umírněné a liberální republikány proti sobě poštval definitivně a většinu jich přinutil, aby ve volbách hlasovali pro Johnsona. Pronesl v něm mj. i věty, které nejlépe charakterizovaly jeho osobnost a odhodlání bojovat především za svobodu: „Chtěl bych vám připomenout, že extremismus při obraně svobody není nectností. A nechte mne také připomenout, že umírněnost při úsilí o spravedlnost není ctností.“ („*I would remind you that extremism in the defense of liberty is no vice. And let me remind you also that moderation in the pursuit of justice is no virtue.*“).⁷¹⁴ Jako svého kandidáta na viceprezidenta si pak vybral poměrně neznámého předsedu Republikánského národního výboru, Williama E. Millera⁷¹⁵ z New Yorku. Volba tohoto muže měla dva hlavní důvody - byl názorově blízký Goldwaterovi a měl mu pomoci získat ve volbách hlasy severovýchodu.

5.2 Nominace Demokratické strany

Přestože bylo dlouho dopředu jasné, že demokraté nominují úřadujícího prezidenta L. Johnsona, došlo v tomto roce k něčemu podobnému, jako u jejich konkurentů, tedy k výměně generací. Zde se však jevil mnohem významnějším vztah k voličům, neboť v rámci strany již dlouho převažovali liberálové ze severu proti populistům a konzervativcům z jihu. Tento proces byl u demokratů dlouhodobější a jeho výsledky nebyly tak „krvavé“ jako u republikánů. Zatímco Goldwater musel proti starým strukturám bojovat (i když z pozice favorita) a byl „prvním svého

---

⁷⁰⁷ V letech 1945-73 zastupoval Wisconsin ve Sněmovně reprezentantů.

http://en.wikipedia.org/wiki/John_Byrnes

⁷⁰⁸ Celkem dvakrát (1963-71 a 1975-83) působil jako guvernér Ohia.

http://en.wikipedia.org/wiki/James_Rhodes

⁷⁰⁹ V letech 1939-43 byl guvernérem v Minnesotě.

http://en.wikipedia.org/wiki/Harold_Stassen

⁷¹⁰ Jsou myšleny všechny státy na západ od Mississippi, kromě Texasu.

⁷¹¹ Pod označením „jih“ je pojat jak hluboký, tak vnější jih.

⁷¹² Tento hlas newyorskému guvernérovi odevzdal jeho bratr Winthrop Rockefeller, který byl později zvolen guvernérem Alabamy.

⁷¹³ Breckheimer 1992, str. 272.

⁷¹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

⁷¹⁵ V letech 1951-65 zasedal ve Sněmovně reprezentantů, kde nejprve (do roku 1953) zastupoval 42. kongresový okrsek v New Yorku, poté 40. okrsek v témže státě. V letech 1961-64 předsedal Republikánskému národnímu výboru (*Republican National Committee*).

http://en.wikipedia.org/wiki/William_E._Miller

druhu“, Johnson naopak učinil pouze jakýsi nutný poslední krok⁷¹⁶ v rámci přechodu své strany na výhradně liberální pozice.

Paradoxem tohoto vývoje bylo a je, že i když ve straně definitivně získali převahu liberálové ze severu, počínaje Johnsonem pocházeli úspěšní kandidáti této strany výhradně z jihu.⁷¹⁷ Tento vývoj napovídá, že zatímco v šedesátých letech převažovali liberálové (převaha je v tomto smyslu myšlena široce - převažovali mezi těmi, kde se zúčastnili voleb a rovněž v možnostech přesvědčit nezávislé), od přelomu sedmdesátých a osmdesátých let až do počátku 21. století měli navrch republikáni. Po kongresových volbách v roce 2006 (především v souvislosti s americkým angažmá v Iráku) jsme naopak svědky opětovného nástupu liberálů, který pravděpodobně potvrdí i výsledky nadcházejících prezidentských voleb.

Vraťme se však zpět do roku 1964. Jediným silnějším konkurentem, který se rozhodl vyzvat Johnsona na měření sil, se stal alabamský guvernér George Wallace,⁷¹⁸ přesvědčený segregacionista. Přestože bylo jasné, že mimo „svůj“ jih nemá žádnou šanci na úspěch, rozhodl se zúčastnit některých „severních“ primárek a ve třech z nich dosáhl překvapivého úspěchu, přestože nevyhrál. Ve Wisconsinu obdržel 34% hlasů, v Indianě 38% a v Marylandu dokonce 43%.⁷¹⁹

Opačným pokusem, taktéž neúspěšným, se stala naopak snaha o průnik demokratických liberálů na jih, konkrétně do státu Mississippi. Protože zdejší Demokratická strana používala v procesu ustavování delegátů na národní konvenci stále segregacionistická pravidla, rozhodli se místní černoši a někteří bílí (především tzv. „jezdci svobody“)⁷²⁰ vyslat vlastní zástupce na demokratický „sjezd“. K tomu účelu založili tzv. Svobodnou mississippskou demokratickou stranu (*Mississippi Freedom Democratic Party*). Jejich pokus však nebyl příliš úspěšný, přes angažmá čelních představitelů strany⁷²¹ v této záležitosti se jim podařilo získat pouze dva delegáty. Oficiální Mississippská demokratická strana pak ve volbách přímo podpořila republikánského kandidáta B. Goldwatera a vedla rovněž aktivní kampaň v jeho prospěch.⁷²²

Demokratický konvent se pak sešel ve dnech 24.-27. srpna 1964 v Atlantic City Convention Center v newjerseyském městě Atlantic City.⁷²³ V jeho průběhu se Johnson neštítel nechat delegáty odposlouchávat, aby poté (i za cenu manipulací)

---

⁷¹⁶ Není však jasné, do jaké míry si fatálnost své kandidatury v tomto směru uvědomoval. Jeho cílem nebylo jih odradit natolik, aby jej ztratil, neboť z jihu sám pocházel a v roce 1960 obdržel nominační hlasy na demokratickém konventu téměř výhradně z této oblasti.

⁷¹⁷ J. Carter v roce 1976 a Bill Clinton v letech 1992 a 1996. Rovněž další jižan, A. Gore, získal v roce 2000 většinu v lidovém hlasování, avšak nezmohl v kolegu volitelů (nutno dodat, že nedostal ani jeden volitelský hlas z jižních států). Naopak typičtí liberálové ze severu, tedy H. Humphrey (1968), G. McGovern (1972), W. Mondale (1984), M. Dukakis (1988) a J. Kerry (2004), volby pokaždé (mnohdy drtivě) prohráli. Jejich protivníky byli téměř vždy konzervativní republikáni.

⁷¹⁸ Celkem třikrát (1963-67, 1971-79 a 1983-87) sloužil jako guvernér Alabamy. První přestávka byla zapříčiněna tím, že mu tehdy platná státní ústava znemožňovala ucházet se o tutu funkci více, než dvakrát po sobě. Nechal proto zvolit svou manželku, místo níž pak funkci guvernéra fakticky vykonával. Ta však zemřela během jeho předvolební kampaně roku 1968.

http://en.wikipedia.org/wiki/George_Wallace

⁷¹⁹ Goldberg 1995, str. 197.

⁷²⁰ Podrobněji viz zvláštní kapitola.

⁷²¹ Většina jich pracovala pro kompromis, tak by byly zastoupeny obě delegace (například H. Humphrey), naopak Johnson se snažil zabránit účasti oficiální demokratické strany v Mississippi, neboť věděl, že by jej nepodpořila a pracuje proti němu.

⁷²² http://en.wikipedia.org/wiki/Mississippi_Freedom_Democratic_Party

⁷²³ Jedním z hlavních důvodů, proč se konvent sešel právě zde, bylo Johnsonovo blízké přátelství s guvernérem New Jersey, Richardem J. Hughesem.
http://en.wikipedia.org/wiki/1964_Democratic_National_Convention

docílil co možná nejjednomyslnější nominace. Již předtím nechal své oficiální protikandidáty (především Wallace) sledovat FBI, jeho praktiky byly mnohem nevybíravější a nechutnější než ty, kterých se měl údajně v Bílém domě dopustit R. Nixon. Přesto liberální novináři neztropili povyk a nežádali vyvolání procesu *impeachmentu*, ani jeho odstoupení.

Velkým problémem se pro Johnsona stal mladší bratr zavražděného prezidenta, ministr spravedlnosti Robert F. Kennedy. Ten byl mnohem kontroverznější než jeho bratr a začínal se postupně projevovat jako radikální levicový liberál, což se projevil především v posledním roce jeho života. V průzkumech veřejného mínění se zpravidla umisťoval hned za Johnsonem a představoval pro něj maximální ohrožení (jako určitý symbol), přestože se nehodlal ucházet o prezidentskou nominaci. I jejich osobní vztahy byly značně napjaté, datovaly se od doby, kdy v roce 1960 R. Kennedy vystupoval proti viceprezidentské nominaci tehdejšího demokratického vůdce v Senátu. Během celého jara dával mladý ministr spravedlnosti najevo, že velmi stojí o funkci druhého muže v zemi. To prezident nehodlal v žádném případě připustit, proto deklaroval, že žádný ze členů jeho kabinetu s takovouto nominací nemůže počítat. Kennedy se proto rozhodl v emotivním projevu obrátit přímo na delegáty demokratického konventu. Protože Johnson tušil, že by jeho proslov mohl zapůsobit, prosadil jeho odsunutí až na poslední den sjezdu, tedy až poté, co měla proběhnout nominace.⁷²⁴ To již bylo na ministra spravedlnosti příliš a krátce poté se rozhodl rezignovat na svou funkci a ucházet se post, kde by byl stejně vidět, avšak získal by navíc nezávislost, tedy o post senátora.⁷²⁵

Dle očekávání byl Johnson nominován naprosto zdrcující většinou, avšak někteří členové mississippské a alabamské delegace poté konvent opustili a rozhodli se vést kampaň proto kandidátovi své vlastní strany. Došlo tak k podobné situaci, jako u republikánů, byť s mnohem méně fatálními důsledky. V této chvíli bylo naprosto vyloučeno, aby byl na post viceprezidenta nominován nějaký stranický konzervativec a již vůbec ne segregacionista. Prezident dlouho uvažoval, že si jako svého spolukandidáta vybere ministra obrany Roberta McNamarru, poté však usoudil, že bude mnohem užitečnější jej ponechat na jeho stávajícím postu.⁷²⁶ Nakonec jeho volba padla na liberálního senátního většinového *whipa*, Huberta Humphreye.⁷²⁷

5.3 Předvolební kampaň

Vlastní předvolební kampaň se nesla ve znamení drsných, až nechutných útoků Johnsona a jeho lidí proti republikánským kandidátům. Podařilo se jim vyvolat takřka masivní hysterii a strach z nástupu Goldwatera do funkce prezidenta. V jejich útocích nechyběly ani lži, manipulace a apely na city. Arizonský senátor byl představován jako rasista, který navíc hodlá chudší vrstvy obyvatelstva uvrhnout do ještě větší chudoby. Na konci kampaně z bojovníka za svobodu, odpůrce komunistické zvěře a člověka, který prosazoval, aby stát občany co nejméně okrádal formou daní a zasahoval do jejich soukromí, zůstala po hysterické demokratické

⁷²⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

⁷²⁵ Přestože byl zvolen, jeho výsledek se dá nazvat spíše neúspěchem. V roce, kdy republikáni drtivě zvítězili v celofederálním měřítku s 61% a v New Yorku získali dokonce 68,5%, se Kennedymu v tomtéž státě podařilo dobýt pouze 54%.

⁷²⁶ Ewans 1966, str. 438.

⁷²⁷ Není jisté, zda Johnson učinil správně, neboť získal loajálního viceprezidenta (kterého však k ničemu zásadnějšímu nepouštěl), ale ztratil velmi schopného vůdce senátní menšiny. Hartmann 1977, str. 144.

kampani pouze kreatura, kterou je nutno porazit, aby si Američané zachovali svobodu, zabránili použití jaderných zbraní a především nepřišli o své ekonomické výhody, spojené převážně s federálním sociální systémem.

Naproti tomu republikáni poukazovali zejména na konkrétní chyby Johnsonovy administrativy, jejíž zákonná opatření v sociální oblasti hrozila ochromit celou ekonomiku a zhoršit podmínky pro většinu obyvatelstva, nehledě na ohrožení jejich svobody a zasahování do soukromí, což byly v podstatě věcné připomínky, které v sobě skrývaly reálnou hrozbu. Ostatně Goldwaterovy obavy došly naplnění na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, kdy se americké hospodářství především díky růstu přerozdělování, ke kterému došlo v předchozím období, dostalo do obrovské recese, vzrostla nezaměstnanost a inflace. Tento negativní vývoj se podařilo zabrzdit až v osmdesátých letech (i) díky Reaganově politice snižování daní, které nastartovalo obrovský rozvoj hospodářství v devadesátých letech 20. století.⁷²⁸

Ovšem ani Goldwater se nevyhnul některým útokům, které si mohl odpustit a jež mu dále odrazovaly voliče. Především nemusel tolik útočit na Eisenhowerovu administrativu, kterou obviňoval z toho, že pokračovala v politice Nového údělu.⁷²⁹ Tím si odradil další republikánské voliče liberálního směru z těch, kteří mu ještě po republikánském konventu zbyli. Bývalý republikánský prezident (přestože k němu, především i díky těmto výrokům, cítil velkou zášť) se jej rozhodl podpořit, avšak zdůraznil, že nepodporuje přímo prezidentského kandidáta, ale Republikánskou stranu.

Aktivně se na Goldwaterově kampani podíleli R. Nixon i kandidátův hlavní protivník na stranickém konventu, pensylvánský guvernér W. Scranton. Naopak guvernéri New Yorku a Michiganu, N. Rockefeller a G. Romney, svou pomoc odmítli a přestože přímo nepodpořili Johnsona, „nahráli“ mu tak velké množství potenciálně republikánských voličů.⁷³⁰ Naopak velmi důležité byl projev hollywoodského herce R. Reagan (ten mu pomohl již při kalifornských primárkách)⁷³¹ z 27 října 1964, který byl posléze vysílán v lokálních televizích po celých Spojených státech. Jako předzvěst nové éry vývoje⁷³² tento proslov pod názvem „Čas pro volbu“ (*A Time for Choosing*)⁷³³ vstoupil do dějin.⁷³⁴

---

⁷²⁸ Tento rozvoj, který byl způsoben i pádem komunistických režimů ve střední a východní Evropě (neboť nebylo vydávat tolik peněz na vojenské účely) a rozvojem globalizace, ze které těžily především právě Spojené státy. Těchto faktorů samozřejmě zneužil Clinton a veškeré zásluhy za oživení hospodářství a snížení státního dluhu si prostě přisvojil. Avšak nutno dodat, že na přelomu osmdesátých a devadesátých let procházelo americké hospodářství rovněž recesí.

⁷²⁹ Později však, když se zpětně zamýšlel nad svou politickou kariérou, svůj tehdejší názor poněkud přehodnotil a prohlásil, že právě s Eisenhowerou administrativou se mu jako senátorovi spolupracovalo nejlépe ze všech, tedy i lépe, než se svým blízkým spolupracovníkem z roku 1964, R. Reaganem a svým dalším podporovatelem, R. Nixonem.

⁷³⁰ Liberální republikáni dokonce založili frakci pod názvem „Republikáni pro Johnsona“ (*„Republicans for Johnson“*).

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

⁷³¹ Spíše než Goldwaterovi však tento projev pomohl samotnému Reaganovi, kterého tak proslavil po celých Spojených státech a připravil mu půdu pro úspěšný vstup do politiky - v roce 1966 byl zvolen kalifornským guvernérem na stejné platformě, se kterou zde o dva roky dříve Goldwater prohrál o téměř 20%. V roce 1980 se pak stal dokonce prezidentem.

⁷³² Velké množství politiků spojuje svůj vstup do politiky právě s Goldwaterem. Například budoucí manželka demokratického prezidenta, Hillary R. Clintonová, se podílela na jeho předvolební kampani, patřila mezi ostatní dívky svého věku, kterým se všeobecně říkalo „Goldwaterova děvčata“ (*Goldwater Girls*). Clintonová 2004, str. 30 a 33.

⁷³³ Někdy se však o něm hovoří pouze jako o „Projevu“ (*The Speech*).

⁷³⁴ Popisuje v něm především svůj přerod z demokrata v republikána. Zaměřil se na stále narůstající federální výdaje, které vytvářely obrovský stání dluh přes zvyšující se daňovou zátěž.

Podívejme se nyní na některé ukázky Johnsonovy špinavé kampaně. Zřejmě nejproslulejší je televizní spot „Sedmikráskové děvčátko“ či „Děvčátko se sedmikráskou“ („*Daisy Girl*“), který byl poprvé vyslán 7. září 1964. Začíná idylicky - malé děvčátko stojí na rozkvetlé louce, otrhává okvětní lístky sedmikrásky, které počítá. Posléze její počítání přejde v odpočítávání nukleárního výbuchu, k němuž skutečně doje a pochmurný hlas na pozadí varuje, že v případě zvolení Goldwatera nastane jaderná apokalypsa, ve které budou umírat podobné děti, jako ono děvčátko. Na konci pak zazní sugestivní věta - „Musíme milovat každého člověka, nebo musíme zemřít“ („*We must love each other, or we must death.*“).⁷³⁵ Spot narážel na požadavek republikánské pravice rázně řešit situace ve Vietnamu, i za cenu bombardování jeho severní části nukleárními zbraněmi. Goldwater tvrdil, že způsob, jakým Johnsonova vláda k této situaci přistupuje, nejen, že neochrání jihovietnamské obyvatele před komunistickou zvůlí, ale může ohrozit i a prestiž Spojených států jako země ochotné a schopné chránit aktivně svobodu. Jeho slova se bohužel vyplnila, neboť prezident skutečně později válku vedl tak, že pouze způsobil oslabení autority americké vlády doma i ve světě, aniž by se mu podařilo válku uspokojivým způsobem ukončit.

I další podobný spot, pod názvem „Doznání republikánů“ („*Confessions of Republicans*“), je produktem lživé a manipulativní demokratické kampaně, neboť se snažil navodit dojem, že Goldwater spolupracuje s Ku-Klux-Klanem, což samozřejmě nebyla pravda. Johnsonovi lidé rovněž vynikali v parodování republikánských sloganů. Například heslo „Ve svém srdci cítíte, že on je ten pravý.“ („*In your you heart, you know he's right.*“) demokraté pozměnili na „Ve svém žaludku cítíte, že on je cvok.“ („*In your guts, you know he's nuts.*“). Někteří dokonce přišli s heslem „Každý pasák je lepší, než Goldwater.“ („*Even Johnson⁷³⁶ is better than Goldwater!*“). Republikáni rovněž využili jména svého kandidáta k vytvoření „sloganu“, skládajícího se ze dvou chemických vzorců - zlata (*gold*) a vody (*water*).⁷³⁷

Hlavním, skutečně autentickým mottem Johnsonovy kampaně pak bylo „Přijď 3. listopadu volit Lyndona Johnsona. V sázce je pro tebe příliš mnoho, než abys zůstal doma.“ („*Vote for President Johnson on November 3. The stakes are too high for you to stay home.*“), které se objevilo i nakonci již zmíněného „sedmikráskového“ spotu.⁷³⁸ Takto probíhala jedna z nejnechutnějších a nejšpinavějších kampaní, kdy nejen vzpomínka na zavražděného prezidenta, ale

---

Vyzýval rovněž k obraně svobody jako odkazu otců zakladatelů, varoval také před mezinárodním komunismem. Odmítá, aby si federální vláda hrála na někoho, kdo ví ze všech nejlépe, co je dobré pro jednotlivé skupiny obyvatelstva a vyzývá, aby si tyto skupiny určily samy své cíle a prostředky, kterými jich docílí. Tento princip dokumentuje na příkladu farmářů. Rovněž argumentoval, že při přísně tržním hospodářstvím s velmi nízkými daněmi by si každý mohl na svůj důchod našetřit více, než kolik mu vláda slibuje za cenu neúměrných daní.

<http://www.americanrhetoric.com/speeches/ronaldreaganatimeforchoosing.htm>

Goldwater se původně obával, že by mu tento projev mohl uškodit, zejména jeho pasáže týkající se sociálního zabezpečení (šlo však o nedorozumění, neboť republikánský kandidát projev neslyšel a usuzoval pouze z toho, co mu řekli jeho spolupracovníci) a chtěl, aby vysílací čas byl využit pro záznam jeho setkání s bývalým prezidentem Eisenhowerem. Po telefonickém rozhovoru s Reaganem a především poté, co projev shlédl, schválil jeho vysílání. Reagan 1997, str. 122-124.

⁷³⁵ http://www.youtube.com/watch?v=63h_v6uf0Ao

⁷³⁶ V tomto případě jde o slovní hříčku, neboť *Johnson* bylo jak jménem demokratického kandidáta, tak výrazem pro „pasáka“.

⁷³⁷ Clintonová 2004, str. 30.

⁷³⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

především lži a manipulace s voliči byly příčinou Johnsonova vítězství, jednoho z nejdrtivějších v celé americké historii.

5.4 Celkové volební výsledky

Po celé měsíce bylo víceméně jasné, jak volby dopadnou, potvrzovaly to všechny průzkumy veřejného mínění. Již před incidentem v Tonkinském zálivu⁷³⁹ vedl Johnson nad Goldwaterem v poměru 59% : 31%, po tomto incidentu to bylo již 65% : 29%. Další průzkum, který nezjišťoval pozitivní, ale negativní hodnocení obou kandidátů, byl ještě jednoznačnější, neboť již plně působila špína, kterou kolem sebe Johnson rozhazoval plnými hrstmi - zatímco proti prezidentovi bylo extrémně naladěno pouze 8,1% z potenciálních voličů, proti jeho protivníkovi bylo stejně zaujato 14,7% z nich a dalších 38,3% o něm smýšlelo velmi kriticky.⁷⁴⁰

Výsledky voleb, které se konaly 3. listopadu 1964, byly naprosto zdrcující. Narozdíl od předchozího klání nebylo nutno čekat až do samého konce, již v průběhu volební noci bylo naprosto jasné, že svou pozici obhájil kandidát demokratů. Ten celkově obdržel neuvěřitelných 61,05% (43 127 041) a získal tak nejvyšší relativní počet hlasů od roku 1820, kdy James Monroe kandidoval prakticky bez opozice. Ve 20. století pak byl tento výsledek vůbec nejlepší, překonal i onen Rooseveltův z roku 1936, který byl dosud v živé paměti. Naproti tomu jeho vyzývatel si odnesl třetí největší porážku v historii své strany,⁷⁴¹ podpořilo jej pouhých 38,47% (27 175 754) voličů.⁷⁴² Volební účast byla nižší než v roce 1960 a potvrdila trend následujícího období - až do roku 1992 se neustále snižovala, v devadesátých letech pak nastal nárůst, avšak již nikdy se nepodařilo překonat hranici 60%, to se povedlo naposledy právě v roce 1964, kdy dosáhla úrovně 61,7%.⁷⁴³

Již tradičně se kromě kandidátů obou hlavních stran voleb zúčastnili i další uchazeči o nejvyšší funkci, avšak opět kandidovali pouze v některých státech a neobdrželi dohromady ani půl procenta hlasů. Byli jimi „veteráni“, kteří kandidovali již v roce 1960, tedy Eric Hass ze Socialisticko-dělnické strany (*Socialist-Labor Party*)⁷⁴⁴ a obhájce prohibice E. Harold Munn.⁷⁴⁵ Opět se objevil fenomén tzv. nezávislých či slibem nevázaných kandidátů (*unpledged electors*),⁷⁴⁶ tentokrát se však o přízeň voličů ucházeli pouze v Alabamě, avšak bez úspěchu. „Nováčky“ se pak stali Clinton DeBerry,⁷⁴⁷ zastupující socialistické pracovníky (*socialist workers*),

---

⁷³⁹ V Tonkinském zálivu bylo potopeno po severovietnamském útoku. Následně Kongres v poměru 502 : 2 schválil tzv. rezoluci o Tonkinském zálivu, která dávala prezidentovi plnou moc použít v nastávajícím konfliktu americké ozbrojené síly. Ewans 1966, str. 532.

⁷⁴⁰ Polsby 1976, str. 73 a 162.

⁷⁴¹ Jednalo se o volby v letech 1912 a 1936.

⁷⁴² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁴³ Tindall 2000, str. 835.

V absolutních číslech se voleb zúčastnilo celkem asi 70,6 milionů voličů. Karas 2005, str. 21.

⁷⁴⁴ Jeho spolukandidátem se stal Henning Blomen. O přízeň voličů se ucházeli v Massachusetts, New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, Delaware, Indianě, Wisconsinu, Minnesotě, Iowě, Kansasu, Coloradu, Novém Mexiku, Kalifornii a ve státě Washington.

⁷⁴⁵ Na post viceprezidenta s ním kandidoval Mark Shaw. Kandidovali v Massachusetts, Delaware, Indianě, Michiganu, Iowě, Jižní Dakotě, Kansasu, Montaně, Coloradu, Novém Mexiku a Kalifornii.

⁷⁴⁶ Podrobněji k těmto nezávislým viz oddíl této kapitoly pod názvem „Alabama“.

⁷⁴⁷ Jeho „partnerem“ pak byl Edward Shaw. Svou kandidátku psotavili v New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Georgii, Iowě, Jižní Dakotě, Montaně, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington.

zastánce státních práv John Kasper,⁷⁴⁸ nezávislý Joseph Lightburn⁷⁴⁹ a, rovněž nezávislá, Kirby Hensley.⁷⁵⁰

Johnson si na své konto připsal vítězství v celkem čtyřicet čtyřech státech a navíc v nově se zúčastnivším hlavním městě Washingtonu,⁷⁵¹ jeho konkurentovi se podařilo uspět pouze v šesti státech. Pět z nich (Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgie a Jižní Karolína) se nacházelo na hlubokém jihu, posledním pak byla Arizona, domovský stát republikánského kandidáta na prezidenta B. Goldwatera. V poměru hlasů volitelů zvítězil Johnson ještě výrazněji než v lidovém hlasování, „členové“ kolegia volitelů pro něj hlasovali v poměru 486 : 52.⁷⁵²

Úřadující prezident si rovněž mohl připsat vítězství v 2274 (73,71%) z celkového počtu 3085 okresů, zatímco Goldwater zvítězil v pouhých 805 z nich (26,09%). V dalších šesti (0,19%) oblastech se pak na prvním umístili tzv. nezávislí kandidáti. Zbývající okresy připadly nezávislým volitelům. Co se týče kongresových okrsků, zaznamenali republikáni snížení z „Nixonových“ dvou set dvaceti osmi na pouhých sedmdesát šest „Goldwaterových“, z toho šedesát na jihu, šest v jižní Kalifornii, pět v předměstských částech Chicaga a po jednom v Arizoně, Kentucky, Idahu, Nebrasce a Oklahomě.⁷⁵³

Koalice Nového údělu se přes výrazný úspěch demokratických kandidátů fakticky rozpadla, neboť od ní odpadli tradiční a nejvěrnější voliči, tedy jižanští obháječi segregace, kteří tentokrát ve své většině poprvé podpořili kandidáta republikánů. Ten ztratil mnoho dosavadních příznivců své strany, především liberálů a umírněných, kteří byli lokalizováni zejména na severovýchodě a v Nové Anglii.

---

⁷⁴⁸ Spolukandidátem J. Kaspera se stal Jesse Stoner, o přízeň voličů se ucházeli v Kentucky, Arkansasu a Montaně.

⁷⁴⁹ Spolu s ním se na kandidátce, která byla postavena v Georgii a Texasu, objevil ještě Theodore Billings.

⁷⁵⁰ Tato žena, ucházející se o post prezidenta, si jako svého *runnig mate* vybrala Johna Hopkinse.

⁷⁵¹ Účast Washingtonu byla zajištěna na základě XXIII. dodatku k ústavě. Podrobněji se o něm zmiňuji výše.

⁷⁵² Oproti roku 1960, kdy se volby konaly naposledy, se částečně změnila poměry v kolegiu volitelů. Zatímco v předchozích volbách počet delegátů jednotlivých států čítal 537, nyní se zvýšil na celkový počet 538, který zůstal v platnosti dodnes. V roce 1956 byl ještě počet „členů“ tohoto sboru 531, avšak po přistoupení Aljašky a Havaje se (podobně jako ve Sněmovně reprezentantů) tento počet dočasně navýšil o dva jejich zástupce, později se ale delegáti těchto dvou států započítali do původního stavu 535. Zbývající tři hlasy dodalo hlavní město Washington, D. C.

V roce 1960 proběhlo sčítání lidu, které mělo vliv nejen na rozložení jednotlivých okrsků pro volbu členů Sněmovny reprezentantů, ale v druhém sledu ovlivnilo i sílu jednotlivých států v kolegiu volitelů. Největší změnu zaznamenala Kalifornie, počet jejích zástupců v tomto sboru se zvýšil o čtvrtinu, ze třiceti dvou na čtyřicet. Dále si polepšily Texas (z dvaceti čtyř na dvacet pět), Arizona (ze čtyř na pět), Florida (z deseti na čtrnáct), Ohio (z dvaceti pěti na dvacet šest), Michigan (z dvaceti na dvacet jedna), New Jersey (ze šestnácti na sedmnáct), Maryland (z devíti na deset), a Havaj (ze tří na čtyři).

Naopak snížení se dočkaly Nebraska (z šesti na pět), Kansas (z osmi na sedm), Arkansas (z osmi na šest), Mississippi (z osmi na sedm), Akabama (z jedenácti na deset), Severní Karolína (ze čtrnácti na třináct), Kentucky (z deseti na devět), Missouri (ze třinácti na dvanáct), Iowa (z deseti na devět), Minnesota (z jedenácti na deset), Illinois (z dvaceti osmi na dvacet sedm), Západní Virginie (z osmi na sedm), Pensylvánie (z třiceti dvou na dvacet devět), New York (ze čtyřiceti pěti na čtyřicet tři), Massachusetts (z šestnácti na čtrnáct) a Maine (z pěti na čtyři).

Co se týče jednotlivých regionů, můžeme sledovat proces přelévání obyvatelstva (přínejmenším v relativním slova smyslu) ze severovýchodu a Nové Anglie do států tzv. slunečného pásu, tedy Kalifornie, Texasu a Floridy. Snížení se rovněž dočkaly rovněž státy hlubokého a vnějšího jihu (jeho „severního křídla“, tedy bez Texasu a Floridy) také farmářské státy. Pouze jeden hlas v celkovém součtu přibyl Středozápadu a státům Skalistých hor.

⁷⁵³ Schlesinger 1973, str. 3021.

Johnsonovi pak zachovaly věrnost jiné skupiny - Afroameričané,⁷⁵⁴ katolíci,⁷⁵⁵ Židé, ženy⁷⁵⁶ a chudší vrstvy obyvatel. Arizonský senátor naopak získal větší zastoupení než činil jeho celofederální průměr, mezi muži, protestanty (a vůbec lidmi, kteří kladli větší důraz na náboženství), bohatšími vrstvami a již zmíněnými obhájci segregace.

Volby v roce 1964 byly posledními, kdy sice došlo k nárůstu finančních nákladů spojených s volbami, neboť oproti předchozímu klání se navýšily pouze minimálně, o „pouhých“ pět milionů dolarů, z dvaceti na dvacet pět milionů. V příštích volbách však tyto náklady čítaly již čtyřicet čtyři milionů.⁷⁵⁷

5.5 Volební výsledky ve vybraných státech

Opět, podobně jako v kapitole zabývající se prezidentskými volbami v roce 1960, se podíváme, jak tyto volby dopadly v některých vybraných státech, tedy v domovských státech kandidátů na prezidenta a viceprezidenta a dále v těch státech, které jsou zajímavé z volebního hlediska (ať již mimořádně vysokým počtem obdržených hlasů či naopak nejtěsnějším volebním výsledkem). Volební výsledky v jednotlivých regionech nejsou odkazovány, neboť jsem k těmto číslům dospěl formou výpočtu z údajů, přístupných v dostupných zdrojích.⁷⁵⁸

5.5.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

V Nové Anglii zaznamenal Johnson nejlepší výsledek ze všech demokratických kandidátů v historii a definitivně potvrdil její přerod v baštu své strany. Podařilo se mu získat i tři státy na severu tohoto regionu (Maine, New Hampshire a Vermont), které v minulých volbách podpořily Nixona. Zvítězil s obrovským náskokem 72,78% (3 480 570)⁷⁵⁹ oproti Goldwaterým pouhým 27,04% (1 293 010).⁷⁶⁰ Ten pak prohrál i ve všech okresech, kromě jednoho v New Hampshire.⁷⁶¹ Prezident si tak odtud odnesl všech třicet sedm volitelských hlasů.⁷⁶² Volební účast se oproti minulým volbám snížila (stejně, jako ve všech ostatních regionech), avšak stále dosahoval nadprůměrných 65-72%

---

⁷⁵⁴ Zatímco v roce 1960 se pro Nixona vyjádřilo 32% černochů, o čtyři později podpořilo Goldwatera pouze 6% z nich. Pro zajímavost uvedme, že například v Arkansasu hlasovalo pro Johnsona celých 97,8%, ale 88,5% jich podpořilo republikánského kandidáta na guvernéra, liberálně orientovaného Winthropa Rockefellera (byl bratem slavnějšího a známějšího guvernéra New Yorku). Schlesinger 1973, str. 3022.

⁷⁵⁵ K výrazné převaze mezi těmito voliči Johnsonovi nepochybně pomohl odkaz Kennedyho a dále iniciativa samotného prezidenta, jejímž cílem byla federální podpora katolického školství.

⁷⁵⁶ Náskok demokratů mezi ženami ve vztahu k celofederálnímu zisku strany byl ovšem pouze mírný, na hranici statistické chyby, činil 62%.

Mezi Židy byl však prezidentův úspěch enormní, podařilo se mu oslovit 90% z těch, kteří se dostavili k volbám. Goldberg 1995, str. 232. Jedná se sice o tradiční voliče Demokratické strany, přesto je však tato informace zajímavá, když si uvědomíme, že republikánský kandidát měl (přes oficiální příslušnost k episkopální církvi) židovský původ - jeho otec se původně jmenoval Goldwasser.

⁷⁵⁷ Polsby 1976, str. 51.

⁷⁵⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁵⁹ V tomto roce se jednalo o nejvyšší podporu pro kandidáta jedné z obou hlavních stran ze všech regionů.

⁷⁶⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁶¹ Celkem se v Nové Anglii nachází šedesát sedm okresů.

⁷⁶² V roce 1960 však těchto volitelů bylo čtyřicet. Dva volitele ztratil Massachusetts, jeden pak Maine.

5.5.2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Washington, D.C.)

Severovýchod, který již o čtyři roky dříve odevzdal všechny své volitelské hlasy⁷⁶³ demokratickým kandidátům, svou pozici potvrdil, Johnson zde však získal ještě větší podporu než jeho předchůdce. Vyslovilo se pro něj 66,87% (10 935 193) voličů z těch, kteří se dostavili k volbám. Jeho soupeři těžce zaostali s pouhými 32,89% (5 373 433), když se jim podařilo zvítězit pouze v šesti okresech Pensylvánie a Marylandu.⁷⁶⁴ Voleb se poprvé v tomto regionu zúčastnilo i hlavní město Washington, D. C.⁷⁶⁵

New York

Každý jistě zná Empire State Building, mrakodrap postavený ve městě New York (ležícím ve stejnojmenném státě) ve třicátých letech a svého času nejvyšší budovu světa. Málokdo však již ví, že „Empire State“ je druhé označení tohoto státu na severovýchodě USA.⁷⁶⁶ Dlouhou dobu byl nejlidnatějším v celých Spojených státech a nacházelo se (a nachází se) zde rovněž největší město stejného názvu. Vzhledem k tomu, že jej zastupovalo až do voleb v roce 1972 nejvíce volitelů (v roce 1960 jich bylo 45),⁷⁶⁷ se obě strany soustředily na jeho „ovládnutí“, neboť nezřídka rozhodoval prezidentské volby. Přestože se dá říci, že byl spíše republikánský (naposledy zde však v prezidentských volbách tato strana zvítězila v roce 1988 pod vedením George H. W. Bushe), pocházelo odtud mnoho významných politických osobností zastupujících obě hlavní strany, Demokratickou i Republikánskou.⁷⁶⁸

Zatímco v roce 1960 se Kennedymu poštěstilo ve státě New York zvítězit pouze na základě několika nejlidnatějších okresů, především v samotném městě New York a jeho bezprostředním okolí,⁷⁶⁹ v důsledku nárůstu podpory demokratů, který v tomto státě činil 16%, se Johnsonovi podařilo dobýt beze zbytku všechny oblasti. Zvítězil zde s úctyhodnými 68,56% (4 913 156), oproti republikánským 31,31% (2 243 559).⁷⁷⁰ Goldwater v New Yorku takto drtivě prohrál, přestože odtud pocházel jeho spolukandidát W. Miller. Volební účast dosáhla průměrných 63%.⁷⁷¹ Počet zdejších volitelů se po sčítání obyvatel v roce 1960 snížil ze čtyřiceti pěti na čtyřicet tři, přesto však tento stát stále vysílal nejvíce svých zástupců do kolegia volitelů ze všech států.

---

⁷⁶³ Zatímco v roce 1960 bylo těchto volitelů ještě sto pět, v roce 1964 tento počet klesl na sto dva, přičemž New York a Pensylvánie volitele ztratily a Maryland s New Jersey naopak získaly. Delaware pak zůstal stejný počet těchto zástupců.

⁷⁶⁴ Celkem se na severovýchodě nachází 178 okresů.

⁷⁶⁵ Stal o se tak na základě XXIII. dodatku k ústavě, o kterém pojednávám výše.

⁷⁶⁶ White 1966, str. 372.

⁷⁶⁷ Novým nejlidnatějším státem se na přelomu šedesátých a sedmdesátých státech stala Kalifornie, která si toto prvenství drží dodnes a počet jejích obyvatel neustále narůstá.

⁷⁶⁸ Pocházeli odtud dva republikánští (Ch. Arthur a T. Roosevelt) a dva demokratičtí (G. Cleveland a F. D. Roosevelt) prezidenti. Ze senátorů jmenujme alespoň R. F. Kennedyho (byl jím v letech 1964-68) a současnou H. Clintonovou (od roku 2000). Nejvýznamnějším starostou New Yorku všech dob byl bezpochyby na přelomu 20. a 21. století R. Guiliani.

⁷⁶⁹ Především okresy King, Bronx, Queens a Erie. Ve všech těchto okresech se Johnson v roce 1964 přiblížil hranici 75%, v samotném městě New Yorku dokonce přesáhl 80%.

⁷⁷⁰ Na dalších místech se zde umístil E. Hass a Clinton DeBerry.

⁷⁷¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Washington D.C.

Na základě XXIII. dodatku k ústavě⁷⁷² se poprvé volby prezidenta mohli zúčastnit volitelé v hlavním městě. Tito volitelé byli celkem tři a zdrcujícím vítězstvím 89,18% (202 970) je na svou stranu získal úřadující prezident. Jeho hlavního soupeře si pak vybralo pouze 9,34% (21 256). Washington je od té doby zdaleka nejpevnější demokratickou a liberální baštou, Demokratická strana má zdejší tři hlasy volitelů prakticky jisté. Za těmito výsledky stojí především početná černošská komunita, která tvoří většinu obyvatel města. V prvních volbách, kterých se zúčastnil, Washington zaznamenal jednu z nejnižších volebních účastí těchto voleb, tedy 39%.⁷⁷³ Její příčinou byla opět již zmíněná černošská komunita, jejíž příslušníci obecně chodí k volbám méně, než-li jejich bílí kolegové.

5.5.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Zatímco ještě v roce 1960 v této oblasti mírně převažovali republikáni, tentokrát se jasně dominantní stranou stali demokraté, kteří zvítězili ve všech šesti státech a získali tak sto osm zdejších volitelů. Celkově zde Johnsona podpořilo 61,73% (10 644 618) voličů, oproti Golwaterovým 38,14% (2 202 095). Ten zvítězil v pouhých padesáti svou okresech z celkového počtu 529. Volební účast se pohybovala mezi 67% a 76%.

Minnesota

Jestliže jsem o Indianě napsal, že je nejkonzervativnějším státem tohoto regionu, Minnesotu je třeba zařadit přesně na opačný pól - v této oblasti je nepochybně nejliberálnější. V posledním ze států Středozápadu byl výše naznačený stranický přechod mnohem ráznější, neboť z jedné z opor Republikánské strany se ve třicátých letech stala bašta demokratů, kteří zde poté prohráli pouze v letech 1952, 1956 a 1972, při drtivém celofederálním vítězství svých konkurentů. Specifikou minnesotských liberálů (vedle jižní Nové Anglie je třeba tento stát považovat ze jednu z bašt tohoto politického směru, který do hlavního města vyslal několik politiků, kteří později dosáhli vysokého postavení),⁷⁷⁴ že jejich základna nemá název „Demokratická strana“, ale „Demokratická farmářsko-dělnická strana“ (*Democratic-Farmer-Labor Parter*), která vznikla po druhé světové válce sloučením Demokratické strany s výrazně levicově orientovanou Farmářsko-dělnickou stranou. Takto vzniklá síla se sama umísťuje na levý střed, oproti spíše středovému průměru své federální organizace.

Pokud se Johnsonovi podařilo získat většinu hlasů v nejkonzervativnějším středozápadním státě, Indianě, je takřka přirozené, že zvítězil i ve státě nejliberálnějším, tedy v Minnesotě. Pocházel odtud i demokratický kandidát na viceprezidenta, populární H. Humphrey, proto se bralo téměř jako samozřejmost, že zde demokraté uspějí. Získali o 13% více než v předchozích volbách a se 63,76% (991 117) si mohli připsat deset⁷⁷⁵ minnesotských zástupců v kolegiu volitelů. Arizonský senátor zvítězil v pouhých čtyřech okresech a podařilo se mu oslovit jen

---

⁷⁷² O tomto dodatku se podrobněji zmiňuji výše.

⁷⁷³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁷⁴ Dva z nich, senátoři H. Humphrey a W. Mondale, zastávali nejprve pozici viceprezidenta a později se neúspěšně pokoušeli i o funkci nejvyšší. Posledním je E. McCarthy, který v roce 1968 podlehl v primárkách R. F. Kennedymu. Své místo zde však mají i konzervativci, například předseda Nejvyššího soudu z let 1969-86, Warren E. Burger.

⁷⁷⁵ V předchozích volbách jich bylo jedenáct.

36% (559 624)⁷⁷⁶ voličů z 76%, kteří dorazili k volbám. Tato účast byla nejen nejvyšší v celém regionu, ale i jedna z nejvyšších ve Spojených státech.⁷⁷⁷

5.5.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Rovněž hraniční se zařadily mezi regiony, ve kterých Johnson drtivě zvítězil. Zatímco v roce 1960 se tu demokratům podařilo získat pouze volitelské hlasy Západní Virginie a Missouri, nyní se v kolegiu volitelů mohli spolehnout na všech zdejších čtyřicet sedm zástupců.⁷⁷⁸ Prezident obdržel v tomto regionu 61,53% (3 526 871) oproti Goldwaterovým 38,41%. Ten uspěl v 98 z celkového počtu 434 „hraničářských“ okresů. Volební účast se pohybovala od 52% do 76%.

5.5.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

Starý jih je z hlediska prezidentských voleb roku 1964 bezpochyby nejzajímavějším regionem ze všech, neboť právě zde se Republikánské straně (přes celofederální drtivou porážku) podařilo prolomit jakousi symbolickou historickou bariéru a zvítězila v pěti státech hlubokého jihu, ve čtyřech z nich navíc úplně poprvé od období rekonstrukce.⁷⁷⁹ I když v tomto regionu dosáhli velkého úspěchu, přesto se starý jih nestal jedinou oblastí, v níž by Goldwater zvítězil. Prvenství, byť velmi těsné, si odtud odnesl Johnson, avšak nepodařilo se mu získat více než padesát procent, prezidentův zisk činil pouhých 49,41% (5 074 974), zatímco jeho konkurent zaostal o pouhé jedno procento, podpořilo jej celkem 48,43% (4 975 194) z těch, kteří se dostavili k volbám. Tato volební účast byla vůbec nejnižší ze všech oblastí, pohybovala se od 34% do 52%. Poměr vítězných států byl 5 : 5, v počtu získaných volitelských hlasů si pak lépe vedli demokraté, když jejich kandidáty podpořilo sedmdesát zdejších delegátů, oproti čtyřiceti sedmi, kteří se v kolegiu volitelů vyslovili pro Goldwatera a Millera.⁷⁸⁰ Těm se podařilo zvítězit pouze v menšině okresů, bylo jich celkem 446, naopak pro Johnsona se jich vyslovilo 640. Ve zbývajících šesti pak bodovali nezávislí volitelé.

Florida

Vývoj na tomto původně španělském poloostrově je částečně srovnatelný se situací, k jaké došlo ve Virginii. Také zde můžeme mluvit o přechodu od demokratů k republikánům, který byl mnohem snadnější, než v případě hlubokého jihu. Poprvé zde kandidát Republikánské strany v prezidentských volbách zvítězil v roce 1928, od roku 1952 jsou pak tato vítězství (s výjimkou let 1964, 1976 a 1996) pravidelná. Na Floridě si (jak uvidíme při volbách v letech 1968 a 1972) zakládal především R. Nixon, pro nějž se stala takřka symbolem pronikání jeho strany na jih.

Na Floridě zaznamenal úřadující prezident své druhé⁷⁸¹ nejtěsnější vítězství z celých Spojených států, obdržel zde 51,15% (948 540) a připravil tak arizonského

⁷⁷⁶ Menší počet hlasů obdrželi i E. Hass a C. DeBerry.

⁷⁷⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁷⁸ V předchozích volbách však byl počet zdejších zástupců o tři vyšší. Ztrátu zaznamenaly Missouri a Kentucky.

⁷⁷⁹ Jednalo se o státy Jižní Karolína, Georgie, Mississippi, Alabama a Louisiana, z nichž poslední však podpořil již v roce 1956 tehdejšího republikánského kandidáta D. Eisenhowera.

⁷⁸⁰ Celkový počet volitelských hlasů odevzdaných z tohoto regionu tedy dosáhl 117, o čtyři roky dříve byl tento počet o dva nižší.

⁷⁸¹ Nejtěsnější vítězství Johnson zaznamenal v Idahu, Goldwater pak v Arizoně.

senátora se 48,85% (905 941) o čtrnáct⁷⁸² hlasů volitelů. Volební výsledek na Floridě je velmi zajímavý, protože dopadly takřka přesně opačně, než-li o čtyři roky dříve. Tehdy byl procentuelní výsledek obou hlavních kandidátů téměř identický s tím rozdílem, že zde vyhráli republikáni. I postavení okresů (kromě špičky poloostrova, která je poměrně liberální a volí pravidelně demokraty), došlo v podstatě k téměř zrcadlovému „prohození“ okresů podporujících obě hlavní strany. Téměř to vypadalo, jako by si republikáni a demokraté doslova vyměnili voliče. Volební účast na Floridě patřila v k jednom z nejvyšších mezi státy starého jihu, avšak celofederálně představovala podprůměr, vyšplhala se na pouhých 51%.⁷⁸³

Alabama

V Alabamě bylo možné se setkat s jedním z nejtvrdších a nejhouževnatějších odhodlání vzdorovat proti segregaci. V šedesátých letech se do čela těchto sil postavil guvernér George Wallace,⁷⁸⁴ který v roce 1968 kandidoval na funkci prezidenta v čele kandidátky Nezávislé strany (*Independent Party*). Původně (a posléze) byl ovšem členem Demokratické strany, dominantní síly v tomto státě i v celém regionu. Poprvé se zdejší voliči vyslovili pro republikány až v roce 1964, od roku 1980 je pak podporují bez výjimky.

V Alabamě došlo k absolutně unikátní situaci, neboť v této dřívější demokratické baště nebyla vůbec postavena Johnsonova kandidátka. Kandidoval zde pouze jediný prezidentský kandidát, a tím byl Goldwater, který obdržel 69,45% (479 085) hlasů.⁷⁸⁵ Místní Demokratická strana, která se nacházela pod absolutní kontrolou guvernéra G. Wallace, se rozhodla navrhnout pouze tzv. nezávislé či slibem nevázané kandidáty, kteří by v případě úspěchu, podobně jako v roce 1960, nepodpořili oficiálního demokratického kandidáta.⁷⁸⁶ K tomu však nedošlo, neboť s 30,55% (210 732) neměli možnost naložit s deseti⁷⁸⁷ alabamskými voliteli. Uspěli pak pouze v šesti málo významných okresech na severu (při hranicích s Tennessee) a na východě. Oproti předchozím volbám se o tři procentní body zvedla volební účast, těchto 34% však bylo nejnižších v celých Spojených státech.⁷⁸⁸

Mississippi

V Mississippi se podařilo republikánům získat 87,14% (356 528) hlasů, což představovalo absolutní rekord - žádný jiný kandidát této strany v jakémkoliv státě takového procento nikdy neobdržel.⁷⁸⁹ Získali tak i sedm⁷⁹⁰ zástupců tohoto státu v kolegiu volitelů. Naproti tomu Johnson si odtud s 12,86% (52 618) odnesl největší porážku v celých Spojených státech.⁷⁹¹ Nepodařilo se mu rovněž zvítězit ani v žádném z mississippských okresů. Zdejší volební účast byla nejnižší ze všech států (34%), přesto však jako v jednom z mála států oproti minulým volbám vzrostla, což

---

⁷⁸² Při předchozích volbách si jich odtud Nixon odnesl jen dvanáct.

⁷⁸³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁸⁴ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

⁷⁸⁵ Oproti předchozím volbám se podpora kandidáta Republikánské strany v Alabamě zvýšila o více než 27%.

⁷⁸⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Unpledged_Elector

⁷⁸⁷ V minulých volbách jich Alabama do kolegia volitelů vyslala jedenáct.

⁷⁸⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁸⁹ Jednalo se o obrovský úspěch, když si uvědomíme, že se jednalo o první vítězství republikánů (podobně jako v případě Alabamy, Georgie a Jižní Karolíny) od období rekonstrukce.

⁷⁹⁰ V předchozích volbách vyslal stát Mississippi do kolegia volitelů pouze sedm volitelů.

⁷⁹¹ Samozřejmě pokud nepočítáme Alabamu, kde se jeho kandidátka neobjevila vůbec.

bylo způsobeno především rozšiřováním volebního práva pro Afroameričany na jihu. Oproti předchozím volbám vzrostla podpora republikánů o neuvěřitelných 62,5%.⁷⁹²

Texas

Ve svém rodném Texasu dosáhl Johnson největšího úspěchu ze všech států bývalé konfederace. Podařilo se mu oproti předchozím volbám posílit o téměř 11%, dosáhl tak 63,32% (1 663 185) a díky tomu získal všech texaských dvacet pět volitelů. Porážku si odtud, podobně jako z drtivé většiny států, odnesl Goldwater se 36,49% (958 566).⁷⁹³ Bodoval pouze v jedenácti z 254 okresů, většina z nich se jich nacházela v severozápadním výběžku, při hranicích s Oklahomou. Volební účast se v Texasu oproti předešlým volbám nepatrně zvýšila a dosáhla 45%.⁷⁹⁴

5.5.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

Tento region byl ve 20. století největší oporou republikánských kandidátů, rok 1964 však byl výjimkou, neboť se Goldwaterovi nepodařilo zvítězit ani v jednom zdejší státě. Všechny dvacet devět⁷⁹⁵ volitelů tentokrát připadlo demokratům, přestože jejich zdejší zisk 56,46% (1 600 645) byl v rámci celé Unie podprůměrný. Naopak republikáni zaznamenali pokles o téměř 15% na pouhých 43,26% (1 226 503). Uspěli pak pouze ve 123 z celkového počtu 417 místních okresů. S výjimkou Iowy však bylo demokratické vítězství poslední, již od příštích voleb začali tomuto regionu opět dominovat kandidáti Republikánské strany. Volební účast v této oblasti patřila k nadprůměrným, pohybovala se v jednotlivých státech od 65% do 74%.

5.5.7 Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

Tento region je hned po farmářských státech největším dlouhodobým zdrojem republikánských hlasů, jak voličů, tak volitelů. Tentokrát však všechny zdejší státy s výjimkou Goldwaterovy domovské Arizony⁷⁹⁶ podpořily Johnsona, přestože zde nezvítězil tak výrazně jako v jiných oblastech. Zaznamenal tu svůj druhý nejhorší výsledek vůbec, hned po státech starého jihu, když jej ve státech Skalistých hor podpořilo „pouze“ 56,46% (1 600 645) voličů, zatímco Goldwater si zde v porovnání s ostatními regiony vedl poměrně zdatně, když získal 43,26% (1 226 503) hlasů. Poměr v kolegiu volitelů činil 28 : 5,⁷⁹⁷ mezi vítěznými okresy pak 81 : 69. Oba výsledky byly příznivější pro demokratického kandidáta. Volební účast se pohybovala v rozmezí 52%-78%, nejnižší byla Nevadě, nejvyšší naopak v Utahu.

Idaho

Idaho je stát, který kromě roku 1992 zvítězili republikáni, volil vždy stejně, jako jeho východní soused, tedy Montana. Dá se však konstatovat, že je v tomto státě výsledek republikánů vždy lepší a poměrně často přesahuje 60%. Naopak demokrati, pokud v Idaho zvítězí, dostávají zpravidla menší procento hlasů.

⁷⁹² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁹³ Menší procento hlasů získal rovněž zástupce Konstituční strany Joseph Lightburn.

⁷⁹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁹⁵ V minulých volbách však farmářské státy vyslaly do kolegia volitelů celkem 32 svých zástupců.

⁷⁹⁶ V tomto státě však byl zaznamenán vůbec nejtěsnější výsledek těchto voleb.

⁷⁹⁷ Tento region zaznamenal od předchozích voleb pouze jednu změnu v počtu volitelských hlasů, a to právě ve státě, kde zvítězil Goldwater - Arizoně přibyl jeden hlas.

V Idahu Johnson porazil svého hlavního konkurenta vůbec nejnižším rozdílem ze všech demokraty „ovládnutých“ států.⁷⁹⁸ Na získání zdejších čtyř hlasů volitelů mu stačilo pouze 50,92% (148 920), těsně za ním se pak umístil arizonský senátor se 49,08% (143 557), jeho strana tak oproti předchozím volbám ztratila téměř 5%. Prezident bodoval v těsné menšině, tedy v 21 z celkového počtu 44 okresů. Rozkládaly se na severovýchodě (u hranic s Mintanou, východě (při hranicích s Wyomingem) a především na jihu a jihozápadě,⁷⁹⁹ podél hranic s Oregonem, Nevadou a Utahem. Volební účast byla v Idahu v roce 1960 nejvyšší v celých Spojených státech, nyní se umístila se 77% na pomyslném druhém místě, hned po Utahu.⁸⁰⁰

Arizona

Domovským státem B. Goldwatera byla právě Arizona, což se stalo hlavním důvodem, proč v tomto státě jako v jediném mimo hluboký jih zvítězil, byť zde s 50,45% (242 535)⁸⁰¹ zaznamenal nejtěsnější výsledek celých voleb. Toto vítězství však znamenalo zisk pouhých pěti⁸⁰² volitelských hlasů. Johnson pak zaostal přesně o 1%, když se pro něj vyslovilo 49,45% (237 753) voličů. Prezident bodoval v okresech podél západní (s Kalifornií a Nevadou), jižní (s Mexikem) a východní (s Novým Mexikem) hranice.⁸⁰³ Nejdůležitější okres, Maricopa s hlavním a největším městem Phoenixem, si mohl připsat Goldwater. Arizonoané se k volbám dostavili v jednom z nejmenších počtů celém regionu, bylo jich pouze 55%.⁸⁰⁴

5.5.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

V tomto regionu můžeme vysledovat podobný posun jako na Středozápadě. V obou oblastech roku 1960 těsně zvítězil Nixon, o čtyři roky později zde pak s výrazným náskokem bodoval Johnson. Dokonce i tradiční republikánské státy jak na pacifickém pobřeží, tak na Středozápadě nyní výrazně podpořily demokraty. Ti na západě zvítězili v poměru 60,36% : 39,45%⁸⁰⁵ a odnesli si odtud všech šedesát dva⁸⁰⁶ hlasů volitelů, neboť Johnson zabodoval ve všech státech. Podařilo se mu uspět ve 140 ze 150 zdejších okresů. Volební účast se pohybovala od 44% do 72%.

5.6 Po volbách

Zdálo se, že tak zdrcující porážka bude znamenat odchod Goldwatera z aktivní politiky, zvláště, když v lednu 1965 vypršel jeho senátorský mandát. Podle arizonských zákonů totiž nemohl usilovat o dvě veřejné funkce současně.⁸⁰⁷ V roce 1968 však slavil velký *comeback*, neboť opět zvítězil ve volbách do horní komory a stal se posléze na dlouhých osmnáct let jedním z jejích nejaktivnějších členů a jeho jméno je spojováno s významnými zákonodárnými iniciativami, přímým kontaktem se všemi administrativami tohoto období a zejména se zahraniční politikou. Určitou

⁷⁹⁸ Vůbec nejtěsnějším způsobem však skončily volby v Goldwaterově domovské Arizoně.

⁷⁹⁹ Na jihozápadě se rovněž nachází okres Ada, s hlavním a zároveň největším městem Boise.

⁸⁰⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁰¹ Oproti předchozím volbám ztratili republikáni v Arizoně 5% hlasů.

⁸⁰² V roce 1960 tento stát vysílal do kolegia volitelů o jednoho svého zástupce méně.

⁸⁰³ Těchto okresů bylo deset z celkového počtu čtrnácti.

⁸⁰⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁰⁵ Absolutní počty hlasů činily 5 660 263 a 3 699 205 hlasů.

⁸⁰⁶ Oproti předchozím volbám se toto zastoupení v kolegiu volitelů zvýšilo o plných devět hlasů.

⁸⁰⁷ Například Texas však toto umožňoval, proto byl v roce 1960 Johnson zvolen zároveň viceprezidentem i senátorem.

satisfakcí mu bylo, když se proud, který reprezentoval, stal dominantní nejen v jeho vlastní straně, ale po určitou dobu měl dokonce převahu v celé společnosti.

Naproti tomu Johnson byl v pozici muže, který se zcela náhodou v roce 1963 dostal na vrchol nejvyššího mrakodrapu a svým drtivým vítězstvím, kterým si svůj mandát nechal potvrdit přímo od občanů, se mu podařilo vyšplhat na pomyslnou anténu na onom mrakodrapu. O to hlubší pak byl jeho pád, když se po negativních ohlasech veřejnosti na svou politiku rozhodl znovu nekandidovat. Zpětně by se dalo říci, že pozice veřejnosti k milovanému Johnsonovi a zatracovanému Goldwaterovi tak, jak se jevila v roce 1964, se začala pozvolna měnit. Zatímco arizonský senátor se později stal, jak již bylo řečeno, schopným a uznávaným zákonodárcem, obrovská podpora demokratického prezidenta se v podstatě rozpadla a málokterý z držitelů nejvyššího úřadu byl posléze takovým terčem opovržení občanů, snad s výjimkou R. Nixona a úřadujícího prezidenta G. W. Bushe.

5.7 Různé kombinace

Při analýze výsledků předchozích voleb jsem měl poměrně široký prostor zaobírat se „co by, kdyby“ z hlediska volební geografie. V tomto případě jsou však jakékoliv podobné úvahy naprosto bezpředmětné, neboť vítězství L. Johnsona bylo natolik zdrcující, že odpadají jakékoliv úvahy typu, v kolika státech by Goldwater musel získat většinu hlasů a kolik by v takovém případě musel získat hlasů navíc, aby celkově zvítězil v hlasování volitelů. Pouze v „demokratických“ státech Idaho a Florida a „republikánské“ Arizoně byl výsledek natolik těsný, že by se dalo hovořit o jejich eventuálním přesunu na tu či onu stranu, avšak jejich čtyři, čtrnáct a pět volitelských hlasů by nebylo schopno celkový výsledek změnit a ohrozit tak případně Johnsonovo vítězství.

6. Prezidentské volby v roce 1968

Po svém drtivém vítězství v roce 1964 se Johnson ocitl na vrcholu popularity. Avšak s postupným prodlužováním americké účasti ve Vietnamu a především stále jasněji se ukazující neschopností Spojených států tuto válku vyhrát, se prezidentova podpora neustále smrskávala, až se téměř rozplynula. Z tohoto důvodu se rozhodl, že v nadcházejících volbách již nebude o nejvyšší funkci usilovat.⁸⁰⁸ V Demokratické straně v té době již probíhal nominační proces. Hlavními protivníky v primárkách byli bratr někdejšího prezidenta Robert F. Kennedy, který byl v jejich průběhu zavražděn⁸⁰⁹ a Eugen McCarthy. V té době však stále ještě o prezidentské nominaci rozhodovali spíše straničtí vůdci, proto se nakonec kandidátem Demokratické strany stal úřadující viceprezident Hubert Humphrey.

Republikánská strana se po prohraných volbách v roce 1964 nacházela v krizi. Zdálo se, že její hlavní konkurentka je v čele s Johnsonem naprosto dominantní politickou silou, která v roce 1968 opět s přehledem vyhraje volby. Rovněž se zdálo, že Richard Nixon, jenž byl poražen jak v prezidentských volbách roku 1960, tak v guvernéřských o dva roky později, je již mimo politiku. Živil se jako právník v New Yorku,⁸¹⁰ tato práce jej však nenaplňovala.⁸¹¹ Spolu s úpadkem prezidentovy popularity však vycítil svou příležitost a rozhodl a zúčastnit stranických primárek. Prezentoval se jako středový kandidát (v rámci strany) a obhájce národních zájmů. Porazil jak konkurenty zleva (v jejich čele stál Nelson Rockefeller), tak zprava (ty vedl kalifornský guvernér Ronald Reagan)⁸¹² a získal prezidentskou nominaci své strany. Ve volbách pak velmi těsně zvítězil.

Pro tyto volby je velmi významná kandidatura třetí strany, kterou tentokrát byla Americká nezávislá strana (*American Independent Party*) v čele s bývalým alabamským guvernérem Georgem Wallacem. Byla jednou z nejúspěšnějších třetích stran v historii a také poslední takovou formací, které se podařilo získat hlasy volitelů.⁸¹³ Wallaceův byl natolik významný, že mohl způsobit vítězství některého z obou hlavních kandidátů nebo dokonce přenést volbu prezidenta do Kongresu, což byl také Wallaceův cíl, neboť hodlal podpořit pouze toho kandidáta, který by byl ochoten k ústupkům v oblasti desegregace, případně tento proces úplně zastavit.⁸¹⁴

---

⁸⁰⁸ Opětovnou kandidaturu mu umožňoval XXII. dodatek k ústavě, podle kterého by se nemohl o funkci prezidenta opět ucházet pouze v případě, že by po smrti Kennedyho strávil v úřadě déle než dva roky z jeho funkčního období, on však prezidentskou funkci držel mezi zavražděním svého předchůdce a svým zvolením pouze rok, takže na něj se dodatek nevztahoval. Tindall 2000, str. 826-827.

⁸⁰⁹ Důležitá byla i vražda černošského vůdce Martina Luthera Kinga.

⁸¹⁰ Z tohoto důvodu byl jako jeho domovský stát při těchto prezidentských volbách uváděn právě New York.

⁸¹¹ Z politiky ostatně neodešel úplně. V roce 1964 podporoval konzervativního republikánského kandidáta na prezidenta B. Goldwatera, během kongresových voleb v roce 1966 procestoval celou zemi, aby podpořil jednotlivé republikánské kandidáty.

⁸¹² Tento původním povoláním herec a moderátor sportovních pořadů vstoupil do politiky jako prezident odborového svazu filmových herců (*President of Screen Actors Guild*) - v této funkci působil celkem dvakrát v letech 1947-52 a 1959-60. Jako kalifornský guvernér sloužil v letech 1967-75. V letech 1968 a především 1976 neúspěšně usiloval o nominaci své strany do prezidentských voleb, uspěl však až v roce 1980. Nejvyšší funkci pak zastával v letech 1981-89. Dvakrát se stal mužem roku časopisu *Time*, v letech 1980 a 1983. Podrobněji srv. s: Graubard 2007, str. 476-511; Noonan 1950; Wills 1934; D'Souza 2004; Reagan 1988; http://en.wikipedia.org/wiki/Ronald_Reagan

⁸¹³ R. Perot (kandidoval jako nezávislý) sice v roce 1992 získal o polovinu více hlasů voličů (v relativním pojetí), avšak ne zvítězil v žádném státě.

⁸¹⁴ Abramson 1995, str. 354.

Podobně jako před předchozím kláním, došlo i ve volebním období 1965-69 ke změně ústavy, která se úzce dotýkala prezidentských voleb, či spíše, jako v tomto případě, prezidentské poslušnosti. Touto změnou byl tentokrát XXV. dodatek, který poprvé umožňoval obsadit uprázdněnou funkci viceprezidenta a zajistit tak plynulou kontinuitu moci. Bezprostředním impulsem k jeho schválení bylo zavraždění prezidenta Kennedyho a následné období, kdy jeho nástupce vládl bez viceprezidenta. Dodatek měl zajistit, aby se tato situace již neopakovala. Je ve srovnání s ostatními poměrně rozsáhlý, dlouze řeší především možnosti dočasného zastupování prezidenta viceprezidentem, pokud hlava státu není schopná svou funkci vykonávat. Nás však zajímá především druhý oddíl, který říká: „Kdykoli nastane uvolnění úřadu viceprezidenta,⁸¹⁵ jmenuje prezident viceprezidenta, který se ujme úřadu, ihned po schválení většinou hlasů obou komor Kongresu.“ („Wherever there is a vacancy in the office of Vice President, the President shall nominate a Vice President who shall take office upon confirmation by a majority vote of both House and Senate.“)⁸¹⁶ XXV. dodatek byl Kongresem schválen 6. července 1965, potřebný počet třiceti osmi států jej ratifikoval ke dni 10. února 1967. Žádný stát jej neodmítl, avšak devět se jich vyslovilo kladně ještě po jeho ratifikaci, takže pouze tři státy se vůbec nevyjádřily.⁸¹⁷

V té době ovšem nikdo netušil, že k uplatnění tohoto dodatku dojde v následujících několika letech hned dvakrát. Poprvé se tak stalo na podzim roku 1973, kdy rezignoval tehdejší viceprezident Spiro Agnew.⁸¹⁸ Na jeho místo byl Kongresem zvolen a následně prezidentem Nixonem jmenován vůdce republikánské menšiny ve Sněmovně reprezentantů Gerald Ford. Ten se o tři čtvrtě roku později stal prezidentem, jediným, který předtím neprošel procesem celonárodních voleb. Opět se však uvolnilo místo druhého muže ve státě, což nová hlava státu vyřešila tím, že do této funkce jmenovala (samozřejmě po schválení Kongresem) tehdejšího guvernéra státu New York a představitele liberálního křídla strany, Nelsona A. Rockefellera.

6.1 Nominace Republikánské strany

Postupně se v rámci Republikánské strany vyprofilovali hned čtyři relevantní kandidáti, favoritem však byl od samého počátku bývalý viceprezident R. Nixon, který oficiálně oznámil svou kandidaturu 31. ledna 1968.⁸¹⁹ Nejdříve, v průběhu února, se jeho hlavním konkurentem stal guvernéř Michiganu George Romney, který se stavěl proti válce ve Vietnamu a dokonce byl deníkem New York Times označen za „republikánskou verzi Eugena McCartyho“, především kvůli své kritice americké účasti ve Vietnamu. Názorově se nacházel někde mezi Nixonem a svým „nástupcem“ v pozici vyzyvatele bývalého viceprezidenta, kterým byl guvernéř New Yorku Nelson Rockefeller.

Nebylo tajemstvím, že přes svou původní stranickou identifikaci (byl demokratem) by se spíše domluvil s Nixonem.

⁸¹⁵ K tomuto uvolnění může dojít čtyřmi různými způsoby - úmrtím, rezignací, odvoláním v procesu *impeachmentu*, nebo nástupem na místo prezidenta.

⁸¹⁶ Tindall 2000, str. 827; srv. s:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/25th_Amendment_Pg1of2_AC.jpg

⁸¹⁷ Později jej ratifikovaly (v únoru-květnu 1967) Connecticut, Montana, Jižní Dakota, Ohio, Alabama, Severní Karolína, Illinois, Texas a Florida. K dodatku se nevyjádřily pouze Jižní Karolína, Georgie a Severní Dakota. http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-fifth_Amendment_to_the_United_States_Constitution

⁸¹⁸ Rezignoval poté, co se zjistilo, že ještě jako guvernéř Marylandu bral úplatky.

⁸¹⁹ Eisenhower 1986, str. 236.

Průzkumy veřejného mínění, které probíhaly již od poloviny roku 1967, naznačovaly, že zatímco Rockefeller se těší velmi vysoké popularitě mezi voliči, je již méně oblíbený u republikánů a doslova odpor vzbuzoval mezi politiky své strany. Z průzkumů též vyplývalo, že by měl mnohem větší šanci porazit ve volbách prezidenta Johnsona nebo, později, viceprezidenta Humphreye, než právě Nixon. To mu však nijak nepomohlo při vnitrostranických primárkách.⁸²⁰

První z těchto primárek se jako již tradičně uskutečnily v malém novoanglickém státě New Hampshire. Jednoznačně jim dominoval bývalý viceprezident, který obdržel 78% hlasů voličů, zatímco newyorského guvernéra podpořilo pouze 11% z těch, kteří se hlasování zúčastnili. Rockefellerovi se podařilo zvítězit pouze 30. dubna v Massachusetts, naopak Nixon bodoval ve všech následujících primárkách, kterých se zúčastnil. V nich však už byl jeho hlavním protivníkem kalifornských guvernéra Ronald Reagan, vedoucí představitel konzervativního křídla v Republikánské straně. Ten byl ke kandidatuře přemluven svými stranickými kolegy z Kalifornie, kteří se obávali rozkolu své strany, proto jej přemluvili, aby se ucházel o nominaci, neboť jeho případní protivníci (Nixon, Rockefeller, Romney) se proti němu v jeho vlastním státě neodvážili vystoupit a bude tak zachována jednotna.⁸²¹ Tento předpoklad se skutečně splnil, neboť v kalifornských primárkách, které se odehrály 14. května, byl jediným uchazečem o stranickou nominaci. V ostatních primárkách však většinou působil jako vepsaný kandidát. Všeobecně ale podporoval někdejšího viceprezidenta.

Z dalších míst, kde se primární volby odehrály, jmenujme ještě Nebrasku (14. května), kde Nixon obdržel 70%, Reagan 21% a Rockefeller zcela propadl s 5%. Podobná situace nastala o den později v Oregonu,⁸²² kde opět s 65% bodoval někdejší viceprezident.⁸²³ Co se týče jednotlivých regionů,⁸²⁴ Rockefeller uspěl již tradičně na severovýchodě⁸²⁵ a v Nové Anglii, Reagan pak především ve „své“ Kalifornii (ta vysílala velmi vysoký počet delegátů na stranický konvent) a pak také na jihu.⁸²⁶ Nixon dominoval především v jižních oblastech,⁸²⁷ ve farmářských státech, státech Skalisticích hor a částečně rovněž na Středozápadě.⁸²⁸

Samotný republikánský konvent se sešel ve dnech 4. - 9. srpna 1968 ve floridském Miami Beach, místem konání pak bylo Miami Beach Convention Center.⁸²⁹ Jednalo se o první „sjezd“ této strany v některém z jižních států. Místo

---

⁸²⁰ V polovině roku 1967 se na prvním místě mezi republikány umístil právě Nixon s 39%, zatímco Romneye podpořilo 25% respondentů.

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

V listopadu 1967 by Rockefeller porazil Johnsona v poměru 52% : 35%, mezi republikánskými politiky však Nixon vedl 5 : 1. V březnu 1968 by opět zvítězil newyorský guvernéra nad úřadujícím prezidentem 41% : 34%, zatímco bývalý viceprezident by obdržel pouze 39%, ale mezi republikány si vedl mnohem lépe, porazil by svého hlavního vnitrostranického soupeře v poměru 56 : 32%. Chester 1969, str. 218.

⁸²¹ Reagan 1998, str. 153.

⁸²² V tomto státě roku 1964 v tehdejších primárkách Rockefeller porazil Goldwatera.

⁸²³ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

⁸²⁴ Mám na mysli nejen podporu jednotlivým kandidátům v primárkách, ale delegáty vyslané špičkami jednotlivých stranických organizací.

⁸²⁵ Především si zajistil devadesát dva volitelů svého domovského New Yorku.

⁸²⁶ Například čtyřicet jedna texaských delegátů podpořilo bývalého viceprezidenta, patnáct pak kalifornského guvernéra.

⁸²⁷ Ze čtrnácti jižních států si Nixon odnesl hlasy dvou set devadesáti osmi delegátů.

⁸²⁸ Zde např. zvítězil ve wisconsinských primárkách. Část zdejších delegátů však podpořila rovněž michiganského guvernéra Romneyho.

⁸²⁹ Polsby 1976, str. 123; srv. s: Chester 1969, str.428.

konání bylo zvoleno úmyslně a potvrzovalo novou etapou v republikánské historii, související s její novou orientací právě na jižní státy. Velkou zásluhou na tom měl právě Nixon, jenž se na jih soustředil a především na Floridu velmi toužil uspět, což se mu nakonec také podařilo. K volbám však zbýval už ještě velký kus cesty. Nyní, před začátkem konventu, byl sice bývalý viceprezident jasným favoritem, avšak měl jistých pouze 656 hlasů, přičemž ke zvolení jich bylo zapotřebí 667, což mohlo ohrozit jeho nominaci v prvním kole a umožnit následné zvolení nějakého „černého koně“. Avšak podařilo se mu na poslední chvíli přesvědčit některé váhavé delegáty a nominaci získal hned na první pokus, když obdržel 692 hlasů. Na dalších místech se umístili N. Rockefeller (277 hlasů),⁸³⁰ R. Reagan (182), J. Rhodes (55),⁸³¹ G. Romney (50),⁸³² Clifford Case z New Jersey (22),⁸³³ Frank Carlson z Kansasu (20),⁸³⁴ Winthrop Rockefeller z Arkansasu (18),⁸³⁵ H. Fong (14), H. Stassen (2)⁸³⁶ a John W. Lindsay z New Yorku (1).⁸³⁷ Většina z nich však byla zcela bez šance, neboť ti kandidáti se těšili pouze podpoře svého domovského státu.⁸³⁸

Ve svém projevu, kterým republikánskou nominaci přijímal, Nixon mj. prohlásil: „Když nejsilnější národ světa může být svázaný po čtyři roky ve Vietnamu bez vyhlídky na ukončení této války, když nejbohatší národ na světě nemůže zvládnout svoji vlastní ekonomiku, když národ s největší tradicí vlády práva je sužován bezprecedentním rasovým násilím, když prezident Spojených států cestovat do zahraničí nebo do některého z velkých domácích měst, pak je čas vyměnit vládu Spojených států.“ („*When the strongest nation in the world can be tied down for four*

Ze všech delegátů sjezdu bylo 82% protestantů, z toho 16% příslušníků episkopální církve (v celé populaci jich bylo jen 2%), 7% baptistů (13%; ty oslovoval především Rockefeller, tento fakt nepřekvapí, pokud si uvědomíme, že baptisté ve své převážné většině podporují demokraty a liberály obecně. Krejčí 2000, str. 72.). Dále se jednalo o 15% katolíků (23%), 2% Afroameričanů (11%), 2% Židů (3%) a 8% veteránů. Průměrný věk účastníků konventu činil 49 let, 85% z nich mělo vysokoškolské vzdělání. Wills 1970, str. 31 a 253.

⁸³⁰ Henry Kissinger později jeho úsilí v letech 1960, 1964 a 1968 zhodnotil takto: „Moderní politici by považovali Rockefellera za beznadějně naivního v jeho víře, že člověku musí získat nejvyšší funkci jeho politický program. O deset let dříve (myšleno v padesátých., ale spíše ještě ve čtyřicátých letech; pozn. autora), kdy prezidentské kandidáty ještě vybírali profesionální politici, mohl takový postup na celonárodní úrovni fungovat. Ve věku primárek představoval zbytečnost a handicap. Marnost Rockefellerovy snahy stát se kandidátem své strany na nejvyšší úřad měla proto v sobě něco předem daného. O mnoho let později jsem na setkání veteránů Rockefellerových volebních kampaní poznamenal, že se jednou budou psát učebnice o naší vynalézavosti jak nezískat nominaci pro Nelsona Rockefllera. Vždy se našla nějaká nová cesta, která vedla k tomuto výsledku: buďto Rockefeller vzdal nominaci, když měl vydržet (jako v roce 1960 a 1968), nebo vydržel, když bylo třeba naopak odejít (1964).“ Kissinger 2002, str. 154.

⁸³¹ Byl navržen již při předchozích volbách.

⁸³² Z toho čtyřicet z domovského Michiganu a dalších šest z Utahu (zapůsobil jeho mormonský původ). Celkový počet delegátů vysílaných tímto státem na Konvent činil 48. R. Nixon, který v primárkách v Michiganu získal celých 79%, obdržel pouze čtyři hlasy. Chester 1969, str. 101, 470 a 475.

⁸³³ Zasedal v Kongresu, nejprve (1945-53) ve Sněmovně reprezentantů (6. kongresový okrsek v New Jersey), poté (1955-79) v Senátu (*class II.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Clifford_Case

⁸³⁴ Nejprve (1947-50) sloužil jako guvernér Kansasu, poté (1950-69) zasedal v Senátu (*class III.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Carlson

⁸³⁵ Byl mladším bratrem slavnějšího N. Rockefellera. V letech 1967-71 sloužil jako první republikánský guvernér Arkansasu od období rekonstrukce.

http://en.wikipedia.org/wiki/Winthrop_Rockefeller

⁸³⁶ Fong se Stassenem byli kandidáty již v roce 1964.

⁸³⁷ Nejprve (1957-65) byl členem Sněmovny reprezentantů (17. kongresový okrsek v New Yorku), poté (1966-73) sloužil jako starosta města New York.

http://en.wikipedia.org/wiki/John_V._Lindsay

⁸³⁸ Chester 1969, str. 475; srv. s Schlesinger 1973, str. 3033.

years in Vietnam with no end in sight, when the richest nation in the world can't manage its own economy, when the nation with the greatest tradition of the rule of law is plagued by unprecedented racial violence, when the President of the United States cannot travel abroad or to any major city at home, then it's time for new leadership for the United States of America.“). Dále připomenul, že měl „dobrého učitele“ („a good teacher“), čímž mínil Eisenhowera, a potěšil delegáty konventu prohlášením „Zvítězme pro Ika!“ („Let's win this one for Ike!“).⁸³⁹

Po tomto úspěchu čekala Nixona během konventu další povinnost - musel navrhnout svého kandidáta na funkci viceprezidenta. Jako první nabídku obdržel jeho blízký přítel, zástupce kalifornského guvernéra (*Lieutenant Governor*) Robert H. Finch,⁸⁴⁰ ten však odmítl. Nakonec se rozhodl pro marylandského guvernéra Spiroa Agnewa. Ten byl v té době veřejnosti takřka neznámý, ve své funkci působil teprve necelý rok a půl.⁸⁴¹ Richard Nixon vyhlásil celkem pět kritérií, podle nichž vybíral kandidáta na viceprezidenta.⁸⁴²

1) zvolený viceprezident měl mít předpoklady, aby se stal dobrým prezidentem,⁸⁴³

2) měl být užitečný ve volební kampani a aktivně získávat hlasy,⁸⁴⁴

3) měl sdílet názory prezidenta,⁸⁴⁵

4) neutrální osoba, která by nerozdělila stranu,⁸⁴⁶

5) konečně posledním kritériem byla tzv. Nixonova jižní strategie.⁸⁴⁷

Republikánský konvent respektoval výběr Agnewa⁸⁴⁸ a poměrem 1128 proti 178 hlasů George Romneye tuto nominaci potvrdil.⁸⁴⁹

---

⁸³⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/1968_Republican_National_Convention

⁸⁴⁰ Tuto funkci zastával v letech 1967-69, následně jej nově zvolený prezident Nixon jmenoval do funkce ministra zdravotnictví, školství a sociální péče (*United States Secretary of Hesly. Education and Welfare*). Tento post zastával v letech 1969-70.

http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Finch

⁸⁴¹ *The Annals of America* 1976, str. 8.

⁸⁴² Chester 1969, str. 432.

⁸⁴³ Toto kritérium bylo spíše populistické, neboť Agnew skutečně nebyl člověkem, který by byl schopen být dobrým prezidentem, jak se o tom sám Nixon později přesvědčil. Ostatně rok a půl strávený ve funkci guvernéra malého státu nebyl dostatečným předpokladem.

⁸⁴⁴ Opět iluzorní kritérium vzhledem k volbě Agnewa. Jednalo se o naprosto neznámého člověka, který stál v kampani spíše v pozadí (což bylo i pravým úmyslem Nixona). *The Annals of America* 13, str. 8.

⁸⁴⁵ V tomto Agnew přes drobné spory s Nixonem vyhovoval.

⁸⁴⁶ Takovou osobou Agnew skutečně byl, avšak především díky své faktické neznámosti. Naopak jí nebyl Nelson Rockefeller, umírněný až liberální republikán z New Yorku. O něm byl Nixon naopak přesvědčen, že by stranu rozdělil. Ostatně tento názor zastával i v roce 1973 po rezignaci Agnewa na funkci viceprezidenta, kdy zvažoval různé kandidáty na jím uvolněné místo. Kissinger 2002, str. 23.

⁸⁴⁷ Tzn. snaha o získání jižních, převážně demokratických států, což se již ve volbách roku 1964 povedlo republikánskému kandidátovi Barrymu Goldwaterovi. Již výběr konání republikánského konventu v Miami na Floridě svědčil o změně volební taktiky.

V tomto směru se Agnew jevil skutečně ideálním kandidátem, neboť jeho domovský stát Maryland byl na pomezí jihu (původně byl rovněž otrokářským státem, byť za občanské války zůstal věrný Unii). Jiný vhodnější republikánský kandidát např. na hlubokém jihu de facto neexistoval.

⁸⁴⁸ V republikánských primárkách však původně podporoval guvernéra New Yorku Nelsona A. Rockefellera. Polsby 1976, str. 147.

⁸⁴⁹ Podle jiných zdrojů (http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968) však jejich zisky činily 1119 a 186 hlasů. Jako další v pořadí se umístili J. Lindsay (10 hlasů), massachusettský senátor Edward Brooke (1) a J. Rhodes (1). Šestnáct delegátů se hlasování nezúčastnilo.

6.2 Nominační proces v Demokratické straně

Dlouho byl jasným kandidátem Demokratické strany na nominaci úřadující prezident Lyndon Johnson, který se po drtivém vítězství v roce 1964 těšil obrovské popularitě. Jak se však prodlužovala válka ve Vietnamu a přicházely stále nové zprávy o zvyšujícím se počtu obětí amerických vojáků a spolu s tím, že Johnsonova vláda nebyla schopna představit žádnou strategii pro vyvázání se z tohoto konfliktu, se prezidentova popularita neustále rozplývala. Zatímco ještě v červenci 1967 vedl mezi příznivci Demokratické strany nad svým největším potenciálním konkurentem Robertem F. Kennedym v poměru 45% : 39%, již na podzim se do čela průzkumů veřejného mínění dostal někdejší ministr spravedlnosti. Tuto skutečnost potvrdily obě hlavní agentury, které se zabývaly průzkumy veřejného mínění, tedy Gallup Poll (51% : 39%) i Hartus Poll (52% : 32%).⁸⁵⁰

Kennedy však dlouho s kandidaturou váhal, velkým problémem pro něj bylo zaujmout nějaké stanovisko k Vietnamu.⁸⁵¹ Dříve, když byl členem vlády, jednoznačně podporoval americké vojenské angažmá v této zemi a v této podpoře pokračoval rovněž jako senátor. Jak však začala být válka nepopulární,⁸⁵² rozhodl se (zcela v duchu „dobré“ tradice svého zavražděného bratra) „změnit názor“ a takřka ze dne na den začal válku kritizovat, neboť doufal, že mu tento postoj zvýší popularitu. S touto otázkou naopak neměl problém minnesotský senátor Eugene McCarthy,⁸⁵³ který proti válce vystupoval od samého počátku a svou kandidaturu oficiálně oznámil již 30. listopadu 1967,⁸⁵⁴ jako vůbec první ze všech. Jeho doménou se tedy stala především zahraniční politika, konkrétně válka ve Vietnamu a oslovoval zejména stoupence protiválečného hnutí.

Naproti tomu Kennedy sice také postupně učinil z odporu k válce ve Vietnamu jeden z hlavních bodů své chystané kampaně, přeci jen byl v této otázce poněkud umírněnější, než-li jeho minnesotský kolega. Soustředil se však především na domácí záležitosti, zejména pak na problematiku občanských práv. Jako senátor se zasazoval o rasovou integraci všech forem společenského života a desegregaci škol prostřednictvím přepravování žáků autobusy do vzdálených škol tak, aby byly odbourány „jednobarevné“ školy (*desegregation busing*). Jeho podporu měl rovněž zákon o volebních právech (*Voting Rights Act*)⁸⁵⁵ z roku 1965 a sociální programy boje proti chudobě. Definitivně se rozhodl proti válce ve Vietnamu vystoupit na

⁸⁵⁰ Schlesinger 1978, str. 858.

⁸⁵¹ Velkým problémem byl pro R. Kennedyho odkaz jeho zavražděného bratra. Nechtěl s ním být příliš spojován, hodlal provádět vlastní politiku a představit svůj vlastní program. Přestože svého bratra miloval a obdivoval, nechtěl být jeho pouhou kopií, proto mu velmi dlouho trvalo, než-li nalezl sám sebe a určil si své vlastní cíle (myšlenou obsahově).

⁸⁵² Touto otázkou se zabývám na jiném místě - někteří lidé zaměňují dva různé pojmy - „nespokojenost s válkou (myšleno s válkou jako takovou)“ na straně jedné a nespokojenost se „způsobem vedení války“ na straně druhé. Mnozí tyto dva pojmy slučují a vydávají je zcela nepravdivé za důkaz, že Američané měli odpor k americké vojenské účasti v jihovýchodní Asii a přáli si její jednostranné ukončení. To však nebyla pravda. Jednostranné stažení amerických ozbrojených sil požadovala pouze drtivá menšina amerických občanů. Většina jich naopak válku podporovala a nelíbil se jí pouze způsob, jakým boje vedla Johnsonova administrativa - ta nebyla schopna komunisty porazit, čímž si silně zahrávala s americkou prestiží (což velká většina Američanů, tedy příslušníků národa, který je svým založením silně patriotický, nesla samozřejmě velmi nelibě). A právě k této druhé skupině se obracel republikánský kandidát R. Nixon.

⁸⁵³ Nejprve (1949-59) zasedal ve Sněmovně reprezentantů (4. kongresový okrsek v Minnesotě), poté (1959-71) působil v Senátu (*class I.*).

⁸⁵⁴ Schlesinger 1973, str. 2922.

⁸⁵⁵ Zaváděl federální registraci voličů tam, kde nějaká menšina vykazovala menší než padesátiprocentní volební účast. Zákon rovněž zakazoval jakoukoliv diskriminaci v oblasti volebního práva. http://en.wikipedia.org/wiki/Voting_Rights_Act_of_1965

počátku roku 1968⁸⁵⁶ přišel s návrhem na „čestné urovnání prostřednictvím jednání“, kterým se připravil půdu pro aktivní vstup do předvolební kampaně:

1) zastavení náletů na Severní Vietnam,

2) mezinárodní dohled (Spojené národy, Mezinárodní kontrolní komise nebo jiná mezinárodní organizace) nad „velkými“ vojenskými útvary nebo budováním velkých arzenálů,

3) omezování amerických operací „vypátrej a znič“⁸⁵⁷ a přechod k obraně hustě osídlených oblastí,

4) jednání, v nichž by byly zastoupeny všechny strany konfliktu, zvláště Fronta národního osvobození,

5) mezinárodní komunitou garantované svobodné volby, v nichž by si Jihovietnamci mohli zvolit vlastní vládu,⁸⁵⁸

6) ujednání s protivníky USA, že ani jedna strana nebude během rozhovorů ve zvýšené míře pronikat na území protivníka nebo posilovat své jednotky.⁸⁵⁹

Prvních primárek, které se konaly 12. března v New Hampshire, se však newyorský senátor ještě nezúčastnil. Hlavními protivníky v tomto klání se tedy stali úřadující prezident a E. McCarthy. Johnson si sice odnesl vítězství, avšak nijak oslnivé, neboť jej podpořilo pouze 49% z těch, kteří se hlasování zúčastnil, zatímco minnesotský senátor (jeho kampaň organizovali především dobrovolníci z řad protiválečně naladěných studentů) získal celých 42,2%.⁸⁶⁰ Již čtyři dny poté bývalý ministr spravedlnosti ohlásil svou kandidaturu. Ve svém projevu mj. pronesl: „Neusiluji o presidentství pouze proto, abych byl v opozici vůči komukoliv, ale abych předložil novou politiku. Kandiduji, protože jsem přesvědčen, že tato země je ‚na nebezpečném kurzu‘ a protože mám velmi jasnou představu o tom, co musí být vykonáno a cítím, že povinen učinit vše, co bude v mých silách.“ („*I do not run for the Presidency merely to oppose any man, but to propose new policies. I run because I am convinced that this country is on a perilous course and because I have such strong feelings about what must be done, and I feel that I'm obliged to do all I can.*“).⁸⁶¹ Zajímavé je použití slovní hříčky, *oppose - propose*.⁸⁶²

Zajímavá je změna orientace Hollywoodu, která proběhla od přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století, tedy od období tzv. McCarthismu. Zatímco tehdy většina herců a vůbec lidí z filmového prostředí podporovala protikomunistické tažení wisconsinského senátora, o dvacet později již byla situace přesně opačná - „filmový ráj“ přešel na liberální a demokratické pozice, které si až na výjimky⁸⁶³ uchoval dodnes. V roce 1968 měl již od počátku McCarthy zajištěnou

---

⁸⁵⁶ Avšak již dříve bylo možno zaznamenat signály, značící změnu jeho postoje.

⁸⁵⁷ Na těchto akcích se podílela i CIA.

⁸⁵⁸ Bylo velmi iluzorní se domnívat, že by komunisté na něco takového přistoupili.

⁸⁵⁹ Kissinger 2006, str. 242.

Opět se jedná o velmi naivní představu. Jak ukázal postup Severovietnamců a Vietcongu po uzavření pařížského míru v lednu 1973 (v němž byla uvedena podobná ustanovení), pro komunisty je jakákoliv dohoda pouze kusem papíru, který pro ně není nijak závazný.

⁸⁶⁰ Schlesinger 1978, str. 886.

Velmi důležitá byla skutečnost, že McCarthy byl katolíkem a 55% registrovaných demokratů v New Hampshire bylo tohoto vyznání. Chester 1969, str. 92.

⁸⁶¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Kennedy

⁸⁶² Schlesinger 1973, str. 2924.

⁸⁶³ Jednou z těchto výjimek je například kalifornský guvernér a představitel různých akčních hrdinů Arnold Schwarzenegger, který je republikánem, třebaže patří spíše k liberálnějšímu křídlu strany.

podporou tří herců - Paula Newmana,⁸⁶⁴ Barbry Streisandové⁸⁶⁵ a Burt Lancastera.⁸⁶⁶

Během března 1968 začínalo být jasné, že v Demokratické straně jsou čtyři vyprofilované proudy, z nichž ani jeden nepodporoval úřadujícího prezidenta:

1) První z nich sdružoval představitele odborů a stranické vůdce z velkých měst. Od dob Franklina D. Roosevelta měli hlavní slovo v Demokratické straně, v šedesátých letech začal jejich vliv pozvolna slábnout. V čele této frakce stál v té době starosta Chicaga Richard J. Daley.⁸⁶⁷ Po určitém váhání se jednoznačně postavila za nominaci viceprezidenta H. Humphreye.

2) Levé křídlo strany sestávalo především z představitelů protiválečného hnutí, studentů a intelektuálů. Sami sebe označovali za budoucnost Demokratické strany a podporovali E. McCarthyho.

3) Katolíci, Afroameričané, Židé a vůbec všechny menšiny, ať už etnické či náboženské, se staly pevnou základnou Roberta Kennedyho. Ten si svou pozici u těchto skupin zajistil jednak svým katolickým původem, jednak aktivní podporou rozšiřování občanských práv, kterou prováděl nejen jako ministr spravedlnosti,⁸⁶⁸ ale i ve funkci senátora za stát New York (podpora černošských ghett v tomto městě byla velmi významná).

4) Konečně posledním proudem byli „tradiční demokraté“, tedy rasisté a segregacionisté z jihu, neboli tzv. „dixiekrati“ („*Dixiekrats*“). Tato skupina byla vnitřně rozpolcená. Někteří představitelé starší generace si pamatovali pozitivní vliv Rooseveltova Nového úřadu na venkovské oblasti, proto podporovali viceprezidenta Humphreye. Většina z nich však byli radikálové a zuřiví zastánci segregace, především ze států hlubokého jihu, kteří podporovali bývalého alabamského guvernéra George Wallace. Ten věděl, že jeho proud je v rámci strany silně osamocen, proto se rozhodl neusilovat o demokratickou nominaci, ale postavit vlastní kandidátku.⁸⁶⁹

Jeden z nejzásadnějších okamžiků celé kampaně pak přišel 30. března 1968. Prezident Johnson, u vědomí výše zmíněných skutečností, pronesl jeden z nejvýznamnějších projevů celé své politické kariéry. Většinu svého proslovu věnoval

---

⁸⁶⁴ Paul Newman je držitelem řady ocenění nejen jako herec, ale i jako režisér. Je aktivní již první film natočil roku 1954, poslední pak v roce 2006. Pro zajímavost uvedme, že jeho matka byla původem slovenská katolička. Kvůli své podpoře McCarthyho se dokonce ocitl na devatenáctém místě Nixonova seznamu nepřátel (tento seznam se velmi přeceňuje, nešlo samozřejmě o seznam lidí, kteří se měli na federální útraty sledovat či dokonce likvidovat, ale pouze o lidi, kteří neměli být zvaní do Bílého domu; každý má jistě právo na to si vybírat, s kým se bude scházet; je však pravda že toto byl poněkud nešťastný způsob, kterého opět zneužili fanatičtí liberální novináři ke štvání proti Nixonovi). Newman zemřel v roce 2008. http://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Newman

⁸⁶⁵ Působila nejen jako herečka, ale i jako zpěvačka, režisérka a producentka. V hudebním průmyslu byla na konci sedmdesátých let vyhlášena třetí nejúspěšnější interpretkou v historii, pouze Beatles a Elvis Presley do té doby prodali více hudebních nosičů. Z politiků nepodporovala pouze McCarthyho, v roce 1992 se například zúčastnila Clintonovy předvolební kampaně. http://en.wikipedia.org/wiki/Barbra_Streisand

⁸⁶⁶ Nezískal sice tolik ocenění jako oba výše zmínění, zato je však nositelem Oscara. Již na počátku padesátých let se v Hollywoodu (tehdy byl poněkud osamocený) postavil proti McCarthyho. Později byl hlasitým odpůrcem války ve Vietnamu a podporoval rovněž práva homosexuálů. Angažoval i v osvětovém boji proti AIDS. http://en.wikipedia.org/wiki/Burt_Lancaster

⁸⁶⁷ Starostou Chicaga byl v letech 1955-76. Byl oním starostou, o němž se spekulovalo, že pomocí falšování voleb zajistil v roce 1960 těsné vítězství Johna F. Kennedyho ve státě Illinois. http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_J._Daley

⁸⁶⁸ Afroameričané však netušili, že nechal sledovat a odposlouchávat jejich „vůdce“, Martina Luthera Kinga. Podrobněji viz výše.

⁸⁶⁹ Podrobněji viz níže.

válce Vietnamu. Dlouze popisoval její dosavadní průběh a ultimativnost přístupu severovietnamské strany. Rozhodl se proto učinit to, k čemu jej tlačili levicoví představitelé ve straně, tedy ukončit bombardování většiny území Severního Vietnamu, což měl být první vstřícný krok k jednání.⁸⁷⁰ Na konci se jeho projev stočil k jeho vlastní osobě a vyvrcholil oznámením, že již nebude kandidovat v prezidentských volbách: „Během 37 let služby pro národ, nejprve jako kongresman, senátor, viceprezident a nyní jako váš prezident, jsem kladl na první místo jednotu. Tuto jednotu jsem stavěl před rozvratné stranictví...Tedy, nebudu usilovat, ani nepřijmu nominaci své strany pro další funkční období jako váš prezident.“ („*For 37 years in the service of our Nation, first as a Congressman, as a Senator, and as Vice President, and now as your President, I have put the unity of the people first. I have put it ahead of any divisive partisanship...Accordingly, I shall not seek, and I will not accept, the nomination of my party for another term as your President.*“).⁸⁷¹

Krátce poté oznámil svou kandidaturu viceprezident H. Humphrey. Ten se však rozhodl nezúčastnit primárek a spolehl se pouze na podporu stále velmi vlivných stranických vůdců. Některých primárek se však zúčastnil, ovšem pouze jako vepsaný kandidát a pokaždé drtivě prohrál. Hlavními soupeři se v této fázi stali senátoři Kennedy a McCarthy.⁸⁷² Viceprezident se do primárek zapojil pouze nepřímo, především na Floridě, v Ohiu a v Indianě, kde se o přízeň voličů ucházeli senátoři Georg A. Smathers⁸⁷³ a Stephen M. Young⁸⁷⁴ a guvernér Roger D. Branigin,⁸⁷⁵ kteří hodlali uplatnit svou autoritu jako oblíbení „nejlepší synové“ a na konventu poté přenechat „své“ delegáty Humphreymu.

Kennedy uspěl v primárkách v Kalifornii, Nebrasce, Jižní Dakotě a Indianě, zatímco McCarthy v Illinois, Massachusetts, New Jersey, Oregonu, Pensylvánii a Wisconsinu. Problémem však bylo, že ve většině případů se výsledky nepromítly do zastoupení jednotlivých kandidátů na stranickém konventu. V tomto smyslu bychom za průhledné a spravedlivé mohli označit pouze klání v Kalifornii, Wisconsinu a Oregonu.⁸⁷⁶ Toto měla změnit především tzv. McGovernova komise, jejíž závěry a doporučení byly aplikovány již při následujících prezidentských volbách roku 1972.⁸⁷⁷

K prvnímu střetnutí obou senátorů došlo již krátce po Johnsonově projevu ve Wisconsinu. Tehdy však Kennedyho kampaň neběžela naplno, proto si zdejší vítězství mohl připsat jeho protivník. Ten si podobně vedl i 23. dubna v Pensylvánii, kde však newyorský senátor figuroval pouze jako vepsaný kandidát. McCarthyho podpořily tři čtvrtiny zúčastnivších se voličů, zbývající hlasy si rozdělili Humphrey

---

⁸⁷⁰ Stalo se však to, co levicově-liberální extrémisté ve Spojených státech nikdy nepochopili nebo pochopit nechtěli - jakýkoliv jednostranný ústupek ze strany Spojených států nevedl k recipročním kroků protistrany, která si takovýto ústupek vykládala jako slabost, které plně využila.

⁸⁷¹ Whitney 2003, str. 420-426; srv. s:

http://www.millercenter.virginia.edu/scripps/digitalarchive/speeches/spe_1968_0331_johnson

⁸⁷² Průzkumy veřejného mínění ukazovaly, že Kennedy je mezi lidmi populárnější než McCarthy. Newyorský senátor by podle průzkumu z 23. března porazil prezidenta v poměru 44% : 41%, zatímco jeho minnesotský kolega by Johnsonovi podlehl v poměru 59% : 29%. Schlesinger 1978, str. 903.

⁸⁷³ Sloužil v Kongresu, nejprve (1947-51) ve Sněmovně reprezentantů (4. kongresový okrsek na Floridě), poté (1951-69) v Senátu (*class III.*). http://en.wikipedia.org/wiki/George_A._Smathers

⁸⁷⁴ V letech 1959-71 zastupoval Ohio v Senátu (*class I.*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_M._Young

⁸⁷⁵ Guvernérem Indiany byl v letech 1965-69.

http://en.wikipedia.org/wiki/Roger_D._Branigin

⁸⁷⁶ Maisel 1987, str. 170.

⁸⁷⁷ Podrobněji viz níže.

(společně s Johnsonem) a Kennedy. Pensylvánie byla příkladem nejkřiklavějšího nepoměru mezi hlasováním občanů a delegáty vyslanými na kongres, neboť 80% jich získal viceprezident.⁸⁷⁸

Po těchto počátečních neúspěších však nastal velký nástup někdejšího ministra spravedlnosti. Postupně zvítězil v Nebrasce, v hlavním městě Washingtonu⁸⁷⁹ a především v Indianě.⁸⁸⁰ Zde byl jeho protikandidátem nejen minnesotský senátor, ale i zdejší guvernér R. Branigin, který podporoval Humphreye. Hlavním Kennedyho problémem byla struktura zdejších voličů, neboť tento středozápadní stát byl velmi konzervativní⁸⁸¹ a zejména zde žilo méně katolíků a Afroameričanů (tedy skupin, které jej především podporovaly), než činil celofederální průměr.⁸⁸² Dalo by se říci, že Indiana pro něj byla podobnou zkouškou, jako pro jeho bratra Západní Virginie o osm let dříve. V této zkoušce obstál výborně, neboť se mu podařilo se 42,2% zvítězit. Na druhém místě se umístil guvernér se 30,7% a až poslední skončil McCarthy, kterého podpořilo pouze 27% voličů.⁸⁸³

Po těchto úspěších však následovala porážka v Oregonu, kde newyorský senátor 28. května podlehl svému hlavnímu konkurentovi v poměru 38,8% : 44,7%.⁸⁸⁴ Kennedy se však již plně soustředil na souboj v Kalifornii, který měl, stejně jako primárky v Jižní Dakotě,⁸⁸⁵ proběhnout 4. června 1968. Tento pacifický stát byl velmi důležitý, neboť na konvent vysílal sto sedmdesát čtyři svých zástupců.⁸⁸⁶ Významné zde byly především dvě okolnosti. Jako v jednom z mála států byly plně respektovány výsledky hlasování voličů. Navíc si odtud všechny delegáty odnášel vítěz, nedocházelo k poměrnému dělení mezi jednotlivé kandidáty podle výsledku hlasování. Z těchto důvodů rovněž McCarthy zaměřil svou pozornost právě na Kalifornii. Ten z obou senátorů, který by zde vyhrál, si mohl být takřka jistý, že další souboje se již budou odehrávat výhradně mezi jím a viceprezidentem Humphreyem.

Podle výsledků, které byly zveřejněny krátce po půlnoci, Kennedy svého soupeře těsně porazil, když obdržel 46,3% hlasů oproti McCarthyho 41,8%. Zbývající hlasy získal Humphrey.⁸⁸⁷ Velmi důležitou se pro newyorského senátora ukázala podpora zdejší hispánské komunity, v jejíž prospěch se již dříve angažoval. Své vítězství oslavoval dlouho do noci se svými příznivci v hotelu Ambassador (*Ambassador Hotel*) v Los Angeles. V časných ranních hodinách se odebral do kuchyně tohoto hotelu, aby pozdravil jeho personál, který jej rovněž podporoval. Zde byl ve 4:45 postřelen⁸⁸⁸ mladým Palestincem jménem Sirhan Sirhan.⁸⁸⁹ Byl zasažen

⁸⁷⁸ Chester 1969, str. 153; srv. s: Maisel 1987, str. 170.

⁸⁷⁹ Zde porazil Humphreye v poměru 62,5% : 37,5%. Zajímavé je, že viceprezident v hlavním městě při primárkách v roce 1960 zvítězil. Schlesinger 1978, str. 922.

⁸⁸⁰ Primárky v hlavním městě i v Indianě se odehrály ve stejný den, tedy 7. května 1968.

⁸⁸¹ Dominantní zde byla bílá střední třída.

⁸⁸² V Indianě Kennedy vedl mezi voliči ve věku 21-29 let, McCarthy oslovoval hlavně voliče mezi 30 a 43 lety. Nejsilnější skupinou, podporující Humphreye, byli občané nad 50 let. Newyorský senátor byl nejpobulárnější mezi lidmi se základním vzděláním a odboráři, McCarthy naopak mezi vysokoškoláky, viceprezidenta pak podporovaly rovnoměrně všechny skupiny. Chester 1969, str. 163-165.

⁸⁸³ Schlesinger 1978, str. 922; srv. s: Chester 1969, str. 176.

⁸⁸⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1968

⁸⁸⁵ V Jižní Dakotě byl Kennedyho hlavním soupeřem viceprezident Humphrey, který se zde narodil. Ani to mu však nepomohlo k vítězství.

⁸⁸⁶ Celkový počet delegátů byl 1312.

⁸⁸⁷ Polsby 1976, str. 68; srv. s: Schlesinger 1978, str. 953.

⁸⁸⁸ Roberts 1984, str. 176; srv. s: Chester 1969, str. 349, Borovik 1981, str. 20 a Summers 2003, str. 328.

dvakrát do páteře a jednou za pravé ucho.⁸⁹⁰ Zemřel druhý den, 6. srpna 1968 v 1:44 ráno v losangelské nemocnici.⁸⁹¹ Jedním z důsledků jeho smrti byla i masová ochrana guvernérů, senátorů a reprezentantů - panovaly obavy, že zahraniční agenti připravují i vraždy dalších vysokých amerických politiků.⁸⁹²

Celé Spojené státy byly v šoku. Během necelých pěti let byli zavražděni hned tři významní činitelé, z toho dva byli dokonce bratry. Později se odborníci dohadovali, zda by Kennedy, kdyby nepodlehł kulkám atentátníka, měl šanci získat prezidentskou nominaci a zůstali v této otázce rozdělení. Část jich tvrdí, že situace byla jasně daná a Humphrey měl již předem zajištěnou nominaci díky podpoře stranických šéfů. Druzí naopak tvrdí, že by se mu jejich podstatnou část podařilo na svou stranu získat během týdnů, které do konventu zbývaly. To se však již nikdy nedozvíme. Jediný faktografický údaj, který máme k dispozici, je rozdělení delegátů mezi tři hlavní kandidáty v okamžiku Kennedyho smrti. Viceprezident jich měl k dispozici 561,⁸⁹³ zavražděný senátor 393 a McCarthy pouze 258.⁸⁹⁴

Podstatné je, že Humphreyemu odpadl hlavní konkurent a McCarthy neměl dost sil na to, aby na svou stranu získal všechny Kennedym získané delegáty. Podařilo se to pouze u části z nich. Další odmítli podporovat někoho, vůči komu v primárkách především bojovali, proto se rozhodli oslovit jihodakotského senátora, levicového liberála George McGoverna.⁸⁹⁵ Ten se po krátkém váhání nakonec rozhodl zúčastnit předem ztraceného boje.

Samotný konvent se sešel ve dnech 26.-29. srpna 1968⁸⁹⁶ v International Amphitheatre v Chicagu (stát Illinois) pod patronací zdejšího starosty, již několikrát zmíněného R. J. Daleye. Tento demokratický „sjezd“ patří k nejslavnějším v historii, ani ne tak kvůli tomu, co se na něm odehrálo, jako spíš proto, co jej provázelo. Pouhých několik mil od místa jeho konání se ve veřejném parku⁸⁹⁷ shromáždila velká protiválečná demonstrace, která se skládala nejen z příznivců senátora McCarthyho, ale především se jí zúčastnily různé, převážně neorganizované radikální a extremistické anarchistické skupiny, které neformálně vedl Abbie Hoffman. Proti demonstrantům v přímém přenosu brutálně zasáhlo 12 000 policistů příslušníků Národních gard (*National Gard*), které na místo poslal sám starosta Daley. Toto shromáždění se stalo vrcholem protiválečného hnutí, po němž následoval již pouze jeho rozvrat. Především však toto shromáždění bylo důkazem rozpolcenosti Demokratické strany, čehož samozřejmě využili republikáni.⁸⁹⁸

Postřeleno bylo dalších 5 lidí, avšak všichni přežili.

⁸⁸⁹ Důvodem měla být Kennedyho podpora Izraele během šestidenní války v roce 1967. Původně byl odsouzen k smrti, trest mu byl změněn na doživotí. Ve vězení je dodnes. http://en.wikipedia.org/wiki/Sirhan_Sirhan

⁸⁹⁰ Roberts 1984, str. 182.

⁸⁹¹ Roberts 1984, str. 176.

⁸⁹² Reagan 1998, str. 148.

⁸⁹³ Viceprezident si mohl připsat i mnohé jižní delegáty, neboť ve srovnání s ostatními kandidáty byl pro ně ještě nejpřijatelnější. Jednalo se tedy o určitý posun oproti roku 1964, kdy jeho viceprezidentská nominace vyvolal na jihu vlnu odporu.

⁸⁹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1968

⁸⁹⁵ Nejprve (1957-61) zasedal ve Sněmovně reprezentantů (1. kongresový okrsek v Jižní Dakotě), poté (1963-81) byl členem Senátu (*class III.*).

http://en.wikipedia.org/wiki/George_McGovern

⁸⁹⁶ Konvent byl spojen s šedesátými narozeninami úřadujícího prezidenta, které připadaly na 27. srpen 1968, tedy na druhý den demokratického shromáždění. Delegáti doufali, že je oslaví společně s Johnsonem, ten se však nedostavil.

⁸⁹⁷ Postupně se však demonstrace rozšířila a zasáhla Lincoln Park, Grant Park i jednotlivé ulice města Chicaga.

⁸⁹⁸ Tindall 2000, str. 709 a 713.

Hoffman a dalších sedm účastníků demonstrací, tedy Tom Hayden, Dave Dellinger, Rennie Davis, John Froines, Jerry Rubin, Lee Weiner, a „Černý panter“ („*Black Panther*“) Bobby Seale bylo zatčeno a obviněno ze spiknutí a vyvolávání výtržností. Původně vešli ve známost jako Chicagská osmička (*Chicagi Eight*), později, když bylo rozhodnuto, že Seale bude souzen samostatně, se jim dostalo označení Chicagská sedmička (*Chicago Seven*). Rozsudek padl v únoru 1970. Soud shledal, že obžalovaní se nedopustili spiknutí a dva z nich (Froines a Weiner) byli úplně osvobozeni. Zbývajících pět bylo odsouzeno za vyvolávání nepokojů na pět let vězení a k pokutě 5 000 dolarů. V listopadu 1972 je však odvolací soud osvobodil.⁸⁹⁹

Vraťme se však k samotnému průběhu konventu. O nominaci prezidentského kandidáta bylo podle předpokladů rozhodnuto již v prvním kole. Stal se jím H. Humphrey, který obdržel 1759,25 hlasů, následován E. McCarthym (601 hlasů), G. McGovern (146,5), Channing Phillips z hlavního města Washingtonu (67,5),⁹⁰⁰ Daniel K. Moore ze Severní Karolíny (17,5),⁹⁰¹ Edward M. Kennedy za Massachusetts (12,75),⁹⁰² Paul E. „Medvěd“ (*Bear*) Bryant z Alabamy (1,5),⁹⁰³ James H. Gray (0,5) a Gerorge Wallace (0,5).⁹⁰⁴ Viceprezident byl posledním, který získal nominaci na základě rozhodnutí stranických šéfů, aniž by uspěl v primárkách.

Demokratický prezidentský kandidát patřil k jakémusi středu v rámci své strany mezi dvěma extrémami. Jedno toto křídlo, tedy jižanští rasisté v čele s G. Walacem, se již dříve rozhodlo kandidovat samostatně. Představitel druhé takovéto frakce, E. McCarthy, byl ze strany v podstatě vypuzen a v několika následujících prezidentských volbách kandidoval jako nezávislý. Jeho příznivci se v prezidentských volbách roku 1968 rozdělili na tři nesejně velké skupiny. Většina jich s velkým sebezapřením podpořila Humphreye, který jim byl přeci jen bližší, než Nixon s Wallacem. Ti největší radikálové k volbám nešli vůbec a malá skupinka (bylo jich asi 25 000) se ve volbách rozhodla přeci jen podpořit svého favorita, minnesotského senátora, přestože oficiálně nekandidoval.⁹⁰⁵

Nyní zbývalo vybrat kandidáta ne viceprezidenta. McCarthy, který obdržel druhý nejvyšší počet hlasů, byl nepřijatelný hned ze tří důvodů. Prvním důvodem byla jeho příliš ostrá a radikální kampaň, která natolik rozdělila stranu, že se mu za to nemohlo dostat „odměny“ v podobě viceprezidentské nominace. Dalším důvodem bylo, že Demokratická strana se chtěla obrátit co nejvíce ke středu, aby si zajistila vítězství, které by jí s příliš levicovým minnesotským senátorem na kandidátce zcela určitě uteklo. Hlavním důvodem, který byl nepřekročitelný (i kdyby neexistovaly oba výše zmíněné), bylo, že prezidentský i viceprezidentský kandidát téže strany museli každý pocházet z jiného státu⁹⁰⁶ a Humphrey s McCarthym byli oba z Minnesoty.

---

⁸⁹⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Chicago_Seven

⁹⁰⁰ Phillips byl jediným černochem mezi kandidáty a stal se tak vůbec prvním Afroameričanem v dějinách obou hlavních stran, kterému se této cti dostalo. Obdržel hlasy určené původně Kennedymu, který primárky v hlavním městě vyhrál.
http://en.wikipedia.org/wiki/Channing_Phillips

⁹⁰¹ Severní Karolína byla jedinou jižanskou delegací, která Humphreye nepodpořila. Moore působil v letech 1965-69 jako guvernér tohoto státu. http://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_K._Moore

⁹⁰² Byl nejmladším z bratrů Kennedyových.

⁹⁰³ Bryant vlastně ani nebyl politikem, celou svou profesní kariéru strávil na různých univerzitách jako terén amerického fotbalu. http://en.wikipedia.org/wiki/Bear_Bryant

⁹⁰⁴ Chester 1969, str. 585.

⁹⁰⁵ Vzhledem k jejich minimálnímu počtu v žádném státě nezpůsobili Humphreyho porážku.

⁹⁰⁶ Tuto podmínku stanovoval XII. dodatek k ústavě.

Volba nakonec padla na umírněného senátora z Maine, katolíka polského původu Edmunda Muskieho.⁹⁰⁷

Na závěr dodejme, že tři nejvýznamnější kritici války ve Vietnamu z Demokratické strany - George McGovern, Eugene McCarthy a Edward Kennedy - spojili své síly a na konventu předložili následující program:⁹⁰⁸

- 1) bezpodmínečné ukončení bombardování Severního Vietnamu;⁹⁰⁹
- 2) rozhovory o postupném, vzájemném stahování amerických a severovietnamských sil z Jižního Vietnamu;
- 3) povzbuzování Jižního Vietnamu k „jednáním o politickém usmíření s frontou národního osvobození, jež by směřovala...k široce reprezentativní vládě pro Jižní Vietnam;
- 4) omezení amerických útočných operací v Jižním Vietnamu, „jež by tak umožnilo rychlé stažení významného počtu našich vojáků“.⁹¹⁰

6.3 Americká nezávislá strana (*American Independent Party*)

Základnou Demokratické strany se po občanské strany se staly bývalé otrokářské státy, zejména hluboký jih. Jak však strana postupně začala pronikat na sever a liberalizovat se, jižní státy sice stále zůstávaly oporou pro všechny stranické kandidáty, avšak ztráceli svůj vliv v rámci celofederální organizace své strany. Tento proces začal nabírat na obrátkách v souvislosti s nástupem F. D. Roosevelta do funkce prezidenta, kdy si jeho spolustraníci jasně uvědomili, že prezidentské volby nemohou vyhrát bez velkých států severovýchodu, které je nutno si trvale získat i za cenu ztrátu jihu. Ten navíc začal být svým způsobem i přítěží (přestože jeho volitelské hlasy přišly ještě v roce 1960 Kennedymu vhod) v souvislosti s přechodem strany na platformu rozšiřování občanských práv.

Do čela stranického proudu, který hodlal (byť víceméně beznadějně) tomuto vývoji vzdorovat, se v polovině šedesátých let postavil charismatický alabamský guvernér George Wallace. Ten sice původně nebyl segregacionistou, avšak postupně zjistil, že v tomto státě hlubokého jihu nemá šanci, aniž by stal odpůrcem desegregace. Již v roce 1964 se pokusil zapojit se do demokratických primárek v severních státech, přes překvapivě velké zisky hlasů však prohrál s L. Johnsonem. jeho velká chvíle přišla až o čtyři roky později. Tehdy si již jasně uvědomil, že v rámci své strany nemá šanci uspět, proto se rozhodl kandidovat samostatně.

Rozhodl se ucházet o nejvyšší post v barvách Americké nezávislé strany (*American Independent Party*), která byla založena 8. července 1967.⁹¹¹ Tento svůj úmysl oznámil 1. dubna 1968, krátce po zavraždění M. L. Kinga. Podařilo se mu získat 2 717 338 podpisů pod petici, požadující jeho kandidaturu. Konvent, který jej oficiálně nominoval, se sešel 16. září 1968 v Dallasu.⁹¹² Jeho spolukandidátem byl

⁹⁰⁷ Muskie sloužil nejprve (1955-59) jako guvernér Maine, později (1959-80) tento stát zastupoval v Senátu (*class I*). V horní komoře Kongresu zastával v letech 1975-80 funkci předsedy rozpočtového výboru (*Chairman of the Senate Budget Committee*). Jeho poslední vrcholnou funkcí byl post minisra zahraničí (1980-81). http://en.wikipedia.org/wiki/Ed_Muskie

⁹⁰⁸ Maisel 1987, str.173.

Vzhledem k okrajovému postavení Maine v rámci USA však nejspíše pomohl Humphreymu získat pouze čtyři volitelské hlasy svého státu, které však k vítězství pochopitelně nestačily.

⁹⁰⁹ Tento návrh však nezískal většinovou podporu, neboť jej delegáti velkou většinou hlasů zamítli. Hlasovalo pro něj jen 35% účastníků konventu. Chester 1969, str. 537.

⁹¹⁰ Tento bod byl zbytečný, neboť ukončení bombardování bylo ohlášeno již 30. dubna 1968 prezidentem L. Johnsonem.

⁹¹¹ Kissinger 2006, str. 242-243.

⁹¹² http://en.wikipedia.org/wiki/American_Independent_Party

⁹¹² Chester 1969, str. 261.

nakonec určen Curtis LeMay z Kalifornie.⁹¹³ Zajímavé je, že v některých státech se místo něj o tuto pozici ucházel S. Marvin Griffin a rovněž formace, za kterou se jak dvojice Wallace - LeMay, tak duo Wallace - Griffin ucházeli o přízeň voličů, se lišila podle jednotlivých států. Americká nezávislá strana byla pouze jakousi celofederální zastřešující formací. První jmenovaný kandidát na viceprezidenta se objevil celkem ve třinácti státech,⁹¹⁴ převážně na jihu, druhý z nich figuroval ve zbývajících třiceti sedmi.⁹¹⁵ Také je třeba dodat, Wallace byl pouze v některých státech uveden jako kandidát Americké nezávislé strany, ve velké většině oblastech však bylo jeho jméno spojováno s jinými formacemi - Strana George Wallace (*George Wallace Party*), Nezávislá strana (*Independent Party*), Americká strana (*American Party*), Statečná strana (*Courage Party*), Petiční strana (*Petition Party*), Konzervativní strana (*Conservative Party*) a Nezávislá americká strana (*Indendent American Party*).⁹¹⁶

Úsilím této „třetí strany“ bylo především zabránit procesu desegregace, na jihu dokonce vystupovala otevřeně rasisticky. Aby se však Wallaceovi podařilo získat i určité pozice na severu, stalo se oficiálním programem úsilí strany o „právo a pořádek“ („*law and order*“), čímž se Americká nezávislá strana přiblížila republikánům. Cílem byl především tvrdší postihování trestných činů a potlačování demonstrací zfanatizovaných skupin, především mladých občanů. Tyto demonstrace se totiž většinou zvrhávaly v prosté rabování a ničení. Ve vztahu k vládnoucí formaci v této souvislosti bývalý alabamský guvernér během kampaně prohlásil: „Liberálové, intelektuálové a vlasatci už vládnou příliš dlouho.“⁹¹⁷ Příslušníkům hnutí *hippies*, kteří jej nazývali nacistou, zase odpovídal: „Zabíjel jsem fašisty, když vy jste byli ještě v plenkách.“ („*I was killing fascists when you punks were in diapers.*“).⁹¹⁸

Program byl důsledně populistický.⁹¹⁹ Kromě odporu k desegregaci totiž rovněž obsahoval přísliby rozšíření programů Medicare a sociálního zabezpečení.⁹²⁰ V oblasti zahraniční politiky se zasazoval o tvrdý postup ve Vietnamu, třeba i za cenu použití jaderných zbraní.⁹²¹ S tím úzce souvisel rovněž silný antikomunismus a požadavek důsledného odporu vůči Sovětskému svazu a všem komunistickým zemím.

Wallace si nedělal žádné iluze o tom, že by mohl ve volbách zvítězit. Jeho hlavním cílem bylo pouze zabránit, aby kandidát některé z obou hlavních stran dosáhl většiny hlasy v kolegiu volitelů a rozhodování o novém prezidentovi a viceprezidentovi se tak přeneslo na půdu Kongresu.⁹²² Zde byl rozhodnut podpořit

⁹¹³ Celý svůj profesní život strávil jako aktivní voják. Nejprve (1948-57) byl velitelem strategického letectva (*Commander of Strategic Air Command*), poté (1961-65) sloužil jako náčelník štábu amerického letectva (*Chief of Staff of the United States Air Force*).
http://en.wikipedia.org/wiki/Curtis_Le_May

⁹¹⁴ Tennessee, Virginie, Severní a Jižní Karolína, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas, Texas, Utah, Nevada a Havaj. Zajímavé je, že v Georgii, jako v jediném státě jihu kandidoval Griffin, zdejší volitelské hlasy však přesto obdržel LeMay.

⁹¹⁵ Wallace nekandidoval pouze v hlavním městě, protože si uvědomoval, že v oblasti většinovým černošským obyvatelstvem nemůže uspět.

⁹¹⁶ Kde kandidovaly jednotlivé tyto formace si řekneme při pospisování výsledků voleb v jednotlivých státech.

⁹¹⁷ Tindall 2000, str. 509.

⁹¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/George_Wallace

⁹¹⁹ Rozdíl mezi konzervativci, libertariány, populisty a liberály viz výše.

⁹²⁰ Podrobněji k této problematice viz samostatná kapitola.

⁹²¹ Kandidát na viceprezidenta LeMay se kampaně téměř nezúčastnil, protože byl zděšen tímto prohlášením a rovněž příliš pozdě si uvědomil, že kandiduje za rasistickou formaci, přestože osobně byl rozšiřování občanských práv nakloněn.

⁹²² Abramson 1995, str. 354.

pouze toho z obou kandidátů,⁹²³ který se zaváže učinit ústupky v otázce rozšiřování občanských práv. K tomu potřeboval získat nejen co nejvíce jižních států, ale pokud možno proniknout i na sever. Zde byly jeho cílovými skupinami především voliči Demokratické strany,⁹²⁴ na které se zaměřoval sociálně-ekonomickou částí programu. Podařilo se mu oslovit především tzv. „modré límečky“ („*blue collar*“), tedy manuálně pracující dělníky.⁹²⁵ Průzkumy veřejného mínění z léta 1968 dokonce ukazovaly, že by mohl na svou stranu získat až polovinu odborářů, tento poměr se však postupně zvrátil ve prospěch demokratů.

6.4 Předvolební kampaň

Nepochybně nejvýznamnějším předvolebním tématem se stala otázka amerického angažmá v jihovýchodní Asii. Můžeme v této otázce vysledovat čtyři základní postoje (samozřejmě bez různých „zabarvení“). První z nich, tedy radikální protiválečný směr, neměl relevantní zastoupení mezi kandidáty.⁹²⁶ Na pomyslném druhém pólu se nacházeli představitelé Americké nezávislé strany, kteří volali po co nejtvrdším postupu, včetně použití taktických nukleárních zbraní proti území Severního Vietnamu.

O něco umírněnější byl Nixon, který se rozhodně zasazoval o tvrdý postup (především z hlediska obhajoby národních zájmů), avšak nehovořil o užití jaderných zbraní a nebránil se ani jednání se severovietnamskou stranou. Jeho nejdůležitějším cílem bylo stažení amerických jednotek, které však rozhodně nemělo být učiněno jednostranně, ale mělo dodržet dvě podmínky - nepoškození sebedůvěry⁹²⁷ Spojených států a záruky pro Jižní Vietnam. Toho nebylo možno dosáhnout jinak, než z pozice síly, neboť s komunisty (což Nixon narozdíl od levicově-liberálních fanatiků moc dobře věděl), a zvláště těmi severovietnamskými, se ani jinak jednat nedalo. Republikánský kandidát volal po míru, ale po „čestném míru“, jehož součástí by nebylo americké ponížení. Hovořil o tom, že má „tajný plán“ („*secret plan*“), jeho detaily však nikdy nebyly objasněny. V jednom interview, které se uskutečnilo koncem jara 1968, prohlásil: „Nemáme žádnou alternativu k pokračování války. Musíme ji ukončit vítězstvím, nebo začne znovu od začátku.“⁹²⁸ Válku ve Vietnamu se mu podařilo dovést do konce, ale vinou uměle vyvolané aféry Watergate stejně nemohl zabránit obsazení Jižního Vietnamu komunisty, ani oslabení moci Spojených států. To si však mohou připsat na vrub především liberální fanatici v USA.

Poslední směr reprezentoval Humphrey, jehož pozice byla ze všech nejobtížnějších, neboť se ocitl mezi několika ohni, z nichž jeden plápolal přímo v

---

⁹²³ Mnohem blíže měl k Nixonovi.

⁹²⁴ Na jihu byli jeho voliči také někdejší příznivci demokratů, avšak ti by ve své většině z dvojice Nixon-Humphrey volili republikánského kandidáta, neboť situace se od předchozích období doznala značných změn.

⁹²⁵ Opakem jsou tzv. „bílí límečky“ („*white collar*“), tedy především úředníci a podobné skupiny, pracující za měsíční či roční mzdu („modré límečky“ naproti tomu byly placeny od hodiny).

⁹²⁶ Rozdělili se na tři nestejně velké skupiny. Většina jich s velkým sebezapřením podpořila Humphreye, který jim byl přeci jen blíží, než Nixon s Wallacem. Ti největší radikálové k volbám nešli vůbec a malá skupinka (bylo jich asi 25 000) se ve volbách rozhodla přeci jen podpořit svého favorita, minnesotského senátora, přestože oficiálně nekandidoval.

⁹²⁷ Otázka sebedůvěry není ničím povrchním a nemá nic společného s pýchou. Je nezbytně důležitá pro výkon vládní moc, jak směrem dovnitř, tak především ve vztahu k zahraničí. A u supervelmoci toto platí dvojnásob - pokud ztratí sebedůvěru, její schopnost hájit národní zájmy je značně omezena, což mohlo ve svém důsledku vést k vychýlení pomyslných vah ve prospěch Sovětského svazu.

⁹²⁸ Summers 2003, str. 352.

něm. Především vedl kandidátku strany, která byla (narozdíl od republikánů)⁹²⁹ v názoru na tuto otázku rozpolcena. Osobně se přikláněl spíše k odpůrcům války (byť se rozhodně neztotožňoval s jejich radikalismem), navenek však hájil Johnsonův přístup, neboť byl především loajálním viceprezidentem. Postupně se však začal od prezidenta lehce distancovat, požadoval například zastavení bombardování celého Severního Vietnamu,⁹³⁰ v čemž však nezískal podporu hlavy státu a rozkol v Demokratické straně se jen ještě více prohloubil.⁹³¹ Teprve na samém konci kampaně, 31. října 1968, Johnson oznámil ukončení bombardování celého území Severního Vietnamu. Toto oznámení však přišlo příliš pozdě.⁹³²

Během kampaně ale nebyly řešeny pouze zahraničněpolitické záležitosti.⁹³³ V domácí politice se hovořilo především o „občanské válce“, která se odehrávala v ulicích (úzce souvisela s válkou ve Vietnamu) a postoji k občanským právům. Linie střetu ohledně první záležitosti probíhala mezi Nixonem s Wallacem na straně jedné a Humphreym na straně druhé.⁹³⁴ Republikánský a „nezávislý“ kandidát se o přízeň voličů ucházeli na platformě „práva a pořádku“ („*law and order*“). Oba prosazovali lepší vymahatelnost práva a tvrdší postih při porušování zákonů. Především upozorňovali na vzrůstající počet demonstrací v ulicích, které pravidelně přerůstaly v násilnosti a rabování.⁹³⁵ Demokraté naopak jejich postoj kritizovali, neboť se obávali zneužití takového přístupu vůči některým skupinám obyvatelstva, především pak černochům.

Tím se dostáváme k druhému závažnému problému, který se týkal rozšiřování občanských práv (tedy především Afroameričanů). Tato otázka byla řešena již při předchozích prezidentských volbách, nyní se však poprvé dob rekonstrukce stala hlavním tématem pro některého z relevantních kandidátů, kterým byl pochopitelně G. Wallace. Jeho největším oponentem v této otázce se stal H. Humphrey, který obhajoval politiku Johnsonovy vlády a přijetí zákona o občanských právech z roku 1964.⁹³⁶ Nixon se těchto sporů nezúčastnil, fakticky je zcela ignoroval a na přímé otázky odpovídal vyhýbavě, zdůrazňoval sice obdiv k prezidentovi Abrahamu Lincolnovi, na druhé straně však nevyjádřil svůj vztah k procesu desegregace. O to více však kritizoval nárůst moci federální vlády a její stále větší zasahování do života

---

⁹²⁹ Samozřejmě se našlo několik jednotlivců, kteří se neztotožňovali s Nixonovým hlavním proudem (Goldwater měl v této otázce blíže k Wallaceovi, Romney naopak sympatizoval s pacifisty), nikdo však proti němu nevystoupil a narozdíl od roku 1964 byla zachována jednota.

⁹³⁰ Ve svém březnovém projevu (viz výše) Johnson slíbil zastavit bombardování pouze části celého Vietnamu.

⁹³¹ Polsby 1976, str. 94.

⁹³² Jednalo se o tzv. „říjnové překvapení“ („*October Surprise*“), jak jsou obvykle označovány zvraty, které se odehrají těsně před prezidentskými volbami. Toto prezidentovo rozhodnutí rovněž na poslední chvíli způsobil nárůst Humphreyových preferencí, ne však dostatečný na to, aby mu zajistil vítězství.

⁹³³ Další důležitá otázka z této oblasti, tedy vztah k Sovětskému svazu a komunistickému bloku obecně, byla díky Vietnamu poněkud v pozadí (i když s ním souvisela). Jednotlivé výše zmíněné skupiny měly k této otázce (myšleno obecně, z hlediska vztahu jednání-síla) podobný vztah, jako k americké angažovanosti v jihovýchodní Asii. Pořadí problémů, které voliče trápily v roce 1968, viz příloha č. 23.

⁹³⁴ V obou otázkách stáli voleb se nezúčastnivší (myšleno z hlediska kandidatury vlastního relevantního prezidentského kandidáta) radikálové stáli na straně Humphreye.

⁹³⁵ Nixon s Wallacem se však přeci jen trochu lišili. Zatímco bývalý alabamský guvernér pomýšlel pouze na tvrdé potlačování demonstrací, republikánský kandidát přemýšlel pozitivněji - chtěl opět sjednotit zemi, která byla rozdělena občanskou válkou. Jeho heslem pak bylo „*bring them (us) together*“, tedy „sjednoť je (nás)“.

⁹³⁶ V tomto případě se Humphrey nemusel (jako u války ve Vietnamu) kvůli loajalitě k prezidentovi nijak přetvařovat, neboť se jednalo o jeho vlastní přesvědčení.

občanů. Proto se zasazoval o decentralizaci státní moci ve prospěch jednotlivých států a místních vlád.⁹³⁷

Postoj někdejšího Eisenhowerova viceprezidenta k rozšiřování občanských práv byl symbolický pro celou jeho předvolební kampaň. Ta byla celá pečlivě naplánovaná a propracovaná do nejmenších detailů. Především odmítl televizní debaty, které mu před osmi lety tolik uškodily. Rozhodl se, že bude pokud možno co nejvíce v kontaktu s tiskem⁹³⁸ i televizí,⁹³⁹ avšak všechna tato vystoupení byla velmi dobře připravena. Jeho přístup byl velmi srdečný a vstřícný (což mu zajistilo podporu novinářů), na druhé straně se však varoval toho, aby řekl cokoliv kontroverzního, co by mu mohlo odlákat nějaké voliče.⁹⁴⁰

I chování republikánského kandidáta na mítincích doznalo zásadních změn, vzal si příklad ze svého protivníka z roku 1960, J. F. Kennedyho. Více se usmíval, více lidem potřásl rukou a rovněž mu dělalo menší problém (alespoň navenek) s nimi prohodit několik nezávazných slov. Oficiální části jeho setkání s voliči však měly vždy stejnou strukturu - po proneseném projevu pokládali dotazy pouze ti, které předem vybrali a prověřili jeho asistenti v čele s Haldemannem.⁹⁴¹ Samozřejmě se stávalo, že i přes tuto přípravu obdržel Nixon velmi nepříjemný dotaz, po celou kampaň však byl svěží a koncentrovaný, proto dokázal vždy trefně odpovědět nebo šikovně odvést řeč jinam.

Rovněž v dalším ohledu si vzal Nixon poučení z kampaně, kterou vedl roku 1960. Vzdal se myšlenky, že by mohl navštívit všech padesát států (a hlavní město Washington), avšak soustředil se pouze na několik největších či takových, kde průzkumy veřejného mínění ukazovaly možnost těsného výsledku. Sám si stanovil seznam takových států, ve kterých vedl velmi intenzivní kampaň. Jednalo se o Kalifornii,⁹⁴² Floridu,⁹⁴³ Illinois,⁹⁴⁴ Michigan, Missouri,⁹⁴⁵ New Jersey,⁹⁴⁶ New

---

⁹³⁷ Anton 1989, str. 216; srv. s: Nathan 1983, str. 15. Pro zajímavost uvedme, že něco podobného během své kampaně požadoval rovněž R. F. Kennedy.

⁹³⁸ Ve volebním roce 1968 se Nixon těšil větší přízni tisku, než kdykoliv jindy během své politické kariéry. Zajímavé jsou dva průzkumy (které byly provedeny nezávisle na sobě), jež zjišťovaly přízeň tisk hlavním kandidátům ve všech státech. První z nich zjistil, že Humphrey nemá na své straně tisku v žádném státě, Wallace ve dvou (Alabama a Mississippi) a ve zbývajících padesáti (včetně hlavního města) vedl Nixon. Pokud by se takto určovaly výsledky voleb, republikánský kandidát by získal neuvěřitelných 521 volitelských hlasů oproti sedmnácti odevzdaným pro kandidáta Americké nezávislé strany (demokraté by pak nezískali ani jediný). Druhý takový průzkum by v přepočtu na obsazení kolegiu volitelů skončil pro Nixona, Humphreye a Wallace v poměru 471 : 60 : 7. Polsby 1976, str. 66.

⁹³⁹ Republikánům se podařilo získat vysílací časy v desítkách televizí, které pokrývaly klíčové a nerozhodnuté oblasti.

⁹⁴⁰ Polsby 1976, str. 68.

⁹⁴¹ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

⁹⁴² Ta pro něj byla významná hned ze dvou důvodů, jak jsme si řekli již na závěr kapitoly věnované volbám v roce 1960. Jednak se jednalo o jeho rodný stát (kandidoval však jako zástupce New Yorku, neboť zde měl trvalé bydliště) a především se zde přiděloval velmi vysoký počet hlasů, rovných čtyřicet.

⁹⁴³ Pro Floridu měl Nixon zvláštní slabost (mj. také kvůli jeho vztahu ke kubánským emigrantům, kteří zde ve velkém množství žili) a považoval ji za hlavní klíč ke státům jihu. I z toho důvodu prosadil konání stranického konventu právě v tomto státě (podrobněji viz výše).

⁹⁴⁴ Illinois byl pro jeho vítězství jedním z nejvýznamnějších, neboť v roce 1960 zde vyhrál vůbec nejtěsnějším rozdílem hlasů.

⁹⁴⁵ Druhý ze států, kde byl o osm let dříve zaznamenán velmi těsný výsledek.

⁹⁴⁶ Poslední ze tří států s nejtěsnějším výsledkem z roku 1960, které mu připravily porážku s J. F. Kennedyem.

York,⁹⁴⁷ Severní Karolínu, Ohio,⁹⁴⁸ Pensylvánii, Jižní Karolínu,⁹⁴⁹ Texas,⁹⁵⁰ Virginii a Wisconsin.⁹⁵¹

I Wallace postupoval ve své kampani cílevědomě, narozdíl od Nixona však nešetřil velmi tvrdými výroky, důsledně si však vybíral, komu jsou adresovány. Jeho cílem bylo na svou stranu získat především co nejvíce jižních států a případně proniknout i na Středozápad, tak, aby docílil přenesení voleb do Kongresu. Přestože se mu toto nepodařilo, ve všech oblastech, na které se zaměřil, získal obrovskou podporu.

Oproti tomu Humphreyho kampaň se (kromě útočnosti) vyznačovala rovněž značnou zmateností. Platilo pro něj více než pro oba jeho protikandidáty, že byl nucen bojovat na dvou frontách současně. Zajímavé však je, že přestože jeho hlavním protivníkem byli (jako vždy) republikáni, mnohem více se střetával s Wallacem. Viceprezident byl značně nervózní, neboť již od července téměř všechny průzkumy ukazovaly jeho velkou ztrátu na Nixon, přičemž se mu v preferencích nebezpečně blížil kandidát Americké nezávislé strany.⁹⁵² Byl rovněž svědkem faktického rozpadu koalice Nového údeľu, která čtvrt století zajišťovala jeho straně vítězství v prezidentských a kongresových volbách.⁹⁵³ Jih, část modrých límečků a odborářů přešly k Wallaceovi a velká většina protiválečných liberálů a černochů zůstala doma.⁹⁵⁴ Nixon naopak (když část liberálů z jeho strany naopak podpořila, stejně jako v roce 1964 demokraty) na svou stranu získal většinu z tzv. „mlčící většiny“, tedy lidí, kteří sdíleli jeho názor na válku ve Vietnamu, avšak nedopouštěli

---

⁹⁴⁷ Tento stát (přestože byl uváděn jako jeho domovský) však už byl na výrazně demokratických pozicích, avšak přiděloval se zde nejvyšší počet volitelských hlasů (43), proto byl rovněž zařazen na seznam.

⁹⁴⁸ Ohio bylo sice vždy stabilní oporou republikánů, avšak v roce 1964 obrovskou většinou podpořilo Johnsona, proto se Nixon rozhodl neponechat nic náhodě, zvláště, když disponovalo dvaceti šesti hlasy volitelů. Úsilí se vyplatilo, neboť zde republikánský kandidát zvítězil pouze velmi těsně, jak si později ukážeme.

⁹⁴⁹ V tomto státě, jako jediném z celého hlubokého jihu, průzkumy naznačovaly, že by Nixon mohl porazit Wallace. Velmi významnou se v tomto státě ukázala podpora zdejšího senátora S. Thurmonda (v roce 1948 neúspěšně kandidoval na prezidenta na podobné platformě, jako o dvacet let později G. Wallace), který teprve v roce 1964 přestoupil od demokratů k republikánům.

⁹⁵⁰ Opět souběžnost dvou faktorů - vysokého počtu hlasů volitelů (26) a těsného výsledku z roku 1960. Pocházeli odtud rovněž významní Nixonovi sponzoři, místní naftaři (včetně budoucího prezidenta George H. W. Bushe, který byl v té době členem Sněmovny reprezentantů).

⁹⁵¹ Chester 1969, str. 621.

⁹⁵² Následující preference budou vždy řazeny v pořadí Nixon - Humphrey - Wallace a v závorce pak bude uváděn datum, kdy průzkum proběhl. Nejprve společnost Harris Poll: 37%, 41%, 14% (16.-18. května), 36%, 43%, 13% (10.-17. června), 36%, 41%, 16% (25.-29. července). Nyní společnost Gallup Poll: 39%, 36%, 14% (4.-8. května), 35%, 40%, 16% (29. června - 3. července), 43%, 28%, 21% (22.-23. září). Tatáž společnost v září zjistila, že na jihu (v jedenácti státech bývalé Konfederace a navíc v Kentucky a Oklahomě je situace následující: 31%, 25%, 38%. Chester 1969, str. 391-392, 610 a 702.

Jak vidíme, skutečně až do léta (tedy do obou konventů, především demokratického, který byl svědkem mohutných protestů a jejich brutálního potlačení) si Humphrey až na výjimky udržoval pohodlný náskok, poté se však hluboce propadl a ztrácel na Nixona až 15%. Na konci října (v souvislosti s Johnsonovým oznámením, že bude ukončeno bombardování celého Severního Vietnamu) se preference (podle Harris Poll) demokratického kandidáta zvedly a ten svého republikánského protějška předstihl o 3%. Summers 2003, str. 366.

⁹⁵³ Výjimkou jsou pouze dvě vítězství republikána D. D. Eisenhowera v padesátých letech, která však byla specifická - byl zvolen spíše jako válečný hrdina a populární osobnost, než-li jako kandidát Republikánské strany.

⁹⁵⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

Tvrzení o malé účasti černochů je však pochybné, neboť ty mohla naopak k vyšší účasti strhnout kandidatura G. Wallace.

se kvůli tomu násilností a výtržnosti v ulicích. Mnoho z nich dříve rovněž volilo kandidáty Demokratické strany. Velkým viceprezidentovým problémem bylo malé množství finančních prostředků určených na volební kampaň⁹⁵⁵ a především zadrhávající se stranická mašinérie, která sice (proti vůli voličů v primárkách) prosadila jeho nominaci, avšak nebyla již schopna zajistit jeho vítězství.⁹⁵⁶ To vedlo k jejímu dalšímu oslabení a k hluboké reformě strany, jejíž prezidentští kandidáti byli již od příštích voleb nominováni výhradně dle výsledků v primárkách.

Jednou z teček za volební kampaní byl i Nixonův zajímavý projev, který pronesl těsně před volbami, jehož součástí byly i tyto věty: „...mí přátelé, to je proto, že jsme na pravé straně, jsme na straně, kde je Bůh: Amerika musí přijmout tuto výzvu a vybudovat lepší Ameriku doma a tato lepší Amerika povede síly svobody při budování nového světa.“ („...my Friends, it is because we are on the side of right: it is because we are on God's side: that America will meet this challenge and that we will build a Better America at home and that that better America will lead the forces of freedom in building a new world.“).⁹⁵⁷

6.5 Celkové volební výsledky

Volby v roce 1968 byly podobné těm, které se odehrály o osm let dříve. R. Nixonovi se podařilo dosáhnout velké odvety velmi těsným výsledkem.⁹⁵⁸ Pokud pomineme výsledek G. Wallace, bývalý viceprezident získal až na výjimky stejné státy, jako v roce 1960 a navíc právě ty, které mu tehdy chyběly k vítězství. Zajímavé však je, že obdržel méně hlasů, jak v absolutním, tak především v relativním vyjádření. Bylo jich celkem pouze 43,42% (31 783 783). Pouze s mírným odstupem se na druhé místě umístil H. Humphrey, když se pro něj vyjádřilo 42,72% (31 271 839) občanů, kteří se dostavili k volbám. Jako poslední⁹⁵⁹ s velkým odstupem skončil kandidát Americké nezávislé strany, G. Wallace, který získal hlasy 13,53% (9 901 118) voličů.

Také prezidentských voleb v roce 1968 se, podobně jako předešlých klání, zúčastnilo větší množství fakticky bezvýznamných kandidátů, kteří tentokrát obdrželi dohromady pouze 0,33% (243 258) hlasů. Tentokrát jich bylo celkem devět a jednalo se konkrétně o Freda Halsteada (Socialističtí dělníci, *Socialistic Workers*),⁹⁶⁰ Henninga Blomena (Socialisticko-dělnická strana, *Socialistic-Labor Party*),⁹⁶¹ E. Herolda Munna (Prohibiční strana, *Prohibition Party*),⁹⁶² Eugena McCarthyho

---

⁹⁵⁵ S tím naopak Nixon problém neměl, neboť se již tradičně těšil velké podpoře podnikatelských kruhů, převážně naftařů z Texasu, kteří byli velmi konzervativně orientovaní a obávali se nástupu jakéhokoliv liberála z řad demokratů.

⁹⁵⁶ Zejména to platí o člověku, který stál fakticky v čele této stranické mašinérie, tedy chicagský starosta R. J. Daley, který nebyl (tak jako v roce 1960) schopen zajistit vítězství v Illinois.

⁹⁵⁷ Chester 1969, str. 44.

⁹⁵⁸ Ještě o půlnoci během volební noci Humphrey vedl, Nixon byl znám jako celkový vítěz kolem třetí hodiny ranní. Eisenhower 1986, str. 246; srv. s: Summers 2003, str. 761.

⁹⁵⁹ Myšleno poslední z relevantních kandidátů, mnozí skončili pod hranicí jednoho procenta, o těch se zmiňuji níže.

⁹⁶⁰ Jeho spolukandidátem se stal Paul Botelle. O hlasy voličů společně usilovali v New Hampshire, Vermontu, Rhode Islandu, New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, Ohiu, Indianě, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Kentucky, Georgii, Iowě, Jižní Dakotě, Montaně, Coloradu, Utahu, Novém Mexiku, Arizoně a ve státě Washington.

⁹⁶¹ O druhý nejvyšší post v zemi se s ním ve státech Massachusetts, New York, New Jersey, Pensylvánii, Ohiu, Illinois, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Virginii, Georgii, Iowě, Coloradu, Arizoně, Kalifornii a ve státě Washington ucházel George Taylor.

⁹⁶² Spolu s ním kandidoval Rolland Fischer. Stalo se tak v Massachusetts, Ohiu, Indianě, Michiganu, Virginii, Alabamě, Iowě, Jižní Dakotě, Kansasu, Montaně, Coloradu a Kalifornii.

(kandidoval jako „vepsaný“),⁹⁶³ Dick Gregory (Strana svobody a míru, *Freedom and Peace Party*, Strana mírové a svobodné alternativy, *Peace and Freedom Alternative*),⁹⁶⁴ Eldrige Cleaver („vepsaný“),⁹⁶⁵ Charlese Mitchell (Strana svobodného hlasování, *Free Balott Party*),⁹⁶⁶ Kirby Kensley (Univerzální strana, *Universal Party*)⁹⁶⁷ a Ventura Chavez (Lidová konstituční strana, *People's Constitution Party*).⁹⁶⁸ Dále se o hlasy voličů ucházely Nová strana (*New Party*)⁹⁶⁹ a Nová reformní strana (*New Reform Party*),⁹⁷⁰ aniž by však představily kandidáty na prezidenta a viceprezidenta.

Nixon zvítězil v celkem třiceti dvou státech, které mu přinesly 301 hlas volitelů.⁹⁷¹ Jeho podpora pocházela ze všech farmářských, hraničních (kromě Západní Virginie) a „skalistých“ států. Další volitelské hlasy získal ve většině středozápadních (kromě Minnesoty a Michiganu) a pacifických (kromě Washingtonu a Aljašky) státech, v New Hampshire, Vermontu, Virginii, obou Karolínách, Kenticky, Tennessee, New Jersey, Delaware a na Floridě. Z celkového počtu 3089⁹⁷² okresů si jich republikánský kandidát mohl připsat plných 1844 (59,70%), tedy pouze o 21 více, než v roce 1960.

Přes mizivý rozdíl ve všeobecném hlasování získal Humphrey pouze 191 volitelských hlasů. Státy, které je vysílaly, byl koncentrovány především v Nové Anglii (kromě Vermontu a New Hampshire) a na severovýchodě (s výjimkou New Jersey a Vermontu). Dále zvítězil jen v Minnesotě, Michiganu, Texasu, na Havaji a ve státě Washington. Bodoval ve výrazně menším počtu oblastí než Nixon, v pouhých 684 (22,14%).

Poslední z relevantních kandidátů, G Wallace, získal plných 46 hlasů volitelů, skončil tedy mezi třetími kandidáty na pomyslném druhém místě, za T. Rooseveltem z roku 1912. Jeho podpora však byla koncentrována téměř výhradně na jih,⁹⁷³ kde zvítězil v pěti státech hlubokého jihu (v Mississippi, Alabamě, Louisianě, Arkansasu a Georgii). V tomto regionu zvítězil v převážné většině okresů, další takové oblasti bychom našli i v jiných státech jihu,⁹⁷⁴ celkem jich bylo 561 (18,16%).

---

⁹⁶³ Na kandidátce jej mohli voliči objevit ve Rhode Islandu, Minnesotě, Georgii, Arizoně, Kalifornii a Oregonu.

⁹⁶⁴ Jeho spolukandidátem se stal Mark Lane. O přízeň voličů se společně ucházeli ve státech Rhode Island (zde byl však Gregory pouze vepsán a jméno Laneho nebylo uvedeno), New York, New Jersey, Pensylvánie, Ohio, Indiana, Virginie, Georgie, Colorado a Kalifornie.

⁹⁶⁵ Podobně jako McCarthy se o nejvyšší post pokouše získat jako vepsaný kandidát, neměl proto žádného „partnera“. K jeho vepsání došlo v Rhode Islandu, Michiganu, Minnesotě, Georgii, Iowě, Utahu, Arizoně, Kalifornii a ve státě Washington.

⁹⁶⁶ Mitchell si za svého spolukandidáta vybral Michela Zagarella. Byli společně vepsáni v Ohio, Minnesotě, Georgii, Kalifornii a ve státě Washington.

⁹⁶⁷ Jediná žena mezi uchazeči o nejvyšší post si za svého kandidáta na viceprezidenta zvolila muže, Roscoe MacKenna. Voliči si je však mohl vybrat pouze v Iowě.

⁹⁶⁸ Poslední z kandidátů, Chavez, se o úřad prezidenta ucházel spolu s Adelicem Moyem pouze v Novém Mexiku.

⁹⁶⁹ Tato strana získala hlasy v New Hampshire a Vermontu.

⁹⁷⁰ Voliči měli možnost Novou reformní stranu podpořit pouze v Montaně.

⁹⁷¹ Jeden jeho volitel ve Virginii ovšem podpořil G. Wallace, Nixonův zisk tedy měl správně činit 302 hlasů.

⁹⁷² K navýšení došlo v důsledku rozšíření počtu distriktů na Aljašce za patnácti na devatenáct.

⁹⁷³ Relativního úspěchu však dosáhl i v jiných státech, především na Středozápadě, kde se v několika státech přehoupł přes desetiprocentní hranici.

⁹⁷⁴ Tedy ve všech zbývajících státech starého jihu a rovněž ve všech hraničářských státech (avšak např. v Missouri byl tento okres pouze jeden).

Volební účast opět potvrdila klesající trend, neboť se vyšplhala na pouhých 60,6%,⁹⁷⁵ přičemž opět platilo (stejně jako v letech 1960 a 1964), že od té doby (přes určité výkyvy) nebyl tento výsledek překonán. Nejvyšší participace byla zaznamenána již tradičně v Utahu, naopak nejnižší úroveň dosáhla v hlavním městě Washingtonu. V absolutních číslech se však voleb (díly přirozenému přírůstku obyvatelstva) zúčastnilo více voličů, než kdykoliv předtím, bylo jich 73,2 milionů.⁹⁷⁶ Celkové volební náklady všech tří hlavní kandidátů dosáhly 44 milionů dolarů,⁹⁷⁷ podle jiných údajů Nixonův vlastní štáb vydal na volby celých 36,5 milionů dolarů.⁹⁷⁸

Na závěr se podívejme, jak volily jednotlivé skupiny obyvatelstva. V bohatých městských čtvrtích drtivě zvítězil Nixon, oba dva jeho konkurenti zde naopak propadli.⁹⁷⁹ Ty části měst, kde žila převážně střední třída, téměř přesně kopírovaly celofederální výsledky.⁹⁸⁰ Naopak v nízkopříjmových městských čtvrtích drtivě bodoval Humphrey, bývalý viceprezident zde propadl a Wallace se pohyboval pouze těsně pod svým celonárodním průměrem.⁹⁸¹ Venkovské oblasti s převahou podpořily Nixona s Wallacem,⁹⁸² Afroameričané zase Humphreye.⁹⁸³ I mezi ostatními etnickými skupinami dominoval demokratický kandidát. Pokud bychom však hodnotili pouze jižní oblasti, trendy nastíněné výše zůstanou zachovány, avšak posunuté výrazně ve prospěch Wallace, na úkor Nixona a především Humphreye (samozřejmě kromě etnických menšin).⁹⁸⁴

6.6 Volební výsledky ve vybraných státech

Rovněž v tomto oddíle budeme postupovat podle schématu nastíněného v kapitolách, které se zabývaly volbami v letech 1960 a 1964. U každého vybraného státu opět budou uvedeny relativní a absolutní volební výsledky, volební účast, počet volitelů⁹⁸⁵ a změny oproti předchozím volbám.

6.6.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

Nová Anglie potvrdila své pevné zařazení v demokratickém táboře, avšak s tím rozdílem, že republikáni (oproti roku 1964) zvítězili v New Hampshire a Vermontu, svých tradičních baštách. Celých 58,14% (2 735 453) voličů v tomto regionu dalo přednost Humphreyumu, zatímco Nixon s 37,55% (1 770 081) výrazně

⁹⁷⁵ Tindall 2000, str. 835.

⁹⁷⁶ Karas 2005, str. 22. Přesně jich bylo 73 199 998.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁷⁷ Pilsby 1976, str. 16.

⁹⁷⁸ Summers 2003, str. 332.

⁹⁷⁹ Podle průzkumů v těchto čtvrtích volby propadly v poměru 63% (Nixon) : 29% (Humphrey) : 5% (Wallace).

⁹⁸⁰ Poměr zde tedy byl 44% : 43% : 13%.

⁹⁸¹ 19% : 69% : 12%

⁹⁸² 46% : 33% : 21%

⁹⁸³ 5% : 69% : 1%

⁹⁸⁴ Jednalo se konkrétně o Italy (39% : 51% : 10%), Slovany (24% : 65% : 11%) a Židy (17% : 81% : 2%). http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

⁹⁸⁵ Vzhledem k tomu, že sčítání obyvatel (a sním související překreslování kongresových okrsků a změny v počtech volitelů, zastupujících v kolegiu volitelů jednotlivé státy) probíhá ve Spojených státech pouze v letech, které končí nulou, nedošlo v tomto směru oproti předchozím volbám k žádné změně.

zaostal. Wallace⁹⁸⁶ v této nejliberálnější oblasti v celých Spojených státech obdržel pouhých 4,26% (202 063). Jednotlivé okresy si hlavní kandidáti rozdělili v poměru 38 : 29 ve prospěch demokratů.⁹⁸⁷ Volební účast se pohybovala od 64% (Vermont) až po 70% (New Hampshire).⁹⁸⁸

Maine

Na nejzazším severovýchodě Spojených států se nachází stát Maine, původně součást Massachusetts. Svého času patřil mezi jisté opory republikánů (především v době velké hospodářské krize), do roku 1992 zde demokraté zvítězili v prezidentských volbách pouze třikrát (v letech 1912,⁹⁸⁹ 1964 a 1968), avšak od devadesátých let je jejich (byť zde vítězí pouze těsně) oporou. Jedním z průkopníků Demokratické strany v této oblasti byl bezpochyby významný liberální senátor šedesátých let a neúspěšný kandidát na úřad viceprezidenta z roku 1968, Edmund S. Muskie.

Tradičně republikánský stát již roku 1964 velkou většinou (68,84%) podpořil tehdejšího demokratického kandidáta Johnsona. K tomu, aby se navrátil zpět ke své původní straně, zabránila Humphreyho volba mainského senátora E. Muskieho, který se stal jeho kandidátem na funkci viceprezidenta.⁹⁹⁰ To mu zajistilo vítězství a získal zdejších čtyř volitelských hlasů, neboť obdržel 55,3% (217 312) oproti Nixonovým 43,07% (169 254). Wallace⁹⁹¹ si z Maine odnesl svůj druhý nejhorší výsledek ze všech států, hned po Havaji,⁹⁹² když jej podpořilo pouze 1,62% (6370) voličů. Spíše podprůměrné hodnoty (ale nadprůměrné v rámci celé federace) dosáhla volební účast, činící 66%.

Maine na svém území zahrnuje celkem šestnáct okresů (stejně jako Massachusetts) a ve dvanácti z nich bodoval Humphrey, zatímco Nixon si mohl připsat vítězství ve čtyřech z nich (Waldo, Hancock, Knox a Lincoln), které se rozkládaly na atlantickém pobřeží. Wallace pochopitelně (vzhledem ke svému celostátnímu výsledku) neuspěl v žádném.⁹⁹³

6.6.2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Washington, D. C.)

Druhým (a posledním) převážně demokratickým regionem je severovýchod. Oproti předchozím dvou kláním (kdy tato strana zvítězila ve všech zdejších státech) však nastal určitý posun, neboť Nixonovi se podařilo zvítězit hned ve dvou státech, v New Jersey a Delaware, což ale představovalo pouze dvacet z celkového počtu sto pěti zdejších volitelů. Zbývajících osmdesát pět připadlo jeho konkurentovi. Republikánský kandidát mezi středoatlantickými státy získal pouze

---

⁹⁸⁶ Jeho spolukandidátem v těchto státech byl ve většině případů S. Marvin Griffin, v jednom pak (Connecticut) Curtis LeMay. Jejich platformou byla Strana George Wallace (*George Wallace Party*) v Maine, Vermontu, Connecticutu a Rhode Islandu, Americká nezávislá strana (*American Independent Party*) v New Hampshire a Nezávislá strana (*Independent Party*) v Massachusetts.

⁹⁸⁷ To byl velmi solidní výsledek pro republikány, pokud si uvědomíme, že zde Nixon prohrál o více, než 20% hlasů.

⁹⁸⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁸⁹ V tomto roce však získali jen 39,4% a zvítězili zde pouze díky rozvratu v demokratické straně. Viz výše.

⁹⁹⁰ Právě čtyři hlasy Maine jsou zřejmě jediným přínosem této volby.

⁹⁹¹ Kandidoval zde opět, podobně jako ve Rhode Islandu, spolu s Griffinem v barvách Strany George Walalce.

⁹⁹² Skutečně nejméně hlasů (konkrétně žádný) však dostal v hlavním městě Washingtonu, neboť tam vůbec nekandidoval.

⁹⁹³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

44,09% (7 069 137) hlasů oproti Humphreyovým 47,84% (7 669 151). Poněkud lépe než v Nové Anglii si zde vedl Wallace,⁹⁹⁴ kterého podpořilo 7,52% (1 206 026) voličů. Co do počtu okresů si však bývalý viceprezident odnesl zdrcující vítězství, neboť získal 145 z nich, zatímco úřadující viceprezident bodoval v pouhých 33 oblastech. Volební účast se pohybovala od 34% (v hlavním městě Washingtonu) po 68% v Delaware.⁹⁹⁵

New York

Největší a nejlidnatější stát celého regionu zůstal věrný demokratům. Avšak zdejších čtyřicet tři hlasů (tedy nejvyšší počet ze všech států) jejich kandidát získal na základě podobně těsného výsledku, jakého dosáhl v roce 1960 Kennedy. Tentokrát Humphreye podpořilo 49,76% (3 378 470) voličů,⁹⁹⁶ Nixon pak nepatrně zaostal se 44,3% (3 007 932). Na třetím místě již tradičně skončil bývalý alabamský guvernér,⁹⁹⁷ který obdržel pouze 5,29% (358 864) hlasů.⁹⁹⁸ Newyorčané se k volbám dostavili tradičně v jednom z nejnižších počtů v celé regionu, volební účast byla v celofederálním měřítku podprůměrná, dosáhla pouhých 59%.

Rozsáhlé území tohoto státu je rozděleno do 61 okresů a v jejich získávání si Nixon vedl o něco lépe, než o osm let dříve, neboť bodoval v 53 z nich, vesměs však méně významných a málo zalidněných. V nejdůležitějších oblastech, tedy v Albany (se stejnojmenným hlavním městem), Bronxu, Erie, Kings, samotném městě New Yorku a v Queens, uspěl kandidát demokratů.⁹⁹⁹

New Jersey

Dostáváme se k prvnímu ze třech států (vedle Missouri a Illinois), který v roce 1960 rozhodl volby v Kennedyho prospěch. Tentokrát však zdejší voliči podpořili Nixona, neboť mu odevzdalo svůj hlas 46,1% (1 325 467) z nich,¹⁰⁰⁰ Humphrey mu však s 43,97% (1 264 206) doslova „dýchal na záda“ a dokonce i Wallace¹⁰⁰¹ podpořil slušný počet voličů, 9,12% (262 487).¹⁰⁰² Republikáni si tak mohli připsat zdejších sedmnáct volitelských hlasů. Volební účast dosáhla jedné z nejvyšších hodnot v celém regionu, konkrétně 68%.

Rozdělení jednotlivých okresů (celkem jich bylo dvacet jedna) bylo téměř identické jako v roce 1960, Nixon zvítězil ve čtrnácti z nich (což bylo o pouhý jeden více než o osm let dříve). Humphrey sice bodoval v pouhých sedmi oblastech, byly mezi nimi však obě nejdůležitější - Hudson s nejlidnatějším městem Newark a Mercer, kde se nacházelo (a nachází) hlavní město Treaton.¹⁰⁰³

---

⁹⁹⁴ Na severovýchodě kandidoval Wallace pouze s Griffinem. Jejich základnami se staly Statečná strana (*Courage Party*) v New Yorku, Strana George Wallace (*George Wallace Party*) v New Jersey, Americká nezávislá strana (*American independent Party*) v Pensylvánii, Americká strana (*American Party*) v Marlynadu a Delaware. V hlavním městě Washingtonu se pak o přízeň voličů neucházeli.

⁹⁹⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁹⁶ Zaznamenal tak proti předchozím volbám pokles o téměř 19%.

⁹⁹⁷ Kandidoval zde za Statečnou stranu.

⁹⁹⁸ Další hlasy obdrželi D. Gregory, F. Halstead a H. Blomen.

⁹⁹⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰⁰⁰ Goldwater zde o čtyři roky dříve získal o více než 12% méně.

¹⁰⁰¹ Jeho základnou se v New Jersey stala Strana George Wallace.

¹⁰⁰² O zbývajících hlasy se podělili F. Halstead, D. Gregory a H. Blomen.

¹⁰⁰³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Maryland

Po občanské válce, v období rekonstrukce, byl tento stát jednou z mála opor Demokratické strany. Původně zde kvetlo otrokářství, na počátku šedesátých let 19. století se však Maryland rozhodl zůstat součástí Unie. V místních volbách se demokratům podařilo své pozice udržet,¹⁰⁰⁴ avšak v prezidentských volbách zde až do velké hospodářské krize vítězili většinou republikáni. Po krátké poválečné přestávce se Demokratická strana v šedesátých letech opět prosadila a s přestávkami si svůj náskok udržela až dodnes.

Ani Spiro Agnew jak republikánský kandidát na viceprezidenta nepomohl své straně získat tento převážně demokratický stát. Jeho deset volitelských hlasů (byť velmi těsně) si mohl připsat Humphrey s 43,59% (538 310).¹⁰⁰⁵ Hned za ním se umístil Nixon s 41,94% (517 995). Nejvyšší počet hlasů z dosud probíraných států si však právě z Marylandu odnesl Wallace,¹⁰⁰⁶ protože jej podpořilo 14,47% (178 734) voličů. Nebýt začlenění hlavního města Washingtonu do tohoto regionu, bylo by nejmenší volební účasti na celém severovýchodě dosaženo právě zde, neboť se vyšplhala na pouhých 54%.

Situace v rozložení podpory jednotlivých stran v jednotlivých oblastech se od roku 1960 změnila a váhy se naklonily směrem k Nixonovi, který zvítězil ve 23 z celkového počtu 26 okresů, včetně Amber Arondee s hlavním městem Annapolis. Naproti tomu demokratický kandidát bodoval pouze v Montgomery, Calvertu a především v největším městě Baltimore (zdejší výhra mu zajistila i úspěch v celém Marylandu).¹⁰⁰⁷

6.6.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Na Středozápadě nastala v roce 1960 pro republikány nepříjemná situace. Získali zde sice nejvíce hlasů, avšak většinu volitelů si odtud odnesl Kennedy. O osm let později již Nixon neponechal nic náhodě. Zvítězil zde (především díky výsledku v Ohiu) sice těsněji, avšak podařilo se mu získat většinu volitelských hlasů (tedy 77 z celkového počtu 108), zejména díky výhře v Illinois. Výsledky v hlasování voličů pak skončily následovně: bývalého viceprezidenta podpořilo 45,54% (7 872 978), současného pak 44,81% (7 746 683) z nich. Dobrý výsledek zde zaznamenal Wallace,¹⁰⁰⁸ který skončil na třetím místě s 9,43%. Poměr v počtu získaných okresů pak byl 406 : 123 : 0. Volební účast se pohybovala od 63% (Ohio) po 74% (Minnesota).¹⁰⁰⁹

Ohio

Ohio je jednou z poměrně pevných opor Republikánské strany. Během 20. století zde demokraté sice bodovali celkem desetkrát (z toho sedmkrát velmi těsně), jejich zdejší vítězství však bylo pokaždé spojené s (mnohdy drtivým) celofederálním

¹⁰⁰⁴ Jednou z mála výjimek byl guvernér Spiro Agnew v šedesátých letech, který pak 1969-73 působil jako Nixonův první viceprezident.

¹⁰⁰⁵ Zaznamenal zde pokles oproti Johnsonovu výsledku z předchozích voleb o 12%.

¹⁰⁰⁶ Voliči tentokrát mohli nalézt dvojici Wallace-Griffin na kandidátce Americké strany.

¹⁰⁰⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰⁰⁸ Opět, podobně jako na severovýchodě, se o přízeň voličů ucházel téměř výhradně s Griffinem. Jedinou výjimkou bylo Illinois. Jejich platformami se staly Americká nezávislá strana (*American Independent Party*) v Ohiu a Michiganu, Strana George Wallace (*George Wallace Party*) v Indianě a Wisconsinu, Nezávislá strana (*Independent Party*) v Illinois a Americká strana (*American Party*) v Minnesotě.

¹⁰⁰⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

úspěchem. Těsný výsledek v tomto středozápadním státě pak například rozhodl o vítězství G. W. Bushe v roce 2004.

V Ohiu vždy převažovali republikáni, proto bylo spíše překvapením, s jak obrovským náskokem zde Johnson v roce 1964 zvítězil (obdržel 62,94%). Proto (a pochopitelně i kvůli zdejším 26 hlasům volitelů) zařadil Nixon tento stát na svůj osobní seznam lokalit, kterým se bude přednostně věnovat ve své intenzivní předvolební kampani. Jeho úsilí se plně vyplatilo, neboť v Ohiu nad demokratickým kandidátem zvítězil velmi těsně, v poměru 45,23% (1 791 014) : 42,95% (1 700 586). Bývalý alabamský guvernér¹⁰¹⁰ tu pak s 11,81% (467 495) zaznamenal svůj nejlepší výsledek v celém regionu.¹⁰¹¹ Volební účast však byla naopak nejnižší na celém Středozápadě, v rámci celé federace pak byla nadprůměrná - dosáhla 63%.

Z celkového počtu osmdesáti osmi okresů si jich Humphrey mohl připsat pouze šestnáct, většinou na východě a severovýchodě, při hranicích s Pensylvánií. Patřil mezi ně však i největší okres Cuyhoga na severu. Avšak hlavní a zároveň nejlidnatější Columbus (v oblasti Fairfield ve středu Ohia) však bodovali republikáni.¹⁰¹²

Illinois

Dostáváme se ke klíčovému státu těchto voleb. V roce 1960 díky velmi těsnému výsledku odevzdal svých 26 hlasů volitelů Kennedymu. Nixon proto o osm let později vyvinul maximální úsilí v získání Illinois, což se mu také podařilo, neboť se 47,08% (2 174 774)¹⁰¹³ zde zvítězil a demokratického kandidáta tentokrát odsunul na druhé místo, neboť Humphrey získal pouze 44,15% (2 039 814) hlasů. Wallace, jehož spolukandidátem byl tentokrát LeMay,¹⁰¹⁴ jich obdržel 8,46% (390 958).¹⁰¹⁵ Voliči se v Illinois k volebním urnám dostavili ve vysokém počtu, bylo jich 69%.

Velké množství demokratických hlasů pocházelo opět z oblasti Cook na severovýchodě, kde se nachází zdejší největší město Chicago. Zdejší starosta Daley mu však již nedokázal zajistit vítězství v celém státě tak, jak se mu to povedlo v roce 1960. Mimo Cook už Humphrey zvítězil v pouhých jedenácti okresech z celkového počtu 102. Většinu si jich tak opět mohl připsat republikánský kandidát, včetně Sangamonu ve středu státu s hlavním městem Springfieldem.¹⁰¹⁶

Minnesota

Zřejmě kandidatura H. Humphreyho způsobila, že volební účast v Minnesotě byla nejen nejvyšší na Středozápadě, ale i druhá nejvyšší v celých Spojených státech (po Utahu). Demokratický kandidát zajistil i výrazné vítězství své straně nad Nixonem a Wallacem,¹⁰¹⁷ a to v poměru 54% (857 738)¹⁰¹⁸ : 41,46% (658 643) : 4,34% (68 931).¹⁰¹⁹

Jako v jediném státě v celém regionu se zde úřadujícím viceprezidentovi podařilo zvítězit ve většině okresů, celkem jich bylo 51 z 83, včetně Hennepinu s

---

¹⁰¹⁰ Jeho základnou byla Americká nezávislá strana.

¹⁰¹¹ Další hlasy si rozdělili D. Gregory, H. Blomen, F. Halstead, Ch. Mitchell a E. H. Munn.

¹⁰¹² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰¹³ Oproti roku 1964 tak pro svou stranu získal navíc 7,5%.

¹⁰¹⁴ Kandidovali v barvách Strany George Wallace.

¹⁰¹⁵ Několik hlasů obdržel rovněž H. Blomen.

¹⁰¹⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰¹⁷ Kandidoval v barvách Americké strany.

¹⁰¹⁸ Stejně však nezabránil poklesu o 14%.

¹⁰¹⁹ ještě dalších pět kandidátů se v Minnesotě ucházelo o přízeň voličů, E. Cleaver, F. Halstead, E. McCarthy, Ch. Mitchell a H. Blomen.

největším městem Minneapolis. Naopak jeho hlavní konkurent bodoval v Ramsey s hlavním městem Saint Paul.¹⁰²⁰

6.6.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Mezi hraničními státy Nixon bodoval ve všech státech s výjimkou Západní Virginie (kde zvítězil Humphrey) a mohl si tak připsat 40 ze 47 zde přidělovaných volitelských hlasů. Jeho úspěch měl hodnotu 43,09% (2 504 187), zatímco pro úřadujícího viceprezidentova hlasovalo pouze 38,14% (2 216 367) voličů. Pro Wallace¹⁰²¹ se zisk 18,13% (1 088 307) v tomto regionu stal nadprůměrným a druhým nejlepším, hned po starém jihu. Poměr v počtu získaných okresů byl 255 : 124 : 55. Volební účast se v jednotlivých státech pohybovala od 51% (Kentucky) po 71% (Oklahoma).¹⁰²²

Missouri

Missouri je třetím a posledním státem, jenž v roce 1960 rozhodl o celkově těsném vítězství Kennedyho. I tentokrát se Nixonovi vyplatila zvláštní pozornost, kterou tomuto státu věnoval, neboť získal jeho dvanáct zástupců v kolegiu volitelů na základě hlasů 44,87% (811 932) voličů a posílil tak oproti roku 1964 o téměř 9%. Naproti tomu Humphrey silně ztratil a se 43,74% (791 444) se umístil na druhém místě. Jako třetí již tradičně skončil Wallace s 11,39% (206 126). Volební účast byla lehce nadprůměrná, činila 64%.

Kandidát Americké strany bodoval pouze v jednom malém okrese, Pemiscoti v jihovýchodním cípu státu. Demokraté si jich pak mohli připsat 22, převážně na východě a jihovýchodě. Našli bychom mezi nimi okres Jackson na západě (při hranicích s Kansasem) s největším městem Kansas City¹⁰²³ a rovněž další velké město, St. Louis. na východě. Republikáni uspěli v 66 okresech, včetně Cole s hlavním městem Jefferson City.¹⁰²⁴

6.6.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

Starý jih byl jediným regionem, kde můžeme vysledovat faktickou „trojstranickost“, tedy relativně rovnoměrné rozložení podpory mezi všechny tři hlavní subjekty. Zvítězil zde (byť velmi těsně) Wallace,¹⁰²⁵ pro kterého se vyslovilo 34,42% (4 650 178) voličů. Pouhou jednu setinu procenta na něj ztratil Nixon, když získal 34,41% (4 648 368). Až na posledním místě s 30,97% (4 187 763) skončil Humphrey. Tomu se podařilo zvítězit pouze v jednom státě, Texasu, a získal tak

¹⁰²⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰²¹ Pouze v Tennessee byl jeho spolukandidátem LeMay, jinak se jím opět stal Griffin. Jejich základnou byla tentokrát ve všech případech Americká strana (*American Party*).

¹⁰²² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰²³ Toto město přesahuje i do jiných okresů a převážně do sousedního státu Kansas.

¹⁰²⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰²⁵ V tomto regionu zde spolu s ním kandidoval Griffin pouze v jednom státě, v Georgii, jinak byl jeho „partnerem“ LeMay. O nejvyšší posty se ucházeli v barvách Americké nezávislé strany (*American Independent Party*) ve Virginii a Arkansasu, Americké strany (*American Party*) v Severní Karolíně, Texasu, Louisianě a Georgii, Petiční strany (*Petition Party*) v Jižní Karolíně, Strany George Wallace (*George Wallace Party*) na Floridě a Nezávislé strany (*Independent Party*) v Mississippi. Zvláštní situace pak nastala v Alabamě, kde Wallace v podstatě ovládal místní Demokratickou stranu, proto za ni i kandidoval. Humphrey byl tedy donucen se zde ucházet u úřad prezidenta jako kandidát Národní demokratické strany (*National Democratic Party*). Podobný tah učinil i v sousedním Mississippi.

pouze zdejších 25 hlasů volitelů. Nejvíce (66) si jich odtud odnesl republikánský kandidát, na bývalého alabamského guvernéra jich zbylo 46,¹⁰²⁶ tedy jeho celkový zisk v rámci celých Spojených států. Zvítězil však v největším počtu okresů, celkem jich bylo 506. Následovali jej Nixon s 286 a Humphrey s 240 oblastmi. Volební účast se pohybovala od 44% (Georgie) po 55% (Louisiana).¹⁰²⁷ Přestože byla nejnižší ze všech regionů, oproti předchozím volbám poměrně výrazně stoupla. Důvody byly především dva. Jednak se pozitivně projevilo prosazování volebního práva Afroameričanů na jihu,¹⁰²⁸ na druhé straně zapůsobila kandidatura G. Wallace a to dvojím způsobem. Směrem k černochům, kteří se jej obávali a rovněž směrem k bílým rasistům, kteří chtěli podpořit autentického kandidáta z jihu.

Alabama

V Alabamě bylo možné se setkat s jedním z nejtvrdějších a nejhouževnatějších odhodlání vzdorovat proti segregaci. V šedesátých letech se do čela těchto sil postavil guvernér George Wallace,¹⁰²⁹ který v roce 1968 kandidoval na funkci prezidenta v čele kandidátky Nezávislé strany (*Independent Party*). Původně (a posléze) byl ovšem členem Demokratické strany, dominantní síly v tomto státě, podobně jako v celém regionu. Poprvé se zdejší voliči vyslovili pro republikány až v roce 1964, od roku 1980 je pak podporují bez výjimky.

Ve svém domovském státě měl Wallace plně pod kontrolou zdejší Demokratickou stranu, proto zde o nejvyšší post usiloval v jejích barvách. Podařilo se mu s obrovským náskokem zvítězit a získat zdejších deset hlasů volitelů, když se pro něj vyslovilo 65,86% (691 425) voličů. Humphreyumu v Alabamě nebylo umožněno kandidovat za svou vlastní stranu, proto se zde jeho platformou stala Národní demokratická strana (*National Democratic Party*), s níž dosáhl pouhých 18,72% (196 579). Ještě hůře na tom byl Nixon, který obdržel 13,99% (146 923)¹⁰³⁰ hlasů a zaznamenal tak svůj druhý nejhorší výsledek v celých Spojených státech (hned po Mississippi).¹⁰³¹ Volební účast dosáhla 53%.

Z alabamských 67 okresů se republikánům nepodařilo zvítězit v žádném, demokratům pak pouze ve třech, méně významných - Sumeru, Maconu a Greene. Ve všech ostatních bodoval Wallace.¹⁰³²

Texas

Přestože Johnson již nekandidoval, jeho vliv byl znát, neboť Texas se (jako jediný ze států starého jihu) opět rozhodl podpořit demokraty, byť, stejně jako v roce 1960, jen velmi těsně. Na získání 25 volitelských hlasů to však stačilo. Pro Humphreye se vyslovilo 41,14% (1 226 804) voličů,¹⁰³³ zatímco druhý Nixon s 39,87% (1 227 844) pouze lehce zaostal. Wallace¹⁰³⁴ sice dosáhl nadprůměrného

---

¹⁰²⁶ Jeden z těchto volitelů byl však zvolen v Severní Karolíně, kde zvítězil Nixon.

¹⁰²⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰²⁸ Toto rozšiřování se dělo na základě zákona o občanských právech z roku 1964 a zákona o volebních právech z roku 1968. Svůj vliv měl i XXIV. dodatek k ústavě (byl přijat v roce 1964), který zakazoval omezování volebního práva na základě neplacení jakékoliv daně, včetně volební. Podrobněji viz výše.

¹⁰²⁹ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹⁰³⁰ Oproti Goldwaerovu výsledku z roku 1964 tak zaznamenal ztrátu 55,5%.

¹⁰³¹ V tomto státě ještě o hlasy voličů usilovali E. H. Munn a Americká nezávislá strana, která nepostavila žádné kandidáty.

¹⁰³² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰³³ Zaznamenal v Texasu ztrátu více než 22% oproti předchozím volbám.

¹⁰³⁴ Kandidoval za Americkou nezávislou stranu.

výsledku, jeho 18,97% (584 269) však bylo ve srovnání s ostatními státy starého jihu poměrně málo. Voličů se k volebním urnám dostavilo pouze 49%.

V případě Texasu se opět setkáváme s velice pestrým rozložením vítězných“ okresů, což ještě umocňuje jejich počet - celkem jich můžeme napočítat 254. Wallacovy zisky se koncentrovaly téměř výhradně na východě, podél hranic s Lousianou. Napočítali bychom jich devatenáct. V pásu podél celých hranic s Mexikem dominovali demokraté,¹⁰³⁵ další „vrstva“ směrem do vnitrozemí připadla republikánům. Ti si rovněž mohli připsat celý severozápad (tedy ono pomyslné „prodloužení“ Oklahomy směrem na západ). Celkem si Nixon mohl připsat vítězství v 71 okrese, zatímco Humphrey, který uspěl ve zbývajících částech Texasu, bodoval ve 164 oblastech, včetně Travisu na severu, s hlavním městem Austinem. Bývalý viceprezident však oslovil nejvíce voličů v Harrisu (s největším městem Houston) a v Dalasu.¹⁰³⁶

6.6.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

Farmářské státy jsou jedním ze dvou regionů (vedle států Skalistých hor), kde Nixon zvítězil ve všech státech, což mu zajistilo zisk zdejších 29 hlasů volitelů, tedy stejný počet, jakým disponovala například „demokratická“ Pensylvánie. Zaznamenal zde největší úspěch ze všech regionů, ve kterých se mu podařilo zvítězit, neboť obdržel 54,96% (1 707 453) hlasů zdejších voličů, zatímco Humphrey 37,44% (1 163 241) a Wallace¹⁰³⁷ pouze 7,34% (227 891). Republikánský kandidát bodoval rovněž v drtivé většině okresů, celkem jich bylo 388 ze 417, viceprezident pak uspěl jen ve 29 z nich a Wallace v žádném. Volební účast se pohybovala od 61% (Nebraska) až po 73% (Jižní Dakota).¹⁰³⁸

6.6.7 Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

Dostáváme se k druhému z „Nixonových“ regionů, kde se mu podařilo zvítězit ve všech státech. Tentokrát jich bylo osm a disponovaly celkem 35 hlasy volitelů. Vítězství bývalého viceprezidenta zde mělo hodnotu rovných 53% (1 532 805), poraženými se stali Humphrey se 38,09% (1 101 595) a Wallace s 8,58% (248 122).¹⁰³⁹ Co se týče zdejších okresů, v převážné většině z nich, tedy ve 237, zvítězili republikáni, demokraté pak pouze ve 41 oblasti. Volební účast se ve státech Skalistých hor pohybovala od 50% (Arizona) po 77% (Utah).¹⁰⁴⁰

---

¹⁰³⁵ V této části státu demokraté převažují dodnes, třebaže celý stát již přešel na republikánské pozice.

¹⁰³⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰³⁷ LeMay s přechodem do nového regionu opět vystřídal Griffin. Společně se ucházeli o přízeň voličů za Americkou nezávislou stranu (*American Independent Party*) v Iowě, za Americkou stranu (*American Party*) v Nebrasce, za Konzervativní stranu (*Conservative Party*) v Kansasu a konečně za Nezávislou stranu (*Independent Party*) v obou Dakotách.

¹⁰³⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰³⁹ LeMay se spolu s ním ucházel o přízeň voličů v Arizoně, Utahu a Nevadě. Ve zbývajících státech kandidoval Griffin. Opět se však o nejvyšší úřad pokoušeli v barvách několika formací, Americké strany (*American Party*) v Montaně, Americké nezávislé strany (*American Independent Party*) v Idaho, Coloradu, Novém Mexiku, Arizoně a Utahu, Nezávislé strany (*Independent Party*) a Nezávislé americké strany (*Independent American Party*) v Nevadě.

¹⁰⁴⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

6.6.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

Rovněž v posledním regionu uspěli republikáni, i když již ne tak přesvědčivě jako ve farmářských a „skalnatých“ státech. Přestože zvítězil s pouhými 47,38% (4 593 632) oproti Humphreyovým 45,34% (4 395 956), získal (především díky výhře v Kalifornii), převážnou většinu místních volitelských hlasů, 49 ze 62. Zbývajících třináct si mohli připsat demokraté. Vzhledem k tomu, že Wallace¹⁰⁴¹ podpořilo pouze 6,88% (647 456) voličů, nemohl si činit nárok na to, že by jej některý ze zdejších zástupců v kolegiu volitelů mohl podpořit. Když se podíváme na „pacifické“ okresy, zjistíme, že přibližně dvě třetiny (98) jich na svou stranu získal Nixon a zbýající třetinu (56) jich na svou stranu získal viceprezident. Volební účast se pohybovala od 50% (Aljaška) po 67% (Oregon).¹⁰⁴²

Kalifornie (*California*)

V největším a nejlidnatějším státě tohoto regionu, odkud pocházel Nixon,¹⁰⁴³ opět, stejně jako v roce 1960, velmi těsně zvítězili republikáni a získali tak zdejších čtyřicet volitelských hlasů. Podpořilo je 47,82% (3 467 664) voličů,¹⁰⁴⁴ demokraté pak lehce zaostali s 44,74% (3 244 318). Wallace¹⁰⁴⁵ v Kalifornii takřka propadl, když obdržel pouze 6,72% (487 270) hlasů.¹⁰⁴⁶ Volební účast dosáhla průměrných 62%.

Již v kapitole věnované volbám v roce 1960 jsme si naznačili rozdělení země na severní, střední a jižní část. Z hlediska vítězství v jednotlivých okresech se celková situace naklonila více ve prospěch republikánů, a to v poměru 39 : 19. Na jihu tentokrát absolutně dominoval Nixon, zvítězil zde ve všech okresech, včetně největšího města Los Angeles na jihozápadě. Ve střední části si náskok udrželi demokrati, zvítězili zde v hlavním městě Sacramentu i ve známém přístavním San Franciscu. V poslední části, severní, lehce převážil bývalý viceprezident.¹⁰⁴⁷

6.7 Po volbách

R Nixon konečně dosáhl toho, co se mu nepodařilo o osm let dříve - byl zvolen prezidentem Spojených států. Spolu s T. Jeffersonem byl jediným kandidátem v americké historii, který zvítězil až na druhý pokus¹⁰⁴⁸ avšak jediným, jenž nejprve sloužil jako viceprezident a prezidentem byl zvolen až po časové prodlevě.¹⁰⁴⁹ Posléze se stal jedním z mála v historii, kteří byli zvoleni podruhé (stalo se tak v roce 1972) a dokonce při té příležitosti dosáhl nejlepšího republikánského výsledku v historii.¹⁰⁵⁰ Málokdo však ví (a tento fakt není nikde připomínán), že byl také

¹⁰⁴¹ Spolu s Walalcem se na kandidátkách opět objevili jak LeMay (Oregon, aljaška a Havaj), tak Griffin (Kalifornie a Washington). V záhlaví těchto kandidátek pak byly opět uvedeny názvy různých formací, jednalo se o Americkou nezávislou stranu (*American Independent Party*) v Kalifornii, Nezávislou stranu (*Independent Party*) na Aljašce a v Oregonu, Americkou stranu (*American Party*) ve státě Washington a Nezávislou stranu (*Independent Party*) na Havaji.

¹⁰⁴² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰⁴³ Jako jeho domovský stát však byl uváděn New York, kde měl díky působení v právníkové firmě trvalé bydliště.

¹⁰⁴⁴ Oproti roku 1964 získali republikáni navíc 7%.

¹⁰⁴⁵ Spolu s Griffinem byli uvedeni na kandidátce Americké nezávislé strany.

¹⁰⁴⁶ Dále se v Kalifornii umístili ještě E. Cleaver, E. McCarthy, D. Gregory, H. Blomen, Ch. Mitchell a E. H. Munn.

¹⁰⁴⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰⁴⁸ Skutečně prvním, komu se takovýto návrat povedl, byl v roce 1892 G. Cleveland, avšak ten již před svou porážkou v roce 1888 sloužil jedno funkční období jako prezident.

¹⁰⁴⁹ Nepřešel tedy plynule z funkce viceprezidenta do funkce nejvyšší.

¹⁰⁵⁰ Podrobně se těmto volbám věnuji v samostatné kapitole.

mužem, který nejdéle působil v Bílém domě, strávil zde více než třináct a půl roku¹⁰⁵¹ a překonal tak i F. D. Roosevelta. Rovněž se zúčastnil nejvyššího počtu (pěti) prezidentských voleb v historii.¹⁰⁵² Jako první prezident vůbec navštívil všech padesát států USA.¹⁰⁵³ Nixon byl, jak vidíme, mužem mnoha rekordů a prvenství. Tuto pozoruhodnou „sbírku“ byl donucen doplnit ještě o jeden „exponát“ - stal se jediným prezidentem v historii, který byl přinucen rezignovat na svůj úřad.

Nixonův hlavní konkurent, H. Humphrey, se po své porážce (a po vypršení viceprezidentského mandátu v lednu 1969) stáhl z politiky a začal učit na vysoké škole. Do politiky se však opět vrátil již v roce 1970, kdy vystřídal v Senátu svého hlavního konkurenta při demokratické nominaci z roku 1968, E. McCarthyho, který se rozhodl již nekandidovat.¹⁰⁵⁴ V horní komoře pak sloužil až do své smrti v roce 1978.

Poslední z kandidátů, George Wallace, se po svém relativním úspěchu začal plně angažovat v alabamské politice a byl opět zvolen guvernérem. Také se vrátil zpět do Demokratické strany, v jejímž rámci se v letech 1972 a 1976 opět neúspěšně pokoušel o úspěch ve stranických primárkách. Důležitým zlomem v jeho životě se stal okamžik, kdy se obrátil na víru.¹⁰⁵⁵ Omluvil se za své dřívější skutky, opustil prosegregační politiku a dokonce se začal angažovat ve prospěch Afroameričanů. I k takovým zvrátům v politice dochází, ačkoliv to při volbách roku 1968 ve Wallaceově případě nikoho zřejmě ani nenapadlo. Důležité však je, že k této změně k jeho myšlení došlo, i když možná příliš pozdě.¹⁰⁵⁶

6.8 Různé kombinace

Poprvé od roku 1912 zažily Spojené státy situaci, kdy se voleb zúčastnili hned tři relevantní kandidáti.¹⁰⁵⁷ Jeden z nich (G. Wallace) sice neměl reálnou šanci uspět, ale mohl ovlivnit celkové výsledky, a to dvojím způsobem, jednak přímo, jednak nepřímo. Přímý vliv představovala reálná podpora Americké nezávislé strany, neboť její voliči by za jiných okolností buď podpořili jednoho ze dvou hlavních kandidátů, nebo by se voleb nezúčastnili vůbec.

Tím, že bývalý alabamský guvernér některé tyto voliče strhnul na svou stranu, jich mohl odlákat takové množství, aby zapříčinil vítězství buď Nixona, nebo Humphreye. Těžko říci, koho z nich poškodil více. Při letném pohledu by se snadno dalo říci, že došlo k poškození kandidáta Demokratické strany, neboť Wallaceovi voliči se rekrutovali téměř výhradně z jejích řad. Situace však byla mnohem složitější.

---

¹⁰⁵¹ K tomuto součtu dojdeme, pokud vezmeme v potaz nejen jeho necelá dvě funkční období, ale i léta, která strávil v úřadu viceprezidenta.

¹⁰⁵² Dvakrát (1952 a 1956) úspěšně kandidoval na funkci viceprezidenta, jednou neúspěšně (1960) a dvakrát úspěšně (1968 a 1972) na funkci prezidenta.

¹⁰⁵³ Stalo se tak při předvolební kampani v roce 1960.

¹⁰⁵⁴ Po jeho tvrdém postupu proti Humphreymu, kdy se přímo podílel na rozvratu Demokratické strany a její volební porážce mu bylo jasné, že se mu již nepodaří získat opětovnou senátorskou nominaci své strany, která se v Minnesotě za Humphreye plně postavila.

¹⁰⁵⁵ Patřil mezi takzvané „znovuzrozené křesťany“ („*new born christies*“).

¹⁰⁵⁶ Příliš pozdě k tomu došlo z hlediska jeho pozemského života, neboť nestačil napravit všechny škody, které způsobil. Avšak Bůh odpouští největším hříšníkům i na smrtelné posteli, pokud je jejich lítost upřímná, z tohoto hlediska tedy pozdě nejspíše nebylo.

¹⁰⁵⁷ Silní „třetí“ kandidáti se pochopitelně objevili ještě v letech 1924 a 1948 a svým způsobem i 1960 (tzv. nezávislí volitelé), žádný z nich však neměl takový potenciál, jako G. Wallace v roce 1968. Narodil od Pokrokové strany v roce 1924 měl reálnou šanci zvrátit celkový výsledek tím, že by na svou stranu získal mnohem více volitelských hlasů a oproti Pokrokové straně a Straně státních práv z roku 1948 měl reálnou možnost získat několikanásobně větší počet hlasů voličů napříč celými Spojenými státy.

Jižní demokraté, kteří se vyjádřili pro kandidáty Americké nezávislé strany, by pravděpodobně¹⁰⁵⁸ v těchto volbách volili Nixona, neboť Humphrey (třebaže byl v rámci strany nejpřijatelnější ze všech relevantních kandidátů) přeci jen vzbudil jejich odpor svým liberálním smýšlením a aktivní podporou zákonů o občanských právech.¹⁰⁵⁹ Státy, jejichž volitelské hlasy Wallace získal, by s velkou pravděpodobností za jiných okolností podpořily republikány.

Na severu byla situace poněkud odlišná. Tím, že se zde bývalý alabamský guvernér zaměřoval především na odboráře a „modré límečky“, ohrožoval především Humphreyho a je možné, že zavinil jeho prohru v některých státech severovýchodu a Středozápadu, především pak v Delaware, New Jersey, Illinois či Wisconsinu. Jde o to, kterého z obou kandidátů poškodil více. Jsem přesvědčen o tom, že více na jeho kandidatuře tratil Nixon, neboť ten by nejspíše zvítězil jak ve všech „Wallaceových“ státech, tak zřejmě i v Texasu, což představovalo celých sedmdesát hlasů volitelů. Naproti tomu výše zmíněné „severní“ státy čítaly dohromady „pouze“ 58 hlasů. Otázkou však je, jaký vliv měla kandidatura Americké nezávislé strany na výsledky v Kalifornii, která byla se svými čtyřiceti volitelskými hlasy nejdůležitějším státem hned po New Yorku a jak známo, podpořila ve volbách Nixona. Pokud vezmeme (v porovnání s oněmi „severními“ státy) výsledky voleb v roce 1960 a zároveň výše zmíněné okolnosti, máme co do činění se státem, nemůžeme učinit jednoznačný závěr. Bylo by mnohem odvážnější (ve srovnání s ostatními státy) tvrdit, na čí stranu by se tento pacifický stát přiklonil, nebýt Wallaceho.

Onen „nepřímý vliv“ byl cílem bývalého alabamského guvernéra, avšak narozdíl od „přímého vlivu“ nedošel naplnění.¹⁰⁶⁰ Nebylo dosaženo přenesení volby nového prezidenta a viceprezidenta z kolegia volitelů do Kongresu, neboť Nixon si zajistil pohodlnou většinu 301 hlasů. Wallace tedy nemohl uplatnit svůj vliv, aby tak docílil ústupků v oblasti rozšiřování občanských práv.

Přes určité podobnosti s rokem 1960 tyto volby nebyly tak těsné co do výsledků v jednotlivých státech. Ani v jednom případě se tentokrát nestalo, že by některý z kandidátů zvítězil o méně než jedno procento. Rozdíl do tří procent zaznamenalo již několik států, bylo jich celkem osm, pět republikánských (Aljaška, Missouri, Illinois, Ohio, a New Jersey) a tři demokratické (Texas,¹⁰⁶¹ Maryland¹⁰⁶² a stát Washington). Nixonovi se tedy podařilo získat všechny tři státy (Illinois, Missouri a New Jersey), kde byl v roce 1960 zaznamenán nejnižší rozdíl mezi oběma hlavními kandidáty a jež volby rozhodly. Je třeba podotknout, že někdejší viceprezident je „dobyl“ větším rozdílem než o osm let dříve Kennedy. Vyplatila se tak jeho pozornost věnovaná právě těmto a dalším státům, které nakonec rozhodly. Poměr volitelských hlasů v těchto „těsných“ státech byl 84 : 44. Pokud bychom

---

¹⁰⁵⁸ Jedná se pouze o úvahy, vycházející z programů a postojů všech tří kandidátů. Nejde samozřejmě o reálné zhodnocení postojů jednotlivců (spolu s mnoha jinými, subjektivními či objektivními aspekty), jen o míru pravděpodobnosti.

¹⁰⁵⁹ To samozřejmě neznamená, že by Nixon byl segregacionista, pouze se k této problematice vyjadřoval mnohem opatrněji než-li liberální demokraté. Nikdy tyto zákony nekritizoval, avšak ani nijak nepodporoval, přestože se s nimi nejspíše ztotožňoval. Nyní může mnohé napadnout paralela s J. F. Kennedym, byla by však mylná. Kennedy vědomě lhal a neřikal své skutečné postoje, Nixon neřikal nic, pouze tyto názory o svém smýšlení nevyvracel.

¹⁰⁶⁰ Čtenář si může říci, že „přímý“ i „nepřímý“ vliv spolu úzce souvisí či že jsou dokonce identické, já je však přesto rozlišuji.

¹⁰⁶¹ Vzpomeňme si, že v tomto státě již v roce 1960 demokraté zvítězili jen velmi těsně.

¹⁰⁶² Ztráta tohoto státu nejspíše nejvíce mrzela Nixonova kandidáta na viceprezidenta, který odtud pocházel.

stejně hypoteticky jako v případě roku 1960 tyto hlasy odečetli, i ve zbývajícím „torzu“ kolegia volitelů by Nixon stejně dosáhl většiny.

Co se týče států, kde byl zaznamenán rozdíl do pěti procent, napočítáme jich celkem třináct. K výše uvedeným osmi přibudou Kalifornie, Wisconsin, Delaware („Nixonovy“), Pensylvánie („Humphreyova“) a Tennessee (rovněž „Nixonovo“, avšak tentokrát se na druhém místě umístil Wallace).¹⁰⁶³ Kdybychom odečetli i tyto státy, byl by výsledek vy „zbytkovém“ kolegiu volitelů následující - republikánští kandidáti by obdrželi pouze 152 hlasů, demokratičtí 118 a „nezávislí“ by pak zůstali na svých 45.¹⁰⁶⁴ Za této situace by nikdo nezískal většinu a volby by musel rozhodnout Kongres.

Na závěr se podívejme, ve kterých státech by volby musely dopadnout trochu jinak, aby se celkově změnila situace.¹⁰⁶⁵ Humphrey by (oproti roku 1960) musel napadnout výsledky hned ve čtyřech státech (Illinois, Missouri, New Jersey a Ohio),¹⁰⁶⁶ aby dosáhl většiny v kolegiu volitelů. Všimněme si, že všechny tyto státy, kromě Ohia, jsou totožné s těmi, které rozhodly volby o osm let dříve. Tentokrát se zde však, jak již byl řečeno, jednalo o mnohem větší rozdíl než tehdy. Naopak, odlišné výsledky v pouhých třech státech (Aljaška, Missouri a New Jersey) by zajistily splnění Wallaceova cíle, tedy stavu, kdy by žádný z kandidátů nezískal většinu a musel by rozhodovat Kongres.¹⁰⁶⁷ Ovšem nutno dodat, kdyby i za této situace republikány „nezradil“ jeden jejich volitel z Virginie, který dal svůj hlas kandidátům Americké nezávislé strany, dosáhl by někdejší viceprezident rovněž (byť těsně) většiny.

Paul R. Abramson (spolu s dalšími třemi kolegy) napsal zajímavý článek, zabývající se porovnáním prezidentských voleb z let 1968, 1980 a 1992 z hlediska tzv. třetích kandidátů (vyšel v *Political Science Quarterly*, Vol. 110, No. 3/1995). Tento článek obsahuje velmi zajímavé informace i závěry, v jednom ohledu se však autoři mýlí. Vyvozují, že kdyby Wallace ve třech státech (Tennessee, Severní a Jižní Karolína) porazil Nixona (ten zde skutečně nedosáhl ani 40%), docílil by snížení jeho volitelských hlasů na 270, což byla nejnižší možná většina potřebná ke zvolení. V tomto ohledu mají samozřejmě pravdu. Avšak dále hovoří o tom, že jeden Nixonův volitel jej „zradil“ a podpořil Wallace a díky němu by se podpora někdejšího viceprezidenta snížila na pouhých 269 volitelských hlasů a nebyl by tak zvolen. To je sice zajímavý závěr, má však jednu zásadní vadu - onen „zrádce“ totiž zastupoval Severní Karolínu, tedy stát, v němž by alabamský guvernér zvítězil a tento volitel by tak nemohl Nixona „zradit“, neboť ten by jím vůbec nedisponoval.

Na závěr si dovolím ještě jednu úvahu. Kdybychom započítávali pouze volitelské hlasy z těch států, kde vítěz přesáhl hranici 50%, i tak by zvítězil Nixon, neboť by takto získal celkem 72 zástupců v kolegiu volitelů, zatímco Humphrey pouze 39 a Wallace 17. Celkem se bývalému viceprezidentovi hranici 50% podařilo překonat v celkem čtrnácti státech,¹⁰⁶⁸ zatímco úřadujícímu viceprezidentovi jen ve

¹⁰⁶³ Avšak Humphreym získané státy New York a Connecticut (disponovaly celkem 51 hlasem) hranici pět procent překročily pouze velmi těsně.

¹⁰⁶⁴ Z objektivních důvodů jsem však jeden Wallaceův hlas přiřadil Nixonovi, neboť tento volitel pocházel z Virginie (kde Nixon zvítězil) a vlastně „dezertoval“ od republikánů.

¹⁰⁶⁵ Budeme brát v potaz pouze státy s rozdílem menším než tři procenta.

¹⁰⁶⁶ Disponovaly celkem 81 hlasem volitelů, což by Humphreymu zajistilo vítězství 272 : 220 : 46.

¹⁰⁶⁷ V tomto případě by sice nejvíce hlasů získal stále Nixon, avšak bylo by jich pouze 269 (většina byla 270) oproti Humphreyovým 223 a Wallaceovým 46.

¹⁰⁶⁸ Byly jimi všechny farmářské a „skalisté“ státy (s výjimkou Nevady) a dále Vermont a New Hampshire.

čtyřech¹⁰⁶⁹ a v hlavním městě Washingtonu. Alabamský guvernér takto bodoval ve dvou státech.¹⁰⁷⁰

---

¹⁰⁶⁹ Jednalo se o Minnesotu, havaj, Massachusetts a Rhode Island.

¹⁰⁷⁰ Těmito státy byly Alabama a Mississippi.

7. Prezidentské volby v roce 1972

Pokud se podíváme zpětně na prezidentské volby v letech 1960, 1964, 1968 a nyní 1972, můžeme v jejich výsledcích vysledovat jedno pravidlo. V roce 1960 těsně zvítězil kandidát demokratů, o čtyři roky později další uchazeč o nejvyšší funkci vyhrál s velkým náskokem. Následovalo těsné vítězství republikánů a v roce 1972 drtivá porážka jejich konkurentů. Ještě zajímavějším se jeví, že tři ze čtyř těchto voleb se zúčastnil R. Nixon. Jeho postava je velmi tragická. V roce 1972 byl strůjcem největšího úspěchu své strany v historii, o necelé dva roky později pak stál u jejího největšího ponížení. Díky uměle vyvolané aféře Watergate se jeho popularita velmi rychle propadla a vývoj událostí vyvrcholil prezidentovou vynucenou rezignací 9. srpna 1974.¹⁰⁷¹

Spíše nezajímavé byly v roce 1972 jak nominační procesy v obou hlavních stranách,¹⁰⁷² tak samotná předvolební kampaň. Republikánský kandidát byl znám dlouho dopředu, byl jím úřadující prezident R. Nixon. Demokratickým favoritem byl od počátku volebního období Edmund Muskie, po jeho nevalném výsledku v primárkách v New Hampshire se jím stal George McGovern. Tomu se poté bez větší opozice (kromě jihu, kde dominoval Wallace) podařilo získat nominaci své strany. Jeho jméno je rovněž spojeno se zvláštní stranickou komisí, na základě jejíchž závěrů a doporučení došlo k zásadní reformě nominačního procesu v Demokratické straně. První nominace podle těchto nových pravidel proběhla právě v roce 1972. Jediným zajímavějším momentem v rámci předvolební kampaně byla třetířadá vloupačka do sídla demokratů v areálu Watergate, podle nějž se dostalo pojmenování následně rozpoutané aféře Watergate.

Během období před volbami došlo opět ke schválení důležité změny ústavy, jež měla velký význam pro jejich průběh. Obsahem XXVI. dodatku byla především tato věta: „Spojené státy ani kterýkoliv jednotlivý stát nesmějí omezit volební právo občanů Spojených států starších osmnácti let z důvodu věku.“ („*The right of citizens of the United States, who are eighteen years of age or older, to vote shall not be denied or abridged by the United States or by any State on account of age.*“).¹⁰⁷³ Jeho přijetí podporovali i bývalí prezidenti D. Eisenhower a L. Johnson.

O snížení věku volebního práva se mluvilo i dříve (v některých státech bylo v té době již aplikováno),¹⁰⁷⁴ důležitým impulsem se však stala teprve válka ve Vietnamu. Do jihovýchodní Asie byli posíláni i mladí lidé mezi osmnácti a jedenadvaceti lety, kteří však nemohli svým hlasem ve volbách vyjadřovat k těm, kteří o jejich vyslání rozhodovali. Heslem tohoto hnutí se stalo „Dost staří na boj, dost staří na volby.“ (*Old enough to fight, old enough to vote.*“). Kongres tento dodatek schválil 23. března 1971 a již o tři měsíce později, 1. července 1971, jej ratifikoval potřebný počet (tedy 38)¹⁰⁷⁵ států. Další tři státy jej schválily ještě po tomto datu,¹⁰⁷⁶ žádný jej neodmítl a celkem osm se jich k němu vůbec nevyjádřilo.¹⁰⁷⁷ Většina těch, kteří takto získali volební právo, podpořila v

¹⁰⁷¹ Podrobněji k aféře Watergate viz zvláštní kapitola.

¹⁰⁷² Tentokrát se o přízeň voličů neucházela žádná relevantnější „třetí“ strana. Americká nezávislá strana, za kterou se v roce 1968 ucházel G. Wallace

¹⁰⁷³ Tindall 2000, str.828.

¹⁰⁷⁴ V Georgii a Kentucky byl tento věk snížen na osmnáct let, na Aljašce na devatenáct a v New Hampshire a na Havaji na dvacet let.

¹⁰⁷⁵ Jenže těchto států bylo celkem 39, protože poslední den, 1. července, se k němu kladně vyjádřily hned dva státy najednou - Severní Karolína a Oklahoma.

¹⁰⁷⁶ Virginie, Wyoming a Georgie.

¹⁰⁷⁷ Mississippi, Utah, Nevada, Nové Mexiko, Kentucky, Florida a obě Dakoty.

následných volbách liberálního demokrata McGoverna (přes drtivé vítězství republikánů). Ten měl nadprůměrné zastoupení mezi mladými voliči obecně. Zajímavé je, že 51% příslušníků věkové kategorie 45-59 let (kterým bylo v roce 1972 13-27 let) podpořilo v roce 2004 spíše konzervativního kandidáta republikánů, G. W. Bushe, což odpovídalo jeho celkovému výsledku.¹⁰⁷⁸

Všechny státy posléze v návaznosti na tento dodatek upravily i své státní zákonodárství v některých záležitostech, u kterých byl věk závazný - tedy například u podepisování smluv (nyní již mladí lidé ve věku 18-21 let nepotřebovali souhlas rodičů) či uzavírání manželství. Tyto změny byly završeny do konce osmdesátých let, posledním státem, který tato opatření schválil, bylo Mississippi. Naopak Národní zákon o způsobilosti k pití alkoholických nápojů z hlediska věku z roku 1984 („*National Minimum Drinking Age act of 1984*“) nařizoval státům zachovat jednotnou hranici jedenadvaceti let v této oblasti.¹⁰⁷⁹

7.1 Nominace Republikánské strany

Nixonovo velmi úspěšné působení v prezidentské funkci mu zajišťovalo téměř jistou nominaci pro druhé volební období. Vnitrostranická opozice byla velmi slabá, přesto se jí však podařilo vygenerovat dva jeho vyzyvatele, avšak jejich šance byly v podstatě nulové. Prvním se stal liberálně orientovaný McCloskey z Kalifornie,¹⁰⁸⁰ který reprezentoval protiválečné, levicové křídlo. Druhý z nich, konzervativce John Ashbrook z Ohia,¹⁰⁸¹ naopak stál v čele kritiků zprava, kterým vadila politika *détente* vůči Sovětskému a rovněž americká politika ve vztazích s Čínskou lidovou republikou. Již první primárky v New Hampshire ukázaly, že nemají žádnou šanci. Prezident zde totiž obdržel 83% hlasů, zatímco McCloskey s Ashbrokem pouze 11% a 6%.¹⁰⁸² Všechny ostatní primárky a rovněž výběr delegátů učiněný stranickými šéfy byly pak již pouhou formalitou.

Republikánský konvent se stejně, jako před čtyřmi lety odehrál (ve dnech 21.-23. srpna 1972) v Miami Beach Convention Center v Miami Beach na Floridě. Předsedal mu leader republikánské menšiny ve Sněmovně reprezentantů a Nixonův nástupce v nejvyšší funkci, Gerald Ford. Co se týče delegátů, pouze 5% jich tvořili černoši, 8% mladí lidé do třiceti let (v celé populaci jich bylo 28%) a 9% starších 65 let (15%).¹⁰⁸³ Samotné hlasování dopadlo jednoznačně - 1323 hlasů z celkového počtu 1324. Pouze jeden delegát z Nového Mexika se vyslovil pro Closkeye.¹⁰⁸⁴ Jako svého kandidáta na post viceprezidenta si prezident opět vybral Spiroa Agnewa z Marylandu.

Volba místa konání konventu místa byla opět součástí Nixonovy jižní strategie (*Southern Strategy*),¹⁰⁸⁵ která ve chvíli, kdy jeho hlavním protivníkem byl levicový ultraliberál G. McGovern a Wallace se rozhodl nekandidovat,¹⁰⁸⁶ dostala

---

¹⁰⁷⁸ Chmaitillová 2005, str. 77.

¹⁰⁷⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-sixth_Amendment_to_the_United_States_Constitution

Constitution

¹⁰⁸⁰ V letech 1969-83 zastupoval ve Sněmovně reprezentantů 11. kongresový okrsek v Kalifornii. http://en.wikipedia.org/wiki/Pete_McCloskey

¹⁰⁸¹ V letech 1961-82 působil ve Sněmovně reprezentantů (17. kongresový okrsek v Ohio). http://en.wikipedia.org/wiki/John_Ashbrook

¹⁰⁸² http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1972

¹⁰⁸³ Polsby 1976, str. 132.

¹⁰⁸⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/1972_Republican_National_Convention

¹⁰⁸⁵ Smith 1989, str. 389.

¹⁰⁸⁶ Tentokrát se rozhodl o kandidaturu usilovat v rámci Demokratické strany, avšak neuspěl. Podrobněji viz níže.

novou dimenzi. Cílem bylo především definitivně získat jižní státy pro republikány, což se mu skutečně podařilo.¹⁰⁸⁷ Dosáhl toho prostřednictvím slibu, že federální orgány omezí svůj tlak na desegregaci škol i ostatních zařízení.¹⁰⁸⁸

7.2 Nominační proces v Demokratické straně

Přesto, že demokraté nakonec volby drtivě prohráli, byly pro ně velmi zásadní, především z hlediska průběhu nominace. Na základě nepříjemné zkušenosti z roku 1968, kdy se kandidátem strany stal tehdejší viceprezident Humphrey, aniž by zvítězil v jediných primárkách,¹⁰⁸⁹ se část strany rozhodla, že je nutná zásadní změna. Byla ustavena „Komise stranické struktury a výběru delegátů“ („*Commission on Party Structure and Delegate Selection*“). Byla však spíše známá jako McGovern-Fraserova komise („*McGovern-Fraser Commission*“), podle G. McGoverna a Donalda Frasea z Minnesoty,¹⁰⁹⁰ kteří jí postupně předsedali. Měla 28 členů. Jejím hlavním cílem bylo vypracovat návrh, který by vedl k omezení vlivu stranických šéfů a zavedení primárek jako výhradního prostředku výběru delegátů na stranický konvent, což se také povedlo prosadit. Vzhledem k tomu, že se komise skládala zejména z levicově orientovaných liberálů, byla jedním z výsledků rovněž afirmativní akce, která měla zajistit účast menšinám a ženám, jejichž participace byla dosud vzhledem ke složení populace velmi podprůměrná. Delegace z každého státu měla odrážet jeho populační skladbu.¹⁰⁹¹

Zpočátku (po volbách v roce 1968) se zdálo, že o prezidentskou nominaci bude usilovat především nejmladší z bratrů Kennedyových, Edward, senátor z Massachusetts. Jeho prezidentské ambice však zmařil tzv. Chappaquiddický incident,¹⁰⁹² při němž zemřela jeho asistentka Mary Jo Kopechneová.¹⁰⁹³ Tato událost se mu později vracela jako bumerang, v roce 1972 se dokonce neobjevil ani jako kandidát a v letech 1976 i 1980 pohořel ve stranických primárkách.

Dlouho byl favoritem rovněž E. Muskie (prosazovala jej především stranická mašinérie, jejíž moc se však stále více rozplývala), jenž se stal všeobecně známým především poté, co v roce 1968 neúspěšně kandidoval na funkci viceprezidenta. Podle některých průzkumů veřejného mínění, které se konaly v roce 1971, měl dokonce šanci porazit Nixona.¹⁰⁹⁴ Dva týdny před prvními primárkami v New Hampshire však byl editoru deníku *Manchester Union Leader* tzv. „Canucký dopis“

---

¹⁰⁸⁷ V roce 1976 se sice všechny státy hlubokého jihu vyslovily pro demokrata Cartera, který však pocházel z Georgie.

¹⁰⁸⁸ Vystupoval především proti přepravování žáků autobusy do vzdálených škol tak, aby byly odbourány „jednobarevné“ školy (*desegregation busing*). Tento systém se shodou okolností dočkal největšího rozvoje právě během jeho administrativ. Holmes 1991, str. 18; srv. s: Hartmann 1977, str. 232.

¹⁰⁸⁹ Většinou ani tam, kde primárky probíhaly, nebylo zaručeno, že jejich výsledky budou dodrženy.

¹⁰⁹⁰ Nejprve (1963-79) byl členem Sněmovny reprezentantů (5. kongresový okrsek v Minnesotě), poté (1980-93) sloužil jako starosta Minneapolisu.

http://en.wikipedia.org/wiki/Donald_Fraser

¹⁰⁹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Donald_Fraser

¹⁰⁹² Polsby 1976, str. 88.

¹⁰⁹³ K této tragédii došlo 28. července 1969. Senátor se vracel z párty, která byla pořádána na ostrově Chappaquiddick (*Chappaquiddick Island*) v massachusettské oblasti zvané Martina vinice (*Martha's Vineyard*). Při přejezdu mostu jeho automobil sjel do vody a Kopechneová se utopila. Kennedy byl kritizován za to, že jí neposkytl první pomoc ani jí tuto první pomoc neobstaral. Také mu bylo vyčítáno, že dříve kontaktoval svého právníka, než-li policii.

Polsby 1976, str. 88; srv s Holmes 1991, str. 12 a

http://en.wikipedia.org/wiki/Chappaquiddick_incident

¹⁰⁹⁴ V květnu 1971 dokonce vedl o 7%. Summers 2003, str. 72.

(„*Canuck Letter*“),¹⁰⁹⁵ který jej obviňoval ze zaujatosti vůči Američanům kanadsko-francouzského původu. Mainský senátor se pokusil obhájit v tzv. „vykřičeném projevu“ („*the crying speech*“),¹⁰⁹⁶ škoda však již byla napáchána. V primárkách v New Hampshire sice poměrem 46% : 37% porazil svého hlavního konkurenta, jihodakotského senátora G. McGoverna, avšak obdržel mnohem méně hlasů, než se očekávalo.¹⁰⁹⁷ Tento výsledek jej z dalších bojů fakticky vyřadil a do pozice favorita se dostal jeho hlavní vyzyvatel. Ten také s převahou zvítězil ve velké většině dalších primárek. V rámci strany však proti němu vystoupila početná opozice (ne však natolik početná, aby ohrozila jeho nominaci), v jejímž čele stanul guvernér Georgie a budoucí prezident James Carter. Ti tvrdili, že svým levicově-liberálním extremismem odpuzuje mnoho tradičních demokratických voličů. Nelíbil se jim rovněž způsob přidělování delegátů, neboť například v Kalifornii platila zásada „vítěz bere vše“ („*winner take all*“). Právě zde zvítězil McGovern o pouhé 1%, získal však všech zdejších 273 delegátů.¹⁰⁹⁸

O demokratickou nominaci se rovněž pokoušel guvernér Alabamy¹⁰⁹⁹ G. Wallace, který se vrátil do lůna své „rodné“ strany. Hned v počátcích kampaně zvítězil v důležitých primárkách na Floridě. Stavěl se především do opozice vůči politice desegregace škol formou přepravování žáků autobusy do vzdálených škol tak, aby byly odbourány „jednobarevné“ školy (*desegregation busing*).¹¹⁰⁰ Během své předvolební kampaně ve státě Maryland byl 15. května 1972 postřelen Arthurem Bremerem.¹¹⁰¹ Wallace sice přežil, zůstal však navždy ochrnutý.¹¹⁰² Po útoku ještě vyhrál primárky v Marylandu, Michiganu, Tennessee a Severní Karolíně.

Demokratický konvent se (stejně jako republikánský) sešel v Miami Beach Convention Center v Miami Beach na Floridě, ve dnech 10.-13. července.¹¹⁰³ V jeho složení se projevíly změny, učiněné v rámci vnitrostranické reformy. Celých 40% účastníků tvořily ženy,¹¹⁰⁴ 16% pak černoši, 23% mladí lidé do třiceti let a pouze 4% lidé nad 65 let. V hlasování s převahou uspěl McGovern, když obdržel 1864,95 hlasů. Na dalších místech se umístili: Henry „Lopatka“ („*Scoop*“) Jackson ze státu Washington (525 hlasů),¹¹⁰⁵ G. Wallace (381,7), Shirley Chisholm z New Yorku

¹⁰⁹⁵ „*Canuck*“ označuje Američany kanadsko-francouzského původu.

¹⁰⁹⁶ Název je od toho, že velkou část tohoto projevu skutečně hovořil velmi nahlas.

¹⁰⁹⁷ Tato očekávání byla dána jednak jeho postavením favorita, jednak tím, že jeho domovský Maine s New Hampshire přímo sousedí. Maisel 1987, str. 190.

Uspěl pak ještě v primárkách v Arizoně, Iowě, Illinois a domovském Maine.

Podle mnohých názorů stál za cynickým dopisem některý z Nixonových lidí.

http://en.wikipedia.org/wiki/Canuck_Letter

¹⁰⁹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/1972_Democratic_National_Convention

¹⁰⁹⁹ V předchozí kapitole jsem jej označoval jako „bývalého alabamského guvernéra“, nyní slovo „bývalého“ již vypouštím, neboť v roce 1970 byl do tohoto úřadu opět zvolen.

¹¹⁰⁰ Holmes 1991, str. 18; srv. s: Hartmann 1977, str. 232.

¹¹⁰¹ Jeho čin nebyl motivován politicky, toužil pouze po slávě, které chtěl dosáhnout zavražděním někoho významného. Jeho původním cílem byl prezident Nixon. Summers 2003, str. 100 a 473.

¹¹⁰² Během hospitalizace v Marylandu naplnil jedno ustanovení alabamské ústavy, které říkalo, že pokud se bude guvernér zdržovat více jak dvacet dní mimo území státu, nahradí jej viceguvernér jako úřadující guvernér do doby jeho návratu. V tomto případě se však jednalo o období mezi 5. červnem a 7. červencem 1972. http://en.wikipedia.org/wiki/George_Wallace

¹¹⁰³ Maisel 1987, str. 195.

¹¹⁰⁴ V roce 1968 jich byla třetina. Jedním z důsledků McGovernovy kandidatury byl větší příchod žen do politiky. Smith 1989, str. 113.

¹¹⁰⁵ Jako kandidát se objevil již o čtyři roky dříve. Byl odpůrcem „*busingu*“, uspěl v primárkách ve Washingtonu, Coloradu, Oklahomě, Missouri, Kentucky, Jižní Karolíně a Delaware.

(151,95),¹¹⁰⁶ Terry Sanford ze Severní Karolíny (77,5),¹¹⁰⁷ H. Humphrey (66,7),¹¹⁰⁸ Wilbur Mills z Arkansasu (33,8),¹¹⁰⁹ E. Muskie (24,3), E. Kennedy (12,7), Sam Yorty z Kalifornie (10),¹¹¹⁰ Wyne Hays z Ohia (5),¹¹¹¹ John Lindsay z New Yorku (5),¹¹¹² E. McCarthy (2) a Walter Mondale z Minnesoty (2).¹¹¹³ Po jednom hlasu obdrželo ještě dalších pět kandidátů.

Jedním ze zajímavých (avšak pro McGovernovu kandidaturu tragických) bodů celé kampaně se stala viceprezidentská nominace Demokratické strany. Volba padla na Thomase F. Eagletona z Missouri,¹¹¹⁴ kterému se dostalo posvěcení i ze strany konventu. Již krátce po skončení „sjezdu“ však vyšlo najevo, že před několika lety se léčil na psychiatrii kvůli depresi a celkem třikrát podstoupil elektrošoky.¹¹¹⁵ Nejhorší na tom bylo, že tuto skutečnost zamlčel i jihodakotskému senátorovi. Vzápětí proti Eagletonovi vystoupilo i šest vlivných demokratů a docílili toho, že byl již 1. srpna z kandidátky vyškrtnut a nahrazen Sargentem Shriverem z Marylandu,¹¹¹⁶ švagrem bratrů Kennedyových. Toto rozhodnutí potvrdil demokratický výbor na svém zvláštním zasedání.¹¹¹⁷

7.3 Americká nezávislá strana (*American Independent Party*)

I když se G. Wallace vrátil zpět do Demokratické strany, formace, v jejíchž barvách se v roce 1968 ucházel o nejvyšší úřad,¹¹¹⁸ však nezanikla a rozhodla se v roce 1972 opět postavit svého kandidáta. Ukazovalo se však, že nemá nejmenší

---

¹¹⁰⁶ V letech 1969-83 sloužila ve Sněmovně reprezentantů (12. kongresový okrsek v New Yorku). Byla první Afroameričankou v historii, která usilovala o nejvyšší úřad v zemi.

Bodoval v primárkách konaných v New Jersey, Louisiana a Mississippi.
http://en.wikipedia.org/wiki/Shirley_Chisholm

¹¹⁰⁷ Nejprve (1961-65) sloužil jako guvernér Severní Karolíny, poté (1969-85) byl prezidentem Dukeovy univerzity. Vrcholem jeho politické kariéry se stalo jeho působení v Senátu (*class III.*) v letech 1986-93. http://en.wikipedia.org/wiki/Terry_Sanford

¹¹⁰⁸ Jeho neúspěch měl dvě základní příčiny - jednak se do nominačního procesu zapojil příliš pozdě, jednak byl v roce 1968 nominován jako kandidát stranické mašinérie, nyní musel bojovat přímo o přízeň voličů v primárkách, ve kterých nikdy (1960, 1968) nebyl příliš úspěšný. Přesto si však mohl připsat vítězství v Minnesotě, Indianě, Ohiu, Západní Virginii a Pensylvánii.

¹¹⁰⁹ Dlouho (1939-77) zastupoval ve Sněmovně reprezentantů 2. kongresový okrsek v Arkansasu. http://en.wikipedia.org/wiki/Wilbur_Mills

V primárkách uspěl pouze v rodném Arkansasu.

¹¹¹⁰ Nejprve (1951-55) byl členem Sněmovny reprezentantů z 14. kongresový okrsek v Kalifornii, poté (1961-73) sloužil jako starosta Los Angeles. http://en.wikipedia.org/wiki/Sam_Yorty

¹¹¹¹ V letech 1949-76 sloužil ve Sněmovně reprezentantů (18. kongresový okrsek v Ohio).
http://en.wikipedia.org/wiki/Wayne_Hays

¹¹¹² Do vysoké politiky vstoupil jako člen Sněmovny reprezentantů za 17. kongresový okrsek v New Yorku, kterým byl v letech 1959-65. Sloužil rovněž (1969-73) jako starosta města New York.
http://en.wikipedia.org/wiki/Wayne_Hays

¹¹¹³ Patřil k výrazně liberálnímu křídlu strany, byl členem Minnesotské demokratické farmářsko-dělnické strany (*Minnesota Democratic-Farmer-Labor Party*), kterou reprezentovali také Eugene McCarthy a Hubert Humphrey. Právě místo něj (když se stal roku 1964 viceprezidentem) se Mondale stal členem Senátu (*class II.*) a sloužil zde až do roku 1976, kdy byl zvolen viceprezidentem. V roce 1984 neúspěšně kandidoval na prezidenta proti R. Reaganovi. V letech 1993-96 působil jako velvyslanec v Japonsku. http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Mondale

¹¹¹⁴ V letech 1968-87 zastupoval stát Missouri v Senátu (*class III.*).
http://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Eagleton

¹¹¹⁵ Summers 2003, str. 509.

¹¹¹⁶ Působil v letech 1961-66 jako ředitel Mírových sborů (*Peace Corps*) a v letech 1968-70 jako velvyslanec ve Francii. http://en.wikipedia.org/wiki/Sargent_Shriver

¹¹¹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1972

¹¹¹⁸ Jak víme, v různých státech kandidoval za různé formace, Americká strana byla jakousi zastřešující celofederální organizací.

naději, neboť její úspěch v roce 1968 byl dán téměř výlučně osobní popularitou alabamského guvernéra a nemá téměř nic společného se samotnou Americkou nezávislou stranou. Tentokrát do boje vyslala Johna Schmitze¹¹¹⁹ z Kalifornie a Thomase Andersona z Tennessee. Oficiálně se o přízeň voličů ucházeli ve 32 státech,¹¹²⁰ avšak v dalších osmi působili jako vepsaní kandidáti.¹¹²¹ Skončili ovšem mezi poraženými, jejich necelých 1,5% nestačilo k zisku žádného volitelského hlasu.

7.4 Předvolební kampaň

Volby v roce 1972 hodně připomínají klání z roku 1964, byly podobně ideologicky vyhrcoené.¹¹²² V obou případech jedna ze stran nominovala představitele svého radikálního křídla, který poté volby drtivě prohrál. Avšak je otázkou, do jaké míry můžeme hovořit o radikalismu, jak u jednoho, tak u druhého směru. Kdy lze (objektivně) říci, který směr je radikální a který nikoliv? Při takovémto hodnocení samozřejmě záleží na politické orientaci daného člověka, kterou nelze z jakéhokoliv posuzování tohoto typu vypustit. Já osobně si myslím, že je poněkud přehnané označovat oba směry¹¹²³ za radikální. Jsem přesvědčen o tom, že radikální póly bychom našli v rámci Demokratické strany. Na jedné straně jím byl McGovernův levicově liberální fanatismus, na druhé straně Wallaceův extremistický segregacionismus. A Goldwater rozhodně nepatřil ani k jedné této skupině. To, že jej podpořili jižní demokraté, je jiná záležitost, která byla především výsledkem nedorozumění a štvavé Johnsonovy kampaně v roce 1964, jak jsme si již řekli v příslušné kapitole.

Jsem však přesvědčen o tom, že McGovern extremistou byl.¹¹²⁴ Jeho zvolení by způsobilo vnitřní i vnější destabilizaci Spojených států.¹¹²⁵ Jednostranné stažení se z Vietnamu a ústupky komunistům by oslabilo by sílu (především morální) Spojených států a ta by měla dva důsledky. V prvním sledu by následoval nástup komunistů vůči všem svobodným národům světa, především v Evropě. V druhém sledu by tyto svobodné národy rezignovaly jednak na přímou obranu, jednak by se přestaly spoléhat na Spojené státy, o kterých by věděly, že nejsou schopné dostát svým závazkům. V důsledku toho by se politika těchto svobodných států zvrhla v nějakou formu appeasementu nebo by se dokonce přímo podřídily Sovětskému svazu. Nixon, jako realistický politik, kterému šlo především o národní bezpečnost

---

¹¹¹⁹ Byl původně republikánem. V letech 1970-73 působil jako člen Sněmovny reprezentantů (35. kongresový okrsek v Kalifornii. http://en.wikipedia.org/wiki/John_G._Schmitz

¹¹²⁰ Stejně, jako v roce 1968, byla Americká nezávislá strana pouze jakousi zastřešující celofederální organizací, i nyní se v jednotlivých státech objevovaly formace jako Americká strana (*American Party*), Nezávislá strana (*Independent Party*), Americká konzervativní strana (*American Conservative Party*), Konstituční strana (*Constitution Party*) či Strana George Wallace (*George Wallace Party*).

¹¹²¹ Jejich kandidátka se neobjevila pouze ve Vermontu, New Yorku, hlavním městě Washingtonu, Indianě, Západní Virginii, Missouri, na Floridě, v Jižní Dakotě, Nebrasce, Nevadě a na Havaji.

¹¹²² Schantz 1996, str. 109.

¹¹²³ Tedy konzervativní v rámci Republikánské strany, představovaný Goldwaterem v roce 1964 a liberálně levicový v Demokratické straně, který roku 1972 zastupoval McGovern.

¹¹²⁴ Skutečnými extremisty jsou samozřejmě na tomto pólu komunisté, my se však pohybujeme v americkém kontextu.

¹¹²⁵ Každý samozřejmě může namítnout, že k této destabilizaci došlo vinou Nixona a „jeho“ aféry Watergate. Připomeňme však, již po několikáté, že aféra Watergate byla uměle vyvolána levicově-liberálními radikály, kteří nebyli schopni se smířit s Goldwaterovou porážkou a použili jiné metody jak se Nixona zbavit, než-li přímého střetnutí ve volbách.

Spojených států a s ní úzce propojenou bezpečnost celého světa, si toto velmi palčivě uvědomoval a správně na McGovernův extremismus během kampaně upozorňoval.

I při vyjadřování názorů na vnitřní politiku se projevoval levicově-liberální radikalismus jihodakotského senátora, a to ve dvou směrech - ve vztahu k postavení černochů a v postoji k sociálně-ekonomickým otázkám. Nejprve k prvnímu problému. Padesátá a šedesátá léta znamenala nepochybně pokrok ve vztahu k afroamerické menšině, podařilo se zastavit jejich faktickou diskriminaci a nastartovat úspěšný proces desegregace, během něž se černoši postupně stávali plnoprávními občany Spojených států, kterým nebylo (zejména to platí o jižních státech, kde byli stále u moci demokraté) bráněno v plném zapojení se do společenského života. Došlo k odstranění ponižujících opatření, přijatých na přelomu 19. a 20. století v rámci pravidla „oddělení, ale rovni“ („*separate, but equal*“). Jen připomeňme, že všechna tato diskriminující opatření pocházela z dílny Demokratické strany a republikáni byli těmi, kteří se zasadili o zrušení otroctví a v severních státech, kde měli až do šedesátých let¹¹²⁶ převahu, k zavedení takovýchto diskriminačních opatření nedošlo.

Najednou se však v severních demokratech cosi zlomilo a začali se postupně distancovat od svých jižních kolegů. Byl nastartován proces desegregace, který měl podporu drtivé většiny členů Republikánské strany. Pouze jediní v jejím rámci vystupovali proti některým dílčím zákonům a to ze specifických důvodů (ochrana práv států a jednotlivců), nikoliv kvůli odporu vůči samotnému procesu desegregace tak, jako tomu bylo u části demokratů. Goldwater sám dokonce podpořil všechny ostatní zákony o občanských a volebních právech, kromě jediného - a hned se stal symbolem segregacionismu. Představitelé tohoto směru však stále působili v rámci Demokratické strany, která postupně rozpadala na dva extremistické bloky. Jeden z nich, levicově-liberální (jehož představitelem byl právě Goldwater), nejspíše cítil nějaký pocit kolektivní viny své strany se rozhodl jít v procesu desegregace ještě dále, než republikáni. Ti správně požadovali pouze odstranění diskriminace, zrovnoprávnění a plné zapojení do společnosti. To vše však mělo probíhat nenásilně. Naproti tomu jejich konkurenti (a jihodakotský senátor patřil k nejradikálnějším z nich) boj za občanská práva zvrhli do dalšího extrému - omezování svobody většiny obyvatelstva pomocí nesmyslných afirmativních akcí, násilné integrace škol formou *busing*, apod. Došlo k popření základní myšlenky boje za občanská práva. Dříve byl běloch více než černoch a měl i více práv. Původní hnutí padesátých a šedesátých let (a hovořil o tom i Martin Luther King) se zasazovalo o naprosté zrovnoprávnění bez ohledu na rasu, národnost či náboženské vyznání, což by mělo být jedním z nejvyšších ideálů.

Levicově-liberální fanatici však přišli s dalším extrémem - černoši a menšiny obecně měli mít najednou více práv než-li většinové obyvatelstvo. Bylo popřeno právo rodiče volit školu pro své dítě, tedy jednoho z ideálů rasové integrace, jehož cílem bylo nebránit černochům, aby navštěvovali „bílé“ školy a nebyli při přijetí do zaměstnání ani při studiu samotným diskriminováni. Nyní naopak došlo k popření práva volby „bílého“ rodiče, který byl nucen z rozhodnutí úřadů posílat své dítě (třeba přes celé město, což samozřejmě také nebylo bez nebezpečí) do černošských škol. McGovern a ostatní extremisté jeho směru tedy postavili původní ideály na hlavu. Nixon v rámci své jižní strategie vystupoval pouze proti těmto extremistickým výstřelkům (hlavně proti *busing*), avšak nepopíral samotný proces desegregace. Hodlal na svou stranu získat jižní demokraty a rasisty, ale ne tím, že by přijal jejich názory, ale tím, že se v této otázce postavil napravo od McGoverna - čímž se pro tyto

---

¹¹²⁶ Samozřejmě s výjimkou vlád F. D. Roosevelta, neboť toto období je specifické.

skupiny zdál být přijatelnějším, aniž by přestoupil na jejich platformu. Díky tomu si nepopudil ani tradiční republikánské voliče a dokonce se mu podařilo na svou stranu získat i některé demokraty ze severu a západu. Každému, kdo s afirmativními akcemi a *busing* nesouhlasil, se okamžitě dostalo nálepky „rasisty“ - to jen poukazuje na nízkost a primitivnost tohoto názorového proudu. Mimochodem, tento levicově-liberální extremismus nezanikl spolu s McGovernovou drtivou porážkou, avšak přímo se přetransformoval do multikulturalismu a částečně i komunitarismu (jeho levé varianty), které patří v současnosti k dominantním proudům západního levicového myšlení a jsou velkým ohrožením svobody jednotlivce.

Vraťme se však k volbám roku 1972. Dalším aspektem demokratické kampaně byl důraz na pokračování Johnsonovy politiky „velké společnosti“, tedy rozšiřování sociálních programů, větší daňová progresse, vyšších daní pro bohaté a především úplná novinka - zavedení minimální mzdy. V západní Evropě i u nás je to celkem běžné opatření (vzhledem k silnějším levicovým stranám ve všech těchto státech), proti němuž se jen málokdo odváží vystupovat, ve Spojených státech se však jednalo o revoluční požadavek. Levicově orientovaní lidé samozřejmě považují minimální mzdu za jeden z pilířů celého sociálně-ekonomického systému a požadují její neustálé navyšování.

Ve svém důsledku je však institut minimální mzdy silně asociální. Ano, na jedné straně zajistí každému zaměstnanci určitý standard, záruku, že mu budou hrazeny minimální životní náklady. Avšak negativa jasně převažují, a to ve dvou směrech. Především, pokud zaměstnavatelé chtějí postupovat v rámci zákona, mohou si dovolit zaměstnat méně lidí, než kdyby nebyli omezeni minimální mzdou. Díky tomu narůstá počet lidí bez práce, což má dva důsledky. Prímým důsledkem je, že dochází k nárůstu výdajů ze státního (federálního) rozpočtu na sociální zabezpečení rostoucího počtu nezaměstnaných. Na to navazuje i nemožnost snižovat daně (čímž by došlo ke stimulaci hospodářského rozvoje) a naopak narůstá tendence ke zvyšování těchto daní. Co bude důsledkem? Soukromý zaměstnavatel díky nárůstu odvodu do státní (federální) pokladny nebude mít dostatek prostředků k placení svých zaměstnanců a buď bude muset nějakého zaměstnance propustit, nebo nechá svůj podnik zbankrotovat. A v tuto chvíli se ocitáme v začarovaném kruhu. Druhým důsledkem zavedení minimální mzdy je rozvoj šedé ekonomiky, tedy zaměstnávání tzv. „načerno“. Dochází tak k daňovým únikům, které opět poškozují státní (federální) pokladnu, již díky tomu ubývají finanční prostředky. Abychom to shrnuli, minimální mzda na jedné straně zaručuje každému zaměstnanci určité životní minimum, na druhé straně vede ke zvyšování nezaměstnanosti, brždění ekonomického rozvoje, zvyšování sociálních výdajů, zvyšování (nebo minimálně stagnaci) daní a rozvoji šedé ekonomiky.

Požadavky McGoverna v sociálně ekonomické oblasti byly naprosto nereálné, neboť již v důsledku Johnsonových reforem došlo k nárůstu schodků státního rozpočtu a tím pádem i k růstu federálního dluhu, daní, inflace a nezaměstnanosti a ke zpomalování (či dokonce stagnaci) rozvoje hospodářství. Aplikací McGovernových opatření v této oblasti by došlo k dalšímu prohloubení krize.

Nixonův volební program byl naopak zcela realistický a v důsledné opozici vůči výše zmíněnému extremismu.¹¹²⁷ Právě během roku 1972 začala přinášet plody jeho úspěšná zahraniční politika. Došlo k normalizaci vztahů se Sovětským svazem, které měly za následek omezení nebezpečí vyplývajících z jaderné války mezi oběma

---

¹¹²⁷ Technicky vzato však byl McGovernův program v opozici k Nixonovu, neboť ten byl úřadujícím prezidentem.

supervelmocemi, což by mělo za následek globální katastrofu. Došlo také k navázání kontaktů s rudou Čínou, což nejen že omezilo možnosti vypuknutí zničujícího konfliktu i s touto komunistickou zemí, ale docílení vyvážené situace mezi třemi nejsilnějšími mocnostmi světa, kdy SSSR a ČLR měly vzájemné horší vztahy, než-li každá z nich se Spojenými státy, kterým tak poskytly poměrně velký manévrovací postoj v rámci mezinárodní diplomacie a rovněž zvýšily jejich možnost dostát svému úkolu hlavního garanta bezpečnosti svobodných národů. Rovněž ničivá válka ve Vietnamu, kterou rozpoutaly dvě demokratické administrativy a další demokrat, McGovern, se ji pokoušel ukončit cestou národního ponížení a předhození všech národů jihovýchodní Asie komunistické zvěli, se blížila ke svému konci.¹¹²⁸ Republikánský prezident sice nehodlal rušit Johnsonova opatření v sociálněekonomické oblasti, avšak bránil se jejich dalšímu rozšiřování. Rovněž v případě občanských práv se zachoval republikánsky - nebránil se rovnému postavení menšin, avšak vystupoval proti omezování práv a svobod většinového obyvatelstva.

Aféra Watergate je sice podrobně popsána na jiném místě, avšak je třeba ji zmínit, neboť její počátky se vztahují právě k předvolební kampani roku 1972. V noci z 15. na 16. června 1972 se do sídla Demokratické strany v luxusním hotelovém komplexu Watergate ve Washingtonu amatérským způsobem vloupalo několik lidí, kteří byli ve spojení s Bílým domem, aby zde namontovali odposlouchávací zařízení. Jednalo se o čtyři kubánské emigranty¹¹²⁹ a Jamese McCorda,¹¹³⁰ o kterém se později zjistilo, že „byl na výplatní pásce Bílého domu“. Konkrétně působil přímo ve Výboru pro znovuzvolení prezidenta (*Committee to Reelect the President*).¹¹³¹ V době, kdy k pokusu o vloupání došlo, prošla událost téměř bez povšimnutí, zdála se být naprosto bezvýznamnou (což také byla). Dva mladí redaktori deníku *The Washington Post* Bob Woodward a Carl Bernstein¹¹³² se však chopili vyšetřování. Šlo o klasickou práci zapálených liberálů (byť Woodward¹¹³³ byl formálně členem Republikánské strany), kteří se snažili téměř z ničeho vykresat kladivo, kterým by mohli bušit do

---

¹¹²⁸ To, že posléze Spojené státy s republikánskými administrativami nebyly schopné dodržet ustanovení pařížské mírové smlouvy a ochránit Jižní Vietnam před okupací a násilnou anexí, je již jiná kapitola. Kdo si toto může připsat na vrub? Samozřejmě opět liberální demokraté. Jednak tím, že rozpoutali nesmyslnou aféru Watergate, jejímž důsledkem bylo oslabení prezidenta a tím i celých Spojených států, jednak svou politikou v Kongresu, kde měli převahu (demokraté jako celek). Prosadili taková opatření, která Nixonovi a Fordovi nedávala žádnou možnost, jak dosáhnout svých závazků a museli pouze nečinně přihlížet, jak se národy jihovýchodní Asie (především Kambodža) stávají obětmi komunistické zvěle. Rovněž všichni američtí vojáci, kteří ve Vietnamu zahynuli, zemřeli díky této liberální politice zbytečně - demokraté je tam nejdříve vyslali, pak vinu svalili na republikány a nakonec svými opatřeními v Kongresu vše postavili na hlavu.

¹¹²⁹ Byli jimi Virgilia Gonzáleze, Bernarda Barkera, Eugenia Martíneze a Franka Sturgise.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate>

¹¹³⁰ Mankiewicz 1975, str. 12; srv s: Majstr 1997, str. 199.

McCord pracoval rovněž pro CIA a FBI. http://en.wikipedia.org/wiki/James_McCord

Důležité bylo, že jeho zápisník (a zápisník dalšího ze zadržených) obsahoval kontakt na příslušníka tzv. instalatérů (*Plumbers*) H. Hunta. Graubard 2007, str. 435.

¹¹³¹ Summers 2003, str. 77; Polsby 1976, str. 62. Zkracuje se CRP, častěji pak jako CREEP (toto slovo je v angličtině rovněž používáno jako označení pro plížení se, kradení se). Výbor byl ustaven před prezidentskými volbami v roce 1972 a měl zajistit opětovné zvolení prezidenta R. Nixona. Jeho členy byli John N. Mitchell, Jeb Stuart Magruder, G. Gordon Liddy, E. Howard Hunt, Maurice Stans, Kenneth H. Dahlberg, Hugh W. Sloan, Jr., James W. McCord, Donald Segretti, Fred LaRue, Mike Chace a Jon Bell. http://en.wikipedia.org/wiki/Committee_to_Re-elect_the_President

¹¹³² Woodward pracoval v té době pro Washington Post teprve devět měsíců a Carl Bernstein, který byl zaměstnancem téhož listu od roku 1966, působil v té době poměrně nevyrovnaně a neměl daleko k propuštění. Bernstein 1974, str. 13; srov. s: Majstr 1997, str. 200.

¹¹³³ Woodward byl za svou práci kritizován, neboť se příliš často uchýloval k „nejmenovaným zdrojům“.

Nixona - to se jim také povedlo, i když rozhodně ve větší míře, než sami čekali. Demokratická strana se sice snažila využít jejich článků v předvolební prezidentské kampani, ukázalo se však, že voliči uvažují racionálně a hodnotí prezidentovu práci a ne štvání kvůli třetíradé vloupačce. Po volbách však došlo doslova k „masáži“ veřejnosti liberálními médii a k odhalování dalších afér, které všechny údajně vedly přímo k prezidentovi, což nikdy nebylo prokázáno. Tato štvavá kampaň liberálních fanatiků skončila až Nixonovou rezignací. Nejednalo se jen o jeho ponížení, ale především o ponížení a oslabení celých Spojených států.

Jak vypadal vývoj volebních preferencí? Zatímco ještě v roce 1971 potenciální prezidentští kandidáti (E. Muskie, E. Kennedy) zaznamenávali náskok před Nixonem, postupem času, jak si občané začali uvědomovat jeho přínos pro Spojené státy (především v zahraniční politice), se výsledky průzkumů veřejného mínění začaly postupně obracet, zvláště ve chvíli, kdy se došlo k plnému projevení se McGovernova extremismu. Již v květnu 1972 by jej úřadující prezident porazil v poměru 54% : 46% a nejen, že si svůj náskok udržel, ale ještě se mu jej dařilo navyšovat.¹¹³⁴

7.5 Celkové volební výsledky

V den voleb (7. listopad 1972) již bylo naprosto jasné, že republikánský kandidát zvítězí, šlo pouze o to, s jakým rozdílem. Prvním známým ukazatelem byla již tradičně volební účast, která pouze potvrdila sestupnou tendenci posledních voleb. činila pouhých 55,5%, což byl nejnižší údaj od roku 1948, avšak zároveň vyšší, než-li ve všech následujících volbách, s výjimkou roku 2004.¹¹³⁵ V absolutních číslech se tohoto klání zúčastnilo 77,7 milionů voličů.¹¹³⁶

Když začaly přicházet výsledky z jednotlivých států, ukazovalo se, že McGovernova porážka bude daleko drtivější, než se předpokládalo. Úřadujícímu prezidentovi se podařilo získat 60,67% (47 168 710) hlasů, zatímco jihodakotskému senátorovi pouze 37,52% (29 173 322). Na třetím místě se umístili kandidáti Americké nezávislé strany, pro které se rozhodlo 1,42% (1 100 868) voličů.¹¹³⁷ O zbývající hlasy se podělili Louis Fischer (Socialisticko-dělnická strana, *Socialist Labor Party*),¹¹³⁸ Linda Jenness (Socialističtí dělníci, *Socialist Workers*),¹¹³⁹ Benjamin Spock (Svobodná unie, Lidová strana, *Liberty Union, People's Party*),¹¹⁴⁰

---

¹¹³⁴ Summers 2003, str. 476.

¹¹³⁵ Tindall 2000, str. 835.

Vůbec nejvyšší volební účast byla zaznamenána již tradičně v Utahu a rovněž v Jižní Dakotě (69%), nejnižší pak v hlavním městě Washingtonu. Co se týče jednotlivých regionů, nejvíce voličů se k volebním urnám dostavilo ve farmářských státech, nejméně naopak ve starém jihu.

¹¹³⁶ Karas 2005, str. 23. Přesně to bylo 77 704 024 voličů.

http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1972

¹¹³⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹³⁸ Jeho spolukandidátem se stal G. Gunderson. O přízeň voličů se ucházeli v Massachusetts, New Yorku, New Jersey, Indianě, Illinois, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Virginii, Georgii, Iowě, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington.

¹¹³⁹ Spolu s Andrewem Pulleyem se objevil na kandidátce v Massachusetts, Rhode Islandu, New Hampshire, Vermontu, Maine, New Jersey, Pensylvánii, hlavním městě Washingtonu, Michiganu, Minnesotě, Kentucky, Mississippi, Louisianě, Texasu, Iowě, obou Dakotách, Idaho, Coloradu, Novém Mexiku, Arizoně, Kalifornii a ve státě Washington.

¹¹⁴⁰ Spockovým „partnerem“ v Massachusetts, Rhode Islandu, Vermontu, Maine, New Jersey, Indianě, Minnesotě, Kentucky, Idaho, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington se stal Julius Hobson.

Gus Hall (Komunistická strana, *Communist Party*),¹¹⁴¹ John Hospers (Libertariánská strana, *Libertarian Party*),¹¹⁴² Eveleyn Reed (Socialističtí pracovníci, *Socialist Workers*),¹¹⁴³ John Mahalchik (Amerika na prvním místě, *America First*),¹¹⁴⁴ E. Harold Munn (Prohibiční strana, *Prohibition Party*)¹¹⁴⁵ a Gabriel Green (Univerzální strana, *Universal Party*).¹¹⁴⁶

V přepočtu na volitelské hlasy bylo Nixonovo vítězství ještě drtivější, neboť bodoval ve všech státech s výjimkou Massachusetts a hlavního města Washingtonu, díky čemuž se pro něj vyslovalo 520 „členů“ kolegia volitelů,¹¹⁴⁷ zatímco pro jeho konkurenta pouze sedmnáct z nich. Jeden původně republikánský volitel z Virginie se pak vyslovil pro dvojici Hospers-Nathan, která kandidovala za Libertariánskou stranu. Co se týče jednotlivých okresů, republikáni uspěli v 2959 (95,76%) z celkových 3090 oblastí.¹¹⁴⁸ Demokraté si naopak i v tomto směru odnesli největší porážku v celé historii - zvítězili v pouhých 131 oblastech (4,24%).¹¹⁴⁹

Nixonovi se podařil šalamounský kousek. Nejen, že si udržel podporu mezi voliči své strany (bylo jich 94%), ale získal i obrovskou převahu mezi nezávislými (66%) a mezi demokraty se mu podařilo dobýt 42%, což představovalo absolutní rekord.¹¹⁵⁰ Ve srovnání s rokem 1968 se mu v podstatě podařilo udržet si všechny své voliče, k nimž připojil i ty, kteří se tehdy vyslovili pro Wallace. Rovněž jej podpořila i část těch, kteří volili Humphreye, neboť je odradil McGovernův levicově-liberální extremismus. Úřadujícího prezidenta podpořily vyšší a střední vrstvy, obyvatelé předměstí, inteligence,¹¹⁵¹ farmáři, modré límečky, jižanští rasisté a silně věřící občané.¹¹⁵² Z ideového hlediska získal na svou stranu konzervativce, populisty a většinu libertariánů.¹¹⁵³

Kandidát demokratů se zaměřoval pouze na konkrétní skupiny, na které cílil ve svém předvolebním programu. Z hlediska zahraniční politiky jej podpořili především pacifisté, účastníci protiválečných demonstrací a levicoví intelektuálové. Jednalo se především o mladé lidi.¹¹⁵⁴ Z dalších skupin jmenujme Afroameričany a

---

¹¹⁴¹ Voliči si jej mohli (spolu s Narcisem Tynere) vybrat v Massachusetts, Maine, New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, v hlavním městě Washingtonu, Ohio, Illinois, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Kentucky, Iowě, Jižní Dakotě, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington.

¹¹⁴² Spolu s Theodorou Nathan se o přízeň voličů ucházel v Massachusetts, Rhode Islandu, Maine, Texasu, Coloradu, kalifornii a ve státě Washington.

¹¹⁴³ Voliči mohli kandidátku s Reedem a Cliftonem DeBerryem objevit v New Yorku, Indianě a ve Wisconsinu.

¹¹⁴⁴ Jeho spolukandidátem se v New Jersey stal Irving Homer.

¹¹⁴⁵ V Delaware, Alabamě, Kansasu, Coloradu a Kalifornii se o přízeň voličů ucházel spolu s Marshallem Uncapherem.

¹¹⁴⁶ S Danielem Fryem kandidoval pouze v Iowě a v Kalifornii.

¹¹⁴⁷ Z absolutního hlediska se jednalo o třetí nejlepší výsledek v kolegiu volitelů v historii - po Reaganovi v roce 1984 (525) a Rooseveltovi roku 1936 (523).

¹¹⁴⁸ Oproti předchozím volbám přibyl jeden distrikt na Aljašce.

¹¹⁴⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁵⁰ Polsby 1976, str. 12.

¹¹⁵¹ Nemám na mysli intelektuály, ale lékaře, učitele a podobné vrstvy.

¹¹⁵² Volilo jej rovněž velké množství katolíků.

¹¹⁵³ Srv. s: White 1975, str. 169.

¹¹⁵⁴ Právě mladí lidé bývají často plní ideálů a nejsou schopni reálného zhodnocení situace. Jejich pohled je většinou omezen a žijí ze dne na den. Jejich řešení jsou často prvoplánovitá a přímočará, jejich rovnice mají často jen jednu neznámou a jedno řešení. Velmi často si neuvědomují souvislosti a pozadí jednotlivých událostí, což platí především právě o válce ve Vietnamu. Uvažovali jednoduše - ve válce umírají lidé, je tedy špatná, proto existuje pouze jedno řešení - válku okamžitě ukončit. Neřešili v tu chvíli, co by to znamenalo pro globální rovnováhu, spojenecké vztahy, morální sílu Spojených států a především si neuvědomovali (nebo nechtěli uvědomovat) pravou podstatu

menšiny vůbec a chudší vrstvy obyvatelstva. Takřka poprvé se ve volbách objevila problematika potratů a práv homosexuálů. McGovernova kampaň se úspěšně orientovala i na gaye a lesbičky. Celkově by se dalo říci, že jej podporovaly spíše okrajové a specifické vrstvy obyvatelstva. Z ideového hlediska oslovil především téměř všechny liberály, ale rovněž část libertariánů. Populisté, kteří byli tradiční oporou demokratů, však přešli na Nixonovu stranu - většina se jich nacházela především právě v jižních státech.

Na závěr poznamenejme, že celkové náklady obou kandidátů na celofederální kampaň dosáhly úrovně 100 milionů dolarů. To je skutečně raketový nárůst výdajů, když se uvědomíme, že v letech 1960, 1964 a 1968 činily 20, 25 a 44 milionů.¹¹⁵⁵

7.6 Volební výsledky ve vybraných státech

Následující oddíl, který je třeba zařadit již vzhledem k tomu, že byl součástí kapitol zabývajících se volbami v letech 1960, 1964 i 1968, bude však poněkud monotónní. Jak již bylo řečeno, demokraté zvítězili pouze ve státě Massachusetts a v hlavním městě Washingtonu a uspěli jen ve 4,24% (!) okresů v celých Spojených státech, bude se tedy jednat spíše o suchý výčet fakt - výsledků voleb (se změnou oproti předchozímu klání, které proběhlo v roce 1968), volební účasti, přidělených volitelských hlasů¹¹⁵⁶ a počtu okresů, ve kterých se podařilo McGovernovi zvítězit. Vzhledem k tomu, že byl úspěšný pouze v několika málo významných oblastech, budou i tyto informace velmi stručné.

7.6.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

Volební výsledek v Nové Anglii lze interpretovat dvojím způsobem na základě jediného východiska, kterým je dominance demokratů v tomto regionu. Nejdříve si řekněme, jak zde oba hlavní kandidáti dopadli. Nixon zvítězil s 52,54% (2 730 555) hlasy, McGovern jich pak obdržel 46,72% (2 427 876). Co z těchto čísel vyplývá? Jednou z možných interpretací je pokoření demokratů v jejich největší regionální baště. Druhá, poněkud odlišná interpretace říká, prezident zde zaznamenal svůj vůbec nejhorší výsledek a naopak jediný stát, ve kterém se jihodakotskému senátorovi podařilo zvítězit, se nachází právě v tomto regionu (byl jím Massachusetts). Oba výklady jsou možné. Záleží pouze na tom, zda na tuto pomyslnou sklenici budeme pohlížet jako na poloplnou či poloprázdnou.

Z celkových 37 zdejších volitelských hlasů s jich Nixon připsal „pouze“¹¹⁵⁷ 23, jeho konkurent pak čtrnáct. Poměr ve vítězných okresech pak byl 51 : 10 v prezidentův prospěch. Volební účast dosáhla jedné z nejvyšších úrovní ze všech regionů, pohybovala se mezi 60% (Maine) a 66% (Connecticut).¹¹⁵⁸

Massachusetts

První stát, kterému se budeme věnovat, je jediným,¹¹⁵⁹ v němž se podařilo McGovernovi zvítězit. Zdejších čtrnáct volitelských hlasů si mohl připsat na základě

---

komunistických režimů a důsledky pro obyvatele jihovýchodní Asie. A na strunu tohoto dětinsky prostého myšlení se snažil McGovern hrát.

¹¹⁵⁵ Polsby 1976, str. 51.

¹¹⁵⁶ Vzhledem k tomu, že v roce 1970 došlo opět ke sčítání obyvatelstva, došlo tedy nejen k překreslování kongresových okrsků, ale i ke změně počtů volitelů, zastupujících jednotlivé státy.

¹¹⁵⁷ Slovo „pouze“ není použito v absolutním, ale relativním slova smyslu - ve srovnání s ostatními regiony.

¹¹⁵⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁵⁹ Zvítězil ještě v hlavním městě Washingtonu, ten však není státem.

podpory 54,2% (1 332 540) zdejších voličů.¹¹⁶⁰ Porazil tak úřadujícího prezidenta se 45,23% (1 112 078).¹¹⁶¹ Massachusetts byl rovněž jediným státem, kde se demokratické dvojici podařilo získat více okresů než jejich protivníkům. Bylo jich devět z celkového počtu čtrnácti. Volební účast dosáhla v rámci celé federace poměrně slušné úrovně, vyšplhala se na 62%.¹¹⁶²

7.6.2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Washington, D. C.)

Rovněž další převážně demokratický region, středoatlantické státy, se tentokrát postavil na stranu republikánů. Ti zde obdrželi velmi dobrých 59,12% (9 757 729) oproti demokratickým 39,85% (6 575 937). McGovern zvítězil pouze v hlavním městě Washingtonu, který mu však přinesl jen tři hlasy volitelů z celkového počtu 101,¹¹⁶³ které se zde přidělovaly. Poměr okresů získaných oběma hlavními kandidáty byl 173 : 5 v Nixonův prospěch. Volební účast se pohybovala od 30% (hlavní město Washington) po 62% (Delaware).¹¹⁶⁴

Maryland

Nyní mohl být (narozdíl od roku 1968) viceprezident S. Agnew spokojený, neboť jeho domovský stát velkou většinou podpořil republikánskou kandidátku.¹¹⁶⁵ Ta získala zdejších deset volitelských hlasů na základě 61,26% (829 305), což bylo o téměř 19,5% více než o čtyři roky dříve. Demokratický kandidát pak zaostal s 37,66% (505 781).¹¹⁶⁶ Tomu se podařilo zvítězit pouze v nejlidnatějším městě Baltimore. Ve zbývajících 25 okresech (včetně Amber Aroundell s hlavním městem Annapolis) uspěl jeho konkurent. Volební účast dosáhla pouhých 50%.¹¹⁶⁷

7.6.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Zajímavé je, že přestože ve všech třech předchozích sledovaných volbách dosahovali republikáni větší podpory na Středozápadě než mezi středoatlantickými státy, tentokrát se situace obrátila. Přestože zdejší výsledek byl stále velmi solidní, stal se pro Nixonovu stranu třetím nejhorším v těchto volbách mezi všemi regiony, po Nové Anglii a pacifických státech. Prezident zde dosáhl 58,16% (10 484 580), které však přes svou „podprůměrnost“ stačily k zisku všech zdejších 106 hlasů volitelů.¹¹⁶⁸ MocGovernu pak podpořilo 40,23% (7 252 884) středozápadních voličů a většina jich jej podpořila pouze v 34 z celkového počtu 529 okresů. Volební účast se pohybovala od 57% (Ohio) po 69% (Minnesota).¹¹⁶⁹

¹¹⁶⁰ Oproti předchozím volbám však došlo ke ztrátě téměř 9%.

¹¹⁶¹ Zbývajících hlasy si rozdělili L. Jenness, J. Schmitz, L. Fisher, B. Spock, H. Hall a J. Hospers.

¹¹⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁶³ New York a i Pensylvánie ztratily po dvou volitelských hlasech.

¹¹⁶⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁶⁵ Pocházel odtud i demokratický kandidát na post viceprezidenta, S. Shriver.

¹¹⁶⁶ Na dalším místě se umístil J. Schmitz.

¹¹⁶⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁶⁸ V počtu volitelských hlasů došlo oproti předchozím volbám pouze ke dvěma malým změnám - Wisconsinu i Ohiu ubylo po jednom zástupci v kolegiu volitelů.

¹¹⁶⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

7.6.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Mezi hraničními státy se Nixonovi podařilo s 66,08% (3 887 640) dosáhnout druhého největšího úspěchu ze všech regionů, hned po starém jihu. Jeho konkurenta pak podpořilo pouze 33,17% (1 951 565) voličů, což nestačilo na získání ani jednoho ze zdejších 45¹¹⁷⁰ zástupců v kolegiu volitelů. Poměr vítězných okresů byl 418 : 16 ve prospěch úřadujícího prezidenta, R. Nixona. Účast voličů se pohybovala mezi 43% (Tennessee) a 63% (Západní Virginie).¹¹⁷¹

7.6.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

V případě starého jihu se opakoval rok 1964. Nixon sice nedosáhl v některých státech takové podpory jako Goldwater, avšak jako vůbec první republikán od období rekonstrukce zvítězil v Arkansasu. S výraznou většinou uspěl i ve všech ostatních státech a jako první republikán od sedmdesátých let 19. stol. bodoval ve většině zdejších států.¹¹⁷² Jeho celková podpora se vyšplhala na 69,73% (9 926 389), což byl vůbec nejlepší výsledek ze všech regionů v tomto roce. Mohl si tak připsat sto devatenáct ze zdejších 120¹¹⁷³ hlasů volitelů. Jeden z prezidentových volitelů z Virginie se vyslovil pro dvojici Hospers-Nathan, která kandidovala za Libertariánskou stranu. McGovern si odtud odnesl svou nejtěžší porážku, vyslovilo se pro něj 28,87% (4 109 545) voličů. Bodoval pak pouze v 21 z celkového počtu 1032 okresů. Voliči se zde však dostavili k volebním urnám v nejnižším počtu v celých Spojených státech, volební účast se pohybovala od 37% (Virginie) po 49% (Alabama).¹¹⁷⁴

Georgie (Georgia)

U tohoto státu byl přechod na republikánské pozice nesložitější (spolu s Arkansasem), to však nebylo dáno ani tak složitými vnitřními podmínkami (které samozřejmě hrály rovněž důležitou roli) jako tím, že ve druhé polovině 20. století se objevili hned dva demokratičtí kandidáti na nejvyšší funkci, Bill Clinton z Arkansasu a Jimmy Carter pocházející právě z Georgie, z nichž každý získal při obou ze svých vstupů do prezidentských voleb svůj domovský stát. V Georgii zvítězili republikáni poprvé od období rekonstrukce v roce 1964, definitivně se však prosadili až po volbách v roce 1996.

Nejmenší volební účast byla zaznamenána v Georgii, vyšplhala se na pouhých 37%. To však nic nezměnilo na drtivém vítězství (a zisku dvanácti volitelských hlasů) republikánů, které mělo hodnotu 75,04% (881 496) a došlo tak ve srovnání s předchozími volbami k posílení o téměř 45%. McGovern skončil v poli poražených s pouhými 24,65% (289 529)¹¹⁷⁵ a neuspěl ani v žádném ze zdejších 159 okresů.¹¹⁷⁶

¹¹⁷⁰ Oproti předchozím volbám v roce 1968 se tento počet snížil o jeden - poškozeným státem byla Západní Virginie.

¹¹⁷¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁷² Na pomyslném druhém místě se tak ocitl dosavadní nejlepší republikánský výsledek, kterého zde roku 1956 dosáhl D. Eisenhower.

¹¹⁷³ O čtyři roky dříve to bylo ještě pouze sto šestnáct volitelů. Jednoho získal navíc Texas, další tři pak Florida.

¹¹⁷⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁷⁵ Menší počet hlasů obdrželi i vepsaní J. Schmitz a L. Fisher.

¹¹⁷⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

7.6.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

I v „nejtradičnějším“ republikánském regionu se Nixonovi podařilo zvítězit, přestože jeho zdejší podpora nebyla tak vysoká jako v hraničních státech a na starém jihu, přesto však dosáhla velmi dobrých 62,7% (2 072 902), které představovaly zisk všech zdejších dvaceti sedmi¹¹⁷⁷ volitelských hlasů a vítězství ve 392 z celkového počtu 417 okresů. McGovern musel s 35,59% (1 176 813) opět zkousnout těžkou porážku. Volební účast se pohybovala od 56% (Nebraska) po 69% (Jižní Dakota).¹¹⁷⁸

Jižní Dakota (South Dakota)

Jižní Dakota je jedním z nejjistějších republikánských států. Od svého přijetí do Unie v roce 1889 proběhlo celkem dvacet devět prezidentských voleb, z nichž pouze ve třech případech (1932, 1936 a 1964) vyhráli demokraté a ve dvou (1892 a 1912) kandidáti třetích stran. Negativní stránkou věci je, že zde byly obsazovány pouze čtyři (nyní tři) hlasy volitelů, takže vítězství či prohra v tomto státě nemohla ovlivnit celkový výsledek voleb.¹¹⁷⁹

Ani ve svém domovském státě se demokratickému kandidátovi nepodařilo zvítězit, byť zde s 45,52% (139 945) zaznamenal jeden ze svých nejlepších výsledků. To však na zisk čtyř hlasů volitelů nestačilo. Ty si odtud s 54,15% (166 476)¹¹⁸⁰ odnesl Nixon, kterého podpořila většina voličů ve 46 z celkového počtu 67 okresů, zbývajících 21 si mohl připsat McGovern¹¹⁸¹ Ten nejspíše přilákal k volbám nejvíce voličů ze všech států (spolu s Utahem), bylo jich celkem 69%.¹¹⁸²

7.6.7 Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

V předposledním regionu, státech Skalistých hor, získal Nixon rovněž velmi slušnou podporu, která měla hodnotu 62,99% (2 158 824), oproti McGovernovým pouhým 32,31% (1 107 285). Ten z celkového počtu třiceti pěti¹¹⁸³ volitelských hlasů neobdržel žádný a bodoval v pouhých pěti okresech, zatímco prezident si mohl připsat zbývajících 273. Volební účast se pohybovala od 47% (Arizona) až po 69% (Utah).¹¹⁸⁴

7.6.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

V posledním regionu, pacifických státech, můžeme opět vysledovat jistou podobnost se Středozápadem. Zatímco v roce 1960 byly obě oblasti největší oporou Nixona hned po farmářských a „skalistých“ státech, tentokrát zde sice s 55,25% (6 150 131) zvítězil, jeho zdejší výsledek však byl druhým nejhorším (po Nové Anglii). Poměrně zdatně si zde naopak vedl McGovern, kterého podpořilo 41,06%

---

¹¹⁷⁷ O čtyři roky byl tento počet o dva vyšší, po jednom voliteli ztratily Severní Dakota a Iowa.

¹¹⁷⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁷⁹ Jedinou výjimkou je rok 2000, kdy vítězný republikán G. Bush obdržel pouhých 271 hlasů v kolegiu volitelů, přičemž k vítězství jich bylo potřeba 269 a ztráta tří hlasů Jižní Dakota mohla způsobit výhru demokrata A. Goreho.

¹¹⁸⁰ Získal tak o pouhých 0,5% více, než při předchozích volbách.

¹¹⁸¹ Jednalo se o největší počet okresů, ve kterých se mu podařilo zvítězit ze všech států vůbec.

¹¹⁸² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁸³ Ve srovnání s předchozími volbami získaly po jednom volitelském hlasu Colorado a Arizona.

¹¹⁸⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

(4 571 317) voličů. Nezískal však žádný z 67¹¹⁸⁵ „pacifických“ zástupců v kolegiu volitelů. Poměr „vítězných“ okresů byl 140 : 15 v prezidentův prospěch. Volební účast se pohybovala od 47% (Aljaška) po 63% (stát Washington).¹¹⁸⁶

Kalifornie (*California*)

V roce 1970 došlo ke sčítání obyvatel, na jehož základě bylo zjištěno, že nejlidnatějším státem již není New York, nýbrž Kalifornie. Ta díky tomu dosáhla nejvyššího počtu volitelů, bylo jich celkem čtyřicet pět. Ti se v roce 1972 vyslovili pro Nixona, neboť ten zde s 55% (4 602 096)¹¹⁸⁷ zvítězil. Demokratický kandidát tu pak dosáhl svého nadprůměrného výsledku, podpořilo jej 41,54% (3 475 847)¹¹⁸⁸ voličů. McGovern zvítězil v šesti (z celkového počtu 52) okresech, po třech v severní a ve střední části státu. Bylo mezi nimi i známé San Francisco. Naopak v hlavním městě Sacramentu a v největším městě Los Angeles bodoval prezident. Volební účast dosáhla nadprůměrných 60%.¹¹⁸⁹

7.7 Po volbách

Přestože Nixon právě dosáhl největšího úspěchu své strany v historii a jeho politika sklízela jeden úspěch za druhým (v lednu 1973, tedy v měsíci, kdy došlo k jeho druhé inauguraci, byl rovněž uzavřen mír ve Vietnamu), nad jeho hlavou se začaly stahovat černé mraky. Liberálové nezkousli výsledek voleb, který byl jednoznačný a našli si jinou cestu, jak se zbavit nenáviděného Nixona - z bezvýznamného případu Watergate učinili bič na prezidenta, pomocí nějž (spolu s dennodenními „masážemi“ v tisku) jej nakonec vyštvali z Bílého domu. Všechny jeho úspěchy byly buď zapomenuty nebo úmyslně zatlačeny do pozadí a další vývoj, kdy se musel věnovat pouze proti neustálým liberálním útokům, mu již nepomohl v těchto úspěších pokračovat. Dá se jen spekulovat, co všechno by se ještě dalo vykonat, kdyby měl podporu doma. Druhá smlouva SALT¹¹⁹⁰ by nemusela čekat až na Reagana, nejspíše by se podařilo zabránit anexi jižního Vietnamu a faktické anexi Kambodže, mohlo se zabránit genocidě kambodžského obyvatelstva, možná by byl učiněn větší pokrok v mírovém procesu na blízkém východě, v americko-evropských vztazích se mohlo dosáhnout nového impulsu pomocí Roku Evropy, který neuspěl i kvůli aféře Watergate. To jsou však opět jen kdyby...

Neúspěšný demokratický kandidát se vrátil zpět ke své práci v Senátu, nehrál v něm však zdaleka takovou roli, jako Goldwater po drtivé porážce z roku 1964. McGovern byl navíc při pokusu o své opětovné zvolení roku 1980 poražen. Jeho strana se však v důsledku aféry Watergate vrátila na výsluní, když se jí opět podařilo získat drtivou převahu v Kongresu, jaké se těšila v polovině šedesátých let. Její prezidentský kandidát Carter pak velmi těsně zvítězil v prezidentských volbách roku 1976. Byl to však poslední případ, kdy se nějakému demokratovi podařilo získat více než 50% hlasů. Naopak v roce 1980 začal mohutný nástup republikánů a

---

¹¹⁸⁵ Došlo k celkovému navýšení o pět volitelů, všechny připadaly na Kalifornii.

¹¹⁸⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁸⁷ Nixona podpořilo o 7% více voličů, než o čtyři roky dříve.

¹¹⁸⁸ Voliči své hlasy odevzdali ještě J. Schmitzovi, B. Spockovi, J. Hospersovi, L. Jennessově, G. Hallovi, L. Fischerovi, E. H. Mannovi a G. Greenovi.

¹¹⁸⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁹⁰ Bylo o ní sice vyjednáváno již za Forda a uzavřena byla za Cartera, nikdy však nebyla plně aplikována.

konzervativců, který byl fakticky přerušen až při kongresových volbách roku 2006.¹¹⁹¹

7.8 Různé kombinace

Stejně, jako v roce 1964, odpadá jakýkoliv prostor pro úvahy, jak by volby dopadly, kdyby se určité procento voličů v některých státech vyslovalo jinak. Dokonce si troufám říci, že tento prostor je v případě voleb roku 1972 ještě užší, neboť ke skutečně těsnému výsledku (tedy do 5%) nedošlo v žádném státě. Nejtěsnější výsledek vůbec byl zaznamenán v Minnesotě, avšak činil celých 5,51%. Takže v tomto případě jakékoliv spekulace zcela odpadají.

---

¹¹⁹¹ O tomto je samozřejmě možno polemizovat, vzhledem k tomu, že v letech 1993-2001 demokraté drželi Bílý dům a v letech 1987-95 obě komory Kongresu. Mám na mysli celkové klima ve společnosti, které se fakticky změnilo až v roce 2006.

8. Závěr

Šedesátá léta 20. století byla jedním z nejbouřlivějších období v historii Spojených států amerických. Ne nadarmo se jim také říká „léta revolty a reformy“ (*years of revolt and reform*). Určité symptomy však můžeme vysledovat již dříve, ve druhé polovině čtyřicátých let; sedmdesátá léta byla naopak svědkem určitých dozvuků. Kromě časové osy je třeba vymezit i zahraničněpolitický a vnitropolitický (či celospolečenský) rámec tohoto období.

Z velkého množství problémů zahraniční politiky je bezpochyby nejvýznamnější válka ve Vietnamu (celkovým rámcem samozřejmě byla Studená válka), která podněcovala radikální (a místy až zfanatizovanou) mládež k rozsáhlým protestům proti administrativám Johnsona a Nixona. Účastníci těchto protestů velmi často zapomínali na původní ideály, důvody svého vystoupení a celé akce se většinou zvrhávaly v násilí a výtržnosti. Odpovědi býval často až příliš brutální zásah policie. Nixon si uvědomoval, že tuto radikalitu mládeže nemůže vyřešit jiným způsobem než ukončením války ve Vietnamu, k čemuž upnul veškeré síly. Jednání se severovietnamskou stranou trvala vlastně po celé jeho první funkční období, neboť mu nešlo (jako levicově-liberálním radikálům) pouze o mír, ale o čestný mír, jehož důsledkem by nebylo oslabení Spojených států. To se mu také svým způsobem podařilo. Že byl Jižní Vietnam přesto připojen k Severnímu Vietnamu (spolu se všemi důsledky) a v Kambodži zavládla Pol-Potova krutovláda, si mohou na své konto připsat především demokraté, kteří měli většinu v Kongresu a svými nesmyslnými opatřeními v podstatě zabránili republikánským prezidentům dostat svým závazkům z pařížské mírové smlouvy. Druhým „viníkem“ jsou z tohoto pohledu liberální novináři, kteří rozpoutáním aféry Watergate oslabili postavení amerického prezidenta a natolik jej zaměstnali, že nemohl věnovat energii podstatnějším záležitostem. Splnil se však jeden z jeho základních předpokladů – radikální demonstranti již neměli proti čemu bojovat, a proto jejich revolta opadla právě tak rychle, jako začala.

Další důležitou otázkou zahraniční politiky byla rovněž *détente*, tedy nalézání podmínek pro mírové soužití se Sovětským svazem v podmínkách existence obrovských jaderných arzenálů na obou stranách. Byla jedním z vyústění karibské raketové krize a rovněž byla propojena s usmiřováním s Čínou v rámci tzv. tříangulární diplomacie, která měla zajistit geopolitickou rovnováhu.

Jedním z nejvýznamnějších témat, která byla v té době na domácí scéně řešena, je bezpochyby proces desegregace. Jednalo se nejprve o jakousi revoluci shora, tedy spojenou s rozhodnutími Nejvyššího soudu a Trumanovy administrativy. Teprve později se tyto protesty přenesly do ulic, zpočátku však byly omezené pouze na černošskou komunitu na jihu. Svým rozšířením směrem na sever došlo i v jistém smyslu ke spojení s revoltou mládeže. Na obranu černošského hnutí je však nutno říci, že bylo mnohem méně radikální a průběh jejich demonstrací byl poklidnější, než-li tomu bylo v případě různých pacifistických a levicových skupin. Rovněž jejich požadavky byly oprávněnější a daleko hlubší a je pro americkou politickou a společenskou kulturu velkým přínosem, že jejich požadavky byly přijaty. Jinou otázkou jsou však následné afirmativní akce a *busing*, které se zvrhly ve vlastní karikaturu desegregačního hnutí a v naprosté popření jeho zásadních ideálů.

Je třeba rovněž rovněž připomenout Johnsonovy reformy v sociální, zdravotní a školské (avšak i v jiných) oblasti, která vešly ve známost jako Velká společnost (*Great Society*). Stejně, jako v zahraničně politickém smyslu oslabila Spojené státy válka ve Vietnamu, na domácí scéně tuto úlohu „splnila“ aféra Watergate.

Jádrem této práce však byla problematika prezidentských voleb a závěry v této oblasti jsou tedy klíčové. Dějiny Spojených států můžeme z tohoto pohledu rozdělit na jednotlivé stranické systémy. Vždy se jednalo o vztah dvou hlavních politických stran (jak jsme si však řekli, tyto strany jsou poněkud jiné povahy, než jak jsme tomu zvyklí v Evropě), které periodicky doplňovala nějaká třetí strana. Vliv těchto třetích stran byl v podstatě velmi omezený, žádná taková strana nikdy nevyhrála prezidentské volby, pouze postavením svého kandidáta jejich výsledek ovlivnila ve prospěch jednoho ze dvou hlavních uchazečů o nejvyšší post. Jen jednou se stalo, že se třetí strana proměnila v jeden ze dvou hlavních subjektů. Byla jím Republikánská strana ve druhé polovině padesátých let 19. století.¹¹⁹² Ta pak spolu s Demokratickou stranou vytvořila dvojici, která dominuje americké politické scéně dodnes. Společně participovaly na čtyřech stranických systémech z celkových šesti. Právě námi sledované období je zajímavé tím, že se tehdy odehrál přechod od pátého k šestému stranickému systému, který je platný dnes.

Všechny stranické systémy vyjadřují vzájemný poměr obou hlavních subjektů v daném období. V šedesátých letech však nejen, že došlo ke změně tohoto poměru, ale rovněž proběhla doslova revoluce v územním rozložení podpory obou stran.¹¹⁹³

Po skončení občanské války (přesněji řečeno po období rekonstrukce) byli republikáni orientováni spíše libertariánsky až liberálně, spoléhali se především na voliče v severních oblastech, menšiny (kromě náboženských), městské dělníky a drobné obchodníky. Ve společenské oblasti se zasadili zejména o osvobození otroků, v ekonomické prosazovali především ochranářskou politiku. Naproti tomu demokrati byli zaměřeni populistického až konzervativního a jejich voliči se koncentrovali převážně z jižních oblastí. Patřili mezi ně zejména odpůrci zrušení otroctví, poté zastánci segregace. Jejich podpora byla koncentrována především na venkově. Ve všech prezidentských volbách se mohli spolehnout (ve třetím, čtvrtém a pátém stranickém systému) nejen na všechny bývalé konfедераční státy, ale většinou i na Kentucky, Maryland a Delaware, tedy na všechny státy, kde dříve převažovalo otrokářství. Ve velké části z nich jejich podpora neklesala pod 80%. Volby vyhrávali expanzivní metodou, tedy průnikem do severních, převážně (avšak ne absolutně) republikánských oblastí. Jak v průběhu 20. století začali akcentovat sociální témata, získávali především chudší vrstvy obyvatelstva. Naproti tomu republikánský přístup byl v tomto smyslu spíše obranný, neboť aby získali post prezidenta pro svého kandidáta, museli udržet severní oblasti, ve kterých lehce převažovali.

Postupně však začínalo docházet ke změnám. Republikáni pronikali do tzv. hraničních států (neboli tzv. vnějšího jihu), demokraté pak od dvacátých let začali získávat silné pozice v jižní části Nové Anglie a rovněž na celém severovýchodě (ve středoatlantických státech), při zachování drtivé převahy ve státech hlubokého jihu. Jejich konkurenti si pak uchovali lehkou převahu na Středozápadě a pacifickém pobřeží a dominovali farmářským státům a státům Skalistých hor. Tyto změny však byly zatím pouze spíše malé.

K první velké změně došlo ve třicátých letech, v souvislosti s velkou hospodářskou krizí, která stála na počátku tzv. pátého stranického systému. Vina za krach byla dávána za vinu republikánům, v důsledku čehož se demokrati stali na

---

¹¹⁹² V této souvislosti by někdo mohl napadnout mou výše zmíněnou tezi, že nikdy nedošlo k tomu, aby třetí strana zvítězila v prezidentských volbách právě poukázáním na Republikánskou stranu. Ta však v roce 1856, kandidovala jako třetí strana, ve volbách nezmíněla a v roce 1860, kdy volby vyhrála, by se již dala označit za jeden ze dvou hlavních subjektů.

¹¹⁹³ Připomínám, že všechny záměry se dotýkají výhradně prezidentských voleb. V případě kongresových i státních voleb platí trochu odlišné trendy.

dlouhá desetiletí dominantní politickou silou. Byla vytvořena tzv. koalice Nového údělu, která zahrnovala nejen tradiční demokratické voliče (rasisty, farmáře z jihu a katolíky), ale i nové skupiny, tedy černochoy a menšiny obecně, dělníky, odboráře, chudé vrstvy obyvatelstva a intelektuály z univerzit severovýchodu. Podpora republikánů se pak rekrutovala především ze řad farmářů na středozápadě, zámožných vrstev, vyšší střední třídy, podnikatelů a nábožensky založených obyvatel. Posunulo se rovněž ideologické těžiště obou formací. Demokraté se začali orientovat spíše liberálním směrem, avšak uchovali si podporu populistů na jihu a získávali pozice mezi libertariány. Republikáni se pak ve své většině začali pomalu stávat konzervativními s tím, že oslovovali i velkou část (většinu)¹¹⁹⁴ libertariánů. Liberálové ve straně stále více ztráceli své pozice.¹¹⁹⁵

To, co začalo ve třicátých letech, pokračovalo v letech šedesátých. Bylo jasné, že je jen otázkou času, kdy se rozpadne nesourodá koalice Nového údělu a republikáni začnou opět získávat zpět ztracené pozice. Demokraté si postupně uvědomovali, že se klidně obejdou bez jižních států, avšak nevyhrajou, pokud je nepodpoří lidnaté státy severovýchodu. Jejich liberální orientace se tedy prohlubovala a strana stále více podporovala proces desegregace, což samozřejmě odrazovalo rasisty z jihu. V souvislosti s převažující konzervativní orientací Republikánské strany došlo nejen k posunu ve stranické orientaci voličů, ale i k výrazným změnám regionální podpory kandidátů hlavních formací.

Zajímavé je, že k zásadnímu kvasu v obou stranách došlo právě během šedesátých let. První střet se udál u republikánů po roce 1960 a vyvrcholil v jejich prezidentské nominaci roku 1964. Získal ji výrazně konzervativně (libertariánsky) orientovaný Barry Goldwater. Došlo tak ke zlomení vlivu liberálního křídla strany (jehož základny byly na severovýchodě), které do té doby straně dominovalo. Celkové naladění společnosti však v té době bylo spíše liberální, proto Demokratická strana, která mířila k tomuto směru (avšak zatím ne výhradně), volby v roce 1964 drtivě vyhrála. O osm let později však nastala opačná situace. Obdobným kvasem prošly tentokrát demokraté. V rámci strany se definitivně prosadilo její extrémně liberální křídlo a jeho kandidát pak v roce 1972 drtivě prohrál s Nixonem. Přestože se poté převažující proudy v obou stranách poněkud umírnily, vyprofilovaly se obě formace do podoby, v jaké je známe dnes, byl položen základ šestému stranickému systému. Přestože jak u republikánů, tak u demokratů jde spíše o pestré koalice, v rámci kterých jsou zastoupeny všechny směry, konzervativní i liberální proud však v Republikánské, respektive Demokratické straně dominuje.

Spolu s proměnami v ideologické orientaci došlo i k určitým posunům mezi voliči a ve druhém sledu i ke změnám v regionální podpoře. Republikánům se na svou stranu podařilo strhnout odpůrce segregace z jihu. Nebylo to však jejich úsilím. Přesněji řečeno, usilovali o jejich získání, avšak v žádném případě ne tak, že by přešli na prosegregacionistickou platformu. Zpočátku k nim (v Goldwaterově případě) přešli spíše náhodou, která měla dvě příčiny, avšak ani jedna z nich nebyla vyjádřením republikánské aktivity v tomto směru (alespoň ne prvoplánovitě). Demokraté si své nejtradičnější voliče odradili především svou politikou aktivní podpory rozšiřování občanských práv. Z republikánského kandidáta z roku 1964 se

---

¹¹⁹⁴ Záleželo samozřejmě na celkovém výsledku voleb. Všeobecně se však dá říci, že libertariáni jsou (možná spolu s populisty) druhou největší oporou republikánů, hned po konzervativcích.

¹¹⁹⁵ Toto hodnocení můžeme učinit spíše zpětně. Do šedesátých let 20. století si americká politika vystačila s pojmy „konzervativní“ a „liberální“. Populismus jako takový vznikl až v devadesátých letech 19. století a od té doby byl spojován s demokraty.

na druhou stranu stal (prakticky proti jeho vůli) symbol vzdoru proti takové politice. Přestože vždy podporoval všechny zákony o rozšiřování občanských a volebních práv, stal se tímto symbolem. Stačilo k tomu jediné - jeho hlas proti zákonu o občanských právech z roku 1964. Avšak nevyslovil se takto ze stejného důvodu jako demokratičtí rasisté z jihu, nýbrž kvůli svému upřímnému přesvědčení, že by federální zákonodárství nemělo takto zasahovat do záležitostí jednotlivých států a do životů občanů. Avšak stačilo to k jeho karikování jako extremisty a k tomu, že jej podpořili právě jižní demokraté. Získal tak obrovskou podporu států na hlubokém jihu, které dosud stály na straně demokratů.¹¹⁹⁶ Jejich baštou se naopak stala Nová Anglie, především její jižní část, kam ostatně pronikali již od dvacátých let 20. století. Později se tyto trendy ještě posílily, především při volbách roku 1972, kdy v rámci tzv. jižní strategie získal Nixon pro republikány největší podporu v jižních státech v historii. Od té doby (s výjimkou roku 1976, který byl specifický) platí následující rozdělení: Republikánská strana dominuje ve státech na západ od Mississippi (kromě Havaje) a rovněž na jihu, severovýchod a jih Nové Anglie naopak „ovládá“ Demokratická strana. Na Středozápadě se v podstatě nastolila rovnováha. K dalšímu posunu (jehož výsledky jsou platné dodnes) došlo na počátku devadesátých let, kdy se demokratům podařilo proniknout i na sever Nové Anglie a téměř do všech pacifických států (s výjimkou Aljašky).

Zatím jsme posuzovali v podstatě jen ideologicky vyhrocené a zlomové volby let 1964 a 1972. Velmi významná však byla i klání, která proběhla v letech 1960 a 1968. Jejich význam však nebyl z dlouhodobého hlediska (nemám na mysli jejich konkrétní výsledky, kdy vítěz pokaždé zásadním způsobem ovlivnil směřování Spojených států, ať již přímo nebo nepřímo, ale čistě volební dlouhodobý vliv) tak zásadní, jsou však významná v rámci doby, kdy se odehrály. Zajímavé na nich je, že si jsou navzájem velmi podobné. Za Republikánskou stranu totiž v obou případech kandidoval R. Nixon, který je nepochybně nejvlivnějším americkým politikem padesátých až sedmdesátých let. Jsou příběhem jednoho velkého muže, kterého ani velmi těsná (v důsledcích však těžká) porážka nezlomila a nezabránila mu ve velkém návratu o osm let později, kdy (opět velmi těsně) zvítězil. I pokud si srovnáme výsledky obou voleb, jsou si (myšleno obecně) velmi podobné, přes kandidaturu jednoho z nejsilnějších kandidátů třetí strany ve 20. století. Nixona totiž podpořily v podstatě všechny státy, jako v roce 1960 a navíc přesně ty, ve kterých byly tehdy výsledky nejtěsnější a rozhodly o Kennedyho celkovém vítězství.

Pokud se podíváme na všechny zmíněné volby jako celek, zjistíme, že tvoří pozoruhodný soubor, svým způsobem raritní. V roce 1960 těsně zvítězil demokrat, aby pak o čtyři roky později příslušník stejné strany svého protivníka porazil jedním z nejdrtivějších výsledků v dějinách. Při dalších volbách naopak těsně zvítězil republikán, který v roce 1972 své postavení opět potvrdil výsledkem, který se, stejně jako onen z roku 1964, zařadil mezi nnejvýraznější výsledky vůbec. Je fascinující sledovat tento celek, který probíhal v rámci silného vření na domácí scéně (které zasáhlo v podstatě všechny oblasti života amerických občanů) v podmínkách studené (se Sovětským svazem) i horké (ve Vietnamu) války. Nejzajímavější je, že důsledky tohoto období silně ovlivnily následující desetiletí a jsou velmi patrné i dnes. Nejedná se pouze o „volební“ odkaz (myšleno v širokém smyslu). Zmínit je třeba i důsledky pro postavení prezidenta (které bylo oslabeno v důsledku války ve

---

¹¹⁹⁶ Byla by na místě námitka, že v roce 1948 zde získal podporu Strom Thurmond, který kandidoval za Stranu státních práv a v roce 1960 tzv. nezávislé volitelé. Je však třeba si uvědomit, že jak Thurmond, tak nezávislí volitelé byli vylstně demokraty, kteří ještě nedospěli k rozhodnutí podpořit republikány.

Vietnamu a aféry Watergate) a celkový charakter společnosti. Jmenujme především větší tolerantnost a vylepšení postavní některých skupin obyvatelstva, jako jsou Afroameričané, ženy a rovněž (svým způsobem) katolíci.

9. Summary

Richard M. Nixon, one of the greatest people in the history of the United States of America, spent thirteen and half years in the White House. He served eight years (1953-1961) as a vice president of president Dwight D. Eisenhower and then four and half years (1969-74) as a president. But there were eight years between these periods, because he lost the presidential election of 1960 to senator from Massachusetts, John F. Kennedy. The democratic candidate won with one of the smallest margin in the history of American presidential elections.

The democratic head of the state was assassinated in 1963 in Dallas, Texas. His successor, Lyndon B. Johnson, realized all off Kennedy's intentions, which his predecessor couldn't enforce because of the great opposition in the Congress of the United States. But Johnson had (compared to Kennedy) two benefits. He spent six years (1955-61) as a leader of majority in the Senate and he was the most successful man, which has ever held this office. Because of this fact Johnson had a lot of experiences with negotiations with the senators and representatives. The second reason was the shock from death of Kennedy, which maintained Johnson's position.

What sets of acts were confirmed in this time? At the first place we have to mention the Civil Rights Act of 1964, which extended the civil rights, especially for the black people (mainly in the south). Then there was the president's programme „Great Society“, which radiated the New Deal programmes and implemented new programmes, especially in the health field. These actions (and the shock of Kennedy's death) were the cause of the great Johnson's popularity, which end in his landslide victory in the presidential election of 1964. His opponent was Barry Goldwater, conservative (libertarian) senator from Arizona. Although he was defeated, this election was very important for his party. For the first time since the reconstruction her candidate won in next to all of states in "deep south" (except Arkansas). At the second hand, Democratic Party is since this times very strong in New England and in all of the northeast. The Republican Party, when his candidate wins the plurality of electoral votes, these votes come especially from south and from the farmer states and from the states around the Rocky Mountains. Republicans are mainly conservative and although in the sixties were conservative candidates defeated, since the year 1980 is this stream (together with a part of libertarians and populists) dominant.

But in the sixties dominated liberals and democrats. However, Johnson's popularity fell, because of the war in Vietnam. President announced, that he „shall not seek, and he will not accept, the nomination of his party for another term as president“. His vice president, Hubert H. Humphrey, was then the candidate of the Democratic Party in election of 1968. He was opposed by two relevant candidates, R. Nixon from Republican Party and George Wallace from American Independent Party. First of them, R. Nixon, after the gubernational election in California in 1962, which he lost to Pat Brown, announced, that he leaves the politics. Then he worked as lawyer. In 1968 he came back and won the candidacy and the presidency with a small margin, when he defeated both Humphrey and Wallace. Wallace ran at the "antisegregation" platform and won electors only from five states in the "deep south" (except South Carolina).

Nixon as president made (together with his national security advisor and later secretary of state, Henry A. Kissinger) very important statements in the foreign policy. First, he finished the war in Vietnam. Second, he proved the relations with Soviet Union and decreased danger of nuclear war. Third, he arranged contacts with

„red China“ as a part of triangular diplomacy. The relations within main communist countries, Soviet Union and People's Republic of China, were bad, worse than the relations of United States to both of them.

Due to these achievements, R. Nixon won in the presidential election of 1972 with the highest relative votes of voters in the history of the Republican Party and defeated the left-liberal radical, senator from South Dakota, George S. McGovern. Especially in the south Nixon reached the largest success in the history of the Republican Party as a result of his „southern strategy“. He opposed the nonsensical affirmative action and “busing”, which were negation of the original idea of dispersion of civil rights.

But the liberal radicals (especially the journalists from *The Washington Post* and *The New York Times*) couldn't not put up with the wipe-out of McGovern and availed insignificant breaking into the seat of Democratic Party in Washington, Watergate, to beat Nixon. It was never made out the connection to president, but after all he was compelled to resign the presidency as the first man in the history of the United States. He is caricatured as liar and criminal, but I'm convinced, that he was one of the best American presidents in the history, together with (for example) George Washington, Abraham Lincoln, Theodore Roosevelt, Ronald Reagan or George W. Bush.

10. Přílohy

Příloha č. 1

Přehled prezidentů Spojených států amerických (jméno a příjmení, stranická příslušnost, funkční období, domovský stát):¹¹⁹⁷

1. George Washington, nezávislý, 1789-1797, Virginie
2. John Adams, federalista, 1797-1801, Massachusetts
3. Thomas Jefferson, demokrat-republikán, 1801-1809, Virginie
4. James Madison, demokrat-republikán, 1809-1817, Virginie
5. James Monroe, demokrat-republikán, 1817-1825, Virginie
6. John Q. Adams, demokrat-republikán, 1825-1829, Massachusetts,
7. Andrew Jackson, demokrat, 1829-1837, Tennessee
8. Martin Van Buren, demokrat, 1837-1841, New York
9. William H. Harrison, *whig*, 1841, Ohio
10. John Tyler, *whig*, 1841-1845, Virginie
11. James K. Polk, demokrat, 1845-1849, Tennessee
12. Zachary Taylor, *whig*, 1849-1850, Louisiana
13. Millard Fillmore, *whig*, 1850-1853, New York
14. Franklin Pierce, demokrat, 1853-1857, New Hampshire
15. James Buchanan, demokrat, 1857-1861, Pensylvánie
16. Abraham Lincoln, republikán, 1861-1865, Illinois
17. Andrew Johnson, unionista/demokrat, 1865-1869, Tennessee
18. Ulysses S. Grant, republikán, 1869-1877, Ohio
19. Rutherford B. Hayes, republikán, 1877-1881, Ohio
20. James A. Garfield, republikán, 1881, Ohio
21. Cester A. Arthur, republikán, 1881-1885, New York
22. Grover Cleveland, demokrat, 1885-1889, New York
23. Benjamin Harrison, republikán, 1889-1893, Indiana
24. Grover Cleveland, demokrat, 1893-1897, New York
25. William McKinley, republikán, 1897-1901, Ohio
26. Theodore Roosevelt, republikán, 1901-1909, New York
27. William H. Taft, republikán, 1909-1913, Ohio
28. Woodrow Wilson, demokrat, 1913-1921, New Jersey
29. Warren G. Harding, republikán, 1921-1923, Ohio
30. Calvin Coolidge, republikán, 1923-1929, Massachusetts
31. Herbert Hoover, republikán, 1929-1933, Kalifornie
32. Franklin D. Roosevelt, demokrat, 1933-1945, New York
33. Harry S. Truman, demokrat, 1945-1953, Missouri
34. Dwight D. Eisenhower, republikán, 1953-1961, New York, Pensylvánie¹¹⁹⁸
35. John F. Kennedy, demokrat, 1961-1963, Massachusetts
36. Lyndon B. Johnson, demokrat, 1963-1969, Texas
37. Richard M. Nixon, republikán, 1969-1974, Kalifornie, New York¹¹⁹⁹

---

¹¹⁹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Presidents_of_the_United_States

Domovským státem je míněn takový stát, který daný prezident uváděl jako místo svého bydliště v době, kdy se ucházel o nejvyšší funkci, nemusí být tedy totožný s jeho rodným státem.

¹¹⁹⁸ V roce 1952 je jako jeho domovský stát uváděn výhradně New York, pro volby v roce 1956 však různé zdroje uvádějí jak New York, tak Pensylvánii.

¹¹⁹⁹ Kalifornie byla jeho rodným státem, zastupoval ji v Kongresu, udával ji jako svůj domovský stát v letech 1952, 1956, 1960 a 1972. V roce 1968 jím však byl New York.

38. Gerald R. Ford, republikán, 1974-1977, Michigan,
39. James (Jimmy) E. Carter, demokrat, 1977-1981, Georgie
40. Ronald Reagan, republikán, 1981-1989, Kalifornie
41. George H. Walker Bush, republikán, 1989-1993, Texas
42. William (Bill) J. Clinton, 1993-2001, Arkansas
43. George W. Bush, od 2001, Texas

Příloha č. 2

Přehled viceprezidentů Spojených států amerických (jméno a příjmení, stranická příslušnost, funkční období a domovský stát):¹²⁰⁰

1. John Adams, federalista, 1789-1797, Massachusetts
2. Thomas Jefferson, demokrat-republikán, 1797-1801, Virginie
3. Aaron Burr, demokrat-republikán, 1801-1805, New York
4. George Clinton, demokrat-republikán, 1805-1812, New York
5. Elbridge Gerry, demokrat-republikán, 1813-1814, Massachusetts
6. Daniel D. Tompkins, demokrat-republikán, 1817-1825, New York
7. John C. Calhoun, demokrat-republikán/demokrat, 1825-1832, Jižní Karolína
8. Martin Van Buren, demokrat, 1833-1837, New York
9. Richard M. Johnson, demokrat, 1837-1841, Kentucky
10. John Tyler, *whig*, 1841, Virginie
11. George Dallas, demokrat, 1845-1849, Pensylvánie
12. Millard Fillmore, *whig*, 1849-1850, New York
13. William R. King, demokrat, 1853, Alabama
14. John C. Breckinridge, demokrat, 1857-1861, Kentucky
15. Hannibal Hamplin, republikáni, 1861-1865, Maine
16. Andrew Johnson, unionista/demokrat, 1865, Tennessee
17. Schuyler Colfax, republikán, 1869-1873, Indiana
18. Henry Wilson, republikán, 1873-1875, Massachusetts
19. William A. Wheeler, republikán, 1877-1881, New York
20. Chester A. Arthur, republikán, 1881, New York
21. Thomas Hendricks, demokrat, 1885, Indiana
22. Levi P. Morton, republikán, 1889-1893, New York
23. Adlai E. Stevenson, demokrat, 1893-1897, Illinois
24. Garret Hobart, republikán, 1897-1899, New Jersey
25. Theodore Roosevelt, republikán, 1901, New York
26. Charles W. Fairbanks, republikán, 1905-1909, Indiana
27. James S. Herman, republikán, 1909-1912, New York
28. Thomas R. Marshall, demokrat, 1913-1921, Indiana
29. Calvin Coolidge, republikán, 1921-1923, Massachusetts
30. Charles G. Dales, republikán, 1925-1929, Illinois
31. Charles Curtis, republikán, 1929-1933, Kansas
32. John Nance Garner, demokrat, 1933-1941, Texas
33. Henry A. Wallace, demokrat, 1941-1945, Iowa
34. Harry S. Truman, demokrat, 1945, Missouri
35. Alben V. Barkley, demokrat, 1949-1953, Kentucky
36. Richard M. Nixon, republikán, 1953-1961, Kalifornie
37. Lyndon B. Johnson, demokrat, 1961-1963, Texas
38. Hubert Humphrey, demokrat, 1965-1969, Minnesota
39. Spiro Agnew, republikán, 1969-1973, Maryland
40. Gerald R. Ford, republikán, 1973-1974, Michigan
41. Nelson A. Rockefeller, republikán, 1974-1977, New York
42. Walter Mondale, demokrat, 1977-1981, Minnesota
43. George H. W. Bush, republikán, 1981-1989, Texas
44. J. Danforth Quayle, republikán, 1989-1993, Indiana

---

¹²⁰⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Vice_Presidents_of_the_United_States

45. Albert A. Gore, Jr., demokrat, 1993-2001, Tennessee
46. Richard B. Cheney, republikán, od 2001, Wyoming

Příloha č. 3

Tabulka s přehledem proměny vzájemného poměru jednotlivých států co do počtu „členů“ kolegia volitelů podle jednotlivých sčítání obyvatel, která proběhla v letech 1950-70:¹²⁰¹

stát/rok sčítání	1950	1960	1970
Alabama	11	9	9
Aljaška	-	1	1
Arizona ¹²⁰²	2	3	4
Arkansas	6	4	4
Colorado	4	4	5
Connecticut	6	6	6
Delaware	1	1	1
Florida ¹²⁰³	8	12	15
Georgie	10	10	10
Havajské ostrovy	-	2	2
Idaho	2	2	2
Illinois	25	24	24
Indiana	11	11	11
Iowa	8	7	6
Jižní Dakota	2	2	2
Jižní Karolína	6	6	6
Kalifornie ¹²⁰⁴	30	38	43
Kansas	6	5	5
Kentucky	8	7	7
Lousiana	8	8	8
Maine	3	2	2
Maryland	7	8	8
Massachusetts	14	12	12
Michigan ¹²⁰⁵	18	19	19
Minnesota	9	8	8
Mississppi	6	5	5
Missouri	11	10	10
Montana	2	2	2
Nebraska	4	3	3
Nevada	1	1	1
New Hampshire	2	2	2

¹²⁰¹ Tabulka však uvádí počty členů Sněmovny reprezentantů. K získání počtu „členů“ kolegia je tak vždy nutné přičíst číslo dvě (počet senátorů). Karas 2005, str. 13-31.

¹²⁰² Arizona ze všech států dosáhla rekordního zvýšení svých zástupců ve Sněmovně reprezentantů. Jejich počet se zvýšil osmkrát.

¹²⁰³ Jedná se o jeden ze států slunečného pásu - ze všech z nich zaznamenal největší relativní nárůst počtu obyvatel; v současné době je na třetím místě v USA, po sčítání obyvatelstva v roce 2010 by se mohla dostat až na třetí místo a předběhnout tak New York.

¹²⁰⁴ Kalifornie má nejvyšší počet obyvatel ze všech členských států - tomuto postavení se těší od sedmdesátých let, kdy předběhla New York.

¹²⁰⁵ Michigan je stát s nejkolísavější proměnou relativního počtu obyvatel - zpočátku růst, v současné době nastává pokles.

New Jersey	14	15	15
New York ¹²⁰⁶	43	41	39
Nové Mexiko	2	2	2
Ohio	23	24	23
Oklahoma	6	6	6
Oregon	4	4	4
Pensylvánie ¹²⁰⁷	30	27	25
Rhode Island	2	2	2
Severní Dakota	2	2	2
Severní Karolína	12	11	11
Tennessee	9	9	8
Texas ¹²⁰⁸	22	23	24
Utah	2	2	3
Vermont	1	1	1
Virginie	10	10	10
Wahington	7	7	7
Wisconsin	10	10	9
Wyoming ¹²⁰⁹	1	1	1
Západní Virginie	6	5	4

---

¹²⁰⁶ Vedle Pensylvánie je New York příkladem státu ze severovýchodu, kterému neustále klesá relativní počet obyvatel, z prvního místa se dostal až na současné třetí, po dalším sčítání obyvatel je možné, že se propadne až na místo čtvrté (za Kalifornií, Texas a Floridu).

¹²⁰⁷ Jedná se o další příklad státu, kterému klesá relativní počet obyvatelstva - v průběhu několika desetiletí se počet jeho členů Sněmovny reprezentantů snížil na polovinu.

¹²⁰⁸ Třetí ze států slunečného pásu je Texas, druhý nejlidnatější stát USA (po sčítání v roce 2000).

¹²⁰⁹ Wyoming je stát, na který se vztahuje ustanovení ústavy, které říká, že každý ze států má nárok na minimálně jeden hlas ve Sněmovně reprezentantů - čistě podle počtu obyvatel by však na toto místo neměl nárok.

Příloha č. 4

Výsledky prezidentských voleb v roce 1948:¹²¹⁰

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volitelských hlasů
Harry S. Truman	D	Missouri	24 179 347	49,55%	303
Thomas E. Dewey	R	New York	21 991 292	45,07%	189
Jams S. Thurmond	Strana státních práv	Jižní Karolína	1 175 930	2,41%	39
Henry A. Wallace	Progres. strana Soc.	Iowa	1 157 328	2,37%	0
Norman Thomas	strana Prohib.	New York	139 569	0,29%	0
Claude A. Watson	strana	Kalifornie	103 708	0,21%	0
další			46 331	0,1%	0
celkem			48 793 535 (53%)	100%	531
viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů		
Alben W. Barkley	D	Kentucky	303		
Earl Warren	R	Kalifornie	189		
Fielding L. Wright	Strana státních práv Progr.	Mississippi	39		
Glen H. Taylor	strana Soc.	Idaho	0		
Tucker P. Smith	strana Prohib.	Michigan	0		
Dále Learn	strana	Pensylvánie	0		
celkem			531		

¹²¹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1948
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 5

Výsledky prezidentských voleb v roce 1952:¹²¹¹

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Dwight D. Eisenhower	R	New York	34 075 529	55,18%	442
Adlai E. Stevenson	D	Illinois	27 375 079	44,33%	89
Vincent Halinan	Progr. strana	Kalifornie	140 746	0,23%	0
Stuart Hamblen	Prohib. strana	Kalifornie	73 412	0,12%	0
další			87 165	0,15%	0
celkem			61 751 942 (63,3%)	100%	531
viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů		
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	442		
John J. Sparkman	D	Alabama	89		
Charlotta Bass	Progr. strana	New York	0		
Epoch Holtwick	Prohib. strana	Illinois	0		
celkem			531		

¹²¹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1952
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 6

Výsledky prezidentských voleb v roce 1956:¹²¹²

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Dwight D. Eisenhower	R	Pensylvánie ¹²¹³	35 579 180	57,37%	457
Adlai E. Stevenson	D	Illinois	26 028 028	41,97%	73
Walter B. Jones	D	Alabama			1
nezávislí volitelé (<i>unpledged electors</i>)			196 145	0,32%	
T. Coleman	Strana státních				
Andrews	práv	Virginie	107 929	0,17%	
ostatní			110 046	0,18%	
			62 021 328		
celkem			(60,6%)	100%	531
viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů		
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	457		
Estes Kefauver	D	Tennessee	73		
Herman Talmadge	D	Georgie	1		
celkem			531		

¹²¹² http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1956
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²¹³ V roce 1952 je jako jeho domovský stát uváděn výhradně New York, pro volby v roce 1856 však různé zdroje uvádějí jak New York, tak Pensylvánii.

Příloha č. 7

Výsledky prezidentských voleb v roce 1960:¹²¹⁴

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
John F. Kennedy	D	Massachusetts	34 220 984	49,72%	303
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	34 108 157	49,55%	219
Harry F. Byrd	D	Virginie			15
nezávislí volitelé (<i>unpledged electors</i>)			286 359	0,42%	
ostatní			216 932	0,32%	
			68 832 482		
celkem			(64%)	100%	537

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů
Lyndon B. Johnson	D	Texas	303
Henry C. lodge, Jr.	R	Massachusetts	219
James S. Turmond	D	Jižní Karolína	14
Barry M. Goldwater	R	Arizona	1
			537

¹²¹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 8

Výsledky prezidentských voleb v roce 1964:¹²¹⁵

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Lyndon B. Johnson	D	Texas	43 127 041	61,05%	486
Barry M. Goldwater	R	Arizona	27 175 754	38,47%	52
nezávislí volitelé (<i>unpledget electors</i>)			210 732	0,3%	
ostatní			125 757	0,18%	
celkem			70 639 284 (61,7%)	100%	538

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	počet volitelských hlasů
Hubert H. Humphrey	D	Minnesota	486
William E. Miller	R	New York	52
celkem			538

¹²¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 9

Výsledky prezidentských voleb v roce 1968:¹²¹⁶

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Richard M. Nixon	R	New York ¹²¹⁷	31 783 783	43,42%	301
Hubert H. Humphrey	D	Minnesota	31 271 839	42,72%	191
George C. Wallace	Americká nezávislá strana	Alabama	9 901 118	13,53%	46
ostatní			243 258	0,33%	
celkem			73 199 998 (60,6%)	100%	538

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	počet volitelských hlasů
Spiro T. Agnew	R	Maryland	301
Edmund S. Muskie	D	Maine	191
Curtis E. LeMay	Americká nezávislá strana	Kalifornie	46
celkem			538

¹²¹⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²¹⁷ V ostatních volbách však jeho domovským státem byla Kalifornie.

Příloha č. 10

Výsledky prezidentských voleb v roce 1972:¹²¹⁸

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	47 168 710	60,67%	520
George S. McGovern	D	Jižní Dakota	29 173 222	37,52%	17
John G. Hospers	Libertart. strana	Kalifornie	3 674	0,00%	1
John G. Schmitz	Americká strana	Kalifornie	1 100 868	1,42%	
Linda Jenness	Socialist. dělnická stran	Georgie	83 380	0,11%	
Benjamin Spock	Kidová strana	Kalifornie	78 759	0,1%	
ostatní			135 414	0,2%	
celkem			77 744 027	100%	538

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	počet volitelských hlasů
Spiro T. Agnew	R	Maryland	520
Robert S. Shriver	D	Maryland	17
Theodora Nathan	Libert. strana	Oregon	1
celkem			538

¹²¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1972
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 11

Tabulka s přehledem vývoje počtu členů Sněmovny reprezentantů v letech 1952-74 dle jednotlivých stran:¹²¹⁹

strana/ rok voleb	1952 ¹²²⁰	1954	1956	1958 ¹²²¹	1960	1962
republikáni	221	203	201	153	174	176 ¹²²²
demokraté	213	232	234	283	263 ¹²²³	259 ¹²²⁴
nezávislí ¹²²⁵	1	0	0	1	0	0

strana/ rok voleb	1964 ¹²²⁶	1966	1968 ¹²²⁷	1970	1972 ¹²²⁸	1974 ¹²²⁹
republikáni	140	187	192	180	192	144
demokraté	295 ¹²³⁰	247 ¹²³¹	243	255	242	291
nezávislí	0	0	0	0	1	0

¹²¹⁹ Wilson 1995, str. 377.

¹²²⁰ Jde o jediný případ ve sledovaném období, kdy měli republikáni ve Sněmovně reprezentantů většinu - jednalo se o rok, kdy byl prezidentem zvolen D. Eisenhower.

¹²²¹ Jednalo se o do té doby nejdrtivější převaha jedné strany v dolní komoře Kongresu. V průběhu volebního období byli dovozeni zástupci nově přistoupičích států Aljašky a Havaje. I po volbách v roce 1960 byl počet členů Sněmovny reprezentantů 437, aby se vrátil zpět na 435 po volbách v roce 1962 v důsledku sčítání obyvatel v roce 1960.

¹²²² Podle jiných zdrojů byl poměr členů Sněmovny reprezentantů v tomto roce 177:258; srv. s: Wilson 1995, str. 377.

¹²²³ Z toho počtu činili jižní demokraté 111.

¹²²⁴ Jižní demokraté pak 105 členů; Hartmann 1997, str. 46.

¹²²⁵ Volba tzv. nezávislých je velmi výjimečná, pokud k ní vůbec dojde, jedná se zpravidla o jednoho úspěšného kandidáta zvoleného na jedno funkční období. Nezávislí většinou deklarují, se kterou stranou budou v daném období spíše hlasovat (většinou mají blíže k demokratům).

¹²²⁶ Jde o nejdrtivější vítězství jedné strany v historii. Jednalo se o rok, ve kterém s velkým náskokem v prezidentských volbách zvítězil úřadující prezident Lyndon Johnson nad arizonským senátorem Barrym Goldwaterem z Arizony.

¹²²⁷ Jednalo se, stejně jako v roce 1972, o vítězství republikánského kandidáta Richarda Nixona v prezidentských volbách. Jeho Republikánské straně se sice nepodařilo získat většinu ve Sněmovně reprezentantů, dokázali však snížit náskok demokratů, přičemž jejich zisk byl v obou případech shodně nejvyšší od roku 1956.

¹²²⁸ Viz předchozí poznámka.

¹²²⁹ Drtivá porážka republikánů v tomto roce byla důsledkem aféry Watergate.

¹²³⁰ 100 z nich byli demokraté z jihu.

¹²³¹ 92 z nich bylo jižních demokratů; Hartmann 1977, str. 109.

Příloha č. 12

Následující tabulky uvádí postupně přehled *speakerů*, vůdců většiny a vůdců menšiny ve Sněmovně reprezentantů v 50.-70. letech 20. století.¹²³²

pořadí	speaker	strana	okrsek	Kongres	období
51.	Joseph William Martin, Jr. ¹²³³	R	Massachusetts-14	83.	3. ledna 1953 - 3. ledna 1955
52.	Sam Rayburn ¹²³⁴	D	Texas-4	84.-87.	3. ledna 1955 - 16. list. 1961
53.	John McCormack	D	Massachusetts-9	88.-91.	16. list. 1961 - 3. ledna 1971
54.	Carl Albert ¹²³⁵	D	Oklahoma-3	92.-94.	3. ledna 1971 - 3. ledna 1977

vůdce většiny	strana	okrsek	Kongres	období
Charles A. Halleck	R	Indiana-2	83.	1953-5
John W. McCormack	D	Massachusetts-12	84.-86.	1955-61
Carl Albert	D	Oklahoma-3	87.-91.	1961-71
Hale Boggs	D	Louisiana-2	92.	1971-3
Tip O'Neill	D	Massachusetts-8	93.-94.	1973-7

vůdce menšiny	strana	okrsek	Kongres	období
Sam Rayburn	D	Texas-4	83.	1953-5
Joseph Martin	R	Massachusetts-14	84. -85.	1955-9
Charles Halleck	R	Indiana-2	86.-88.	1959-65
Gerald Ford ¹²³⁶	R	Michigan-5	89.-93.	1965-73
John Rhodes	R	Arizona-1	93.-96.	1973-81

¹²³² http://en.wikipedia.org/wiki/Speaker_of_the_United_States_House_of_Representatives
http://en.wikipedia.org/wiki/Party_leaders_of_the_United_States_House_of_Representatives

¹²³³ Martin byl hlavním republikánským oponentem Rooseveltova Nového úřadu.

¹²³⁴ Jedná se o druhého nejdéle sloužícího *speakeru* v historii, co se týče schopností prý zdaleka nejlepšího. Ve funkci strávil s přestávkami celkem sedmáct let. Speakerem se poprvé stal v roce 1940. V obdobích, kdy měli většinu republikáni (1947-9 a 1953-5), byl vždy vůdcem menšiny.

¹²³⁵ V roce 1972 byl Albert zvolen již podvanácté. Udává se, že všichni, kdo byli zvoleni více jak desetkrát, jsou kariéristé nebo profesionálové. Déle než on sloužilo pouze 26 kongresmanů, z nich 23 předsedalo nějakému výboru; Hartmann 1977, str. 184.

¹²³⁶ Roku 1973 se Ford stal viceprezidentem a poté prezidentem USA. Byl velmi schopným vůdcem menšiny, především dovedl účinně spolupracovat s většinovými demokraty.

Příloha č. 13

Tabulka s přehledem vývoje složení Senátu v 50.-70. letech 20. století:¹²³⁷

strana/rok voleb	1952	1954	1956	1958 ¹²³⁸	1960	1962
republikáni	48	47	47	35	36	34
demokraté	47	48	49	65	64 ¹²³⁹	66 ¹²⁴⁰
nezávislí	1 ¹²⁴¹	1 ¹²⁴²	0	0	0	0
strana/rok voleb	1964	1966	1968 ¹²⁴³	1970	1972	1974
republikáni	32	36	43	44	42	38
demokraté	68 ¹²⁴⁴	64 ¹²⁴⁵	57	54	56	60
nezávislí	0	0	0	1 ¹²⁴⁶	1	1
Konz. strana ¹²⁴⁷	0	0	0	1	1	1

¹²³⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_elections%2C_1952 atd.

¹²³⁸ Jednalo se o v jistém smyslu přelomový rok, neboť do té doby byly pozice obou stran v Senátu zhruba vyrovnané (především díky podpoře republikánů v malých středozápadních a západních státech), po tomto roce nastává éra drtivé převahy demokratů.

¹²³⁹ Z tohoto počtu bylo 23 jižních demokratů.

¹²⁴⁰ 22 z nich byli jižní demokraté.

¹²⁴¹ Jednalo se o Wayne Morse. Ten se rozhodl podpořit v tomto volebním období republikány a ti se stali majoritní stranou (Evans 1966, str. 58). Avšak i kdyby tak neučinil, republikáni by se stejně stali většinovou stranou - při rovnosti hlasů by o tomto rozhodl viceprezident, kterým byl republikán Richard Nixon.

¹²⁴² V tomto volebním období se Wayne Morse rozhodl pro změnu podpořit demokraty, díky čemuž se tito stali majoritní stranou a budoucí prezident Lyndon Johnson vůdcem senátní většiny; Evans 1966, str. 87.

¹²⁴³ Tento rok byl počátkem prezidentské éry Richarda Nixona, kdy se podařilo poněkud zvrátit drtivou převahu demokratů v Senátu. Tato éra skončila v roce 1974 díky aféře Watergate.

¹²⁴⁴ Opět, jako v roce 1962, bylo 22 demokratů z jihu.

¹²⁴⁵ Počet jižních demokratů se nepatrně snížil na 21, avšak přesto zůstává stabilní; Hartmann 1977, str. 46 a 109. Obrat v podpoře jižních států republikánské straně v prezidentských volbách se v té době ještě nepromítl i do podpory kandidátů na post kongresmana. Prvním senátorem zvoleným na hlubokém jihu za republikány byl až v roce 1978 Thad Cochran ve státě Mississippi.
http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_elections%2C_1978

¹²⁴⁶ V tomto i v následujících obdobích jím byl zástupce Virginie.
http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_elections%2C_1970. Původně demokrat, jako nezávislý podporoval spíše republikány.

¹²⁴⁷ *Conservative*. Jednalo se o stranu ve státě New York, kterou založili někteří republikáni v opozici vůči guvernérovi státu New York Nelsonu Rockefellerovi, který byl sice také republikán, ale podle nich příliš liberální. V Senátu hlasoval jejich zástupce James L. Buckley společně s republikány.

Příloha č. 14

Následující tabulky ukazují postupně přehled prezidentů pro tempore, vůdců většin a menšin v Senátu v 50.-70. letech 20. století:¹²⁴⁸

prezident pro tempore	strana	stát	období
		New	
Styles Bridges	R	Hampshire	3. ledna 1953 -4. ledna 1955
Walter F. George ¹²⁴⁹	D	Georgie	5. ledna 1955 - 2. ledna 1957
Carl Hayden	D	Arizona	3. ledna 1957 - 2. ledna 1969
Richard B. Russell, Jr.	D	Georgie	3. ledna 1969 - 21. ledna 1971
Allen J. Ellender	D	Lousiana	22. ledna 1971 - 27. července 1972
			28. července 1972-
James O. Eastland	D	Mississippi	27. prosince 1978

vůdce většiny	strana	stát	období
Robert A. Taft ¹²⁵⁰	R	Ohio	1953
William F. Knowland	R	Kalifornie	1953-5
Lyndon Johnson	D	Texas	1955-61
Mike Mansfield	D	Montana	1961-77

vůdce menšiny	strana	stát	období
Lyndon Johnson	D	Texas	1953-5
William F. Knowland	R	Kalifornie	1955-9
Everett M. Dirksen	R	Illinois	1959-69
Hugh Scott ¹²⁵¹	R	Pensylvánie	1969-77

¹²⁴⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/President_pro_tempore_of_the_United_States_Senate
http://en.wikipedia.org/wiki/Party_leaders_of_the_United_States_Senate

¹²⁴⁹ Demokratičtí *presidenti pro tempore* byli příslušníky jižního křídla strany - byli nejdéle sloužícími senátory své strany vzhledem k jistému znovuzvolené ve svých státech.

¹²⁵⁰ Taft byl neúspěšným účastníkem republikánských prezidentských primárek v roce 1952 a představitelem konzervativního křídla strany.

¹²⁵¹ Bernstein 1974, str. 79.

Příloha č. 15

Tabulka s přehledem členů vlády Dwighta D. Eisenhowera:¹²⁵²

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	John Foster Dulles ¹²⁵³	1953-59
	Christian A. Herter ¹²⁵⁴	1959-61
financí	George M. Humphrey	1953-57
	Robert B. Anderson ¹²⁵⁵	1957-61
obraný	Charles E. Wilson	1953-57
	Neil H. McElroy	1957-59
	Thomas S. Gates, Jr.	1959-61
spravedlnosti	Herbert Brownell, Jr.	1953-57
	William P. Rogers ¹²⁵⁶	1957-61
pošt	Arthur E. Summerfield ¹²⁵⁷	1953-61
	Douglas McKay	1953-56
vnitra	Fred A. Seaton	1956-61
	Ezra T. Benson ¹²⁵⁸	1953-61
zemědělství	Sinclair Weeks ¹²⁵⁹	1953-58
	Lewis L. Strauss ¹²⁶⁰	1958-59
	Frederick H. Mueller	1959-61
práce	Martin P. Durkin	1953
	James P. Mitchell	1953-61

¹²⁵² http://en.wikipedia.org/wiki/Presidency_of_Dwight_D._Eisenhower

¹²⁵³ Dulles byl jedním z nejvlivnějších amerických ministrů zahraničí v historii (vedle např. Henryho Kissingera). Odešel na vlastní žádost ze zdravotních důvodů, měsíc po své rezignaci zemřel. Jeho bratr Allen Dulles byl ředitelem CIA. Eisenhower změnil povahu CIA - jejím úkolem již nebylo pouze shromažďovat zpravodajské informace, ale stala se také operační jednotkou armády, využívanou k různým tajným zahraničním akcím. Reston 1991, str. 194 a 203.

¹²⁵⁴ V letech 1953-57 působil ve funkci guvernéra státu Massachusetts, 1962-66 pak jako první zastával post šéfa Úřadu obchodního představitele Spojených států.

¹²⁵⁵ V letech 1953-54 stál v čele ministerstva námořnictva. Ministerstvo námořnictva byl sice zrušen v roce 1947, kdy vzniklo jednotné ministerstvo obrany, avšak jednotlivé složky (pozemní vojsko, námořnictvo a letectvo) pak nadále relativně samostatně působily v rámci jednotného ministerstva obrany. Jejich představitelé však byli podřízeni přímo ministru obrany a nebyli členy kabinetu.

¹²⁵⁶ V letech 1969-73, v době Nixonovy administrativy, sloužil jako ministr zahraničních věcí. Ve srovnání s Dullesem se však jednalo o jednoho z nejméně vlivných ministrů zahraničí v historii - hlavní slovo v této oblasti měl prezidentův poradce pro otázky národní bezpečnosti H. A. Kissinger.

¹²⁵⁷ Vedle ministra zemědělství E. Bensona jediný ministr, který sloužil plných osm let. Před svým nástupem do funkce ministra zemědělství působil rok jako předseda republikánského národního výboru (Chairman of the Republican National Committee).

¹²⁵⁸ Od roku 1985 až do své smrti v roce 1994 působil jako prezident Církve Ježíše Krista svatých posledních dnů (The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints).

¹²⁵⁹ V letech 1949-52 působil jako guvernéř státu Oregon.

¹²⁶⁰ Před svým uvedením do úřadu ministra obchodu působil pět let jako předseda Komise pro jadernou energii (Chairman of the United States Atomic Energy Commission).

zdravotnictví, ¹²⁶¹	Oveta Culp Hobby ¹²⁶²	1953-55
školsství a	Marion B. Folsom	1955-58
sociální péče	Arthur S. Flemming	1958-61

---

¹²⁶¹ K rozdělení tohoto společného ministerstva došlo na konci sedmdesátých let.

¹²⁶² Jejím náměstkem byl v letech 1953-54 pozdější viceprezident Nelson A. Rockefeller. Po zřízení tohoto ministerstva byla jeho první představitelkou. Působila rovněž jako první velitelkou Ženských armádních sborů (*Women's Army Corps*) po jejich zřízení v roce 1942.

Jako konzervativní politička se postavila proti bezplatnému očkování dětí proti obrně. Po jejím velmi neobratném vyjádření před Senátem proběhly celou zemí protesty, které ji přinutily k rezignaci. Schäfer 1995, str. 369.

Příloha č. 16

Tabulka ukazuje složení vlády během Kennedyho administrativy:¹²⁶³

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	Dean Rusk ¹²⁶⁴	1961-63
financí	C. Douglas Dillon	1961-63
	Robert S.	
obransy	McNamara ¹²⁶⁵	1961-63
spravedlnosti	Robert F. Kennedy	1961-63
pošt	J. Edward Day	1961-63
	John A. Gronouski	1963
vnitra	Stewart L. Udall	1961-63
zemědělství	Orville L. Freeman	1961-63
obchodu	Luther H. Hodges	1961-63
	Arthur J.	
práce	Goldberg ¹²⁶⁶	1961-62
	W. Willard Wirtz	1962-63
	Abraham A.	
zdravotnictví	Ribicoff ¹²⁶⁷	
školsství a	Anthony J.	1961-62
sociální péče	Celebrezze	1962-63

¹²⁶³ http://en.wikipedia.org/wiki/John_Kennedy

¹²⁶⁴ Vzhledem k tomu, že Kennedy se rozhodl řídit zahraniční politiku převážně sám, byl Rusk odstaven na vedlejší kolej. Měl v té době blízko k viceprezidentovi L. Johnsonovi, který jej ponechal ve funkci i po Kennedyho smrti. Graubard 2007, str. 391.

¹²⁶⁵ McNamara byl předsedou představenstva společnosti Ford Motor Company.

¹²⁶⁶ Z ministerstva odešel, neboť jej prezident Kennedy jmenoval soudcem Nejvyššího soudu. V tomto orgánu působil do roku 1965, poté se stal velvyslancem při OSN.

¹²⁶⁷ Před příchodem na ministerstvo zdravotnictví, školství a sociální péče působil v letech 1955-61 jako guvernér státu Connecticut.

Příloha č. 17

Složení vlád během administrativ Lyndona B. Johnsona:¹²⁶⁸

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	Dean Rusk	1963-69
financí	C. Douglas Dillon	1963-65
	Henry H. Fowler	1965-68
	Joseph W. Barr	1968-69
obraný	Robert McNamara ¹²⁶⁹	1963-68
	Clark M. Clifford ¹²⁷⁰	1968-69
spravedlnosti	Robert F. Kennedy	1963-64
	Nicholas deB. Katzenbach	1964-66
	Ramsey Clark	1966-69
pošt	John A. Gronouski	1963-65
	Larry O'Brien	1965-68
	W. Marvin Watson ¹²⁷¹	1968-69
vnitra	Stewart Lee Udall	1963-69
	Orville Lothrop	
zemědělství	Freeman ¹²⁷²	1963-69
	Luther Hartwell	
obchodu	Hodges ¹²⁷³	1963-65
	John Thomas Connor	1965-67
	Alexander Buel	
	Trowbridge	1967-68
	Cyrus Rowlett Smith	1968-69
práce	W. Willard Wirtz	1963-69
zdravotnictví,	Anthony Celebrezze	1963-65
školský a	John William Gardner	1965-68
sociální péče	Wilbur Joseph Cohen	1968-69
	Robert Clifton	
bydlení a	Weaver ¹²⁷⁴	1966-68
rozvoje měst	Robert Coldwell Wood	1969
dopravy ¹²⁷⁵	Alan Stephenson Boyd	1967-69

¹²⁶⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Lyndon_B._Johnson

¹²⁶⁹ Během jeho působení na postu ministra obrany došlo k eskalaci války ve Vietnamu. Tuto funkci opustil, aby se na dalších třináct let stal prezidentem Světové banky. K odchodu jej donutil prezident Johnson. Kissinger 2006, str. 278.

¹²⁷⁰ V letech 1946-50 působil jako poradce prezidenta Trumana.

¹²⁷¹ Než se stal ministrem pošt, působil tři roky jako personální šéf Bílého domu.

¹²⁷² V letech 1955-61 působil jako guvernér státu Minnesota.

¹²⁷³ Před příchodem na ministerstvo obchodu zastával v letech 1954-1961 funkci guvernéra Severní Karolíny.

¹²⁷⁴ Byl prvním ministrem tohoto nově zřízeného ministerstva a zároveň vůbec prvním Afroameričanem, který se stal členem kabinetu.

¹²⁷⁵ Jednalo se o nově zřízené ministerstvo.

Příloha č. 18

Tabulka s přehledem členů vlády během obou administrativ R. Nixona:¹²⁷⁶

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	William P. Rogers ¹²⁷⁷	1969-73
	Henry Kissinger	1973-74
financí	David M. Kennedy	1969-71
	John Connally ¹²⁷⁸	1971-72
	George Shultz ¹²⁷⁹	1972-74
	William Simon	1974
obraný	Melvin R. Laird	1969-73
	Elliot Richardson ¹²⁸⁰	1973-74
	James Schlesinger ¹²⁸¹	1974
spravedlnosti	John N. Mitchell ¹²⁸²	1969-72
	Richard Kleindienst	1972-73
	Elliot Richardson	1973-74
	William B. Saxbe	1974
pošt ¹²⁸³	Winton M. Blount	1969-71
vnitra	Walter Joseph Hickel ¹²⁸⁴	1969-71
	Rogers Morton ¹²⁸⁵	1971-74
	Clifford M. Hardin	1969-71
zemědělství	Earl Butz	1971-74
	Maurice Stans	1969-72
obchodu	Peter Peterson	1972-73
	Frederick B. Dent ¹²⁸⁶	1973-74
práce	George Shultz	1969-70

¹²⁷⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Nixon>

¹²⁷⁷ V letech 1957-61, během administrativy prezidenta D. Eisenhowera, působil jako ministr spravedlnosti.

¹²⁷⁸ V roce 1961 sloužil jako ministr námořnictva. Post ministra námořnictva byl sice zrušen v roce 1947, kdy vzniklo jednotné ministerstvo námořnictva, avšak jednotlivé složky (pozemní vojsko, námořnictvo a letectvo) pak nadále relativně samostatně působily v rámci jednotného ministerstva obrany. Jejich představitelé však byli podřízeni přímo ministru obrany a nebyli členy kabinetu. V letech 1963-69 pak zastával funkci guvernéra Texas.

¹²⁷⁹ Kromě postu ministra financí byl v letech 1969-70 ministrem práce, 1970-72 ředitelem Úřadu pro řízení a rozpočet a konečně v letech 1982-89, během administrativy R. Reagana, zastával pozici ministra zahraničních věcí.

¹²⁸⁰ Jeden z „rekordmanů“, co se týče obsazování ministerských postů. Nejprve byl v letech 1970-73 ministrem zdravotnictví, školství a sociální péče. V roce 1973 pak zastával post ministra obrany a následně ministra spravedlnosti. Této funkce se vzdal v souvislosti s aférou Watergate, neboť odmítl odvolat „nezávislého“ vyšetřovatele Archibalda Coxe. Během Fordovy administrativy, v letech 1976-77, působil jako ministr obchodu. http://en.wikipedia.org/wiki/Elliot_Richardson

¹²⁸¹ V roce 1973 byl krátce ředitelem CIA, 1977-79, během Carterovy administrativy, pak prvním ministrem energetiky.

¹²⁸² Za svou činnost během působení v této funkci byl nakonec uvězněn. Majstr 1997, str. 107.

¹²⁸³ Tento úřad zůstal zachován i po roce 1971, avšak jeho představitel již nebyl členem kabinetu.

¹²⁸⁴ Celkem dvakrát působil ve funkci guvernéra Aljašky, v letech 1966-69 a 1990-94.

¹²⁸⁵ V letech 1975-76 působil jako ministr obchodu.

¹²⁸⁶ Po odchodu z funkce ministra obchodu působil v letech 1975-77 jako ředitel Úřadu obchodního představitele Spojených států.

	James D. Hodgson	1970-73
	Peter J. Brennan	1973-74
zdravotnictví,	Robert Finch	1969-70
školsství a	Elliot Richardson	1970-73
zdravotnictví	Caspar Weinberger ¹²⁸⁷	1973-74
bydlení a	George Romney ¹²⁸⁸	1969-73
rozvoje měst	James Thomas Lynn	1973-74
dopravy	John A. Volpe ¹²⁸⁹	1969-73
	Claude Brinegar	1973-74

---

¹²⁸⁷ Před příchodem na ministerstvo zdravotnictví, školství a sociálních věcí zastával čtyři roky funkci ředitele Úřadu pro řízení a plánování. Ronald Reagan jej později pověřil řízením ministerstva obrany. Tento post zastával v letech 1981-87.

¹²⁸⁸ Podrobněji viz výše.

¹²⁸⁹ Než jej prezident Nixon jmenoval ministrem dopravy, působil po dvě oddělaná volební období (1961-63 a 1965-67) jako guvernér státu Massachusetts.

Příloha č. 19

Tabulka s přehledem členů vlády během administrativy Geralda R. Forda:¹²⁹⁰

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	Henry Kissinger ¹²⁹¹	1974-77
financí	William E. Simon	1974-77
obraný	James R. Schlesinger ¹²⁹²	1974-75
	Donald Rumsfeld ¹²⁹³	1975-77
spravedlnosti	William Saxbe	1974-75
	Edward Levi	1975-77
vnitra	Rogers Morton ¹²⁹⁴	1974-75
	Stanley K. Hathaway ¹²⁹⁵	1975
	Thomas S. Kleppe	1975-77
zemědělství	Earl Butz	1974-75
	John Albert Knebel	1976-77
obchodu	Frederick B. Dent	1974-75
	Rogers Morton	1975-76
	Elliot Richardson ¹²⁹⁶	1976-77
práce	Peter J. Brennan	1974-75
	John Thomas Dunlop	1975-76
	William Usery, Jr.	1976-77
zdravotnictví,		
školský a	Caspar Weinberger	1974-75
sociální péče	F. David Mathews	1975-77
bydlení a	James Thomas Lynn	1974-75
rozvoje měst	Carla Anderson Hills ¹²⁹⁷	1975-77
dopravy	Claude Brinegar	1974-75
	William Thaddeus Coleman, Jr.	1975-77

¹²⁹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Gerald_Ford

¹²⁹¹ Vedle ministra financí W. Simona jediný člen Nixonovy vlády, který jím zůstal až do konce Fordova funkčního období. Podrobněji viz výše.

¹²⁹² V roce 1973 byl krátce ředitelem CIA, za prezidenta Cartera sloužil v letech 1977-79 jako první šéf ministerstva energetiky.

¹²⁹³ Rumsfeld sloužil celkem čtyři volební období ve Sněmovně reprezentantů (za okrsek Chicago ve státě Illinois) Roku 1969 se stal ředitelem Úřadu pro ekonomické příležitosti (měl na starosti boj proti chudobě), v letech 1973-74 působil jako velvyslanec při NATO, poté rok jako Fordův personální šéf Bílého domu (jeho nástupcem v této funkci po jmenování ministrem obrany se stal pozdější viceprezident Dick Cheney). Woodward, 2003, str. 41.

Kdysi se o něm hovořilo jako o republikánském Kennedym a velké naději pro tuto stranu. V letech 2001-2006, během administrativy prezidenta George W. Bushe, působil opět jako ministr obrany, je spjat především s válkou v Iráku a bojem proti terorismu.

¹²⁹⁴ Během Fordovy administrativy zastával rovněž post ministra obchodu.

¹²⁹⁵ V letech 1967-75 působil jako guvernér Wyomingu.

¹²⁹⁶ Jeden z „rekordmanů“, co se týče obsazování ministerských postů. Nejprve byl v letech 1970-73 ministrem zdravotnictví, školství a sociální péče. V roce 1973 pak zastával post ministra obrany a následně ministra spravedlnosti. Této funkce se vzdal v souvislosti s aférou Watergate, neboť odmítl odvolat „nezávistného“ vyšetřovatele Archibalda Coxe.

¹²⁹⁷ Jediná žena ve Fordově kabinetu.

Příloha č. 20

Seznam signatářů Jižního manifestu (*Southern Manifesto*) ze dne 12. března 1956:¹²⁹⁸

Senátoři, kteří manifest podpsali:

John Sparkman,¹²⁹⁹ demokrat, Alabama
Lister Hill, demokrat, Alabama
William Fulbright, demokrat, Arkansas
John L. McClellan, demokrat, Arkansas
George A. Smathers, demokrat, Florida
Spessard Holland, demokrat, Florida
Walter F. George, demokrat, Georgie
Richard B. Russell, demokrat, Georgie
Allen J. Ellender, demokrat, Louisiana
Russell B. Long, demokrat, Louisiana
James O. Eastland, demokrat, Mississippi
John Stennis, demokrat, Mississippi
Samuel Ervin, demokrat, Severní Karolína
W. Kerr Scott, demokrat, Severní Karolína
Strom Thurmond, demokrat, Jižní Karolína
Olin D. Johnston, demokrat, Jižní Karolína
Price Daniel, demokrat, Texas
Harry F. Byrd, demokrat, Virginie
A. Willis Robertson, demokrat, Virginie

Senátoři, kteří manifest nepodepsali:

Albert Gore, Sr.,¹³⁰⁰ demokrat, Tennessee
Estes Kefauver,¹³⁰¹ demokrat, Tennessee
Lyndon B. Johnson,¹³⁰² demokrat, Texas

Reprezentanti, kteří podepsali manifest:

George Andrews, demokrat, Alabama
Frank W. Boykin, demokrat, Alabama
Carl Elliott, demokrat, Alabama
George M. Grant, demokrat, Alabama
George Huddleston, Jr., demokrat, Alabama
Robert E. Jones, demokrat, Alabama
Albert Rains, demokrat, Alabama
Kenneth A. Roberts, demokrat, Alabama
Armistead Selden, demokrat, Alabama

---

¹²⁹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Southern_Manifesto

¹²⁹⁹ John Sparkman byl neúspěšným demokratickým kandidátem na post viceprezidenta z roku 1952.

¹³⁰⁰ Gore byl otcem pozdějšího viceprezidenta z let 1993-2001 a držitele Nobelovy ceny míru za rok 2007. Zajímavé je, že v roce 1964 hlasoval proti zákonu o občanských právech.

¹³⁰¹ Kefauver sloužil v letech 1939-49 jako demokratický člen Sněmovny reprezentantů, zvolen byl ve 3. kongresovém okrsku ve státě Tennessee. V letech 1949-63 pak zasedal v Senátu. V roce 1956 byl neúspěšným demokratickým kandidátem na post viceprezidenta.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Kefauver>

¹³⁰² Pozdější viceprezident a prezident nebyl vůbec otázan, zda chce Jižní manifest podepsat, neboť byl vůdcem demokratické frakce v Kongresu, kam spadali i severní demokraté.

E.C. Gathings, demokrat, Arkansas
Oren Harris, demokrat, Arkansas
Brooks Hays, demokrat, Arkansas
Wilbur D. Mills, demokrat, Arkansas
W. F. Norrell, demokrat, Arkansas
James W. Trimble, demokrat, Arkansas
Charles E. Bennett, demokrat, Florida
James A. Haley, demokrat, Florida
Albert Herlong, Jr., demokrat, Florida
D. R. „Billy“ Matthews, demokrat, Florida
Paul G. Rogers, demokrat, Florida
Robert Sikes, demokrat, Florida
Iris F. Blitch, demokrat, Georgie
Paul Brown, demokrat, Georgie
James C. Davis, demokrat, Georgie
John James Flynt, Jr., demokrat, Georgie
E.L. Forrester, demokrat, Georgie
Phil M. Landrum, demokrat, Georgie
Henderson Lanham, demokrat, Georgie
John L. Pilcher, demokrat, Georgie
Prince H. Preston, demokrat, Georgie
Carl Vinson, demokrat, Georgie
Hale Boggs, demokrat, Louisiana
Overton Brooks, demokrat, Louisiana
F. Edward Hebert, demokrat, Louisiana
George S. Long, demokrat, Louisiana
James H. Morrison, demokrat, Louisiana
Otto E. Passman, demokrat, Louisiana
T. Ashton Thompson, demokrat, Louisiana
Edwin E. Willis, demokrat, Louisiana
Thomas G. Abernathy, demokrat, Mississippi
William M. Colmer, demokrat, Mississippi
Frank E. Smith, demokrat, Mississippi
Jamie L. Whitten, demokrat, Mississippi
John Bell Williams, demokrat, Mississippi
Arthur Winstead, demokrat, Mississippi
Hugh Q. Alexander, demokrat, Severní Karolína
Graham A. Barden, demokrat, Severní Karolína
Herbert C. Bonner, demokrat, Severní Karolína
Frank Carlyle, demokrat, Severní Karolína
Carl Durham, demokrat, Severní Karolína
Lawrence Fountain, demokrat, Severní Karolína
Woodrow W. Jones, demokrat, Severní Karolína
George A. Shuford, demokrat, Severní Karolína
Robert T. Ashmore, demokrat, Jižní Karolína
W.J. Bryan Dorn, demokrat, Jižní Karolína
John L. McMillan, demokrat, Jižní Karolína
James P. Richards, demokrat, Jižní Karolína
John J. Riley, demokrat, Jižní Karolína
L. Mendel Rivers, demokrat, Jižní Karolína

Jere Cooper, demokrat, Tennessee
 Clifford Davis, demokrat, Tennessee
 James B. Frazier, Jr., demokrat, Tennessee
 Tom Murray, demokrat, Tennessee
 Wright Patman, demokrat, Texas
 John Dowdy, demokrat, Texas
 Walter Rogers, demokrat, Texas
 O. C. Fisher, demokrat, Texas
 Martin Dies, Jr., demokrat, Texas
 Edward J. Robeson, Jr., demokrat, Virginie
 Porter Hardy, demokrat, Virginie
 J. Vaughan Gary, demokrat, Virginie
 Watkins M. Abbitt, demokrat, Virginie
 William M. Tuck, demokrat, Virginie
 Richard Harding Poff, republikán, Virginie
 Burr Harrison, demokrat, Virginie
 Howard W. Smith, demokrat, Virginie
 W. Pat Jennings, demokrat, Virginie
 Joel T. Broyhill, republikán, Virginie

Reprezentanti, kteří nepodepsali manifest:

Dante Fascell, demokrat, Florida
 William Cramer, republikán, Florida
 Richard Chatham, demokrat, Severní Karolína
 Harold Cooley, demokrat, Severní Karolína
 Charles Deane, demokrat, Severní Karolína
 Charles Jonas, republikán, Severní Karolína
 Howard Baker, Sr., republikán, Tennessee
 Ross Bass, demokrat, Tennessee
 Joe Evins, demokrat, Tennessee
 Percy Priest, demokrat, Tennessee
 B. Carroll Reece, republikán, Tennessee
 Jack Brooks, demokrat, Texas
 Brady Gentry, demokrat, Texas
 Sam Rayburn, demokrat, Texas
 Bruce Alger, republikán, Texas
 Olin E. Teague, demokrat, Texas
 Albert Thomas, demokrat, Texas
 Clark W. Thompson, demokrat, Texas
 Homer Thornberry, demokrat, Texas
 William Poage, demokrat, Texas
 Jim Wright, demokrat, Texas
 Frank Ikard, demokrat, Texas
 John J. Bell, demokrat, Texas
 Joe Madison Kilgore, demokrat, Texas
 J. T. Rutherford, demokrat, Texas
 Omar Burleson, demokrat, Texas
 George Mahon, demokrat, Texas
 Paul Kilday, demokrat, Texas

Příloha č. 21

Následující tabulka udává účast černých voličů ve volbách v letech 1940-1984 v jižních státech (dále jsou rozděleny na vnější a hluboký jih):¹³⁰³

rok	jih	vnější jih	hluboký jih
1940	3%	5%	1%
1947	12%	17%	8%
1956	25%	29%	21%
1964	43%	52%	30%
1966	52%	58%	46%
1968	62%	67%	57%
1976	63%	62%	64%
1984	59%	58%	59%

---

¹³⁰³ Politics 1987, str. 137.

Příloha č. 22

Následující tabulka udává volební účast různých skupin obyvatelstva v polovině 50. let a v roce 1980:¹³⁰⁴

	1952-56		1980	
	jih	mimo jih	jih	mimo jih
všichni	51%	80%	47%	57%
bílí	62%	81%	48%	59%
černí	13%	61%	42%	44%
muži	63%	84%	45%	60%
ženy	41%	76%	48%	55%
VŠ	84%	91%	62%	65%
SŠ a méně	44%	78%	38%	52%

---

¹³⁰⁴ Politics 1987, str. 187

Příloha č. 23

Pořadí témat, která především trápila Američany v roce 1968:¹³⁰⁵

1. Vietnam
2. kriminalita
3. zachování vojenské obranné síly USA
4. výtržnictví ve městech
5. zabránění třetí světové válce
6. ceny a životní náklady
7. drogy
8. zachování respektu USA v cizině
9. utrácení vlády
10. komunistická Čína
11. posílení morálních standardů v zemi
12. boj proti mezinárodnímu komunismu
13. posílení NATO a dalších spojeneckých svazků
14. vztahy s Ruskem (SSSR)
15. zlepšení vzdělávacího systému
16. redukce státní moci
17. rasové problémy
18. zajištění zdravotní péče i pro nízkopříjmové skupiny
19. znečištění vody a ovzduší
20. silnější federální vláda
21. přestavba našich měst

---

¹³⁰⁵ Chester 1968, str. 388.

Příloha č. 24

Tabulka ukazující vývoj federální dotace jednotlivým státům v 50.-80. letech 20. století:¹³⁰⁶

rok	fed. pomoc v mld. \$	% fed. výdajů	% státních a místních výdajů
1955	3,2	4,7	10,1
1960	7	7,6	14,7
1965	10,9	9,2	15,3
1970	24	12,3	19,2
1975 ¹³⁰⁷	49,8	15,4	23
1980 ¹³⁰⁸	91,5	15,9	26,3
1985	106	11,2	21
1989 ¹³⁰⁹	121,8	10,7	17,7

---

¹³⁰⁶ Wilson 1995, str. 38

¹³⁰⁷ Ke zvyšování federálních dotací docházelo i během Nixonovy republikánské administrativy, avšak především díky demokraty ovládanému Kongresu.

¹³⁰⁸ V roce, ve kterém byl Ronald Reagan zvolen prezidentem, dosáhly federální dotace jednotlivým státům svého vrcholu.

¹³⁰⁹ Na konci Reaganovy vlády byly sice federální dotace v absolutních hodnotách vyšší než na jejím začátku, relativně však došlo k jejich téměř třetinovému snížení.

Příloha č. 25

Memorandum H. Kissingera, shrnující jeho názory na pouliční protiválečné demonstrace, určené prezidentu R. Nixonovi:¹³¹⁰

1) Kdo jsou?

Jde o velmi smíšenou skupinu - ať již jde o sociální původ, politické názory, potenciál pomoci nebo škodit. Z těch, kdo pochodovali na demonstracích byli někteří určitě potomky bohatých rodin a chtějí se tedy ostře odlišit od svých rodičů. Ale mnozí mají otce, kteří chodili na vysokou školu koncem čtyřicátých let na základě zákona o vojenských vysloužilcích a kteří stále volili Stevensona.¹³¹¹ Mnoho demonstrantů bezpochyby patřilo k první generaci z převážně městských vrstev volících demokraty, která se dostala na vysoké školy. A jestliže Tom Wicker¹³¹² mluví za sebe a za své kolegy, když prohlašuje, že tam v ulicích „jsou naše děti“, pak jsou to také potomci některých tradičně demokraty volících profesních skupin...

2) Proč se dali na pochod?

Motivy, které mají, jsou také zcela diferencované. V širším slova smyslu jde většinou o oběti z řad bohatých. Ti mají čas na sebelítost a jejich vzdělání jim umožňuje využít ho k módní kritice „systému“. Psychologické počátky věci jsou však zřejmě irelevantní. V každé generaci maří mládež svou energii tím, že se vzteká, horlí nebo propadá zmatku. Skupina, o které mluví Pat,¹³¹³ je specifická šíří záběru svého politického uvědomění a aktivismu. Rekrutuje se koneckonců z největší skupiny vzdělaných mladých lidí v dějinách.

A kromě toho, že jsou značně politicky uvědomělí, jsou mnozí z nich zásadně proti establishmentu nejen proto, že je to přirozená tendence odcizující se mladé generace, ale také proto, že je to hlavní myšlenka současných akademických publikací. Moderní americká sociologie, psychologie, politická věda atd. ukazují v jasném světle (jak také mají) chyby naší společnosti. Mocná společenská kritika je i v některých nejlepších dílech naší moderní literatury. Toto vše musí padnout na úrodnou půdu - a zasáhnout ji více než kdykoli předtím - v zemi, která posílá na vysoké školy osm milionů dětí.

Praktický výsledek je velmi smíšený.

Malá menšina hledá únik (jak tomu je vždy) v prázdném radikalismu.¹³¹⁴

Jsem však přesvědčen, že naprostá většina těchto mladých lidí v celé zemi zůstává pozoruhodně otevřená, pokud jde o jejich budoucí politickou orientaci. Mnozí z nich jsou bystří a uvážliví. Chtějí napravovat zlo a nalézt sami sebe. Dychtí účastnit se a netrpělivě očekávají hmatatelné výsledky.¹³¹⁵ Každou odpověď přijímají ostražitě - mají hned podezření, že argumenty pro postupný (realistický) pokrok (mírem ve Vietnamu počínaje a rasovou segregací¹³¹⁶ konče) maskují nějaké temné spiknutí proti tomuto cíli.

¹³¹⁰ Kissinger 2006, str. 284.

¹³¹¹ Je myšlen demokratický prezidentský kandidát z let 1952 a 1956 A. Stevenon.

¹³¹² Tom Wicker byl žurnalista a Kissingerův někdejší kolega z Harvardu.

¹³¹³ Je myšlen Pat Moynihan, poradce prezidenta R. Nixona pro „městské záležitosti“ (*urban affairs advisor*). Kissingerův text je vlastně komentářem k memorandu tohoto muže.

¹³¹⁴ Toto je dle mého názoru nejdůležitější věta celého Kissingerova komentáře. Stručně a jasně vystihuje samu podstatu. Vzhledem k počtu obyvatel se skutečně jednalo o velmi malou skupinu. Ve svém důsledku se jednalo pouze o ničení a rabování, kdy se původní smysl naprosto vytrácel.

¹³¹⁵ Jedná se o typickou vlastnost mládí - dosáhnout všeho hned, okamžitě, bez ohledu na následky. S tím úzce souvisí idealismus, rovněž příznačný pro většinu mladých lidí.

¹³¹⁶ Problematikou desegregace se podrobně zabývám níže.

3) Jejich politický vliv

Začali nahánět hrůzu tím, že ke svým vlastním hlasům přidali obrovskou vlnu politického aktivismu, která musí mít vliv na ostatní i na jejich rodiče. Máme jasný důkaz ve fenoménu McCarthyho.¹³¹⁷

Vietnam je pouze symptom. Až tento problém zmizí, zaujme jeho místo jiný, protože oni bojují proti postavení establishmentu stejně mnoho jako proti danému problému.¹³¹⁸

4) Co můžete dělat?

Souhlasím s Moynihanem, že jít proti této skupině čelem je kontraproduktivní. Tím nemá být řečeno, že byste měl být měkký na militanty. Naše země velmi potřebuje silné vedení z psychologického i politického hlediska...

Existují silné argumenty neutralizovat tuto potenciální sílu jednoduše tím, že se budete vyhýbat kolizi s ní. To v žádném případě neznamená politiku appeasementu. Znamená to, aby administrativa byla vnímaná tak, že bere vážně odpovědnou většinu těchto mladých lidí. Pozice by byla taková, že se mohou mýlit v podstatě sporu, ale že vy nepochybujete o původnosti a upřímnosti jejich úvah.

5) Můžete něco získat?

Kromě této neutralizace může existovat šance, že za čas získáte některé z těchto mladých lidí na svou stranu. Spory mezi demokraty a republikány ze čtyřicátých a padesátých let nezatěžují tuto generaci mladých Američanů.¹³¹⁹

Máte s mnohými z nich společné nebo základního - přesvědčení, že mašinérie liberalismu Nového úřadu musí být radikálně reorganizována. Sdílette také snahu, aby Amerika hrála ve světě vyváženější a zdrženlivější roli. Ve skutečnosti vyvracíte doma a ve světě většinu balvanů, které tyto děti chtějí vidět vyvrácené.¹³²⁰

Při soustředěném citlivém úsilí objasnit nový přístup vaší administrativy¹³²¹ můžete klidně získat mezi těmi, kteří se zdají nenapravitelní, nějaké konvertity.“

---

¹³¹⁷ Kissinger má na mysli Josepha McCarthyho, který vedl na počátku padesátých let protikomunistickou kampaň. Podrobněji viz výše.

¹³¹⁸ Je možné vést diskusi, kde byly hranice tohoto boje. Vystupovali pouze proti konkrétním lidem, konkrétním představitelům, či se vymezovali proti zřízení jako takovému?

¹³¹⁹ To bylo pro R. Nixona velmi důležité, neboť (pokud pomineme hlavní mezistranické spory té doby) v té době tkvěly kořeny nenávisti, které proti němu cítily některé politické kruhy - nemohly zkousnout jeho tehdejší radikální antikomunismus, který pomáhal zemi upozornit na existenci reálného komunistického nebezpečí.

¹³²⁰ Myšlena je nejspíše napříklas politika smíření (*détente*) se Sovětským svazem či počátky kontaktů s Čínou.

¹³²¹ To však byl hlavní problém této administrativy - neuměla své četné úspěchy prodat a naopak nebyla schopna zabránit nafukování méně čestných neúspěchů. Zdá se, že tato neschopnost Nixonovy vlády odráží jeden ze základních rysů prezidentovy osobnosti.

Příloha č. 26

Stranická identifikace v letech 1952-1976:¹³²²

strana/rok	1952	1956	1960	1964	1968	1972	1976
republikáni	27,20%	29,10%	29,40%	24,50%	24,20%	23,40%	23,20%
demokraté	47,20%	43,60%	45,30%	51,70%	45,40%	40,40%	39,70%
nezávislí	22,60%	23,40%	22,80%	22,80%	29,10%	34,70%	36,10%
apolitičtí	3,10%	3,80%	2,50%	0,90%	1,40%	1,40%	0,90%
dem. většina	20%	14,50%	15,90%	27,20%	21,20%	17%	16,50%

---

¹³²² Levine 1992, str. 31.

Příloha č. 27

Následující přehledy ukazují postupně hlas ve volbách a stranickou identifikaci mezi různými skupinami obyvatelstva (s důrazem na jejich barvu pleti; druhá tabulka udává stranickou identifikaci bílých obyvatel, třetí pak sebezařazení Afroameričanů) v letech 1948-1972:¹³²³

	bílí dělnická třída	střední třída	černí dělnická třída	střední třída
rok voleb				
1948				
demokraté	46,10%	23,50%	30,00%	X
republikáni	15,1	51,4	10	X
jiná strana	1,8	1,1	0	X
nevolilo	34,2	21,9	56,7	X
jiná odpověď	2,7	2,2	3,3	X
1952				
demokraté	38,6	26,8	27,8	36,8
republikáni	36,6	59,4	6,5	15,8
jiná strana	0,3	0,2	0	0
nevolilo	23,8	12,8	65,7	42,1
jiná odpověď	0,7	0,8	0	5,3
1956				
demokraté	29,9	29	26,8	13,3
republikáni	39,7	54,6	9,8	40
jiná strana	0,1	0,5	0	0
nevolilo	29,1	15,3	62,5	46,7
jiná odpověď	1,2	0,5	0,9	0
1960				
demokraté	42,8	39,8	29,8	38,5
republikáni	33,2	49,1	14,6	26,9
jiná strana	0,7	0,3	0	0
nevolilo	22,7	9,7	39,8	34,6
jiná odpověď	0,5	1,1	5,8	0
1964				
demokraté	55,9	46,6	61,2	82,8
republikáni	19	37,3	0	0
jiná strana	0,2	0	0	0
nevolilo	23,6	15,5	37,8	13,8

¹³²³ Abramson 1975, s tr. 15 a 65.

jiná odpověď	1,2	0,6	1	3,4
1968				
demokraté	26,7	28,4	65,2	78,3
republikáni	30	48	2,5	4,3
jiná strana	10,2	8,3	0	0
nevolilo	27,3	10,9	27,5	17,4
jiná odpověď		4,2	7,5	0
1972				
demokraté	19,9	23,1	48,2	70,9
republikáni	44,3	55,6	10,8	3,6
jiná strana	0,3	0,9	0	0
nevolilo	32,2	18,3	38,8	25,5
jiná odpověď	3,3	2,1	2,2	0

	1952	1956	1958	1960	1962
str.identif.					
silný D	21%	20%	26%	20%	22%
váhavý D	25%	23%	22%	25%	23%
nezávislý, k					
D	10%	6%	7%	6%	8%
nezávislý	6%	9%	8%	9%	8%
nezávislý, k					
R	7%	9%	5%	7%	7%
váhavý R	14%	14%	17%	14%	17%
silný R	14%	16%	12%	17%	13%
jiná strana	X	X	X%	1%	X
apolitičtí	2%	2%	3%	1%	3%
silná identif.	35%	36%	38%	36%	35%
silní + váhaví	75%	73%	77%	76%	75%
	1964	1966	1968	1970	1972
str.identif.					
silný D	24%	17%	16%	17%	12%
váhavý D	25%	27%	25%	22%	25%
nezávislý, k					
D	9%	9%	10%	11%	12%
nezávislý	8%	12%	11%	13%	13%
nezávislý, k					
R	6%	8%	10%	9%	11%
váhavý R	14%	16%	16%	16%	14%

silný R	12%	11%	11%	10%	11%
jiná strana	1%	X	X	X	X
apolitičtí	X	1%	1%	1%	1%
silná identif.	36%	27%	27%	27%	24%
silní + váhaví	75%	71%	68%	66%	62%

	1952	1956	1958	1960	1962
str. identif.					
dilný D	30%	27%	32%	25%	35%
váhavý D	22%	23%	19%	19%	25%
nezáv., k D	10%	5%	7%	7%	4%
nezávislý	4%	7%	4%	16%	6%
nezáv., k R	4%	1%	4%	4%	2%
váhavý R	8%	12%	11%	9%	7%
silný R	5%	7%	7%	7%	6%
jiná strana	1%	1%	0%	0%	1%
apolitický	17%	18%	16%	14%	15%
silná identif.	35%	34%	39%	32%	41%
silní + váhaví	65%	68%	69%	59%	73%

	1964	1966	1968	1970	1972
str. identif.					
dilný D	52%	30%	56%	41%	36%
váhavý D	22%	31%	29%	34%	31%
nezáv., k D	8%	11%	7%	7%	8%
nezávislý	6%	14%	3%	12%	12%
nezáv., k R	1%	2%	1%	1%	3%
váhavý R	5%	7%	1%	4%	4%
silný R	2%	2%	1%	0%	4%
jiná strana	0%	0%	0%	0%	X
apolitický	4%	3%	3%	1%	2%
silná identif.	54%	32%	57%	41%	40%
silní + váhaví	81%	70%	87%	79%	75%

11. Prameny a literatura

a) Vydané prameny

America Votes. A Handbook of Contemporary American election studies, Vol. 13, Washington 1979

The Annals of of America, Détente and Domestic Crisis, Vol. 13, USA 1976

The Annals America 1961-68. The Burdens of World Power, Vol. 18, USA 1976

HODGSON, Godfrey (ed.), *The United States. Handbooks to the Modern World, Volume 2*, New York 1992

Public Papers of the Presidents of the United States, Dwight david Eisenhower 1960-1961, Washington 1961

Public Papers of the Presidents of the United States, John Fitzgerald Kennedy 1961, Washington 1962

Public Papers of the Presidents of the United States, John Fitzgerald Kennedy 1962, Washington 1963

Public Papers of the Presidents of the United States, John Fitzgerald Kennedy 1963, Washington 1964

Public Papers of the Presidents of the United States, Lyndon Baynes Johnson 1963-1964, Vol. 1-2, Washington 1965

SCHLESINGER, Arthur M., Jr. (ed.), *History of U.S. Political Parties. Volume IV. (1945-1972). The Politics of Change*, New York 1973

WHITNEY, Cleaves (ed.), *American Presidents. Farewell Messages to the Nation, 1796-2001*, New York 2003

b) Odborné stati a články

ABRAMSON, Paul R., ALDRICH, John H., PAOLINO, Phil, FOHDE, David R., *Third-Party and Independent Candidates in American Politics. Wallace, Anderson, and Perot*, *Political Science Quarterly*, Vol. 110, No. 3/1995

BORSTELMANN, T., *Hedging out Bets and Buing Time: John Kennedy and Racial Revolutions in the American South and Southern Africa*; in: *Diplomatic History* 24/2000, Oxford 2000

BURDEN, Barry C., *United States Senators as Presidential Candidates*, *Political Science Quarterly*, Vol. 117, No. 1/2002

CAVANAGH, Thomas E., Changes in American Voter Turnout, 1964-1976, *Political Science Quarterly*, Vol. 96, No. 1/1981

COTTER, Cornelius P., BIBBY, John F., Institutional Development of Parties and the Thesis of Party Decline, *Political Science Quarterly*, Vol. 95, No. 1/1980

ELLINGER, Jiří, Století pana X. Osudy diplomata a historika George F. Kennana, 1/2004, s. 36-40

FREEMAN, Jo, The Political Culture of the Democratic and Republican Parties, Vol. 101, No. 3/1986

GORDON, Nicole A., The Constitutional Right to Candidacy; in: *Political Science Quarterly*, Vol. 91, No. 3/1976

KEARNS, Doris, Lyndon Johnson's Political Personality; in : *Political Science Quarterly*, Vol. 91, No. 3/1976

LAFEBER, Walter, Kissinger and Acheson. The Secretary of State and the Cold War, *Political Science Quarterly*, Vol. 92, No. 2/1977

LAWRENCE, R. Jacobs, SHAPIRO, Robert Y., Presidential Manipulation of Polls and Public Opinion. The Nixon Administration and the Pollsters, *Political Science Quarterly*, Vol. 110, No. 4/1995-1996

LIENESCH, Michael, Right-Wing Religion. Christian Conservatism as a Political Movement, *Political Science Quarterly*, Vol. 97, No. 3/1982

NELSON, Fandíce J., The Effect of Incumbency on Voting in Congressional Elections, 1964-1974, *Political Science Quarterly*, Vol. 93, No. 4/1978-1979

PEABODY, Robert L., ORNSTEIN, Roman J., Rohde, David W., The United States Senate as a Presidential Incubator: Many Are Called but Few Are Chosen, Vol. 91, No 2/1976

c) Odborná literatura

ABRAMSON, Paul R., Generational Change in American Politics, Lexington 1975

ANTON, Thomas J., American Federalism and Public Policy. How the System works, New York 1989

ARENDTOVÁ, Hannah, Původ totalitarismu I., Praha 1996

BAILYN, Bernard, DALLEK, Robert, DAVIS, David Brian, DONALD, Herbert, THOMAS, John L., WOOD, Gordon S., *The Great Republic. A History of the American People*, Toronto 1985

BALAJKA, Bohuš, SOLDÁN, Ladislav, CHAROUS, Emil, *Přehledné dějiny literatury II.*, Praha 1999

BARŠA, Pavel, *Hodina impéria. Zdroje současné zahraniční politiky USA*, Brno 2003

BERNSTEIN, Carl, WOODWARD, Bob, *All The President's Men*, New York 1974

BIBBY, John F., MAISEL, L. Sandy, *Two Parties - or More? The American Party System*, USA 1998

BISHOP, Jim, *The Day Kennedy Was Shot*, New York 1968

BLACK, Earl and Merle, *Politics and Society in the South*, Cambridge 1987

BLAUSTEIN, Albert P., Zangrando, Robert L., *Civil Rights and the Black American. A Documentary History*, New York 1970

BOROVÍK, Genrich, *Historie jedné vraždy*, Praha 1981

BRANCH, Taylor, *Parting the Waters. America on the King Years 1954-63*, New York 1988

CABADA, Ladislav, Kubát, Michal, *Úvod do studia politické vědy*, Praha 2004

CLINTONOVÁ, Hillary, *Živá historie*, Praha 2004

CURRENT, Richard N., GODWIN, Gerald J., *A History of the United States*, New York 1980

DALLEK, Robert, *Nedokončený život. John F. Kennedy 1917-1963*, Praha 2006

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, *Komparace politických systémů I.*, Praha 2003

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, *Spojené státy americké. Společnost a politika*, Praha 2002

EISENHOWER – NIXON, Julie, Pat Nixon, New York 1986

EWALD, William Bragg, Jr., *Eisenhower the President. Crucial Days, 1951 – 1960*, New Jersey 1981

EWANS, Rowland, NOVAK, Robert, *Lyndon B. Johnson: The Exercise of Power*, New York 1966

FAJMON, Hynek, *Margaret Thatcherová a její politika*, Brno 1999

FIALA, Jaroslav, Cesta ke Karibské krizi. Příspěvek k vývoji zahraniční politiky Spojených států amerických vůči Kubě a Sovětskému svazu v letech 1961 - 1962, Praha 2007

FRIEDMANOVI, Milton a Rose, Svoboda volby, Praha 1992

FROMM, Erich, Obraz člověka u Marxe, Brno 2004

GASSERT, Philipp, MAUCH, Chrystot, První dámy Ameriky. Od Marthy Washingtonové po Hillary Clintonovou, Praha 2001

GILCHER - HOLTEYOVÁ, Ingrid, Hnutí '68 na západě. Studentské bouře v USA a západní Evropě, Praha 2004

GOLDBERG, Robert Alan, Barry Goldwater, Yale 1995

GOODWIN, Doris Kearns, The Fitzgeralds and the Kennedys, New York 1987

GRAUBARD, Stephen, Prezidenti. Proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi, Praha 2007

GREEN, Robert P., Jr., BECKER, Laura A., COVIELLO, Robert E., American Tradition. A History of the United States, Toronto 1984

HALBERSTAM, David, Černobílé desetiletí. 50. léta a Spojené státy, Praha 2002

HALBERSTAM, David, The Best and the Brightest, New York 1972

HARTMANN, Jürgen, Der amerikanische Präsident im Bezugfeld der Kongressfraktionen. Strukturen, Strategie und Führungsprobleme in den Beziehungen der Präsidenten Kennedy, Johnson und Nixon zu den Mehrheitsfraktionen im Kongress (1961-1973). Beiträge zur Politischen Wissenschaften, Band 26, Duncker und Humblot, Berlin 1977

HEINEMAN, Robert A., PETERSON, Steven A., Rasmussen, Thomas H., American Government, New York 1995

HEYWOOD, Andrew, Politické ideologie, Praha 2005

HOLMES, Jack E., ENGLHARDT, Michael J., EDLER Robert E., Jr., American Government. Essentials and Perspectives, New York 1991

HONZÁK, František, PEČENKA, Marek, Státy a jejich představitelé. Současné mezinárodně uznané státy a státní útvary 20. století včetně zaniklých, sporných, okupovaných, separatistických a dalších území s tabulkami představitelů, Praha 1998

- HOROWITZ, David, COLLIER, Peter, The Rockefellers. An American Dynasty, New York 1976
- HRADEČNÝ, Pavel, DOSTÁLOVÁ, Růžena, Dějiny Řecka, Praha 1998
- CHESTER, Levis, HODSON, Godfrey, PAGE, Bruce, An American Melodrama. The Presidential Campaign of 1968, The Viking Press, New York 1969
- CHMAITILLIOVÁ, Diana, MACH, Petr (ed.), Prezidentské volby v USA. Sborník textů, Praha 2005
- CHRONICLE of America, New York 1989
- CHYTILEK, Roman, ŠEDO, Jakub (eds.), Volební systémy Brno 2004
- IONS, Edmund S., The Politics of John F. Kennedy, Londýn 1967
- ISAACSON, Walter, THOMAS, Evan, The Wise Men. Six Friends and the World They Made. Acheson, Bohlen, Harriman, Kennan, Lovett, McCloy, New York 1986
- JACOBSON, Gary C., The Politics of Congressional Elections, USA 2001
- KARAS, Petr, KUPKA, Karel, Atlas prezidentských voleb USA 1904 - 2004, Praha 2005
- KENNEDY, John F., Profiles in Courage, New York 1964
- KIS, Janos, Současná politická filosofie. Sborník textů anglosaských autorů 20. století, Praha 1997
- KISSINGER, Henry, Roky obnovy, Praha 2002
- KISSINGER, Henry, Bouřlivé roky, Brno 2004
- KISSINGER, Henry, Roky v Bílém domě, Praha 2006
- KISSINGER, Henry, Umění diplomacie. Od Richelieua k berlínské zdi, Praha 1999
- KLEIN, Edward, Pravdivý příběh Johna a Jacqueline Kennedyových, Praha 1997
- KREJČÍ, Miloš, Deklarace nezávislosti spojených států amerických a ústava Spojených států amerických, Praha 2000
- KREJČÍ, Miloš, Jak se dělá prezident, Olomouc 2000
- KŘEN, Jan, Dvě století střední Evropy, Praha 2005
- KYSELA, Jan, Dvoukomorové systémy. Teorie, historie a srovnání dvoukomorových systémů, Praha 2004

LANE, Mark, Honba za právem. Kritika způsobu vyšetřování vražd presidenta Johna F. Kenendyho, policisty J.D. Tippita a Lee Harveye Oswalda, prováděného Warrenovo komisi, Naše vojsko, Praha 1967

LEVINE, Murén A., Presidential Campaigns and Elections, Issues, Images and Partisanship, Izasca 1992

LEVITAN, Sar A., JOHNSTON, William B., TAGGART, Robert, Still a Dream. The Changing Status of Blacks since 1960, Cambridge 1975

LORANT, Stefan, The Presidency. A Pictorial History of Presidential Elections from Washington to Truman, New York 1951

MAISEL, L. Sandy, Parties and Elections in America: The Electoral Process, Random House, New York 1987

MAJSTR, Jiří, MUNDIL, Stanislav, Washington do uzávěrky. Prezidenti, novináři, kongresmani. Český spisovatel, Praha 1997

MANKIEWICZ, Frank, U.S. v. Richard Nixon. The Final Crisis, New York 1975

MAREK, David, OAKLAND, John, American Civilization, New York 1995

MESSICK, Hank, John Edgar Hoover. A Critical Examination of the Director and of the Continuing Alliance Between Crime, Business, and Politics, New York 1972

MILLSTEIN, Beth, BODIN, Jeanne, We, the American Women. A Documentary History, Chicago 1977

NATHAN, Richard P., The Administrative Presidency, New York 1983

NIXON, Richard M., Six Crises, New York 1962

NOVÁK, Miroslav, Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávacího studia, Praha 1997

O'BRIEN, David M., Storm Center. The Supreme Court in American Politics, New York 1986

PEČENKA, Marek, LUŇÁK, Petr a kol., Encyklopedie moderní historie, Praha 1999

POLSBY, Nelson W., WILDAWSKY, Aaron, Presidential Elections. Strategies of American Electoral Politics, Charles Scribner's Sons, New York 1976

PREISNER, Rio, Americana. Zpráva o velmoci I., Brno 1992

REAGAN, Ronald, Život jednoho Američana. Paměti prezidenta, Praha 1997

RESTON, James, Deadline, New York 1991

- ROBERTS, Allen, Robert Francis Kennedy. Biography of a Compulsive Politician, New York 1984
- ROCKEFELLER, Nelson A., Our Enviroment Can be Saved, New York 1970
- ROCKEFELLER, Nelson A., The Future of Federalism, New York 1968
- RYBÁČKOVÁ, Jiřina, Svět zvaný Amerika. O volbách a nejen o nich, Praha 2004
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, Antologie světových politiků, Praha 1995
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, Přehled moderních politologických teorií. Empiricko-analytický přístup v současné politické vědě, Praha 2000
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, Úvod do současné politologie, Praha 2002
- SARTORI, Giovanni, Srovnávací ústavní inženýrství. Zkoumání struktur, podnětů a výsledků, Praha 2004
- SARTORI, Giovanni, Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu, Praha 2005
- SCHÄFER, Petr, Prezidenti USA. Od George Washingtona po Billa Clintona, Praha 1995
- SCHANTZ, Harvey L., American Presidential Elections. Process, Policy, and Political Change, New York 1996
- SCHLEISNGER, Arthur Jr., Kennedy or Nixon: Does it Make Any Difference? New York 1960
- SCHLESINGER, Arthur M., Jr., A Thousand Days. John F. Kennedy in the White House, Cambridge 1965
- SCHLESINGER, Arthur M. , Jr., Robert Kennedy and His Times 1, 2, Boston 1978
- SCHLESINGER, Arthur M. Jr., The Cycles of american History, Boston 1986
- SCHLESINGER, Arthur M., Jr., WHITE, Morton (ed.), Paths of american Thought, Boston 1970
- SCHWARZ, John E., America's Hidden Succes. A Reassessment of Public Policy from Kennedy to Reagan, Ontario 1988
- SIMON, James F., In His Own Image. The Soupreme Court in Richard Nixon's America, New York 1973

- SMITH, Hedrick, *The Power Game. How Washington Works*, New York 1989
- SOLDÁN, Ladislav, HOFFMANN, Bohuslav, URBANEC, Jiří, PÍSKOVÁ, Milada, CHAROUS, Emil, SIGLOVÁ, Naděžda, *Přehledné dějiny literatury III.*, Praha 1997
- SULZBERGER, C.L., *The World and Richard Nixon*, New York 1987
- SUMMERS, Anthony, *Richard Nixon. Arogance moci*, Praha 2003
- SVENSSON, Pelle, *Teorie demokracie*, Brno 1995
- TIGRID, Pavel, *Politická emigrace v atomovém věku*, Praha 1990
- TINDALL, George B., SHI, David E., *Dějiny Spojených států amerických*, Praha 2000
- TOINETOVÁ, Marie - France, *Hon na čarodějnice 1947-57. McCarthyismus*, Praha 1999
- TREPTOW, Kurt W. (ed.), *Dějiny Rumunska*, Praha 2000
- VÁCLAV, Erich, *USA na dlani. Historie, zajímavosti, kuriozity*, Třebíč 2007
- WEIGEL, George, *Svědék naděje. Životopis papeže Jana Pavla II.*, Praha 2005
- WEIL, Ursula a Otto, John F. Kennedy. *Der 35. Präsident der USA*, Berlin 1966
- WHITE, Richard, *A New history of the American West*, Oklahoma 1991
- WHITE, Theodore H., *America in Search itself. The Making of the President 1956 – 1980*, Harper and Row Publisher, New York 1982
- WHITE, Theodore H., *Breach of Faith. The Fall of Richard Nixon*, Londýn 1975
- WHITE, Theodor H., *The Making of President 1960*, New York 1966
- WHITNEY, Graves (ed.), *American Presidents. Farewell Messages to the Nation 1796-2001*, Oxford 2003
- WILLS, Garry, *Nixon Agonistes. The Crisis of the Self-Made Man*, Boston 1970
- WILSON, James Q., *Jak se vládne v USA*, Praha 1995
- WOODWARD, Bob, *Bushova válka*, Praha 2003
- WOODWARD, Bob, Bernstein, Carl, *Všichni prezidentovi muži*, Praha 2002

WOODWARD, Bob, BERNSTEIN, Carl, JOHNSON, Haynes, MEYER, Lawrence, The Presidential Transcripts. The Complete Transcripts of the Nixon Tapes, New York 1974

WRIGHT, Edmond, The American Dream. From Reconstruction to Reagan, Cambridge 1996

YOUNGS, J. William T., American Realities. Historical Episods from Reconstruction to the Present, Boston 1987

ZOUBEK, Vladimír, Postmoderní problematika lidských práv a globální bezpečnosti, Plzeň 2004

ŽALOUDEK, Karel, Encyklopedie politiky, Praha 1999

d) Ostatní odborná literatura, zmíněná v textu

ALDEN, John Richard, A History of the American Revolution. Britain and the Loss of the Thirteen Colonies, London 1969

BERNSTEIN, Carl, WOODWARD, Bob, The Final Days, New York 1976

BISHOP, Chris, 1400 dní. Válka Severu proti Jihu den po dni, Brno 1998

DEBO, Angie, A History of the Indians in the United States, Norman 1970

FAIRBANK, J. K., Dějiny Číny. Praha 1998

FRASER, T. G., America and the World Since 1945, Basingstoke 2002

GADDIS, John Lewis, Strategie of Containment. A Critical Appraisal of Postwar American National Security Policy, New York 1982

GOLDSTEIN, Malcolm, The Political Stage. American Drama and Theater of the Great Depression, New York 1974

GURALNICK, Petr, Poslední vlak do Memphisu. Cesta Elvise Presleyho ke slávě, Praha 1996

HAGAN, William Thomas, American Indians, Chicago 1993

HERRE, Franz, Die amerikanische Revolution. Geburt einer Weltmacht, Berlin 1975

HICKOK, Lorena, One Third of a Nation. Reports on the Great Depression, Urbana 1981

KŘÍŽEK, Ladislav, Americká občanská válka, Praha 1994

LIPPMANN, Walter, The Cold War. A Study in U.S. Foreign Policy, New York 1972

MANDELKER, Ira L., Religion, Society and Utopia in Nineteenth-Century America, Amherst 1987

MELTZER, Milton, Brother, Can You Spare a Dime. The Great Depression 1929-1933, New York 1973

OLSON, Keith, Watergate. The Presidential Scandal that Shook America, Lawrence 2003

PARISH, Peter J., The American Civil War, London 1975

PRUCHA, Francis Paul, The Great Fater. The United States Government and the American Indians, Lincoln 1986

RAKOVÁ, Svatava, Dobrodruzi, puritáni a Indiáni. Angličané v Novém světě, Praha 1998

RAKOVÁ, Svatava, Podivná revoluce. Dlouhá cesta Američanů k nezávislosti (1763-83), Praha 2005

RANKIN, Hugh F., The American Revolution, New York 1965

ROLAND, James, (ed.), Religion, Morality and the Law, New York 1988

SEGRS, Mary C., A Wall of Separation? Debating the Public Role of Religion, Lanham 1988

SILK, Mark, Spiritual Politics - Religion and America Since World War II., New York 1988

SPOTO, Donald, Marilyn Monroe, Praha 1996

ŠOLC, Václav, HOŘEJŠ, Petr, Nejstarší Američané, Praha 1967

e) internetové zdroje

http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

<http://www.presidency.ucsb.edu/>

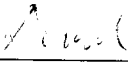
http://www.millercenter.virginia.edu/scripps/digitalarchive/speeches/spe_1968_0331_johnson

<http://www.americanrhetoric.com/speeches/ronaldreaganatimeforchoosing.htm>

http://www.youtube.com/watch?v=63h_v6uf0Ao

<http://www.news.wisc.edu/releases/3504.html>

<http://www.americanrhetoric.com/speeches/ronaldreaganatimeforchoosing.htm>

Jméno uživatele	Škola, fakulta	Bydliště uživatele	Datum	Podpis
Petr Dundek	Univerzita Karlova v Praze	Mládežnická 2739, 438 01 Žatec	31.10. 2008	
	Filozofická fakulta			